

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

Journal of Social Science and Cultural

P-ISSN: 2697-6269 ปีที่ 7 ฉบับที่ 4 (เมษายน 2566)

E-ISSN: 2697-6269 Vol.7 No.4 (April 2023)

วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และคณะครู ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม

ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน

ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน

ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

เจ้าของ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

572 ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042 E-mail : suriya.sur@mcu.ac.th

ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

อุปนายกสภา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปัญญาสุธี

ที่ปรึกษารองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูอรุณสุตาลังการ, ผศ.ดร.

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูพรหมเขตคณารักษ์, ดร.

ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก รักษาการเจ้าคณะอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร.

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บรรณาธิการบริหาร

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

ผู้อำนวยการส่วนงานสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการ

พระครูสิทธิธรรมาภีรต, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกราช

พระสาโรจน์ ธมมสโร, ดร.

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกราช

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิชภาพรณ คูวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. อีระพงษ์ สมเขาใหญ่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. สิทธิโชค ปาณะศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. พิระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มุกตาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร. อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

วัดสนธิ์ (นาสน)

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

วัดศาลามีชัย

นายศักดิ์ดา หารเทศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอนันต์ คำหารพล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอนุชิต ปราบพาล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระสาโรจน์ ธมมสโร

วัดสนธิ์ (นาสน)

พระบุญญฤทธิ์ ภาททจาริ

วัดสนธิ์ (นาสน)

ฝ่ายกฎหมาย

ผศ.ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

❁ จัดรูปเล่ม

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❁ พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031 โทรสาร. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 4 ประจำปีพุทธศักราช 2566 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ จำนวน 23 เรื่อง ประกอบด้วย บทความวิชาการ จำนวน 1 เรื่อง และบทความวิจัย จำนวน 22 เรื่อง เล่มนี้เป็นปีที่ 7 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลัก เพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index -TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษาคณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

๒/๗๕๑๓๑

นางสาวบุญญาดา จงละเอียด
บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
ความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันระดับอุดมศึกษาเอกชน FINANCIAL LITERACY OF THE UNDERGRADUATE STUDENTS IN PRIVATE HIGHER EDUCATION <i>พัชรภา อินทพรต, วัชรุทธิ์ อยู่ในิสล และสิรินธร ลินจินตวงศ์</i>	1
กลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำแก่ผู้นำครอบครัวมุสลิมตามแนวทางศาสนา THE EXISTENTIAL OF GROUP COUNSELLING TO ENHANCE ISLAMIC LEADERSHIP FOR MUSLIM FAMILY LEADERS <i>อามานี ยีตอรรอแม, สุใจ ส่วนไพโรจน์ และมัฮดี แวดราแม</i>	15
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน CAUSAL FACTORS INFLUENCING OPERATIONAL EFFICIENCY OF COMMUNITY ENTERPRISES IN THE UPPER NORTHEASTERN OF THAILAND <i>ฐาปนี เฟ็งสุข</i>	31
การวิเคราะห์สุขภาพจิตของนักศึกษาชาวจีนในสถานการณ์โควิด-19 : กรณีศึกษาใน 4 มหาวิทยาลัยของประเทศจีน THE ANALYSIS OF THE PRESENT SITUATION OF CHINESE STUDENT'S MENTAL HEALTH PROBLEMS: THE CASE STUDY OF FOUR CHINESE'S UNIVERSITIES <i>หลี่ ชิง</i>	52
รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด กรณีศึกษา: กลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา THE DEVELOPMENT MODEL OF YOUNG LEADERS IN THE CONTEXT OF THEIR HOMELAND: A CASE STUDY OF THE BAN “NA GOR” YOUTH GROUP IYERWENG, BETONG DISTRICT, YALA PROVINCE <i>คมวิทย์ สุขเสนีย์ และนินุสรา มินทราคักดี</i>	65

สารบัญ (ต่อ)

สมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้	77

ADMINISTRATIVE COMPETENCE OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION IN THE SOUTH

นลัทพร บุ่งทอง, นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ และสมศักดิ์ จันทะวงศ์

การศึกษาองค์ประกอบของตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต	95

THE COMPONENTS OF THE DIGITAL LEARNING ECOSYSTEM ABOUT CULTURAL HERITAGE MODEL IN ORDER TO ENHANCE DIGITAL SKILLS, LIFELONG LEARNING SKILLS AND FUTURE LABER SKILLS

สมพร เรืองอ่อน, สุนิษา คัดใจเดียว, โสภี แก้วชะฎา, แสงจันทร์ เรืองอ่อน และปฐมพงษ์ ฉบับพลัน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม	112

FACTORS AFFECTING ADMINISTRATION OF PRIVATE KINDERGARTENS SCHOOL IN BANGKOK BECOME SCHOOL OF INNOVATION

ปรีชาภรณ์ รัตนศิริจันทร์, นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ และสถาพร พฤษณิกุล

การวิเคราะห์ความสามารถในการส่งออกยางพาราของผู้ประกอบการ จังหวัดสงขลา	128

THE ANALYSIS OF ABILITY TO EXPORT RUBBER OF ENTREPRENEURS IN SONGKHLA

นิตยา โชติกุล

การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ ร่วมกับการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจรรย์ญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต	145

THE DEVELOPMENT OF AN ENGLISH INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON THE INTERACTIVE AND EXTENSIVE READING APPROACHES TO ENHANCE CRITICAL READING ABILITY OF HIGH SCHOOL STUDENTS IN DEMONSTRATION SCHOOLS

อภิสิทธิ์ ฤกษ์อนันต์, อาริรักษ์ มีแจ้ง, วินิจ เทือกทอง และอภิศักดิ์ ภูพิพัฒน์

การสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้อำเภอเบตง จังหวัดยะลา	160

CREATION OF BATIK PRINTS TO CREATE AN IDENTITY, BETONG DISTRICT, YALA PROVINCE

พอหทัย ชุ่นสั้น

สารบัญ (ต่อ)

การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก กรณีศึกษาโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	182
A STUDY OF BEST PRACTICE IN APPLYING LIKAY FOR CHILDREN'S LEARNING: A CASE STUDY OF NARESUAN HUAY PHUENG SCHOOL, PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE	
ภรสรัญ แก่นทอง	
ผลของการใช้กิจกรรมละครเพื่อการสื่อสารคุณธรรมและจริยธรรมคริสต์เตียน สำหรับนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน	197
THE EFFECT OF USING DRAMA ACTIVITIES TO COMMUNICATE CHRITIAN VIRTUES AND ETHICS FOR BACHELOR OF ARTS STUDENTS IN CHRISTIAN THEOLOGY, CHRISTIAN UNIVERSITY OF THAILAND	
ยุทธภรณ์ พินิจ, วันดี วาณะถาวรชัย และพงษ์ศักดิ์ ลิ้มทองวิรัตน์	
การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขต การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2	214
THE MANAGEMENT TOWARD EXCELLENCE FOR PHRAPARIYAT SCHOOL UNDER THE OFFICE OF THE PHRAPARIYATIDHAMMA EDUCATIONAL AREA DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION AREA 2	
พระครูนิมิตกัจจาท (แดง ทองขำ), นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ และกมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา	
ป่าชุมชนกับคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนบ้านต้นตอง ตำบลพิชัย อำเภอ เมืองลำปาง จังหวัดลำปาง	233
COMMUNITY FOREST AND GOOD QUALITY OF LIFE OF BAN TON TONG COMMUNITY, PICHAH SUB-DISTRICT, MUEANG LAMPANG DISTRICT, LAMPANG PROVINCE	
ณัฐนันท์ จิรกิจนิมิตร	
รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง	250
A MODEL OF DIGITAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN SCHOOLS ADMINISTRATION, THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE CHONBURI RAYONG	
ภารดี อนันต์นาวี และสิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง	

สารบัญ (ต่อ)

- การพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ในยุคดิจิทัล : กรณีศึกษามหาวิทยาลัย
รามคำแหง 269

HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT IN THE DIGITAL AGE : A CASE STUDY OF RAMKHAMHAENG
UNIVERSITY

วรรษยา ศิริวัฒน์

- ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของ
ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนบน 281

FACTOR AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF THE LOGISTICS MANAGEMENT SUCCESS
OF COMMUNITY ENTERPRISE ENTREPRENEURS IN THE UPPER NORTHEASTERN
PROVINCE

ศศิประภา พรหมทอง

- การพัฒนาบทบาทของบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่าง
ยั่งยืน: กรณีศึกษา ตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 297

THE MODEL DEVELOPMENT OF WOMEN'S ROLES TOWARDS SUSTAINABLE COMMUNITY
ENTERPRISE DRIVING: A CASE STUDY OF THA KHEI SUB-DISTRICT, THA CHANG DISTRICT,
SURAT THANI PROVINCE

วันจรี สุวรรณรัตน์, ไชยวัฒน์ เผือกคง และสุพัฒพงศ์ แยมอิม

- การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตาม
แนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย
นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรง
สาขาที่สอน 317

THE CURRICULUM DEVELOPMENT TO ENHANCE COMPETENCIES IN THE ACTIVE
LEARNING WITH BRAIN BASED LEARNING TO IMPROVE THE GRADE 1 ELEMENTARY
PUPIL'S THAI LITERACY FOR NON-THAI MAJOR TEACHERS

กุลิสรา จิตรชญาวนิช

- การพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครู
อนุบาล 334

DEVELOPMENT OF ASSESSMENT TOOLS ON COMPETENCES IN ORGANIZING SCIENCE
EXPERIENCES FOR PRESCHOOL TEACHERS

ภัทราไพ จ้อยเจริญ, ปณัฐชนน จารุชัยนิวัฒน์ และศิริเดช สุชีวะ

แนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการ ของลูกค้าในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล	352
GUIDELINES FOR EDUCATIONAL BUSINESS MARKET DEVELOPMENT IN RESPONSE TO CUSTOMER'S NEEDS IN DIGITAL ECONOMY	
พระมหาพิชัย วรภาณี, พระครูปลัดปัญญาวรรวัฒน์ (พรรษา นิธิบุญญากร) และสมบัติ วงศ์กำแหง	
การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา	370
RESEARCH ARTICLE DEVELOPING PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY (PLC) TO ACTIVE LEARNING MANAGEMENT OF TEACHERS IN SCHOOLS OF SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE PHAYAO	
ทวีป วงศ์ชาลีกุล	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	389

ความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
สถาบันระดับอุดมศึกษาเอกชน*
FINANCIAL LITERACY OF THE UNDERGRADUATE STUDENTS
IN PRIVATE HIGHER EDUCATION

พัชรภา อินทพรต*

Patchrapa Intaprot

วัยวุฒิ อยู่ยูนิส

Waiyawut Yoonisil

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

The Graduate School, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

สิรินธร สินจินดาวงศ์

Sirinthorn Sinjindawong

ศูนย์สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร

Teaching and Learning Forum, Sripatum University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: patchrapaint@pim.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และทำการเปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 350 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความฉลาดรู้ทางการเงิน 1) ด้านความรู้ทางการเงิน ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง .20 - .67 หาค่าความเชื่อมั่น (ค่า KR.- 20) เท่ากับ .89 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดที่ไม่มีข้อนั้นรวมอยู่ ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป 2) ด้านเจตคติทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงิน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดที่ไม่มีข้อนั้นรวมอยู่ ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .92 - .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความฉลาดรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 12.36 ; S.D. = 2.10)

โดยมีทักษะด้านความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับน้อยที่สุด (Mean = 4.39 ; S.D. = 1.72) พฤติกรรมทางการเงินมีการปฏิบัติทางการเงินอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.97 ; S.D. = 0.68) เจตคติทางการเงินอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.00 ; S.D. = 0.67) และปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีเพียงผลการศึกษานี้ส่งผลต่อความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: ความฉลาดรู้ทางการเงิน ความรู้ทางการเงิน เจตคติทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน นักศึกษาระดับปริญญาตรี

Abstract

The purpose of this quantitative research were to 1) study the financial literacy of the undergraduate Students 2) compare demographic factors with the financial literacy of the of the undergraduate Students. The sample of 350 undergraduate Students were selected by purposive random sampling. Questionnaires were used as a tool for data collection, 1) For the financial knowledge, the difficulty valued Item-Total Correlation was .20 – .67, the reliability of each measure (KR – 20) was .89 and Item-Total Correlation was .20 or higher, 2) The financial attitudes and the financial behavior, Item-Total Correlation was .20 or higher and the reliability of each measure ranged from .92 to .97. The obtained data and the hypothesis were later analyzed and test by frequency, percentage, mean, standard deviation, the One-Way analysis of variance : ANOVA. The result revealed the undergraduate Students samples have moderate financial literacy (Mean = 12.36 ; S.D. = 2.10). Their financial knowledge have the least financial literacy (Mean = 4.39 ; S.D. = 1.72), their financial attitudes (Mean = 4.00 ; S.D. = 0.67) and financial behavior (Mean = 3.97 ; S.D. = 0.68) have the financial literacy is consider good, show quite an appropriate financial practice. GPA which is demographic factors affect decision to the financial literacy of the undergraduate Students at significant level of .05.

Keywords: Financial Literacy, Financial Knowledge, Financial Attitudes, Financial Behavior, Undergraduate Students

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันประเทศไทยประสบภาวะหนี้สูงขึ้น เริ่มเป็นหนี้ตั้งแต่อายุน้อย จากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2560 เผยผลสำรวจว่า คนไทยมีหนี้สินต่อรายได้เพิ่มขึ้นถึง 6.6 เท่า และมีหนี้เฉลี่ยครัวเรือนละ 177,128 บาท ประกอบกับการสำรวจทักษะทางการเงิน ปี 2563 ของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) โดยใช้แนวทางการสำรวจทักษะทางการเงินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organization for Economic Co-Operation and Development :OECD) โดยวัด 3 ด้านคือ 1) ด้านทัศนคติทางการเงิน (Financial Attitude) 2) ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) และ 3) ด้านความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) พบว่า สภาพปัจจุบันสะท้อนให้เห็นจุดอ่อนของการขาดความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งค่าเฉลี่ยด้านทักษะทางการเงินของคนไทยอยู่ที่ร้อยละ 70.00 โดยคนไทยมีคะแนนด้านความรู้ร้อยละ 62.90 พฤติกรรมร้อยละ 71.10 และทัศนคติด้านร้อยละ 82.1 และหากเปรียบเทียบกับภาพรวมของ 30 ประเทศที่เข้าร่วมโครงการสำรวจทักษะการเงินกับองค์การ OECD พบว่า ภาพรวมทักษะทางการเงินคนไทยสูงกว่าค่าเฉลี่ยขององค์การ OECD ร้อยละ 60.50 (Bank of Thailand, 2020) โดยพิจารณาในองค์ประกอบ พบว่า คนไทยต้องเร่งพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินให้ดียิ่งขึ้นในส่วนของด้านความรู้ โดยเมื่อพิจารณาช่วงวัย พบว่านักศึกษาเจนเนอเรชัน Z (อายุระหว่าง 19-25 ปี) มีความฉลาดรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 69.20) โดยมีคะแนนด้านพฤติกรรมและทัศนคติทางการเงินน้อยที่สุดในทุกช่วงวัย (Bank of Thailand, 2020)

ความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) เจตคติ (Attitude) และพฤติกรรมทางการเงิน (Behavior) มาใช้ในการตัดสินใจทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพในบริบททางการเงิน (Financial Contexts) ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของตนเองเพื่อการมีชีวิตที่ดี (Well-being) และมีส่วนร่วมในชีวิตทางเศรษฐกิจได้ตลอดชีวิต (Atkinson, A. et al., 2016); (Thomson, S. & De Bortoli, L., 2017) และจากการตื่นตัวของความฉลาดรู้การเงินในระดับนานาชาติประเทศส่งผลให้ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตระหนักถึงปัญหาและความจำเป็นในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินให้แก่ประชาชน โดยทำการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินรวมถึงสำรวจความฉลาดรู้ทางการเงินของประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบระดับความฉลาดรู้ทางการเงิน เนื่องจากการมีความฉลาดรู้ทางการเงินที่ดีนั้นนับเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจสามารถขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ตลอดจนผ่านพ้นความท้าทายต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคง ไม่ว่าจะเป็นความเปราะบางทางการเงินของภาคครัวเรือน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการเงิน และการเข้าสู่สังคม

สูงวัย โดยธนาคารแห่งประเทศไทยเริ่มดำเนินการสำรวจความฉลาดรู้การเงินของประชาชนผ่านแบบวัดความฉลาดรู้การเงินซึ่งเทียบเคียงจากแบบวัดความฉลาดรู้การเงินขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) กับประชาชนในทุกระดับ โดยระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาโดยเฉพาะนักศึกษาเจนเนอเรชัน Z (อายุระหว่าง 19-25 ปี) มีความฉลาดรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนด้านพฤติกรรมและทัศนคติทางการเงินน้อยที่สุดในทุกช่วงวัย ในขณะที่ด้านความรู้ทางการเงิน คนไทยควรจะปรับปรุงที่สุด คือ การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน (Diversification) และมูลค่าเงินตามเวลา และเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ย OECD พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ของคนไทยยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD โดยเฉพาะในเรื่องนิยามเงินเฟ้อ ความเสี่ยงและผลตอบแทน (High risk, High return) การคำนวณดอกเบี้ยสินเชื่อ และการคำนวณเงินต้นและดอกเบี้ยเงินฝาก ด้านพฤติกรรมทางการเงินที่คนไทยควรปรับปรุงที่สุด 3 อันดับแรก คือ การเปรียบเทียบข้อมูลผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการเงินเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเงินไม่พอใช้ และการจัดสรรเงินก่อนใช้โดยปัญหาเงินไม่พอใช้ยังเป็นหัวข้อที่คนไทยได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ในขณะที่ยังขาดทัศนคติทางการเงินที่ควรปรับปรุง คือ การนิยมความสุขในการใช้จ่ายเงินมากกว่าการออมเพื่ออนาคต (Bank of Thailand, 2020) นอกจากนี้เรื่องการชำระหนี้บัตรเครดิตหรือบัตรเครดิตเงินสดของคนไทย ปัจจุบันหนี้ครัวเรือนไทยอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังส่งสมมายาวนานจากหลายปัจจัย โดยพบว่าคนไทยเริ่มเป็นหนี้อายุน้อยลง เป็นหนี้มากขึ้น และยังมีหนี้ในระดับสูงแม้จะเข้าสู่วัยเกษียณอายุ โดยเฉพาะสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลที่มีสัดส่วนค่อนข้างสูง และมีแนวโน้มการผิมนัดชำระหนี้สูง เช่นกัน ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากการเข้าถึงสินเชื่อประเภทดังกล่าวได้ง่ายขณะที่ผู้ใช้บริการทางการเงินขาดความเข้าใจในผลิตภัณฑ์สินเชื่อ เช่น การเข้าใจผิดเกี่ยวกับการชำระหนี้ขั้นต่ำ และการมีพฤติกรรมบริโภคเกินตัว โดยขาดทักษะทางการเงินที่ดีในการบริหารจัดการหนี้ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับความสามารถในการชำระหนี้ของตน จากผลการสำรวจ พบว่าจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 11,901 ครัวเรือน มีผู้ใช้บริการบัตรเครดิต 1,448 ราย (คิดเป็นร้อยละ 12.2 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด) โดยในจำนวนผู้ใช้บัตรดังกล่าว มีผู้ใช้ชำระหนี้บัตรเครดิตหรือบัตรเครดิตเงินสดไม่เต็มจำนวนหรือล่าช้า (ชำระหนี้บัตรเครดิตฯ ล่าช้า) ร้อยละ 21.7 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตามช่วงวัย พบว่ากลุ่ม Gen Y และ Gen X ซึ่งครอบคลุมวัยทำงาน มีสัดส่วนของผู้ที่เคยชำระหนี้บัตรเครดิตฯ ล่าช้าสูงใกล้เคียงกัน ในขณะที่ Gen Baby Boomer ขึ้นไป มีสัดส่วนน้อยที่สุด (Bank of Thailand, 2020) อีกทั้งนักเรียนและนักศึกษาที่มีการรู้เรื่องการเงินอยู่ในระดับต่ำที่สุดของไทย โดย OECD พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ที่มีช่วงอายุ 17 ถึง 24 ปี เตรียมจากวัยรุ่นสู่การเตรียมพร้อมเป็นวัยผู้ใหญ่ที่กำลังจะเติบโตขึ้นมาเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต เริ่มมีอิสระในการใช้จ่ายเงินมากขึ้น และอยู่ในวัยที่ต้องเริ่มตัดสินใจทางการเงินจึงต้อง

ปลูกฝังวินัยทางการเงินให้ใช้เงินอย่างถูกวิธี โดยมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีเป้าหมายทางการเงิน ใช้จ่ายอย่างระมัดระวังไม่ฟุ่มเฟือย ไม่มีหนี้สินเกินความสามารถในการจ่าย และไม่ดำเนินชีวิตตามกระแสสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (Bank of Thailand, 2020) ซึ่งศตวรรษที่ 21 นั้นเป็นยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคและของโลกเข้าด้วยกัน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีของผู้คนในสังคมอย่างทั่วถึง การเสริมสร้างความรู้ (Content knowledge) ทักษะเฉพาะทาง (Specific skills) ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Expertise) และสมรรถนะการรู้เท่าทัน (Literacy) จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ต้องเกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนในยุคสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง (Sungkapun, S., 2014)

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าทักษะหนึ่งที่สำคัญสำหรับบุคคลทั่วไปโดยเฉพาะนักศึกษาระดับปริญญาตรี คือความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) จึงนำมาสู่ความสนใจที่จะศึกษาและสำรวจความฉลาดรู้ทางการเงินตามแนวทางการเงินขององค์การ OECD 3 ด้าน คือ ความรู้ (Knowledge) เจตคติ (Attitude) และพฤติกรรมทางการเงิน (Behavior) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เตรียมพร้อมสู่วัยทำงาน เป็นกำลังหลักของประเทศได้ตระหนักถึงความฉลาดรู้ทางการเงินนำไปใช้ในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาระดับความฉลาดรู้ทางการเงินและปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เคยลงทะเบียนเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์และสถิติในชีวิตประจำวัน/การจัดการความมั่งคั่ง สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ จำนวน 1,631 คนตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 - 2564 (Office of the Registrar and Educational Data Processing, 2022) ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane, T. (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และความผิดพลาดของการสุ่มตัวอย่างไม่เกินร้อยละ 5 เพื่อคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยรวมแล้ว ซึ่งได้

จำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยรวมเท่ากับ 321 คนและเพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาจำนวน 350 คน โดยใช้การคัดเลือกตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักศึกษาที่เคยลงทะเบียนเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์และสถิติในชีวิตประจำวัน/การจัดการความมั่งคั่ง สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษางานวิจัยนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ เป็นแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) และเป็นคำถามปลายปิด (Closed Ended Questionnaires)

ตอนที่ 2 ความฉลาดรู้ทางการเงินประกอบด้วย

1. ด้านความรู้ทางการเงิน จำนวน 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน เป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและจัดการการเงิน ประกอบด้วย 1) การวางแผนทางการเงิน (Financial Planning) คือ การตั้งเป้าหมายทางการเงิน การวางแผนการใช้จ่าย การวางแผนการออมและการลงทุน และ 2) การจัดการการเงิน (Financial Management) คือ การตรวจสอบรายได้ เข้าใจ การรู้จักวิธีการหาเงิน วิธีการใช้เงินและจัดสรรเงิน วิธีการออมเงิน วิธีการลงทุน วิธีการลดความเสี่ยงและเพิ่มผลตอบแทน

2. ด้านพฤติกรรมทางการเงิน จำนวน 21 ข้อ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ตัวเลือก โดยการวัดพฤติกรรมทางการเงิน เกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการใช้จ่าย (พฤติกรรมการใช้จ่ายเป็นการกระทำเกี่ยวกับการวางแผนและการจัดการด้านค่าใช้จ่ายที่สอดคล้องกับรายได้และฐานะของบุคคล ด้วยการศึกษาข้อมูลก่อนใช้จ่ายและไตร่ตรองก่อนซื้อ รวมถึงการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างสม่ำเสมอ) การออม (พฤติกรรมการออมเป็นการกระทำเกี่ยวกับการจัดสรรรายได้ก่อนการใช้จ่าย เพื่อเก็บออมไว้ใช้ในอนาคต) และการลงทุน (การกระทำเกี่ยวกับการเพิ่มช่องทางในการเพิ่มพูนรายได้ ด้วยวิธีต่าง ๆ อาทิ การลงทุนในกองทุน การลงทุนในตลาดหุ้น การซื้อพันธบัตร และการลงทุนด้วยวิธีอื่น ๆ)

3. ด้านเจตคติทางการเงิน จำนวน 24 ข้อ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ตัวเลือก โดยการวัดเจตคติทางการเงิน เกี่ยวกับการรู้คิด ความรู้สึก และความพร้อมเพื่อสร้างความมั่นคงและความมั่งคั่งทางการเงิน (การรู้คิดเกี่ยวกับประโยชน์ต่อการสร้างความมั่นคงทางการเงินที่สะท้อนความรู้สึกไร้ความกังวล และความพร้อมในการวางแผนและการจัดการทางการเงิน) และความมั่งคั่งทางการเงิน (ความรู้สึกต่อฐานะทางการเงินในปัจจุบันและอนาคต และการ ใช้เงินเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีทางการเงิน)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินของบุคคล จากนั้นผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามในแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้อยู่ระหว่าง .60 - 1.00 โดยแบบวัดมีคุณภาพ ความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงินของนักศึกษา จำนวน 10 ข้อ ซึ่งได้ผ่านการปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพดีแล้ว ไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาที่ไม่ได้รับการสุ่ม เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบทดสอบที่ได้ นำแบบทดสอบ ที่สมบูรณ์แล้ว ตรวจให้คะแนน และดำเนินการหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงิน หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบชุดนี้ โดยการคำนวณค่า KR- 20 พบว่า แบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงิน ของนักศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบอยู่ระหว่าง .20 - .67 และด้านค่าอำนาจจำแนก .40 - .90 และสำหรับแบบวัดพฤติกรรมทางการเงินและเจตคติทางการเงินของนักศึกษา จากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดที่ไม่มีข้อนั้นรวมอยู่ (Item-Total Correlation) หรือค่า r โดยค่า r มีค่ามากกว่า 0.20 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยมีค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไป (Cronbach's Alpha Coefficient) (Saiyot, L. & Saiyot, A., 1985) ซึ่งแบบวัดตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ตัวเลือก และมีความเหมาะสมตามเกณฑ์การพิจารณา ประกอบด้วย 1) แบบวัดเจตคติทางการเงิน ค่า r เท่ากับ .65 - .84 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .97 2) แบบวัดพฤติกรรมทางการเงิน ค่า r เท่ากับ .34 - .71 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .92 ซึ่งมีความเหมาะสมตามเกณฑ์การพิจารณา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขออนุมัติโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในการทำวิจัย โดยการขอความร่วมมือจากผู้สอนกลุ่มนักศึกษาที่เคยลงทะเบียนเรียนรายวิชา คณิตศาสตร์และสถิติในชีวิตประจำวัน/การจัดการความมั่งคั่ง สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ในแต่ละห้องเรียนเพื่อเก็บแบบสอบถาม ด้วยการแนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย กับกลุ่มนักศึกษาเป้าหมายให้ทราบว่าผลการวิจัยเป็นประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้นและจัดเก็บข้อมูลเป็นความลับ โดยนักศึกษากลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสอบถามรวมจำนวน 350 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่มีการบันทึกข้อมูลแล้วไปวิเคราะห์และประมวลผลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency

Distribution) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล ส่วนบุคคล รวมถึงความฉลาดรู้ทางการเงิน และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อพิสูจน์สมมติฐานของการวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ โดยการวิเคราะห์ F-test (One-Way ANOVA) และเมื่อพบว่าคะแนนเฉลี่ยระดับความฉลาดรู้ทางการเงินโดยรวมสำหรับข้อมูลแตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 จึงทำการดำเนินการเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธี Sheffe's เพื่อพิสูจน์วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 สำหรับศึกษาความแตกต่างกันของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ ผลการศึกษาเฉลี่ย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การทำงานที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้ทางการเงิน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ผลการศึกษาเฉลี่ย 3.50 - 4.00 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 10,000-19,999 บาท และมีประสบการณ์การทำงานเฉลี่ย 3-5 ปี ภาพรวมความฉลาดรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง ระดับคะแนนเฉลี่ย 12.36 คะแนนจากคะแนนเต็ม 20 คะแนน (ร้อยละ 61.80) เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่าด้านความรู้ทางการเงินโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.39 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน (ร้อยละ 43.90) ส่วนด้านเจตคติทางการเงินอยู่ในระดับมาก ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00 คะแนนจากคะแนนเต็ม 5 คะแนน (ร้อยละ 80.00) และด้านพฤติกรรมทางการเงินอยู่ในระดับมาก ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.97 คะแนนจากคะแนนเต็ม 5 คะแนน (ร้อยละ 79.40) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำแนกเป็นรายด้านและ โดยรวม

ความฉลาดรู้ทางการเงิน	$\bar{x}$ (ร้อยละ)	S.D.	แปลผล
ด้านความรู้ทางการเงิน (10 คะแนน)	4.39 (43.90)	1.72	น้อยที่สุด
ด้านเจตคติทางการเงิน (5 คะแนน)	4.00 (80.00)	0.67	มาก
ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (5 คะแนน)	3.97 (79.40)	0.68	มาก
รวม (20 คะแนน)	12.36 (61.80)	2.10	ปานกลาง

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่จำแนกเป็นเพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์ ต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยระดับความฉลาดรู้ทางการเงินโดยรวม และรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียงการจำแนกตามผลการศึกษานี้ พบว่า นักศึกษาที่มีผลการศึกษานี้ต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยระดับความฉลาดรู้ทางการเงินโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีเพียงด้านความรู้ทางการเงินที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำแนกตาม เพศ ผลการศึกษาเฉลี่ย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การทำงาน

ข้อมูลด้าน ประชากรศาสตร์	ความรู้ทาง การเงิน		เจตคติทาง การเงิน		พฤติกรรมทาง การเงิน		ความฉลาดรู้ ทางการเงิน	
	Sig	แปลผล	Sig	แปลผล	Sig	แปลผล	Sig	แปลผล
เพศ	.05	ไม่ แตกต่าง	.32	ไม่ แตกต่าง	.69	ไม่แตกต่าง	.15	ไม่ แตกต่าง
ผลการศึกษาเฉลี่ย	.00*	แตกต่าง	.77	ไม่ แตกต่าง	.46	ไม่แตกต่าง	.00*	แตกต่าง
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	.20	ไม่ แตกต่าง	.31	ไม่ แตกต่าง	.19	ไม่แตกต่าง	.07	ไม่ แตกต่าง
ประสบการณ์การ ทำงาน	.22	ไม่ แตกต่าง	.87	ไม่ แตกต่าง	.28	ไม่แตกต่าง	.53	ไม่ แตกต่าง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบว่าคะแนนเฉลี่ยระดับความฉลาดรู้ทางการเงินโดยรวม ด้านความรู้ทางการเงินของนักศึกษาที่มีผลการศึกษานี้ต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผู้วิจัยจึงดำเนินการเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธี Scheffe's พบว่า นักศึกษาที่มีผลการศึกษานี้ 1.99 - 2.49 มีคะแนนเฉลี่ยความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยรวม แตกต่างกับนักศึกษาที่มีผลการศึกษานี้ 2.50 - 2.99 ผลการศึกษานี้ 3.00 - 3.49 และ ผลการศึกษานี้ 3.50 - 4.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 โดยนักศึกษาที่มีผลการศึกษานี้ 3.50 - 4.00 มีคะแนนเฉลี่ยความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยรวมสูงกว่านักศึกษาในกลุ่มอื่น และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดรู้ทางการเงิน ด้านความรู้ทางการเงินของนักศึกษาที่มีผลการศึกษานี้ต่างกัน เป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe's พบว่า นักศึกษาที่มีผลการศึกษานี้ 1.99 - 2.49 มีคะแนนเฉลี่ยความฉลาดรู้ทางการเงิน ด้านความรู้ทางการเงิน

แตกต่างกับนักศึกษาที่มีผลการศึกษาเฉลี่ย 3.50 - 4.00 โดยมีคะแนนเฉลี่ยความฉลาดรู้ทางการเงินน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ปรากฏผลดังตารางที่ 3 - 4

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธี Scheffe's ของความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยรวม จำแนกตามผลการศึกษาเฉลี่ย

ผลการศึกษาเฉลี่ย ($\bar{x}$)	1.99 - 2.49 (10.96)	2.50 - 2.99 (12.35)	3.00 - 3.49 (11.77)	3.50 - 4.00 (12.43)
1.99 - 2.49 (10.96)		.20	.57	.04*
2.50 - 2.99 (12.35)	.20		.62	.62
3.00 - 3.49 (11.77)	.57	.62		.08
3.50 - 4.00 (12.43)	.04*	.10	.08	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธี Scheffe's ของความฉลาดรู้ทางการเงิน ด้านความรู้ทางการเงิน จำแนกตามผลการศึกษาเฉลี่ย

ผลการศึกษาเฉลี่ย ($\bar{x}$)	1.99 - 2.49 (3.13)	2.50 - 2.99 (4.59)	3.00 - 3.49 (4.10)	3.50 - 4.00 (4.57)
1.99 - 2.49 (3.13)		.07	.24	.02*
2.50 - 2.99 (4.59)	.07		.62	1.00
3.00 - 3.49 (4.10)	.24	.62		.19
3.50 - 4.00 (4.57)	.02*	1.00	.19	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

แนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงินที่ได้นับเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการส่งเสริมเศรษฐกิจในประเทศไทยให้มีเสถียรภาพสามารถขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน รวมถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการเงิน ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินอย่างต่อเนื่องเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับบุคคลทุกระดับโดยเฉพาะผู้ที่กำลังศึกษาและเตรียมตัวเข้าสู่สุ่วทำงาน ด้วยการกำหนดนโยบายการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินให้เหมาะสมกับกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี สำหรับความฉลาดรู้ทางการเงินนั้นสามารถสะท้อนและวัดได้จากพฤติกรรมของบุคคลด้วยการวัดระดับของความฉลาดรู้ทางการเงินตามแบบของ OECD ประกอบด้วย 3 ด้าน 1) ด้านความรู้ทางการเงิน 2) ด้านพฤติกรรมทางการเงิน และ 3) ด้านเจตคติทางการเงิน สอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม (KAP) โดยทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับทั้ง 3 ตัวแปร คือ 1) ความรู้ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ส่งผลให้เกิดการ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเจตคติ ที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม 2) เจตคติ นับเป็นความคิด ความเข้าใจ ความคิดเห็น ความรู้สึก ตลอดจนท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเจตคติจะมีผลต่อการแสดงออก 3) การยอมรับปฏิบัติ (Practice) เป็นการแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกถึงความชอบและไม่ชอบ ทำบ่อยหรือไม่เคยทำต่อกิจกรรมบางอย่าง (Bloom, B. S., 1964) โดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และเจตคติ ซึ่งความรู้และเจตคติต่างก็ทำให้เกิดการปฏิบัติได้ โดยที่ความรู้และเจตคติไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางการเงินทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ทางการเงิน ด้านเจตคติทางการเงิน และด้านพฤติกรรมทางการเงินโดยรวม และรายด้าน พบว่าภาพรวมความฉลาดรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่าด้านความรู้ทางการเงินโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่วนด้านเจตคติทางการเงิน และด้านพฤติกรรมทางการเงินอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Inlakorn, S. พบว่า ระดับความรู้ทั่วไปทางการเงินของนิสิตระดับชั้นปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ระดับความรู้ทางการเงินบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ และระดับพฤติกรรมทางการเงินโดยรวมอยู่ในระดับดี (Inlakorn, S., 2020) และสอดคล้องกับรายงานผลสำรวจทักษะทางการเงินของไทย พ.ศ. 2563 พบว่านักศึกษาเจนเนอเรชัน Z (อายุระหว่าง 19-25 ปี) มีความฉลาดรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง (Bank of Thailand, 2020)

2. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ผลการศึกษาเฉลี่ย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีแตกต่างกัน

การวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของนักศึกษาที่เกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางการเงินพบว่า เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน มีความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Ergun, K. และ Inlakorn, S. มีเพียงผลการศึกษาเฉลี่ยที่แตกต่างกันมีผลต่อความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยนักศึกษาที่มีผลการศึกษาเฉลี่ย 2.00 - 2.49 มีคะแนนเฉลี่ยความฉลาดรู้ทางการเงิน และความรู้ทางการเงินน้อยกว่านักศึกษาที่มีผลการศึกษาเฉลี่ย 3.50 - 4.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Ergun, K., 2018); (Inlakorn, S., 2020) ซึ่งสอดคล้องกับ Dewey, J. กล่าวว่า “เนื่องจากการศึกษาไม่ใช่เป็นเรื่องการบอกเล่า แต่เป็นระบบการสร้างอย่างมีชีวิตชีวา” การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ลงมือกระทำเอง และเชื่อว่าประสบการณ์มีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้” (Dewey, J., 1926) และเนื่องจากนักศึกษาที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสูงมีนิสัย

การเรียนรู้ที่ดี ซึ่งนักศึกษามีการตระหนักถึงความยากของความรู้ทางการเงิน โดยเฉพาะด้านความรู้ทางการเงิน จึงมีผลต่อความเข้าใจในการเรียนจนเกิดการเรียนรู้และสามารถทดสอบความรู้ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่มีผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า ซึ่งนักศึกษากลุ่มที่มีผลการเรียนเฉลี่ยต่ำก่าวนั้นจะมีนิสัยการเรียนที่ด้น้อยกว่า อีกทั้งเนื่องจากอยู่ในช่วงวัยรุ่น ประกอบกับสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก เช่น ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงเจตคติทางการเรียน ทำให้นักศึกษาอาจไม่สนใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ไม่ตั้งใจเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือคะแนนเฉลี่ยคะแนนเฉลี่ยความรู้ทางการเงิน และความรู้ทางการเงินน้อยกว่านักศึกษาที่มีผลการศึกษาเฉลี่ย 3.50 - 4.00

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสำหรับการศึกษาความรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษามีระดับความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความรู้ทางการเงินเกี่ยวกับคณิตศาสตร์การเงิน เช่น การคำนวณอัตราดอกเบี้ย การออม การลงทุน เป็นต้น อยู่ในระดับน้อยที่สุด และในการเปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับความรู้ทางการเงินของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษาที่มีผลการศึกษาเฉลี่ย 3.50 - 4.00 มีคะแนนเฉลี่ยความรู้ทางการเงินโดยรวมสูงกว่านักศึกษากลุ่มอื่นโดยพบว่านักศึกษาที่มีผลการศึกษาเฉลี่ย 1.99 - 2.49 มีความรู้ทางการเงินเกี่ยวกับคณิตศาสตร์การเงิน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังนั้นสถาบันทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรมีการดำเนินการเป็น 1) การจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ทางการเงินพื้นฐานโดยสอดแทรกเนื้อหาความรู้ผ่านการเรียนการสอนและทำกิจกรรมในสถาบันการศึกษา/มหาวิทยาลัย และผลักดันให้มีการสอนความรู้ทางการเงินในหลักสูตรวิชาภาคบังคับ เช่น คณิตศาสตร์การเงิน การเงินบุคคล เป็นต้น เพื่อให้สามารถส่งผ่านความรู้ได้อย่างทั่วถึง รวมถึงกระบวนการเรียนรู้ นอก ห้องเรียนเพิ่มเติม และเพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ทางการเงินและตระหนักถึงความสำคัญการบริหารการเงิน 2) การจัดอบรมความรู้ทางการเงินเกี่ยวกับ การคำนวณอัตราดอกเบี้ย การออม การลงทุน ให้กับนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ทางการเงินที่เป็นส่วนหนึ่งของความรู้ทางการเงิน ช่วยให้ สามารถสร้างความเข้มแข็งทางการเงินให้แก่นักศึกษาและประเทศชาติในอนาคตได้ 3) สถาบันการศึกษา/มหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญตลอดจนแนะนำและส่งเสริมให้นักศึกษามีความเข้าใจในความรู้พื้นฐานทางการเงินที่ถูกต้องและบรรณงค์ให้เกิดการปฏิบัติจริงเพื่อให้นักศึกษามีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเจตคติทางการเงินที่เหมาะสมให้กับตนเองผ่านทางการศึกษา เป็นต้น เมื่อเกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปปรับใช้และวางแผนการเงินที่เหมาะสมได้ ซึ่งจะทำให้ นักศึกษามีระดับความรู้ทางการเงินที่

สูงขึ้น และช่วยลดผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้ในระยะยาว และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้กว้างขึ้นโดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่อื่น ๆ เช่น มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ปริมณฑลหรือพื้นที่ในภูมิภาคอื่น ๆ หรือ ครอบคลุมทั้งประเทศ ซึ่งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีบริบทต่างออกไป เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมกลุ่มประชากรนักศึกษาระดับปริญญาตรี รวมถึงเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละบริบทมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้เห็นภาพรวมของระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาไทยทำให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การพัฒนา รวมถึงการวางนโยบายของผู้บริหารสถาบันการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อนักศึกษา และทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางจิตสังคมและจิตสถานการณ์ที่อาจส่งผลต่อความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษา เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ค่านิยม การอบรมเลี้ยงดู เป็นต้น เพื่อให้ได้ทราบรายละเอียดเพิ่มเติมอีกทั้งยังได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ทำให้สามารถหาแนวทางในการส่งเสริมให้นักศึกษามีความฉลาดรู้ทางการเงินที่เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Atkinson, A. et al. (2016). OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies. Retrieved January 18, 2023, from <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/OECD-INFE-International-Survey-of-Adult-Financial-Literacy-Competencies.pdf>
- Bank of Thailand. (2020). Report of the 2020 Thai financial skills survey. Bangkok: Financial Literacy Promotion Department, Bank of Thailand.
- Bloom, B. S. (1964). Taxonomy of education objective: The classification of educational goals: Handbook II: Affective domain. New York: David McKay.
- Dewey, J. (1926). Democracy and Education. Boston: Houghton Mifflin.
- Ergun, K. (2018). Financial Literacy among university students: A study in eight European countries. International Journal of Consumer Studies, 42(1), 2-15.
- Inlakorn, S. (2020). An analysis of financial literacy of the students at Kasetsart University Sri Racha Campus. Interdisciplinary Sripatum Chonburi Journal, 6(2), 78-90.

- Office of the Registrar and Educational Data Processing. (2022). Report of the Number of Student Data 2022. Nonthaburi, Thailand: Panyapiwat Institute of Management.
- Saiyot, L. & Saiyot, A. (1985). Principles of Educational Research. Bangkok: Suksaporn.
- Sungkapun, S. (2014). Why 21st century skills in the 21st century skills article. In In Doctoral Dissertation. Mahasarakham University.
- Thomson, S., & De Bortoli, L. (2017). PISA 2015: Financial literacy in Australia. Australian Council for Educational Research (ACER). Retrieved January 18, 2023, from <https://research.acer.edu.au/ozpisa/27>
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis (3rd ed). New York: Harper and Row.

กลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ
แก่ผู้นำครอบครัวมุสลิมตามแนวทางศาสนา*

THE EXISTENTIAL OF GROUP COUNSELLING TO ENHANCE ISLAMIC
LEADERSHIP FOR MUSLIM FAMILY LEADERS

อามานี ยีดอโรแม*

Amanee Yeedoromae

สุใจ ส่วนไพโรจน์

Sujai Suanphiroth

มัยดี แวดราแม

Mahdee Waedramae

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Education, Prince of Songkla University Pattani campus, Thailand

*Corresponding author E-mail: amanee29590@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบภาวะผู้นำในกลุ่มผู้นำครอบครัวมุสลิม ก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำในกลุ่ม ผู้นำครอบครัวมุสลิมที่เข้าร่วมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วม กลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำ ครอบครัวมุสลิม ตำบลบาโลย อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี อายุ 15 - 30 ปี ที่มีคะแนนภาวะ ผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง มีความสนใจในการเข้าร่วมกลุ่มการศึกษา โดยใช้วิธีการเลือกแบบ จับคู่ (Match pair) แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินภาวะผู้นำ มีค่าความเชื่อมั่น .95 2) โปรแกรมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิ ภาวนิยมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำแก่ผู้นำครอบครัวมุสลิมตามแนวทางศาสนา จำนวน 8 ครั้ง สถิติ ที่ใช้วิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติของนอนพาราเมตริก Wilcoxon Matched-pairs Signed rank test และ Mann-Whitney U test วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแบบวิเคราะห์ คะแนนผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำในกลุ่มผู้นำครอบครัวมุสลิมก่อนและ หลังเข้าร่วมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม มีภาวะผู้นำหลังการเข้าร่วมการทดลองสูง กว่าก่อนเข้าร่วมการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะ

* Received 25 March 2023; Revised 19 April 2023; Accepted 22 April 2023

ผู้นำในกลุ่มผู้นำครอบครัวมุสลิมที่เข้าร่วมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม มีภาวะผู้นำสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กลุ่มการศึกษา, ทฤษฎีอัตถิภาวนิยม, ภาวะผู้นำ, ผู้นำครอบครัวมุสลิม

Abstract

The article aspired to study 1) to compare the leadership of Muslim family leaders before and after joining the Existentialist counseling group; 2) to compare the leadership among Muslim family leaders who participated in the existentialist counseling group with Groups that did not participate in the Existentialist Counseling Group. The research sample group in this time was Muslim family leaders, Baloy Sub-district, Yaring District, Pattani Province. Were between 15-30 years old with a moderate leadership scores. Willingn to participante in group counseling, using a match-pair method for experimental group and control group of 8 people. Research tools were 1) The Leadership Assessment with the reliability of .95 2) Program of Group counseling using Exentential to enhance Islamic leadership for Muslim family leaders with 8 times. The statistics in the research included Mean, Standard Deviation, Wilcoxon Matched-pairs Signed rank test and Mann-Whitney U test, a non-parametric statistical hypothesis test, The data were analyzed using research scores that 1) Comparative results of leadership among Muslim family leaders before and after joining an existential counseling group were Leadership after participating higher than before. Were statistically significant at the .05 level. 2) Comparative results of leadership among Muslim family leaders who joined the existential counseling group and those who did not join the existential counseling group were Leadership after participating higher than those who did not participate in the program at the .05 level.

Keywords: Counseling, Existential Theory, Leadership, Muslim Family leaders

บทนำ

ครอบครัว เป็นสถาบันแรกเริ่มที่มีความสำคัญที่สุดเพราะเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีบทบาทสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ทุกคนในสังคม เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ทางสังคมในการถ่ายทอดค่านิยม ปลูกฝังความเชื่อ สร้างเสริมทัศนคติ กำหนดบุคลิกภาพ วิธีประพฤติปฏิบัติตน รวมทั้งการ

สร้างบรรทัดฐานทางสังคมให้แก่สมาชิกรุ่นใหม่ (วันเพ็ญ อำนาคิตกร, 2563) นอกจากนี้สถาบันครอบครัวยังมีอิทธิพลต่อคนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัยในการดำเนินชีวิต ซึ่งหากพื้นฐานครอบครัวไม่ดี ย่อมส่งผลกระทบต่อเด็กและสตรี ความรุนแรงในครอบครัว ทั้งที่เป็นคดีและไม่เป็นคดีเข้าสู่กระบวนการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2563 ความรุนแรงในครอบครัวมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งจากสถิติกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ระหว่างปีพ.ศ. 2560 - 2563 บ่งชี้ว่าภาพรวมทั่วประเทศ มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปีพ.ศ. 2563 มีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจำนวน 1,865 ราย เพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ. 2560 ที่มีจำนวน 1,309 ราย และผู้ถูกกระทำเป็นเพศหญิงร้อยละ 84 โดยสาเหตุของการเพิ่มสูงขึ้นมาจากผู้กระทำความรุนแรงแต่ไม่ได้รับโทษทางอาญาจากการทำร้ายบุคคลในครอบครัว ซึ่งอ้างเพื่อเป็นการรักษาสถานะของครอบครัว ผู้กระทำไม่ได้รับการปรับเปลี่ยนเจตคติ อารมณ์ และพฤติกรรมที่รุนแรง รวมถึงสังคมและชุมชนไม่ได้ตระหนักว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาสังคม (กรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2558) สภาพปัญหาข้างต้นไม่ได้เกิดขึ้นในครอบครัวชนชาติใดชนชาติหนึ่งเท่านั้น แต่เกิดขึ้นในครอบครัวทุกกลุ่มชน รวมถึงครอบครัวมุสลิมด้วยเช่นกัน

ครอบครัวมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ตกอยู่ในภาวะที่น่าเป็นห่วง เผชิญกับภัยในหลายรูปแบบ เป็นต้นว่า ภัยการระบาดของยาเสพติด ภัยจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่บั่นทอนชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนการได้รับการปลูกฝังความรู้ที่ผิดจากผู้ใหญ่และผู้นำครอบครัว นำไปสู่การเข้าร่วมกระบวนการความรุนแรง (ดลมนรรัตน์ บากา และคณะ, 2552) สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่ออนาคตของเยาวชน แต่หมายถึงอนาคตของประเทศชาติเป็นสำคัญ เยาวชนเหล่านี้เติบโตมาท่ามกลางการขยายตัวของความรุนแรงในพื้นที่ จึงทำให้เยาวชนเลือกใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา (วงษา วรลยางกูร, 2562) เยาวชนมุสลิมบางส่วนที่สามารถดูแลจัดการชีวิตส่วนตัวและครอบครัวให้เข้มแข็งประสบความสำเร็จได้ ส่วนใหญ่นำหลักคำสอนของศาสนาอิสลามมาใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การสร้างความรักระหว่างกัน การดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ อาหมัด ฮูเซน อัลฟาริตี๋ย กล่าวไว้ว่า แนวทางสัจธรรมในการสร้างครอบครัวและสังคมเปี่ยมสุขนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานแนวทางของท่านศาสดา ซึ่งเป็นแนวทางอันสำคัญยิ่งที่มุสลิมต้องยึดมั่นและถือปฏิบัติ ซึ่งแนวทางการสร้างครอบครัวของท่านศาสดาจะสามารถเป็นวิถีชีวิตของครอบครัวคุณธรรมและสังคมอุดมสุขได้โดยมีผู้นำครอบครัวที่เข้มแข็งในการนำพาสู่ชีวิตครอบครัวที่มีความสุข (อาหมัด ฮูเซน อัลฟาริตี๋ย, 2552)

ภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตเพื่อไปสู่เป้าหมายด้วยความสุขและความสำเร็จในชีวิต ผู้นำครอบครัวที่มีภาวะความเป็นผู้นำนั้น จะสามารถเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้โดยไม่ย่อท้อ สามารถยอมรับสถานการณ์ที่เลวร้ายได้ เมื่อมีความรู้สึกท้อแท้ใจจะสามารถสร้างความหวังใหม่ในชีวิต ส่วนผู้นำครอบครัวที่ไม่มีภาวะความเป็นผู้นำนั้นจะไม่

ค่อยมีความเชื่อมั่นในตนเอง จะมองว่าตนเองเป็นคนไม่ดี รู้สึกตนเองไร้ค่า ไม่มีความสามารถ มีข้อบกพร่องทำงานล้มเหลว รู้สึกไม่เป็นสุข ไม่มีความพยายามในการทำงานที่ยากลำบาก เมื่อพบเจออุปสรรคจะละทิ้ง หลีกเลี่ยงการแก้ปัญหา ไม่มีความยืดหยุ่น ยึดติดอยู่กับสิ่งที่เคยชินเพื่อความรู้สึกปลอดภัย ผู้นำครอบครัวที่ไม่มีภาวะความเป็นผู้นำนั้นจึงมีความรู้สึกด้อย ขาดความมุ่งมั่นในการดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดปัญหาภายในครอบครัว ทั้งต่อบุตร ต่อภรรยา และอาจขยายวงกว้างสู่ปัญหาสังคม จากสภาพปัญหาดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้แม้จะมีความช่วยเหลือจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้นว่า องค์กรเพื่อการพัฒนาครอบครัวและสังคม มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว โดยใช้วิธีการในหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการช่วยเหลือโดยการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา ดวณณี จงรักษ์ กล่าวว่า กลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการช่วยเหลือผู้รับ การปรึกษาให้สามารถตระหนักรู้ในตนเอง เข้าใจตนเองและผู้อื่น และมองเห็นสู่ทางในการแก้ปัญหาและความยุ่งยากต่าง ๆ ในชีวิตได้ (ดวณณี จงรักษ์, 2556)

การให้การปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม จัดเป็นกระบวนการที่ให้ผู้รับการปรึกษาเกิดความงอกงาม พัฒนา ส่งเสริมและป้องกัน โดยการสื่อสารอันอ่อนโยนระหว่างผู้ให้การปรึกษาและผู้รับการปรึกษา เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ นำไปสู่การสำรวจปัญหา และวางแผนแก้ไขปัญหาได้ การปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม จึงมีเป้าหมายสำคัญ คือ การเพิ่มขยายความตระหนักรู้ตนเอง ยอมรับในเสรีภาพและความรับผิดชอบต่อชีวิตตนเอง โดยเฉพาะผู้นำครอบครัวมุสลิมในอิสลามให้ความสำคัญกับผู้นำครอบครัวเป็นอย่างมากในเรื่องหน้าที่รับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและต่อสมาชิกครอบครัว และเข้าใจถึงความเป็นไปที่แท้จริงเพื่อความเป็นอยู่ที่มีความสุขในชีวิต อันประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 8 ประการคือ 1) สัมพันธภาพ 2) เสรีภาพและความรับผิดชอบ 3) ศักยภาพในตนเอง 4) เอกลักษณะของตน 5) ตระหนักรู้ในตนเอง 6) เงื่อนไขการดำรงชีวิต 7) ความหมายชีวิต 8) คุณค่าในชีวิต (Corey, G., 2012) สิ่งเหล่านี้อาจสามารถทำให้บุคคลค้นพบเส้นทางชีวิต หรือเป้าหมายชีวิตที่แท้จริงได้ กลุ่มการปรึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้ให้การปรึกษาจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยสมาชิกในกลุ่มได้มีโอกาสสำรวจตนเอง ทั้งความคิด ทักษะคิด ความรู้สึก ปัญหาที่ตนมีอยู่ โดยการอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดร่วมกันเพื่อให้สมาชิกกลุ่ม สามารถแลกเปลี่ยนแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยบรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัยและมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้กลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม จะสามารถทำให้สมาชิกพูดคุ้ย หรือความรู้สึกนึกคิดในเรื่องเดียวกันด้วยปัญหาที่ต้องเผชิญของทุกชีวิตในครอบครัว กลุ่มสร้างความรู้สึกมั่นคงมีความเหนียวแน่นที่จะแลกเปลี่ยนความคิดและความรู้สึกต่อปัญหาของเพื่อนสมาชิก และเป็นกำลังใจให้แก่กัน (Ohlsen, M. M., 1977) ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำของผู้นำครอบครัวมุสลิม ที่ส่งผลต่อสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว และเชื่อว่ากลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมเน้นสัมพันธภาพระหว่างบุคคลช่วยให้ผู้รับการปรึกษาได้สำรวจตนเองและเข้าใจตนเอง นำไปสู่การยอมรับตนเอง แสวงหา

แนวทางในการพัฒนาตนและใช้ประสิทธิภาพที่ตนเองมีอยู่อย่างเต็มที่เหล่านี้จะสามารถเสริมสร้างพลังความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในครอบครัวได้

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษากลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำแก่ผู้นำครอบครัวมุสลิมตามแนวทางศาสนา เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำในกลุ่มผู้นำครอบครัวมุสลิมก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม และเปรียบเทียบภาวะผู้นำระหว่างกลุ่มผู้นำครอบครัวมุสลิมที่เข้าร่วมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้นำครอบครัวมีฐานใจที่เข้มแข็ง มีความรับผิดชอบ นำไปสู่การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีความสุข สามารถสร้างความรัก ความอบอุ่น และหล่อหลอมคุณธรรม จริยธรรมแก่สมาชิกในครอบครัวได้ เพราะเมื่อปัญหาครอบครัวลดลง สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งขึ้น ไม่เพียงแต่สมาชิกครอบครัวที่ได้รับผลดีจากความเข้มแข็งนั้น แต่ยังสามารถขยายวงกว้างสู่การพัฒนาสังคมที่ดีได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำในกลุ่มผู้นำครอบครัวมุสลิมก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำระหว่างกลุ่มผู้นำครอบครัวมุสลิมที่เข้าร่วมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) แบบสองกลุ่มวัดก่อนและหลัง (Control Group Pretest - Post-test Design) (สุวภูมิ วงศทางสวัสดิ์, 2559)
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้นำครอบครัวมุสลิม บ้านบาโลย ตำบลบาโลย อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี จำนวนรวม 341 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำครอบครัวมุสลิมที่มีคะแนนภาวะผู้นำตามแนวทางศาสนาอยู่ในระดับ ปานกลาง มีความสมัครใจเข้าร่วมกลุ่มการปรึกษา จำนวน 16 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละจำนวน 8 คนเท่ากัน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินภาวะผู้นำตามแนวทางศาสนา 2) โปรแกรมการปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม จำนวน 8 ครั้ง ดำเนินการจัดกลุ่ม ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที โดยผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์เอกสารจากตำรา หนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม และกำหนดนิยามของกลุ่มการ

ปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม และพัฒนาโปรแกรมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม แล้วตรวจสอบความถูกต้อง โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ กิจกรรม เนื้อหา วิธีดำเนินการ และการประเมินผล แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) จากนั้นนำโปรแกรมที่จัดทำขึ้นไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้นำครอบครัวมุสลิม ตำบลตันหยงจิงงา ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของโปรแกรมในด้านการดำเนินการ เนื้อหา และระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการกลุ่มการปรึกษาที่เหมาะสม ตลอดจนเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคจากการทดลองใช้โปรแกรมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม ทบทวนและจัดทำโปรแกรมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมให้สมบูรณ์ แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บข้อมูลวิจัย ให้ผู้นำครอบครัวมุสลิมบ้านบาโลย ตำบลบาโลย ทำแบบประเมินภาวะผู้นำตามแนวทางศาสนา คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 16 คน ค่ะแนบที่ได้ถือเป็นคนก่อนการทดลอง (Pretest) นำคะแนนที่ได้มาจัดเรียงจากน้อยไปหามากตามลำดับ ลำดับที่ 1 ถึง 16 แล้วแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบจับคู่ (Match pair) ลำดับที่ลงท้ายด้วยเลขคี่ เป็นกลุ่มที่ 1 และลำดับที่ลงท้ายด้วยเลขคู่ เป็นกลุ่มที่ 2 เพื่อให้ทั้งสองกลุ่มมีความคล้ายคลึงกันของคะแนนภาวะผู้นำตามแนวทางศาสนาภายในกลุ่มมากที่สุด จากนั้น ทำการทดสอบ Wilcoxon Matched-pairs Signed rank test เพื่อตรวจสอบว่าทั้ง 2 กลุ่ม มีคะแนนภาวะผู้นำตามแนวทางศาสนาไม่แตกต่างกัน กลุ่มควบคุมได้รับการอบรมทางศาสนา โครงการเยาวชนสันติบ้านบาโลย เดือนละ 1 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมง กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มการปรึกษาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง รวม 8 ครั้ง และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดทำแบบประเมินภาวะผู้นำอีกครั้งหลังครบ 8 สัปดาห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูปอย่างง่าย ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลจากแบบประเมินภาวะผู้นำตามแนวทางศาสนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนแบบประเมินภาวะผู้นำตามแนวทางศาสนาของกลุ่มตัวอย่างทั้งก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U test และ Wilcoxon Matched-pairs Signed rank test

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นผู้นำครอบครัวมุสลิม ตำบลบาโลย อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี และเข้าร่วมในการศึกษาจำนวน 16 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมกลุ่มการ

ปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม จำนวน 8 คน และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการปรึกษา จำนวน 8 คน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีอายุเฉลี่ย 23.1 ปี นับถือศาสนาอิสลาม การศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 25 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 25 และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 50

1. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามแนวทางศาสนาในกลุ่มผู้นำครอบครัวมุสลิมก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ Wilcoxon matched pairs signed rank test เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามแนวทางศาสนาในกลุ่มผู้นำครอบครัวมุสลิม ก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มที่เข้าร่วมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม และกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอเพื่อทดสอบสมมติฐานในแต่ละข้อ ปรากฏผลดังตารางที่ 1-3 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมและกลุ่มที่ไม่ได้รับการปรึกษา ด้วย Mann-Whitney U Test

ภาวะผู้นำ (รายด้าน)	กลุ่มทดลอง (n=8)		กลุ่มควบคุม (n=8)		U	P Value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ความรับผิดชอบ	3.39	0.76	3.35	0.76	-.59	.55
ความซื่อสัตย์	3.58	0.92	3.44	0.82	-.70	.48
ความเห็นอกเห็นใจ	3.19	0.82	2.33	0.83	-.68	.49
ความเสียสละ	3.38	0.84	3.25	0.64	-1.19	.23
ความอ่อนน้อมถ่อมตน	3.21	0.74	3.44	0.99	-1.12	.26
การมีมารยาทที่ดีงาม	3.19	0.70	3.33	0.91	-.64	.52
ความยุติธรรม	3.27	0.79	2.98	0.84	-.91	.36
การให้อภัย	3.27	0.76	3.27	0.92	-.35	.73
เฉลี่ยรวม	3.31	0.07	3.17	0.11	-.70	.48

$P < .05$

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำก่อนการทดลองของผู้นำครอบครัวมุสลิมที่ได้รับกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมและกลุ่มที่ไม่ได้รับการปรึกษามีภาวะผู้นำโดยรวมไม่แตกต่างกัน และภาวะผู้นำรายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน จึงสรุปว่ากลุ่มที่ได้รับกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมและกลุ่มที่ไม่ได้รับกลุ่มการปรึกษาไม่แตกต่างกัน ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมด้วย Wilcoxon matched pairs signed rank test

ภาวะผู้นำ (รายด้าน)	กลุ่มทดลอง (n=8)				Z	P Value
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ความรับผิดชอบ	3.39	0.76	4.23	0.75	-2.11	.03
ความซื่อสัตย์	3.58	0.92	4.52	0.65	-2.20	.02
ความเห็นอกเห็นใจ	3.19	0.82	4.04	1.11	-2.52	.01
ความเสียสละ	3.38	0.84	4.46	0.62	-2.52	.01
ความอ่อนน้อมถ่อมตน	3.21	0.74	4.46	0.58	-2.52	.01
การมีมารยาทที่ดีงาม	3.19	0.70	4.29	0.62	-2.53	.01
ความยุติธรรม	3.27	0.79	4.21	0.79	-2.52	.01
การให้อภัย	3.27	0.76	4.48	0.62	-2.52	.01
เฉลี่ยรวม	3.31	0.07	4.34	0.18	-2.52	.01

$P < .05$

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำก่อน-หลังการทดลองกลุ่มที่ได้รับกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมโดยรวมแตกต่างกัน และภาวะผู้นำรายด้านพบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำก่อน-หลังการทดลองของกลุ่มที่ไม่ได้รับ โปรแกรมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมด้วย Wilcoxon matched pairs signed rank test

ภาวะผู้นำ (รายด้าน)	กลุ่มควบคุม (n=8)				Z	P value
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ความรับผิดชอบ	3.35	0.76	3.27	0.82	-.98	.33
ความซื่อสัตย์	3.44	0.82	3.44	0.68	-.17	.87
ความเห็นอกเห็นใจ	2.33	0.83	2.79	0.94	-1.19	.24
ความเสียสละ	3.25	0.64	3.39	0.57	-1.37	.17
ความอ่อนน้อมถ่อมตน	3.44	0.99	3.52	0.97	-.35	.76
การมีมารยาทที่ดีงาม	3.33	0.91	3.54	0.82	-1.40	.16
ความยุติธรรม	2.98	0.84	3.23	0.86	-1.61	.11
การให้อภัย	3.27	0.92	3.46	0.82	-1.13	.26
เฉลี่ยรวม	3.17	0.11	3.33	0.13	-1.69	.09

$P < .05$

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำก่อน-หลังการทดลองกลุ่มที่ไม่ได้รับกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอรรถิภาวนิยมโดยรวมไม่แตกต่างกัน และภาวะผู้นำรายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การวิเคราะห์ภาวะผู้นำตามแนวทางศาสตร์ในกลุ่มผู้นำครอบครัวมุสลิมที่เข้าร่วมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอรรถิภาวนิยมกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอรรถิภาวนิยม การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ Mann-Whitney U Test เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้นำครอบครัวมุสลิมระหว่างกลุ่มที่ได้รับกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอรรถิภาวนิยมและกลุ่มไม่ได้รับการศึกษา โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอเพื่อทดสอบสมมติฐานในแต่ละข้อ ปรากฏผลดังตารางที่ 4 - 5 ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงภาวะผู้นำรายบุคคล

n=8	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ระดับ	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ระดับ
1	3.15	4.35	มาก	2.92	3.27	ปานกลาง
2	3.02	4.38	มาก	3.25	3.13	ปานกลาง
3	3.13	4.52	มากที่สุด	3.60	3.48	ปานกลาง
4	3.31	4.33	มาก	3.13	3.21	ปานกลาง
5	3.54	4.20	มาก	3.10	3.38	ปานกลาง
6	2.90	4.25	มาก	3.10	3.37	ปานกลาง
7	3.73	4.36	มาก	2.83	2.96	ปานกลาง
8	3.71	4.29	มาก	3.46	3.85	มาก
Mean	3.31	4.34	มาก	3.17	3.33	ปานกลาง
S.D.	0.07	0.18		0.11	0.13	
คะแนนรวม	26.49	34.68		25.39	26.65	

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำของผู้นำครอบครัวมุสลิมก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มชาตามแนวคิดอรรถิภาวนิยมมีคะแนนเฉลี่ย 26.49, 34.68 ตามลำดับ และภาวะผู้นำของผู้นำครอบครัวมุสลิมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอรรถิภาวนิยมทั้งก่อนและหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 25.39, 26.65 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการปรีกหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มการปรีกษาตามแนวคิดอัติถิถาวนินยและกลุ่มที่ไม่ได้รับการปรีกษา ด้วย Mann-Whitney U Test

ภาวะผู้นำ (รายด้าน)	กลุ่มทดลอง (n=8)		กลุ่มควบคุม (n=8)		U	P Value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ความรับผิดชอบ	4.23	0.78	3.27	0.82	-2.39	.01
ความซื่อสัตย์	4.52	0.65	3.44	0.68	-2.53	.01
ความเห็นอกเห็นใจ	4.04	1.11	2.79	0.94	-2.52	.01
ความเสียสละ	4.46	0.62	3.39	0.57	-2.37	.01
ความอ่อนน้อมถ่อมตน	4.46	0.58	3.52	0.97	-2.24	.02
การมีมารยาทที่ดีงาม	4.29	0.62	3.54	0.82	-2.54	.01
ความยุติธรรม	4.21	0.79	3.23	0.86	-2.21	.02
การให้อภัย	4.48	0.62	3.46	0.82	-2.37	.01
เฉลี่ยรวม	4.34	0.18	3.33	0.13	-2.52	.01

$P < .05$

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำหลังการทดลองของผู้นำครอบครัวมุสลิมที่ได้รับการกลุ่มการปรีกษาตามแนวคิดอัติถิถาวนินยและกลุ่มที่ไม่ได้รับการปรีกษา มีภาวะผู้นำโดยรวมแตกต่างกัน และภาวะผู้นำรายด้านพบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามแนวทางศาสนาในกลุ่มผู้นำครอบครัวมุสลิมก่อนและหลังเข้าร่วมกลุ่มการปรีกษาตามแนวคิดอัติถิถาวนินย ผู้นำครอบครัวมุสลิมที่เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มการปรีกษาตามแนวคิดอัติถิถาวนินยเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ มีภาวะผู้นำหลังการเข้าร่วมการทดลองสูงกว่าก่อนเข้าร่วมการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยขออภิปรายดังนี้ กลุ่มการปรีกษาตามแนวคิดอัติถิถาวนินยเน้นการค้นหาคความหมายชีวิต เนื่องจากกลุ่มอัติถิถาวนินยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนย่อมแสวงหาสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตของตน และจะเกิดความทุกข์ใจถ้าไม่ทราบว่าตนมีชีวิตอยู่เพื่อสิ่งใด ซึ่งจะส่งผลให้มนุษย์เกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ ไม่สามารถใช้ศักยภาพของตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนได้ ดังนั้นการสร้างสัมพันธ์ภาพด้วยการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มร่วมรับฟังประสบการณ์และเรื่องราวของเพื่อนสมาชิกเกี่ยวกับภาวะผู้นำแก่ผู้นำครอบครัวตามแนวทางศาสนา โดยมีผู้นำกลุ่มคอยเอื้ออำนวยให้

สมาชิกกลุ่มได้เชื่อมโยงเรื่องราวของตนเองที่แสดงถึงการมีภาวะผู้นำของผู้นำครอบครัว ทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันภายในครอบครัวและการปกป้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้กลุ่มการศึกษายังเสริมสร้างพลังแรงจูงใจในการตระหนักรู้คุณค่าของชีวิต และการเปลี่ยนความคิด ทักษะคิด และพฤติกรรมระหว่างกัน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีแรงกระตุ้นและมีกำลังใจในการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวไปในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ ภัทรพร เตชทวีฤทธิ์ ได้กล่าวว่า ในพัฒนาการขั้นตอนของกลุ่มการศึกษาไว้ว่าการดำเนินการในกลุ่มการศึกษาทางจิตวิทยาที่อิงแนวคิดทางจิตวิทยา สามารถกระชับสัมพันธ์ภาพที่ดีและเสริมสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจ มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย และทำให้สมาชิกได้ตรวจสอบค่านิยม ความเชื่อ และมุมมองที่มีต่อโลก เกิดการรับรู้และเข้าใจวิธีการดำรงอยู่ การสะท้อนปัญหาและการตระหนักในบทบาทความรับผิดชอบต่าง ๆ และทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดแรงจูงใจและมีพลังใจที่จะเปลี่ยนตนเองให้ดียิ่งขึ้น (ภัทรพร เตชทวีฤทธิ์, 2561)

2. การวิเคราะห์ภาวะผู้นำตามแนวทางศาสตร์ในกลุ่มผู้นำครอบครัวมุสลิมที่เข้าร่วมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม ผู้นำครอบครัวมุสลิมที่เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำตามแนวทางศาสตร์ มีคะแนนภาวะผู้นำสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ผู้วิจัยขออภิปรายดังนี้ ผู้นำครอบครัวมุสลิมที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำตามแนวทางศาสตร์ มีภาวะผู้นำสูงขึ้นดังที่ได้อภิปรายในข้อ 1 ส่วนผู้นำครอบครัวที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำตามแนวทางศาสตร์ แต่ได้เข้ากิจกรรมการอบรมของหมู่บ้าน เดือนละ 1 ครั้งตามปกติ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการอบรมทั่วไป โดยไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะเจาะจงเหมือนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมที่ได้นำหลักเรื่องของการให้ความหมายชีวิต การเสริมแรงและให้กำลังใจ อีกทั้งการสร้างบรรยากาศและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นภายในกลุ่มที่เป็นเทคนิคสำคัญยิ่งในการทำกลุ่ม ทำให้ผู้นำครอบครัวมุสลิมเกิดความสนใจและมีความกระตือรือร้นที่อยากเข้ากลุ่ม สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ Gawrys and Brown ที่กล่าวว่า กลุ่มการศึกษาเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความรู้สึกยอมรับ ความอบอุ่น และเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้ค้นหาและตรวจสอบ และเลือกวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุดสำหรับเขา จุดประสงค์จะถูกสร้างขึ้นจากสมาชิกในกลุ่ม การเข้าร่วมกลุ่มของสมาชิกจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ สมาชิกมีจุดสนใจและมีปัญหาร่วมกัน ในขณะที่โปรแกรมการอบรมตามปกติของหมู่บ้านโดยส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้ที่มีผู้นำศาสนา หรือวิทยากรที่ได้รับเชิญมาเป็นผู้บรรยายเนื้อหา ซึ่งเป็นการถ่ายทอดข้อมูลทางเดียว ดังนั้นการปรับเปลี่ยนความคิด ทักษะคิด และพฤติกรรมเพื่อให้ตนเองเป็นผู้นำครอบครัวมุสลิมที่มีภาวะผู้นำตามแนวทางศาสตร์ย่อมมีประสิทธิภาพน้อยกว่า และการสื่อสารเกิดขึ้นค่อนข้างน้อย สิ่ง

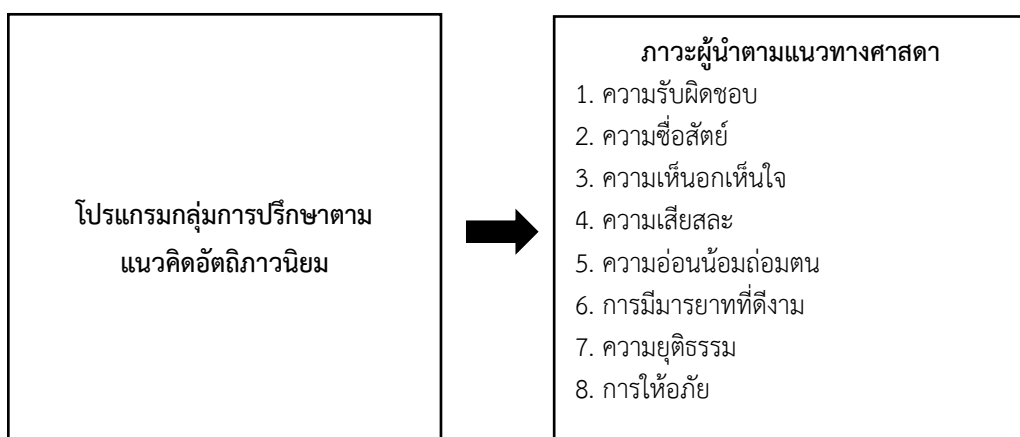
เหล่านี้ทำให้ส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับต่ำและยากต่อการส่งเสริมการคิดและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม นอกจากนี้โปรแกรมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม ทำให้ผู้นำครอบครัวมุสลิมเห็นคุณค่าในตนเอง นำไปสู่การตระหนักในศักยภาพของตน (Gawrys, R. & Brown, E., 1970) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณลลิน วรรครู ศึกษาผลการพัฒนาคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนจังหวัดนครพนม โดยกลุ่มการศึกษาตามทฤษฎีอัตถิภาวนิยม พบว่า เด็กและเยาวชนที่ได้รับกลุ่มการศึกษาตามทฤษฎีอัตถิภาวนิยมมีคุณค่าในตนเองของสูงชันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเด็กและเยาวชนที่ได้รับกลุ่มการศึกษาตามทฤษฎีอัตถิภาวนิยมมีคุณค่าในตนเองของสูงชันกว่ากลุ่มที่ได้รับการอบรมกลุ่มตามคู่มือสถานพินิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ณลลิน วรรครู, 2556) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิรา สระโพธิ์ ศึกษาผลของการให้การปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมร่วมกับหลักอิสลามเพื่อเสริมสร้างกลวิธีในการเผชิญปัญหาของแม่วัยใสมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พบว่า แม่วัยใสมุสลิมกลุ่มทดลองมีคะแนนกลวิธีในการเผชิญปัญหาสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีคะแนนกลวิธีในการเผชิญปัญหารายบุคคลสูงกว่าก่อนทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยการให้การปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมร่วมกับหลักการอิสลามสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาดูแลแม่วัยใสมุสลิมให้มีกลวิธีในการเผชิญปัญหาที่ดีขึ้น (นิธิรา สระโพธิ์, 2565)

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้น การดำเนินโปรแกรมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมยังสอดแทรกแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในครอบครัวตามแนวทางศาสนา ทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดการตระหนักในตนเองและหน้าที่ผู้นำครอบครัวมากขึ้น เคารพสิทธิของกันและกัน รับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตน นำไปสู่การสร้างครอบครัวที่สงบสุข สอดคล้องกับ Uswatul R. ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง แบบแผนการพัฒนาครอบครัวในมุมมองของอิสลาม มหาวิทยาลัยรัฐอิสลามแห่งอารานีรี ดารุสซาลาม เขตอาเจะห์ ประเทศอินโดนีเซีย ผลการวิจัยพบว่า แบบแผนครอบครัวในมุมมองของอิสลามเป็นภาพครอบครัวในรูปแบบของการแต่งงานเป็นเจ้าข้าวเจ้าของ หัวหน้าครอบครัวเข้ามาเป็นส่วนเติมเต็ม และครอบครัวที่ยึดถือความสงบสุข ความรักและความอบอุ่น กล่าวคือการแต่งงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย การนำครอบครัวไปในทางที่ดีขึ้น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในครอบครัว เช่น ความรักระหว่างภรรยาและลูกในการสร้างกฎ ศรัทธา และศีลธรรม และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยพระเจ้า พระคัมภีร์อัลกุรอาน และวิถีของท่านศาสดาสามารถใช้เป็นแนวทางในการใช้ชีวิตได้ การสร้างครอบครัวให้สงบสุขในมุมมองของอิสลามเป็นความพยายามในครอบครัว เพื่อให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความสามัคคี ปลอดภัย และมีความสุขในครอบครัว เช่น การมีคู่ครองที่ดี การรู้จักสิทธิของสามีภรรยา และภาระหน้าที่ในการให้การศึกษาด้านศาสนา ซึ่งได้รับการแนะนำในคำสอนของศาสนาอิสลามผ่านคัมภีร์อัลกุรอานและวิถีของท่านศาสดาเพื่อให้เกิดครอบครัวดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข (Uswatul R., 2018) ดังนั้นการปรับเปลี่ยนตนเองของผู้นำครอบครัว เพื่อให้ตนเองเป็นผู้นำครอบครัวตามแนวทางศาสนา ย่อม

ต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ ใส่ใจในการปฏิบัติศาสนกิจต่าง ๆ รับผิดชอบในหน้าที่ รักษาคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับภรรยาและลูก ไปสู่การมีครอบครัวอบอุ่นและดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

โปรแกรมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำแก่ผู้นำครอบครัวมุสลิมตามแนวทางศาสนา จำนวน 8 ครั้ง รวม 8 ประเด็นคือ 1) สัมพันธภาพ 2) เสรีภาพและรับผิดชอบต่อ 3) ศักยภาพในตนเอง 4) เอกลักษณ์ของตน 5) ตระหนักรู้ในตนเอง 6) เงื่อนไขการดำรงชีวิต 7) ความหมายชีวิต และ 8) คุณค่าในชีวิต ทำให้สามารถเสริมสร้างและส่งเสริมให้ผู้นำครอบครัวมุสลิมมีภาวะผู้นำตามแนวทางศาสนา ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านความเสียสละ ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตน ด้านการมีมารยาทที่งดงาม ด้านความยุติธรรม และด้านการให้อภัย ดังปรากฏในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โปรแกรมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำแก่ผู้นำครอบครัวมุสลิมตามแนวทางศาสนา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า กลุ่มผู้นำครอบครัวมุสลิมมีภาวะผู้นำหลังการเข้าร่วมการทดลองสูงกว่าก่อนเข้าร่วมการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มผู้นำครอบครัวมุสลิมที่เข้าร่วมกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมมีภาวะผู้นำสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากกลุ่มการศึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำแก่ผู้นำครอบครัวมุสลิมตามแนวทางศาสนา เป็น

กระบวนการให้การปรึกษาที่จัดบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจ รู้สึกปลอดภัย เอื้อให้ผู้นำครอบครัวมุสลิมได้สำรวจตนเอง สามารถเสริมสร้างพลังใจในการเห็นคุณค่าของชีวิต เข้าใจความหมายชีวิต นำไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้นำครอบครัวมุสลิมมีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพและนำพาครอบครัวสู่การมีชีวิตที่ดีขึ้น ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป สำหรับข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) การสร้างบรรยากาศในกลุ่มมีความสำคัญอย่างมากที่จะทำให้สมาชิกกลุ่มมีความไว้วางใจ ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการสร้างสัมพันธภาพให้กลุ่มสามารถดำเนินไปได้อย่างเหมาะสม 2) การใช้โปรแกรมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม หากสมาชิกกลุ่มสามารถเข้าร่วมได้ทุกครั้งและทุกคนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอตามกำหนดการของโปรแกรมกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำได้สูงยิ่งขึ้น 3) การดำเนินกลุ่มการปรึกษาครั้งนี้เกิดขึ้นช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ดังนั้นควรมีการวางแผนการทดลองที่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ เพื่อให้กลุ่มสามารถดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรขยายกลุ่มในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำให้กับกลุ่มเหล่านี้ เป็นต้นว่า ผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างเสริมคุณค่าหรือลดทอนปัญหาในสังคม 2) อาจจะนำทฤษฎีอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำได้ดีกว่า เช่น การให้การปรึกษาแบบการเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรม (Cognitive Behavioral Therapy) การให้การปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม (Rational Emotive Behavior Therapy) มาใช้ร่วมด้วย เพราะดูแลทั้งความคิด ความรู้สึกภายใน รวมถึงการแสดงออกทางพฤติกรรม 3) ควรศึกษาผลของกลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมในตัวแปร เพศ และศาสนาที่แตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เรียบเรียงจากงานวิจัยเรื่อง “กลุ่มการปรึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำแก่ผู้นำครอบครัวมุสลิมตามแนวทางศาสนา” ขอขอบคุณคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่ให้การสนับสนุนทุนสนับสนุนการศึกษาปริญญาตรี-โท ปีงบประมาณ 2561 และเข้าศึกษาระดับปริญญาโท ปีการศึกษา 2563

เอกสารอ้างอิง

- กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2558). ความรุนแรงต่อเด็กและสตรี. เรียกใช้เมื่อ 3 มีนาคม 2564 จาก <https://d.dailynews.co.th/politics/829654/>
- ณลิณ วรรครู. (2556). ผลการพัฒนาคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครพนม โดยการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีอัตถิภาวนิ

- ยม. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา . มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดลมนรรัตน์ บากา และคณะ. (2552). ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนใต้. ใน เอกสารทางวิชาการหมายเลข 761. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดวงมณี จงรักษ์. (2556). ทฤษฎีการปรึกษาและจิตบำบัดเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- นิธिरา สระโพธิ์. (2565). ผลของการให้การปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวคิดอัตถิภาวะนิยมร่วมกับหลักการอิสลามเพื่อเสริมสร้างกลวิธีในการเผชิญปัญหาของแม่วัยใสมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 17(1), 29-39.
- ภัทรพร เตชทวีฤทธิ์. (2561). การศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวอัตถิภาวะนิยม ผสานเอ็นเนียแกรมที่มีต่อความฉลาดทางจิตวิญญาณของผู้ใหญ่วัยทำงาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วณา วรลยางกูร. (2562). แต่สันติสุขและความมั่นคง' ชายแดนใต้กับการแก้ปัญหาที่ไม่พูดถึงสาเหตุ. เรียกใช้เมื่อ 26 มีนาคม 2564 จาก <https://www.the101.world/peace-process-in-deep-south/>
- วันเพ็ญ อำนาจกิตติกร. (2563). ปัจจัยทางจิตสังคมของผู้ติดยาเสพติด. เรียกใช้เมื่อ 14 เมษายน 2564 จาก <https://www.gotoknow.org/user/aounza/profile>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). ตารางประชากรจำแนกตามศาสนา หมวดอายุ และเขตการปกครอง. สสช. เรียกใช้เมื่อ 23 เมษายน 2564 จาก http://popcensus.nso.go.th/show_table.php?t=t&yr=2543&a=1
- สุววุฒิ วงศทางสวัสดิ์. (2559). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยารายบุคคลแบบออนไลน์แนวอัตถิภาวะนิยม-มนุษยนิยมต่อสภาวะของนิสิตนักศึกษาปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแบบไม่มั่นคงทางอารมณ์. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาหมัด ฮูเซน อัลฟาริதிய. (2552). 40 หะดีษสร้างครอบครัวคุณธรรมสู่สังคมอุดมสุข. เรียกใช้เมื่อ 3 ตุลาคม 2564 จาก <http://islamhouse.com/th/books/202892>
- Corey, G. (2012). Theory and practice of group counseling. (8th ed.). Belmont, CA: Brooks/Cole, Cengage Learning.
- Gawrys, R. & Brown, E. (1970). Group guidance and counseling in schools. New York: McGraw Hill.

- Ohlsen, M. M. (1977). Group counseling (2nd ed.). New York: Holt Rinehart and Winston Inc.
- Uswatul R. (2018). Patterns of Family Development in an Islamic Perspective in Islam. In Master of Praise and Communication Islamic Guidance and Counseling major. Islam negeri.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจ ชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน*

CAUSAL FACTORS INFLUENCING OPERATIONAL EFFICIENCY OF COMMUNITY ENTERPRISES

IN THE UPPER NORTHEASTERN OF THAILAND

ธำปณี เพ็งสุข*

Thapanee Phengsuk

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Faculty of Management Sciences Udon Thani Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: Thapanee.p@duru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาโมเดลการวัดความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยสมรรถนะของผู้ประกอบการ การบริหารจัดการแบบลีน แนวการปฏิบัติแบบลีน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพธุรกิจ ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน งานวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนขนาดย่อม ภาคการแปรรูปผลิตภัณฑ์และสินค้า ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 5 จังหวัด อุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู เลย และบึงกาฬ สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำนวน 159 ราย เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เก็บข้อมูลในช่วงสถานการณ์โควิด 19 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยวิธีวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตามความแปรปรวนร่วม จากการศึกษาพบว่า โมเดลการวัดความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัย มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ปัจจัย 3 ด้าน คือ สมรรถนะของผู้ประกอบการ การบริหารจัดการแบบลีน แนวการปฏิบัติแบบลีน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชน โดยปัจจัยด้านแนวการปฏิบัติแบบลีนมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือด้าน สมรรถนะของผู้ประกอบการ และการบริหารจัดการแบบลีน ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ ร้อยละ 51 แสดงให้เห็นว่าโมเดลในภาพรวมมีความสามารถในการพยากรณ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อขับเคลื่อนนโยบายการบริหารจัดการใน

* Received 24 February 2023; Revised 18 April 2023; Accepted 21 April 2023

การลดต้นทุนการผลิต โดยนำหลักการของสีนมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพดำเนินงาน และเป็นแนวทางในการจัดการความสูญเสียเปล่า ลดต้นทุน และสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน อีกทั้งเป็นการสนับสนุนภาครัฐในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ให้สามารถอยู่รอดในสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน, สมรรถนะผู้ประกอบการ, การบริหารจัดการแบบลีน, แนวปฏิบัติแบบลีน, ประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

Abstract

The purpose of this research was to study the correlation measurement model and the causal influence of factors, namely entrepreneurial performance Lean Management Lean practices, affecting the business efficiency of community enterprise entrepreneurs in the upper-eastern region of Thailand. Using quantitative research. The sample group was the entrepreneurs of small community enterprises in the sector of processing products in the northeast of Thailand 5 provinces Udon Thani, Nong Khai, Nong Bua Lam Phu, Loei, and Bueng Kan, 159 cases were selected by stratified random sampling. The Research tools include questionnaires, data collection during the COVID-19 situation, data analysis using inferential statistics, using structural relationship model analysis based on covariance. The results showed that the Model measures correlation and causal influence of factors. Consistent with the empirical data, 3 factors, namely, Entrepreneurial performance, Lean Management, and Lean practices had a positive influence on the efficiency of community enterprises, Lean practices were the most influential. Followed by side entrepreneurial performance and lean management respectively, with a predictive coefficient of 51 percent. It shows that the overall model has a good predictive ability. The results of this research can be used by entrepreneurs, enterprises, and related agencies to apply the research results to drive management policies to reduce production costs. By applying the principles of Lean to increase operational efficiency. And it is a way to eliminate waste, reduce costs and create value for products. To create a competitive advantage, It also supports the government in driving the economy of community enterprise entrepreneurs. To be able to survive in the current situation effectively.

Keywords: Small and medium-sized enterprises (SMEs), Entrepreneur Competency, Lean Management, Lean Practices, Community Enterprise Efficiency

บทนำ

ปัจจุบันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจรวมทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้ธุรกิจมีการปรับตัว ให้สามารถดำเนินธุรกิจภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของยุคดิจิทัล และตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าด้วยต้นทุนที่ต่ำ จึงเกิดการแข่งขันระหว่าง SMEs ได้เพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงหลายปีที่ผ่านมา และความอยู่รอดของธุรกิจขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายเพื่อปรับกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งด้านการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานที่มีความสำคัญในการกำหนดรายได้ประชาชาติ ตามยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทย ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) เป็นกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศที่ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตการค้าและการลงทุนในอนุภูมิภาคและอาเซียน เพื่อมุ่งสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาภายในปี 2579 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) สนับสนุนและพัฒนาด้านโลจิสติกส์ของประเทศไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการค้า การบริการ และการลงทุนในภูมิภาค นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาแรงงานให้มีศักยภาพ และสร้างภาคีเครือข่าย ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม การบริการ และการลงทุนที่เชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ

ตารางที่ 1 จำนวนวิสาหกิจและมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศปี 2563 จำแนกตามขนาดวิสาหกิจ

ขนาดวิสาหกิจ	ขนาด ย่อย	ขนาด ย่อม	ขนาด กลาง	ขนาดกลางและ ย่อม	ขนาด ใหญ่	ทั้ง ประเทศ
	Micro	SE	ME	MSME	LE	
มูลค่า GDP (ล้านล้านบาท)	0.4	2.3	2.7	5.4	10.3	15.7
สัดส่วนต่อ GDP รวม (ร้อยละ)	2.7	14.6	17	34.2	65.8	100
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-15.8	-9.8	-7	-9.1	-5	-6.1

ที่มา: (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2564)

สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรายย่อยในปัจจุบัน (Micro SME) มีบทบาทในการช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีรายได้ต่อปีไม่เกิน 1.8 ล้านบาท ซึ่งมีจำนวน 91,772 ราย ซึ่งเป็นแหล่งที่สร้างมูลค่าให้กับประเทศและสร้างตลาดแรงงานที่สำคัญของไทย แบ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เป็นภาคการเกษตรจำนวน 52,379 ราย ภาคการผลิต 32,268 ราย การค้าและบริการ 7,125 ราย โดยสัดส่วนต่อ GDP รวมร้อยละ 2.7 ของประเทศ ซึ่งในปี 2563 พบว่ามีอัตราการขยายตัวติดลบ ร้อยละ 15.8 เป็นผลเนื่องมาจาก

สถานการณ์โควิด 19 ที่ได้ส่งผลกระทบทุกธุรกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆต้องหยุดชะงัก กำลังซื้อผู้บริโภคที่ลดลงผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่มีแผนสำรอง (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2564) ส่งผลต่อการจ้างงานที่ลดลงเนื่องจากต้องลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นเพื่อลดภาระหนี้สิน จึงต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดในภาวะวิกฤตได้ ซึ่งในปี 2565 ภาครัฐได้มีมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงเป็นไปได้ที่เศรษฐกิจมีโอกาสจะกลับมาฟื้นตัว จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาแนวทางในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนขนาดย่อม ภาคการแปรรูปผลิตภัณฑ์และสินค้าอื่นๆ เพื่อขับเคลื่อนนโยบายในด้านการลดต้นทุน ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถรับมือกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนและปรับตัวเพื่อลดของเสียในองค์กร เช่น การปรับปรุงกิจกรรม ปรับวิธีการดำเนินงาน และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีการนำเทคนิคการบริหารจัดการแบบลีนมาใช้เพื่อลดต้นทุนในองค์กร เช่นงานวิจัยของ (Chanchai, L. & Seekharin, S, 2015) ได้ศึกษาอุตสาหกรรมการผลิต พบว่าการผลิตแบบลีนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กร (SaeTang, S, 2020) การบริหารแบบลีนจะช่วยลดกระบวนการความสูญเสียของทรัพยากร เปลี่ยนความสูญเสียให้เกิดคุณค่า ช่วยลดต้นทุนและสร้างกำไรที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพ ลีนจึงช่วยให้บริษัทบรรลุเป้าหมายในการลดต้นทุนและประหยัดเวลา และจากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สอบถามข้อมูลจาก (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2564) (สสว.)อุดรธานี พบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจมีต้นทุนที่จำกัด และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยกลางคนที่มีทักษะทางเทคโนโลยีต่ำ การเข้าถึงตลาดมีข้อจำกัด และแนวคิดการบริหารจัดการแบบลีนยังมีการปรับใช้ไม่มากนัก สอดคล้องกับ (Ali, Y. et al, 2021) ที่พบว่า การดำเนินงานของ SMEs ยังคงอ่อนแอในประเทศกำลังพัฒนา ยังขาดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการวางแผน ขาดทักษะการบริหารจัดการที่ดี และยังไม่รู้เทคนิคจัดการแบบลีน เป็นต้น และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนภาคการแปรรูปผลิตภัณฑ์และสินค้าอื่นๆ มีการศึกษาเชิงประจักษ์จำนวนมากขึ้นที่สนับสนุนแนวคิดการบริหารจัดการแบบลีนในกระบวนการผลิต แต่ยังมีการศึกษาไม่มากนักเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่าง ระหว่างสมรรถนะของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการแบบลีน และแนวปฏิบัติแบบลีนที่มีผลต่อประสิทธิภาพธุรกิจ ซึ่งในช่วงสถานการณ์โควิดนี้ การจัดการลดต้นทุนให้กับผู้ประกอบการจึงมีความสำคัญ เพื่อเติมเต็มช่องว่างนี้ ผู้วิจัยจึงได้เล็งถึงความสำคัญในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยสมรรถนะผู้ประกอบการ การบริหารจัดการแบบลีน แนวปฏิบัติแบบลีน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพธุรกิจ เพื่อศึกษาและตรวจสอบความสอดคล้องโมเดลการโดยนำหลักการของลีนมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจ เป็นแนวทางในการขจัดความสูญเสียเปล่า ลดต้นทุน สร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ และสนับสนุนภาครัฐในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยสมรรถนะของผู้ประกอบการ การบริหารจัดการแบบลีน แนวการปฏิบัติแบบลีน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้กระบวนการวิจัยเชิงสำรวจ อิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยด้านสมรรถนะผู้ประกอบการ ด้านการบริหารจัดการแบบลีน ด้านแนวปฏิบัติแบบลีน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพธุรกิจผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงตอนบน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเครือข่ายของพัฒนาการจังหวัด สังกัดกรมการพัฒนาชุมชน ที่เป็นวิสาหกิจขนาดย่อม (Micro SME) มีเงินลงทุนไม่เกิน 1.8 ล้านบาท ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 8 จังหวัด คือ จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดสกลนคร อุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู บึงกาฬ เลย โดยข้อมูลจากระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร วิสาหกิจชุมชนขนาดย่อม (ภาคการแปรรูปผลิตภัณฑ์และสินค้าอื่น ๆ) มีวิสาหกิจที่เข้าเงื่อนไขดังกล่าว จำนวน 1,247 แห่ง ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) ชั้นที่ 1 สุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลากเลือกมา 5 จังหวัด คือ ได้แก่ อุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู เลย และบึงกาฬ ชั้นที่ 2 สุ่มแบบแบ่งชั้นตามจำนวนผู้ประกอบการของแต่ละอำเภอของจังหวัดที่เลือก ที่เป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ภาคการแปรรูปผลิตภัณฑ์และสินค้าอื่น ๆ) ของกรมการพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 2 การเลือกกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย

จังหวัด	จำนวนอำเภอ	สัดส่วน	จำนวนวิสาหกิจแยกตามจังหวัด	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง/อำเภอ
บึงกาฬ	8	12.31%	79	10
เลย	14	21.54%	168	36
หนองคาย	17	26.15%	134	35
หนองบัวลำภู	6	9.23%	137	13
อุดรธานี	20	30.77%	294	90
	65	100.00%	812	184

ข้อมูลจาก: กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร

จากนั้นทำการแจกแบบสอบถาม แยกตามแต่ละอำเภอ โดยขอข้อมูลจากพัฒนาการจังหวัดกรมการพัฒนาชุมชนในแต่ละจังหวัด เพื่อแจกแบบสอบถามให้ผู้ประกอบการ ตามสัดส่วนที่แบ่งไว้แยกตามจังหวัด รวม 184 ตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลในช่วงสถานการณ์โควิด 19 (เมษายน-พฤษภาคม 2565) ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 159 ฉบับ ซึ่งเป็นฉบับที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์และนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยผู้วิจัยใช้วิธีของ (Schumacker, R. E. & Lomax, R. G, 2010) ในอัตรากลุ่มตัวอย่าง 10 เท่าของตัวแปร โดยมีตัวแปรสังเกตได้ 13 ตัว ขึ้นต่ำ 130 ตัวอย่าง แต่งานวิจัยนี้ได้เก็บตัวอย่าง 159 ตัวอย่างเพื่อเก็บอำนาจทดสอบทางสถิติ (Power of Test)

ตารางที่ 3 ข้อคำถามจากการทบทวนวรรณกรรม

ตัวแปรแฝง	รหัส	ข้อคำถาม	อ้างอิง
สมรรถนะผู้ประกอบการ	ENT1	ความกล้าเผชิญกับความท้าทายในธุรกิจ	(Esubalew, A. A., & Raghurama, A, 2020); (Raut, R. C 2021)
	ENT2	การสร้างโอกาสให้กับธุรกิจอยู่เสมอ	(Esubalew, A. A., & Raghurama, A, 2020); (Raut, R. C 2021)
การบริหารจัดการแบบลีน	ENT3	การมองเห็นปัญหาที่เกิดจากดำเนินงาน	(Paul, J, 2020); (Raut, R. D. et al, 2021)
	LM1	องค์กรมีแผน/นโยบายด้านการจัดการของเสีย	(Raut, R. D. et al, 2021); (Ali, Y. et al, 2021)
	LM2	มีการปฏิบัติการลดของเสียอย่างมีประสิทธิภาพ	(Raut, R. D. et al, 2021); (Ali, Y. et al, 2021)
การปฏิบัติแบบลีน	LM3	มีการอบรมให้ความรู้บุคลากรในการลดของเสีย	(Raut, R. D. et al, 2021); (Ali, Y. et al, 2021)
	LP 1	ลดการขนส่ง ที่ไม่จำเป็น	(Choudhary, S. et al, 2019); (Mofolasayo, A., Young S., Martinez, P., & Ahmad, R, 2022)
	LP 2	ลดการเก็บสต็อกสินค้า/วัตถุดิบจำนวนมากๆ	(Choudhary, S. et al, 2019); (Mofolasayo, A., Young S., Martinez, P., & Ahmad, R, 2022)
	LP 3	ลดการเคลื่อนไหวที่ไม่จำเป็น	(Choudhary, S. et al, 2019); (Mofolasayo, A., Young S., Martinez, P., & Ahmad, R, 2022)
ประสิทธิภาพธุรกิจ	LP 4	ลดกระบวนการที่ไม่ก่อให้เกิดคุณค่า	(Choudhary, S. et al, 2019); (Mofolasayo, A., Young S., Martinez, P., & Ahmad, R, 2022)
	BP 1	ความได้เปรียบจากคู่แข่งทางตลาดเพิ่มขึ้น	(Le, T. T., & Ikram, M, 2022); (Ibarra-Cisneros, M. A. 2020)
	BP 2	การปฏิบัติงานมีการตอบสนองที่รวดเร็ว	(Le, T. T., & Ikram, M, 2022); (Ibarra-Cisneros, M. A. 2020)
	BP 3	ความพึงพอใจของลูกค้าที่เพิ่มขึ้น	(Le, T. T., & Ikram, M, 2022); (Ibarra-Cisneros, M. A. 2020)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ตอนที่ 2 ด้านกิจกรรม ได้แก่ 1) ด้านสมรรถนะของผู้ประกอบการ 2) ด้านการบริหารจัดการแบบลีน 3) ด้านแนวปฏิบัติแบบลีน และ 4) ประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดตัวเลือก 5 ระดับ โดยมีลักษณะการตอบจากระดับมากที่สุดจนถึงระดับน้อยที่สุด

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาแล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อ โดยใช้วิธีหาค่า IOC (Index of Item - Objective Congruity) และให้คะแนน ได้ค่าตั้งแต่ 0.6 -1.00 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องของสำนวนและภาษาที่ใช้จนได้ค่า $IOC = 1$ ทุกข้อคำถาม และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกับประชากรที่ทำการศึกษาจำนวน 30 ตัวอย่าง พบว่าแบบสอบถามมีระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 ซึ่งถือว่ามีความน่าเชื่อถือ โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ได้จากการทดสอบไม่ควรต่ำกว่า 0.70 (Taber, K. S, 2018)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แจกสอบถามกับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือกับพัฒนาการจังหวัด กรมการพัฒนาชุมชน ของ 5 จังหวัด ได้แก่ อุตรดิตถ์ หนองคาย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ โดยเป็นกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ซึ่งได้ดำเนินงานประสานงานติดต่อผู้ประกอบการในแต่ละจังหวัดผ่านสำนักงานพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด โดยผู้วิจัยได้ขออนุญาตเก็บแบบสอบถามกับผู้ประกอบการ และชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับจุดประสงค์การวิจัย กระบวนการวิจัยให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบ และเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วง (ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา เดือนกุมภาพันธ์-เมษายน 2565) ภายใต้มาตรการโควิด -19 ซึ่งมีผู้ประกอบการใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 10 นาที และทำการตรวจสอบความถูกต้องแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้สถิติพื้นฐานเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) 2) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) โดยใช้โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบในแบบจำลองสมมติฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยประมาณค่าพารามิเตอร์จากแบบจำลอง (Parameter estimation from the model) การวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าพารามิเตอร์โดยใช้วิธีการประมาณค่าแบบวิธีไลค์ลิฮูดสูงสุด (A Maximum Likelihood: ML) แล้วจึงประเมินโมเดลการวัด (Measurement model) ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) และวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงของเส้นทางแสดง (Path Analysis) โดยใช้โปรแกรมริสเรล 8.53 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสถิติทดสอบความกลมกลืนแบบจำลอง

ค่าดัชนี	เกณฑ์ที่ใช้	ที่มา
ค่าไค – สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square)	มีค่าน้อยกว่า 2.00	(Fidell, S. et al, 2013)
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI)	มีค่ามากกว่า 0.90	(Jöreskog, K. G., & Sörbom, D, 1996)
ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (Comparative Fit Index : CFI)	มีค่ามากกว่า 0.95	(Kline, R. B, 2011)
ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized root mean square residual: Standardized RMR)	มีค่าต่ำกว่า 0.08	(Kelloway, E. K, 2014)
ค่ารากกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA)	มีค่าต่ำกว่า 0.08	(Shumacker, R. E. & Lomax, R. G, 2010)

โดยมีการปรับแบบจำลอง (Model adjustment) ในกรณีที่แบบจำลองไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ต้องมีการปรับแก้แบบจำลองเพื่อให้มีการประมาณค่าพารามิเตอร์ขึ้นใหม่ จนกว่าแบบจำลองที่วิเคราะห์ใหม่จะสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การประเมินแบบจำลองการวัด การแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การนำค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากการคำนวณมาใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์แบบจำลอง และการทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาโมเดลการวัดความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยสมรรถนะของผู้ประกอบการ การบริหารจัดการแบบลีน แนวการปฏิบัติแบบลีน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนภาคการแปรรูปผลิตภัณฑ์และสินค้าอื่นๆ ที่เป็นวิสาหกิจขนาดย่อม (Micro SME) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงตอนบน นำเสนอผลการวิจัยที่พบ เป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนภาคการแปรรูปผลิตภัณฑ์และสินค้าวิสาหกิจขนาดย่อม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (128 คน, ร้อยละ 80.50) เพศชาย (31 คน, ร้อยละ 19.50) มีช่วงอายุมากที่สุดคือระหว่าง 41-50 ปี (44 ราย, ร้อยละ 27.67) รองลงมาคือช่วงอายุ 51-60 ปี (36 ราย, ร้อยละ 22.64) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่เป็น ม.ปลาย/ปวช. (44 คน, ร้อยละ 26.67) รองลงมาคือระดับปริญญาตรี (34 คน, ร้อยละ 21.38) ซึ่งส่วนใหญ่เปิดกิจการน้อยกว่า 5 ปี (86 ราย, ร้อยละ 54.09) รองลงมาคือเปิดกิจการช่วง 6-10 ปี (46 ราย, ร้อยละ 28.93)

2. โมเดลการวัด (Measurement model) ผลจากการประเมินโมเดลการวัด พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardized Factor Loadings: SFL) ของทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Hair Jr, J. F. et al, 2014) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (An Average Variance Extracted: AVE) อยู่ระหว่าง 0.474 - 0.635 ซึ่งตัวแปรแฝงโดยส่วนใหญ่มีค่า AVE มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.50 ยกเว้นตัวแปรสมรรถนะผู้ประกอบการ (ENT) ที่มีค่า AVE เข้าใกล้ 0.50 นอกจากนี้ ค่าความเที่ยงของตัวแปรแฝง (Construct Reliability: CR) มีค่าระหว่าง 0.725 - 0.874 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 0.70 แสดงว่าตัวแปรแต่ละตัวในโมเดลการวัดมีความน่าเชื่อถือค่อนข้างสูง และสามารถใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างได้ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สถิติเชิงพรรณนาและการประเมินโมเดลการวัด

ตัวแปรแฝง	รหัส	ตัวแปรสังเกตได้	Mean	SD	SFL ^a
สมรรถนะ	ENT1	ความกล้าเผชิญกับความท้าทายในธุรกิจ	3.635	0.750	0.80
ผู้ประกอบการ (ENT)	ENT2	การสร้างโอกาสให้กับธุรกิจอยู่เสมอ	3.755	0.727	0.71
AVE= 0.474	ENT3	การมองเห็นปัญหาที่เกิดจากดำเนินงาน	3.786	0.724	0.53
CR = 0.725					
การบริหารจัดการแบบ	LM 1	องค์กรมีแผนหรือนโยบายด้านการจัดการของเสีย	3.616	0.870	0.73
ลีน (LM)	LM 2	มีการใช้แนวทางปฏิบัติการลดของเสียอย่างมีประสิทธิภาพ	3.723	0.811	0.81
AVE= 0.554	LM 3	มีการอบรมให้ความรู้บุคลากรในการลดของเสีย	3.566	0.823	0.69
CR = 0.788					
แนวปฏิบัติแบบลีน	LP 1	ลดการขนส่งที่ไม่จำเป็น	3.717	0.850	0.71
(LP)	LP 2	ลดการเก็บสต็อกสินค้า/วัตถุดิบจำนวนมากๆ	3.654	0.857	0.80
AVE= 0.635	LP 3	ลดการเคลื่อนไหวที่ไม่จำเป็น	3.591	0.828	0.86
CR = 0.874	LP 4	ลดกระบวนการที่ไม่ก่อให้เกิดคุณค่า	3.742	0.789	0.81
ประสิทธิภาพ (BP)	BP 1	ความได้เปรียบจากคู่แข่งทางตลาดเพิ่มขึ้น	3.679	0.806	0.71
AVE= 0.619	BP 2	การปฏิบัติงานมีการตอบสนองที่รวดเร็ว	3.824	0.661	0.86
CR = 0.829	BP 3	ความพึงพอใจของลูกค้าที่เพิ่มขึ้น	3.950	0.664	0.78

^a น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัว มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity)

ผลการทดสอบความตรงเชิงจำแนก โดยพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างค่า AVE ของตัวแปรแฝงหนึ่งๆ กับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสองระหว่างตัวแปรแฝง ทั้ง 4 ตัวแปร ได้แก่ สมรรถนะผู้ประกอบการ (ENT) การบริหารจัดการแบบลีน (LM) แนวปฏิบัติแบบลีน (LP) และประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชน (BP) มีค่า AVE สูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสองระหว่างตัวแปรแฝง แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด มีความตรงเชิงจำแนกอยู่ในเกณฑ์ดี ดังตารางที่ 6

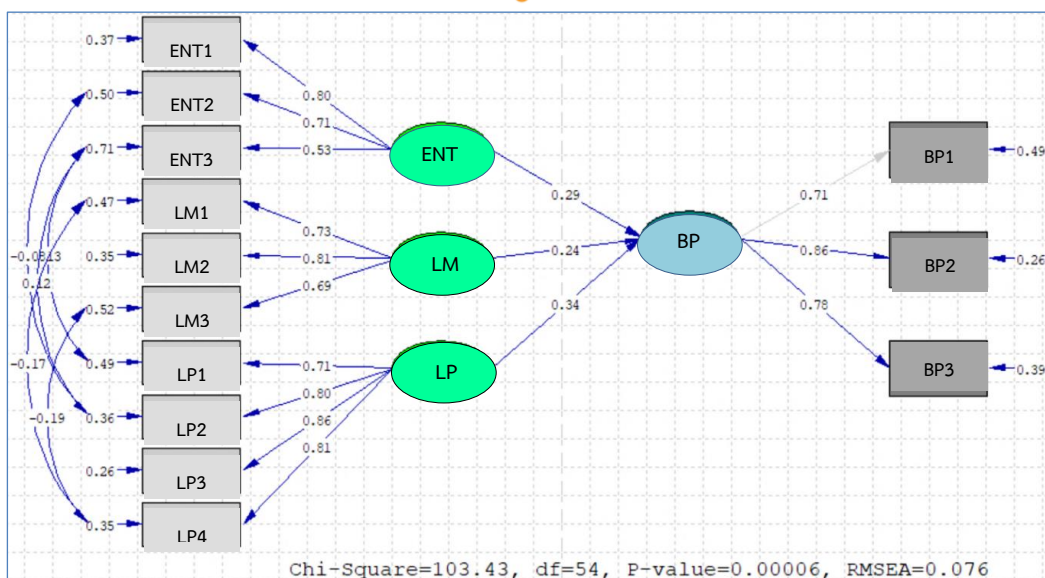
ตารางที่ 6 ความตรงเชิงจำแนกของโมเดลการวัด

ตัวแปรแฝง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสอง			
	ENT	LM	LP	BP
ENT	0.474			
LM	0.200	0.554		
LP	0.191	0.204	0.635	
BP	0.220	0.215	0.267	0.619

ค่าตัวเลขตามแนวทแยง หมายถึง ค่า AVE

4. โมเดลเชิงโครงสร้าง (Structural model)

ผลจากการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จาก ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 1.915 ที่กำหนดไว้ว่า ค่าดังกล่าวควรมีค่าน้อยกว่า 2.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) มีค่าเท่ากับ 0.91 ค่า GFI ควรมีค่ามากกว่า 0.90 ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (Comparative Fit Index : CFI) มีค่าเท่ากับ 0.97 ตรงกับเกณฑ์ CFI ต้องมากกว่า 0.95 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Standardized root mean square residual: Standardized RMR) มีค่าเท่ากับ 0.060 ตามเกณฑ์ของ ที่กำหนดค่า Standardized RMR ที่เหมาะสมต้องมีค่าต่ำกว่า 0.08 ค่ารากกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.076 กำหนดให้ค่า RMSEA ต้องมีค่าต่ำกว่า 0.08 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R^2) มีค่า ร้อยละ 51 แสดงให้เห็นว่าโมเดลในภาพรวมมีความสามารถในการพยากรณ์อยู่ในเกณฑ์ดี ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ผลการทดสอบโมเดลเชิงโครงสร้าง

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

เส้นทางอิทธิพล	ขนาดอิทธิพล	ทิศทางความสัมพันธ์	ผลการทดสอบสมมติฐาน
H1 : ENT--> BP	0.29**	(+)	ยอมรับ
H2 : LM --> BP	0.24*	(+)	ยอมรับ
H3 : LP --> BP	0.34**	(+)	ยอมรับ

** p < .01; * p < .050

จากตารางที่ 7 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ปัจจัยทั้ง 3 ด้าน คือ สมรรถนะของผู้ประกอบการ (ENT) การบริหารจัดการแบบลีน (LM) แนวการปฏิบัติแบบลีน (LP) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชน โดยปัจจัยด้านแนวการปฏิบัติแบบลีนมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือด้าน สมรรถนะของผู้ประกอบการ และการบริหารจัดการแบบลีน ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาโมเดลการวัดความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยสมรรถนะของผู้ประกอบการ การบริหารจัดการแบบลีน แนวการปฏิบัติแบบลีน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงตอนบน เป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีช่วงอายุมากที่สุดคือระหว่าง 41-50 ปี มีระดับการศึกษาเป็น ม.ปลาย/ปวช. ซึ่งส่วนใหญ่เปิดกิจการน้อยกว่า 5 ปี

2. โมเดลการวัด (Measurement model) ผลจากการประเมินโมเดลการวัดพบว่า น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardized Factor Loadings: SFL) ของทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Hair Jr, J. F. et al, 2014) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (An Average Variance Extracted: AVE) อยู่ระหว่าง 0.474 - 0.635 ซึ่งตัวแปรแฝงโดยส่วนใหญ่มีค่า AVE มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.50 สอดคล้องกับ Fornell, C. & Larcker, D. F. ที่ยกเว้นตัวแปรสมรรถนะผู้ประกอบการ (ENT) ที่มีค่า AVE เข้าใกล้ 0.50 นอกจากนี้ ค่าความเที่ยงของตัวแปรแฝง (Construct Reliability: CR) มีค่าระหว่าง 0.725 - 0.874 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 0.70 (Fornell, C. & Larcker, D. F, 1981) และ Hair Jr. et al. แสดงว่าตัวแปรแต่ละตัวในโมเดลการวัดมีความน่าเชื่อถือค่อนข้างสูง และสามารถใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างได้ (Hair Jr, J. F. et al, 2014)

3. ความตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) ผลการทดสอบความตรงเชิงจำแนก โดยพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างค่า AVE ของตัวแปรแฝงหนึ่งๆ กับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสองระหว่างตัวแปรแฝง สอดคล้องกับ Hair Jr. et al. ที่พบว่า ตัวแปรแฝงทั้ง 4 ตัว ได้แก่ สมรรถนะผู้ประกอบการ (ENT) การบริหารจัดการแบบลีน (LM) แนวปฏิบัติแบบลีน (LP) และ ประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชน (BP) มีค่า AVE สูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสองระหว่างตัวแปรแฝง แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด มีความตรงเชิงจำแนกอยู่ในเกณฑ์ดี (Hair Jr, J. F. et al, 2014)

4. โมเดลเชิงโครงสร้าง (Structural model) ผลจากการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จาก ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ มีค่าเท่ากับ 1.915 สอดคล้องกับเกณฑ์ของ (Fidell, S. et al, 2013) ที่กำหนดไว้ว่า ค่าดังกล่าวควรมีค่าน้อยกว่า 2.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) มีค่าเท่ากับ 0.91 ที่ให้ข้อเสนอแนะว่าค่า GFI ควรมีค่ามากกว่า 0.90 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (Comparative Fit Index : CFI) มีค่าเท่ากับ 0.97 (Fidell, S. et al, 2013) สอดคล้องกับเกณฑ์ของ Kline, R. B. ที่เสนอว่าค่า CFI ต้องมากกว่า 0.95 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized root mean square residual: Standardized RMR) มีค่าเท่ากับ 0.060 (Kline, R. B, 2011) สอดคล้องกับเกณฑ์ของ Kelloway, E. K. ที่กำหนดค่า Standardized RMR ที่เหมาะสมต้องมีค่าต่ำกว่า 0.08 ค่ารากกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.076 (Kelloway, E. K, 2014) และสอดคล้องกับ Shumacker, R. E. & Lomax, R. G. ที่กำหนดให้

ค่า RMSEA ต้องมีค่าต่ำกว่า 0.08 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R^2) มีค่าร้อยละ 51 แสดงให้เห็นว่าโมเดลในภาพรวมมีความสามารถในการพยากรณ์อยู่ในเกณฑ์ดี (Shumacker, R. E. & Lomax, R. G., 2010) ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ปัจจัยทั้ง 3 ด้าน คือ สมรรถนะของผู้ประกอบการ (ENT) การบริหารจัดการแบบลีน (LM) แนวการปฏิบัติแบบลีน (LP) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชน โดยปัจจัยด้านแนวการปฏิบัติแบบลีนมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือด้านสมรรถนะของผู้ประกอบการ และการบริหารจัดการแบบลีน ตามลำดับ อธิบายได้ดังนี้

1. สมรรถนะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินธุรกิจให้อยู่รอดต่อไปได้ เนื่องจากผู้นำจะเป็นผู้กำหนดกลยุทธ์และแผนงานในภาพรวมเพื่อพัฒนาองค์กรให้ตรงกับเป้าหมายดำเนินงานเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น มีการพัฒนาองค์ความรู้ทักษะทางธุรกิจต่างๆอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างมูลค่าให้องค์กร กล้าเผชิญกับความเสี่ยงและความท้าทาย สามารถสร้างเครือข่ายระหว่างธุรกิจเพื่อเพิ่มโอกาสอยู่เสมอ เช่น การสร้างเครือข่ายระหว่างซัพพลายเออร์ การมีกิจกรรมร่วมกับภาครัฐ การหาช่องทางการตลาดใหม่ๆ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกับลูกค้า เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะช่วยเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันกับธุรกิจให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด สอดคล้องกับ Benchanakatkun, M., & Paopun, N. ที่ได้ศึกษาอิทธิพลของสมรรถนะผู้ประกอบการของบริษัทขนส่งสินค้าของไทย พบว่าสมรรถนะผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของบริษัท เนื่องจากความเป็นผู้นำจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการดำเนินงานภายในองค์กร ทำให้เกิดการเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วมของพนักงานที่จะช่วยปรับปรุงการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยังพบว่าของสมรรถนะความเป็นผู้นำมีความสำคัญต่อการจัดการแบบลีน เนื่องจากผู้นำจะต้องมีความรู้และทักษะการจัดการแบบลีนในการแก้ไขปัญหาเพื่อลดของเสียและเพิ่มมูลค่าให้สินค้าและบริการ (Benchanakatkun, M., & Paopun, N, 2020) สอดคล้องกับ (Subagyo, et al, 2020) ที่ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้ประกอบการเป็นความสามารถเชิงกลยุทธ์ ผู้ประกอบการที่มีสมรรถนะสูงจะสามารถประเมินสภาพแวดล้อมเพื่อหาโอกาสใหม่และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Subagyo, et al, 2020) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ Seraj et al. ได้พบว่าความสามารถของผู้ประกอบการมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพที่ยั่งยืน SMEs ประเทศซาอุดีอาระเบีย โดยพบว่าสมรรถนะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความยืดหยุ่นของผู้ประกอบการ ในขณะที่ความยืดหยุ่นจะส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร แสดงให้เห็นว่าสมรรถนะผู้ประกอบการมีความสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จและนำพาให้ธุรกิจอยู่รอด (Seraj, A. H. A. et al, 2022)

2. การบริหารจัดการแบบลีน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อ

ประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า เมื่อองค์กรหรือวิสาหกิจชุมชน มีการวางแผนการจัดการแบบลีนเพื่อลดของเสียที่ไม่เกิดคุณค่าในกระบวนการผลิตและนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ โดยการฝึกอบรมให้ความรู้ทักษะพื้นฐานแก่พนักงานและตั้งเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกันจะส่งผลทำให้ธุรกิจมีประสิทธิภาพได้ เช่น การจัดตำแหน่งสถานที่ในการปฏิบัติงานให้มีเส้นทางที่เป็นลำดับขั้นตอนจะช่วยลดระยะเวลาการผลิต ช่วยลดระยะทางขนส่ง ทำให้ประหยัดต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง การลดตำแหน่งการเคลื่อนย้ายของพนักงานที่ไม่จำเป็นจะช่วยลดความเหนื่อยล้าให้กับพนักงานซึ่งจะส่งผลให้พนักงานผลิตสินค้าได้มากขึ้น การใช้ทักษะของคนให้ถูกกับงานจะช่วยลดความผิดพลาดและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร สอดคล้องกับ Ng, T., & Ghobakhloo, M. ที่ได้ศึกษาบริษัทผู้ผลิตในมาเลเซีย พบว่า การบริหารจัดการแบบลีนจะช่วยลดเวลาในการผลิต ลดกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่าและช่วยเพิ่มผลผลิตทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ ช่วยแก้ปัญหาและกำจัดของเสียในกระบวนการผลิต (Ng, T., & Ghobakhloo, M., 2018) รวมทั้งงานวิจัยของ Benchanakatkun, M., & Paopun, N. ที่พบว่า การจัดการแบบลีนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของบริษัท โดยลีนเป็นกลยุทธ์ที่ออกแบบมาเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า กำจัดความสูญเปล่าจากการขนส่งที่ไม่จำเป็น มุ่งเน้นการขนส่งที่แตกต่าง จึงช่วยในการลดต้นทุนและเพิ่มมาตรฐานคุณภาพในองค์กร (Benchanakatkun, M., & Paopun, N., 2020) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jitkue นำหลักของลีน 5 ส.มาปรับใช้ในธุรกิจ เพื่อช่วยขจัดความสูญเปล่าและสร้างคุณค่าผ่านการลงมือปฏิบัติ มีการจัดวางอย่างเป็นระบบเพื่อความสะดวกในการหยิบใช้ จึงช่วยลดความเมื่อยล้าของพนักงาน ลดความเสี่ยงในการดำเนินงานและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพธุรกิจ (Jitkue, K., 2019) นอกจากนี้ Salhie, L. & Abdallah, A. A. ยังพบว่าการบริหารแบบลีนจะยั่งยืนได้นั้นจะต้องใช้ความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้นำและผู้มีอำนาจตัดสินใจสามารถทำงานร่วมกันได้ ซึ่งจะต้องมีการปรับใช้เป็นรูปธรรมที่จะส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร (Salhie, L. & Abdallah, A. A., 2019)

3. การปฏิบัติแบบลีน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของ

วิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า การการปฏิบัติแบบลีนเป็นวิธีการทำงานเพื่อลดของเสียจากกระบวนการดำเนินงานและการผลิต โดยการมุ่งเน้นสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า จึงช่วยลดต้นทุนและลดระยะเวลาในกระบวนการผลิต ทำให้กระบวนการมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ส่งผลให้สินค้ามีราคาต่ำลง ทั้งนี้อยู่ภายใต้การควบคุมคุณภาพทั้งองค์กร รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า ในการตอบสนองต่อการปฏิบัติงานที่รวดเร็วจะส่งผลต่อความพึงพอใจลูกค้า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Choudhary et al. ที่พบว่า การปฏิบัติแบบลีนมีผลกระทบในเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพธุรกิจ การปฏิบัติแบบลีนช่วยลดของเสียในด้านโลจิสติกส์ ได้แก่ การลดขั้นตอนกระบวนการขนส่งที่ไม่จำเป็น เพื่อลดค่าใช้จ่ายทางด้านพลังงาน ลดการเก็บสต็อก

สินค้าหรือวัตถุดิบจำนวนมากๆ (Choudhary, S. et al, 2019) รวมถึงงานวิจัยของ Nawanir et al. ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติแบบสินมีความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของบริษัทโรงงานผลิตอินโดนีเซีย และพบว่าของการบริหารจัดการสินเป็นตัวแปรสื่อกลางในความสัมพันธ์ของการปฏิบัติแบบสินที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่าการนำแนวคิดบริหารจัดการไปใช้ในองค์กรสามารถพัฒนาควบคู่ไปกับการปฏิบัติร่วมกัน ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถตัดสินใจได้ดีขึ้นและส่งผลต่อประสิทธิภาพธุรกิจ (Nawanir, G. et al, 2013) นอกจากนี้ (Pawlik, E. et al, 2021) ได้พบว่า การปฏิบัติแบบสินจะเข้าไปช่วยแก้ปัญหาการจัดเก็บที่มีปริมาณมาก ๆ ที่ทำให้เกิดต้นทุนสินค้าคงคลัง รวมถึงด้านอายุและคุณภาพสินค้าที่อาจเกิดการเสื่อมสภาพได้ การลดการเคลื่อนไหวที่ไม่จำเป็น ที่จะส่งผลต่อพนักงานทำให้เกิดความเมื่อยล้าหรือการบาดเจ็บจากการทำงาน การลดกระบวนการที่ไม่ก่อให้เกิดคุณค่าจะช่วยลดขั้นตอนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Pawlik, E. et al, 2021) แต่แตกต่างกับงานวิจัยของ Thunyachai et al. ที่ได้ศึกษาบริษัทภาคอุตสาหกรรม พบว่าการปฏิบัติแบบสินไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพทางการเงินโดยตรง แต่มีประสิทธิภาพกับที่ไม่ใช่ทางการเงิน เนื่องจากองค์กรจำนวนมากให้ความสำคัญกับแนวปฏิบัติแบบสิน แต่ไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ถูกต้องในองค์กร จึงควรมีการอบรมใช้เครื่องมือสินเพื่อฝึกหัดในการปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งแต่ละองค์กรควรตระหนักถึงเครื่องมือสินแบบใดที่จะเหมาะสมกับองค์กร เพราะไม่ใช่ว่าทุกองค์กรจะทำสินไปใช้แล้วประสบความสำเร็จได้ ในทางกลับการปฏิบัติแบบสินยังเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันกับบริษัทที่ไม่วัดประสิทธิภาพด้านตัวเงิน ผู้บริหารจึงควรพิจารณาร่วมกับหลายๆ ปัจจัย เช่น วัฒนธรรมองค์กร เทคโนโลยีสารสนเทศที่มาทำงานร่วมกันเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้ธุรกิจ (Thunyachai, S, 2020)

องค์ความรู้ใหม่

ในการวิจัยนี้ได้องค์ความรู้ใหม่ ที่มีส่วนช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถนำแนวทางไปใช้ในการดำเนินธุรกิจ โดยพิจารณาจากปัจจัย ได้แก่ สมรรถนะผู้ประกอบการ การบริหารจัดการแบบสิน และการปฏิบัติแบบสินที่ผู้ประกอบการสามารถนำไปปรับใช้ในองค์กรเพื่อประโยชน์ในการบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพธุรกิจ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

จากภาพที่ 2 แนวทางการนำการบริหารจัดการแบบสินค้าปรับใช้ในองค์กร หากผู้ประกอบการต้องการบริหารจัดการเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มคุณค่าให้กับวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยนี้พบว่า การที่ผู้นำจะนำการบริหารจัดการแบบสินค้าปรับใช้ในธุรกิจได้นั้นควรจะต้องพิจารณาปัจจัยหลายอย่าง แนวทางคือ 1) วิสาหกิจเองจะต้องมีความรู้และความเข้าใจแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง ซึ่งผู้นำหรือผู้ประกอบการควรมีทดสอบฝึกปฏิบัติเองเสียก่อนที่จะนำไปใช้จริงเพื่อให้เข้าใจกระบวนการที่ชัดเจน ควรวิเคราะห์ก่อนว่าเครื่องมือแบบสินค้าหรือวิธีการสินค้าแบบใดที่จะเหมาะสมและเข้ากับธุรกิจมากที่สุด เพื่อหาข้อดี ข้อเสีย และประโยชน์ก่อนนำไปใช้ จากนั้นเพื่อผู้นำได้ทราบถึงวิธีการปฏิบัติแล้ว 2) ควรมีการส่งเสริมสมรรถนะแก่ผู้นำรายอื่นๆหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง พัฒนาตนเองปรับตัวเพื่อให้ธุรกิจอยู่รอด เพื่อสร้างโอกาสให้ธุรกิจสามารถแก้ปัญหาให้สามารถรับมือกับความท้าทายความไม่แน่นอนในอนาคต พิจารณาร่วมกับปัจจัยความเสี่ยงต่างๆเพื่อลดต้นทุนของกระบวนการ เรียงลำดับความสำคัญของปัญหาและหาแนวทางแก้ไขโดยจะพิจารณาความคุ้มค่าของต้นทุนรวม จากนั้นเมื่อผู้นำมีความรู้ความเข้าใจแล้ว 3) ควรมีการทำแผนบริหารจัดการเพื่อนำไปใช้จริง โดยกำหนด กำหนดกลยุทธ์หรือนโยบายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทำให้เห็นภาพรวมองค์กรร่วมกัน เช่น การสร้างกรอบปฏิบัติการการทำงานเพื่อให้พนักงานมองเห็นและเข้าใจร่วมกัน เช่น กำหนดเป้าหมายนโยบายด้านการลดของเสียที่ไม่ก่อให้เกิดคุณค่าในองค์กร จากนั้นทำความเข้าใจและอบรมให้ความรู้กับพนักงานเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย มีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติร่วมกัน หรือนโยบายด้านลดการเคลื่อนไหวที่ไม่จำเป็น เช่น การปรับตำแหน่งเส้นทางการเคลื่อนย้ายเพื่อลดขั้นตอน

ของพนักงาน จะช่วยลดการขนส่ง ทำให้กระบวนการรวดเร็วขึ้น พนักงานเหนื่อยน้อยลง และสามารถสร้างผลผลิตงานได้มากขึ้น หรือนโยบายด้านการปรับลดการสต็อกสินค้าที่เกินพอดี เพื่อลดต้นทุนการจัดเก็บ ซึ่งจะส่งผลต่อการลดค่าใช้จ่ายและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของวิสาหกิจ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลในช่วงสถานการณ์โควิด 19 จึงส่งผลให้การเก็บข้อมูลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติซึ่งผู้วิจัยและผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องอยู่ภายใต้แนวทางปฏิบัติ ตามมาตรการโควิด จึงทำให้มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนไม่มากนักและมีความยากในการขออนุญาตเก็บข้อมูล ซึ่งจะต้องรักษามาตรการควบคุมและป้องกันโรค โดยข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ จากผลวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า โมเดลการวัดความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยสมรรถนะของผู้ประกอบการ การบริหารจัดการแบบลีน แนวการปฏิบัติแบบลีน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงตอนบน แบ่งเป็น 4 ส่วน 1) ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 41-50 ปีมีระดับการศึกษาเป็น ม.ปลาย/ปวช. เปิดกิจการน้อยกว่า 5 ปี 2) โมเดลการวัดมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของทุกตัวแปรมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ระหว่าง 0.474 - 0.635 ซึ่งตัวแปรแฝงโดยส่วนใหญ่มีค่า AVE มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดยกเว้นตัวแปรสมรรถนะผู้ประกอบการ ที่มีค่า AVE เข้าใกล้ 0.50 นอกจากนี้ค่าความเที่ยงของตัวแปรแฝงมีค่าระหว่าง 0.725 - 0.874 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่าตัวแปรแต่ละตัวในโมเดลการวัดมีความน่าเชื่อถือค่อนข้างสูง และสามารถใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างได้ 3) ความตรงเชิงจำแนกเปรียบเทียบระหว่างค่า AVE ของตัวแปรแฝงหนึ่งๆ กับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสองระหว่างตัวแปรแฝงทั้ง 4 ตัวแปร ได้แก่ สมรรถนะผู้ประกอบการ การบริหารจัดการแบบลีน แนวปฏิบัติแบบลีน และประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชน มีค่า AVE สูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสองระหว่างตัวแปรแฝง แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ในโมเดล มีความตรงเชิงจำแนกอยู่ในเกณฑ์ดี 4) โมเดลเชิงโครงสร้างวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ ร้อยละ 51 แสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความสามารถในการพยากรณ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ปัจจัยทั้ง 3 ด้าน คือ สมรรถนะของผู้ประกอบการ การบริหารจัดการแบบลีน แนวการปฏิบัติแบบลีน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชน โดยปัจจัยด้านแนวการปฏิบัติแบบลีนมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือด้าน สมรรถนะของผู้ประกอบการ และการบริหารจัดการแบบลีน ตามลำดับ ดังนั้น ผู้ประกอบการควรมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมในภาพรวมเพื่อเป็นการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานในระยะยาว ร่วมกับการใช้แนวทางการปฏิบัติแบบลีนเพื่อลดความสูญเสีย

เปล่าในกระบวนการที่ไม่ก่อให้เกิดคุณค่า เช่น การผลิตสามารถลดกระบวนการที่ไม่จำเป็น ลดระยะเวลาการคอย การจัดส่งที่ไม่จำเป็นโดยใช้เทคนิคการจัดรอบเวลาจัดส่งแทน นำเทคนิครีไซเคิลมาประยุกต์ใช้ เป็นต้น เพื่อเป็นการลดต้นทุนและสร้างผลกำไรในภาพรวม แต่อย่างไรก็ตามวิธีแบบนี้นั้นจะต้องไม่ลดคุณค่าหรือลดคุณภาพของสินค้าลงเพราะอาจส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้า ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป สามารถผลการวิจัยนี้ไปใช้กับผู้ประกอบการภาคธุรกิจอื่นๆ และศึกษาปัจจัยที่อื่นๆเพิ่มเติม เช่น ปัจจัยด้านความยั่งยืนของโซ่อุปทานในสถานการณ์ความไม่แน่นอนจากเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกับการจัดการความเสี่ยงเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเตรียมพร้อมในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เช่น ความเสี่ยงคู่ค้า วัตถุดิบไม่เพียงพอ เทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลง และด้านความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและ ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่3. เรียกใช้เมื่อ 14 ตุลาคม 2565 จาก <https://www.nesdc.go.th/download/document/logistic/plan3.pdf>
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2564). รายงานสถานการณ์ SME 2564. เรียกใช้เมื่อ 14 ตุลาคม 2565 จาก <https://www.sme.go.th/th/download.php?modulekey=215>
- Ali, Y. et al. (2021). Impact of Lean, Six Sigma and environmental sustainability on the performance of SMEs. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 70(8), 2294-2318.
- Benchanakatkun, M., & Paopun, N. (2020). The Antecedents and Consequences Factors of Lean Management of Freight Forwarder in Thailand. *Journal of Logistics and Supply Chain College*, 6(2), 60-74.
- Chanchai, L. & Seekharin, S. (2015). Lean assessment for manufacturing of small and medium enterprises (SMEs): A case study of electronics industry in the Northeast of Thailand. *KKU Engineering Journal*, 42(3), 258-262.
- Choudhary, S. et al. (2019). An integrated lean and green approach for improving sustainability performance: A case study of a packaging manufacturing SME in the U.K. *Production Planning & Control*, 30(5-6), 353-368.
- Esubalew, A. A., & Raghurama, A. (2020). The mediating effect of entrepreneurs' competency on the relationship between Bank finance and performance

- of micro, small, and medium enterprises (MSMEs). *European Research on Management and Business Economics*, 26(2), 87-95.
- Fidell, S. et al. (2013). Aircraft noise-induced awakenings are more reasonably predicted from relative than from absolute sound exposure levels. *The Journal of the Acoustical Society of America*, 134(5), 3645-3653.
- Fornell, C. & Larcker, D. F. (1981). Structural equation models with unobservable variables and measurement error: Algebra and statistics. *Journal of Marketing Research*, 18(3), 382-388.
- Hair Jr, J. F. et al. (2014). Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM): An emerging tool in business research. *European Business Review*, 26(2), 106-121.
- Ibarra-Cisneros, M. A. et al. (2020). Intellectual capital, organizational performance and competitive advantage. *European Journal of International Management*, 14(6), 976-998.
- Jitkue, K. (2019). The LEAN Way: Global Management Concepts Enhance the Operation Case Study of Organic Mushroom Community Business, Ban Liphon Hua Han – Bor Rae, Phuket Province. *Area Based Development Research Journal*, 11(2), 135-155.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1996). LISREL 8: User's reference guide. USA: Scientific Software International, Inc.
- Kelloway, E. K. (2014). Using Mplus for structural equation modeling: A researcher's guide. California: Sage Publications.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. New York: Guilford Publications.
- Le, T. T., & Ikram, M. (2022). Do sustainability innovation and firm competitiveness help improve firm performance? Evidence from the SME sector in Vietnam. *Sustainable Production and Consumption*, 29(2022), 588–599.
- Mofolasayo, A., Young, S., Martinez, P., & Ahmad, R. (2022). How to adapt lean practices in SMEs to support Industry 4.0 in manufacturing. *Procedia Computer Science*, 200(2022), 934-943.
- Nawanir, G. et al. (2013). Impact of lean practices on operations performance and business performance: Some evidence from Indonesian manufacturing

- companies. *Journal of manufacturing technology management*, 24(7), 1019-1050.
- Ng, T. , & Ghobakhloo, M. (2018) . What Determines Lean Manufacturing Implementation? A CB-SEM Model. *Economies*, 6(1), 9.
- Paul, J. (2020). SCOPE framework for SMEs: A new theoretical lens for success and internationalization. *European Management Journal*, 38(2), 219–230.
- Pawlik, E. et al. (2021). Exploring the Application of Lean Best Practices in Remanufacturing: Empirical Insights into the Benefits and Barriers. *Sustainability*, 14(1), 149.
- Raut, R. D. et al. (2021). Big Data Analytics as a mediator in Lean, Agile, Resilient, and Green (LARG) practices effects on sustainable supply chains. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, 145(2021), 102170.
- SaeTang, S. (2020). Causal Relationship of Total Quality Management and Lean Manufacturing Factors Affecting Management Efficiency of Hard-Disk-Drive Industry. in Thailand, 2020, 6(2), 319–320.
- Salhieh, L. & Abdallah, A. A. (2019) . A two-way causal chain between leanmanagement practices and lean values. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 68(5), 997-1016.
- Schumacker, R. E. & Lomax, R. G. (2010). A beginner's guide to structural equation modeling (3rd ed). New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Seraj, A. H. A. et al. (2022). Entrepreneurial Competency, Financial Literacy, and Sustainable Performance-Examining the Mediating Role of Entrepreneurial Resilience among Saudi Entrepreneurs. *Sustainability*, 14(17), 10689.
- Shumacker, R. E. & Lomax, R. G. (2010). A Beginner's guide to structural equation modeling. New York, United States: Taylor and Francis Group.
- Subagyo, et al. (2020). Entrepreneurial parameters and performance of MSMEs in East Javaprovince of Indonesia. *International Journal of Business Innovation and Research*, 23(2), 141–167.
- Taber, K. S. (2018). The use of Cronbach's alpha when developing and reporting research instruments in science education. *Research in Science Education*, 48(6), 1273-1296.

Thunyachai, S. (2020). Lean Systems Practice on Firm's Performance. Business Review Journal, 12(2), 98-112.

การวิเคราะห์สุขภาพจิตของนักศึกษาชาวจีนในสถานการณ์โควิด -19 : กรณีศึกษาใน 4 มหาวิทยาลัยของประเทศจีน*

THE ANALYSIS OF THE PRESENT SITUATION OF CHINESE STUDENT'S MENTAL HEALTH PROBLEMS: THE CASE STUDY OF FOUR CHINESE'S UNIVERSITIES

หลี่ ชิง*

Li Qing

สาขาวิชาศิลปะ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยเกริก

Department of Fine Arts, International College, Krirk University, Thailand

*Corresponding author E-mail: liqingsuqian@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษาชาวจีนในสถานการณ์โควิด - 19 จากกรณีศึกษาใน 4 มหาวิทยาลัยของประเทศจีนที่ตั้งอยู่ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคใต้ และเสนอแนวทางในการเรียนการสอนเกี่ยวกับด้านสุขภาพจิตของนักศึกษาในการเสริมสร้างระบบสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพจิต และนำเสนอข้อแนะให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพจิตของนักศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 จากมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 แห่ง จำนวนกลุ่มเป้าหมาย 122,344 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ ได้รับการตอบกลับจำนวน 118,684 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.45% ของแบบสอบถามทั้งหมด จากนั้นนำข้อมูลมาจัดระบบผ่านโปรแกรม Microsoft Excel แล้ววิเคราะห์ข้อมูลสถิติผ่านเครื่องมือ SPSS Python และ HiveSQL เพื่อจำแนกกลุ่มปัญหาที่ต้องการไปยังกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นจึงจัดเรียงแนวคิดการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพจิตออกเป็นปัญหาทางจิตระดับที่ 1 ซึ่งเป็นปัญหาทางจิตระดับรุนแรง ปัญหาทางจิตระดับที่ 2 และปัญหาทางจิตระดับที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับแรงกดดันในการทำงานของนักศึกษาถือว่ารุนแรงที่สุด รองลงมาคือความกดดันในการเรียนและการปรับตัวเข้ากับมหาวิทยาลัย จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยเสนอแนะว่าควรมอบหมายอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านปัญหาสุขภาพจิตเป็นผู้ให้คำปรึกษา หรือให้อาจารย์ที่ปรึกษาคอยสังเกตอาการของนักศึกษาแล้วให้คำแนะนำที่ดี

ต่อสภาพจิตใจ หรือดำเนินการช่วยเหลือแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คือ ผู้ให้คำปรึกษาต้องพูดคุยแบบตัวต่อตัวกับนักศึกษา ถ้าหากมีสถานการณ์ที่ผิดปกติควรแจ้งผู้ปกครองทันที และรวบรวมสถานการณ์ของนักศึกษาเพื่อดำเนินการแทรกแซงและรักษาในขั้นตอนถัดไป รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพจิตไปยังกลุ่มนักศึกษาโดยตรง

คำสำคัญ: ปัญหาสุขภาพจิต, นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย, สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

Abstract

This research aims to analyze the psychological health problems of Chinese college students during the Covid-19 epidemic from four universities located in northern, central, western, and southern of China; and proposes teaching methods for students' mental health to strengthen the environmental system for solving mental health problems and make recommendations to university administrators to address students' mental health issues most effectively. The target group of the study was students from grades 1-4 in four public universities, with a target group of 122,344 people. The researchers collected 118,684 online questionnaires, accounting for 99.45% of all questionnaires. Then organize the data through Microsoft Excel programs and analyze the statistical data through SPSS Python and HiveSQL tools, classify the required issues into target groups, and then classify the concept of mental health issues into level 1 serious mental problems, level 2 mental problems, and level 3 mental problems. The problem of job stress among students is considered the most serious, followed by the pressure of studying and adapting to universities. Based on the results of the above study, the researchers recommend appointing a mental health expert as a consultant. Or have a mentor observe the symptoms of students and provide good advice on their psychological state. Or have a friend help. The counselor must have a face-to-face conversation with the student. If any abnormality occurs, the parent should be notified immediately. Collect the students' information for further intervention and treatment. Ministry of Mental Health Education.

Keywords: Mental Health Problem, University's students, Universities in China

บทนำ

นักศึกษาที่มีสุขภาพจิตเป็นปกติมีความสำคัญกับกระบวนการเรียนการสอนอย่างยิ่ง การช่วยเหลือนักศึกษาให้มีสภาพจิตใจปกติ จึงเป็นบทบาทของนักจิตวิทยาในสถานศึกษา (Spindler, M. , 2019) หลายปีผ่านมาสภาพแวดล้อมทางสังคมมีปัญหามากขึ้น คือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้มหาวิทยาลัยได้รับผลกระทบจากโรคระบาด จึงจัดมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันต่าง ๆ เช่น การปิดมหาวิทยาลัยเปลี่ยนการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ ทำให้นักศึกษามีปัญหาสุขภาพจิตเพิ่มมากขึ้นด้วย อีกทั้งโรคระบาดโควิด-19 แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว เป็นสาเหตุให้นักศึกษาเพิ่มความกดดันในการเรียน ส่งผลให้นักศึกษาต้องเผชิญกับความเครียดจากการเรียนและความกังวลเรื่องการจ้างงานอันเกิดจากการแข่งขันกันอย่างหนัก ความวิตกกังวลทำให้สถานการณ์สุขภาพจิตของนักศึกษาในปัจจุบันขาดความสมดุลแล้วส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ปัญหาเหล่านี้ได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่งจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง ตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน จนถึงองค์การการศึกษาของรัฐบาลทุกระดับ สถาบันอุดมศึกษาจึงมีความกระตือรือร้นได้ออกมาตรการต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษา

สุขภาพจิต หมายถึง สภาวะที่ดีหรือเป็นปกติของสภาพจิตใจ ขึ้นอยู่กับกระบวนการพัฒนาหรือการส่งเสริม (Li, H. H., 2021) สภาวะที่เป็นอุดมคติของสุขภาพจิตที่ดีหรือปกตินั้นก็คือการรักษาบุคลิกภาพที่ดี มีสติปัญญาเป็นปกติ การรับรู้ปกติ มีอารมณ์เหมาะสม มีทัศนคติเชิงบวก มีพฤติกรรมเหมาะสม และการรู้จักปรับตัว พฤติกรรมดังกล่าวอาจได้รับอิทธิพลทางกรรมพันธุ์หรือสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ในช่วงวัยเด็กจะมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตเป็นอย่างยิ่ง สุขภาพจิตที่ดีนั้นส่งผลถึงความสามารถทางการสื่อสาร การให้ร่วมมือที่ดีกับสังคม และยังสามารถจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตเป็นอย่างดี (Lin, A. et al., 2015) สอดคล้องกับ Jiang, G. กล่าวถึงมาตรฐานของสุขภาพจิตของวัยรุ่น คือ การมีสติปัญญาปกติ มีความมั่นคงทางอารมณ์ การควบคุมอารมณ์ได้ มีการปรับตัวทางสังคมได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีพฤติกรรมเหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการควบคุมจิตใจด้วยตัวเอง มีความมั่นใจในตัวเอง และมีความอดทนทางจิตใจ (Jiang, G. R., 1996)

ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาของจีนได้จัดตั้งหลักสูตรสุขภาพจิตและโครงการให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยา แต่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งไม่ได้ใช้มาตรฐานเดียวกัน ทำให้มาตรฐานไม่มีความชัดเจน อีกทั้งสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีสื่อการสอนกับการฝึกเทคนิคที่ใช้ในการให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยาไม่เพียงพอ บุคลากรที่ให้คำปรึกษาไม่ทั่วถึง (Zhang, Y. B. & Liu, B., 2019) วิธีเดียวที่ใช้ในการรักษา คือ การพูดคุย ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ นักศึกษาบางคน

ไม่ยอมแสดงความรู้สึกของตัวเองออกมาและไม่ยอมรับคำปรึกษา จึงส่งผลให้เกิดการต่อต้านระหว่างนักศึกษากับผู้ให้คำปรึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษาจีนในสถานการณ์ปัจจุบัน จากกรณีศึกษาใน 4 มหาวิทยาลัยของประเทศจีน โดยใช้การสำรวจแบบสอบถามออนไลน์ มีการดำเนินการสำรวจสถานการณ์สุขภาพจิตของนักศึกษาแบบสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคาดว่าจะเข้าใจสถานการณ์โดยรวมของสุขภาพจิตในปัจจุบันของนักศึกษา และขยายมุมมองการวิจัยสุขภาพจิตของนักศึกษาจะช่วยเสริมสร้างการสร้างระบบสภาพแวดล้อมของการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษา และช่วยให้มหาวิทยาลัยเห็นความสำคัญของการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สุขภาพจิตของนักศึกษาชาวจีนในสถานการณ์โควิด -19
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการเรียนการสอนเกี่ยวกับด้านสุขภาพจิตของนักศึกษาชาวจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กำหนดกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาชาวจีน งานวิจัยนี้จึงเลือกนักศึกษาระหว่างชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 ใน 4มหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศจีน และดำเนินการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ ซึ่งมหาวิทยาลัยที่คัดเลือกมาทั้งหมดจะเป็นมหาวิทยาลัยที่มีประวัติการให้การศึกษา มาอย่างยาวนาน และมีนักศึกษาเป็นจำนวนมาก

สาเหตุการเลือกกลุ่มเป้าหมายในการทดสอบ

วันที่ 31 เดือน พฤษภาคม ค.ศ. 2019 รายชื่อสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการอนุมัติการก่อตั้งจากกระทรวงศึกษาธิการแห่งประเทศจีนแสดงให้เห็นว่า ประเทศจีนมีสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมดรวมกว่าพันแห่ง เนื่องจากประเทศจีนมีพื้นที่กว้างขวางและมีสถานศึกษาเป็นจำนวนมาก วิจัยนี้จึงได้เลือกมหาวิทยาลัยจีนทั้งหมด 4 แห่ง มาสำรวจจะโนประชากรของการประเมินสุขภาพจิตนักศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งตั้งอยู่ที่ทางตอนเหนือของประเทศจีน มีจำนวนประชากรนักศึกษาประมาณ 32,000 คน อีกแห่งหนึ่งตั้งอยู่ที่ตอนกลางของประเทศจีน มีจำนวนประชากรนักศึกษาประมาณ 29,000 คน มหาวิทยาลัยอีกแห่งหนึ่งตั้งอยู่ที่ทางตะวันตกของประเทศจีน มีจำนวนประชากรนักศึกษาประมาณ 34,000 คน และมหาวิทยาลัยอีกแห่งหนึ่งตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีน มีจำนวนประชากรนักศึกษาประมาณ 30,000 คน มหาวิทยาลัยทั้ง 4 แห่งนี้ได้คำนึงจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่หลากหลาย

ของประเทศจีน และยังได้เฉลี่ยจากการรับสมัครนักศึกษาทั่วทั้งประเทศ ซึ่งมีจำนวนเกินกว่า 120,000 คน

ทั้ง 4 มหาวิทยาลัยนี้มีนักศึกษาที่มีปัญหาทางสุขภาพจิตในระดับที่ต่างกันเป็นจำนวนมาก และในหลายปีมานี้มีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษาอยู่บ่อยครั้ง ดังนั้นจึงเลือกมหาวิทยาลัยทั้ง 4 แห่งนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

2. การเลือกมาตรวัด

การเลือกมาตรวัดทางวิทยาศาสตร์มีความสำคัญต่อการสำรวจสุขภาพจิตของนักศึกษา มาตรวัดการตรวจคัดกรองสุขภาพจิตของนักศึกษาที่เลือกใช้ในการวิจัยครั้งนี้จัดทำโดย Fang Xiaoyi (Fang, X. et al., 2018) ศูนย์วิจัยพัฒนาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยคุป๊กกิง (Wu, J. H. et al., 2020) ซึ่งมีการตรวจสอบแล้วว่ามีความเหมาะสม มีระดับความแตกต่าง มีระดับความน่าเชื่อถือ และระดับผลสัมฤทธิ์ของแต่ละรายการสอดคล้องกับหลักการทางจิตวิทยา ถือว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้มีประสิทธิภาพในการตรวจคัดกรองสุขภาพจิตของนักศึกษาในประเทศจีน แบบสอบถามมาตรวัดจะคำนวณข้อมูลออกมาสถิติ แล้วข้อมูลสถิติเหล่านี้จะนำมาจัดระบบผ่านโปรแกรม Microsoft Excel แล้ววิเคราะห์ข้อมูลสถิติผ่านเครื่องมือ SPSS Python และ HiveSQL เพื่อจำแนกกลุ่มปัญหาที่ต้องการไปยังกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นจึงจัดเรียงแนวคิดการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพจิตออกเป็นประเภท (Zhao, J., 2018)

แบบสอบถามมาตรวัดในการตรวจคัดกรองสุขภาพจิตของนักศึกษาครั้งนี้จะใช้ระบบการประเมินสุขภาพจิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยจีนผ่านมือถือ ซึ่งมาตรวัดมีทั้งหมด 96 รายการ แบ่งออกเป็นการตรวจคัดกรอง 3 ระดับ มีรายการการตรวจคัดกรองทั้งหมด 23 รายการ เลือกวิธีการที่นำไปใช้ ดังนี้ อาการประสาทหลอนและอาการเพ้อ ความตั้งใจฆ่าตัวตาย ความกังวล ความอ่อนไหว ความรู้สึกต่ำต้อย ความดื้อรั้น ความคับแค้นใจ ความกลัวการเข้าสังคม อาการโซมาไทเซชัน การหวังพึ่งคนอื่น พฤติกรรมทำร้ายผู้อื่น แรงกระตุ้น การบังคับการเสพติดอินเทอร์เน็ต พฤติกรรมการทำร้ายตัวเอง ปัญหาการกิน ปัญหาการนอน ความยากลำบากในการปรับตัวให้เข้ากับสถานศึกษา มนุษย์สัมพันธ์มีปัญหา ความกดดันทางการทำงาน ความกดดันทางการเรียน และปัญหาความรัก คะแนนมาตรฐานจากรายการทั้งหมด 23 รายการ จะแบ่งสถิติออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ปัญหาทางจิตระดับที่ 1 คือ พฤติกรรมหรือความคิดฆ่าตัวตาย มีอาการประสาทหลอนหรืออาการเพ้อ ทั้งสองรายการถือว่าเป็นปัญหาทางจิตที่รุนแรง

ปัญหาทางจิตระดับที่ 2 แบ่งเป็น 2 ประเภท คือปัญหาภายในจิตใจและภายนอกจิตใจ

ประเภทที่ 1 คือปัญหาภายในจิตใจ ประกอบไปด้วย 7 รายการ ได้แก่ ความรู้สึกต่ำต้อย ความดื้อรั้น ความคับแค้นใจ ความกังวล อาการโซมาไทเซชัน ความอ่อนไหว ความกลัวในการเข้าสังคม

ประเภทที่ 2 คือปัญหาภายนอกจิตใจ ประกอบไปด้วย 8 รายการ ได้แก่ การถูกบังคับ แรงกระตุ้น พฤติกรรมทำร้ายผู้อื่น การเสพติดอินเทอร์เน็ต ปัญหาการกิน ปัญหาการนอน การพึ่งพาคนอื่น และพฤติกรรมทำร้ายตัวเอง ปัญหาทางจิตระดับที่ 2 ถือว่าเป็นปัญหาทางจิตที่ธรรมดา

ปัญหาทางจิตระดับที่ 3 ประกอบไปด้วย 5 รายการ ได้แก่ ปัญหาบุคลิกสัมพันธ์ ความลำบากในการปรับตัวให้เข้ากับสถานศึกษา ความกดดันในการเรียน ความกดดันในการทำงาน และปัญหาความรัก ปัญหาทางจิตระดับที่ 3 เป็นปัญหาด้านการพัฒนา

รูปแบบสถิติที่นำเสนอสามารถเป็นได้ทั้งแบบแนวดิ่งกับแนวนอน และสามารถเป็นแบบข้อมูลมิติเดียวกับข้อมูลหลายมิติได้เช่นกัน (Fang, X. et al., 2018)

3. กระบวนการทดสอบและการวิเคราะห์สถิติ

นักศึกษาเข้าร่วมการทดสอบทางออนไลน์ โดยทางมหาวิทยาลัยทั้ง 4 แห่งจัดการทดสอบเพื่อความเข้มงวดและความน่าเชื่อถือของงานวิจัยในครั้งนี้ มีการแจกแบบสอบถามทดสอบล่วงหน้าให้กับมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจำนวน 300 ชุด โดยได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ โดยนักศึกษาทำการตอบแบบสอบถามออนไลน์ จากนั้นจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ผลที่ได้จากการสำรวจและระดับความน่าเชื่อถือผ่านโปรแกรม SPSS และดำเนินการคัดเลือกหัวข้อ เพื่อวิเคราะห์รายการและวิเคราะห์ปัจจัยสำรวจและระดับความน่าเชื่อถือระดับผลสัมฤทธิ์ของมาตราวัด ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลรายการ

Wu Minglong เสนอว่าการวิเคราะห์รายการจะใช้สำหรับวัดความยากและความแตกต่างกันของหัวข้อรายการมาตราวัด มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ค่า CR (ค่าวิกฤต) ของหัวข้อรายการบางส่วนในมาตราวัด ถ้าหากไม่ถึงระดับมาตรฐานที่เห็นได้ชัดเจนแสดงว่าหัวข้อรายการนั้นไม่เหมาะสมกับระดับการประเมินค่าจากรายการและมาตรฐานที่ได้กำหนดขอบเขตไว้ข้างต้น (Wu, M. L., 2003) การวิจัยครั้งนี้จะใช้ตัวอย่างการทดสอบล่วงหน้า (N=252) เทียบกับมาตรฐานเชิงจิตวิทยากับสุขภาพจิตในการทดสอบล่วงหน้าทีละข้อ และดำเนินการวิเคราะห์และทดสอบมาตราวัดจาก 96 รายการ ซึ่งไม่มี Reverse Coding Items ผลการวิเคราะห์พบว่าค่า t ของสุขภาพจิต 3 ระดับรายการอยู่ระหว่าง 6.413-19.650 ซึ่งมากกว่ามาตรฐานการตัดสินใจ 3.00 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.414-0.678 มากกว่ามาตรฐานการตัดสินใจ 0.4 และค่า p มีระดับที่เห็นได้ชัด แสดงว่ามาตราวัดนี้มีระดับวินิจัยที่ดี เพราะเหตุนี้จึงได้กำหนดหัวข้อทั้งหมดไว้ 96 หัวข้อ

3.2 การวิเคราะห์ปัจจัยสำรวจและระดับความน่าเชื่อถือ

การวิเคราะห์ปัจจัยสำรวจ หมายถึง ตำแหน่งสมมติฐานของโครงสร้างปัจจัยข้อมูล แล้วนำมาศึกษาและตัดสินใจโครงสร้างปัจจัยผ่านข้อมูลสถิติ ตามความเห็นของ Kaiser

หากค่า KMO น้อยกว่า 0.5 จะไม่เหมาะสมกับการดำเนินการวิเคราะห์ปัจจัย ในทางกลับกัน หากค่า KMO มากกว่า 0.5 แสดงว่าเหมาะสมกับการดำเนินการวิเคราะห์ปัจจัย จากนั้นนำองค์ประกอบหลักกับค่าสัมประสิทธิ์แปรปรวน และปัจจัยการหมุนแกนกับ Direct Oblimin มาดำเนินการวิเคราะห์ปัจจัย (Kaiser, H. F. & Rice, J., 1974) ซึ่งมีค่าการตัดสินใจอ้างอิงคือ 0.4 Zaltman and Burger ได้เสนอว่าเมื่อน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า 0.5 และการวัดการกระจายสะสมกว่า 40% แสดงว่าผลการวิเคราะห์ปัจจัยใช้งานได้ (Zaltman, G. & Burger, P., 1975) จากมุมมองของ Nunnally and Bernstein เห็นได้ว่าเมื่อค่าวัดอัลฟาครอนบาช (Cronbach's alpha) มีค่าน้อย 0.7 แสดงให้เห็นว่ามีความน่าเชื่อถือที่ดี (Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H., 1978)

ตัวอย่างการทดสอบล่วงหน้า (N=252) ของงานวิจัยนี้จะดำเนินการวิเคราะห์ปัจจัยสำรวจและระดับความน่าเชื่อถือของมาตรวัดสุขภาพจิตหลังจากที่ได้รับการยืนยันผลการวิจัยดังที่ตารางที่ 2 ได้แสดงไปทั้งหมด มีค่า KMO คือ 0.869 ซึ่งสูงกว่าค่ามาตรฐานถึง 0.5 และค่า Bartlett's Test of Sphericity ก็มีความโดดเด่นชัดเจน คือ ($p < 0.001$) แสดงว่ามีความเหมาะสมในการสุ่มตัวอย่างที่ดี จากนั้นนำองค์ประกอบหลักกับค่าสัมประสิทธิ์แปรปรวน และปัจจัยการหมุนแกนกับ Direct Oblimin มาดำเนินการวิเคราะห์ปัจจัย ซึ่งน้ำหนักองค์ประกอบปัจจัยของทุกข้อเฉลี่ยมากกว่า 0.4 และเมทริกซ์สหสัมพันธ์ก็สอดคล้องกับสมมติฐานทางสถิติเหมาะสมในการดำเนินการวิเคราะห์ปัจจัย จากผลของการวิเคราะห์ปัจจัยพบว่า น้ำหนักองค์ประกอบปัจจัยของทุกข้อนั้นอยู่ระหว่าง 0.570-0.843 ค่าลักษณะเฉพาะเฉลี่ยมากกว่า 1 และความผันแปรสามารถอธิบายได้แบบสะสมอยู่ที่ 46.770% จึงแสดงว่ามาตรวัดนี้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดี ส่วนในด้านของระดับความน่าเชื่อถือ ภายในของมาตรวัดของค่าอัลฟาครอนบาชอยู่ที่ 0.896 แสดงว่ามาตรวัดนี้มีระดับความน่าเชื่อถือที่ดี สรุปแล้ว หัวข้อรายการทั้งหมดของมาตรวัดนี้ถูกเก็บไว้ทั้งหมด 96 ข้อ

ผลการวิจัย

1. ลักษณะเฉพาะของประชากรนักศึกษา

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ นักศึกษาระดับสถาบันอุดมศึกษาของประเทศจีน ประกอบไปด้วยนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยที่อยู่ทางตอนเหนือ ตอนกลาง ตะวันตก และตอนใต้ เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สำรวจกลุ่มเพศและโครงสร้างครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามออนไลน์ ได้รับแบบสอบถามที่มีผลสัมฤทธิ์จำนวน 118,684 ฉบับ ตารางที่ 1 แสดงตัวแปรลักษณะเฉพาะของประชากรนักศึกษา ตัวแปรหมวดหมู่ที่เกี่ยวข้องในแต่ละลักษณะเฉพาะของประชากรนักศึกษา จำนวนประชากรที่ให้ข้อมูล และจำนวนข้อมูลที่ขาดหาย ดังตาราง

ตารางที่ 1 ลักษณะเฉพาะทางประชากรนักศึกษาในการสำรวจครั้งนี้

ลักษณะเฉพาะทางประชากรนักศึกษา	หมวดหมู่	จำนวนประชากรที่ให้ข้อมูล	จำนวนข้อมูลที่ขาดหาย
เพศ	ชาย	54,212	6
	หญิง	64,466	
พื้นที่	ในเมือง	61,033	28
	ชนบท	51,623	
ผู้ปกครองคนเดียว	ใช่	20,569	128
	ไม่ใช่	91,987	
ที่ตั้งมหาวิทยาลัย	ภาคเหนือ	31,932	172
	ภาคกลาง	28,874	
	ภาคตะวันตก	34,543	
	ภาคใต้	30,163	

2. ผลการสำรวจปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษา

การสำรวจสุขภาพจิตนักศึกษาครั้งนี้สิ้นสุดวันที่ 23 พฤศจิกายน 2021

2.1 สถานการณ์การประเมินโดยรวม

ผลสถิติจำนวนคนที่ควรเข้าร่วมการประเมิน 122,344 คน จำนวนคนที่เข้าร่วมการประเมินจริง 118,684 คน อัตราการประเมินคิดเป็นร้อยละ 99.45 ซึ่งในจำนวนนี้อัตราการประเมินนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 99.99 นักศึกษาชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 99.34 นักศึกษาชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 99.85 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 99.40

จากตามที่ได้แบ่งชั้นเรียนพบว่า ปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 39.36 นักศึกษาชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 30.32 นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 27.53 และจากการที่ได้แบ่งระดับปัญหาสุขภาพจิตนักเรียนพบว่า นักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตระดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 6.47 ระดับที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 14.38 ระดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 12.65 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ตารางสรุปการประเมินของนักศึกษาทุกชั้นปีในปี 2021

	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4	รวมทั้งหมด
จำนวนคนที่ควรจะเข้าร่วม	32645	32469	32162	22068	119344
จำนวนคนที่เข้าร่วมจริง	32642	32256	32114	21936	118684
อัตราการประเมิน	99.99%	99.34%	99.85%	99.40%	99.45%
จำนวนคนที่มีปัญหาสุขภาพจิตระดับที่ 1	3420	2246	1069	952	7687

ตารางที่ 2 ตารางสรุปการประเมินของนักศึกษาทุกชั้นปีในปี 2021 (ต่อ)

	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4	รวมทั้งหมด
สัดส่วนร้อยละของผู้ที่ทดสอบจริง	10.48%	6.69%	5.01%	4.34%	6.47%
จำนวนคนที่มีปัญหาสุขภาพจิต ระดับที่ 2	4325	5277	4602	2867	17071
สัดส่วนร้อยละของผู้ที่ทดสอบจริง	13.25%	16.36%	14.33%	13.07%	14.38%
จำนวนคนที่มีปัญหาสุขภาพจิต ระดับที่ 3	5017	4374	3449	2176	15016
สัดส่วนร้อยละของผู้ที่ทดสอบจริง	15.37%	13.56%	10.74%	9.92%	12.65%
จำนวนคนที่ไม่มีปัญหาสุขภาพจิต	19880	20359	22994	15941	78910
สัดส่วนร้อยละของผู้ที่ทดสอบจริง	60.90%	63.12%	72.60%	72.67%	66.49%
จำนวนคนที่ทำไม่ครบถ้วน	3	213	48	132	459
สัดส่วนร้อยละของผู้ที่ทดสอบจริง	0.000%	0.003%	0.001%	0.006%	0.01%

2.2 การวิเคราะห์ผลการคัดกรอง

การวิเคราะห์ข้อมูลการตรวจคัดกรองของปีนี้

ปัญหาแรงกดดันในการทำงานของนักศึกษาถือว่ารุนแรงที่สุด ข้อมูลแสดงผลว่า ไม่ว่าจะไม่มีหรือมีปัญหาสุขภาพจิต ค่าเฉลี่ยของดัชนีความกดดันในการทำงานจะสูงที่สุด ซึ่งแบ่งเป็น 10.44 กับ 7.56 ต่อมาคือความกดดันในการเรียนและการปรับตัวเข้ากับมหาวิทยาลัย ซึ่งค่าเฉลี่ยของดัชนีนักศึกษาที่มีปัญหาสุขภาพจิตทั้งสองอย่างนี้คือ 9.42 กับ 6.93 และนักศึกษาที่ไม่มีปัญหาสุขภาพจิตคือ 6.92 กับ 5.78 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของ 5 ดัชนี

ดัชนี	ค่าเฉลี่ยของนักศึกษา ที่มีปัญหาสุขภาพจิต	ค่าเฉลี่ยของนักศึกษา ที่ไม่มีปัญหาสุขภาพจิต	ค่าเฉลี่ยรวม
ลำบากในการ ปรับตัวกับมหาวิทยาลัย	8.1	5.78	6.58
ปัญหานุษย์สัมพันธ์	7.97	5.43	6.31
ความกดดันในการเรียน	9.42	6.93	7.79
ความกดดันในการ ทำงาน	10.44	7.56	8.56
ปัญหาความรัก	7.27	5.29	5.98

จากตารางด้านบนจะเห็นได้ว่า ในการสำรวจสุขภาพจิตของนักศึกษาครั้งนี้ จะพบว่า สภาพการณ์สุขภาพจิตของนักศึกษานั้นมีปัญหาที่ค่อนข้างหนัก และมีสภาพการณ์ที่น่าเป็นกังวล งานการให้คำปรึกษากับการดูแลสุขภาพจิตจึงต้องรีบขยายและดำเนินการโดยด่วน

3. แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มีด้านสุขภาพจิตของนักศึกษา

การสำรวจในครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบมาตรวัดสุขภาพจิตในการดำเนินการสำรวจมะโนประชากร ถึงแม้ว่าจะได้รับผลสำรวจมาจำนวนหนึ่ง และได้พิสูจน์ว่าสัดส่วนปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษาจีนนั้นค่อนข้างใหญ่ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่สามารถช่วยรับมือต่อการเกิดปัญหาด้านสุขภาพจิตของนักศึกษา ดังนี้

3.1 การจัดทำเอกสารและการจัดการเชิงพลวัต

จากผลการสำรวจที่กล่าวมาข้างต้น ให้จัดตั้งอาจารย์ด้านสุขภาพจิต ที่ปรึกษาด้านจิตวิทยาในสถานศึกษาและอาจารย์ประจำชั้นขึ้นขึ้นเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์และทดสอบซ้ำกับนักศึกษาที่สุขภาพจิตมีปัญหา และให้ดำเนินการจัดการทำเอกสารจิตวิทยาสำหรับนักเรียนพิเศษขึ้นมาให้กับนักศึกษาที่ความผิดปกติทางจิตโดยอิงผลการสัมภาษณ์ ต้องดำเนินการบริการติดตามนักเรียนในเอกสาร ดำเนินการระบบการรายงานเป็นรายเดือน ดำเนินการสังเกตการณ์และให้ข้อเสนอแนะต่อสภาพการณ์ทางจิตใจของนักศึกษา ดำเนินการช่วยเหลือแบบเพื่อนช่วยเหลือเพื่อน และผู้ให้คำปรึกษาต้องทำการพูดคุยตัวต่อตัวกับนักศึกษาด้วย ถ้าหากมีสถานการณ์พิเศษ ให้แจ้งผู้ปกครองทันที และรวบรวมสถานการณ์ของนักศึกษาเพื่อดำเนินการแทรกแซงและรักษาในขั้นตอนถัดไป

3.2 ก่อตั้งคณะอาจารย์ด้านสุขภาพจิตที่มีคุณภาพและความเป็นมืออาชีพ

งานให้คำปรึกษาจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยในประเทศจีนโดยส่วนใหญ่จะบริหารจัดการโดยหน่วยงานนักศึกษา ซึ่งนำโดยศูนย์การศึกษากับการให้คำปรึกษาสุขภาพจิต และให้ความรู้โดยผู้ให้คำปรึกษาทางจิตสถาบันระดับที่ 2 ดังนั้นจึงต้องแสดงบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานทุกระดับอย่างเต็มที่ ให้มีการดึงผู้ที่มีความสามารถเฉพาะทางเป็นจำนวนมาก และจัดฝึกอบรมให้กับผู้ให้คำปรึกษาทางจิตสถาบันระดับที่ 2 โดยศูนย์การศึกษากับการให้คำปรึกษาสุขภาพจิต ซึ่งเนื้อหา รวมไปถึงองค์ประกอบ มาตรฐานการให้คะแนน การแยกแยะความผิดปกติทางจิต ทักษะการสัมภาษณ์ทางจิตพื้นฐานและสิ่งที่ต้องระวังของมาตรวัดการคัดกรองสุขภาพจิต และยังคงจัดให้ผู้ให้คำปรึกษาทางจิตได้เข้าร่วมการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของทั้งในและนอกมณฑลอีกด้วย เพื่อเป็นการยกระดับความรู้ทางทฤษฎีและทักษะการปฏิบัติงานให้กับผู้ให้คำปรึกษาทางจิต ซึ่งต้องร่วมกันพยายามในทุกด้าน ร่วมกันสร้างคณาจารย์ด้านสุขภาพจิตที่มีคุณภาพและมีอาชีพ

3.3 การดำเนินกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพจิตมีการมุ่งเน้นไปยังกลุ่มนักศึกษา

ดำเนินการบรรยายหัวข้อพิเศษโดยมุ่งเน้นไปยังปัญหาความกดดันในการทำงานของนักศึกษา ซึ่งรวมวิชา “การแนะนำการทำงานของนักศึกษา” และ “การศึกษาสุขภาพจิตนักศึกษา” เข้าด้วยกัน เพื่อให้คำแนะนำด้านสุขภาพจิตการทำงานแก่นักศึกษา

มุ่งเน้นไปยังปัญหาด้านความกดดันในการเรียนและการปรับตัวเข้ากับมหาวิทยาลัยของนักศึกษา โดยการประกาศและให้ความรู้ด้านปัญหาสุขภาพจิตผ่านช่องทางวิทยุทัศน์ การแนะนำบทความ การบรรยายหรือการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เป็นต้น มีการช่วยเหลือให้นักศึกษาปรับตัวให้เข้ากับสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น และสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้มีความกลมกลืนกัน และยังต้องจัดการให้คำปรึกษาและแนะแนวทางจิตวิทยาแก่นักศึกษาที่มีปัญหาสุขภาพจิตที่ค่อนข้างรุนแรง ติดต่อกับสัมพันธ์กับผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาทั้งภายในและนอกสถานศึกษาอย่างจริงจัง และแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพจิตของนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งสำรวจข้อมูลปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี โดยเน้นการสำรวจจากการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาปริญญาตรีชาวจีนที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของประเทศจีนกำลังเผชิญกับปัญหาที่ค่อนข้างรุนแรง การแนะนำดูแลจากครอบครัว สถาบันการศึกษา และสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องได้รับการขยายผลและปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรม

การวิจัยดังกล่าวกำหนดให้มหาวิทยาลัยทั่วประเทศจีนเป็นเป้าหมายในการวิจัย โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 122,344 คน สามารถเก็บข้อมูลได้จริง 118,684 คน คิดเป็นร้อยละ 99.45 ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่กำลังเผชิญกับปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าร้อยละ 30 โดยเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 39.36 นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 37.10 นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 30.23 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 27.53 หากแบ่งตามระดับความรุนแรงของปัญหาพบว่า ปัญหาระดับที่ 1 ร้อยละ 6.47 ปัญหาระดับที่ 2 ร้อยละ 14.38 และปัญหาระดับที่ 3 ร้อยละ 12.65

จากสถานการณ์ปัญหาด้านสุขภาพจิตของนักศึกษา ปัญหาระดับที่ 3 ค่อนข้างมีความโดดเด่น โดยประเด็นที่มีความรุนแรงที่สุด คือ ความกดดันในการหางานทำหลังสำเร็จการศึกษา จากผลการสำรวจพบว่า ไม่ว่านักศึกษาจะมีปัญหาด้านสุขภาพจิตหรือไม่ก็ตาม ค่าดัชนีประเด็นการหางานทำอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง ปัญหาที่รุนแรงรองลงมา คือ ปัญหาความกดดันด้านการเรียนและการปรับตัวกับสถาบันการศึกษา สำหรับปัญหาระดับที่ 2 นั้น จากการวิเคราะห์ผลสำรวจในประเด็นความรู้สึกภายในจิตใจพบว่า ปัญหาด้านความวิตกกังวลค่อนข้างมีผลการสำรวจที่เด่นชัด สำหรับปัญหาภายนอกพบว่าปัญหาเกี่ยวกับการติดอินเทอร์เน็ตเด่นชัดที่สุด ปัญหาด้านอาหารการกิน หรือ การนอนหลับไม่ชัดเจนนัก สำหรับปัญหาระดับที่ 1 ปัญหาด้านแนวโน้มการฆ่าตัวตายค่อนข้างชัดเจน แต่ปัญหาด้านภาพหลอนไม่เด่นชัด จากผลการสำรวจดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันนักศึกษากำลังเผชิญกับปัญหาที่น่าเป็นห่วง การให้ความรู้ใน

ครอบครัว การให้ความรู้ทางสังคม และการให้ความรู้ในสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนนั้นยังคงพบปัญหาและเผชิญกับความท้าทายในปัจจุบัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้สรุปได้ว่าปัญหาความกดดันด้านการหางานทำหลังสำเร็จการศึกษาเป็นปัญหาที่รุนแรงที่สุด รองลงมาคือความกดดันในการเรียนและการปรับตัวเข้ากับมหาวิทยาลัย จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยเสนอแนะว่าควรมอบหมายอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านปัญหาสุขภาพจิต ผู้ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิต หรืออาจารย์ที่ปรึกษาคอยสังเกตและให้ข้อเสนอแนะต่อสภาพจิตใจของนักศึกษา ดำเนินการช่วยเหลือแบบเพื่อนช่วยเหลือเพื่อน และผู้ให้คำปรึกษาต้องทำการพูดคุยตัวต่อตัวกับนักศึกษา ถ้าหากมีสถานการณ์ที่ผิดปกติควรแจ้งผู้ปกครองทันที และรวบรวมสถานการณ์ของนักศึกษาเพื่อดำเนินการเข้าแทรกแซงและรักษาในขั้นตอนถัดไป ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพจิตมีการมุ่งเน้นไปยังกลุ่มนักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- Fang, X. et al. (2018). Development of the Mental Health Screening Scale for Chinese College Students. *Psychological and Behavioral Research*, 16(1), 111-118.
- Jiang, G. R. (1996). Theoretical Analysis on the Research on Mental Health Standards (关于心理健康标准研究的理论分析). *Education Research Test*, 3(1), 49-54.
- Kaiser, H. F. & Rice, J. (1974). Little Jiffy, mark IV. *Educational and psychological measurement*, 34(1), 111-117.
- Li, H. H. (2021). The current situation and characteristics of mental health of college students from single-parent families—Based on a survey of colleges and universities in Jiangsu Province (单亲家庭大学生心理健康现状与特点—基于江苏省高校的调查). *Journal of Jiangsu Second Normal University*, 6(37), 107-111.
- Lin, A. et al. (2015). The Survey and Analysis on the Mental Health Status of College Students (大学生心理健康状况调查与分析). *Ideological and Theoretical Education*, 5(1), 89-92.
- Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H. (1978). *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill.

- Spindler, M. . (2019). High-conflict-divorce and personality disorder. *Praxis der Kinderpsychologie und Kinderpsychiatrie*, 1(9), 733-750.
- Wu, J. H. et al. (2020). Practical application of psychological census in the mental health work of higher vocational colleges—Based on the analysis of the results of college students' mental health screening scale. *Journal of Jiangxi Electric Power Vocational and Technical College*, 9(33), 103-104.
- Wu, M. L. (2003). *SPSS Statistic in Practice (SPSS 统计应用实务)*. Beijing: China Railway Press.
- Zaltman, G. & Burger, P. (1975). *Marketing research: Fundamentals and dynamics*. Illinois: Dryden Press.
- Zhang, Y. B. & Liu, B. (2019). Research on the correlation between mental health and mental flexibility of college students (高校大学生心理健康与心理灵活性的相关性研究). *Chinese Journal of Health Statistics*, 2(1), 252-254.
- Zhao, J. (2018). Building and Management of College Students' Mental Health Archives (高校学生心理健康档案的建设与管理). *Times Finance*, 39(11), 286-288.

รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด
กรณีศึกษา: กลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ตำบลอัยเยอร์เวง
อำเภอเบตง จังหวัดยะลา*

THE DEVELOPMENT MODEL OF YOUNG LEADERS IN THE CONTEXT
OF THEIR HOMELAND: A CASE STUDY OF THE BAN “NA GOR”
YOUTH GROUP IYERWENG, BETONG DISTRICT, YALA PROVINCE

คมวิทย์ สุขเสนีย์*

Khomvit suksenee

นินุสรา มินทราศักดิ์

Ninusra Mintrasak

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Yala Rajbhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: khomvit.s@yru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด และ 2. เสนอแนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประธานกลุ่มเยาวชน และคณะกรรมการเยาวชนบ้าน “นากอ” ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอัยเยอร์เวง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลอัยเยอร์เวง กลุ่มเยาวชน และเครือข่ายกลุ่มเยาวชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 19 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ตามคำแนะนำจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในพื้นที่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีสอบสามเส้าเพื่อเปรียบเทียบ ข้อค้นพบที่ได้ศึกษา จำแนกและจัดระบบข้อมูลออกเป็นระบบ แล้วตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) วิเคราะห์หาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น แล้ว นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้าน ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) บริบทชุมชนบ้าน “นากอ” 2) ด้านผู้นำ และแนวคิดของการสร้างกลุ่มเยาวชนบ้าน

“นากอ” 3) ด้านปัจจัยการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 4) ด้านการสร้างกิจกรรมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 5) ด้านการประสานงานของกลุ่มและเครือข่าย และ 2) แนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม ในการขับเคลื่อนและสร้างกลุ่มมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ด้วยปัจจัยที่เอื้อในการขับเคลื่อนซึ่งประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ 1) เยาวชนกล้าคิด 2) เยาวชนกล้าปฏิบัติ และ 3) ได้รับการหนุนเสริมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาจากชุมชน

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, ผู้นำเยาวชน, บริบทพื้นที่บ้านเกิด, กลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ”

Abstract

The objectives of this research paper are 1) to analyze youth leadership development patterns in their homeland context and 2) to propose ways to develop youth leaders in a participatory homeland context in a case study: "Na-go" Youth Group, Ayerweng Subdistrict, Betong District, Yala Province. It is a qualitative research. Key informants are 19 people, including head of the youth group in "Na-go" Youth Committee, secretary of Ayerweng Subdistrict Administration Organization, officers of Ayerweng Subdistrict Administrative Organization, 2 youth groups, people and a network of youth groups. Specific selections were made based on recommendations from those involved in the youth in the area. Research tools are semi-structured interviews, and group discussions, as well as participatory observations. It is used data analysis by triangular test method for comparison findings, classified, and systematized the data into a systematic classification, then interpreted, created analytic induction, and then presented the data as narrative text. The results showed that 1) the analysis of youth leadership development patterns in their homeland consists of 5 aspects as follows: 1. The context of the "Na-go" community community, 2) the leadership and the concept of creating the "Na-go" youth group, 3) the driving factors of the "Na-go" youth group, 4) the creation of participatory action activities, 5) the coordination of groups and networks. and 2. a participatory approach to developing youth leaders in their homeland context, there are 3 factors that contribute to the movement: 1) youth dare to think, 2) youth dare to act, and 3) receive support and participation in development from the community.

Keywords: Development model, Young Leadership, Homeland, Na-Go Youth Group

บทนำ

ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ได้จัดทำเพื่อให้ประเทศไทยสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงพลิกโฉมฉับพลัน (Disruptive change) โดยจำเป็นต้องพิจารณาถึงโอกาสเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าต่าง ๆ ให้กับประเทศและพิจารณาถึงความท้าทายข้างหน้าเพื่อสร้างขีดความสามารถในการรองรับ รวมทั้งการต่อยอดการวิจัยไปสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ แก้ปัญหาสังคม และมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของภาคเอกชน และภาคการศึกษา (สภานโยบายการวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2560)

ซึ่งสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ทั้งไทย มลายู และจีน จึงทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ (ชมพูนุช ศรีพงษ์ และคณะ, 2561) อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่มีธรรมชาติที่สวยงาม จังหวัดยะลา เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ และทุนทางสังคมเกิดขึ้น มีการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านด้านเยาวชน ด้านวัฒนธรรม และด้านสวัสดิการชุมชน กลุ่มเยาวชนบ้านนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง ดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมเยาวชน ซึ่งมีกิจกรรมหลายด้าน อาทิ ด้านอาชีพ ด้านวัฒนธรรม และมีแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

นายมะฮิดรีน มามะ ผู้นำกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้านนากอ เปิดเผยว่า ตนมีอาชีพกรีดยางพารา หลังจากกรีดยางพาราเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็มีเวลาว่างจึงได้ทำโต๊ะ เก้าอี้ ที่ทำขึ้นจากไม้ไผ่ขาย เป็นอาชีพเสริมมาได้ประมาณ 4 ปี แล้ว จากที่ตำบลอัยเยอร์เวง ได้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งทะเลหมอกอัยเยอร์เวง ทะเลหมอกขุนงูชีรีปัต ล่องแก่งอัยเยอร์เวง จนเป็นที่รู้จักของผู้คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างดีว่า ตำบลอัยเยอร์เวงมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง มีทะเลหมอกที่สวยงามที่สุดในภาคใต้ และเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย ซึ่งสามารถดูทะเลหมอกได้ตลอดทั้งปี จนทำให้ผู้คนทั่วทุกสารทิศหลั่งไหลเข้ามาท่องเที่ยว ในแต่ละวันจะมีทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ร้านค้า ร้านอาหาร ที่พักโฮมสเตย์ จึงได้เกิดขึ้นมากมาย ทำให้มีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นจากธรรมชาติจำนวนมาก จนทำให้ตนไม่สามารถผลิตสินค้าได้ทัน เมื่อเยาวชนในหมู่บ้านเห็นจึงเข้ามาช่วยมาฝึกทำ และมีการชักชวนเพื่อน ๆ เข้ามาทำ เพื่อหารายได้เสริมช่วยเหลือครอบครัวจนเกิดการรวมกลุ่มกันขึ้นแล้วใช้ชื่อว่ากลุ่มเยาวชนบ้านนากอ ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 25 คน จะใช้เวลาว่างวันละประมาณ 4 ชั่วโมง ในการรวมกลุ่มช่วยกันทำ เมื่อก่อนบางคนไม่มีงานทำก็จะออก

นอกพื้นที่ไปรับจ้างในช่วงฤดูผลไม้ แต่ในปีนั้นจากการที่มีการพูดคุยกับเยาวชน จะไม่ไปทำงานที่ไหน ชาวบ้าน ผู้ปกครองของกลุ่มเยาวชนก็ชอบ เพราะลูกหลาน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ แถมมีรายได้ ไม่เหมือนเมื่อก่อนที่เยาวชน ว่างก็จะเล่นแต่โทรศัพท์ ซึ่งธสร้างความรู้ความเข้าใจ เตือนร้อนให้กับชาวบ้านในหมู่บ้าน เป็นต้น (สถานีวิทย์เบตง จ.ยะลา, 2562)

อย่างไรก็ตามการเรียนรู้บางเรื่องก็มีความต้องการเพียงแค่ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ในขณะที่ยังการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ที่อยู่ในขั้นการเรียนรู้ แบบนี้ก็อาจไม่มีความจำเป็น (ทิตินา แคมมณี, 2549) การสื่อสารเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะสร้างความมั่นใจให้กับเยาวชน เพราะการสื่อสารทำให้เกิดความเข้าใจ และทำความเข้าใจกันได้ มีการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างระเบียบของสังคมให้เป็นที่ยอมรับระหว่างสมาชิก ทั้งนี้เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขเป็นสังคม จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพเยาวชน สร้างความมั่นใจ และเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็น เปิดเวทีเสวนา ฝึกตั้งโจทย์หรือตั้งประเด็นศึกษา ที่เกิดจากบริบทชุมชนอย่างแท้จริง ด้วยการสร้างทักษะการสื่อสารทางภาษาไทย ผ่านกิจกรรม การเขียนโครงการให้ตอบสนองบริบทพื้นที่ของตนเองตามศักยภาพของเยาวชน ที่ต้องการเห็น ชุมชนของตนเองมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด และเพื่อเสนอแนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นการถอดความรู้ และร่วมหาแนวทางการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ดังกล่าว สู่การปฏิบัติร่วมกับชุมชน ด้วยการดึงทุนทางสังคมในชุมชน เป็นการฝึกให้เยาวชนมีพื้นที่ฝึก การเป็นผู้นำกล้าแสดงออกกล้าพิทักษ์ผลประโยชน์สุขของชุมชน ตลอดจนจนเป็นการสร้างให้ เยาวชนมีส่วนร่วมทางสังคมอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา
2. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ประธานกลุ่มเยาวชนบ้านนากอ จำนวน 3 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอัยเยอร์เวง จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วน

ตำบลอัยเยอร์เวง จำนวน 2 คน เยาวชน จำนวน 5 คน และกลุ่มเครือข่ายเยาวชน จำนวน 8 คน ได้คัดเลือกแบบเจาะจง ตามคำแนะนำจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในพื้นที่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยผ่านคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นนักวิชาการในพื้นที่ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธีสอบสามเส้าเพื่อเปรียบเทียบ ข้อค้นพบที่ได้ศึกษา 2) จำแนกและจัดระบบข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกเป็นระบบ 3) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น 4) นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยาย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. การวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอบะนัง จังหวัดยะลา ซึ่งมีรายละเอียด 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านบริบทชุมชนบ้าน “นากอ” ตั้งขึ้นในหมู่ที่ 9 ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอบะนัง จังหวัดยะลา เป็นหมู่บ้านใหม่ที่เกิดจากการขยายตัวของหมู่ที่ 6 เนื่องจากมีจำนวนประชากรมากขึ้น ในพื้นที่บ้าน “นากอ” จะเต็มไปด้วยต้นขนุนจำนวนมาก ชาวบ้านบางคนที่มาทำสวนในพื้นที่แห่งนี้ จะต้องทำเพิงพักอยู่ใต้ต้นขนุน คำว่า “นากอ” เป็นภาษาถิ่นแปลว่า ต้นขนุน ซึ่งเป็นที่มาของบ้านนากอ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน และกรีดยาง เป็นต้น บ้านนากอเป็นพื้นที่ที่มีธรรมชาติสวยงาม อาทิเช่น มีป่าที่สมบูรณ์ มีน้ำตก มีบ่อน้ำร้อน ธรรมชาติ มีน้ำแร่นากอ และมีชนเผ่าโอไร้งัสรี (ซูไฮมี มีนา, 2564) กลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” จะเป็นกลุ่มประเภทที่ไม่เป็นทางการ เกิดจากการรวมกลุ่มกันเองตามธรรมชาติ มีระบบความสัมพันธ์แบบเพื่อน มีผู้นำเป็นกำลังสำคัญ เป็นกลุ่มขนาดเล็ก จัดตั้งขึ้นโดยมีการบริหารจัดการแบบหลวม ๆ ปราศจากการขึ้นนำ หรือการสร้างกรอบ ไม่มีการตั้งมาตรฐาน หรือเกณฑ์ที่สูงนัก เนื่องจากเป็นเยาวชนนอกระบบ หากจะมีการกำหนดเป้าหมายกลุ่มจำเป็นต้องรู้วิถีชีวิต และควรกำหนดตามฉบับของเยาวชนบ้าน “นากอ” จากคำกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบริบทชุมชนและวิถีชีวิตของคนที่มีการอาศัยอยู่ร่วมกับป่า ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ด้วยต้นทุนดังกล่าวทำให้แกนนำเยาวชนได้เห็นถึงคุณค่าเพื่อต่อยอดสร้างเป็นรายได้ให้กับกลุ่มเยาวชน

และคนในชุมชนรวมถึงการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความคุ้มค่าทำให้สามารถพัฒนาให้ชุมชนมีความยั่งยืน

1.2 ด้านผู้นำและแนวคิดของการสร้างกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” การสร้างแรงบันดาลใจให้กับกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” เป็นการเสนอมุมมองให้แกนนำได้คิดต่อยอดถึงการสร้างมูลค่าจากต้นทุนเดิมของพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม ปรับแนวคิดของผู้นำให้มีการพัฒนากิจกรรมเพื่อสร้างรายได้เสริม และสร้างแรงผลักดันให้กลุ่มเยาวชนมีความสนใจที่อยากพัฒนาพื้นที่ของตนเอง และมีความหวังเห็นพื้นที่บ้านเกิดของตนเอง โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับหมู่บ้าน ดังคำกล่าวของ อารี หนูชูสุข ว่า

“เพราะเชื่อว่าคนคือปัจจัยหลัก ต้องการพื้นที่ที่มีศักยภาพ และต้องการสร้างคนให้เชื่อมโยงคนในพื้นที่ และสร้างสัมพันธ์ ปรับวิธีคิด (Mindset) เพราะเริ่มเห็นปัญหาการอยู่ร่วมกัน ก็เริ่มจากการเล่าชีวิตประวัติและจุดเด่นของชุมชนให้เยาวชนฟัง เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในบ้านเกิดของตัวเอง จนต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ เสริมสร้างศักยภาพผ่านกิจกรรมหรือค่าย” (อารี หนูชูสุข, 2564)

1.3 ด้านปัจจัยการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” การสร้างกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) กลไกสภาภาพ เป็นกลไกที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชน ที่มีลักษณะการปรึกษาหารือ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการปรับความคิดสู่การพัฒนาบ้านเกิด เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับกลุ่มเยาวชน ด้วยการตั้งวงพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการด้วยภาษาที่เป็นกันเอง ตามวิถีของเยาวชนในชนบท ที่มีการพบปะสังสรรค์ และเป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสู่การพัฒนา 2) กลไกค่ายกิจกรรม เป็นกลไกกิจกรรมค่ายที่เกิดจากองค์การบริหารส่วนตำบลอัยเยอร์เวง เป็นค่ายสร้างคน สร้างวิธีคิดแก่เยาวชนให้มีความรู้สึกรักและหวงแหนบ้านเกิดของตนเอง ดังคำกล่าวของ อารี หนูชูสุข ว่า

“รุ่นแรกปี 2544 เด็กอัยเยอร์เวงเขาเป็นเด็กหลังเขา แล้วไปเจอเด็กเบตง อย่างเด็กที่อยู่หน้า อบต.ซีอรง อยู่หมู่บ้านไม่ค่อยสนใจอะไร หลังจากที่ได้เข้าไปในค่าย วิทยากรชอบแซวคนก็รู้จักหมด แล้วกลายเป็นว่าเป็นเพื่อน เขามีคุณค่า แล้ววิธีที่เขาเปลี่ยนแทนที่จะเกรกลัวกลายเป็นคนที่มีศักยภาพ สมบูรณ์แบบ” (อารี หนูชูสุข, 2564)

สรุปได้ว่า กิจกรรมค่ายเยาวชนเป็นกิจกรรมบ่มเพาะต้นกล้าเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีความต่อเนื่อง สร้างความภาคภูมิใจ ให้มีศักยภาพ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และที่สำคัญเป็น

การสร้างค่ายโดยมีจุดมุ่งหมายให้เยาวชนมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน รู้จักเพื่อนต่างตำบล สร้างคุณธรรม จริยธรรม มีจิตอาสา ร่วมกันพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง

1.4 ด้านการสร้างกิจกรรมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชนจะมีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อออกแบบกิจกรรมร่วมกัน ลักษณะของกิจกรรมเป็นการสร้างรายได้เสริม และประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน ด้วยทุนทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และการใช้ทักษะฝีมือด้านช่างของเยาวชน หลอมรวมเป็นกิจกรรมขึ้นมา เช่น กิจกรรมชมทะเลหมอก กิจกรรมทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ และกิจกรรมชมและสัมผัสสื่อน้ำร้อนบ้าน “นากอ” กิจกรรมดังกล่าวเกิดจากการมีส่วนร่วมของเยาวชนตั้งแต่กระบวนการคิด และดำเนินการขึ้นมาเอง โดยใช้เวลาวางจากการประกอบอาชีพกรีดยาง และทำสวน นัดมารวมกลุ่มจัดกิจกรรมเพื่อชุมชน

1.5 ด้านการประสานงานของกลุ่มและเครือข่าย การประสานงานความร่วมมือระหว่างเยาวชนกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่ายภายนอก มีเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นคนในพื้นที่ และเป็นผลผลิตจากค่ายเยาวชน คอยเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำประสานงาน มีความเข้าใจกลุ่มเยาวชน ทำให้การประสานงาน การสนับสนุนระหว่างเครือข่ายกับกลุ่มเยาวชนเกิดความร่วมมือเป็นไปอย่างประสิทธิภาพ

2. แนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ได้ใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group) ระหว่างเครือข่ายผู้นำเยาวชนจากหลากหลายพื้นที่ มาร่วมแสดงความคิดเห็นระดมความคิด เพื่อที่จะมีการเสนอแนวทาง และหาปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนากลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 เยาวชนกล้าคิด เป็นการสร้างเยาวชนให้มีความรู้สึกร่วมอยากพัฒนาบ้านเกิดโดยเริ่มจากฐานคิดเป็นสำคัญ เยาวชนต้องคิดเป็น มีความต้องการอยากจะทำ อยากพัฒนาชุมชนของตนเอง ในด้านใดบ้าง ด้วยการฝึกวิเคราะห์ชุมชน โดยใช้ทักษะพื้นฐาน เริ่มจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อให้เขาได้รู้สภาพปัญหาที่แท้จริงภายในชุมชน เพื่อที่จะคิดไปอีกขั้นว่า เขาจะต้องขอความช่วยเหลือจากใครได้บ้าง โดยเริ่มมองจากคนในชุมชนที่เป็นต้นทุนแรก เช่น นักปราชญ์ ผู้นำธรรมชาติ ผู้นำที่เป็นทางการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นความคิดที่สามารถเชื่อมโยงกันได้

2.2 เยาวชนต้องเป็นผู้นำและดำเนินการ เป็นการฝึกให้เยาวชนปฏิบัติตามแนวคิดของเยาวชน โดยที่เยาวชนต้องเป็นทั้งผู้นำความคิด และปฏิบัติ เยาวชนต้องมีเป้าหมายการทำงาน การวางแผนร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อชุมชน มีการประสานงานเครือข่ายอื่นๆ มีการประชาสัมพันธ์ที่เข้าใจง่าย มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ มีการสร้างกติการ่วมกัน เพื่อเป็นแบบแผนการทำงาน

2.3 การหนุนเสริมจากชุมชน การได้รับแรงหนุนเสริมจากชุมชนในทางบวกมีผลต่อความสำเร็จในการทำงานของเยาวชนบ้าน “นากอ” ซึ่งการสนับสนุนมีทั้งการให้ขวัญกำลังใจ สิ่งของ อุปกรณ์ รวมถึงงบประมาณ จะเป็นปัจจัยที่ทำให้เยาวชนมีพลังในการขับเคลื่อนงานจิตอาสา หรือการทำงานอาสาพัฒนาชุมชนบ้านเกิด เป็นการทำงานด้วยใจ ไม่มีเงินเดือน หรือค่าตอบแทนที่เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ แต่หากเป็นคุณค่าทางจิตใจ เกิดการยอมรับของคนในชุมชน และเกิดการเปลี่ยนแปลงชุมชนในทางที่ดีขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) บริบทชุมชนบ้าน “นากอ” 2) ด้านผู้นำและแนวคิดของการสร้างกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 3) ด้านปัจจัยการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 4) ด้านการสร้างกิจกรรมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 5) ด้านการประสานงานของกลุ่มและเครือข่าย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ร่วมกันเป็นองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยนำไปสู่การขับเคลื่อนกิจกรรมกลุ่มได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยแนวคิดของ อำภา จันทราภาศ ได้กล่าวว่า ทูทางสังคมที่มีทั้งทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางธรรมชาติ ทุนบุคคล ทุนกลุ่ม/องค์กร ทุนเครือข่ายและทุนเครือข่าย ที่มีอยู่ในชุมชนส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งเพราะชุมชนได้ใช้ทุนทางสังคมมาเป็นพื้นฐานในการสร้างเสริมความมั่นคงและยั่งยืนให้ชุมชน (อำภา จันทราภาศ, 2543) ซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ ปริญา สิงห์เรือง ที่พบว่า กระบวนการสร้าง ชุมชนเข้มแข็งของบ้านดอนหมู เกิดจากการที่ชุมชนได้เริ่มริคิดค้นกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน อาศัย ขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบเครือข่ายที่ แน่นแฟ้น การนับถือผู้อาวุโสและภาวะผู้นำเป็นตัวขับเคลื่อนทำให้เกิดกิจกรรม และสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างประสบความสำเร็จ รวมถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความเข้มแข็ง คือ วัฒนธรรมชุมชน ระบบเครือข่าย ผู้นำชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถจัดการ ได้อย่างสมบูรณ์ (ปริญา สิงห์เรือง, 2561) ผู้นำและการสร้างแรงบันดาลใจมีส่วนสำคัญในการผลักดัน และพัฒนากลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ให้เดินหน้าต่อไป ขยับร่างกายและแรงใจ สู่การหลอมรวมคนให้เกิดกลุ่มและยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โกวิท พวงงาม ได้กล่าวว่า การมีภาวะผู้นำชุมชน (community leadership) คือ ผู้นำเป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิกให้โอกาสสมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ไม่ผูกขาดกับความคิดหรือเป็นเจ้าของ ชุมชนเพียงผู้เดียวพร้อมที่จะเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับผู้อื่นผนึกตัวเองเข้ากับชุมชนได้อย่าง แนบแน่นและร่วมกันทำประโยชน์เพื่อชุมชน โดยสรุปผู้นำที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง คือผู้ที่เชื่อมประสานแนวคิด

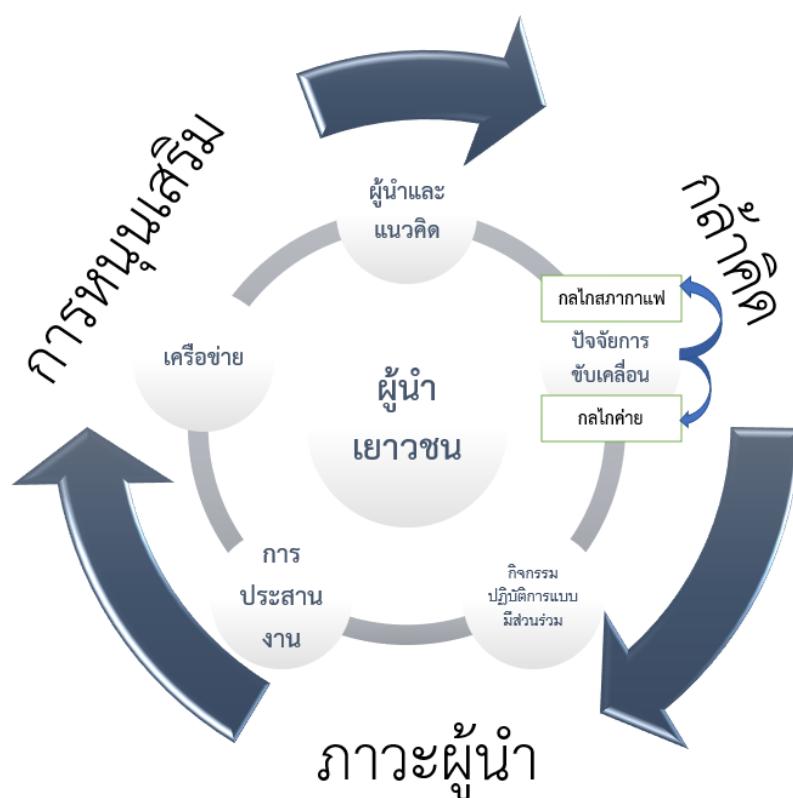
ต่าง ๆ ของสมาชิกและองค์กรชุมชนเพื่อนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมนั่นเอง และเครือข่ายชุมชน (community networks) คือ มีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและองค์กรชุมชนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการประชาสัมพันธ์ด้วยความสมานฉันท์ ทำให้เกิดการรวมจิตสำนึกและ จิตวิญญาณของสมาชิกและองค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้มีพลังเข้มแข็ง (โกวิทย์ พวงงาม, 2553)

2. แนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งแนวทางในการขับเคลื่อนและสร้างให้กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น ด้วยปัจจัยที่เอื้อในการขับเคลื่อนซึ่งประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ 1) เยาวชนกล้าคิด 2) เยาวชนกล้าปฏิบัติ และ 3) ได้รับการหนุนเสริมจากชุมชน กระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจำเป็นต้องฝึกให้เยาวชนกล้าคิด เป็นการสร้างเยาวชนให้มีความรู้สึกร่วม ต้องการพัฒนากองถิ่นโดยเริ่มจากฐานคิดเป็นสำคัญ ฝึกวิเคราะห์ชุมชน โดยใช้ทักษะพื้นฐาน เริ่มจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อให้เขาได้รู้สภาพปัญหาที่แท้จริงภายในชุมชน ขั้นตอนที่ 2 เยาวชนต้องเป็นผู้นำและดำเนินการปฏิบัติตามแนวคิดของเยาวชน โดยที่เยาวชนต้องเป็นทั้งผู้นำความคิด และปฏิบัติ เยาวชนต้องมีเป้าหมายการทำงาน การวางแผนร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อชุมชน และการประสานงานเครือข่ายอื่น ๆ และขั้นตอนที่ 3 การหนุนเสริมจากชุมชน การได้รับแรงหนุนเสริมจากชุมชนในทางบวกมีผลต่อความสำเร็จในการทำงานของเยาวชนบ้าน “นากอ” และเป็นปัจจัยที่ทำให้เยาวชนมีพลังในการขับเคลื่อนงานจิตอาสา หรือการทำงานอาสาพัฒนาชุมชนบ้านเกิด สอดคล้องกับแนวคิดของ จรรยา สุวรรณทัต ได้ให้แนวคิดที่ว่า ค่านิยมมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นแกนหลักของวัฒนธรรม เช่น ความรักอิสระภาพและเสรีภาพ ความเคารพ ผู้อาวุโส ความกตัญญูรู้คุณ ความรักท้องถิ่น เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแต่มีอิทธิพลส่งผลถึงวัฒนธรรมและประเพณีที่เกิดขึ้นในสังคม โดยมีความสำคัญ 3 ด้านคือ 1) เป็นมาตรฐานที่ชี้นำพฤติกรรมและการแสดงออกของบุคคลและสังคม ตลอดถึงเป็นบรรทัดฐานที่ช่วยในการประเมินตัดสิน และดำเนินการกระทำของตนเองและบุคคลอื่น 2) เป็นแรงจูงใจในลักษณะเดียวกับความรู้สึก ใช้อารมณ์ และพฤติกรรม ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมาย และ 3) เป็นแผนสำหรับการตัดสินใจ ช่วยแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลและสังคม และช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคม (จรรยา สุวรรณทัต, 2535) หากพิจารณาจากแนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสังคมควรให้ความสำคัญกับเยาวชนอย่างแท้จริง ต้องมีความเชื่อมั่นในความคิด เคารพในการตัดสินใจ และการดำเนินการจากเยาวชน เปิดพื้นที่การทำงานยอมรับและให้โอกาสกับเยาวชนในพื้นที่ได้ทำงานเพื่อชุมชนที่เขารัก

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ ได้พบองค์ความรู้ใหม่ จากการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) บริบทชุมชนบ้าน “นากอ” 2) ด้านผู้นำ และแนวคิดของการสร้างกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 3) ด้านปัจจัยการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 4) ด้านการสร้างกิจกรรมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 5) ด้านการประสานงานของกลุ่ม และเครือข่ายปัจจัยการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) กลไกสหภาพฯ 2) กลไกค่ายกิจกรรม เป็นค่ายสร้างคน สร้างวิถีคิดแก่เยาวชนให้มีความรู้สึก รักและหวงแหนบ้านเกิดของตนเอง และพบแนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด แบบมีส่วนร่วม ด้วยปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ 1) เยาวชนกล้าคิด 2) เยาวชนกล้าปฏิบัติ และ 3) ได้รับการหนุนเสริมจากชุมชน ซึ่งสามารถเขียนเป็นรูปโมเดลได้ดังนี้

ภาพที่ 1 โมเดลรูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1. การวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิดกลุ่มเยาวชนนากอ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) บริบทชุมชนบ้าน “นากอ” 2) ด้านผู้นำ และแนวคิดของการสร้างกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 3) ด้านปัจจัยการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 4) ด้านการสร้างกิจกรรมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 5) ด้านการประสานงานของกลุ่มและเครือข่าย ซึ่งเป็นปัจจัยนำไปสู่การขับเคลื่อนกิจกรรมกลุ่มได้สำเร็จ และเครือข่ายปัจจัยการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) กลไกสภาภาพ 2) กลไกค่ายกิจกรรม เป็นค่ายสร้างคน สร้างวิถีคิดแก่เยาวชนให้มีความรู้สึกรักและหวงแหนบ้านเกิดของตนเอง 2. แนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนนากอสื่อสารในบริบทพื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ซึ่งแนวทางในการขับเคลื่อน และสร้างให้กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น ประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ 1) เยาวชนกล้าคิด 2) เยาวชนกล้าปฏิบัติ และ 3) ได้รับการหนุนเสริมจากชุมชน เริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจำเป็นต้องฝึกให้เยาวชนกล้าคิด เป็นการสร้างเยาวชนให้มีความรู้สึกภูมิใจ อยากพัฒนาบ้านเกิด โดยเริ่มจากฐานคิดเป็นสำคัญ ฝึกวิเคราะห์ชุมชน โดยใช้ทักษะพื้นฐาน เริ่มจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อให้เขาได้รู้สภาพปัญหาที่แท้จริงภายในชุมชน ขั้นตอนที่ 2 เยาวชนต้องเป็นผู้นำ และดำเนินการปฏิบัติตามแนวคิดของเยาวชน โดยที่เยาวชนต้องเป็นทั้งผู้นำ ความคิด และปฏิบัติ เยาวชนต้องมีเป้าหมายการทำงาน การวางแผนร่วมกัน มีความรับผิดชอบ ต่อชุมชน และการประสานงานเครือข่ายอื่นๆ และขั้นตอนที่ 3 การหนุนเสริมจากชุมชน การได้รับแรงหนุนเสริมจากชุมชนในทางบวกมีผลต่อความสำเร็จในการทำงานของเยาวชนบ้าน “นากอ” และเป็นปัจจัยที่ทำให้เยาวชนมีพลังในการขับเคลื่อนงานจิตอาสาพัฒนาชุมชนบ้านเกิด มุมมองในการพัฒนาเยาวชนจะต้องมีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้งการเคารพในความคิดของเยาวชนที่สามารถแสดงออกได้ในแนวทางที่หลากหลาย ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ควรมีการรวมกลุ่มระดับชุมชน และสร้างเครือข่ายในระดับอำเภอ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น 2) ควร ศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทาง ในการออกแบบ กระบวนการดำเนินการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมให้กับเยาวชน และ 3) ภาครัฐควรส่งเสริมงบประมาณสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ระดับท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชนได้มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.

- จรรยา สุวรรณทัต. (2535). พัฒนาการกับการอบรมเลี้ยงดู ประมวลบทความวิชาการฉบับพิเศษ พ.ศ. 2525-2535. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชมพูนุช ศรีพงษ์ และคณะ. (2561). ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาและรักษาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ของกำลังพลกองทัพบกที่ 4 กองทัพบกไทย. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ชูไฮมี มีนา. (20 กันยายน 2564). แนวทางการพัฒนาเยาวชนนักสื่อสาร. (นายคมวิทย์ สุขเสนีย์, ผู้สัมภาษณ์)
- ทศนา แคมมณี. (2549). วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- ปริญญ์ สิงห์เรือง. (2561). ชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาบ้านดอนหมู ตำบลขามเปี้ย อำเภอดรucker พืชผล จังหวัดอุบลราชธานี. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์และการพัฒนา. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สถานีวิทยุเบตง จ.ยะลา. (2562). เยาวชนบ้านนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา. เรียกใช้เมื่อ 10 กันยายน 2564 จาก https://thainews.prd.go.th/th/news/print_news/TCATG190321152654392
- สภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2560). ร่างยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โคคูน แอนด์ โค จำกัด.
- อารี หนูชูสุข. (2564 กันยายน 2564). แนวทางการพัฒนาเยาวชนนักสื่อสาร. (นายคมวิทย์ สุขเสนีย์, ผู้สัมภาษณ์)
- อำภา จันทราภาศ. (2543). ทูตทางชุมชนที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้*

ADMINISTRATIVE COMPETENCE OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION IN THE SOUTH

นลัทพร บุ่งทอง*

Nalatporn Boongtong

นิษฐาดี จิรโรจน์ภิญโญ

Nitwadee Jirarotepinyo

สมศักดิ์ จันทอง

Somsak Chanphong

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร

Faculty of Education, Bangkokthonburi University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: krueyay.09@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ 2) ตรวจสอบสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ จำนวน 244 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาคำนวณได้จากตารางเครจซี่และมอร์แกน จำนวน 53 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 159 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ในแต่ละองค์ประกอบมีตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักปัจจัยตั้งแต่ .552 - .966 ได้แก่ 1.1) การสื่อสารและการจูงใจ 8 ตัวแปร 1.2) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ มี 10 ตัวแปร 1.3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 10 ตัวแปร 1.4) การทำงานเป็นทีม 13 ตัวแปร และ 1.5) ความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณ 19 ตัวแปร

2) ตรวจสอบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และจากการสนทนากลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นพ้องตรงกันว่าควรปรับเปลี่ยนลำดับขององค์ประกอบใหม่ให้เป็นดังนี้ 2.1) ความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณ 2.2) การทำงานเป็นทีม 2.3) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2.4) การสื่อสารและการจูงใจ และ 2.5) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร

คำสำคัญ: การพัฒนา, สมรรถนะที่มีประสิทธิผล, ผู้บริหารสถานศึกษา, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้

Abstract

The objective of this article research were: 1) Develop effective competencies of school administrators under the Local Government Organization in the South. 2) Examine the effective competencies of educational institution administrators under the Local Government Organization in the South. This research was mixed research with qualitative and quantitative research. The population consisted of 244 basic educational institutions under the Southern Local Administrative Organization. The sample group was educational institution administrators. Calculated from Craigie and Morgan's table, 53 schools totaling 159 students. The research tools were questionnaires and focus group discussions, collecting data by sending questionnaires by post. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, Standard Deviation, exploratory component analysis and Confirmatory Factor Analysis (CFA). The findings were revealed as follows: 1) The development of effective competencies of school administrators under the Local Government Organization in the South consist of 5 elements. Each component has a weight factor ranging from .552 - .966. 1.1) Communication and Motivation 8 variables, 1.2) Achievement-Oriented Management 10 variables, 1.3) Personnel Potential Development 10 variables, 1.4) Teamwork 13 variables, and 1.5) Moral Courage, Virtue and Ethics 19 variables. 2) Examine the effective competency components school administrators under the Local Government Organization in the South were used for confirmatory component analysis to check the structural integrity of the components with a packaged program and from group conversations. Most experts agree that the order of the new elements

should be revised to include: 2.1) moral courage, integrity, ethics, 2.2) teamwork, 2.3) results-oriented management, 2.4) communication and motivation, and 5) Personnel Potential Development.

Keywords: The Development, Effective Competencies, School Administrators, The Local Government Organization in the South

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นี้ (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้กำหนดให้ 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ส่งเสริมการปฏิบัติ โดยมีหลักการสำคัญ คือ 1) การยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้เกิดการบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมดุล มีคุณภาพ มีความพอประมาณ มีระบบคุ้มกัน และการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการพัฒนาที่ยั่งยืน มุ่งสู่การพัฒนาคนที่มีคุณภาพ สังคมไทยเป็นสังคมที่มีคุณภาพ เปิดโอกาสให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีและมีความสุขอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ 2) ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล 3) ยึด “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ประเทศไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” 4) ยึด “เป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579 ควบคู่กับกรอบเป้าหมายที่ยั่งยืน (SDGs)” 5) ยึด “หลักการนำไปสู่การปฏิบัติ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปีที่ต่อยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเป้าหมายระยะยาว” (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560) สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่สนองตอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ที่กำหนดความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ และมีความใกล้ชิดกับครูและนักเรียน นอกจากจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ คุณธรรม จริยธรรม มีทักษะในการบริหารแล้ว จำเป็นต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีศักยภาพในการบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้

(knowledge-based economy) และสังคมฐานความรู้ (knowledge-based society) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการปฏิรูปการศึกษาครั้งแรก (พ.ศ. 2412) ที่ผ่านมาผู้บริหารสถานศึกษาย่อมประสบปัญหากับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ ผู้บริหารมีอาชีพจึงต้องมีสมรรถนะในการบริหารทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (เอกชัย กี่สุขพันธ์ และคณะ, 2553) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และก้าวทันต่อการเข้าสู่ยุคดิจิทัล 4.0 เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน นำสถานศึกษาให้ทันต่อยุคสมัย และรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาในสถานศึกษาของตนเองในด้านต่าง ๆ คือ การปรับปรุงผลลัพธ์ของผู้เรียนทุกคน ริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำรวจและสนับสนุนการใช้ ICT และ e-learning พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ และการพัฒนาผู้อื่นให้เป็นผู้นำ (สมหมาย อ่ำดอนกลอย, 2556) การพัฒนาองค์การจึงเป็นการเอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงให้ดีกว่าแบบเดิมที่เป็นอยู่ เพื่อประสิทธิผล เพื่อความเจริญเติบโตขององค์การส่วนรวม องค์การที่มีชีวิตอยู่ได้คือ องค์การที่สามารถดำเนินงานเป็นที่ยอมรับของสังคม และถือว่าเป็นองค์การที่มีประสิทธิผล การวัดถึงระดับความมีประสิทธิภาพขององค์การจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะประสิทธิผลจะบ่งบอกถึงความสามารถขององค์การ และแสดงถึงความจำเป็นที่สังคมจะต้องมีองค์การเหล่านั้นอยู่ การวัดประสิทธิผลขององค์การจากการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ เป็นแนวคิดที่มีความเชื่อว่าองค์การที่ตั้งขึ้นมาจะมีเป้าหมายเฉพาะในการทำงาน เมื่อองค์การมีเป้าหมายของตนเองระดับความสำเร็จขององค์การจึงสามารถวัดได้จากระดับของการบรรลุเป้าหมาย (กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล, 2558); (วันชัย มีชาติ, 2557) จะเห็นได้ว่าถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีความพร้อมและสามารถกำหนดเป้าหมายของตนเองอย่างชัดเจน ย่อมส่งผลต่อการเจริญเติบโตขององค์กร และสามารถจัดการศึกษานั้นได้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิผล

การจัดการองค์การสมัยใหม่ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารองค์การสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการบริหารวัฒนธรรมแห่งความร่วมมือจะช่วยลดระยะห่างของอำนาจรวมศูนย์ในองค์กร และส่งผลต่อการบริหารที่มีประสิทธิผลที่เกิดจากความเต็มใจและความพร้อม (ชนิดา จิตตรูทระ, 2559) ในประเทศกำลังพัฒนามีกระแสการเรียกร้องให้มีการพัฒนาไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย ส่งผลให้หลายประเทศตระหนักถึงเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการกระจายอำนาจในการบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายประเภท เช่น การกิจด้านการศึกษา สาธารณสุข การบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อม การป้องกันอาชญากรรม การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น เป็นต้น (ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์, 2551) สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ พิชิต ฤทธิ์เจริญ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านคุณภาพการจัด

การศึกษา ร้อยละ 82.50 ผู้เรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพตามมาตรฐาน และครูมีเพียงพอและมีความสามารถในการสอน สถานศึกษาจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา 2) ด้านความเสมอภาค ร้อยละ 84.00 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาให้มีความเสมอภาค 3) ด้านการเปลี่ยนแปลงหลังรับการถ่ายโอน ร้อยละ 81.00 มีพัฒนาการด้านวิชาการดีขึ้น ได้งบประมาณและอัตราค่าจ้างครูเพิ่มขึ้น กำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาตามสภาพของท้องถิ่น แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งขาดงบประมาณสนับสนุน และสถานศึกษาบางแห่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำลง 4) ปัจจัยที่ส่งเสริม ร้อยละ 81.75 คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมเรื่องรายได้ มีครูเพียงพอ ปัจจัยอุปสรรคผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์ บุคลากรไม่เพียงพอและชุมชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา (พิชิต ฤทธิ์ธัญญ์ และคณะ, 2554) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รายงานการศึกษา เรื่อง โครงการศึกษาวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลการกระจายอำนาจของไทย พบว่า ด้านคุณภาพการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีโรงเรียนในสังกัดเอง วัดผลความรู้ของนักเรียนในวิชาต่าง ๆ (O-NET) ในระดับประถมศึกษา มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัด วิชาคณิตศาสตร์ ร้อยละ 90.91 วิชาภาษาไทย ร้อยละ 90.91 วิชาภาษาอังกฤษ ร้อยละ 100 วิชาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 90.91 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัด วิชาคณิตศาสตร์ ร้อยละ 75 วิชาภาษาไทย ร้อยละ 100 วิชาภาษาอังกฤษ ร้อยละ 100 วิชาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 91.67 ส่วนโรงเรียนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอน ในระดับประถมศึกษา มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัด วิชาคณิตศาสตร์ ร้อยละ 75 วิชาภาษาไทย ร้อยละ 100 วิชาภาษาอังกฤษ ร้อยละ 66.67 วิชาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 71.43 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัด วิชาคณิตศาสตร์ ร้อยละ 50 วิชาภาษาไทย ร้อยละ 100 วิชาภาษาอังกฤษ ร้อยละ 66.67 วิชาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 100 ด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างดีถึงระดับดี ด้านความพึงพอใจต่อทักษะการคิดอ่าน ความรู้ความสามารถ ความประพฤติ พบว่า ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (จำนวน 5,780 คน หรือร้อยละ 57.33) มีความเห็นว่าทักษะการคิดอ่าน ความรู้ความสามารถ หรือความประพฤติของเด็กในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังด้อยกว่าเด็กในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือโรงเรียนเอกชน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะรัฐศาสตร์, 2557) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วศิน โกมุท ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการเพิ่มโอกาสการศึกษาของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยจัดการศึกษาในระบบตั้งแต่ระดับชั้นก่อนประถมศึกษา ถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โดยเทศบาลตำบล มีสัดส่วนโรงเรียนในสังกัดเพิ่มสูงสุด โรงเรียนมีสัดส่วนนักเรียนต่อห้องตามเกณฑ์มาตรฐาน และ

คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างปีการศึกษา 2555 - 2558 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น แต่คะแนนอยู่ในลำดับท้ายเกือบทุกระดับชั้นเมื่อเทียบกับโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ (วศิน โคมุท, 2558)

ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลนั้น ควรต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายส่วน ได้แก่ การมุ่งเรื่องผลงาน การมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ การตอบสนองต่อความต้องการและความชอบของลูก้า การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การปฏิรูปกระบวนการงบประมาณ และการประยุกต์ใช้หลักการของการจัดการยุคใหม่มาใช้ในการเปลี่ยนแปลงองค์กร (บรรจง อมรชีวิน, 2556) ปัจจัยเหล่านี้จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาที่ต้องมีการรับรู้ที่ไวต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนมีจรรยาบรรณ ประกอบกับหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา จากที่มาและความสำคัญของการวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ในการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้
2. เพื่อตรวจสอบสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ เป็นการวิจัยแบบผสม ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ จำนวน 244 โรงเรียน (กระทรวงมหาดไทย, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ คำนวณได้จากตารางเครซี่และมอร์แกน จำนวน 53 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 159 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 1 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า และมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert) แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ วิทยฐานะ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามระดับสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้

นำแบบสอบถามที่สร้างภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยพิจารณา ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) แล้วคัดเลือกข้อคำถาม ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 - 1.00 แล้วไปทดลองใช้ (try out) จำนวน 30 คน ใน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาตรวจสอบด้าน ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม เพื่อใช้ กับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างและให้ ส่งกลับโดยทางไปรษณีย์
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ วิทยฐานะ และประสบการณ์ในการทำงาน ใช้ค่าความถี่ (Frequencies) และค่า ร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. การวิเคราะห์เพื่อหาองค์ประกอบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Component Analysis)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ มีผลการวิจัยดังนี้

1. พัฒนสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้

องค์ประกอบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ จำแนกได้ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ในแต่ละองค์ประกอบมีตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) ตั้งแต่ .552 - .966 โดยองค์ประกอบที่ 1 มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .631 - .821 องค์ประกอบที่ 2 มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 10 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .615 - .966 องค์ประกอบที่ 3 มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 10 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .642 - .903 องค์ประกอบที่ 4 มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 13 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .582 - .924 และองค์ประกอบที่ 5 มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ 19 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .552 - .965 รวมมีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบทั้งสิ้น 60 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .552 - .966 โดยผู้วิจัยแยกแสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 อธิบายตัวแปรสำคัญจำนวน 8 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .631 - .821 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 10.846 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 18.077 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่น ๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 1 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 8 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสาร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด .821 ส่วนตัวแปรผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะในการรับข่าวสารที่ดี มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดคือ .631 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การสื่อสารและการ जुใจ”

1.2 องค์ประกอบที่ 2 อธิบายตัวแปรสำคัญจำนวน 10 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .615 - .966 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 8.628 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 14.380 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่น ๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 2

กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 10 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกันกับบุคลากรจัดทำตัวชี้วัดการดำเนินงาน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด .907 ส่วนตัวแปรผู้บริหารสถานศึกษากำหนดโครงการหรือกิจกรรมในการดำเนินงานอย่างชัดเจนเป็นระบบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ .642 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์”

1.3 องค์ประกอบที่ 3 อธิบายตัวแปรสำคัญจำนวน 10 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .642 - .903 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 3.768 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 6.280 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่น ๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 3 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 10 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด .903 ส่วนตัวแปรผู้บริหารสถานศึกษาสำรวจความต้องการของครูในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ .642 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การพัฒนาศักยภาพบุคลากร”

1.4 องค์ประกอบที่ 4 อธิบายตัวแปรสำคัญจำนวน 13 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .638 - .924 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 1.817 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 3.028 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่น ๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 4 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 13 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงการยอมรับ การปรึกษาหารือ ให้เกียรติและโอกาสในการทำงาน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด .924 ส่วนตัวแปรผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกระจายงานได้เหมาะสมกับศักยภาพของบุคลากร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ .638 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การทำงานเป็นทีม”

1.5 องค์ประกอบที่ 5 อธิบายตัวแปรสำคัญจำนวน 19 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .552 - .965 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 2.537 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 4.229 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่น ๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 5 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 19 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความอดทน อดกลั้น ในการบริหารงาน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ

มากที่สุด .965 ส่วนตัวแปรผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ .552 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณ”

2. ตรวจสอบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 60 ตัวแปร ได้แก่ 1) การสื่อสารและการจูงใจ 2) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) ความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณ นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ได้ดังนี้

2.1 องค์ประกอบการสื่อสารและการจูงใจ มีทั้งสิ้น 2 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .568 - .608 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันรูปแบบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 362.175 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 28

2.2 องค์ประกอบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีทั้งสิ้น 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .999 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันรูปแบบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 237.597 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 45

2.3 องค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีทั้งสิ้น 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .523 - .945 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันรูปแบบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 467.271 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 45

2.4 องค์ประกอบการทำงานเป็นทีม มีทั้งสิ้น 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .536 - .999 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันรูปแบบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 466.432 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 78

2.5 องค์ประกอบความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณ มีทั้งสิ้น 10 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .509 - .999 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันรูปแบบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 1394.563 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 171

การสนทนากลุ่ม ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ดังนี้ ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นพ้องตรงกันว่าควรปรับเปลี่ยนลำดับขององค์ประกอบใหม่ให้เป็นดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 5 ความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณ ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณ ตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่สุภาพ และมีธรรมาภิบาลที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาให้โอกาสผู้ใต้บังคับบัญชาในการพิสูจน์ความสามารถของตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาตัดสินใจด้วยความสุขุมรอบคอบ และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรยึดหลักความสามัคคี

2. องค์ประกอบที่ 4 การทำงานเป็นทีม ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการทำงานเป็นทีม ตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเจตคติที่ดีในการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรพร้อมกับให้การเสริมแรง ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำงานเป็นทีม เพื่อให้บุคลากรทำงานไปในทิศทางเดียวกัน และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดกฎ ระเบียบ และแบบแผนการทำงานของกลุ่มเพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตาม และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกระจายงานได้เหมาะสมกับศักยภาพของบุคลากร

3. องค์ประกอบที่ 2 การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์ปัญหาในการปฏิบัติงานของบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการวิเคราะห์ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดโครงการหรือกิจกรรมในการดำเนินงานอย่างชัดเจนเป็นระบบ และผู้บริหารสถานศึกษาจัดการข้อมูลเพื่อการประเมินผลได้อย่างหลากหลาย

4. องค์ประกอบที่ 1 การสื่อสารและการจูงใจ ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารและการจูงใจ ตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาแจ้งข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสาร และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะในการรับข่าวสารที่ดี และผู้บริหารสถานศึกษาใช้เครื่องมือในการสื่อสารได้หลากหลายรูปแบบ

5. องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับบุคลากรวางแผนออกแบบกิจกรรมเพื่อการพัฒนาบุคลากรในองค์การ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมความมั่นใจแก่บุคลากร และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสำรวจความต้องการของครูในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตามและประเมินผลโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาบุคลากรชัดเจน

อภิปรายผล

การศึกษาสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล 2 ประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

1. พัฒนสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้

องค์ประกอบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ จำแนกได้ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ โดยแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 ตัวแปรทั้ง 8 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสาร ส่วนตัวแปร ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะในการรับข่าวสารที่ดี และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การสื่อสารและการจูงใจ”

1.2 องค์ประกอบที่ 2 ตัวแปรทั้ง 10 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกันกับบุคลากรจัดทำตัวชี้วัดการดำเนินงาน ส่วนตัวแปรผู้บริหารสถานศึกษากำหนดโครงการหรือกิจกรรมในการดำเนินงานอย่างชัดเจนเป็นระบบ และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์”

1.3 องค์ประกอบที่ 3 ตัวแปรทั้ง 10 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ ส่วนตัวแปรผู้บริหารสถานศึกษาสำรวจความต้องการของครูในการพัฒนา

ตนเองอย่างต่อเนื่อง และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การพัฒนาศักยภาพบุคลากร”

1.4 องค์ประกอบที่ 4 ตัวแปรทั้ง 13 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงการยอมรับ การปรึกษาหารือ ให้เกียรติและโอกาสในการทำงาน ส่วนตัวแปรผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกระจายงานได้เหมาะสมกับศักยภาพของบุคลากร และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การทำงานเป็นทีม”

สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชนรา รัตนศิริประภา ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มี 4 สมรรถนะย่อยในสมรรถนะหลัก และ 5 สมรรถนะย่อยในสมรรถนะประจำสายงาน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การสื่อสารและการจูงใจ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การพัฒนาศักยภาพบุคคล และการทำงานเป็นทีม (นุชนรา รัตนศิริประภา, 2557) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภัสมน นันทมัจฉา ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภายใต้กรอบปฏิญญาอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ด้านการสื่อสารและการจูงใจ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร และด้านการทำงานเป็นทีม (นภัสมน นันทมัจฉา, 2558)

1.5 องค์ประกอบที่ 5 ตัวแปรทั้ง 19 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความอดทน อดกลั้น ในการบริหารงาน ส่วนตัวแปรผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณ” สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสิทธิ์ นามโยธา ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของสมรรถนะผู้บริหาร พบว่า ด้านสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การมีคุณธรรม จริยธรรม (อนุสิทธิ์ นามโยธา, 2556)

ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวเรศ ตระกูลวีระยุทธ ได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขีดสมรรถนะสูง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ 1) ส่วนนำ 2) ตัวแบบ 3) มิติ 3) การนำรูปแบบไปใช้ และ 4) เงื่อนไขและข้อจำกัด (เยาวเรศ ตระกูลวีระยุทธ และคณะ, 2558)

2. ตรวจสอบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้

องค์ประกอบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ ทั้ง 5 องค์ประกอบ 60 ตัวแปร พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี และจากการสนทนากลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นพ้องตรงกันว่าควรปรับเปลี่ยนลำดับขององค์ประกอบใหม่ให้เป็นดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 5 ความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณ ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณ ตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่สุภาพ และมีอภัยภัยที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาให้โอกาสผู้ใต้บังคับบัญชาในการพิสูจน์ความสามารถของตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาตัดสินใจด้วยความสุขุมรอบคอบ

2.2 องค์ประกอบที่ 4 การทำงานเป็นทีม ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการทำงานเป็นทีม ตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเจตคติที่ดีในการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรพร้อมกับให้การเสริมแรง ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำงานเป็นทีม เพื่อให้บุคลากรทำงานไปในทิศทางเดียวกัน

2.3 องค์ประกอบที่ 2 การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์ปัญหาในการปฏิบัติงานของบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการวิเคราะห์ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2.4 องค์ประกอบที่ 1 การสื่อสารและการจูงใจ ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารและการจูงใจ ตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาแจ้งข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสาร

2.5 องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับบุคลากรวางแผนออกแบบกิจกรรมเพื่อการพัฒนาบุคลากรในองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมความมั่นใจแก่บุคลากร

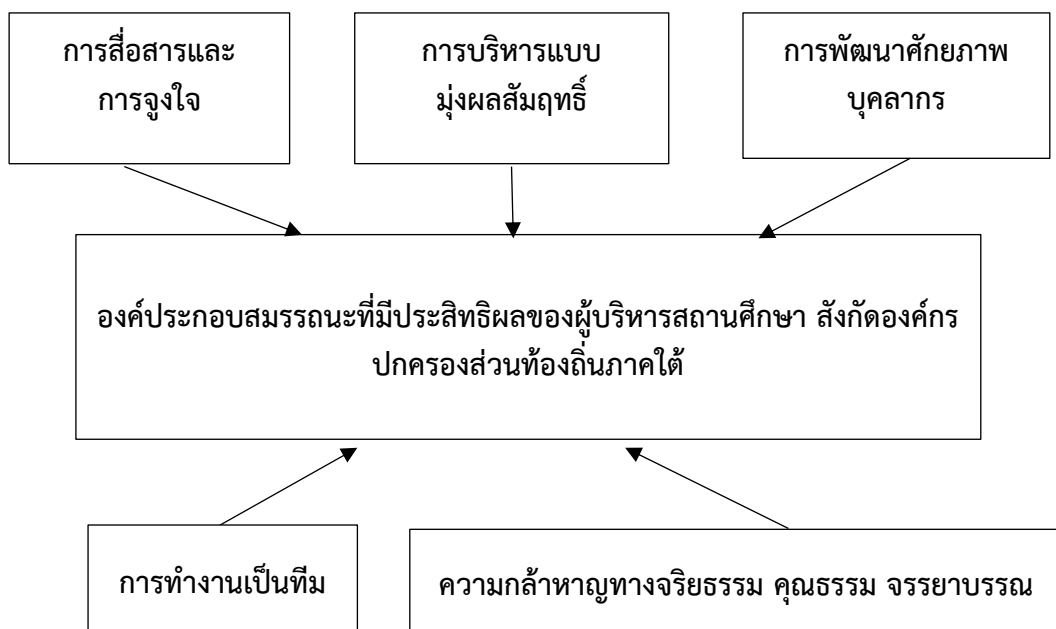
สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสิทธิ์ นามโยธา ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของสมรรถนะผู้บริหาร พบว่า ด้านสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การมีคุณธรรม จริยธรรม การทำงานเป็นทีม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การสื่อสารและการจูงใจ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (อนุสิทธิ์ นามโยธา, 2556)

ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวเรศ ตระกูลวีระยุทธ และคณะ ได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขีดสมรรถนะสูง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขีดสมรรถนะสูง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ องค์ประกอบเพิ่มเติมได้แก่ องค์ประกอบย่อยด้าน หลักการด้านการกระจายอำนาจ องค์ประกอบย่อยด้านบริบท ด้านการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะทำให้สถานศึกษามีขีดสมรรถนะสูง องค์ประกอบย่อยด้านวิธีการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรขีดสมรรถนะสูง ด้านการควบคุมกำกับ ติดตาม และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง องค์ประกอบย่อยด้านเงื่อนไขความสำเร็จ ด้านการสนับสนุนจากองค์กร (เยาวเรศ ตระกูลวีระยุทธ และคณะ, 2558)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เพื่อสกัดตัวแปรให้เหลือตัวแปรประกอบที่สำคัญ ปรากฏว่า ได้องค์ประกอบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงสรุปองค์ประกอบได้ดังภาพ

ภาพที่ 1 การพัฒนาสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ พบว่า การพัฒนาสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสื่อสารและการจูงใจ 2) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) ความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณ และเมื่อตรวจสอบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา และจากการสนทนากลุ่ม เห็นพ้องตรงกันว่าควรปรับเปลี่ยนลำดับขององค์ประกอบใหม่ให้เป็นอย่างนี้ 1) ความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณ 2) การทำงานเป็นทีม 3) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 4) การสื่อสารและการจูงใจ และ 5) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) การสื่อสารและการจูงใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะในการรับข่าวสารที่ดี และผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เครื่องมือในการส่งสารได้หลากหลายรูปแบบ 2) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดโครงการหรือกิจกรรมในการดำเนินงานอย่างชัดเจนเป็นระบบ และผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการข้อมูลเพื่อการประเมินผลได้อย่างหลากหลาย 3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรสำรวจความต้องการของครูในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตามและประเมินผลโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาบุคลากรชัดเจน 4) การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดกฎ ระเบียบ และแบบแผนการทำงานของกลุ่มเพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตาม และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกระจายงานได้เหมาะสมกับศักยภาพของบุคลากร 5) ความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรยึดหลักความสามัคคี และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ควรมีการศึกษา รูปแบบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทต่าง ๆ ในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีมาตรฐานสูงขึ้น 2) ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบรูปแบบสมรรถนะที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2565). สถิติข้อมูลโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กัลยารัตน์ อธิระชนชัยกุล. (2558). การพัฒนาองค์กร. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะรัฐศาสตร์. (2557). รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์
โครงการศึกษาวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลการกระจายอำนาจของไทย.
กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิดา จิตตรุทธะ. (2559). วัฒนธรรมพิธีมิตกับการทำให้เป็นประชาธิปไตย. (พิมพ์ครั้งที่
2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภัสมน นันทม์จฉาย. (2558). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมรรถนะที่พึงประสงค์
ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภายใต้กรอบ
ปฏิกิริยาอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 5(1), 53-62.
- นุชนรา รัตนศิริประภา. (2557). สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียน
มาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บรรจง อมรชีวิน. (2556). การจัดการมุ่งผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ และคณะ. (2554). การวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 3(1,2), 84-86.
- เยาวเรศ ตระกูลวีระยุทธ และคณะ. (2558). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขีดสมรรถนะสูง
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยวลัย
ลักษณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 9(1), 12-25.
- วศิน โกมุต. (2558). การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการเพิ่มโอกาส
การศึกษาของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสท
วิทยาการ. วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันชัย มีชาติ. (2557). การบริหารองค์การ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ศุภสวัสดี้ ชัชวาลย์. (2551). การบริหารจัดการท้องถิ่นบนพื้นฐานของความร่วมมือ: แนว
ทางการเพิ่มขีดความสามารถในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
ใน เอกสารการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 9
วันที่ 2-3 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ณ คณะรัฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหมาย อ้าดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสาร
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 7(1), 3-4.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). สรุปผลการดำเนินงาน 9 ปี ของการปฏิรูป
การศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อนุสิทธิ์ นามโยธา. (2556). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน. วารสารสมาคมนักวิจัย, 18(3), 20-29.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์ และคณะ. (2553). การบริหารการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การศึกษาองค์ประกอบของตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล
มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้
ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต*

THE COMPONENTS OF THE DIGITAL LEARNING ECOSYSTEM
ABOUT CULTURAL HERITAGE MODEL IN ORDER TO ENHANCE
DIGITAL SKILLS, LIFELONG LEARNING SKILLS AND
FUTURE LABER SKILLS

สมพร เรืองอ่อน*

Somporn Ruang-on

สุนิษา คิดใจเดียว

Sunisa Kajiado

โสภี แก้วชะภา

Sopee Kaewchada

แสงจันทร์ เรืองอ่อน

Sangjun Ruang-on

ปฐมพงษ์ ฉบับปล้น

Patompong Chaplin

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

Faculty of Science and Technology Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

Nakhon Si Thammarat Province, Thailand

*Corresponding authorE-mail: somporn_rua@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทต่อการเรียนรู้ของประชาชนทุกช่วงวัยมากขึ้น งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบองค์ประกอบของตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต และ 2) ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของตัวแบบองค์ระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้มรดกทาง

* Received 17 March 2023; Revised 21 April 2023; Accepted 25 April 2023

วัฒนธรรมและทางด้านการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล จำนวน 3 ตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 คือ ประชากรในพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช เขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชทุกช่วงวัย ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชากรวัยเรียน/วัยรุ่น ประชากรวัยทำงาน และประชากรผู้สูงอายุ จำนวน 50 ตัวอย่าง ด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสม สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา และความเหมาะสมของข้อมูล ตัวอย่าง (KMO) ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบของตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ระบบฐานข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม 2) บทเรียนออนไลน์ 3) พิพิธภัณฑ์มรดกทางวัฒนธรรม และ 4) เกมมิฟิเคชันสำหรับการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม 2) ความเหมาะสมขององค์ประกอบของตัวแบบองค์ระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในช่วง 0.488 ถึง 0.891 จากการวิจัยได้ค้นพบองค์ประกอบใหม่เกี่ยวกับการนำโซเชียลเน็ตเวิร์กมาใช้สำหรับส่งเสริมการเรียนรู้ และการเชื่อมโยงแหล่งความรู้จากเว็บไซต์ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในยุคดิจิทัล สรุปได้ว่าองค์ประกอบดังกล่าวพร้อมนำไปพัฒนาเป็นระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม สำหรับให้บริการกับประชาชนทุกช่วงวัย

คำสำคัญ: ระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล, มรดกทางวัฒนธรรม, ทักษะดิจิทัล, ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต, ทักษะแรงงานแห่งอนาคต

Abstract

Digital technology plays an increasingly important role in learning for people of all ages. This research aims to 1) design components of the digital learning ecosystem model for cultural heritage that enhances digital skills, lifelong learning skills, and future workforce skills, and 2) assess the appropriateness of the components of the digital learning ecosystem model for cultural heritage. This research combines both qualitative and quantitative approaches. The first sample group consisted of 3 experts in cultural heritage learning management and digital learning management, and the second sample group was the population in the old city of Nakhon Si Thammarat municipal area of all ages, including community leaders, school-age population/teenagers, working-age population, and the elderly. The second sample size was 50 and they were gathered using a specific method. The research tools consisted of an interview form and a suitability assessment form. Statistics used were content analysis and Kaiser-Meyer-Olkin (KMO). The research results found that the digital

learning ecosystem model for cultural heritage consists of 4 main components: 1) cultural heritage database system, 2) online lessons, 3) cultural heritage museum, and 4) gamification for cultural heritage learning. The components of the digital learning ecosystem model for cultural heritage have a component weight in the range of 0.488 to 0.891. The research also found a new element of using social networks to promote learning and linking knowledge from the web, which is a fundamental factor in the digital age. It can be concluded the studied components can be used to develop a digital learning ecosystem for cultural heritage to service people of all ages.

Keywords: Digital Learning Ecosystem, Cultural Heritage, Digital Skills, Lifelong Learning Skills, Future Labor Skills

บทนำ

ระบบนิเวศการเรียนรู้ ศาสตราจารย์เปกกา เนทานมกกี นักวิชาการจากประเทศฟินแลนด์และคณะ (Neittaanmaki, P. et al, 2016) ได้นำเสนอประเด็นที่ต้องพิจารณาสำหรับระบบนิเวศการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การสร้างความรู้สึกร่วมกันแห่งการเรียนรู้ โดยที่ครูไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาที่จะคอยชี้นำผู้เรียนอีกต่อไป แต่เป็นผู้สร้างให้ผู้เรียนเป็นนักค้นคว้าและสืบค้นความรู้ระบบสังคมแห่งการเรียนรู้ 2) การตั้งคำถามที่มีคุณค่า หรือการตั้งคำถามแบบปลายเปิดที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนักค้นคว้าและสืบค้นหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง 3) สาระการเรียนรู้แบบดิจิทัลที่มีความน่าสนใจ โดยการพัฒนาเนื้อหาหรือเตรียมการให้เพียงพอสำหรับการค้นคว้าและเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การประเมินเพื่อการเรียนรู้ที่ไม่ใช่เพื่อเกรดหรือการแข่งขัน การประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลายเพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้เรียน 5) เครื่องมือเทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้ที่หลากหลาย 6) การออกแบบการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญต่อผู้เรียนแต่ละบุคคล และทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกัน 7) การสนับสนุนบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมของห้องเรียนที่เหมาะสมกับยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 8) การใช้กลยุทธ์การสอนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น ทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

ระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Ecosystem) เป็นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นส่วนสำคัญกับการออกแบบและการพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบครอบคลุมพื้นที่ของผู้เรียน เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกสถานที่และทุก

เวลา และมีเครือข่ายการสื่อสารที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนและผู้สอน (สิโรตม มณีแฮด และปณิดา วรรณพิรุณ, 2563) สำหรับรูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ของอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารจัดการ การออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนา การนำไปใช้งาน และการประเมิน (ณัฐภัทร ตินเวส และฐาปณีย์ ธรรมเมธา, 2559) และหากนำมาใช้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์และแรงจูงใจทางการเรียนรู้ เกมมิฟิเคชันเป็นแนวทางหนึ่งที่นิยมนำมาใช้ออกแบบในปัจจุบัน (ดาริกา มณีฉาย และคณะ, 2563) ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนนโยบายการพัฒนาเมืองสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ หมายความว่า เป็นเมืองที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยและชาญฉลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการและการบริหารจัดการเมือง ลดค่าใช้จ่ายและการใช้ทรัพยากรของเมือง และประชากรเป้าหมาย โดยเน้นการออกแบบที่ดี การมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจ และภาคประชาชนในการพัฒนาเมือง ภายใต้แนวคิดการพัฒนาเมืองน่าอยู่ เมืองทันสมัย ให้ประชาชนในเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขอย่างยั่งยืน การพัฒนาเมืองอัจฉริยะมีมิติการพัฒนาได้หลายด้าน มิติที่สำคัญ 7 ด้าน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ การเดินทางและขนส่ง การดำรงชีวิตอัจฉริยะ พลเมืองอัจฉริยะ พลังงานอัจฉริยะ เศรษฐกิจอัจฉริยะ และการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2563)

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) มีรากฐานมาจากการบูรณาการของการเรียนรู้และการใช้ชีวิต ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับคนทุกวัยในทุกบริบทของชีวิต และผ่านรูปแบบที่ตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย (UNESCO Institute for Lifelong Learning, 2022) การเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการศึกษาตลอดชีวิตเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับคำอื่นที่มีใช้กันอยู่หลายคำหลายวาระและหลายแง่มุมต่าง ๆ กัน อาทิเช่น การศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) การศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) การศึกษาทางไกล (Distance Education) การศึกษาส่วนขยาย/การศึกษาเพื่อบริการชุมชน (Extension Education) การศึกษาที่ไม่เป็นทางการ/การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) การศึกษานอกระบบ/การศึกษานอกโรงเรียน (Non formal Education) การศึกษาประชาชน (Popular Education) การศึกษาผู้ใหญ่แบบเสรี (Liberal Adult Education) และการจัดการศึกษาให้ตลอดชีวิต (Recurrent Education) เป็นต้น คำเหล่านี้บางคำมีความหมายที่ใกล้เคียงกัน หรือตรงกันแต่ใช้คำเรียกต่างกันไปในแต่ละประเทศหรือแต่ละองค์กรที่รับผิดชอบ (ศักรินทร์ ชนประชา, 2562)

สำนักงานเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช มีวิสัยทัศน์ “ร่วมสร้างเมืองน่าอยู่ ทันสมัยโปร่งใสปลอดภัย การศึกษาและอนามัยเป็นที่หนึ่ง เทศบาลเข้าถึงพร้อมรับใช้” มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 22.56 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับตำบลปากพูน ทิศใต้ติดต่อกับตำบลท่าเรือ ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลปากพูน ตำบลปากนคร และตำบลท่าไร่ และทิศตะวันตกติดต่อกับ

ตำบลโพธิ์เสด็จ ตำบลมะม่วงสองต้น และตำบลนาเคียน พื้นที่ในเขตเทศบาลประกอบด้วย ตำบลในเมือง ตำบลท่าวัง ตำบลคลัง ตำบลนาเคียน บางส่วนของหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 ตำบลโพธิ์เสด็จ หมู่ที่ 1 ทั้งหมด หมู่ที่ 2, 3, 7 และหมู่ที่ 8 บางส่วน (สำนักงานเทศบาลนครนครศรีธรรมราช, 2564) ปัจจุบันมีประชากรจำนวน 106,649 คน (ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2564) ผู้นำเทศบาลได้มีนโยบายด้านสังคม การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชากรทุกช่วงวัยมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นพัฒนาระบบการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยมาสนับสนุนการเรียนรู้ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยและสร้างสรรค์สำหรับประชาชนทุกช่วงวัย ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดและอนุรักษ์ประเพณีของท้องถิ่น

พื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช เป็นเมืองที่มีอายุเก่าแก่เมืองหนึ่งในคาบสมุทรภาคใต้ มีความสำคัญเป็นเมืองท่าค้าขายชายฝั่งทะเลมาตั้งแต่อดีตไม่น้อยกว่า 1,500 ปี เป็นรัฐที่มีความเจริญรุ่งเรืองในสมัยพุทธศตวรรษที่ 18 และ 19 หรือที่ปรากฏในคัมภีร์มหาเทศว่า “ตามพราลิงค์” และเป็นเมืองที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองสูงสุดยุคหนึ่ง เมืองเก่านครศรีธรรมราชมีความเป็นปึกแผ่นมาตั้งแต่โบราณกาล มีผู้คนอาศัยอยู่ตั้งแต่ยุคหินกลาง ยุคโลหะ จนถึงสมัยประวัติศาสตร์ ประการแรกเชื่อว่าพวกพราหมณ์อพยพมาจากอินเดียเมื่อประมาณ พ.ศ.1006 ประการที่สองเชื่อว่าพวกโยนกหรือยวนเมืองละโว้ภายใต้การนำของกษัตริย์ชื่อพระยาศรีธรรมโศกราชอพยพมาอยู่เมื่อปี พ.ศ.1734 ซึ่งขณะนั้นนครศรีธรรมราชรวมกลุ่มเป็นชุมชนอยู่ก่อนแล้ว หลักฐานตำนานเมืองซึ่งกล่าวไว้ว่าพระยาศรีธรรมโศกราชเป็นผู้สร้างพระบรมธาตุเจดีย์และตั้งพระอารามขึ้นบนหาดทรายแก้ว ในราวพุทธศตวรรษที่ 7 - 12 นครศรีธรรมราชคงเป็นเมืองท่าค้าขายชายฝั่งทะเลที่สำคัญในคาบสมุทรภาคใต้ ปรากฏชื่อเรียกต่าง ๆ กันทั้งในจดหมายเหตุ บันทึกการเดินทางและคัมภีร์ศาสนา รวมทั้งยังพบโบราณวัตถุ เทวรูปอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 9 - 10 ในช่วงสมัยนี้ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมที่แพร่มาจากอินเดียผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่น นครศรีธรรมราชมีพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานสืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จวบจนถึงสมัยปัจจุบัน แต่สิ่งที่หลงเหลือตกทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรม เช่น สถาปัตยกรรมมีอายุทั้งก่อนและหลังพุทธศตวรรษที่ 18 ส่วนใหญ่เป็นงานประติมากรรมขนาดเล็กที่สามารถดูแลรักษาให้พ้นจากภัยธรรมชาติและภัยจากมนุษย์ได้ง่าย โบราณสถานในเขตเมืองเก่านครศรีธรรมราชส่วนใหญ่เป็นศาสนสถานและกลุ่มอาคาร มีทั้งที่ขึ้นทะเบียนและไม่ได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน กำแพงเมืองนครศรีธรรมราชสันนิษฐานว่าเดิมเป็นกำแพงดินสร้างในสมัยศรีวิชัย ต่อมาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้ปรับปรุงกำแพงดินให้เป็นกำแพงก่ออิฐฉาบปูนมีใบเสมาตามอิทธิพลยุโรป ผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านแคบอยู่ทางทิศเหนือและทิศใต้ ความยาวด้านละประมาณ 450.00 เมตร ด้านยาวอยู่ทางทิศ

ตะวันออกและทิศตะวันตก ความยาวด้านละประมาณ 2,230.00 เมตร แนวกำแพงเมืองด้านเหนือได้รับการฟื้นฟูและรื้อฟื้นขึ้นใหม่ตลอดแนวเลียบถนนมูมป้อมและถนนประตูชัยเหนือด้านทิศตะวันออกเป็นแนวถนนศรีธรรมโศก ด้านทิศใต้เป็นแนวถนนชลวิถีและถนนประตูชัยใต้และด้านทิศตะวันตกเป็นแนวถนนศรีธรรมราช

การพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ (Livable City) และมีการเติบโตอย่างยั่งยืนได้ (Sustainable Growth) คือ การยกระดับศักยภาพของคนในเมืองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาเมือง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างจริงจังโดยการสร้างระบบนิเวศของการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจบริบทการศึกษาท้องถิ่น (Local Study) และภูมิสังคมในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้เกิดความรักและความเข้าใจในถิ่นฐานของตน การเข้าถึงและการพัฒนาเมืองของตนเองจึงจะเกิดขึ้นอย่างมีส่วนร่วมและเป็นรูปธรรม

เมืองแห่งการเรียนรู้เป็นพื้นที่เรียนรู้ทางสังคมของผู้คน และก่อตั้งเครือข่ายที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือรัฐบาลท้องถิ่น พัฒนากลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษาของผู้คน คุณลักษณะที่จะนำไปสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ 6 ประการ ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ในระบบการศึกษาแบบบูรณาการ 2) การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน 3) การเรียนรู้ในสถานที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 4) การใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ทันสมัย 5) การเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ และ 6) การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง โดยมีเงื่อนไขสำคัญที่เป็นพื้นฐานการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ 3 ประการ ประกอบด้วย 1) ความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้นำ 2) การบริหารเมืองและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และ 3) การจัดสรรและบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (UNESCO Institute for Lifelong Learning, 2022)

ทีมวิจัยจึงมีแนวคิดในนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาออกแบบตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต ให้กับประชาชนพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราชทุกช่วงวัยและผู้สนใจจากนอกพื้นที่ สามารถเข้ามาเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราชได้ทุกที่ทุกเวลาด้วยอุปกรณ์พกพาต่าง ๆ ซึ่งเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันของประชาชนส่วนใหญ่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบองค์ประกอบของตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต

2. เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ใช้วิธีวิทยาการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล แล้วนำผลมาออกแบบตัวแบบองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต แล้วนำไปให้ผู้นำชุมชน และประชาชนช่วงวัยต่าง ๆ ได้แก่ วัยเรียน/วัยรุ่น วัยทำงาน และผู้สูงอายุ ในพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช เทศบาลนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ประเมินความเหมาะสมของตัวแบบระบบ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช เทศบาลนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 106,649 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต ประกอบด้วยผู้นำชุมชน และประชาชนช่วงวัยต่าง ๆ ได้แก่ วัยเรียน/วัยรุ่น วัยทำงาน และผู้สูงอายุ ในพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช เทศบาลนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 50 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากทุกกลุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต

2. แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาออกแบบองค์ประกอบของตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต แล้วนำไปออกแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อออกแบบองค์ประกอบของตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล แล้วนำไปให้ผู้นำชุมชน และประชาชนช่วงวัยต่าง ๆ ได้แก่ วัยเรียน/วัยรุ่น วัยทำงาน และผู้สูงอายุ ในพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช เทศบาลนครนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ประเมินความเหมาะสม โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร (Documentary Study) ศึกษาตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต

2. สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย แล้วนำผลมาয়ร่างองค์ประกอบของตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต ได้องค์ประกอบหลัก จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม บทเรียนออนไลน์เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์เสมือนมรดกทางวัฒนธรรม และเกมมิฟิเคชันสำหรับการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม

3. จัดทำแบบสัมภาษณ์ และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล ถึงองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต แล้วนำผลการสัมภาษณ์มาปรับปรุงร่างองค์ประกอบของตัวแบบระบบเพิ่มเติม

4. จัดทำแบบประเมินความเหมาะสมของร่างองค์ประกอบของตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต แล้วนำไปให้กลุ่มตัวอย่างประเมินความเหมาะสม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้นำชุมชน และประชาชนช่วงวัยต่าง ๆ ได้แก่ วัยเรียน/วัยรุ่น วัยทำงาน และผู้สูงอายุ ในพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช เทศบาลนครนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 50 คน

5. รวบรวมแบบประเมินจากกลุ่มตัวอย่าง และตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ในการตอบแบบประเมิน เพื่อจะนำไปวิเคราะห์ผลทางสถิติเพื่อหาความเหมาะสมขององค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคตต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต จากกลุ่มตัวอย่าง 50 คน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูลตัวอย่างที่จะนำมาวิเคราะห์โดยเทคนิค Factor Analysis โดยที่เมื่อ r คือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ซึ่งทำให้ค่า $0 \leq KMO \leq 1$

ถ้าค่า KMO มีค่าน้อย (เข้าสู่ศูนย์) แสดงว่าเทคนิค Factor Analysis ไม่เหมาะสมกับข้อมูลที่มีอยู่

ถ้าค่า KMO มีค่ามาก (เข้าสู่หนึ่ง) แสดงว่าเทคนิค Factor Analysis เหมาะสมกับข้อมูลที่มีอยู่

โดยทั่วไปค่า $KMO < .5$ จะถือว่าข้อมูลที่มีอยู่ไม่เหมาะสมที่จะใช้เทคนิค Factor Analysis

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ออกแบบองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ระบบฐานข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม 2) บทเรียนออนไลน์ 3) พิพิธภัณฑ์มรดกทางวัฒนธรรม และ 4) เกมมิฟิเคชันสำหรับการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม และผู้เชี่ยวชาญได้มีข้อเสนอแนะให้นำโซเชียลเน็ตเวิร์กมาใช้สำหรับส่งเสริมการเรียนรู้และการเชื่อมโยงแหล่งความรู้จากเว็บไซต์

2. ความเหมาะสมขององค์ประกอบตัวแบบองค์ระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารหน่วยงาน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28 ผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ประชากรวัยเรียน/วัยรุ่น (7 - 24 ปี) จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ประชากรวัยทำงาน (อายุ 25 - 60 ปี) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 26 และผู้สูงอายุ (อายุมากกว่า 60 ปี) จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยพิจารณาความเหมาะสมของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อตรวจสอบความ

เป็นอิสระของตัวแปรจากค่า KMO เท่ากับ 0.804 ดังตารางที่ 1 ซึ่งตามเกณฑ์ค่า KMO จะต้องมีความมากกว่า 0.5 โดยมีผลการสกัดองค์ประกอบ ดังตารางที่ 2 และหาองค์ประกอบใหม่ด้วยวิธีการสกัดองค์ประกอบหลัก (Principal component analysis) และหมุนแกนองค์ประกอบตั้งฉากด้วยวิธีการแวนิแมกซ์ (Varimax) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรจะต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.30 โดยแสดงน้ำหนักขององค์ประกอบหลังจากการหมุนแกน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 1 KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.804
Approx. Chi-Square		1712.916
Bartlett's Test of Sphericity	df	435
	Sig.	0.000

จากตารางที่ 1 ค่า KMO มีค่าเท่ากับ 0.804 แสดงว่าโมเดลนี้สามารถอธิบายได้ร้อยละ 80.40 ถือว่าอยู่ในระดับดี ข้อมูลมีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบ Bartlett's Test of Sphericity มีค่า Sig มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่ง < 0.05 แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ หมายถึงตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กัน และมีความเหมาะสมจึงสามารถทำการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ สรุปได้ว่าข้อมูลชุดนี้มีความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ตารางที่ 2 ผลการสกัดองค์ประกอบ

Component	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	17.257	57.525	57.525	7.628	25.426	25.426
2	2.172	7.240	64.764	5.624	18.747	44.172
3	1.606	5.352	70.117	5.390	17.966	62.138
4	1.404	4.680	74.797	4.797	12.658	74.797
5	0.985	3.284	78.080			
6	0.843	2.810	80.891			
7	0.823	2.742	83.632			
8	0.717	2.391	86.024			
9	0.613	2.044	88.068			
10	0.545	1.815	89.883			
11	0.501	1.668	91.551			
12	0.357	1.189	92.740			

ตารางที่ 2 ผลการสกัดองค์ประกอบ (ต่อ)

Component	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
13	0.323	1.077	93.817			
14	0.284	0.945	94.763			
15	0.247	0.823	95.585			
16	0.211	0.705	96.290			
17	0.180	0.601	96.891			
18	0.166	0.554	97.445			
19	0.129	0.432	97.877			
20	0.124	0.413	98.290			
21	0.111	0.369	98.658			
22	0.100	0.334	98.992			
23	0.074	0.248	99.240			
24	0.066	0.219	99.459			
25	0.064	0.212	99.671			
26	0.036	0.122	99.793			
27	0.022	0.072	99.864			
28	0.017	0.058	99.922			
29	0.016	0.052	99.974			
30	0.008	0.026	100.000			

จากตารางที่ 2 ผลการสกัดองค์ประกอบ มีองค์ประกอบที่สกัดได้ จำนวน 4 องค์ประกอบ โดยมีค่าความแปรปรวนสะสมขององค์ประกอบที่สกัดได้ร้อยละ 74.797 แสดงว่าสามารถอธิบายความแปรปรวนของชุดตัวแปรได้มากกว่า 1 ตัวแปร

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม		น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
ระบบฐานข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยดังนี้		
1	โบราณสถาน	0.891
2	โบราณวัตถุ	0.819
3	พื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม	0.813
4	ประเพณี	0.795

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (ต่อ)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม		น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
5	วัฒนธรรม	0.772
6	ความเชื่อ	0.773
7	ภูมิปัญญา	0.724
บทเรียนออนไลน์มรดกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยดังนี้		
8	เนื้อหาสำหรับพัฒนาทักษะดิจิทัล	0.799
9	เนื้อหาสำหรับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	0.768
10	เนื้อหาสำหรับทักษะแรงงานแห่งอนาคต	0.833
11	กระดานสนทนา	0.720
12	ข้อความสนทนา	0.773
13	อ่านเนื้อหา	0.740
14	ดูวิดีโอ	0.675
15	เรียนรู้ตามอัธยาศัย	0.815
16	ทดสอบก่อนเรียน	0.630
17	ทดสอบหลังเรียน	0.711
18	ประกาศผล	0.685
19	ออกใบรับรองผลการเรียนรู้	0.488
พิพิธภัณฑ์เสมือนมรดกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยดังนี้		
20	สื่อ (เนื้อหา AR, VR หรือ MR)	0.836
21	การนำเสนอ	0.823
22	การปฏิสัมพันธ์	0.804
เกมมิฟิเคชันสำหรับการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยดังนี้		
23	เป้าหมาย	0.815
24	กฎ	0.722
25	ความขัดแย้ง/แข่งขัน/ร่วมมือ	0.759
26	เวลา	0.798
27	รางวัล	0.752
28	ผลป้อนกลับ	0.748
29	ระดับ	0.521
30	ตารางอันดับคะแนน	0.637

จากตารางที่ 3 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรกับองค์ประกอบจะต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.30 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคตมี 4 ปัจจัย โดยที่แต่ละปัจจัยประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ไม่เท่ากัน ซึ่งจะมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในช่วง 0.488 ถึง 0.891

สำหรับข้อเสนอแนะอื่นสำหรับองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต ผู้เชี่ยวชาญผู้ตอบแบบประเมินได้เสนอให้เชื่อมโยงกับแหล่งองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่บนอินเทอร์เน็ตในปัจจุบัน และนำโซเชียลเน็ตเวิร์กมาใช้ในการสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ ทีมผู้วิจัยจึงได้นำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาปรับปรุงองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต โดยเพิ่มเติมเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม บทเรียนออนไลน์เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถานเสมือนมรดกทางวัฒนธรรม เกมมิฟิเคชันสำหรับการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม และโซเชียลเน็ตเวิร์ก รวมถึงเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การออกแบบองค์ประกอบตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม บทเรียนออนไลน์เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถานเสมือนมรดกทางวัฒนธรรม เกมมิฟิเคชันสำหรับการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม และโซเชียลเน็ตเวิร์ก รวมถึงเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตย์ชัช สารนอก และคณะ ได้ศึกษาองค์ประกอบและสถาปัตยกรรมระบบของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนการสอนด้วยการเล่าเรื่องแบบดิจิทัลสำหรับนักศึกษาวิชาชีวศร ระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัล และการเล่าเรื่องดิจิทัล (กฤตย์ชัช สารนอก และคณะ, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิโรตม มณีแฮด และปณิตา วรรณพิรุณ ได้วิจัยเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด ค้นพบว่าพื้นที่การเรียนรู้ดิจิทัลด้วยปัญญาประดิษฐ์ที่จำแนกเป็น 3 ส่วน ตามลักษณะของพื้นที่ที่ใช้ในการเรียนรู้ ได้แก่ ห้องเรียน นอกห้องเรียน และบ้าน งานวิจัยนี้จะแตกต่างงานวิจัยอื่นที่โดยส่วนใหญ่จะพัฒนาระบบใดระบบหนึ่งเพียงระบบเดียว และรองรับการเรียนรู้ของประชากรเฉพาะกลุ่ม นอกจากนั้นงานวิจัยนี้ยังถูกออกแบบบนโครงสร้างพื้นฐานที่ประชาชนและชุมชน

ในท้องถิ่นทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ง่ายด้วย (สิโรตม มณีแฮต และปณิศา วรณพิรุณ, 2563) อุปกรณ์พกพาต่าง ๆ ที่มีใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งงานวิจัยนี้มีการนำเมตาเวิร์ส (Metaverse) มาใช้แทนเทคโนโลยีแบบเก่า (พลอยพรรณ จิตราช, 2560)

สำหรับผลการประเมินความเหมาะสมของประกอบตัวแบบองค์ระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต ทั้ง 4 องค์ประกอบ พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ค่า KMO มีค่าเท่ากับ 0.804 สรุปได้ว่าข้อมูลชุดนี้มีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ของเปกกา เนทานมกกีและคณะ (Neittaanmaki, P. et al, 2016) และสนับสนุนหลักการออกแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ของสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโก (2565) โดยลักษณะที่จะนำไปสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ 6 ประการ ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ในระบบการศึกษาแบบบูรณาการ 2) การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน 3) การเรียนรู้ในสถานที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 4) การใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับเรียนรู้ที่ทันสมัย 5) การเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ และ 6) การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยการศึกษาองค์ประกอบของตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ระบบฐานข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม 2) บทเรียนออนไลน์ 3) พิพิธภัณฑ์มรดกทางวัฒนธรรม 4) เกมมิฟิเคชันสำหรับการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม และ 5) การนำโซเชียลเน็ตเวิร์กมาใช้สำหรับส่งเสริมการเรียนรู้และการเชื่อมโยงแหล่งความรู้จากเว็บไซต์ซึ่งเป็นการค้นพบองค์ประกอบใหม่เพิ่มเติม ดังภาพที่ 1 โดยระบบฐานข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมจะมีความโดดเด่นในส่วนของการสืบค้นมรดกทางวัฒนธรรมในมิติที่หลากหลายด้วยย่านของพื้นที่ ประเภท หรือชนิดของมรดกทางวัฒนธรรม แต่ละรายการมรดกทางวัฒนธรรมจะเชื่อมโยงกับแผนที่กูเกิ้ลเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้งานที่กูเกิ้ลนำทางไปสู่พื้นที่ของมรดกทางวัฒนธรรมที่สนใจ อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับกูเกิ้ลสตรีทวิวสำหรับการเรียนรู้สภาพพื้นที่จริงอีกด้วย ส่วนบทเรียนออนไลน์จะเป็นระบบที่พัฒนาขึ้นให้รองรับกับนักจัดการเรียนรู้ เนื้อหาการเรียนรู้ และผู้เรียนรู้ที่หลากหลาย อีกทั้งมีระบบการประเมินผลและจัดทำใบประกาศผลการเรียนรู้อัตโนมัติ สำหรับพิพิธภัณฑ์เสมือนจะเลือกใช้ Spatial ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สที่ทันสมัย และได้รับความนิยมสูงในปัจจุบัน ผู้ใช้สามารถสร้างอวตารที่มีหน้าตาบุคลิกภาพของตนเองได้ ส่วนเกมมิฟิเคชันสำหรับการเรียนรู้

มรดกทางวัฒนธรรม จะเป็นเกมจับคู่ที่เน้นการออกแบบให้เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะ สำหรับประชาชนทุกช่วงวัยจากภาพวามรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่การวิจัย โดยมีระดับความง่ายไปสู่ความยากและซับซ้อนในการจดจำของผู้เล่นอย่างท้าทาย แล้วนำผลการเล่นไปคำนวณ และจัดอันดับคะแนนของผู้เล่น ทั้งนี้ระบบต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคตได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นแอปพลิเคชันที่รองรับการใช้งานบนอุปกรณ์ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน เป็นต้น

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยนี้สรุปได้ว่า องค์ประกอบของตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคต ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ระบบฐานข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม 2) บทเรียนออนไลน์ 3) พิพิธภัณฑ์มรดกทางวัฒนธรรม 4) เกมมีฟังก์ชันสำหรับการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม และ 5) การนำโซเชียลเน็ตเวิร์กมาใช้สำหรับส่งเสริมและการเชื่อมโยงแหล่งความรู้จากเว็บไซต์ ที่สามารถใช้งานบนโครงสร้างพื้นฐานที่ประชาชน ชุมชนท้องถิ่นมีใช้ทั่วไป

สามารถรองรับการเรียนรู้ของประชาชนทุกช่วงวัย ทุกที่ ทุกเวลา มีระบบประเมินผลการเรียนรู้ ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบอยู่ในระดับดี เป็นแนวทางสำหรับนำไป ประยุกต์ใช้พัฒนาระบบนิเวศดิจิทัลสำหรับการเรียนรู้ในเนื้อหาอื่นสำหรับส่งเสริมการเรียนรู้ใน ระดับพื้นที่ ชุมชน ท้องถิ่น หรือองค์กรได้ อีกทั้งระบบย่อยทั้ง 4 ระบบ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ได้อย่างหลากหลาย อาทิ ระบบฐานข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม สามารถนำแนวทางในการสืบค้น และการเชื่อมโยงกับแผนที่กูเกิ้ลไปประยุกต์ใช้กับระบบฐานข้อมูลอื่น เช่น ระบบฐานข้อมูล สมุนไพร ระบบฐานข้อมูลสถานศึกษา เป็นต้น บทเรียนออนไลน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็น ระบบให้การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ อบรมบุคลากรผ่านระบบออนไลน์ หรือใช้สำหรับการเผยแพร่การ เรียนรู้ศาสนา พิพิธภัณฑสถานมรดกทางวัฒนธรรมสามารถนำไปนำเสนอแหล่งเรียนรู้เสมือนอื่น เช่น ห้องเรียนเสมือน ห้องพบปะสังสรรค์แบบเสมือน เป็นต้น และเกมมิฟิเคชันสำหรับการเรียนรู้ มรดกทางวัฒนธรรม สามารถประยุกต์ใช้เป็นเกมสำหรับเด็ก หรือเกมทางด้านการ แพทย์เพื่อฟื้นฟูทักษะการจำของผู้สูงอายุ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนในการดำเนินการวิจัยจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการ พัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ปีงบประมาณ 2565 และข้อมูลจากชุดโครงการนครศรีธรรม ราช: เมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กฤตย์ชูพัช สารนอก และคณะ. (2562). องค์ประกอบและสถาปัตยกรรมระบบของระบบนิเวศ การเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนการสอนด้วยการเล่าเรื่องแบบดิจิทัลสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู. สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์, 6(2), 87-100.
- ณัฐภัทร ดิณเวส และฐาปณีย์ ธรรมเมธา. (2559). การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ ระบบเปิดแบบ MOOC ของอุดมศึกษาไทย. Veridian E-Journal มหาวิทยาลัย ศิลปากร, 9(3), 1463-1479.
- ดาริกา มณีฉาย และคณะ. (2563). การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันบนฐานคิดการออกแบบเกม เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์และแรงจูงใจทางการเรียน ระดับมัธยมศึกษา. วารสารวิชาการ การจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 7(2), 95-105.
- พลอยพรรณ จิตราช. (2560). การพัฒนารูปแบบพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์แบบเสมือนจริง โดยใช้ การผสมผสานเทคนิคภาพเสมือนจริง. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสื่อ นวัตกรรม คณะวิทยาการสารสนเทศ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ศักรินทร์ ชนประชา. (2562). การศึกษาตลอดชีวิต. วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, 26(1), 159-175.
- ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2564). ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับประชากรจังหวัด นครศรีธรรมราช. เรียกใช้เมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก <http://www.nakhonsithammarat.go.th>
- สำนักงานเทศบาลนครนครศรีธรรมราช. (2564). เกี่ยวกับเทศบาล. เรียกใช้เมื่อ 24 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.nakhoncity.org/aboutnakhoncity.php>
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2563). แผนส่งเสริมการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ. เรียกใช้เมื่อ 22 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.depa.or.th/th/smart-city-plan>
- สิโรตม มณีแอต และปณิตา วรรณพิรุณ. (2563). ระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลด้วย ปัญญาประดิษฐ์สำหรับการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร, 21(2), 359-373.
- Neittaanmaki, P. et al. (2016). The Components of a Digital Age Learning Ecosystem. Jyväskylä: Learning Platforms.
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2022). Transforming higher education institutions into lifelong learning institutions. Retrieved May 10, 2022, from <https://uil.unesco.org>

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สู่ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม*

FACTORS AFFECTING ADMINISTRATION OF PRIVATE KINDERGARTENS SCHOOL IN BANGKOK BECOME SCHOOL OF INNOVATION

ปรีชาภัทร์ รัตน์ศิริจันทร์*

Preechaphat Ratsirijan

นิษฐวดี จิรโรจน์ภิญโญ

Nitwadee Jirarotephinyo

สถาพร พฤทธิกุล

Sataporn Pruettikul

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร

Faculty of Education, BangkokThonburi University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: preecha221007@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม การบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน 3) ยืนยันโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน และ 4) วิเคราะห์สมการโครงสร้างโมเดลจำลองปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร รวมจำนวน 616 คน สุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประเมินค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ปัจจัย และจัดทำโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สู่ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สูงสุด ได้แก่ ด้านการร่วมมือร่วมใจทำงาน ด้านการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่อง ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านการกำหนดเป้าหมายชัดเจน และด้านผู้บริหารให้การสนับสนุน 2) ปัจจัยที่

* Received 24 March 2023; Revised 20 April 2023; Accepted 23 April 2023

ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน ได้แก่ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมสถานศึกษา ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านโครงสร้างสถานศึกษา ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสนับสนุนเครือข่ายภายในและภายนอก ด้านเทคโนโลยี และปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และ 3) การยืนยันโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สู่ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลทุกตัวแปรมีปัจจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 4) ผลวิเคราะห์สมการโครงสร้างโมเดลจำลองปัจจัย มีความสอดคล้องของโมเดลจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปตามเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัย, การบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน, กรุงเทพมหานคร, สถานศึกษา, นวัตกรรม

Abstract

This research objectives were: 1) to study the current state of being an innovation of private kindergarten schools, 2) to study factors affecting administration of private kindergarten schools, 3) to confirm a causal relationship model of factors affecting administration of private kindergarten schools, and 4) to analyze the structural equations affecting administration of private kindergarten model. This research is a quantitative. The samples were personnel involved in the administration of private kindergarten schools in Bangkok. The totally 616 people were selected by multi-stage random sampling. The research tool was a five-level rating scale questionnaire. Data were analyzed in terms of frequency, percentage, means, standard deviation, Confirmatory Factor Analysis and Structural Equation Modeling, and constructing a causal relationship model on factors affecting the administration of private kindergarten schools in Bangkok become innovation school. The results of the research that: 1) current state of beings school of innovation of private kindergarten schools in Bangkok was the highest as: working co-operation, continuous personal development, resource support, clear goal setting, and executive support; 2) the factors affecting to administration of private kindergarten schools as: educational institution culture factor, strategic management factor, school structure factor, human resource development factor, internal and external network support factor, technology factor, and factor in innovative leadership; and 3) confirmation of a causal

relationship model on factors affecting private kindergarten schools in Bangkok become to innovation school, Confirmatory components of the model, all variables were consistent with the empirical data. And 4) the analysis of Structural Equation Model, factor models were consistent of the model and the data the empirical criteria with statistical significance at .05 level.

Keywords: Factors, Administration of Private Kindergarten Schools, Bangkok, School, Innovation

บทนำ

ในยุคปัจจุบันศตวรรษที่ 21 การบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเป็นยุคแห่งการพัฒนาฐานความรู้ตามกระแสโลกาภิวัตน์ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ต้องอาศัยความรู้เป็นปัจจัยส่วนหนึ่งในการผลิตและการแข่งขันระหว่างโรงเรียน รัฐบาลไทยได้กำหนดวิสัยทัศน์เชิงนโยบายในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยหรือโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจคือประเทศไทย 4.0 หมายถึงการพัฒนาประเทศโดยนโยบายเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพจึงจะทำให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ (ธีระ ฤกษ์เจริญ, 2553) สิ่งหนึ่งที่ภาคธุรกิจทั้งภายในประเทศหรือต่างประเทศนิยมใช้เพื่อสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันก็คือการสร้างนวัตกรรมให้แก่องค์กรและให้ความสำคัญต่อการนำนวัตกรรมล่าสุดเข้าสู่ตลาดก่อนคู่แข่ง (David, R. P. et al., 2007)

ด้วยเหตุนี้การพัฒนาด้านนวัตกรรมจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถช่วยให้ทุกองค์กรสามารถสร้างจุดยืนที่เข้มแข็งและเพื่อยกระดับศักยภาพรวมทั้งสร้างความได้เปรียบทางด้านธุรกิจ ส่งผลให้แนวคิดการบริหารธุรกิจในยุคปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ จะมุ่งเน้นในการพัฒนาและมุ่งเน้นกับการสร้างความได้เปรียบในด้านการแข่งขันโดยการทำให้เกิดการจัดการนวัตกรรมในองค์กร การที่โรงเรียนอนุบาลเอกชนจะสามารถประสบความสำเร็จและสามารถอยู่รอดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีของโลกอย่างรวดเร็ว นั้น โรงเรียนควรทราบสภาพปัจจุบันของความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนเป็นอย่างไรและปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนมีอะไรบ้าง รวมทั้งโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมเป็นอย่างไร เพื่อวางแผนการบริหารโรงเรียนในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโรงเรียนอย่างไร สู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมหรือสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ พยัต วุฒิพงศ์ ได้กล่าวไว้ว่า ความสำเร็จขององค์กรธุรกิจนับตั้งแต่ SME ไปจนถึงองค์กรระดับโลก ล้วนต้องผ่านประสบการณ์การแข่งขันเพื่อให้สามารถยืนอยู่เหนือคู่แข่ง ท่ามกลางภาวะการแข่งขันที่รุนแรงและเข้มข้นขึ้นใน

โลกไร้พรมแดนได้กระตุ้นให้ทุกรายต่างคิดค้นวิธีการที่จะเพิ่มขีดความสามารถแข่งขัน ซึ่งความสามารถที่ว่านี้ก็คือ การสรรหานวัตกรรมใหม่ ๆ (พยัต วุฒิรงค์, 2562)

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันของความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร และโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ใช้เป็นแนวทางในการบริหารเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุกัญญา แซ่ม้อย ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาหลักการและแนวคิดการบริหารสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม รูปแบบของการจัดการศึกษา องค์ประกอบสำคัญของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้เรียนและครูมีการเปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิง ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัย โดยอาศัยการนำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2562) และแนวคิดของ รัตน์ บัสนธ์ ที่ได้กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษา มีกระบวนการดำเนินงานเป็นไปตามลักษณะการวิจัยและพัฒนา โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การได้นวัตกรรมการศึกษา อาจเป็นได้ทั้งสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ขึ้นอยู่กับผู้พัฒนาเป็นใครและกระทำการพัฒนานวัตกรรมเพื่อวัตถุประสงค์ใด (รัตน์ บัสนธ์, 2562)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สู่ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สู่ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม และยืนยันโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนสู่สถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ปัจจัยที่มีบทบาท มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการคิดค้น เพื่อพัฒนาขีดความสามารถหรือเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม สร้างความได้เปรียบในด้านการแข่งขันและนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สู่ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม
3. เพื่อยืนยันโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร

4. วิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) แบบจำลองปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สู่ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. **รูปแบบการวิจัย** เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ในด้านเนื้อหาโดยการศึกษาและการค้นคว้าข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยเอกสาร ตำรา รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและงานวิจัยที่ต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง หลักแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมขององค์กรหรือองค์กรแห่งนวัตกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน, รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและครูฝ่ายเทคนิคของโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวนรวม 2,106 คน จากโรงเรียน 702 โรงเรียนตามรายชื่อที่อยู่ในฐานข้อมูลของ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2564) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเทคนิคการใช้สถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation model: SEM) โดยใช้โปรแกรม G*Power มีขนาดตัวอย่างเท่ากับ 616 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) แล้ว จึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากจาก 50 เขตของกรุงเทพมหานคร

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิ การศึกษาและประสบการณ์การทำงาน 2) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม มีมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) 3) แบบสอบถามความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สู่ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม มีมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) และมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาทฤษฎีแนวคิดจากเอกสาร งานวิจัย ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรแห่งนวัตกรรม เพื่อใช้ในการกำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม เพื่อใช้ในการกำหนดขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือ 2) วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร แล้วทำการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สู่ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ผ่านการแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา 3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (The index of Item Objection Congruence: IOC) โดยเลือกคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.60 - 1.00 ซึ่งเป็นค่ามาตรฐานมีความเหมาะสมใช้เป็นแบบสอบถามได้ 4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการและครูฝ่ายเทคนิค ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ปรากฏว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแบบสอบถามอีกครั้ง 6) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 616 ชุดและผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 540 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87.66

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ส่งแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ไปยังกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 616 ชุดและได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 540 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87.66

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำผลการวิเคราะห์สรุปลำดับของปัจจัยสภาพปัจจุบันของความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร 3) วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สู่ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำผลการวิเคราะห์สรุปลำดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สู่ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม 4) วิเคราะห์ยืนยันโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.56 โดยสูงสุด ด้านการร่วมมือร่วมใจทำงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่อง ด้านการสนับสนุน

ทรัพยากร ด้านการกำหนดเป้าหมายชัดเจน ด้านผู้บริหารให้การสนับสนุน ตามลำดับ ซึ่งในด้านผู้บริหารให้การสนับสนุนค่าเฉลี่ย สูงสุดผู้บริหารให้การสนับสนุนในการสร้างนวัตกรรม รองลงมา ผู้บริหารปรับปรุงแก้ไขการบริหารให้เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ด้านการกำหนดเป้าหมายชัดเจน สูงสุดมีการมอบอำนาจผู้ติดตามความก้าวหน้าของงานตามเป้าหมาย รองลงมา มีการคัดเลือกและสรรหาบุคลากรที่มีความสามารถสอดคล้องกับเป้าหมาย ด้านการสนับสนุนทรัพยากร สูงสุดมีงบประมาณรางวัลความสำเร็จในการทำงาน รองลงมา มีการปรับเปลี่ยนงบประมาณเพื่อสนับสนุนงานพัฒนานวัตกรรมโดยเฉพาะ ด้านการร่วมมือร่วมใจทำงาน สูงสุดบุคลากรมีค่านิยมในการทำงานสอดคล้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย รองลงมา บุคลากรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในการทำงานร่วมกัน และด้านการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่อง สูงสุดมีการพัฒนาและส่งเสริมความรู้ ประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่อง รองลงมา จัดให้มีการฝึกอบรมนอกสถานที่เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะใหม่ ๆ

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยโครงสร้างสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมสถานศึกษา ปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ปัจจัยด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยด้านการสนับสนุนเครือข่ายภายในและภายนอก ปัจจัยด้านเทคโนโลยี สภาพปัจจุบันความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม สรุปผลเป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านโครงสร้างสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.49 โดยสูงสุด ด้านการกระจายอำนาจ รองลงมา ด้านความยืดหยุ่นสูง ด้านบรรยากาศเอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ตามลำดับ ซึ่งในด้านบรรยากาศเอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม สูงสุดโรงเรียนมีการอนุญาตใช้อาคารและอุปกรณ์นอกเวลาทำงานได้ รองลงมา โรงเรียนจัดอุปกรณ์ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม ด้านการกระจายอำนาจ สูงสุด โรงเรียนจัดหาอุปกรณ์ในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รองลงมา ทีมงานสามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และด้านความยืดหยุ่นสูงสูงสุด มีการอำนวยความสะดวกเครื่องมืออุปกรณ์ในการค้นคว้าอย่างพอเพียง รองลงมา มีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขให้บุคลากรได้ศึกษาค้นคว้า 2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.61 โดยสูงสุด ด้านแนวทางปฏิบัติของบุคลากร รองลงมา ด้านค่านิยม ด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ ซึ่งในด้านแนวทางปฏิบัติของบุคลากร สูงสุด มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับภารกิจในการบริหาร รองลงมา มีจัดโครงสร้างการบริหารให้ทุกฝ่ายมีความเสมอภาคกันในการตัดสินใจ ด้านค่านิยม สูงสุดจัดบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการ รองลงมา มีการแบ่งงานตามความสามารถ ความสนใจและความชำนาญของบุคลากรและด้านการทำงานเป็นทีมสูงสุดจัดการทำงานเน้นการทำงานร่วมกันเป็นโครงการเป้าหมายเดียวกัน รองลงมา ส่งเสริมให้บุคลากรมีการเรียนรู้และเพิ่มทักษะสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ 3) ปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.60 โดยสูงสุด

ด้านการกำหนดแนวทางบรรลุเป้าหมาย รองลงมา ด้านแรงจูงใจในการทำงาน ตามลำดับ ซึ่งในด้านการกำหนดแนวทางบรรลุเป้าหมาย โดยสูงสุดวัฒนธรรมการทำงานร่วมมือร่วมใจอย่างฉันท์มิตร รองลงมา วัฒนธรรมให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และด้านแรงจูงใจในการทำงาน โดยสูงสุดส่งเสริมให้บุคลากรมีค่านิยมในการคิดค้นให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ รองลงมา ค่านิยมสร้างความภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกของกระบวนการ 4) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.26 โดยสูงสุดด้านกล้าคิดกล้าทำและกล้าเปลี่ยนแปลงรองลงมา ด้านทักษะผู้นำเชิงนวัตกรรม ตามลำดับ ซึ่งในด้านกล้าคิดกล้าทำและกล้าเปลี่ยนแปลง สูงสุดสร้างวิสัยทัศน์และกำหนดเป้าหมายด้านนวัตกรรมเป็นเป้าหมายเดียวกัน รองลงมาบุคลากรในทีมสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และด้านทักษะผู้นำเชิงนวัตกรรม สูงสุดให้อำนาจในการตัดสินใจแก่บุคลากรตามความรับผิดชอบของแต่ละคน รองลงมา โรงเรียนมีการกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายชัดเจน 5) ปัจจัยด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.37 โดยสูงสุด ด้านการฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ รองลงมา ด้านการเรียนรู้ข้ามสายงาน ตามลำดับ ซึ่งในรายด้านการฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ สูงสุดมีการให้รางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงาน ค่าเฉลี่ย 4.61 รองลงมา รูปแบบของรางวัลเป็นแรงจูงใจให้เกิดการกระตุ้นและความมุ่งมั่นแก่บุคลากร และด้านการเรียนรู้ข้ามสายงาน สูงสุด ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ ในกระบวนการสร้างนวัตกรรม ค่าเฉลี่ย 4.51 รองลงมา ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ 6) ปัจจัยด้านการสนับสนุนเครือข่ายภายในและภายนอก อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.30 โดยสูงสุด ด้านการสนับสนุนทรัพยากร รองลงมา ด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ตามลำดับ ซึ่งในด้านการสนับสนุนทรัพยากร สูงสุดผู้บริหารมีความสามารถในการกระตุ้นในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ รองลงมา ผู้บริหารเป็นผู้ที่สามารถสร้างบรรยากาศในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ และด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ สูงสุดสมาชิกในกระบวนการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รองลงมา บุคลากรกล้าคิดกล้าทำสิ่งที่แปลกใหม่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม 7) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.27 โดยสูงสุดปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รองลงมา ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ตามลำดับ ซึ่งในด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยสูงสุดจัดการสัมมนาอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ให้บุคลากรอย่างต่อเนื่อง และปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสูงสุดสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ ๆ กับบุคคลภายนอกได้อย่างอิสระ รองลงมา มีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการยืนยันโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าผลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) แบบจำลองปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สู่ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมโดยรวม

ประกอบด้วย ปัจจัยปัจจัยด้านโครงสร้างสถานศึกษา ปัจจัยด้านวัฒนธรรมสถานศึกษา ปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ปัจจัยด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยด้านการสนับสนุนเครือข่ายภายในและภายนอก ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และสภาพปัจจุบันสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในดี มีค่า Chi-Square เท่ากับ 72.752 Sig. เท่ากับ $0.165 > 0.05$ และ CMIN/df. เท่ากับ $1.173 < 2.0$ และค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) เท่ากับ $0.999 > 0.90$, ดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ $0.984 > 0.90$, ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้ไขแล้ว (AGFI) เท่ากับ $0.941 > 0.80$, ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ $0.020 < 0.05$, ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อนหรือ รากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ $0.011 < 0.05$, ดัชนีความกลมกลืนประเภทเปรียบเทียบกับรูปแบบอิสระ (NFI) เท่ากับ $0.993 > 0.90$ และดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบกับรูปแบบฐาน (IFI) เท่ากับ $0.999 > 0.90$ น้ำหนักค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.48- 0.97 ค่าความคลาดเคลื่อนระหว่าง 0.04 - 0.10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุยกกำลังสองรายข้อ (R^2) ระหว่างตัวแปร 23.0% - 94.0% ค่าเฉลี่ยความแปรปรวนถูกสกัดได้ (AVE) ระหว่าง 0.504 - 0.869 ค่าความเที่ยงรวม (CR) ระหว่าง 0.806 - 0.930 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.255 - 0.793 ค่าความเบ้ (Skewness) ระหว่าง (-1.97) ถึง (-0.97) มีค่าความโด่ง (Kurtosis) มีค่าระหว่าง 0.01 ถึง 6.92 และมีค่าสัมประสิทธิ์ของความแปรปรวน (CV) ระหว่าง 10.31% - 23.02% ซึ่งทุกตัวแปรที่ตัวเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์โมเดลแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมได้

4. ผลวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) แบบจำลองปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ มีค่า Chi-Square เท่ากับ 53.987 Sig. เท่ากับ $0.144 > 0.05$ และ CMIN/df. เท่ากับ $1.227 < 2.0$ ตามเกณฑ์ ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) มีค่าเท่ากับ $0.999 > 0.90$ ตามเกณฑ์ ดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ $0.988 > 0.90$ ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้ไขแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ $0.939 > 0.90$ ตามเกณฑ์ ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) ค่าเท่ากับ $0.023 < 0.08$ ตามเกณฑ์ ดัชนีความกลมกลืนประเภทเปรียบเทียบกับรูปแบบอิสระ (NFI) ค่าเท่ากับ $0.995 > 0.90$ ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบกับรูปแบบฐาน (IFI) ค่าเท่ากับ $0.999 > 0.90$ ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) ค่าเท่ากับ $0.010 < 0.05$ ตามเกณฑ์ สรุปได้ว่าแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร

ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมมีความสอดคล้องเชิงประจักษ์เป็นไปตามเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร จากผลวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อปัจจัยพบว่า ด้านการร่วมมือร่วมใจทำงาน อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการพัฒนาศักยภาพต่อเนื่อง ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านการกำหนดเป้าหมายชัดเจน ด้านผู้บริหารให้การสนับสนุน ตามลำดับ ซึ่งด้านการร่วมมือร่วมใจทำงาน สอดคล้องกับแนวคิด Parker, G.M. ที่กล่าวว่า กลุ่มคนทำงานที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยใช้ทักษะและประสบการณ์ร่วมกันอย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งยังมีการประสานงานกันอย่างดี เพื่อพบหนทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และสามารถพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด ซึ่งคนในกลุ่มนี้จะมีเป้าหมายร่วมกันและยอมรับว่า วิธีเดียวที่จะสามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จคือ การทำงานร่วมมือกัน ซึ่งการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ (Parker, G. M., 1990) และสอดคล้องกับ Woolner, P. ที่กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง คือ การพัฒนาองค์การให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้ของคนในองค์กรและการทำงานเข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถนำมาใช้ร่วมกันได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบเดียวกัน รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนทรัพยากรและกำหนดเป้าหมายชัดเจนก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างนวัตกรรม (Woolner, P., 1992) สอดคล้องกับ Hay Insight Selections ที่กล่าวว่า ทีมงานที่มีประสิทธิภาพด้านการสื่อสาร มีความสำคัญมากที่สุด องค์กรนวัตกรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อการบริหารจัดการขององค์กรนั้นได้รับการสนับสนุนให้เป็นปัจเจกและทีมงานมีความต้องการสร้างสรรค์ในการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น (Hay Insight selections, 2005) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิประภา ชัยประสิทธิ์ ที่กล่าวถึง คุณลักษณะสำคัญขององค์กรนวัตกรรมต้องมีการกำหนดทิศทางและแนวทางบรรลุสู่เป้าหมายไว้ให้ชัดเจน รวมทั้งวัตถุประสงค์เป้าหมายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนที่สามารถพัฒนาองค์การให้มุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม และยังรวมถึงความมุ่งมั่นทุ่มเทของผู้บริหารด้วย (ศศิประภา ชัยประสิทธิ์, 2553) ซึ่ง สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ ได้กล่าวถึง ระบบบริหารจัดการขององค์กรว่าต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับความรู้หลัก ที่มีความสำคัญตรงตามความต้องการและมีความจำเป็นต่อองค์การ เพื่อการพัฒนาและกำหนดแนวทางทิศทาง และกลยุทธ์ขององค์การและยังได้กล่าวถึง กลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่ง

นวัตกรรมคือ ความสามารถในการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิผลขององค์กร หากองค์การทางการศึกษาหรือสถานศึกษานำมาประยุกต์ใช้และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องแล้ว ก็จะทำให้เป็นสถานศึกษานั้นเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมได้และด้านการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่อง เป็นสิ่งที่สถานศึกษาต้องผสมผสานให้เหมาะสมระหว่างการฝึกอบรมความรู้ในด้านสายงานปกติ และการเรียนรู้แบบข้ามสายงานให้กับทีมงานบุคลากรพัฒนาด้านนวัตกรรม ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีความผสมผสานที่เหมาะสม ซึ่งจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ที่เน้นการเป็นองค์กรที่สามารถผลิตผลงานที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการผลิตนวัตกรรมออกมาได้ โดยมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพในด้านของการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีรูปแบบของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดความรู้ ความสามารถ และทักษะ ประสบการณ์ (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2553) สอดคล้องกับ Nadler, L. & Nadler, Z. ได้กล่าวไว้ 3 ส่วนงานหลัก ๆ ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการในการเพิ่มพูนสมรรถนะการทำงานของพนักงาน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการทำงานที่มีความจำเป็นต่อการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 2) การสนับสนุน หมายถึงกระบวนการให้คำปรึกษา ระเบียบที่เอื้อ และ การหมุนเวียนงาน และ 3) การพัฒนาองค์กร หมายถึง กระบวนการในการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมในองค์กรให้เกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ (Nadler, L. & Nadler, Z., 1990) และยังสอดคล้องกับ วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี ได้รับถึงการถ่ายทอดความรู้ว่า เป็นส่วนประกอบของการจัดการองค์ความรู้ ถูกประเพณีปฏิบัติกันมานานแล้ว ตัวอย่างรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ เช่น การอภิปรายของเพื่อนร่วมงานในระหว่าง การปฏิบัติงาน เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดเทคโนโลยีฐานความรู้, ระบบผู้เชี่ยวชาญและคลังความรู้ ซึ่งทำให้กระบวนการถ่ายทอดความรู้ง่ายและสะดวกมากขึ้นด้วย (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2561) และสอดคล้องกับ Quinn J. B. ที่กล่าวว่า นวัตกรรมในองค์กรจะเกิดขึ้นได้โดยการเรียนรู้โดยถ่ายทอดข้อมูลระหว่างกัน พนักงานต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยอาจเป็นการเรียนรู้และการสำรวจแนวคิดในลักษณะข้ามสายงานภายในองค์กรหรือการแลกเปลี่ยนความรู้จากภายนอกองค์กรที่หลากหลาย ซึ่งความรู้ที่ได้มาจะเป็นวัตถุดิบหรือเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างนวัตกรรม (Quinn, J. B., 1991) และยังสอดคล้องกับ Wang, Z. & Zang, Z. ได้ทำการศึกษาเพื่อหามิติในตัวแบบโมเดลของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมและการเป็นผู้ประกอบการ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานขององค์การทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงหน้าที่ และการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ โดยที่การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์นั้นมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์การ โดยเฉพาะการปฏิบัติงานด้านนวัตกรรม โดยผลการศึกษาสามารถหาตัวชี้วัดของการทำงานบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งเสริมนวัตกรรมทั้งสองมิติได้อย่างสมบูรณ์ (Wang, Z. & Zang, Z., 2005)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร สู่ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมสูงสุด ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม รองลงมา ปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการผลักดันขับเคลื่อนทีมบุคลากรให้เกิดการสร้างสรรค์ในเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงในด้านที่มีปัญหาหรือต้องการปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม ผู้นำควรมีความรู้และความเข้าใจการบริหารกระบวนการนวัตกรรมและมีความสามารถในการจัดการบุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีบทบาทเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์และมีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนรูป (Transformational leadership) มีทักษะและความสามารถในการสื่อสารเพื่อสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม เพื่อที่จะใช้ความสามารถในสร้างแรงจูงใจ สอนงาน (Coaching) และให้คำปรึกษาด้านนวัตกรรม สอดคล้องกับ Damanpour, F. & Schneider, M. ที่กล่าวว่าภาวะผู้นำนั้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษา (Damanpour, F. & Schneider, M., 2008) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ องค์กร ประจันเขตต์ ที่ศึกษาพบว่าภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาให้องค์กรเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษา จากการวิเคราะห์เส้นอิทธิพลยังพบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนเครือข่ายภายในและภายนอกส่งผลต่อปัจจัยด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (องค์กร ประจันเขตต์, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด สุกัญญา แซ่มซ้อย ที่กล่าวว่าเครือข่ายความร่วมมือที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาสู่สถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ปัจจัยด้านเทคโนโลยีส่งผลต่อปัจจัยด้านการสนับสนุนเครือข่ายภายในและภายนอก (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัย สิริภักตร์ ศิริโท ศึกษาพบปัจจัยด้านเครื่องมือและเทคโนโลยีสนับสนุนความเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษาและปัจจัยด้านวัฒนธรรมสถานศึกษาส่งผลต่อปัจจัยปัจจัยด้านโครงสร้างสถานศึกษา (สิริภักตร์ ศิริโท, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด สุกัญญา แซ่มซ้อย ที่กล่าวถึงหลักการบริหารสถานศึกษาสู่สถานศึกษาแห่งนวัตกรรมแล้วพบว่าโครงสร้างที่ยืดหยุ่นของสถานศึกษาและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเกิดนวัตกรรม ปัจจัยที่มีอิทธิพลรองลงมาที่มีผลต่อความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมคือ ปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารควรกำหนดกลยุทธ์ทิศทาง และแนวทางการปฏิบัติเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ให้ชัดเจนในการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ที่มีการต่อยอดเพื่อให้ความต่อเนื่องกันไปโดยไม่มีการติดขัดหรือขาดตอน และไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นใหม่เสมอไป (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิประภา ชัยประสิทธิ์ ที่กล่าวถึง คุณลักษณะสำคัญขององค์กรนวัตกรรมการศึกษาต้องมีการกำหนดทิศทางและแนวทางบรรลุสู่เป้าหมายไว้ให้ชัดเจน รวมทั้งวัตถุประสงค์เป้าหมาย และกลยุทธ์ที่ชัดเจนที่สามารถพัฒนาองค์กรให้มุ่งสู่การเป็นองค์กร

แห่งนวัตกรรม และยังรวมถึงความมุ่งมั่นทุ่มเทของผู้บริหารด้วย (ศศิประภา ชัยประสิทธิ์, 2553) ซึ่ง สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ ได้กล่าวถึง ระบบบริหารจัดการขององค์กรว่าต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับความรู้หลัก ที่มีความสำคัญตรงตามความต้องการและมีความจำเป็นต่อองค์กร เพื่อการพัฒนาและกำหนดแนวทางทิศทาง และกลยุทธ์ขององค์กรและยังได้กล่าวถึง กลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมคือ ความสามารถในการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพขององค์กร หากองค์กรทางการศึกษาหรือสถานศึกษานำมาประยุกต์ใช้และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องแล้ว ก็จะทำให้เป็นสถานศึกษานั้นเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมได้ และอีกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม คือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมสถานศึกษา ซึ่งวัฒนธรรมที่สนับสนุนให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือนวัตกรรม ไม่ว่าจะอยู่ในรูปกระบวนการหรือรูปแบบการดำเนินงานแบบใหม่ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสิ่งใหม่นี้อาจยังไม่มีมาก่อนหรือเป็นสิ่งที่มีการทำแล้ว แต่องค์กรยังไม่เคยทำการส่งเสริมวัฒนธรรมนวัตกรรมจึงเป็นการสร้างบรรยากาศให้บุคลากรภายในองค์กรทุกระดับ กล้าที่จะคิดนอกกรอบ กล้าทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ และมีความสนใจใฝ่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2553) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Denison, D. R. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรและประสิทธิภาพขององค์กรพบว่าวัฒนธรรมองค์กรจะส่งผลต่อประสิทธิภาพ (Effectiveness) ขององค์กรเป็นอย่างมาก วัฒนธรรมนั้นก่อให้เกิด 1) การผูกพัน (Involvement) 2) การปรับตัว (Adaptability) และ 3) การประพฤติปฏิบัติที่สม่ำเสมอ (Consistency) ปัจจัยทั้ง 3 ส่วนนี้จะทำให้องค์กรสามารถบรรลุสู่ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ตามที่ต้องการได้และความพร้อมในความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม (Denison, D. R., 1990)

3. การยืนยันโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ มีค่า Chi - Square เท่ากับ 53.987 Sig. เท่ากับ 0.144 CMIN/df. เท่ากับ 1.227 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.999 ดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.988 ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้ไขแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.939 ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) ค่าเท่ากับ 0.023 ดัชนีความกลมกลืนประเภทเปรียบเทียบกับรูปแบบอิสระ (NFI) ค่าเท่ากับ 0.995 ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบกับรูปแบบฐาน (IFI) ค่าเท่ากับ 0.999 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) ค่าเท่ากับ 0.010 เป็นตามเกณฑ์ดัชนีชี้วัดโมเดลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการวิจัยของ พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล รูปแบบโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าสถิติวัดความ

กลมกลืนของรูปแบบ ดังนี้ ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 62.99 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 47 ค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.05946 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.34 มีค่าน้อยกว่า 2.00 ค่า GFI เท่ากับ 0.99 ค่า AGFI เท่ากับ 0.97 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.016 และค่า RMR เท่ากับ 0.003 (พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์, 2566)

4. ผลการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาล เอกชนเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม พบว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรม สถานศึกษาและปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยด้านโครงสร้าง สถานศึกษาและสภาพปัจจุบันความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม แสดงให้เห็นว่าองค์กรมีการ สร้างสรรค์ด้านนวัตกรรมและรวมถึงมีการบริหารจัดการด้านนวัตกรรมที่ดี สอดคล้องกับ งานวิจัย Adams, B. P. et al. พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์มีอิทธิพลต่อสภาพ ปัจจุบันความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ปัจจัยด้านเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อปัจจัยด้านการ สนับสนุนเครือข่ายภายในและภายนอก (Adams, B. P. et al., 2006) สอดคล้องแนวคิด สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ ที่กล่าวว่า เทคโนโลยีและโครงสร้างเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อน ให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม นอกจากนี้ผลการทดสอบพบว่าปัจจัยด้านการ สนับสนุนเครือข่ายภายในและภายนอกมีอิทธิพลเชิงบวกต่อปัจจัยด้านการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2553) สอดคล้องงานวิจัย ชวน ภารังกุล ศึกษาพบการสื่อสาร เครือข่ายภายในองค์กรปัจจัยสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์มีอิทธิพลเชิงลบต่อสภาพปัจจุบันความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม (ชวน ภารังกุล, 2556)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันความเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของ โรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงสุดได้แก่ ด้านการ ร่วมมือร่วมใจทำงาน ซึ่งมีค่าเท่ากับ 4.58 ซึ่งแสดงว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีความสามัคคีของ บุคลากรและสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ถ้าได้รับการสนับสนุนปัจจัยด้านต่าง ๆ อย่าง เต็มที่ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ความเป็น สถานศึกษาแห่งนวัตกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงสุดได้แก่ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม สถานศึกษา มีค่าเท่ากับ 4.61 และผลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบจำลองทุกตัวแปร ปัจจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และผลวิเคราะห์สมการโครงสร้างแบบจำลอง ปัจจัย มีความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปตามเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างนวัตกรรม โดยปัจจัยด้าน วัฒนธรรมสถานศึกษามีอิทธิพลต่อปัจจัยด้านโครงสร้างสถานศึกษาและสภาพปัจจุบันความ

เป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ดังนั้นควรให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมเพื่อพัฒนานวัตกรรมในองค์กร การส่งเสริมให้บุคลากรนำความรู้ความสามารถนวัตกรรมทางการศึกษาไปพัฒนาวิธีการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น วัฒนธรรมที่สนับสนุนให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือนวัตกรรม ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของกระบวนการหรือรูปแบบธุรกิจใหม่ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสิ่งใหม่นี้อาจยังไม่มีมาก่อนหรือเป็นสิ่งที่มีการทำแล้ว แต่องค์กรยังไม่เคยทำการส่งเสริมวัฒนธรรมนวัตกรรมจึงเป็นการสร้างบรรยากาศให้บุคลากรภายในองค์กรทุกระดับ กล้าที่จะคิดนอกกรอบ กล้าทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ และมีความสนใจใฝ่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ได้

เอกสารอ้างอิง

- ชวน ภาวังกุล. (2556). การศึกษาความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปสองและประเมินภายนอกรอบสาม. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์. (2566). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7(2), 1-19.
- พยัต วุฒิมรงค์. (2562). การจัดการนวัตกรรมจากแนวคิดสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2562). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). พิษณุโลก: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2561). การจัดการความรู้. เรียกใช้เมื่อ 4 มีนาคม 2566 จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/การจัดการกรอบแนวคิดความรู้>.
- ศศิประภา ชัยประสิทธิ์. (2553). องค์กรแห่งนวัตกรรม ทางเลือกใหม่ของผู้ประกอบการยุคใหม่. วารสารนักบริหาร มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 30(2), 60-63.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2553). การจัดการความรู้กับนวัตกรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2564). สถิติโรงเรียนเอกชนในระบบ. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://opec.go.th>.

- สิริภักตร์ ศิริโท. (2560). ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร, 14(1), 159-177.
- สุกัญญา แซ่มซ้าย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์อร ประจันต์เขตต์. (2557). องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาทางเลือกใหม่ของการบริหารการศึกษา. วารสารพยาบาลทหารบก วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก, 15(1), 45-51.
- Adams, B. P. et al. (2006). Innovation management measurement. A Review International Journal of Management Review, 8(1), 21-47.
- Damanpour, F. & Schneider, M. (2008). Characteristics of innovation and innovation adoption in public organizations: Assessing the role of managers. Journal of Public Administration Research, 19(3), 495-522.
- David, R. P. et al. (2007). Inter-relationships between innovation and market orientation in SMEs. Management Research News, 30(12), 878-891.
- Denison, D. R. (1990). Corporate Culture and Organization Effectiveness. New York: Wiley & Sone.
- Hay Insight selections. (2005). The innovative organization: Lessons learned from most admired companies. New York: McGraw Hill.
- Nadler, L. & Nadler, Z. (1990). The Handbook of Human Resources Development. (2nd ed). New York: John Wiley & Sons Inc.
- Parker, G. M. (1990). Team Players and Team Work: The New Competitive Business Strategy. San Francisco, Calif: Jossey - Bass.
- Quinn, J. B. (1991). Managing innovation: Controlled chaos. Harvard Business Review, 63(3), 17-28.
- Wang, Z. & Zang, Z. (2005). Strategic human resources, innovation and entrepreneurship fit a cross-regional comparative model. International Journal of Manpower, 26(6), 544-559.
- Woolner, P. (1992). The purposes and stages of the learning organization. Thresholds in education, 9(2), 4-12.

การวิเคราะห์ความสามารถในการส่งออกยางพาราของผู้ประกอบการ จังหวัดสงขลา*

THE ANALYSIS OF ABILITY TO EXPORT RUBBER OF ENTREPRENEURS IN SONGKHLA

นัตยา โชติกุล*

Nattaya Chotikul

คณะบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา

Faculty of Business Administration Department of Management Hatyai University,

Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: nattaya_c@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิเคราะห์ความสามารถในการส่งออกยางพาราโดยโมเดลเพชรของผู้ประกอบการจังหวัดสงขลา 2) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการส่งออกของยางพาราเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เจ้าของธุรกิจโรงงานละ 1 ราย รวม 11 ราย ผู้จัดการฝ่ายส่งออก โรงงานละ 1 ราย รวม 11 ราย ผู้จัดการฝ่ายการตลาด โรงงานละ 1 ราย รวม 11 ราย รวมทั้งสิ้น 33 ราย สถาบันการวิจัยเพื่อพัฒนา 2 ราย ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์แบบจำลองเพชร (Diamond Model), SWOT Analysis พบว่า 1) ความสามารถในการส่งออกยางพาราผู้ประกอบการมีต้นทุนด้านแรงงานต่ำ 2) สถานการณ์ยางพารามีความต้องการสูง เป็นผลสืบเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด 3) ประเทศคู่ค้าต้องการสินค้าที่ทำจากยางพาราสูง เป็นโอกาสในการส่งออกยางพาราและมีความร่วมมือจัดตั้งสมาคมค้ายางขึ้นไทยเพื่อผลักดันการส่งออกให้มีความเข้มแข็งในอุตสาหกรรมเดียวกัน 4) กลยุทธ์ที่สำคัญคือเข้าตลาดได้ก่อนถือว่าได้เปรียบ ต้องมีความซื่อสัตย์กับคู่ค้า ทำการส่งมอบสินค้าตรงเวลา 5) รัฐบาลควรสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น 6) เหตุสุดวิสัยการเกิดโรคระบาดส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ประกอบการส่งออก จุดแข็งแรงงานต่างด้าวจำนวนมากทำให้ต้นทุนแรงงานต่ำ จุดอ่อนแข่งขันกับกลุ่มอาเซียนสูง โอกาสหน่วยงานทางการแพทย์ต้องการผลิตภัณฑ์ถุงมือและอุปกรณ์อื่น ๆ อุปสรรคโรคระบาด เศรษฐกิจโลกชะลอตัว ผู้ประกอบการส่งออกได้รับผลกระทบจากผู้ประกอบการจีนเข้ามาติดต่อบริษัทยางพาราจากกลุ่มเกษตรกรหรือ

* Received 13 April 2023; Revised 27 April 2023; Accepted 29 April 2023

พ่อค้าคนกลางโดยตรงเป็นการตัดวงจรการส่งออกสำคัญที่ภาครัฐต้องเข้มงวดในการเข้าบังคับควบคุม

คำสำคัญ: ยางพารา, ความสามารถในการส่งออก, ผู้ประกอบการ

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the analyzing the ability to export rubber by the diamond model of entrepreneurs in Songkhla and 2) Analysis of strengths, weaknesses, opportunities and obstacles in the export of para rubber. It is a qualitative research. By using in-depth interviews. The interviewing the main informants, namely business owners each factory 1 person total 11 persons export manager 1 person total 11 persons marketing Manager 1 person total 11 persons total of 33 persons. Development research institute 2 peoples Using diamond model analysis tools, SWOT Analysis found that 1) The ability to export rubber, entrepreneurs have low labor costs. 2) There is a high demand for natural rubber. as a result of the epidemic situation 3) Trading partners demand high demand for products made from rubber. It is an opportunity to export rubber and has cooperation to establish the Thai Concentrated Latex Association to push exports to be strong in the same industry. 4) An important strategy is to enter the market first, which is considered an advantage. Must be honest with partners deliver goods on time. 5) The government should support the creation of higher added value. 6) The force majeure of the epidemic has a direct impact on export entrepreneurs. Strong point Many foreign jobs make labor costs low. Weaknesses compete with Asean high. Opportunities, medical departments have demand for gloves and other medical equipment products, barriers to epidemics. Export entrepreneurs are affected by Chinese entrepreneurs contacting directly to buy rubber from farmers or middlemen, cutting the important export cycle that the government must strictly enforce and control.

Keywords: Rubber, Export capability, Entrepreneurs

บทนำ

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญและพบมากในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ทั้งเป็นอาชีพหลักของประชาชนในภาคใต้ตั้งแต่สมัยโบราณก็ทำการเกษตรกันมาช้านานมีการปลูกพรรณไม้ได้หลากหลายและมีผลผลิตทางการเกษตรในแต่ละปีจำนวนมาก ผลผลิตของภาคการเกษตรของไทยที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหนึ่งในสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญ คือ ยางพารา (Department of International Economic Affairs, 2019) ด้วยมีลักษณะภูมิอากาศเหมาะสมในการทำการเกษตรคือ ฤดูฝนและฤดูร้อนส่วนฤดูร้อนอากาศไม่ร้อนจัดเพราะได้รับลมทะเลจากทั้งสองฝั่งทะเล ซึ่งเอื้อต่อการเจริญเติบโตของต้นยางส่งผลทำให้ยางพารามีคุณภาพและมีปริมาณมาก ซึ่งนอกจากจะบริโภคภายในประเทศแล้วยังสามารถส่งออกผลผลิตไปยังประเทศต่าง ๆ ได้ และถือว่าเป็นผู้ส่งออกผลผลิตทางการเกษตรเป็นอันดับต้นๆของโลก ทั้งนี้สินค้าเกษตรที่สร้างมูลค่าในการส่งออกมากที่สุดในจังหวัดสงขลาคือ ยางพารา นอกจากนี้ยังเป็นการกระจายรายได้ไปสู่เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับยางพาราการปลูกยางพารายังสร้างอาชีพและรายได้จำนวนมากให้กับประชาชนในจังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลา ถือได้ว่าส่งออกสินค้าเกษตรกรรมที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษของภาคใต้และเป็นเขตการค้าชายแดนไทย - มาเลเซียและการค้าระหว่างประเทศ จังหวัดสงขลา มีมูลค่าการส่งออก 20,913.20 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 98.43 ของมูลค่าการค้าชายแดนไทย - มาเลเซีย คิดเป็นร้อยละ 77.64 ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจังหวัดสงขลา สินค้าเกษตรส่งออก อันดับหนึ่ง คือ ยางพารา 4,616.04 ล้านบาท รองลงมา ผลิตภัณฑ์ยางพารา 2,217.32 ล้านบาท (สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา, 2562) ด้านศุลกากรจังหวัดสงขลา มีจำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านศุลกากรสงขลา ด้านศุลกากรสะเดา ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์ และด้านศุลกากรบ้านประกอบ ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจส่งออกยางพาราเป็นบุคคลหรือองค์กรที่มีความสำคัญในการกระตุ้นการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาอย่างมาก และมีการเติบโตในการส่งออกยางพาราที่รวดเร็ว แม้จังหวัดสงขลาจะมีการส่งออกยางพาราเป็นจำนวนมาก แต่การใช้ยางภายในประเทศมีน้อยลง เพราะการผลิตส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อส่งออกและมีตลาดส่งออกไม่กี่ประเทศ ซึ่งผู้ประกอบการจังหวัดสงขลายังไม่มีโอกาสเข้าไปช่วงชิงหรือหาตลาดยุโรปได้มากนัก ดังนั้น ผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาจำเป็นต้องพิจารณาการผลิตยางเพื่อการส่งออกของจังหวัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องการซื้อยางพาราในตลาดระหว่างประเทศ ต้องลดต้นทุนในการผลิตเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันปรับปรุงเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิตให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น

สินค้าเกษตรประเภทยางพารา เป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้หลักให้กับจังหวัดสงขลา ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกยางพาราเป็นบุคคลหรือองค์กรที่มีความสำคัญในการกระตุ้นการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาอย่างมาก ซึ่งผู้ประกอบการส่งออกยางพาราชั้นปฐม ในจังหวัดสงขลา มีจำนวน 11 ราย แหล่งข้อมูลจากฐานการค้าไทยรายชื่อผู้ส่งออก-นำเข้า (การค้าไทย, 2561) สภาพการแข่งขันภายในประเทศไม่ได้แข่งขันกันรุนแรง อันเนื่องจากผู้ประกอบการมีตลาดและประเทศคู่ค้าเดิมอยู่แล้ว และต้องการขยายตลาดให้กว้างขวางเพิ่มมากขึ้น เพื่อมีส่วนแบ่งตลาดที่มีสัดส่วนมากขึ้นเนื่องจากจังหวัดสงขลา มีพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ รองจาก จังหวัดสุราษฎร์ธานี การผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในเวลา 16 ปีที่ผ่านมา (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา, 2562) จึงเป็นผลให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อหาแนวทางการดำเนินธุรกิจส่งออกยางพาราและปัจจัยต่าง ๆ ในการผลิตที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อการส่งออก ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการส่งออกยางพาราของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา อย่างไรก็ตามการส่งออกยางพาราในจังหวัดสงขลา ยังมีความผันผวน ถึงแม้ว่ายางพาราจะเป็นวัตถุดิบที่มีความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมแต่ในปัจจุบันยังประสบปัญหาต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของคุณภาพการผลิตที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ด้านสภาพดินฟ้าอากาศ ด้านสังคม เช่น การเพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมของโลกจึงทำให้มีปริมาณความต้องการยางพาราเพิ่มขึ้น ด้านเศรษฐกิจต่างๆ เช่น การอุดหนุนการส่งออกของรัฐบาล อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย ราคายางพารา และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เรื่องปริมาณการส่งออกซึ่งอาจเป็นผลจากการขาดการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการเพิ่มจำนวนของประเทศคู่แข่งรวมไปถึงเรื่องผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอ กับความต้องการของตลาดที่เป็นผลมาจากปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาโรคระบาดโควิด-19 ในช่วง พ.ศ. 2562-2564 ที่ผ่านมา ซึ่งปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องมีมาตรการและแนวทางที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขและรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นไม่ว่าในเรื่องของคุณภาพการผลิต การส่งออก การเตรียมความพร้อมในด้าน ต่าง ๆ โดยมีผลงานวิจัยของสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ศึกษาเรื่อง การศึกษาศักยภาพเศรษฐกิจสินค้าเกษตร เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษา : สินค้ายางพารา กล่าวเสนอแนะว่า ควรส่งเสริม/สนับสนุนให้ภาคเอกชนสนับสนุนการร่วมลงทุนระหว่างประเทศ (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2561) ทั้งนี้ ภาครัฐจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตและการลงทุนในอุตสาหกรรมยาง การปรับปรุงโครงสร้างภาษีให้เอื้อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการของไทย และสนับสนุนผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ยางลดต้นทุนการผลิตและต้นทุนการส่งออก ซึ่งมีความคิดเห็นเดียวกับประเทศไทยต้องพัฒนาศักยภาพในการผลิตและการส่งออกยางพาราและพัฒนายางแผ่นรมควันและน้ำยางข้น (ศิริขวัญ ศรีทองกุล, 2559) เนื่องจากยางแผ่นรมควันมีขั้นตอนและต้นทุนการผลิตสูง รวมทั้งสนับสนุนการร่วมลงทุนระหว่างประเทศ ตลอดจน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรช่วย

สนับสนุนให้ภาคเอกชนรักษาสถานะตลาดเดิมเนื่องจากสภาพการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นจากประเทศผู้ผลิตยางรายใหม่อย่างเวียดนามที่มีส่วนแบ่งการตลาดในตลาดโลกที่เพิ่มมากขึ้น และเร่งให้ภาคเอกชนขยายตลาดใหม่ (ศิริขวัญ ศรีทองกุล, 2559) ดังนั้นเพื่อใช้เป็นแรงในการขับเคลื่อนการส่งออกยางพาราของผู้ดำเนินงานส่งออกยางพาราในจังหวัดสงขลาให้ก้าวหน้าและยั่งยืนต่อไป

ผู้วิจัยต้องการศึกษาหาแนวทางการดำเนินธุรกิจส่งออกยางพาราเพื่อที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อการส่งออก และทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจส่งออกยางพารา จังหวัดสงขลาตามขั้นตอนการส่งออกที่สามารถจัดการสินค้าตลอดจนกระบวนการส่งออกเพื่อให้ผู้ดำเนินธุรกิจส่งออกยางรายใหม่ได้รับข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของธุรกิจส่งออกเพื่อนำไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคใต้และของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์ความสามารถในการส่งออกยางพาราของผู้ประกอบการจังหวัดสงขลา โดยใช้การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันการส่งออก “แบบจำลองเพชร” (Diamond Model)
2. วิเคราะห์จุดแข็ง ในการส่งออกจุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของยางพาราในจังหวัดสงขลา โดยใช้ SWOT Analysis

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเริ่มต้นจากการทบทวนวรรณกรรมจากข้อมูลทุติยภูมิเป็นการค้นคว้า และศึกษาคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 33 ราย (การค้าไทย, 2561) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเฉพาะธุรกิจที่ส่งออกยางพาราไปต่างประเทศ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันตามแบบจำลองเพชร วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคเพื่อกำหนดขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อการส่งออกของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา และทำการทดสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลแบบสามเส้า ดังต่อไปนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมจากข้อมูลทุติยภูมิเป็นการค้นคว้า และการรวบรวมข้อมูล แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวข้องกับความสามารถการแข่งขันในการส่งออกของผู้ประกอบการจากหนังสือ ตำรา เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ บทการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้วิจัยเกิดความเข้าใจแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความสามารถในการแข่งขันเพื่อการส่งออกของผู้ประกอบการ

2. กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลจำนวน 33 ราย โดยใช้ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเหมาะสมกับประเด็นและได้แก่มุมที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ผู้วิจัยจึงคัดเลือกผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกยางพาราระหว่าง

ประเทศที่เป็นผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา และเป็นผู้ส่งออกขนาดใหญ่ จำนวน 33 ราย ประกอบด้วย เจ้าของกิจการ รวม 11 ราย ผู้จัดการฝ่ายส่งออก รวม 11 ราย ผู้จัดการฝ่ายการตลาด รวม 11 ราย สถาบันการวิจัยและพัฒนา 2 ราย ผู้จัดการสมาคมค้ายางขึ้นไทย 1 ราย วิทยากรด้านการส่งออก 1 ราย ซึ่งสถาบันการวิจัยและพัฒนาจะเป็นแหล่งข้อมูลด้านคุณภาพของน้ำยางพาราจากผู้ประกอบการที่เข้าตรวจคุณภาพและการพัฒนาน้ำยางเพื่อให้เกิดการยอมรับและส่งออกอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน และข้อมูลการส่งออกภาพรวม แนวคิดเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกันจากผู้จัดการสมาคมค้ายางขึ้นไทย และวิทยากรด้านการส่งออกที่ชี้แนะและให้แนวทางหัวข้อ อุตสาหกรรมยางพาราไทยกับโอกาสยุคใหม่กับผู้ประกอบการและผู้จัดการสมาคมค้ายางขึ้นไทย

3. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยการทบทวนวรรณกรรมและใช้ทฤษฎี แบบจำลองเพชร (Diamond Model) ประเด็นคำถามแบ่งเป็น 4 ประเด็น คือ 1) ประเด็นสถานภาพส่วนบุคคล 2) ลักษณะปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการส่งออกของผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2.1) ด้านปัจจัยการผลิต 2.2) ด้านความต้องการหรือเงื่อนไขด้านอุปสงค์ 2.3) ด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน 2.4) กลยุทธ์องค์กร โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน 2.5) ด้านรัฐบาล 2.6) เหตุสุดวิสัยหรือโอกาส 2.7) ปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ และแนวทางในการแก้ไขในการส่งออกยางพารา 3) ปัญหาและอุปสรรคที่ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือ 4) ข้อเสนอแนะ

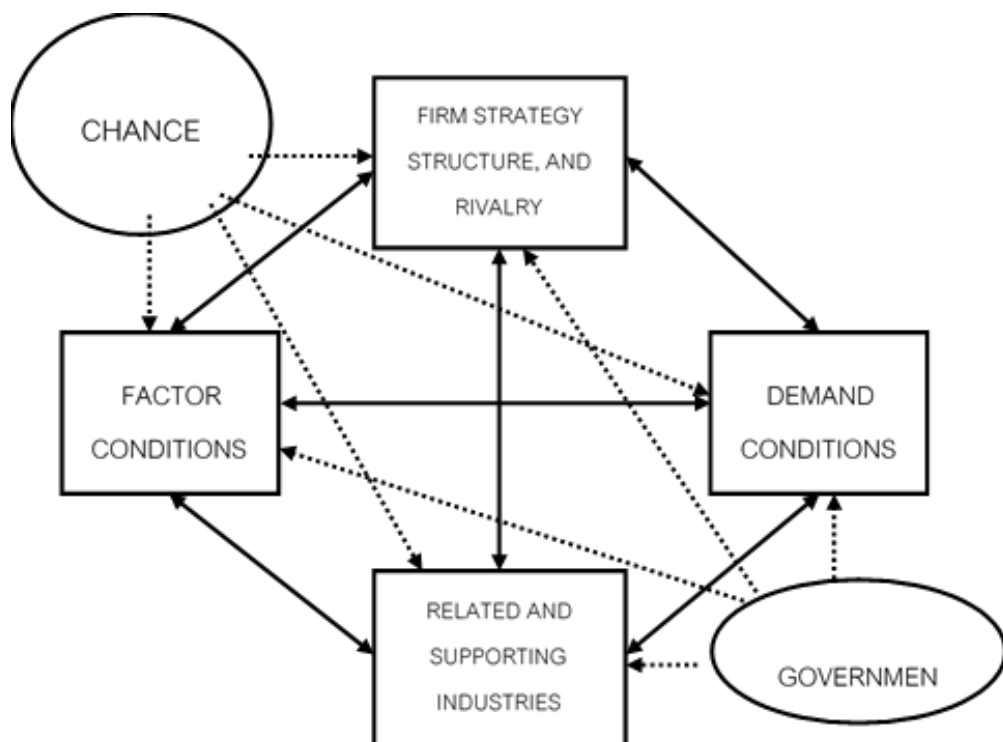
4. วิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันในการส่งออกยางพาราของผู้ประกอบการจังหวัดสงขลา โดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงแข่งขันตาม “แบบจำลองเพชร” และเครื่องมือวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการส่งออกของยางพาราในจังหวัดสงขลา โดยใช้ SWOT Analysis

5. การทดสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้ คือ 1) แหล่งข้อมูลเชิงทฤษฎีจากข้อมูลทฤษฎี ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยความสามารถในการส่งออกยางพาราทั้งในประเทศและต่างประเทศ 2) แหล่งข้อมูลจากประสบการณ์จริงจากเจ้าของธุรกิจ ผู้จัดการฝ่ายส่งออก ผู้จัดการฝ่ายการตลาด รวม 33 ราย ผู้จัดการสมาคมค้ายางขึ้นไทย 1 ราย จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และ 3) แหล่งข้อมูลเชิงทฤษฎีและประสบการณ์จากสถาบันการวิจัยและพัฒนา 2 ราย และวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในการพยากรณ์ในอนาคตด้านการส่งออก 1 ราย เพื่อทราบข้อมูลการส่งออกยางพาราได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการส่งออก

ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์ความสามารถในการส่งออกอย่างพาราของผู้ประกอบการจังหวัดสงขลา โดยใช้การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันการส่งออก แบบจำลองเพอร์ (Porter, M. E., 1998) ซึ่งใช้การวิเคราะห์ 4 ด้านที่มีผลกระทบต่อการส่งออกอย่างพารา ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยการผลิต 2) ด้านความต้องการหรือเงื่อนไขด้านอุปสงค์ 3) ด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน 4) ด้านกลยุทธ์องค์กร โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน และปัจจัยภายนอกที่มีบทบาทต่อปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันเพื่อการส่งออกอีก 2 ประการ คือ 1) ด้านรัฐบาล 2) เหตุสุตวิสัยหรือโอกาส ดังภาพ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันเพื่อการส่งออก
อย่างพารา ที่มา : (Porter, M. E., 1998)

1.1 ด้านปัจจัยการผลิต (Factor Conditions) ผู้ประกอบการมีต้นทุนด้านแรงงานต่ำเพราะได้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานปริมาณมากแรงงานมีคุณภาพและมีทักษะ แนวทางการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมยางพาราต้องใช้ปัจจัยด้านแรงงานเป็นหลัก ต้องมีการพัฒนาแรงงานที่ต้องใช้ทักษะเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้การผลิตที่มีประสิทธิภาพ หรือ

เพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้นต่อไป และในภาคอุตสาหกรรมยางพารามีการรวมกลุ่มสมาคมยางพาราเพื่อ ปรีกษาหารือให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อการส่งออกที่ยั่งยืน

1.2 ด้านความต้องการหรือเงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand Conditions) ด้วยสถานการณ์ยางพารามีความต้องการสูง เป็นผลสืบเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดธุรกิจเชิงพาณิชย์ในประเทศคู่ค้ามีความต้องการผลิตสินค้าที่ทำจากยางพาราสูง เช่น หมอนยางพาราล้อรถ ถูมือ อุปกรณ์ทางการแพทย์ เป็นต้น ซึ่งเป็นโอกาสทางธุรกิจในการส่งออกสินค้ายางพารา ทั้งนี้ในประเทศและต่างประเทศก็เผชิญกับปัญหาเช่นเดียวกันทั่วโลกทำให้ ความต้องการภายในประเทศซึ่งทำให้เกิดความได้เปรียบด้านการแข่งขันในตลาดโลกได้เนื่องจากอุปสงค์หรือความต้องการภายในประเทศจะเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนาการผลิตสินค้าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณความต้องการภายในประเทศที่เพียงพอจะสามารถรองรับการผลิตปริมาณมาก ๆ ในประเทศซึ่งจะก่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาดเนื่องจากสามารถทำการผลิตในปริมาณมาก ๆ จากนั้นปริมาณและความต้องการในประเทศที่เพียงพอจะก่อให้เกิดการพัฒนาและขยายตัวในการผลิตของผู้ผลิตในประเทศต่อไป

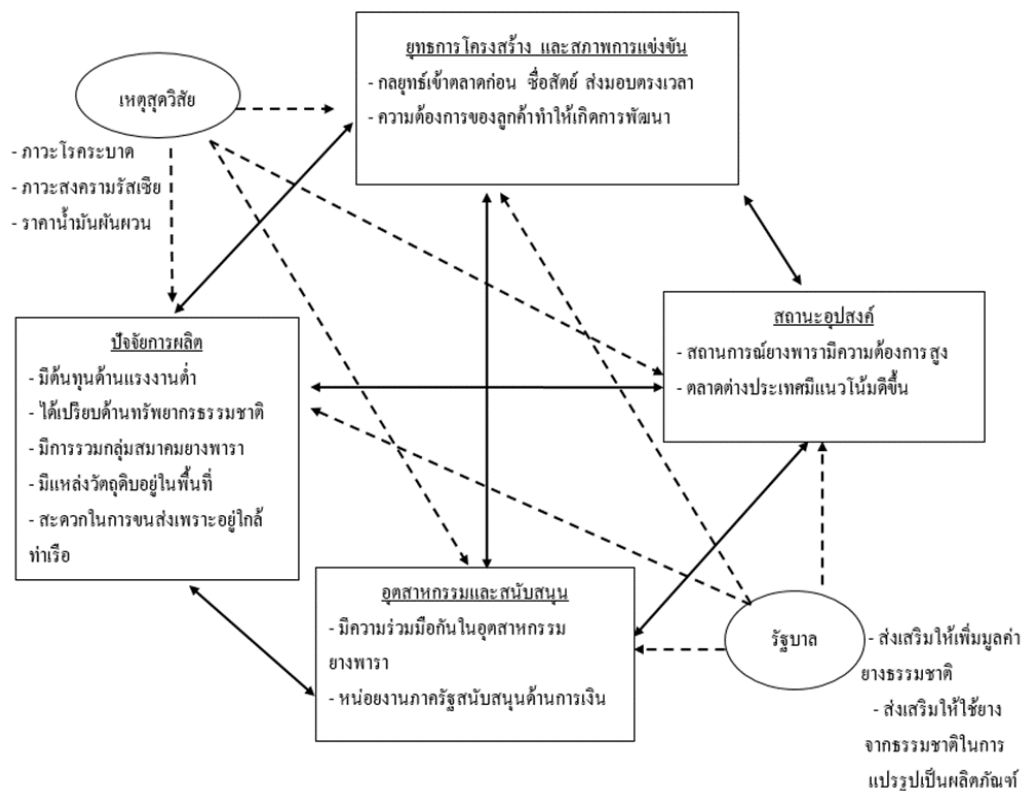
1.3 ด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related and Supporting Industries) ปัญหาในกระบวนการผลิตน้ำยางเพื่อส่งออกให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขันการส่งออกยางพาราระหว่างประเทศให้ได้เพิ่มขึ้นคุณภาพของยางพาราได้มาตรฐานจะสามารถถือครองตลาดได้นาน และในภาคอุตสาหกรรมยางพารามีความร่วมมือกันจัดตั้งสมาคมน้ำยางขึ้นไทยเพื่อผลักดันการส่งออกให้มีความเข้มแข็งในอุตสาหกรรมยางพาราเดียวกัน แต่ต้องการให้รัฐบาลช่วยสนับสนุนการผลิตและส่งออกน้ำยางที่ผลิตจากธรรมชาติมากกว่ายางสังเคราะห์เพราะส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออก รวมไปถึงเกษตรกรที่ทำอาชีพกรีดยางและการผลิตยางสังเคราะห์อาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในอนาคตได้

1.4 ด้านกลยุทธ์องค์กร โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน (Firm Strategy, Structure and Rivalry) กลยุทธ์ที่สำคัญผู้ประกอบการส่งออกยางพารามีหลายรายดังนั้นผู้ประกอบการรายใดที่เข้าตลาดได้ก่อนถือว่าได้เปรียบกว่ารายที่มาทีหลังและต้องมีความซื่อสัตย์กับคู่ค้า ทำการส่งมอบสินค้าตรงเวลา ความต้องการของลูกค้าทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของผู้ประกอบการส่งออกยางพาราอยู่เสมอ การรวมกลุ่มกันของผู้ประกอบการเป็นอีกวิธีที่ทำให้ไม่ถูกกดตันราคามากจนเกินไปจากประเทศคู่ค้า ดังนั้นการรวมกลุ่มทำให้เกิดการร่วมมือกันระหว่างผู้ประกอบการภายในประเทศ และเพื่อลดภาวะของการแข่งขันภายในประเทศ โดยมีภาครัฐเป็นหน่วยงานกลางในการประสานความร่วมมือกัน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้ผู้ประกอบการมีความสามารถในการแข่งขันในการส่งออกสินค้ายางพาราไปยังต่างประเทศได้

1.5 ด้านรัฐบาล (Government) รัฐบาลควรสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ให้กับสินค้ายางพาราเพื่อส่งออกต่างประเทศ ควรมีการรักษาเสถียรภาพของระดับราคาเพื่อช่วยฉีกกำลังแก้ปัญหาการกีดกันทางการตลาดเพื่อให้มีระดับราคาและกำลังการผลิตที่เหมาะสม จังหวัดสงขลานั้นว่ามีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางยางพารา ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาปรับปรุงด้านศุลกากรให้มีขนาดใหญ่รองรับการขนส่งสินค้ายางพาราที่ต้องใช้การเคลื่อนย้ายสินค้าไปสู่เรือขนส่งให้มีความสะดวกมากกว่านี้เนื่องด้วยท่าเรือยังมีขนาดเล็กและตื้นจึงต้องมีเรือหรือเครื่อนขนาดใหญ่เพื่อช่วยในการเคลื่อนย้ายสินค้าไปยังเรือขนส่งทำให้ต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการหาตลาดหรือร่วมเจรจาประเทศพันธมิตรเพื่อเพิ่มช่องทางการค้าด้านยางพาราเพื่อให้ผู้ประกอบการส่งออกได้มีอุปสงค์ในตลาดต่างประเทศใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ภาครัฐต้องเข้ามาควบคุมการผลิตแบบยางแผ่นรมควันเพราะมีต้นทุนสูงมากในการผลิตส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องแบกรับต้นทุนและในบางรายหยุดการผลิตเพื่อส่งออกยางแผ่นรมควัน ต้องการให้ภาครัฐเข้ามากระตุ้นให้เห็นถึงประโยชน์ของการให้สินค้าที่ผลิตจากยางพาราที่ได้จากธรรมชาติ ทำให้อยู่ยลสลายได้ง่ายไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและไม่เกิดมลภาวะเป็นพิษต่อไปในอนาคต

1.6 ด้านเหตุสุดวิสัยหรือโอกาส (Chance) ปัจจัยที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้ประกอบการส่งออก คือ การเกิดโรคระบาดทำให้เกิดข้อดีและข้อเสียซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ประกอบการส่งออก ส่งผลในด้านลบ คือ ทำให้การผลิตต้องหยุดชะงักต้องปิดอุตสาหกรรมชั่วคราวสินค้าคงค้างจำนวนมากเพราะพนักงานติดเชื้อและประเทศคู่ค้าปิดประเทศทำการขนส่งสินค้าข้ามประเทศไม่ได้ แต่ในวิกฤติก็ยังเป็นโอกาสเพราะยางพารามีความสำคัญในการผลิตถุงมือ เตียง หมวกจากยางพาราและอุปกรณ์ทางการแพทย์มีความจำเป็นต้องใช้วัตถุดิบยางพาราในการผลิต ทำให้ยางพารายังมีความจำเป็นและเป็นที่ต้องการสูง อีกทั้งการเกิดสงครามรัสเซีย-ยูเครน ส่งผลต่อราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้เกิดผลกระทบต่อต้นทุนในการขนส่งของผู้ประกอบการส่งออกยางพาราเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 2 แบบจำลอง Diamond model ของการส่งออกยางพาราของจังหวัดสงขลา

2. วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการส่งออกของยางพาราในจังหวัดสงขลา
 ใช้แนวทางวิเคราะห์แบบ SWOT ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้เข้าใจ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์สำหรับธุรกิจส่งออกยางพาราได้รายละเอียดผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (Strength - S)	จุดอ่อน (Weaknesses - W)
1. ด้านการผลิต 1.1 ผู้ประกอบการส่งออกได้หลากหลาย เช่น น้ำยางข้น ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง 1.2 มีสถาบันวิจัยและพัฒนานวัตกรรมยางพาราที่มีศักยภาพให้แก่ผู้ประกอบการส่งออกเพื่อได้ส่งออกลูกค้าที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคู่ค้าต่างประเทศ	1. ด้านการผลิต 1.1 น้ำยางดิบที่มาจากหลายพื้นที่ทำให้มีคุณภาพที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพของน้ำยาง ซึ่งต้องใช้สารเคมีเข้ามาปรับเพื่อให้มีคุณภาพ 1.2 ขาดแคลนแรงงานไทยเพราะแรงงานไทยในจังหวัดสงขลาไม่นิยมงานอุตสาหกรรม

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก (SWOT Analysis) (ต่อ)

จุดแข็ง (Strength - S)	จุดอ่อน (Weaknesses - W)
1.3 มีพ่อค้าคนกลางส่งน้ำยางขึ้นมายังผู้ประกอบการส่งออกจำนวนมาก ทำให้ผู้ประกอบการมีวัตถุดิบเพียงพอต่อการส่งออก 1.4 มีด่านส่งออก 4 ด้าน สะดวกต่อการขนส่งยางพาราระหว่างประเทศ 1.5 มีการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งในอุตสาหกรรมยางพารา เช่น สมาคมน้ำยางข้นไทย สถาบันวิจัยและพัฒนานวัตกรรมยางพารา การยางแห่งประเทศไทย ร่วมกันทำงาน 1.6 แรงงานต่างด้าวเข้ามาจำนวนมากทำให้มีต้นทุนต่ำด้านค่าจ้างแรงงาน 2. ด้านการตลาด 2.1 ผู้ประกอบการมีประสบการณ์ในการส่งออกยางพาราไปต่างประเทศ 2.2 มีลูกค้าประจำที่ทำการสั่งซื้อตามข้อตกลงที่ได้ทำการตกลงกันได้	2. ด้านการตลาด 2.1 ความต้องการยางพาราภายในจังหวัดมีสัดส่วนน้อย 2.2 ผู้ประกอบการต้องหา Demand เพิ่มขึ้นเพราะมีคู่แข่งและมียางสังเคราะห์ที่สามารถทดแทนกันได้ 2.3 ผู้ประกอบการส่งออกอยู่ในรูปวัตถุดิบ จึงมีความเสี่ยงด้านราคาและเสียโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่ม 2.4 ต้องแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ในกลุ่มอาเซียนสูง เนื่องจากอยู่ในสภาพภูมิอากาศที่คล้ายคลึงกันซึ่งภาคการเกษตรที่ปลูกยางพารามีจำนวนมากเหมือนกัน 2.5 ยางแผ่นรมควันมีต้นทุนสูง จึงทำให้ผู้ประกอบการส่งออกไม่นิยมผลิตเพื่อทำการส่งออก เพราะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น
โอกาส (Opportunities - O)	อุปสรรค (Threats - T)
1. ด้วยเกิดโรคระบาดทำให้ หน่วยงานทางการแพทย์มีความต้องการ ด้านผลิตภัณฑ์ถุงมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์อื่นๆที่ทำจากยางพาราเพิ่มขึ้นจึงส่งผลให้ความต้องการของยางพาราซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักมีความต้องการเพิ่มขึ้นตามไปด้วย 2. จังหวัดสงขลามีเนื้อที่และมีสภาพภูมิอากาศเหมาะสมกับการปลูกยางพารา 3. เป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและมีความสะดวกในการขนส่งเพราะอยู่ใกล้ด่านศุลกากรทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านศุลกากรสงขลา ด้านศุลกากรสะเตา ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์ และด่านศุลกากรบ้านประกอบ 4. ต่างประเทศมีความต้องการยางพาราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากตลาดต่างประเทศต้องการขยายกำลังการผลิตสินค้าเชิงพาณิชย์สูงขึ้น	1. เกิดโรคระบาดโควิด- 19 ทำให้เป็นปัญหาต่อการขนส่ง ทำให้ส่งยางพาราไม่ได้เพราะเกิดการปิดประเทศ ต้องหยุดการผลิตทำให้มียางพาราค้าง Stock จำนวนมาก ต้องขายในราคาดึงดูด 2. ภาวะเศรษฐกิจโลกชะลอตัว ส่งผลต่อความต้องการใช้ยางในประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญลดลง 3. น้ำมันมีราคาสูง ซึ่งเป็นต้นทุนในการขนส่งยางพาราทำให้ผู้ประกอบการมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น 4. จีน ซึ่งเป็นตลาดคู่ค้าหลักที่สำคัญ ได้เข้าไปลงทุนด้านการผลิตและตั้งโรงงานแปรรูปยางพาราในประเทศเวียดนาม พม่า กัมพูชา และลาว เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อยอดขายของผู้ประกอบการ 5. มีน้ำยางสังเคราะห์ ที่มีคุณสมบัติซึ่งสามารถทดแทนยางพาราที่มาจากธรรมชาติได้มากขึ้นส่งผลให้ราคายางขึ้นลงและมีผลต่อปริมาณการส่งออกยางพาราที่มาจากธรรมชาติ 6. ท่าเรือขนาดเล็กและตันซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการขนส่งสินค้ายางพาราระหว่างไปถึงเรือใหญ่ที่มารับสินค้า 7. ผู้ประกอบการสงขลามีต้นทุนค่าขนส่งสูงกว่าผู้ประกอบการในประเทศ ลาว พม่า เวียดนาม ซึ่งมีชายแดนใกล้กับประเทศจีนซึ่งเป็นผู้ใช้ยางรายใหญ่

อภิปรายผล

ผลการวิจัยค้นพบว่าการวิเคราะห์ความสามารถในการส่งออกยางพาราของผู้ประกอบการ จังหวัดสงขลา สามารถเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 พบว่า ด้านปัจจัยการผลิตและความต้องการหรืออุปสงค์ ผู้ส่งออกมีต้นทุนด้านแรงงานต่ำเพราะมีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานปริมาณมาก แรงงานมีคุณภาพและทักษะ แนวทางการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมยางพาราต้องใช้ปัจจัยด้านแรงงานเป็นหลัก ต้องมีการพัฒนาแรงงานที่ต้องใช้ทักษะเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอเพื่อการผลิตที่มีประสิทธิภาพหรือเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้นต่อไป และในภาคอุตสาหกรรมยางพารามีการรวมกลุ่มสมาคมยางพาราเพื่อปรึกษาหารือให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในการส่งออกที่ยั่งยืน ทั้งนี้สถานการณ์ยางพารามีความต้องการสูง เป็นผลสืบเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดธุรกิจเชิงพาณิชย์ในประเทศคู่ค้ามีความต้องการผลิตสินค้าที่ทำจากยางพาราสูง เช่น หมอนยางพารา ล้อรถ ถุงมือ อุปกรณ์ทางการแพทย์ เป็นต้น ซึ่งเป็นโอกาสทางธุรกิจในการส่งออกสินค้ายางพารา ทั้งนี้ในประเทศและต่างประเทศก็เผชิญกับปัญหาเช่นเดียวกันทั่วโลก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Kittisak Romket, 2013) ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ความสามารถในการส่งออกของอุตสาหกรรมยางพาราของไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกของยางพาราไทย เรียงตามลำดับความรุนแรงจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านปริมาณ การสต็อกยางพาราของประเทศผู้ใช้อย่าง ปัจจัยด้านการผลิตของโรงงานยางรถยนต์ ปัจจัยด้านฤดูกาลการให้ผลผลิตของยางพาราในประเทศผู้ผลิต ปัจจัยด้านราคายางพารา ปัจจัยด้านการขนส่ง ปัจจัยด้านการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมที่พบในการส่งออก ด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน ด้วยกระบวนการผลิตน้ำยางเพื่อส่งออกให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เพิ่มโอกาสการแข่งขันการส่งออกยางพาราระหว่างประเทศให้เพิ่มขึ้นคุณภาพของยางพาราได้มาตรฐานจะสามารถถือครองตลาดได้นาน และในภาคอุตสาหกรรมยางพารามีความร่วมมือกันจัดตั้งสมาคมน้ำยางขึ้นไทยเพื่อผลักดันการส่งออกให้มีความเข้มแข็งในอุตสาหกรรมยางพาราเดียวกัน (Kittisak Romket, 2013) ทั้งนี้ยากให้รัฐบาลช่วยสนับสนุนการผลิตและส่งออกน้ำยางที่ผลิตจากธรรมชาติมากกว่ายางสังเคราะห์เพราะส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออก รวมไปถึงเกษตรกรที่ทำอาชีพกรีดยางและการผลิตยางสังเคราะห์อาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในอนาคตได้ เช่น ส่วนประกอบยางล้อรถมีส่วนประกอบของน้ำยางจากธรรมชาติและยางสังเคราะห์ อาจเพราะเน้นการส่งออกยางพาราในฐานะวัตถุดิบมากจนเกินไปรัฐบาลและเอกชนควรปรับเปลี่ยนมุ่งเน้นการส่งเสริม การพัฒนา การวิจัย ให้ยางพาราเป็นมากกว่าวัตถุดิบขั้นปฐมและขั้นกลางให้มีผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปและส่งเสริมให้มีแบรนด์เพื่อให้เรามีอำนาจต่อรองในตลาดโลกได้เพื่อสร้างรายได้ให้ชาวสวนยางและผู้ประกอบการ

ส่งออกยางพาราให้มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับภาคใต้และประเทศได้ สอดคล้องกับ (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2561) โดยการจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนายางพาราที่มีการบูรณาการความร่วมมือของทุกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ด้านกลยุทธ์องค์กรโครงสร้างและสภาพการแข่งขัน กลยุทธ์ที่สำคัญผู้ประกอบการส่งออกยางพารา คือ เข้าตลาดได้ก่อนถือว่าได้เปรียบ มีความซื่อสัตย์กับคู่ค้า ส่งของตรงเวลา สำนวจความต้องการของลูกค้าเพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ฝ่ายการตลาดศึกษาหาพื้นที่ทางการตลาดเพิ่มเพื่อขยายการส่งออก ด้านรัฐบาล ควรกระตุ้นให้เกิดผลิตภัณฑ์ขึ้นแปรรูปและสนับสนุนสินค้าที่ผลิตจากยางธรรมชาติเพื่อส่งเสริมให้เกิดรายได้กับชาวสวนยางและผู้ส่งออกสินค้ายางพาราไปต่างประเทศ และภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการหาตลาดหรือร่วมเจรจาประเทศพันธมิตรเพื่อเพิ่มช่องทางการส่งออกยางพารา เพื่อให้ผู้ประกอบการส่งออกได้มีอุปสงค์ในตลาดต่างประเทศใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นเข้ามาควบคุมการผลิตแบบวางแผนรวมควันเพราะมีต้นทุนสูงมากในการผลิตส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องแบกรับต้นทุนและในบางรายหยุดการผลิตเพื่อส่งออกยางแผ่นรมควัน ด้านโอกาส การเกิดโรคระบาดทำให้เกิดข้อดีและข้อเสียซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ประกอบการส่งออกส่งผลลบ คือ ทำให้การผลิตต้องหยุดชะงักต้องปิดอุตสาหกรรมชั่วคราวสินค้าคงค้างจำนวนมาก เพราะพนักงานติดเชื้อและประเทศคู่ค้าปิดประเทศทำการขนส่งสินค้าข้ามประเทศไม่ได้ แต่ในวิกฤตก็ยังเป็นโอกาสเพราะยางพารามีความสำคัญในการผลิตถุงมือ เติง หมอจากยางพาราและอุปกรณ์ทางการแพทย์มีความจำเป็นต้องใช้วัตถุดิบยางพาราในการผลิต ทำใหยางพารายังมีความจำเป็นและเป็นที่ต้องการสูง อีกทั้งการเกิดสงครามรัสเซีย-ยูเครน ส่งผลต่อราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้เกิดผลกระทบต่อต้นทุนในการขนส่งของผู้ประกอบการส่งออกยางพาราเป็นอย่างมาก (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชญาฉินทร์ อักษรสิทธิ์, 2552) ศึกษาการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์การผลิตและการส่งออกยางพาราของไทย พบว่า สภาพปัจจัยการผลิต การผลิตยางพาราของประเทศไทยนั้นไม่สามารถต่อสู้ต้นทุนการผลิตจากต่างประเทศได้ เนื่องจากการผลิตยางพาราของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตกับประเทศคู่แข่งอย่างเช่น อินโดนีเซีย ไทยจะมีต้นทุนการผลิตยางพาราที่สูงกว่าของ (ชญาฉินทร์ อักษรสิทธิ์, 2552)

2. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 พบว่า ความสามารถในการแข่งขันส่งออกยางพาราของผู้ประกอบการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งไว้ว่าผู้ประกอบการมีความสามารถในการผลิตและส่งออกสินค้ายางพาราแต่ยังเป็นที่ต้องการยางพาราในตลาดต่างประเทศจำนวนน้อย แต่มียางพาราภายในประเทศมีล้นตลาด มีความจำเป็นที่ต้องหาตลาดใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อคงอยู่ของยอดขายและเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการ จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ธุรกิจส่งออกยางพาราจังหวัดสงขลา การวิเคราะห์ด้านอุปสรรค ภาวะเศรษฐกิจโลกชะลอตัว ส่งผลต่อความต้องการใช้ยางในประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญลดลงเกิดโรคระบาดโควิด-19 ทำให้เป็นปัญหาต่อการขนส่ง

ทำให้ส่งยางพาราไม่ได้เพราะเกิดการปิดประเทศ ต้องหยุดการผลิตทำให้มียางพาราค้าง Stock จำนวนมาก ต้องขายในราคาถูกลงและทำเรือมีขนาดเล็กและตันซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการขนส่งสินค้ายางพาราระหว่างไปถึงเรือใหญ่ที่มารับสินค้า ด้วยภาครัฐขาดการกระตุ้นการส่งออกและหาตลาดจากต่างประเทศให้น้อย ผู้ประกอบการต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐผ่านการเจรจาเพิ่มอุปสงค์ตลาดจากต่างประเทศซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปาริฉัตร เต็งสุวรรณและคณะ, 2565) กล่าวว่า ยางพาราไทยในตลาดประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนตกอยู่ในช่วงที่มีความต้องการของตลาดสูง แต่มีความสามารถในการแข่งขันอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้ประกอบการยางพาราไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับกลยุทธ์โดยเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการค้าเพื่อรักษาอำนาจผูกขาดและเพิ่มส่วนแบ่งตลาดต่อไป (ปาริฉัตร เต็งสุวรรณและคณะ, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Kittisak Romket, 2013) ทำการศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ ปัญหาด้านปริมาณการใช้ยางพาราของประเทศผู้บริโภคยาง ปัญหาด้านผลผลิตยางล้นตลาด ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต ปัญหาด้านค่าขนส่ง ปัญหาด้านราคายางพารา สำหรับแนวทางในการแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ ภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านการใช้ข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกร เพิ่มการทำงานเชื่อมโยงกันในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีมาตรการในการป้องกันความผันผวนทางด้านราคายางควรเร่งสร้างท่าเรือน้ำลึกเพิ่มขึ้น หรือจัดหาเรือบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่ให้เพียงพอควรส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ส่งเสริมการขนส่งระบบรางให้มากขึ้นเพื่อลดต้นทุน ควรเรียนรู้และปรับตัวกับภัยธรรมชาติให้มากขึ้น (Kittisak Romket, 2013) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Surapan Junsuwan, 2014) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาด่านชายแดนสะเดา พบว่า ด่านชายแดนสะเดามีความสำคัญและมีบทบาทต่อเศรษฐกิจชายแดนเป็นอย่างยิ่ง เพราะ เป็นด่านที่มีมูลค่าการค้าข้ามแดนมากที่สุดของประเทศไทย และมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ลักษณะทางกายภาพอยู่ในเกณฑ์ มีสังคมและธุรกิจบริเวณด่านที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และกรอบความร่วมมือของอาเซียนยังเป็นส่วนกระตุ้นสำคัญให้ด่านชายแดนสะเดายิ่งเพิ่มความสำคัญและมีบทบาทมากขึ้น ด่านชายแดนสะเดาค่อนข้างมีศักยภาพในการเข้าสู่ระบบ NSW เนื่องจากมีจุดแข็งในเรื่องของบุคลากร งบประมาณ และด้านกายภาพ มีโอกาสในเรื่องของกรอบความร่วมมือต่าง ๆ งบประมาณสนับสนุนด้านการพัฒนาระบบ แต่ยังมีจุดอ่อนในเรื่องของกระบวนการในการใช้ระบบ และอุปสรรคเรื่องข้อกฎหมายที่ยังไม่เอื้อต่อการใช้ระบบ (Surapan Junsuwan, 2014)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ความสามารถในการส่งออกยางพาราของผู้ประกอบการ จังหวัดสงขลา คือ ผู้ประกอบการมีต้นทุนด้านแรงงานต่ำเพราะได้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานปริมาณมาก

แรงงานมีคุณภาพและมีทักษะ ส่งออกอย่างพาราได้หลากหลาย เช่น น้ำยางข้น ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง ยางพารามีความต้องการสูงเป็นผลสืบเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดธุรกิจเชิงพาณิชย์ในประเทศคู่ค้ามีความต้องการผลิตสินค้าที่ทำจากยางพาราสูง เช่น หมอนยางพาราล้อรถ ถูมือ อุปกรณ์ทางการแพทย์ แต่มีปัญหาด้านการขนส่งด้วยสถานการณ์โรคระบาดคู่ค้าปิดประเทศ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนด้านรัฐบาลและเอกชนควรปรับเพื่อเน้นการส่งเสริม การพัฒนา การวิจัย ให้ยางพาราเป็นมากกว่าวัตถุดิบขั้นปฐมและขั้นกลางให้เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปและเสริมสร้างให้มีแบรนด์เพื่อสร้างรายได้ให้ชาวสวนยางและผู้ประกอบการส่งออกยางพาราให้มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ภาครัฐเข้ามาปรับปรุงด้านศุลกากรให้มีขนาดใหญ่รองรับการขนส่งสินค้ายางพาราที่ต้องใช้การเคลื่อนย้ายสินค้าไปสู่เรือขนส่งให้มีความสะดวกมากกว่านี้เนื่องด้วยท่าเรือยังมีขนาดเล็กและตันจึงต้องมีเรือหรือเครนขนาดใหญ่เพื่อช่วยในการเคลื่อนย้ายสินค้าไปยังเรือขนส่งทำให้ต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐกิจ ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจส่งออกยางพารามีผลผลิตจากยางธรรมชาติมีเพียงพอภายในประเทศและการส่งออก เพื่อให้จังหวัดสงขลามีความได้เปรียบในการแข่งขันเพื่อการส่งออกในตลาดต่างประเทศ ควรมีการพัฒนาคุณภาพของน้ำยางให้มีมาตรฐานโดยเริ่มต้นจากเกษตรกรชาวสวนในแต่ละหน่วยพื้นที่ เพื่อให้ได้น้ำยางดิบเป็นมาตรฐานเดียวกันและนำไปผลิตวัตถุดิบในส่วนของการแปรรูปที่จะนำไปผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมขั้นปฐมให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและครองตลาดคู่ค้าเดิมไว้โดยรักษาคุณภาพและมาตรฐานในสินค้าและเรื่องข้อตกลงรักษาวินัยการส่งมอบสินค้าตรงเวลาในการขนส่งสินค้า เพื่อคงฐานลูกค้าประจำไว้ไม่ให้หลุดจากไปซื้อยางพาราประเทศอื่น ขณะเดียวกันมองหาเพื่อขยายตลาดระหว่างประเทศใหม่ ๆ อยู่เสมอเพื่อเพิ่มยอดขาย เพิ่มยุทธวิธีที่จะเพิ่มปริมาณการส่งออกยางพาราให้กับธุรกิจได้มากที่สุด ทั้งนี้กระบวนการผลิตยางแผ่นรมควัน มีต้นทุนสูงทำให้ผู้ประกอบการผลิตเพื่อการส่งออกน้อยและผู้ประกอบการบางรายไม่ทำการผลิตแผ่นยางรมควันเพื่อส่งออกเลยเพราะไม่สามารถแบกรับภาระต้นทุนที่สูงเกินไป เพื่อกระตุ้นการส่งออกยางแผ่นรมควันและเพิ่มมูลค่าให้แก่ยางพารา โดยการติดตามและประเมินความต้องการใช้ยางภายในประเทศและต่างประเทศ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การรวมกลุ่มกันของผู้ประกอบการทำให้ไม่ถูกกดตันราคามากจนเกินไปจากประเทศคู่ค้า ดังนั้นการรวมกลุ่มทำให้เกิดการร่วมมือกันระหว่างผู้ประกอบการภายในประเทศ และเพื่อลดภาวะของการแข่งขันภายในประเทศ รัฐควรส่งเสริมเพราะเป็นหน่วยงานกลางในการประสานความร่วมมือกันกำหนดนโยบายกระตุ้นและสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจส่งออกยางพาราทั้งระบบให้มีความเข้มแข็งและควรให้การสนับสนุนข้อมูลความรู้ทางด้านการค้ารวมทั้งส่งเสริมการผลิต และการส่งออกเพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันในระดับโลกต่อไป และต้องกำหนดให้สนับสนุนการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากยางพาราธรรมชาติเพื่อกระตุ้นการหมุนเวียนเศรษฐกิจการอยู่ดีกินดีตั้งแต่เกษตรกรที่ทำสวนยางพารา พ่อค้าคนกลาง ตลอดจนผู้ประกอบการส่งออกยางพาราใน

ทั้งประเทศและส่งออกต่างประเทศ อีกทั้งช่วยลดการผลิตยางเทียมที่เข้ามาแข่งขันกับผู้ประกอบการที่ส่งออกยางพาราธรรมชาติ ยางเทียมหรือน้ำยางสังเคราะห์มีคุณสมบัติซึ่งสามารถทดแทนยางพาราที่มาจากธรรมชาติได้ส่งผลให้ราคายางขึ้นลงและมีผลต่อปริมาณการส่งออกยางพาราที่มาจากธรรมชาติด้วย อีกทั้งยางเทียมยังทำลายระบบนิเวศของธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดการย่อยสลายช้าและยาก ควรเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือกันในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ให้เกิดการค้าร่วมกันเป็นกลุ่มส่งออกยางพารารายใหญ่ในเอเชียซึ่งไทยเป็นผู้นำกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2561). ยุทธศาสตร์รับมือการเปิดเสรีทางการค้า. เรียกใช้เมื่อ 8 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.dephtai.go.th>
- การค้าไทย. (2561). รายชื่อผู้ส่งออกนำเข้า. เรียกใช้เมื่อ 29 มิถุนายน 2561 จาก <https://tradereport.moc.go.th/TradeThai.aspx>.
- ชญานิษฐ์ อักษรสิทธิ์. (2552). การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์การผลิตและการส่งออกยางพาราของไทย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปาริฉัตร เต็งสุวรรณและคณะ. (2565). ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมยางพาราไทยในตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีน. วารสารนักบริหาร, 42(1), 79-93.
- ศิริขวัญ ศรีทองกุล. (2559). การวิเคราะห์ความสามารถการส่งออกยางพาราของไทยโดยใช้ทฤษฎีดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏและแบบจำลองเพชร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา. (2562). รายงานสรุปภาวะการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียและการค้า ระหว่างประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 22 พฤษภาคม 2561 จาก <https://mocsongkhla.appthai.com/>
- สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา. (2562). รายงานสถิติจังหวัดสงขลา. ศูนย์ข้อมูลสถิติจังหวัด. เรียกใช้เมื่อ 3 เมษายน 2563 จาก <http://service.nso.go.th/nso/web/contact/contact04.html>
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). ภาวะเศรษฐกิจการเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 21 ตุลาคม 2561 จาก <https://www.oae.go.th/view/1/>
- Department of International Economic Affairs. (2019). Including interesting economic articles. Bangkok: Business Information Center, Ministry of Foreign Affairs.

- Kittisak Romket. (2013). The analysis of export performance for rubber industry in Thailand. Retrieved October 21 , 2018, from https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=92&RecId=45968&obj_id=602749
- Porter, M. E. (1998). The competitive advantage of nation. New York: Free Press.
- Porter, M. E. (1998). The Adam smith address: Location, cluster, and the new microeconomics of competition. *Business Economics*, 3(1), 1-17.
- Surapan Junsuwan. (2014). Development Approach of Sadoa border. Retrieved October 21, 2018, from <http://ird.skru.ac.th/RMS/file/9288.pdf>

การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดการอ่าน*
แบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อส่งเสริม
ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต

THE DEVELOPMENT OF AN ENGLISH INSTRUCTIONAL MODEL BASED
ON THE INTERACTIVE AND EXTENSIVE READING APPROACHES TO
ENHANCE CRITICAL READING ABILITY OF HIGH SCHOOL STUDENTS
IN DEMONSTRATION SCHOOLS

อภิณห์พร ฤกษ์อนันต์*

Apinphorn Rerg-a-nun

อารีรักษ์ มีแจ้ง

Areerug Meejang

วินิจ เทือกทอง

Winit Thuakthong

ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี

Education, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

อภิศักดิ์ ภูพิพัฒน์

Apisak Pupipat

ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

Liberal Arts, Thammasat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: apinphorn18@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมผสานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต 2) พัฒนาและหาคุณภาพรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต 3) ทดลองใช้รูปแบบการสอนฯ และ 4) ปรับปรุงรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้สอนและนักเรียน การได้มาซึ่งกลุ่ม

* Received 15 April 2023; Revised 26 April 2023; Accepted 28 April 2023

ตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบประเมินรูปแบบการสอน คู่มือการใช้รูปแบบการสอน แบบทดสอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนได้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิต มศว ปทุมวัน จำนวน 37 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหาบทสัมภาษณ์และความคิดเห็นของนักเรียนและผู้สอนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบคือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นกระตุ้น 2) ขั้นเตรียมความรู้ 3) ขั้นการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ 4) ขั้นสรุปและประเมินผล 5) ขั้นขยายความรู้ ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความคิดเห็นของนักเรียนพบว่า ได้พัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้นจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ใช้การคิดวิเคราะห์โดยใช้บทอ่านที่อยู่ในความสนใจและเป็นเรื่องใกล้ตัว ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้สอนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรม

คำสำคัญ: การสอนอ่านภาษาอังกฤษ, การอ่านแบบปฏิสัมพันธ์, การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ, การอ่านแบบกว้างขวาง

Abstract

The purposes of this mixed methods study were to 1) investigate the current conditions of teaching reading to senior Demonstration School students, 2) develop and verify the quality of an English instructional model based on the interactive and extensive reading approaches to enhance critical reading ability of senior Demonstration School students, 3) try out the model, and 4) improve the model. The qualitative data were gathered through interviews with teachers and students, and the sample was purposive sampling. The quantitative data were collected using a handbook evaluation form and a test on critical reading ability administered to a sample of 37 tenth-grade Patumwan Demonstration School students obtained by using multistage sampling. The data were analyzed using mean, standard deviation, T-test, and content analysis from the interviewees' opinions on learning activities. The results revealed that the developed English instructional model consisted of 5 steps including 1) arousing interest 2) preparation of the knowledge 3) interactive reading 4) conclusion and evaluation 5) expanding knowledge. The post reading test scores were significantly higher than the pre-test scores at .05 level. The results of students'

comments found that their critical reading ability has improved through a variety of learning activities which allowed them to think critically while reading texts of their interest. Teacher's comments found that most students paid attention and cooperated well in the learning activities.

Keywords: English Reading Instruction, Interactive Reading, Critical Reading, Extensive Reading

บทนำ

ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษนับว่าเป็นทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่งในการใช้ภาษา เนื่องจากใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ข้อมูลและรับข้อมูลความรู้ใหม่ ๆ (Gebhard, J. G, 2006) การอ่านทำให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนสารสนเทศกันได้ (Liu, Y, 2010) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านเอกสารวิชาการซึ่งผู้อ่านไม่ได้แค่อ่านออกเท่านั้น แต่ต้องสามารถตีความหมายจากข้อความที่ผู้เขียนถ่ายทอดได้ นอกจากนี้การรู้ภาษาอังกฤษยังส่งผลให้เกิดการเรียนรู้วิทยาการต่าง ๆ และติดตามสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างทันสถานการณ์ ดังนั้นความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษจึงกลายเป็นหนึ่งในทักษะทางภาษาที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการเรียนภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะสำหรับนักเรียนและนักศึกษาทั่วไป หากผู้เรียนสามารถอ่านภาษาอังกฤษได้ดี ย่อมส่งผลดีต่อตนเองในทุกๆด้าน

การศึกษาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนในปัจจุบันพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษ โดยจากข้อมูลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสาธิตสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2564 พบว่าในปี 2562 มีคะแนนต่ำสุดคือ 51.81 และปี 2564 มีคะแนนสูงสุดคือ 56.91 และเมื่อคิดคะแนนเฉลี่ยรวมตั้งแต่ปี 2560 - 2564 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 54.17 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ, 2564) จากข้อมูลที่แสดงมาแม้ว่าคะแนนเฉลี่ยในวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนสาธิตจะมากกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ แต่มีคะแนนเฉลี่ยเกินครึ่งของคะแนนเต็มเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ข้อมูลดังกล่าวนี้บ่งชี้ว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจ นอกจากนี้การวิเคราะห์ข้อสอบ พบว่า ข้อสอบในส่วนการอ่านมีมากกว่าครึ่งของข้อสอบในส่วนอื่น แสดงว่าการอ่านนั้นค่อนข้างส่งผลต่อคะแนนในการทำแบบทดสอบ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาปัญหาดังกล่าว โดยศึกษาสภาพการเรียนการสอนการอ่านภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิตฯ โดยการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่าการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษยังเน้นที่ผู้สอนเป็นหลัก โดยผู้สอนจะมีบทบาทในการเรียนการสอนมากกว่านักเรียน ซึ่งนักเรียนไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น

หรือมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และกิจกรรมการสอนอ่านไม่ส่งเสริมทักษะการคิดเท่าที่ควร จากปัญหาสภาพการจัดการเรียนการสอนอ่านที่กล่าวมา จึงควรมีการปรับการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีบทบาทและได้ใช้กระบวนการคิดมากขึ้น โดยการทำกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนหรือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและพัฒนากระบวนการคิดมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Reading Approach) ซึ่งเป็นแนวคิดที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทอ่าน เพื่อน และผู้สอน โดยผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย นักเรียนใช้ความรู้พื้นฐานเดิมมาประกอบการอ่าน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษให้ดีขึ้นได้ (Grabe, W., 2009) การสอนอ่านตามแนวคิดปฏิสัมพันธ์จึงเป็นเป็นแนวทางการสอนอ่านที่น่าสนใจและสอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนการสอนและใช้ความคิดขณะเรียน ประกอบกับนักเรียนได้ฝึกการทำงานร่วมกันจากการทำกิจกรรมการเรียนการสอนในหลายรูปแบบ และเนื่องจากการอ่านภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนมาก ผู้วิจัยจึงสนใจแนวทางการอ่านแบบกว้างขวาง (Extensive Reading) ของ Day และ Bamford ที่กล่าวว่า การอ่านแบบกว้างขวางหมายถึง การอ่านเพิ่มเติม (Supplementary Reading) โดยที่นักเรียนเลือกบทอ่านเองตามความสนใจนอกห้องเรียน (Day, R. R. & Bamford, J., 1998) นอกจากนี้มีงานวิจัยมากมายที่ศึกษาผลของการใช้แนวทางการอ่านแบบกว้างขวาง ต่อประสิทธิภาพและทัศนคติในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ (Wisaijorn, P., 2017) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแนวทางการอ่านแบบกว้างขวางมาพัฒนาร่วมกับแนวทางการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ในการพัฒนารูปแบบการสอน ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการเตรียมความพร้อมของนักเรียนเองในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาแล้วยังเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ดังนั้น รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทางการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต มีกิจกรรมการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นกระตุ้น 2) ขั้นเตรียมความรู้ 3) ขั้นการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ 4) ขั้นสรุปและประเมินผล และ 5) ขั้นขยายความรู้ โดยมีเอกสารประกอบรูปแบบคือ คู่มือการใช้รูปแบบการสอน ทั้งนี้รูปแบบการสอนที่พัฒนามีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในทักษะย่อยต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) การสรุปใจความสำคัญ 2) การแยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น 3) การบอกจุดประสงค์ของผู้เขียน 4) การวิเคราะห์เจตคติของผู้เขียน (attitude) และน้ำเสียงของบทอ่าน (tone) 5) การอ้างอิง 6) การสรุปความ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต
2. เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต
4. เพื่อปรับปรุงรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิตฯ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และแบบบันทึกความคิดเห็นของนักเรียนและแบบสะท้อนคิดการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากผลแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการทดลอง มีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขต

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ ผู้สอนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษ จำนวน 14 คน ที่มีประสบการณ์การสอนอ่านภาษาอังกฤษ 5 ปีขึ้นไป และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิตฯ จำนวน 28 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต

1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการสอนจำนวน 2 คน และด้านการสอนอ่านภาษาอังกฤษจำนวน 3 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ประเมินรูปแบบการสอน และคู่มือการใช้รูปแบบการสอน

1.3 ประชากร (Population) คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 18,635 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564)

1.4 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน จำนวน 37 คน ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling)

1.5 เนื้อหา ได้แก่ จากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ เอกสารตำรางานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการสอนอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ การอ่านแบบกว้างขวาง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และการพัฒนารูปแบบการสอน และทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา คัดสำเนาจากรายงานวิจัยหรือบทความตามเว็บไซต์

1.6 สถานที่ คือ พื้นที่เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกความคิดเห็นของนักเรียนและผู้สอนเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้สอนวิชาการอ่านภาษาอังกฤษที่มีอายุการทำงาน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.76 - 1.00, และ 0.78 - 1.00 ตามลำดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่แบบประเมินรูปแบบการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบการสอนซึ่งผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงและครอบคลุมเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม โดยได้ค่าเฉลี่ย 3.14 และ 3.03 ตามลำดับแบบทดสอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่าง 0.76 - 1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยนำผลคะแนนจากการทดสอบมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สูตรการหาค่า ของ Whitney and Sabers (Whitney, D. R. & Sabers, D. L., 1970) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ใช้วิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ โดยพิจารณาความยากของข้อสอบที่ได้อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบที่ได้อยู่ระหว่าง 0.25 - 0.75 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการตัดข้อที่มีคะแนนที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ 0.20 ทั้ง ทำให้ได้แบบทดสอบที่เหลือจำนวน 20 ข้อ แล้วผู้วิจัยจึงหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้ ค่าความยากของข้อสอบ (p) มีค่าเท่ากับ 0.333 - 0.737 ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าเท่ากับ 0.231 - 0.551 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยรวมทั้งฉบับเท่ากับ

0.826 ซึ่งผู้วิจัยจัดพิมพ์แบบทดสอบสำหรับการนำไปใช้ในการทดลองต่อไป แล้วนำไปให้นักเรียนทำก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เพื่อเก็บข้อมูลและนำไปวิเคราะห์สถิติเพื่อหาค่าทางสถิติของข้อมูลที่ศึกษา

3. การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์ผู้สอนและนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษ

ระยะที่ 2 การพัฒนาและหาคุณภาพรูปแบบการสอนโดยเก็บข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบประเมินรูปแบบการสอน และคู่มือการใช้รูปแบบการสอน

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการสอนโดยเก็บข้อมูลจากคะแนนแบบทดสอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการทดลอง รวมทั้งความคิดเห็นของนักเรียนและผู้สอนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอน

ระยะที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบการสอน ผู้วิจัยนำผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนในระยะที่ 3 ไปปรับปรุงเพื่อให้ได้รูปแบบการสอนฉบับสมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ผู้สอนและนักเรียน ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้สอนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน และนำข้อมูลมาสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

การพัฒนาแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต มีผลการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิต ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การเตรียมความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน การกระตุ้นความสนใจและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย รวมถึงการใช้บทอ่านที่อยู่ในความสนใจและเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียน และการวัดประเมินผลที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ส่งผลต่อการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาและการหาคุณภาพรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต ดังตารางที่ 1 - 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการสอน

รายการประเมิน	คะแนนเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
1. ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ	3.2	ดี
2. ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการสอน	3.5	ดี
3. องค์ประกอบของรูปแบบการสอน	3.0	ดี
ภาพรวม	3.4	ดี

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.4$) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับดีทุกข้อ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคู่มือการใช้รูปแบบการสอน

รายการประเมิน	คะแนนเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
1. การจัดลำดับองค์ประกอบในคู่มือมีความเหมาะสม	3.2	ดี
2. คู่มือทำให้เกิดความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมในการสอน	3.0	ดี
3. คู่มือทำให้เกิดความเข้าใจในองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้	3.0	ดี
4. คู่มือทำให้เกิดความเข้าใจในการวัดและประเมินผล	2.8	ดี
5. คู่มือทำให้เกิดความเข้าใจในบทบาทผู้เรียนและผู้สอน	3.2	ดี
6. คู่มือทำให้เกิดความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น	3.0	ดี
ภาพรวม	3.0	ดี

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อคู่มือการใช้รูปแบบการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.0$) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับดีทุกข้อ

ระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลการทดสอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มทดลอง	N	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	37	20	10.92	3.87	34.77	0.00
หลังเรียน	37	20	14.65	2.53		

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบความสามารถในการอ่านอย่างมี
วิจารณญาณของกลุ่มทดลองหลังเรียน ($\bar{X}$ = 14.65, S.D. = 2.53) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =
10.92, S.D. = 3.87) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังเรียนนักเรียน
กลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับการ
อ่านแบบกว้างขวางมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนเรียน

ผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนส่วนใหญ่แสดง
ความเห็นว่าย่อบทอ่านน่าสนใจ มีความแปลกใหม่ ทันสมัยและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันทำให้มี
แรงจูงใจในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนน่าสนใจทำให้มีความ
กระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น และได้ฝึกทักษะการอ่านทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนโดย
ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ส่งผลให้ได้พัฒนาทักษะการอ่านมากขึ้น

ผลความคิดเห็นของผู้สอนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้สอนให้ข้อมูลว่า
นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม เช่น การแสดงความคิด
เห็น การอภิปราย การทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น นอกจากนี้การตรวจสอบจากการทำ
แบบฝึกหัด และการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนในห้องเรียนเกี่ยวกับบทอ่านพบว่า นักเรียน
ส่วนใหญ่ตอบคำถามได้ถูกต้องเกินครึ่งของจำนวนนักเรียนทั้งหมดซึ่งเป็นผลมาจากการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลที่เน้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดวิเคราะห์ขั้นสูง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดการอ่าน
แบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมี
วิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สภาพการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน
โรงเรียนสาธิต

การเตรียมความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียนก่อนอ่าน พบงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ
งานวิจัยของ Latham, K. K. ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ผลของกลวิธีการศึกษาคำศัพท์แบบปฏิสัมพันธ์ที่
ส่งผลต่อการรับรู้คำศัพท์ของครูและนักเรียน พบว่า 1) ครูและนักเรียนที่ได้เรียนด้วยกลวิธี
การศึกษาคำศัพท์แบบปฏิสัมพันธ์มีความรู้คำศัพท์ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง 2) นักเรียนเป็นปัจจัย
สำคัญในการวางแผนกลวิธีการสอนในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องในห้องเรียน 3) การสอนคำศัพท์ช่วย
ลดเวลาในการเรียนการสอนมากขึ้นจากการใช้กิจกรรม Word Wall และ 4) ความรู้ด้าน
คำศัพท์ของนักเรียนเพิ่มมากขึ้นระหว่างการเรียนด้วยกิจกรรม Word Wall (Latham, K. K.,
2011)

2. การพัฒนาและหาคุณภาพรูปแบบการสอน

รูปแบบการสอนมีกระบวนการพัฒนาที่ชัดเจน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากสภาพการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษและแนวคิดสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ของ Rummelhart และ Irwin แนวคิดการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณของ Wallace และ Kurland และแนวคิดการพัฒนาการเรียนการสอนของ Joyce & Weil เพื่อนำมาสู่ความเข้าใจในภาพรวมของการพัฒนารูปแบบการสอน โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบการสอน ดังนี้ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล หลักการนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณะ โฆษณุนันท์ และอังคณา ตุงคะสมิต ที่พบว่ารูปแบบการสอนมีความเหมาะสม ทั้งองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี รวมทั้งมีแนวคิดทฤษฎีรองรับสามารถนำไปใช้ทดลองเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กฤษณะ โฆษณุนันท์, 2561; อังคณา ตุงคะสมิต, 2550)

3. การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการสอน

3.1 การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์โดยนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทอ่าน เพื่อนในห้องเรียน และผู้สอน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนานและไม่รู้สึกเบื่อกับการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามพบงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ เกศริน ทองงาม ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษตามแนวคิดการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการสอนที่พัฒนามีชื่อว่ารูปแบบสามพีสองอี (3P 2E Model) กระบวนการเรียนการสอนมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 การให้ความรู้และสอนทักษะ ขั้นที่ 3 การฝึกหัด ขั้นที่ 4 การปฏิบัติจริง และ ขั้นที่ 5 การประเมินผล 2) จากผลการทดลองพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้รูปแบบการสอนนักเรียนมีความสามารถอยู่ในระดับสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนอยู่ในระดับมาก (เกศริน ทองงาม, 2557)

3.2 การกระตุ้นความสนใจโดยใช้ประสบการณ์เดิมของนักเรียนในกิจกรรมก่อนการอ่าน เนื่องจากความรู้จากประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานให้นักเรียนสามารถเดาเหตุการณ์จากเนื้อเรื่องได้ มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ พรณี เสวตมาลย์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนลาสนวิทยา ระหว่างการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ด้วยเทคนิค KWL-PLUS และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนต้องใช้ประสบการณ์เดิมเพื่อตีความ ทำความเข้าใจเรื่องที่จะอ่าน ดังนั้น ประสบการณ์เดิมจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงขึ้น โดย 1) ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของกลุ่มที่ได้รับการสอนอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ด้วย

เทคนิค KWL-PLUS สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของกลุ่มที่ได้รับการสอนอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ด้วยเทคนิค KWL-PLUS หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (พรณี เสวตมัลย์, 2543)

3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ช่วยส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ พบงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ สุรรัตน์ อักษรกาญจน์ ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ : เทคนิคการอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (CORI) ร่วมกับกลวิธีอาร์ อี เอ พี ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสามารถพัฒนาได้ด้วยเทคนิคการอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (CORI) ร่วมกับกลวิธีอาร์ อีเอ พี เป็นการจัดการเรียนการสอนซึ่งเน้นการฝึกทักษะการอ่านอย่างพินิจพิจารณาใคร่ครวญวิเคราะห์สังเคราะห์ตีความ และประเมินค่า โดยมีขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 สังเกตและสำรวจตนเอง ขั้นที่ 2 ค้นคว้า ขั้นที่ 3 ทำความเข้าใจและวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นที่ 4 นำเสนอผลการอ่านในรูปแบบต่าง ๆ ขั้นที่ 5 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ ขั้นที่ 6 คิดพิจารณาผลการอ่าน ซึ่งในแต่ละขั้นเป็นการเชื่อมโยงตั้งแต่การสรุปโดยทั่วไปไปจนถึงการโต้ตอบอย่างมีวิจารณญาณและวิพากษ์วิจารณ์ในระดับสูง ในขณะเดียวกันผู้อ่านจะมีการพัฒนาด้านการอ่านด้านการเขียน ด้านการคิด และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ดีขึ้น (สุรรัตน์ อักษรกาญจน์, 2557)

3.4 การอ่านแบบกว้างขวางเพื่อฝึกฝนการอ่านนอกห้องเรียนช่วยพัฒนาทักษะการอ่านและนิสัยรักการอ่านของนักเรียน พบงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ กุสุมา มะแซ และ นิสากร จารุมณี ที่ได้ศึกษาเรื่อง การใช้วิธีการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางโดยครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านนอกห้องเรียนและจัดให้มีการสอบหลังการอ่านเพื่อเป็นการติดตามการอ่านของนักเรียน ครูและนักเรียนมีความเห็นว่าการอ่านแบบกว้างขวางช่วยพัฒนาความรู้ทางด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ ความรู้ทั่วไปแก่นักเรียน และยังช่วยเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน สรุปผลการวิจัยพบว่า วิธีการอ่านแบบกว้างขวางมีศักยภาพในการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน (กุสุมา มะแซ และนิสากร จารุมณี, 2563)

4. การปรับปรุงรูปแบบการสอน

การวัดและประเมินผลในรูปแบบที่หลากหลายโดยการส่งเสริมการใช้ความคิดวิเคราะห์เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ แนวคิดนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Duncan, W. J. ได้กล่าวถึงการวัดประเมินผลความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณว่าควรเป็นคำถามที่มีความหลากหลาย เพื่อสะท้อนให้ผู้อ่านได้ใช้กระบวนการคิดที่ซับซ้อนมากกว่าการอ่านเพื่อความเข้าใจทั่วไป เช่น คำถามที่ให้ผู้อ่านตีความ สรุปความ เป็นต้น

(Duncan, W. J., 2004) และงานวิจัยของ ยุพคิน ไชยรบ ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีเกณฑ์แตกต่างกันขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการวัด เช่นการวัด ประเมินผลด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึก และการปฏิบัติงานของนักเรียน ซึ่งการวัดแต่ละครั้งมีทั้งความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการ ประเมินค่า ซึ่งในการวัดและประเมินผลในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสามารถประเมินโดย เน้นส่วนใดส่วนหนึ่งที่ต้องการได้ (ยุพคิน ไชยรบ, 2554)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

จากองค์ความรู้สรุปได้ว่า รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีหลักการที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบทอ่าน ผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอนโดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่หลากหลายและเน้นการคิดขั้นสูงซึ่งมีขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้ 1) ขั้นกระตุ้น (Arousing Interest) 2) ขั้นเตรียมพร้อม (Preparation of the knowledge) 3) ขั้นการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Reading) 4) ขั้นสรุปและวัดประเมินผล (Conclusion & Evaluation) และ 5) ขั้นขยายความรู้ (Expanding Knowledge) บทบาทผู้เรียนเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบทอ่าน เพื่อนและผู้สอนโดยการทำกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ฝึกอ่านเพิ่มเติมนอกห้องเรียนจากการหาบทอ่านเพิ่มเติมและใช้ความคิดวิเคราะห์ในการทำกิจกรรมและการวัดประเมินผล สำหรับบทบาทผู้สอนมีการกระตุ้นความสนใจของนักเรียนโดยการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกอ่านนอกห้องเรียนและกระตุ้นให้นักเรียนใช้การคิดวิเคราะห์ในการทำกิจกรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการเรียนการสอนอ่านในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่านักเรียนมีความรู้ด้านคำศัพท์น้อย ขาดแรงจูงใจและความสนใจในการเรียนการสอนอ่าน โดยเฉพาะบทอ่านที่มีความยากทั้งด้านคำศัพท์และเนื้อหา 2) ได้รูปแบบการสอนที่มีขั้นตอนการสอนดังนี้ 2.1) ขั้นกระตุ้น 2.2) ขั้นเตรียมพร้อม 2.3) ขั้นการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ 2.4) ขั้นสรุปและวัดประเมินผล และ 2.5) ขั้นขยายความรู้ ผลการประเมินรูปแบบการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบการสอนมีความเหมาะสมในระดับดี 3) ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนพบว่า นักเรียนมีความชอบในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเนื่องจากมีการสอนที่หลากหลาย เน้นให้มีการคิดวิเคราะห์ บทอ่านมีความน่าสนใจและอยู่ใกล้ตัวนักเรียนจึงทำให้นักเรียนมีความรู้สึกรู้ว่ามีทักษะการอ่านดีขึ้น และผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้สอนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรม และสามารถทำกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง 4) มีการปรับปรุงแบบการทำกิจกรรมกลุ่ม ปรับการเขียนขั้นตอนการทำกิจกรรมให้มีความชัดเจนมากขึ้น เพิ่มระยะเวลาในการทำกิจกรรมที่มีหลายขั้นตอนและปรับจำนวนข้อของแบบฝึกหัดหลังการอ่านให้มากขึ้น ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ได้แก่ 1) ก่อนดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้ ผู้สอนควรชี้แจงให้นักเรียนทราบรายละเอียดเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเข้าใจให้นักเรียน 2) ผู้สอนควรตรวจสอบความเหมาะสมด้านเวลาและเนื้อหาของการมอบหมายในการอ่านเพิ่มเติมนอกห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองเปรียบเทียบกับรูปแบบการสอนที่ใช้แนวคิดอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 2) ควรมีการตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของบทอ่านที่นำไปใช้ในการเรียนการสอนว่าส่งผลต่อความสามารถของนักเรียนและประสิทธิผลในการเรียนในด้านใดบ้าง

เอกสารอ้างอิง

- เกศริน ทองงาม . (2557). การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษ ตามแนวการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 6(2), 67-79.
- กฤษณะ โฆษชุนหนันท์. (2561). การพัฒนารูปแบบการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยวิธี เอส คิว โฟร์ อาร์ (SQ4R) และการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กุสุมา มะแซ และนิสากร จารุมณี. (2563). การใช้วิธีการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อพัฒนาความสามารถในการ อ่านภาษาอังกฤษ. วารสารเกษมบัณฑิต, 21(1), 117-133.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พรณี เศวตมาลย์. (2543). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษด้วยการสอนแบบ KWL-plus กับการสอนตามคู่มือครู. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยุพคิน ไชยรบ. (2554). การพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในสาระการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้รูปแบบการสอนเพื่อให้เกิดมโนมติ. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา, 5(4), 70-77.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ. (2564). ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://www.niets.or.th/uploads/content_pdf/pdf_1594882242.pdf
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด. เรียกใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2565 จาก <https://www.ops.go.th/th/service/mua-stuservice/item/1729-2020-06-02-07-02-58>
- สุรรัตน์ อักษรกาญจน์. (2557). การพัฒนาการสอนการอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ร่วมกับกลวิธีอาร์ อี เอ พี เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- อังคณา ตุงคะสมิต. (2550). การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาศรีดงเค็ง จังหวัดขอนแก่น. เรียกใช้เมื่อ 17 มกราคม 2566 จาก <http://thesis.swu.ac.th>
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Day, R. R. & Bamford, J. (1998). *Extensive Reading in the second language classroom* (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Duncan, W. J. (2004). A case for great books in management education. *Academy of Management Learning & Education*, 3(4), 421-428.
- Gebhard, J. G. (2006). *Teaching English as a foreign or second language: a teacher self-development and methodology guide*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Grabe, W. (2009). *Teaching and testing reading*. West Sussex England: Wiley-Blackwell.
- Latham, K. K. (2011). The effects of an Interactive Vocabulary strategy on teachers' and students' perceptions of word learning. Retrieved December 15 , 2022, from http://libres.uncg.edu/ir/uncc/f/Latham_uncc_0694D_10172.pdf
- Liu, Y. (2010). Social Media Tools as a Learning Resource. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*, 3(1), 101-114.
- Whitney, D. R. & Sabers, D. L. (1970). *Improving Essay Examination III. Use of Item Analysis*. Technical Bulletin11. Mimeographed Iowa City: University Evaluation and Examination Service.
- Wisaijorn, P. (2017). Effects of Extensive Reading on Thai University Students. *Pasaa Paritat Journal*, 32(1), 29-62.

การสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์
ให้อำเภอบेतง จังหวัดยะลา*
CREATION OF BATIK PRINTS TO CREATE AN IDENTITY,
BETONG DISTRICT, YALA PROVINCE

พอหทัย ชุ่นสัน*

Porhathai Soonsan

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Yala Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: porhathai.s@yru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ให้กับอำเภอบेतง จังหวัดยะลา 2) เพื่อออกแบบลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับอำเภอบेतง จังหวัดยะลา จำนวน 4 ลวดลาย 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจลายผ้าบาติกพิมพ์ อำเภอบेतง จังหวัดยะลา การดำเนินงานวิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการจัดสนทนากลุ่ม จากกลุ่มประชากรตัวแทนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและประชาชนผู้เข้ามาใช้บริการที่ว่าการอำเภอบेतง จำนวน 20 คน และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเครื่องมือแบบสอบถามความพึงพอใจของลายผ้าบาติกพิมพ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ผลการวิจัยพบว่า 1) อำเภอบेतง มีจุดเด่นที่รู้จักของคนทั่วไปอยู่ 2 ด้าน คือ 1.1) ด้านวัฒนธรรมอำเภอบेतงมีจุดเด่นอยู่ที่สิ่งปลูกสร้างทางสถาปัตยกรรมและอาหาร 1.2) ด้านนิเวศเป็นพื้นที่ที่มีความสวยงาม พื้นที่สูงล้อมรอบด้วยภูเขามียะเลหมอกเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ และมีต้นไผ่จำนวนมากเป็นที่มาของคำว่าเบตงที่แปลว่า ไผ่ 2) ได้แนวความคิดเพื่อออกแบบลวดลายผ้าบาติกพิมพ์จากการศึกษาอัตลักษณ์ในการจัดสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งออกแบบลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ จำนวน 4 ลวดลาย โดยแบ่งเป็นลวดลายที่ได้แรงบันดาลใจจากทุนทางวัฒนธรรม จำนวน 2 ลวดลาย คือ ลวดลายสายใยเบตง และลวดลายเลิศรสเบตง แรงบันดาลใจจากทุนทางนิเวศ จำนวน 2 ลวดลาย คือ ลวดลายไผ่งามและลวดลายเมืองในหมอกดอกไม้งาม 3) มีระดับการประเมินความพึงพอใจจากตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอบेतง เห็นว่าลวดลายไผ่งาม ตรงตามเป้าหมายมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.53 ลวดลายเลิศรสเบตง มีค่าเฉลี่ย

4.47 ลวดลายเมืองในหมอก ดอกไม้งาม มีค่าเฉลี่ย 4.41 และลวดลายสายใยเบตง มีค่าเฉลี่ย 4.29

คำสำคัญ: ผ้าบาติกพิมพ์, อัตลักษณ์, อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

Abstract

The objectives of this research were, 1) to study the identity for Betong District, Yala Province. 2), to design Batik printed pattern to create an identity for Betong District in amount of 4 pattern. 3), to assess the satisfaction of printed Batik pattern. The research operation used a mixed research method by collecting qualitative data to support quantitative data. Collection of qualitative data conducted by selecting a small group discussion from representatives of population and officers and people who came to use the services of Betong District Office, totaling 20 people. Collection of quantitative data by using satisfaction questionnaire for printed Batik Pattern. Data was analyzed using statistics. The result of the research found that, 1) Betong District has 2 distinctive features that are known to the general public: 1.1 Betong Districts's cultural features are architectural buildings and foods, 1.2 ecologically, is a beautiful area with good weather throughout the year. The highlands are surrounded by mountains, there is a sea of mist in many areas and plenty of bamboos, which is the origin of word "Betong", means bamboo. The concept of designing Batik printed patterns from exploring identity from group discussions into 4 Batik printed patterns and divided into 2 cultural aspects, namely "Tasty Betong Pattern" and "Betong Bond Pattern". The ecological aspect, namely, "Beautiful Bamboo Pattern" and "Beautiful City in Fog and Flora", 3) The level of satisfaction assessment from the sample of population living in Betong District scored at an average of 4.53, Tasty Betong Pattern with an average of 4.47, the Pattern of City in the Fog and Flora with an average of 4.41 and the Pattern of Betong Bond scored at an average of 4.29

Keywords: Batik printed, Identity, Betong District, Yala Province

บทนำ

ด้วยกระทรวงมหาดไทย โดยกรมพัฒนาชุมชน ได้เสนอเรื่องมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย เสนอต่อคณะรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2563 มีมติเห็นชอบตามกระทรวงมหาดไทยเสนอ และให้กระทรวงมหาดไทย (กรมการพัฒนาชุมชน) เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรม (กรมการส่งเสริมวัฒนธรรม) ในการดำเนินการตามมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย โดยให้นโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมให้ข้าราชการ ประชาชน แต่งกายด้วยผ้าไทยตามความเหมาะสมของท้องถิ่น พร้อมทั้งให้ทุกกระทรวงพิจารณาจัดทำมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย โดยการจัดทำแผนงานหรือโครงการรณรงค์การใช้และสวมใส่ผ้าไทยและผ้าพื้นเมือง รวมทั้งรวบรวมเนื้อหาสาระและข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไทยและผ้าพื้นเมืองในพื้นที่จังหวัด เพื่อสร้างค่านิยมและการตระหนักรับรู้การรักษามรดกและอัตลักษณ์ภูมิปัญญาของไทย ส่งเสริมอนุรักษ์ต่อยอดภูมิปัญญา เกี่ยวกับการแปรรูปผ้าไทยผลิตเป็นสินค้าต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเศรษฐกิจฐานรากในระดับจังหวัดและชุมชนต่าง ๆ และเพื่อรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของผ้าไทยที่สามารถจัดจำหน่ายและแข่งขันในตลาดอย่างยั่งยืน (ศาลากลางจังหวัดยะลา, 2563)

จังหวัดยะลาส่งเสริมต่อยอดในการสร้างผ้าไทยและผ้าพื้นถิ่น ตามนโยบายคณะรัฐมนตรี โดยเชิญชวนให้บุคลากรในหน่วยงาน องค์กร ประชาชนสวมใส่ผ้าไทยและผ้าพื้นเมือง ในการดำรงชีวิต ปฏิบัติงาน และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทุกวันอังคารและวันศุกร์ ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการ เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2563 (ศาลากลางจังหวัดยะลา, 2563) สำหรับจังหวัดยะลานั้นมีผ้าพื้นเมืองที่ทำด้วยมือ เช่น ผ้าบาติก ที่ได้รับอิทธิพลจากคาบสมุทรมาลายูตอนล่าง ซึ่งทำให้ผ้าบาติกมีลวดลายในเชิงนามธรรม และมีสีสันสะดุดตา ด้วยเหตุที่รับเอาอิทธิพลจากประเทศอินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และจีน ทำให้ผ้าบาติกของจังหวัดยะลามีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นไม่แพ้จังหวัดอื่นในภูมิภาคเดียวกัน เป็นผ้าที่สร้างลวดลายที่เกิดจากการกันสียด้วยเทียน แล้วแต้มระบายหรือย้อมในส่วนที่ต้องการให้ติดสี ทำให้ผ้าบาติกของจังหวัดยะลามีเอกลักษณ์โดดเด่นในด้านสีสันที่สดใส มีเทคนิคในการผลิตหลายแบบ เช่น การเขียนด้วยมือ การพิมพ์และพิมพ์ลวดลายบนผ้า ปัจจุบันจังหวัดยะลามีภูมิปัญญาและแหล่งทำผ้าบาติกที่อยู่หลายกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีการฟื้นฟูเทคนิคผ้าบาติกโบราณมาสร้างลวดลายและปรับสีสันทันสมัยมากขึ้น (ฐานข้อมูลท้องถิ่นภาคใต้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2565) การผลิตผ้าบาติกในประเทศไทยมีมาประมาณ 55 – 60 ปี โดยแพร่เข้ามาทางจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งรับเทคนิคการทำผ้าบาติกมาจากประเทศมาเลเซีย ลายผ้าบาติกในยุคแรก ๆ จึงมีลักษณะของศิลปะแบบมาเลเซีย เทคนิคการผลิตที่ใช้กันในภาคใต้ช่วงแรก ที่อำเภอสุไหงโก-ลกและอำเภอสุไหงปาตี จังหวัดนราธิวาส คือ การใช้

แม่พิมพ์โลหะสำหรับพิมพ์เทียนเพื่อทำลวดลาย เราจึงเรียกการทำผ้าบาติกชนิดนี้ว่า ผ้าบาติกพิมพ์ ชาวไทยในภาคใต้เรียกผ้าบาติกว่า ผ้าปาเต๊ะ หรือผ้าบาเต๊ะ โดยรู้จักผ้าบาติกในลักษณะของผ้าพันและผ้าโสร่งมาจากภาษาอินโดนีเซีย ซึ่งหมายความว่าผ้านุ่ง (นันทา โรจนอุดม ศาสตร์, 2557) ผ้าบาติกเป็นสินค้าของพื้นที่ชายแดนภาคใต้และรู้จักกันอย่างแพร่หลาย ที่สามารถบอกเรื่องราวในท้องถิ่นที่มาของวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ธรรมชาติ เอกลักษณ์ของแหล่งผลิตหรือกระทั่งความรู้สึกนึกคิดของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ (ตะวัน ตนยะแหละ และคณะ, 2560)

นายเอก ยังอภัย ณ สงขลา นายอำเภอเบตง จังหวัดยะลา กล่าวว่า อำเภอเบตงขอร่วมรณรงค์ส่งเสริมภาพลักษณ์ความเป็นไทย ผ่านวิถีแบบไทย ด้วยการแต่งกายแบบผ้าไทย ผ้าพื้นเมือง เพื่อสร้างการรับรู้ความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ในด้านเอกลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ปลุกฝังความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก เยาวชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบสาน และสืบสานเอกลักษณ์ประจำชาติ พร้อมทั้งส่งเสริม การสร้างงานสร้างอาชีพ ให้เกิดการสร้างรายได้แก่ครัวเรือน และกลุ่มในท้องถิ่น พร้อมกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา (NNT สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์, 2565) อำเภอเบตง เป็นอำเภอที่มีพื้นที่อยู่ทางตอนใต้สุดของประเทศไทย สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่โอบล้อมด้วยภูเขาสูงส่งผลให้มีอากาศหนาวเย็นตลอดปี ด้วยความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์เฉพาะตัวตรงนี้ ทำให้เบตงกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีเสน่ห์และน่าสนใจ เบตงมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายที่สวยงามและโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ นอกจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้ว ในส่วนของวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีและอาหารการกินในเบตงก็มีความโดดเด่นและหลากหลายอันเนื่องมาจากการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนาซึ่งต่างมีวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตกันอย่างลงตัวส่งผลให้เบตงกลายเป็นเมืองพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากที่สุดของประเทศ และเบตงยังเป็นเมืองท่องเที่ยวทางภาคใต้ตอนล่างที่สร้างรายได้เข้าประเทศมากที่สุดอีกด้วย (กันฐิมา แก้วงาม และวิไลวรรณ วงวิไลเกษม, 2562)

รายงานผลสำรวจความต้องการในการรับบริการวิชาการ ที่อยู่ในพื้นที่พัฒนาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (Area Base) เพื่อนำผลการสำรวจมาประกอบการจัดทำแผนงานบริการวิชาการและโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ พบว่า หน่วยงานราชการในเขต อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ต้องการลวดลายผ้าบาติกที่มีลวดลายอัตลักษณ์ของหน่วยงานของตนเอง (งานวิจัยและบริการวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2565) เพื่อสร้างการรับรู้ความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ในด้านเอกลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและภูมิปัญญา

ท้องถิ่น และเพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในเรื่องของการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ผ้าพื้นเมือง ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดจัดทำวิจัยโครงการการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ อำเภอบेतง จังหวัดยะลา เพื่อให้ผลผลิตงานวิจัยสามารถสร้างอัตลักษณ์ให้กับหน่วยงาน องค์กร และสามารถเป็นต้นแบบการออกแบบลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ให้กับผู้ประกอบการด้านผ้าและเครื่องแต่งกาย บนพื้นฐานของการสื่อสารอัตลักษณ์ ซึ่งอาจเป็นภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ระบบนิเวศ ลักษณะเฉพาะทางพื้นที่ อำเภอบेतง จังหวัดยะลา เพื่อความรู้และเกิดความประทับใจ เกิดการจดจำเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป สามารถสื่อสารเรื่องราวของอำเภอบेतงผ่านลวดลายผ้าแก่ผู้คนภายนอก เพราะชุมชนที่มีอัตลักษณ์เฉพาะทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม และสามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์นั้นให้ประชาชนภายในชุมชนได้รับรู้ เรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดเพื่อสืบสานอัตลักษณ์ชุมชนได้ย้อมสร้างการรับรู้ สร้างความสนใจและดึงดูดประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งประโยชน์แก่ชุมชนโดยเฉพาะประโยชน์ทางเศรษฐกิจในการสร้างอาชีพและรายได้แก่ชุมชน (วรรณรัตน์ ศรีรัตน์ และคณะ , 2564)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ให้กับอำเภอบेतง จังหวัดยะลา
2. เพื่อออกแบบลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับอำเภอบेतง จังหวัดยะลา จำนวน 4 ลวดลาย
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของลายผ้าบาติกพิมพ์ อำเภอบेतง จังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Methodology Research) ใน 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม จากกลุ่มตัวแทนประชากรภาครัฐและประชาชนในที่ว่าอำเภอบेतง จำนวน 20 คน เพื่อศึกษาอัตลักษณ์และข้อมูล สำหรับใช้เป็นแนวคิดเพื่อออกแบบสร้างสรรค์ลายผ้าบาติกพิมพ์ ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของอำเภอบेतง จังหวัดยะลา 2) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเลือกใช้เครื่องมือแบบสอบถามความพึงพอใจลวดลายผ้า โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มีกลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอบेतง จังหวัดยะลา โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 382 คน จากประชากรที่อาศัยในอำเภอบेतง ทั้งสิ้น 50,332 คน ตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (Krejcie, R.V., & Morgan, D.W., 1970) ตารางนี้เป็นตารางสำเร็จรูปแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

2. ผู้วิจัยศึกษาอัตลักษณ์ด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากกลุ่มตัวแทนประชากรภาครัฐและประชาชนในทิวการอำเภอเบตง จำนวน 20 คน เพื่อให้ได้แนวคิดในการออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยมีประเด็นการสนทนากลุ่ม ใน 2 หัวข้อดังนี้

หัวข้อที่ 1 วัฒนธรรมในอำเภอเบตง

1.1 คำถามสนทนากลุ่ม: สถานที่สำคัญของอำเภอเบตง

1.2 คำถามสนทนากลุ่ม: อาหารที่ขึ้นชื่อของอำเภอเบตง

หัวข้อที่ 2 ระบบนิเวศในอำเภอเบตง

2.1 คำถามสนทนากลุ่ม: ลักษณะเด่นของพื้นที่และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เรามักพบเห็นในอำเภอเบตง

2.2 คำถามสนทนากลุ่ม: ต้นไม้ชนิดใดที่มักพบได้บ่อยในอำเภอเบตง

3. นำผลของการดำเนินการในการศึกษาอัตลักษณ์ มาเป็นแนวคิดในการออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางระบบนิเวศ จำนวน 4 ลวดลาย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเลือกใช้เครื่องมือแบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในลวดลายผ้าสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ชุด ดังนี้

แบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 382 คน

1. ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความเป็นอัตลักษณ์และความพึงพอใจ เกี่ยวกับลวดลายผ้าบาติกพิมพ์

2. สร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับลวดลายผ้าพิมพ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสำรวจ

ตอนที่ 2 ประเมินความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบตอบตามระดับความคิดเห็นของตนเอง โดยกำหนดสัญลักษณ์ หรือให้ความหมาย

ระดับมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) เพื่อหาระดับการประเมินความเป็นอัตลักษณ์และความพึงพอใจ เกี่ยวกับลวดลายผ้าบาติกพิมพ์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. นำเครื่องมือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ

นำลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ที่ผ่านการประเมินด้วยคะแนนที่สูงสุดมาผลิตเป็นชิ้นงานจริงเพื่อเป็นต้นแบบ ส่งมอบให้กับนายอำเภอเบตง พร้อมทั้งขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ในรูปแบบของสิทธิบัตรการออกแบบ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษาอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าสามารถแบ่งประเด็นการศึกษาอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมได้เป็น 2 หัวข้อ และอัตลักษณ์ด้านระบบนิเวศในอำเภอเบตงได้เป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

1.1 อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมอำเภอเบตง

1.1.1 สถานที่สำคัญของอำเภอเบตง พบว่า อำเภอเบตงเป็นอำเภอที่มีการผสมผสานทางเชื้อชาติ ประกอบด้วยคนไทยหลากหลายเชื้อชาติ เป็นชาวมลายูปัตตานี คนไทยสยามและคนไทยเชื้อสายจีน เช่น กวางไส ฮกเกี้ยน ตั้จิว จินแคะ โดยได้อยู่ร่วมกันและเกิดการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรม เมื่อมีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติแล้วสิ่งที่ตามมาอีกอย่างคือความเชื่อทางด้านศาสนา มีการผสมผสานทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาและชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ประชากรในอำเภอเบตงมีการนับถือศาสนาหลักอยู่ 2 ศาสนา คือ ศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ส่งผลให้มีความหลากหลายของวัฒนธรรม ประเพณีและศาสนสถานในอำเภอเบตงด้วยเช่นกัน อำเภอเบตงมีแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างด้านสถาปัตยกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเยี่ยมชม คือ วัดพุทธาธิวาสพระอารามหลวง อุโมงค์เบตงมงคลฤทธิ์ มัสยิดกลางเบตง และวัดโพธิ์สัตโตเจ้าแม่กวนอิม ตู๊ไปรษณีย์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และหอนาฬิกาเมืองเบตง

1.1.2 อาหารที่ขึ้นชื่อของอำเภอเบตง พบว่า อำเภอเบตงเป็นอำเภอที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมของคนหลายเชื้อชาติ จึงทำให้วัฒนธรรมการกินในพื้นที่เกิดความหลากหลายไปด้วยเช่นกัน อาหารขึ้นชื่อในอำเภอเบตงคนทั่วไปรู้จักกันดี คือ ปลาจีนนึ่ง บัวย ไก่เบตง ผัดผักน้ำ และหมีเบตง ซึ่งอาหารเหล่านี้นักท่องเที่ยวสามารถพบได้ในเมนูอาหารของภัตตาคารเกือบทุกร้านในอำเภอเบตง ไม่ว่าจะเป็นภัตตาคารอาหารจีน ภัตตาคารอาหารไทย รวมไปถึงภัตตาคารของชาวมุสลิมในรูปแบบของอาหารฮาลาล

1.2 อัตลักษณ์ด้านระบบนิเวศในอำเภอเบตง

1.2.1 ลักษณะเด่นของพื้นที่และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เราัมักพบเห็นในอำเภอเบตง พบว่า อำเภอเบตงมีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่อยู่ในที่ราบสูง เนินเขาสูงลุ่มน้ำ อำเภอเบตงตั้งอยู่ตามแนวเทือกเขาสันกาลาศรีอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำของแม่น้ำปัตตานี มีธรรมชาติที่สวยงามจึงทำให้อำเภอเบตงเป็นอำเภอที่มีนักท่องเที่ยวจากในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงทำให้มีอากาศดีและมีหมอกตลอดทั้งปี โดยจุดเด่นของอำเภอเบตง คือภาพทิวทัศน์หมอกที่สวยงามและผืนป่าของอำเภอเบตงที่มีความอุดมสมบูรณ์ สมดังคำขวัญประจำอำเภอที่ว่า “เมืองในหมอก ดอกไม้งาม ใต้สุดแดนสยาม เมืองงามชายแดน”

1.2.2 ต้นไม้ชนิดใดที่มักพบได้บ่อยในอำเภอเบตง พบว่า ที่ตั้งของเมืองเบตงตั้งอยู่กลางหุบเขาจึงทำให้มีอากาศดี มีหมอกในยามเช้าและผืนป่าของอำเภอเบตงที่มีความอุดมสมบูรณ์มีต้นไม้ขนาดใหญ่ โดยเฉพาะต้นไผ่ตงซึ่งมีอยู่มากในท้องถิ่น จนกลายเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของอำเภอเบตงและได้กลายเป็นชื่อของอำเภอไปในที่สุด คำว่าเบตงเป็นภาษามลายู คือ "Buluh Betong" หมายถึง "ไม้ไผ่ขนาดใหญ่" หรือไผ่ตง

2. ออกแบบลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

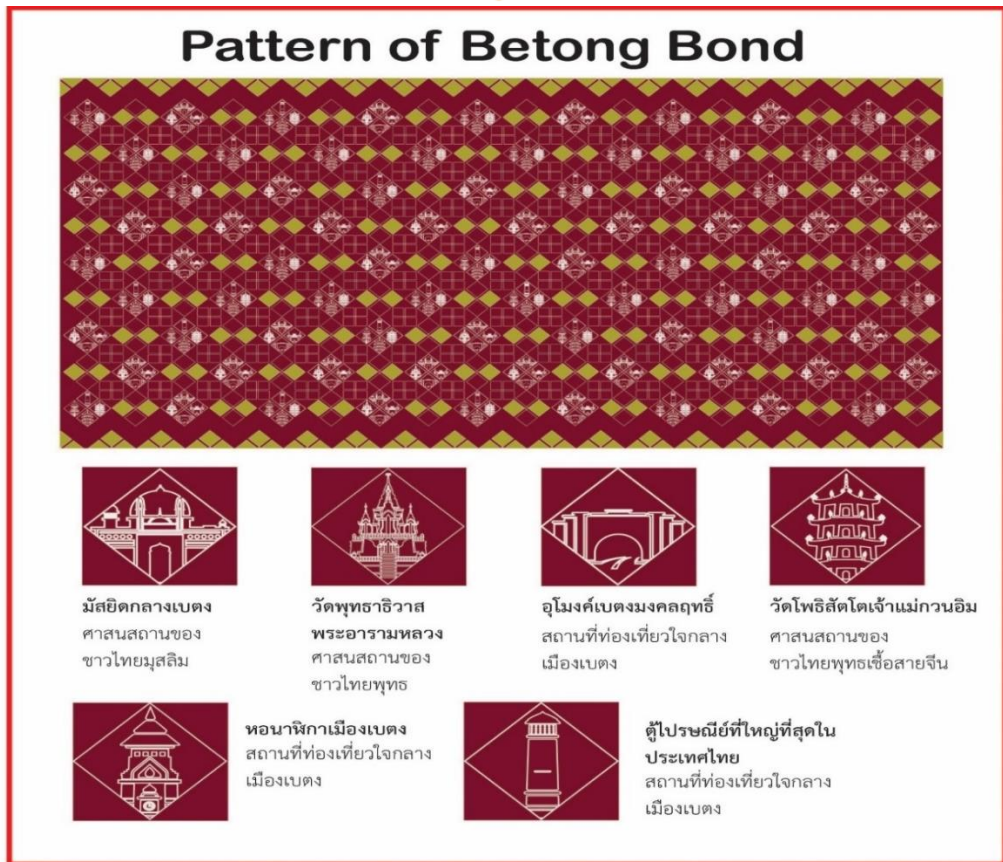
จากการศึกษาอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยการสนทนากลุ่มประชากรตัวแทนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและประชาชนผู้เข้ามาใช้บริการที่ว่าการอำเภอเบตง จำนวน 20 คน เพื่อให้ได้แนวคิดในการออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา จากข้อมูลทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่าอำเภอเบตงมีต้นทุนทางวัฒนธรรมและต้นทุนทางระบบนิเวศท้องถิ่น สามารถเลือกนำมาใช้เป็นแนวคิดในการออกแบบลวดลายได้มากมาย เช่น สถาปัตยกรรม อาหาร สภาพแวดล้อม รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากความเชื่อ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นข้อมูลสำคัญของการวิจัย และสามารถนำมาใช้พัฒนาการออกแบบลวดลายผ้าให้ตรงกับความต้องการของผู้รับ พบว่า อำเภอเบตงมีจุดเด่นหรือลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นที่แตกต่างจากอำเภออื่น ๆ คือ มีอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมที่มีการผสมผสานทางเชื้อชาติประกอบด้วยคนไทยหลากหลายเชื้อชาติ เป็นชาวมลายูปัตตานี, คนไทยสยามและคนไทยเชื้อสายจีน โดยได้อยู่ร่วมกันจนเกิดการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรม เมื่อมีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติแล้วสิ่งที่ตามมาอีกอย่างคือความเชื่อทางด้านศาสนา ประชากรในอำเภอเบตงมีการนับถือศาสนาหลักอยู่ 2 ศาสนา คือ ศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม อำเภอเบตงมีแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างด้านสถาปัตยกรรมที่นักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชม คือ วัดพุทธาธิวาสพระอารามหลวง อุโมงค์เบตงมงคลฤทธิ์ มัสยิดกลางเบตง และวัดโพธิ์สัตตเจ้าแม่กวนอิม ด้วยปัจจัยดังกล่าวยังส่งผลให้วัฒนธรรมด้านอาหารในพื้นที่เกิดความหลากหลายไปด้วย อาหารขึ้นชื่อในอำเภอเบตงที่คนทั่วไปรู้จักกันดี คือ ปลาจีนนึ่งบวญ ไก่เบตง ผัดผักน้ำ และหมีเบตง ซึ่ง

อาหารเหล่านี้นักท่องเที่ยวสามารถพบได้ในเมนูอาหารของภัตตาคารเกือบทุกร้านในอำเภอเบตง ไม่ว่าจะเป็นภัตตาคารอาหารจีน ภัตตาคารอาหารไทย รวมไปถึงภัตตาคารของชาวมุสลิมในรูปแบบของอาหารฮาลาล

อัตลักษณ์ด้านระบบนิเวศของอำเภอเบตงมีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบสูง เนินเขา ลุ่มน้ำ อำเภอเบตงตั้งอยู่ตามแนวเทือกเขาสันกาลาศีรีอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำของแม่น้ำปัตตานี มีธรรมชาติที่สวยงาม จึงทำให้นักท่องเที่ยวจากในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงทำให้มีอากาศดี และมีหมอกตลอดทั้งปี โดยจุดเด่นคือภาพทิวทัศน์หมอกที่สวยงามและผืนป่าของอำเภอเบตงมีความอุดมสมบูรณ์สมดังคำขวัญประจำอำเภอที่ว่า “เมืองในหมอก ดอกไม้งาม ใต้สุดแดนสยาม เมืองงามชายแดน” มีความอุดมสมบูรณ์ มีต้นไม้ขนาดใหญ่ โดยเฉพาะต้นไผ่ตงซึ่งมีอยู่มากในท้องถิ่น จนกลายเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของอำเภอเบตงและได้กลายเป็นชื่อของอำเภอไปในที่สุด คำว่าเบตงเป็นภาษามลายู คือ "Buluh Betong" หมายถึง "ไม้ไผ่ขนาดใหญ่" หรือไผ่ตง จากการศึกษาอัตลักษณ์ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลมาออกแบบลวดลายได้ทั้งสิ้น จำนวน 4 ลวดลาย ดังนี้

ลวดลายที่ 1 ลวดลายสายใยเบตง เป็นลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากทุนทางวัฒนธรรม การออกแบบลวดลายนี้ผู้วิจัยได้แนวคิดที่มาจากการผลิตผืนผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งประชากรในอำเภอเบตงที่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนจากหลากหลายเชื้อชาติ และศาสนา มีศาสนสถานและสิ่งก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์และสวยงาม ผู้วิจัยจึงได้นำรูปร่างรูปทรงของสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นและเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป มาตัดทอนรายละเอียดบางส่วนออกไป แล้วนำมาสร้างรูปร่างใหม่ในรูปแบบของงานกราฟิก แต่ยังคงไว้ของรูปทรงที่ยังคงระบุได้ว่าเป็นสถานที่ใด นำรูปร่างและรูปทรงเรขาคณิตมาช่วยในการจัดวางองค์ประกอบบนผืนผ้าแบบสมดุลสองข้างเท่ากัน (Symmetrical Balance)

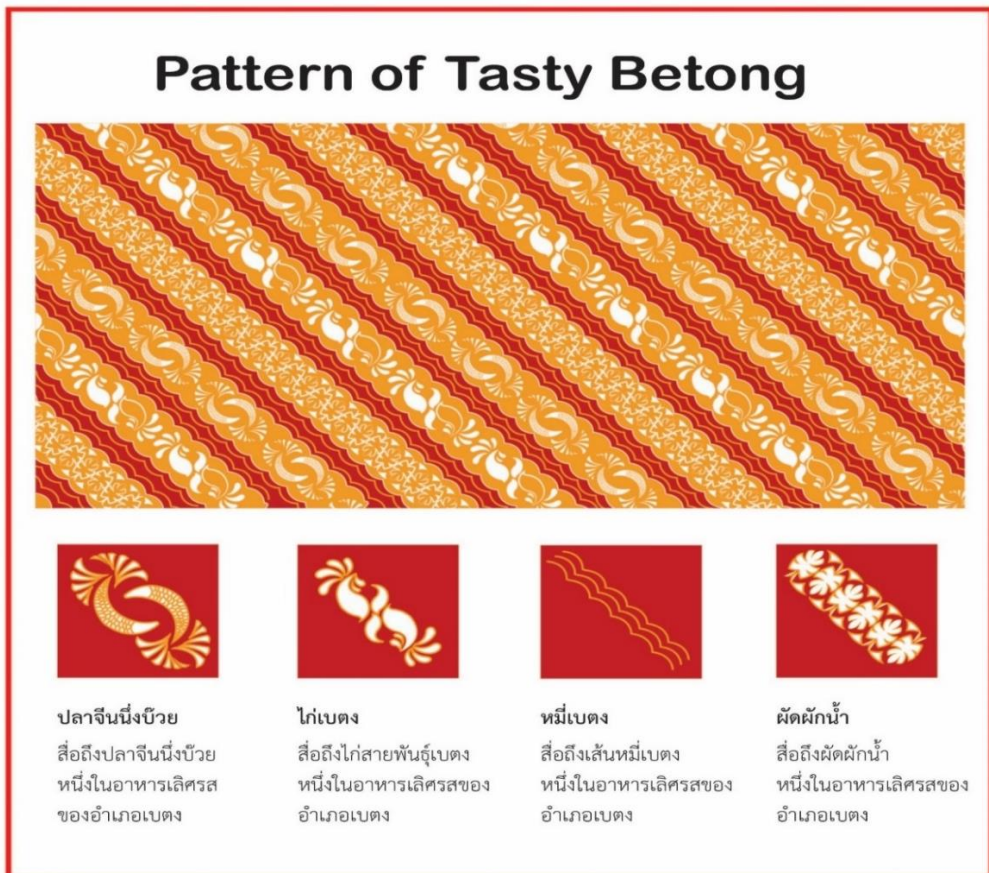

ภาพที่ 1 ผ้าบาติกพิมพ์ลวดลายสายใยเบตง

ลวดลายที่ 2 ลวดลายเล็ครสเบตง เป็นลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากทุนทางวัฒนธรรมทางเรื่องราวของอาหารขึ้นชื่อของอำเภอเบตง ซึ่งประกอบด้วย ปลาจีนนึ่งบวญ ไก่เบตง ผัดผักน้ำ และหมีเบตง ซึ่งเป็นอาหารที่ได้รับการเสนอในการสนทนากลุ่ม มาออกแบบพร้อมทั้งตัดทอนให้เป็นรูปแบบกราฟิกแล้วนำมาจัดองค์ประกอบ ตามหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ การจัดวางลวดลายมีลักษณะเส้นทแยง แล้วมีรูปร่างรูปทรงที่เป็นตัวแทนของอาหารประกอบอยู่ในพื้นที่ว่างระหว่างเส้นทแยง เส้นทแยงเป็นเส้นที่แสดงถึงความกว้างด้านเฉียง ความเคลื่อนไหว หรือการไม่อยู่นิ่ง ใช้สีเหลืองและแดงเป็นสีหลักของการออกแบบ สีเหลืองและแดงเป็นสีที่เร้าส่งผลต่อความรู้สึกอยากอาหาร กลิ่น และรสชาติ การจัดวางลวดลายและการวางองค์ประกอบของลวดลายแบบ Parang Motifs ซึ่งเป็นลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ชั้นสูงของประเทศอินโดนีเซียที่พบเห็นได้บ่อย ลวดลาย Parang เคยเป็นหนึ่งในลวดลายต้องห้ามสำหรับ

บุคคลทั่วไป ถูกสงวนไว้ให้สุลต่านและสมาชิกของราชวงศ์ ในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ในประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้นกำเนิดผ้าบาติก

ภาพที่ 2 ผ้าบาติกพิมพ์ลวดลายเลิศรสเบตง

ลวดลายที่ 3 ลวดลายเมืองในหมอกดอกไม้้งาม การออกแบบลวดลายนี้ผู้วิจัยได้แนวคิดที่มาจากทิวทัศน์แนวเขา อำเภอบेतงมีพื้นที่เป็นที่ราบสูงเนินเขา กลุ่มน้ำ มีที่ตั้งอยู่ในหุบเขามีลักษณะเหมือนแอ่งกระทะที่โอบล้อมด้วยหุบเขาน้อยใหญ่ พื้นที่ทั่วไปสูงกว่าระดับน้ำทะเลด้วยภูมิประเทศของอำเภอบेतงส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงจึงทำให้เบตงมีอากาศดี และมีหมอกตลอดปี ดังคำขวัญประจำอำเภอที่ว่า “เมืองในหมอก ดอกไม้้งาม ใต้สุดสยาม เมืองงามชายแดน” ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นแนวคิดหลักในการออกแบบ ตัดทอนรูปร่างรูปทรงแล้วออกแบบลวดลายในรูปแบบของงานกราฟิก การออกแบบใช้สีขาว สีครีม และสีดามมาเป็นสีของลวดลายผ้าชิ้นนี้ ที่สะท้อนมุมมองของนักท่องเที่ยวที่มองเห็นสายหมอกและดอกไม้เมืองหนาวในหลายอำเภอ

รุ่ง ซึ่งจะเกิดสายหมอกบริเวณหุบเขา การจัดวางลวดลายมีลักษณะเส้นทแยง จัดวางเส้นแต่ละเส้นให้มีส่วนโค้งงอ เพื่อให้สัมพันธ์กับรูปร่างของดอกไม้

ภาพที่ 3 ผ้าบาติกพิมพ์ลวดลายเมืองในหมอกดอกไม้งาม

ลวดลายที่ 4 ลวดลายไผ่งาม การออกแบบลวดลายนี้ผู้วิจัยได้แนวคิดที่มาจากทุนทางระบบนิเวศ โดยใช้คำว่าคำว่าเบตงที่เป็นภาษามลายู คือ "Buluh Betong" หมายถึง "ไม้ไผ่ขนาดใหญ่" หรือไผ่ตง ซึ่งมีอยู่มากในท้องถิ่น ต้นไผ่ตงจึงกลายเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของอำเภอเบตง ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นแนวคิดหลักในการออกแบบ โดยนำต้นไผ่มาออกแบบในรูปแบบของงานกราฟิก ใช้รูปสามเหลี่ยม สองรูปมาประกบกันให้เป็นตัวแทนของหน่อไม้ เนื่องจากหน่อไม้มีความหมายถึงความเจริญรุ่งเรือง ไปตกที่ไหนก็เจริญงอกงาม ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจในการจัดวางลวดลายและการวางองค์ประกอบของลวดลายจากผ้าบาติกที่เรียกว่า Limaran มาจากคำว่าลิมา ที่หมายถึงสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด

Pattern of Beautiful Bamboo

สามเหลี่ยมด้านเท่า

สื่อถึงหน่อไม้ไผ่ตรง
ที่ใช้เป็นชื่อของอำเภอเบตง
มีความหมายว่า
เจริญ งอกงาม

ใบไผ่

สื่อถึงใบของต้นไผ่ตรง
มีความหมายว่า
อุดมสมบูรณ์

ดอกไผ่

สื่อถึงดอกของต้นไผ่ตรง
มีความหมายว่า
แบ่งบาน รุ่งเรือง

ภาพที่ 4 ผ้าบาติกพิมพ์ลวดลายไผ่งาม

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของลายผ้าบาติกพิมพ์ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ตารางที่ 1 ข้อมูลประเด็นการประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 382 คน ดังนี้

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน ด้าน ผลงานการออกแบบและ สร้างสรรค์ลวดลายผ้า บาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัต ลักษณ์ อำเภอ เบตง จังหวัดยะลา	ลวดลาย ไผ่งาม			ลวดลาย เล็ครสเบตง			ลวดลายเมืองในหมอก ดอกไม้งาม			ลวดลายสายใยไทยจีน มาลายู		
		n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ	n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ	n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ	n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ
		$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD	
1	เป็นผลงานที่เกิดขึ้นจาก การนำหลักการหรือ กระบวนการการค้นพบ ด้านการออกแบบ ลวดลาย มาเริ่มต้นในการ สร้างลวดลายใหม่	4.43	0.54	มาก	4.47	0.52	มาก	4.45	0.55	มาก	4.25	0.72	มาก

ตารางที่ 1 ข้อมูลประเด็นการประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 382 คน ดังนี้ (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน ด้านผลงานการออกแบบ และสร้างสรรค์ลวดลาย ผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อ สร้างอัตลักษณ์ อำเภอ เบตง จังหวัดยะลา	ลวดลาย ไม่งาม			ลวดลาย เลิศรสเบตง			ลวดลายเมืองในหมอก ดอกไม้งาม			ลวดลายสายใยไทยจีน มาลายู		
		n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ	n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ	n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ	n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ
		$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD	
2	รูปแบบของลวดลายมีความแปลกใหม่ไม่ซ้ำใคร	4.49	0.55	มาก	4.46	0.56	มาก	4.47	0.56	มาก	4.19	0.74	มาก
3	รูปแบบของลวดลายมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวสอดคล้องกับหัวข้อวิจัย	4.50	0.53	มากที่สุด	4.46	0.53	มาก	4.34	0.62	มาก	4.36	0.64	มาก
4	เป็นผลงานการออกแบบลวดลายที่นำเอาระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการออกแบบลวดลาย	4.96	0.23	มากที่สุด	4.49	0.54	มาก	4.41	0.54	มาก	4.14	0.76	มาก
5	ผลงานการออกแบบลวดลายแสดงถึงความสามารถในการถ่ายทอดแนวคิดหลักของการออกแบบ	4.46	0.52	มาก	4.45	0.53	มาก	4.36	0.58	มาก	4.23	0.74	มาก
6	ผลงานการออกแบบลวดลายแสดงถึงความสามารถในการถ่ายทอดจินตนาการในการสร้างสรรค์	4.48	0.56	มาก	4.48	0.54	มาก	4.42	0.61	มาก	4.20	0.75	มาก
7	ผลงานการออกแบบลวดลายสามารถทำให้ผู้พบเห็นจดจำได้	4.43	0.55	มาก	4.43	0.54	มาก	4.47	0.55	มาก	4.29	0.66	มาก
8	ผลงานการออกแบบลวดลายสามารถนำไปต่อยอดในเชิงธุรกิจได้	4.48	0.53	มาก	4.51	0.53	มากที่สุด	4.30	0.66	มาก	4.30	0.72	มาก
9	ผลงานการออกแบบลวดลายสามารถนำไปผลิต ผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายของคนทุกวัย	4.50	0.55	มากที่สุด	4.47	0.55	มาก	4.36	0.65	มาก	4.40	0.63	มาก
10	การสร้างอัตลักษณ์ของผลงานการออกแบบลวดลายตามแนวโน้มการออกแบบ (Design Trend)	4.45	0.54	มาก	4.47	0.55	มาก	4.33	0.65	มาก	4.37	0.63	มาก
11	เทคนิคการนำเสนอแนวคิดแปลกใหม่ (ทักษะ)	4.49	0.52	มาก	4.48	0.55	มาก	4.47	0.56	มาก	4.37	0.63	มาก
12	การจัดองค์ประกอบของลวดลายมีความสัมพันธ์กันดี	4.49	0.52	มาก	4.47	0.54	มาก	4.49	0.55	มาก	4.26	0.72	มาก

ตารางที่ 1 ข้อมูลประเด็นการประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 382 คน ดังนี้ (ต่อ)

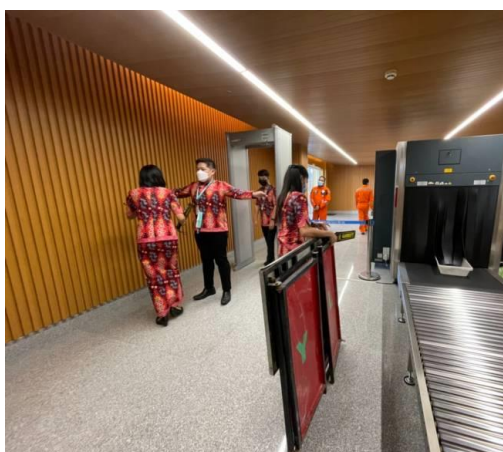
ข้อที่	ประเด็นการประเมิน ด้านผลงานการออกแบบ และสร้างสรรค์ลวดลาย ผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อ สร้างอัตลักษณ์ อำเภอ เบตง จังหวัดยะลา	ลวดลาย ไผ่งาม		ลวดลาย เลิครสเบตง		ลวดลายเมืองในหมอก ดอกไม้งาม		ลวดลายสายใยไทยจีน มาลายู					
		n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ	n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ	n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ			
		$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD				
13	ผลกระทบของผลงานการ ออกแบบลวดลายที่มีต่อ สังคมเชิงสร้างสรรค์	4.77	0.47	มากที่สุด	4.46	0.54	มาก	4.37	0.65	มาก	4.35	0.64	มาก
14	ผลกระทบของผลงานการ ออกแบบลวดลายที่มีต่อ จิตใจของผู้พบเห็น	4.51	0.54	มากที่สุด	4.46	0.52	มาก	4.43	0.52	มาก	4.46	0.54	มาก
15	ผลงานการออกแบบลวดลาย โดยรวมมีความสวยงามเป็น สนใจแก่ผู้พบเห็น	4.48	0.54	มาก	4.43	0.55	มาก	4.46	0.52	มาก	4.26	0.70	มาก
	รวม	4.53	0.51	มากที่สุด	4.47	0.54	มาก	4.41	0.59	มาก	4.29	0.68	มาก

จากตารางข้อมูลประเด็นการประเมินจากแบบสอบถามความเป็นอัตลักษณ์และความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 382 คน พบว่า ในภาพรวมลวดลายไผ่งาม ตรงตามเป้าหมายมากที่สุดอันดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.53 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมา คือลวดลายเลิครสเบตง มีค่าเฉลี่ย 4.47 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ตรงตามเป้าหมายอันดับที่ 2 ต่อมาเป็นลวดลายเมืองในหมอกดอกไม้งาม มีค่าเฉลี่ย 4.41 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ตรงตามเป้าหมายอันดับที่ 3 และลวดลายที่ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ลวดลายสายใยเบตง ค่าเฉลี่ย 4.29 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ตรงตามเป้าหมายอันดับที่ 4

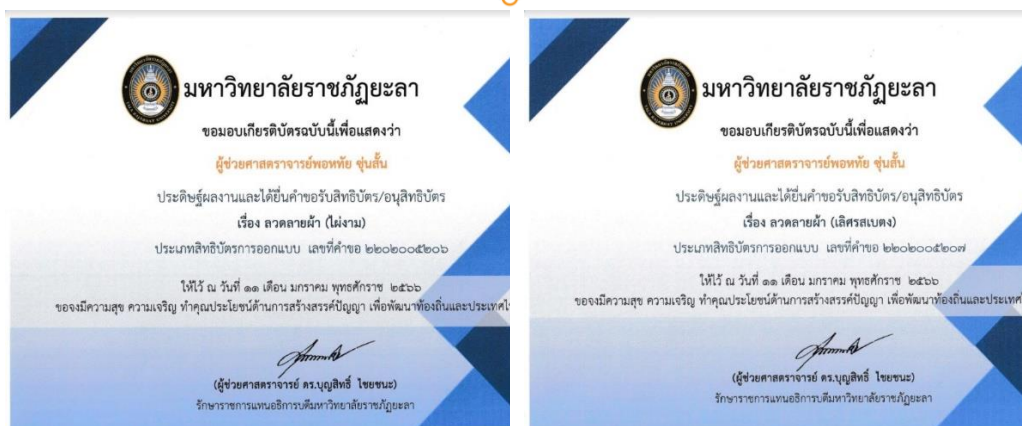
นำลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ที่ผ่านการประเมินด้วยคะแนนที่สูงสุดมาผลิตเป็นชิ้นงานจริง ส่งมอบให้กับนายอำเภอเบตงเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ในรูปแบบของสิทธิบัตรการออกแบบ

ภาพที่ 5 - 6 ผ้าบาติกพิมพ์ลวดลายไผ่งามนายอำเภอเบตงนำไปใช้ประโยชน์ ในงาน "เบตงที่รัก รักที่สุด ไผ่สุดสยาม @รักใต้โอหมอก" จุฬามวิททะเลหมอก สกายวอร์ค้อยเยอร์เวง

ภาพที่ 7 - 8 ผ้าบาติกพิมพ์ลวดลายไผ่งามนายอำเภอเบตงนำไปใช้ประโยชน์

ภาพที่ 9 - 10 หมายเลขสิทธิบัตรการออกแบบลวดลายผ้าไหมลวดลายเล็รสเบตง

อภิปรายผล

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เวลาศึกษา 1 ปี โดยมุ่งหวังว่าผลการวิจัยนี้จะสามารถเป็นแนวทางในการออกแบบลวดลายผ้า ซึ่งสาระสำคัญที่น่าสนใจ ดังนี้

จากการประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรในภาพรวมลวดลายไหมงาม ตรงตามเป้าหมายมากที่สุดอันดับที่ 1 และรองลงมาคือ ลวดลายเล็รสเบตง ตรงตามเป้าหมายอันดับที่ 2 ซึ่งทั้ง 2 อันดับ มีระดับความพึงพอใจที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยสามารถตั้งข้อสังเกตได้ดังนี้

1. ลวดลายผ้าทั้งสองลวดลายมีสีในโทนร้อนในการออกแบบเป็นสีหลัก ซึ่งสีในโทนร้อนเป็นสีที่มองเห็นเด่นชัดส่งผลต่อการรับรู้ทางจิตใจและอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์มากกว่าสีในโทนเย็น ในบรรดาทัศนธาตุหรือองค์ประกอบทัศนศิลป์ อันได้แก่ จุด เส้น ช่องว่าง พื้นผิว และสี องค์ประกอบฯ ที่กระตุ้นความรู้สึกได้เร็วที่สุดคือสี และยังสามารถมองเห็นได้จากระยะไกลกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ สีจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการรับรู้เรื่องราวต่องานศิลปะที่ไปกระตุ้นเร้าให้ผู้ชมเกิดความสนใจก่อนที่ทัศนธาตุตัวอื่น ๆ (บุญรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์, 2561) และสอดคล้องกับ สมภาพ จงจิตต์โพธา ได้กล่าวว่า สีเป็นองค์ประกอบของศิลปะที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของมนุษย์ มากกว่าองค์ประกอบชนิดอื่น สีสามารถสร้างความประทับใจ และเร้าอารมณ์ต่อผู้ดูได้อย่างรวดเร็วและชัดเจน โดยไม่ต้องใช้เวลาคิดไตร่ตรองหาเหตุผลจากความรู้สึกเหล่านั้นเลย ด้วยเหตุนี้ความรู้สึกทางสุนทรียภาพต่อสีต่าง ๆ จึงมีอยู่ในบุคคลทั่วไป (สมภาพ จงจิตต์โพธา, 2554)

2. ลวดลายผ้าไหมงาม ตรงตามเป้าหมายมากที่สุดอันดับที่ 1 ใช้สีแดงสดในการออกแบบ ซึ่งสีแดงเป็นสีที่มีค่าสีสูงที่สุด และมีอำนาจดึงดูดความสนใจมากที่สุด และสีแดงเป็นสีที่ผู้หญิงส่วนใหญ่ชื่นชอบ (คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, 2561) จากข้อมูลประเด็น

การประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 382 คน และผู้ตอบแบบประเมินเป็นเพศหญิงจำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 63.35

3. ลวดลายที่ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ลวดลายผ้าสายใยเบตง ตรงตามเป้าหมายอันดับที่ 4 ใช้สีแดงเป็นสีหลักในการออกแบบเช่นกัน แต่ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกต ดังนี้ สีแดงเหมือนกันแต่มีความแตกต่างของโทนสี ลวดลายผ้าไหมงามใช้สีแดงสดและเด่นกว่า

4. แนวคิดในการออกแบบลวดลาย ที่เกิดขึ้นจากมีต้นทุนทางวัฒนธรรมและต้นทุนทางระบบนิเวศท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ถือเป็นข้อมูลสำคัญของการวิจัย และสามารถนำมาใช้พัฒนาการออกแบบลวดลายผ้าให้ตรงกับความต้องการของผู้รับ ซึ่งสอดคล้องกับ ปานฉัตร อินทร์คง ในการออกแบบทุกประเภทหรือสร้างสรรค์ชิ้นงานที่ต้องนำเรื่องราวทางวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมนั้น ๆ สิ่งที่ต้องทำเสมอ คือ การกำหนดกรอบของการสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมและเชิงออกแบบ เพื่อให้กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์เป็นไปตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ การกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่จะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มีอัตลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่น ทันสมัย (ปานฉัตร อินทร์คง, 2560) และสอดคล้องกับ สกนธ์ ภูงามดี กล่าวว่า ในโลกปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงนั้น การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่เป็นแรงดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้ไม่น้อย เนื่องจากความต้องการของผู้บริโภคจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและต้องการผลิตภัณฑ์ที่สนองความต้องการได้ในเวลาที่ต้องการ (สกนธ์ ภูงามดี, 2547)

5. รูปร่างรูปทรงของสถาปัตยกรรมสามารถนำมาสร้างสรรค์ลวดลายผ้าโดยการตัดทอนรายละเอียดบางส่วนออกไป แล้วนำมาสร้างรูปร่างใหม่ในรูปแบบของงานกราฟิก นำรูปร่างและรูปทรงเรขาคณิตมาช่วยในการจัดวางองค์ประกอบบนผืนผ้าแบบสมดุลสองข้างเท่ากัน (Symmetrical Balance) เป็นลักษณะความสมดุลจากแกนกลางที่เกิดจากการถ่วงดุลด้วยรูปร่าง หรือรูปทรง บนระนาบระหว่างด้านซ้ายและด้านขวา ที่มีขนาดเท่ากัน หรือเหมือนกันความสมดุลลักษณะนี้จะให้ความรู้สึกถึง ความเรียบง่าย ความมีระเบียบ แต่แฝงไปด้วยความมั่นคง แข็งแรง และเกิดความสง่างาม (สมภพ จงจิตต์โพธา, 2554)

6. การนำรูปร่างรูปทรงเรขาคณิตมาเป็นสัญลักษณ์หรือเป็นตัวแทนของเรื่องราวที่ต้องการสื่อ และนำมาจัดองค์ประกอบตามหลักองค์ประกอบศิลป์จะทำให้ผลงานการออกแบบมีความแปลกใหม่และน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ประเสริฐ ศีลรัตน์า การที่จะสร้างสรรค์ลวดลายให้ได้รูปแบบใหม่นั้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบลวดลายที่มีอยู่เดิมหรืออาศัยรูปแบบลวดลายที่มีอยู่เดิมเป็นรากฐาน ไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีความ

แปลกใหม่ขึ้น ลวดลายรูปแบบเดิมนั้นอาจกล่าวได้ว่า คือที่มาและแนวคิดในการออกแบบ ลวดลายใหม่ (ประเสริฐ ศีลรัตน์, 2538)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่การสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นแนวทางการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ซึ่งมีความน่าสนใจ

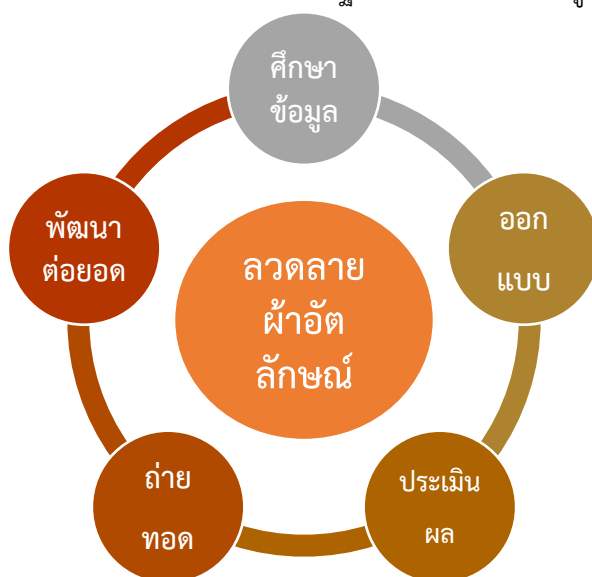
ศึกษาข้อมูล (Study Information) ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา รวมทั้งการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้แนวคิดในการออกแบบลวดลายผ้า

ออกแบบ (Design) ออกแบบลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางระบบนิเวศ

ประเมินผล (Evaluate) เพื่อหาระดับการประเมินความพึงพอใจ เกี่ยวกับลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ขึ้น

ถ่ายทอดความรู้ (Transfer knowledge) นำความรู้และผลลัพธ์ที่ค้นพบในงานวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยในวารสารที่เชื่อถือได้ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้ใช้ประโยชน์

พัฒนาต่อยอด (Further development) การพัฒนาต่อยอดเชิงพาณิชย์ โดยการนำเอาลวดลายผ้าที่ออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นมา นำมาขยายผลต่อยอดพัฒนาและนำไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จนสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้

ภาพที่ 11 แนวทางการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์
อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยโครงการการสร้างสรรคัลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์อำเภอเบตง จังหวัดยะลา สามารถสรุปได้ว่าอำเภอเบตงมีจุดเด่นและลักษณะเฉพาะของชุมชนที่แตกต่างจากชุมชนอื่น มีต้นทุนทางวัฒนธรรมและต้นทุนทางระบบนิเวศ สามารถเลือกนำมาใช้เป็นแนวคิดในการออกแบบลวดลายได้และลื่นนำเสนอ ในด้านกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชากรตัวแทนและกลุ่มตัวอย่างประชากร ตั้งแต่ขั้นตอนการลงพื้นที่สำรวจความต้องการการบริการวิชาการ ความต้องการของหน่วยงานภาครัฐ เมื่อทราบความต้องการของหน่วยงาน ผู้วิจัยจึงเริ่มกระบวนการวิจัยโดยดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วม การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการเลือกใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่มย่อย จากกลุ่มตัวแทนประชากรภาครัฐและประชาชนในที่ว่าอำเภอเบตง และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการเลือกใช้เครื่องมือแบบสอบถามความพึงพอใจในการออกแบบ เพื่อประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยอยู่ในอำเภอเบตง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ ส่งผลให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จนเกิดการสร้างสรรคัลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ทันที ในด้านผลการวิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ทั้งสิ้น 3 หัวข้อด้วยกัน คือ วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เมื่อมีการศึกษาหาข้อมูลความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการออกแบบสร้างสรรคัลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อออกแบบลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา จำนวน 4 ลวดลาย ดังนี้ 1. ลวดลายสายใยเบตง เป็นลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากทุนทางวัฒนธรรม การออกแบบลวดลายนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิดที่มาจากภาพผสมผสานทางวัฒนธรรม นำของรูปร่างรูปทรงของสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นและเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป มาตัดทอนรายละเอียดบางส่วนออกไป แล้วนำมาสร้างลวดลายในรูปแบบของงานกราฟิก นำมาจัดองค์ประกอบบนผืนผ้าแบบสมดุลแบบสองข้างเท่ากัน (Symmetrical Balance) 2. ลวดลายเลิครสเบตง ได้รับแรงบันดาลใจจากทุนทางวัฒนธรรมด้านอาหารขึ้นชื่อของอำเภอเบตง มาออกแบบพร้อมทั้งตัดทอนให้เป็นรูปทรงกราฟิก จัดองค์ประกอบตามหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ 3. ลวดลายเมืองในหมอกดอกไม้งาม ผู้วิจัยได้แนวคิดที่มาจากทุนทางนิเวศ เมืองเบตงตั้งอยู่กลางหุบเขาโอบล้อมด้วยหุบเขาน้อยใหญ่ จึงทำให้เบตงมีอากาศดีและมีหมอกตลอดปี ดังคำขวัญประจำอำเภอที่ว่า “เมืองในหมอก ดอกไม้งาม ใต้สุดสยาม เมืองงามชายแดน” ซึ่งคำขวัญนี้ได้เป็นแนวคิดหลักในการออกแบบ 4. ลวดลายไร่เงาะ การออกแบบลวดลายนี้ผู้วิจัยได้แนวคิดที่มาจากทุนทางนิเวศ โดยใช้คำว่าเบตงที่เป็นภาษามลายู คือ "Buluh Betong" หมายถึง "ไม้ไผ่ขนาดใหญ่" หรือไผ่ตง ที่มีอยู่มากใน

ท้องถิ่น โดยนำต้นไผ่มาออกแบบในรูปแบบของงานกราฟิก ใช้รูปสามเหลี่ยมสองรูปมาประกบกันให้เป็นตัวแทนของหน่อไม้ วัตถุประสงค์ข้อที่ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของลายผ้าบาติกพิมพ์ อำเภอบางเตย จังหวัดยะลา ผลการประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอบางเตย จังหวัดยะลา พบว่า มีระดับการด้านผลงานการออกแบบและสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ ในภาพรวมลวดลายไผ่ตามตรงตามเป้าหมายมากที่สุดอันดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.53 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด เป็นลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ตรงตามเป้าหมายมากที่สุด และทั้ง 4 ลวดลายมีช่วงของค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ใกล้เคียงกันด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยสามารถแบ่งประเด็นข้อเสนอแนะได้เป็นหัวข้อดังนี้ 1) ด้านสังคม ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรับรู้และรณรงค์การใช้ผ้าไทยและผ้าพื้นเมือง และรณรงค์ให้ชุมชนสนับสนุนผลิตภัณฑ์จากลวดลายผ้าที่ออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นมา เพื่อประชาสัมพันธ์ให้เกิดการรับรู้ของประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ รวมไปถึงชุมชนให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการสนับสนุนผลิตภัณฑ์จากลวดลายผ้าที่ออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นมา เพื่อการรับรู้และสร้างภาพจำให้กับลวดลายผ้าอัตลักษณ์ 2) ด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาต่อยอดเชิงพาณิชย์ โดยการนำเอาลวดลายผ้าที่ออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นมา นำมาขยายผลต่อยอดพัฒนาและนำไปสู่การใช้ประโยชน์ ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จนสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้และสามารถก่อให้เกิดรายได้

เอกสารอ้างอิง

- กันฐิมา แก้วงาม และวิไลวรรณ วงวิไลเกษม. (2562). เบตง: กลยุทธ์การสื่อสารท่องเที่ยวภายใต้ภาวะวิกฤตความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารนิเทศศาสตร์, 37(3), 40-50.
- คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์. (2561). สีในแง่จิตวิทยา. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2566 จาก <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/psychological-aspects-of-color>
- งานวิจัยและบริการวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. (2565). รายงานผลการสำรวจความต้องการรับบริการวิชาการของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ฐานข้อมูลท้องถิ่นภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2565). ลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดยะลา (ลายยะลารวมใจ (ยาลอจาโปรฮาดีกีตอ). เรียกใช้เมื่อ 7 มกราคม 2566 จาก <https://clib.psu.ac.th/southerninfo/content/2/764cfa9e>
- ตะวัน ตนยะแหละ และคณะ. (2560). การสร้างสรรค์สัญลักษณ์ธรรมชาติและลายผ้าเพื่อพัฒนาผ้าบาติกชุมชน. ใน การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 "ราช

- มงคลสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0". สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นันทา โรจนอุดมศาสตร์. (2557). บาติโกอาเซียน. กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ประเสริฐ ศีลรัตน์. (2538). การออกแบบลวดลาย. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ปานฉัตร์ อินทร์คง. (2560). การออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: อันลิมิตพริ้นติ้ง .
- ปทุมรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. (2561). จิตวิทยาศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- วรรณรัตน์ ศรีรัตน์ และคณะ . (2564). การสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพการประกอบการวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารศรีวนาลัยวิจัย, 11(2), 17-27.
- ศาลากลางจังหวัดยะลา. (2563). มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย. เรียกใช้เมื่อ 16 ตุลาคม 2565 จาก <https://yru.ac.th/th/uploads/files/2431-reuxng-matkar-sng-serim-la.pdf>
- สกนธ์ ภู่งามดี. (2547). ธุรกิจศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: มายบู๊คส์ พับลิชชิง.
- สมภาพ จงจิตต์โพธา. (2554). องค์ประกอบศิลป์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟิก.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determination sample size for research activities. *Education and Psychology Measurement*, 30(3), 607-610.
- NNT สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์. (2565). ส่วนราชการในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ร่วมรณรงค์ส่งเสริม แต่งกายผ้าไทย และผ้าพื้นเมืองสืบสาน รักษาและต่อยอดและอัตลักษณ์ภูมิปัญญาไทย. เรียกใช้เมื่อ 6 ตุลาคม 2565 จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG220303114721990>

การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก กรณีศึกษาโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

A STUDY OF BEST PRACTICE IN APPLYING LIKAY FOR CHILDREN'S LEARNING: A CASE STUDY OF NARESUAN HUAY PHUENG SCHOOL, PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

ภรสรณ์ แก่นทอง*

Pomsaran Kanthong

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: tucktan.pop@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการถ่ายทอดศิลปะการแสดงลิเกสำหรับเด็ก
โรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อการ
เรียนรู้สำหรับเด็กในกลุ่มสาระภาษาไทย, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ศิลปะ โรงเรียน
นเรศวรห้วยผึ้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 3) นำแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเพื่อการ
เรียนรู้สำหรับเด็กในกลุ่มสาระภาษาไทย, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ศิลปะ ไปใช้ใน
โรงเรียนเป้าหมาย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิง
ลึก ผู้ให้ข้อมูลสังกัดโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง ได้แก่ หัวหน้าชุมชนมอญรักษ์วัฒนธรรมไทย ครู
นาฏศิลป์ ครูผู้สอน และนักเรียน จัดแสดงลิเกเรื่องพญานาคินทร์และใช้แบบสอบถามกับ
กลุ่มเป้าหมายสังกัดโรงเรียนบ้านหนองพลับ (อินทจิตบำรุง) ได้แก่ ครูผู้สอน และนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การถ่ายทอดศิลปะการแสดงลิเก ประกอบด้วย ด้าน
ผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอด ด้านเนื้อหา ด้านวิธีการ 2) แนวทางการประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อ
การเรียนรู้สำหรับเด็ก โดยการจัดตั้งชุมชนมอญรักษ์วัฒนธรรมไทย การดำเนินงาน 2.1) ประชุมครู
กลุ่มสาระสังคมศึกษา กำหนดหน่วยการเรียนรู้เพื่อจัดทำลิเก 2.2) ดำเนินการตามแผนกิจกรรม
การเรียนรู้ 2.3) ครู นักเรียน และผู้ชม ร่วมกันประเมินการแสดงลิเก 2.4) เผยแพร่การแสดงลิเกใน
โอกาสต่าง ๆ การประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก จำนวน 6 เรื่อง บูรณาการเนื้อหา

กลุ่มสาระภาษาไทย, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ศิลปะ 3) การนำแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กไปใช้ในโรงเรียนบ้านหนองพลับ (อินทจิตบำรุง) อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติที่ดี, การประยุกต์ใช้ลิเก, การเรียนรู้สำหรับเด็ก

Abstract

This research aimed at 1) studying the transferring Likay performance for students at Naresuan Huay Phueng School, Prachuap Khiri Khan Province; 2) examining guidelines for applying Likay as learning media for the students studying in subject areas of Thai; Social Studies, Religion, Culture; and Art; at Naresuan Huay Phueng School; and 3) applying the best practice of Likay as learning media for student's learning in subject areas of Thai; Social Studies, Religion, Culture; and Art in the target school. The research employed a mixed method. The data derived from 1) in-depth interview with interviewees including the leader of Thai Culture Conservation Club, a classical dance teacher, a teacher, and students of Naresuan Huay Phueng School; and 2) Exhibited LiKay about Phaya Nakin and questionnaires administered to respondents, including 2 teachers and grade 6 students of the target school i.e. Ban Nong Plub (Intajit Bamrung) School. The qualitative data were analyzed by using content analysis. The descriptive statistics used for quantitative data analysis were mean and standard deviation. The results of the research found that 1) The transferring Likay performing art consists of the knowledge providers and knowledge recipients; content; and method. 2) Guidelines for applying Likay as learning media for students establishing Thai Culture Conservation Club. Operations 2.1) Hold a meeting of teachers of social studies subject groups; define learning units to create Likay purposes; 2.2) Implement plans to organize learning activities; 2.3) Teachers, students, and audience members evaluated the Likay performance. 2.4) Disseminate Likay performance in various occasions. Application of Likay as learning media for student learning included 6 topics that were integrating to subject areas as followed: the integration to in subject areas of Thai; Social Studies, Religion, Culture; and Art. 3) Applying the best practice of Likay as learning media for students of Ban Nong Plub (Intajit Bamrung) School was at a high level.

Keywords: Best Practice, Applying Likay, Children's Learning

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีคุณธรรม โดยเฉพาะวัยเด็กควรได้รับการบ่มเพาะด้านความคิด การใช้ชีวิต สติปัญญาและการพัฒนาทางร่างกาย ให้เป็นคนดีและคนเก่ง มีความพร้อมในการเข้าร่วมสังคมทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่ออนาคตจะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป (พระปลัดสุรเชษฐ์ สุรเชษฐ, 2561)

ลิเกเป็นสื่อพื้นบ้านประเภทหนึ่งที่มีความนิยมตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2423 เสน่ห์ของลิเก คือ การสร้างอารมณ์ ความรู้สึกร่วมแก่ผู้ชมได้หลากหลายอารมณ์ คำร้องที่เข้าใจง่าย สอดแทรกความคิด ค่านิยม ศีลธรรม ตลอดจนทัศนคติต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2560) การแสดงลิเกได้ถูกถ่ายทอดและมีอายุการทำงานรับใช้สังคมไทยมากกว่า 143 ปี นับเป็นการแสดงชนิดเดียวในโลกที่ได้พัฒนาจากต้นแบบเดิม ศิลปะการแสดงลิเกถูกพัฒนาให้เข้ากับสังคมได้ทุกยุคทุกสมัยจนเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ลิเกสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการศึกษาได้ ซึ่งต้องอาศัยบุคคลผู้มีความรู้ทักษะและความเชี่ยวชาญด้านการแสดงลิเกและด้านวิชาการมาบูรณาการร่วมกันเพื่อให้เกิดการนำลิเกมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กอย่างเหมาะสม ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่สำคัญของสถาบันการศึกษาและปราชญ์ด้านลิเกที่จะต้องช่วยกันบูรณาการ นำลิเกมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

โรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 บ้านห้วยผึ้ง ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอห้วยหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เป็นโรงเรียนที่มีความโดดเด่นด้านลิเกเพื่อการศึกษา ปี พ.ศ. 2556 ได้รับรางวัลโรงเรียนต้นแบบด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมระดับประเทศ และปี พ.ศ. 2558 ได้แสดงลิเกเพื่อการศึกษาในงานการประชุมวิชาการ การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558 สร้างความภาคภูมิใจให้กับคณะครูและนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง (โรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง, 2563) การนำลิเกมาบูรณาการกับศึกษาของโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง นอกจากเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยอันทรงคุณค่าแล้ว ยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้งที่มีการพัฒนาทั้งด้านคุณภาพของนักเรียนและการเรียนการสอนที่ดีขึ้นด้วย จะเห็นได้ว่าสถาบันการศึกษาสามารถนำลิเกเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนได้

ดังนั้น จากความสำเร็จที่ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ของโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก กรณีศึกษาโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาอื่น ๆ ในการประยุกต์ใช้ลิเกเพื่อการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการถ่ายทอดศิลปะการแสดงลิเกสำหรับเด็ก โรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กในกลุ่มสาระภาษาไทย, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ศิลปะ โรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อนำแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กในกลุ่มสาระภาษาไทย, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ศิลปะ ไปใช้ในโรงเรียนเป้าหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

1.1 การศึกษาการถ่ายทอดศิลปะการแสดงลิเกสำหรับเด็ก โรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และแนวทางการประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กในกลุ่มสาระภาษาไทย, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ศิลปะ โรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสังกัดโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง จำนวน 14 คน คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง โดยเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ได้แก่ หัวหน้าชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย 1 คน ครูนาฏศิลป์ 1 คน ครูผู้สอน 1 คน และนักเรียน 11 คน

1.2 การนำแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กในกลุ่มสาระภาษาไทย, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ศิลปะ ไปใช้ในโรงเรียนเป้าหมาย ดำเนินการจัดแสดงลิเกเรื่องพญานาคินทร์ และใช้แบบสอบถามความพึงพอใจการนำแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก กลุ่มเป้าหมายสังกัดโรงเรียนบ้านหนองพลับ (อินทจิตบำรุง) จำนวน 27 คน คัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ครูผู้สอน 2 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 25 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกใช้สำหรับผู้ให้ข้อมูลสังกัดโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง ได้แก่ หัวหน้าชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ครูนาฏศิลป์ ครูผู้สอน และนักเรียน โดยสร้างตามกรอบแนวคิดการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก กรณีศึกษาโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การจัดทำแนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย

กำหนดประเด็นขอบเขตของการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงของเนื้อหา

2.2 แบบสอบถามใช้สำหรับกลุ่มเป้าหมายสังกัดโรงเรียนบ้านหนองพลับ (อินทจิตบำรุง) ได้แก่ ครูผู้สอน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยสร้างแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจการนำแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก จัดแสดงลิเกเรื่องพญานาคินทร์ให้แก่โรงเรียนเป้าหมายและทำการประเมินความพึงพอใจ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงของเนื้อหา แบบสอบถามมี 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสถานะ เพศ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในการประยุกต์ใช้ลิเกเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด เพื่อสอบถามด้านเนื้อหา ด้านคุณภาพสื่อ และด้านกิจกรรมการเรียนรู้

3. ขั้นตอนการวิจัย

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สัมภาษณ์หัวหน้าชุมชนมอญรักษ์วัฒนธรรมไทย ครูนาฏศิลป์ ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแนวคำถามที่สร้างขึ้น

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจการนำแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก เก็บข้อมูลกับครูผู้สอนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองพลับ (อินทจิตบำรุง) มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.3.1 ครูนาฏศิลป์โรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง และครูผู้สอนโรงเรียนบ้านหนองพลับ (อินทจิตบำรุง) ดำเนินการประชุมเพื่อร่วมกันกำหนดหน่วยการเรียนรู้ในการจัดแสดงลิเก มติที่ประชุมกำหนดหน่วยการเรียนรู้ ส 1.1 ป.6/9 เรื่อง ศาสนพิธีที่เป็นพุทธบัญญัติ จึงจัดแสดงลิเกเรื่องพญานาคินทร์

3.3.2 ชุมชนมอญรักษ์วัฒนธรรมไทยโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง จัดการแสดงลิเกเรื่องพญานาคินทร์ ให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองพลับ (อินทจิตบำรุง) ได้ชม

3.3.3 แจกแบบสอบถามให้กับครูผู้สอน จำนวน 2 ชุด และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองพลับ (อินทจิตบำรุง) ที่เข้าร่วมชมลิเกเรื่องพญานาคินทร์ จำนวน 25 ชุด เพื่อทำการประเมินผลการนำแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กในกลุ่มสาระภาษาไทย, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ศิลปะ ไปใช้ในโรงเรียนเป้าหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบแนวคิดการวิจัย อ้างอิงคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลและนำเสนอโดยการพรรณนา

4.2 การใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามกรอบแนวคิดการวิจัยและนำเสนอโดยการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านการถ่ายทอดศิลปะการแสดงลิเกสำหรับเด็กโรงเรียนเรศวรห้วยผึ้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

1.1 ด้านผู้ถ่ายทอด พบว่า ผู้ถ่ายทอดศิลปะการแสดงลิเกของชุมชนมอญรักษ์ วัฒนธรรมไทยเป็นครูนาฏศิลป์คุณสมบัติ ดังนี้ 1) มีใจรักและเห็นคุณค่าของศิลปะการแสดงลิเก 2) มีทักษะการแสดงลิเกสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ 3) สามารถบูรณาการศิลปะการแสดงลิเกกับกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม 4) มีเทคนิคและหลักจิตวิทยาการสอน และ 5) มีความเป็นกัลยาณมิตร มีจิตเมตตา และเสียสละ ภูมิปัญญาด้านการแสดงลิเกให้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสรียนรู้อย่างหลากหลายและเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับปราชญ์ชุมชน ด้านผู้รับการถ่ายทอดมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) มีใจรักและใฝ่รู้อยากเรียนลิเก 2) มีความอดทน และ 3) กล้าแสดงออก สำหรับทักษะการร้องการรำสามารถฝึกฝนได้ หากผู้เรียนมีพื้นฐานอยู่บ้าง ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วและสามารถพัฒนาศักยภาพได้มาก

1.2 ด้านเนื้อหาที่ถ่ายทอด พบว่า ชุมชนมอญรักษ์วัฒนธรรมไทยมีการถ่ายทอดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการแสดงลิเก ได้แก่ 1) ด้านประวัติความเป็นมาของลิเก ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของลิเก เพื่อรู้คุณค่าและเข้าใจความเป็นมาของลิเก 2) ด้านการแสดงลิเก ครูจะฝึกทักษะขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ประกอบด้วย ทักษะการพูด ฟัง อ่าน เขียน การร้องการรำ กระบวนการกลุ่ม และการแสดงลิเก 3) ด้านความเชื่อพิธีกรรม ครูปลูกฝังความเชื่อเกี่ยวกับพ่อแก่ หรือพระฤๅษีนารอด ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในแวดวงศิลปะการแสดง และการเคารพบูชาครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา 4) ด้านการแต่งกาย เป็นการแต่งกายยุคลิเกเพชร มีการประยุกต์เครื่องแต่งกายให้มีความร่วมสมัย เพิ่มสีสันลวดลายให้สวยงาม ประดับเพชรและคริสตัล 5) ด้านการร้องและการรำ การขับร้องใช้เพลงราชินีเกลิงเป็นหลัก ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของการแสดงลิเก การรำเป็นท่ารำมาตรฐานของนาฏศิลป์ การรำที่ใช้ประกอบการแสดงลิเกคือ การรำเข้า รำออก และรำใช้บท 6) ด้านภาษา ส่วนใหญ่เป็นคำราชาศัพท์ การพูดต้องชัดถ้อยชัดคำ พูดตรง มาตราตัวสะกด ตัวควบกล้ำ ร ล ต้องชัดเจน การใช้ภาษาในบทร้องเน้นการสื่อสารความหมาย

และใจความสำคัญของสารที่ต้องการสื่ออย่างตรงไปตรงมา และ 7) เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงลิเก คือ ระนาดเอก ตะโพนไทย และฉิ่ง

1.3 ด้านวิธีการถ่ายทอด พบว่า การถ่ายทอดศิลปะการแสดงลิเกของชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสร้างกลุ่ม ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ครูให้ผู้เรียนเข้ากลุ่ม การสร้างกลุ่มเน้นการตั้งกลุ่ม 3 - 4 คน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน การจัดกลุ่มจะทำให้ผู้เรียนได้ปรับตัว เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สร้างสรรค์ผลงานและชื่นชมความสำเร็จร่วมกัน การสร้างกลุ่มปฏิบัติดังต่อไปนี้ 1) เลือกกรรมการบริหารงาน ได้แก่ ประธาน รองประธาน สมาชิก 2) เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับลิเกและลิเกเพื่อการศึกษา ประเพณีการแสดงลิเก ความแตกต่างของลิเกพื้นบ้านกับลิเกเพื่อการศึกษา 3) เรียนรู้การจัดการแสดงลิเก ระยะเวลาการแสดง สถานที่แสดง ลำดับการออกแสดง การจัดเก็บดูแลรักษาเสื้อผ้าและสิ่งของเครื่องใช้ 4) เรียนรู้ความสำคัญและการประเมินตนเอง การประเมินผลตามสภาพจริงโดยการสังเกตสัมภาษณ์ สอบถาม ซึ่งผู้ประเมินคือตัวผู้เรียน เพื่อน ครู ผู้ชม เจ้าภาพ และผู้ที่เกี่ยวข้อง และ 5) เรียนรู้องค์ความรู้ที่บูรณาการในบทลิเก เห็นความสำคัญของความรู้ที่จะต้องถ่ายทอดแก่ผู้ชม

ขั้นที่ 2 ขั้นฝึกให้จำ ขั้นตอนนี้มีจุดประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาการเรียนรู้ ครูเตรียมแบบฝึกเพื่อการจำให้ฝังใจ สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดองค์ความรู้และความเข้าใจที่ลุ่มลึก ให้ผู้เรียนฝึกซ้ำ ๆ แล้วสอนให้คิดวิเคราะห์เนื้อหาจนเกิดเป็นความเข้าใจที่ลุ่มลึก สามารถจำเนื้อหาที่จะเรียนอย่างลึกซึ้ง ขั้นฝึกให้จำนี้เป็นการฝึกให้จดจำองค์ความรู้อย่างลุ่มลึกและคงทนในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) การแสดงลิเกเพื่อการศึกษาและการสวมบทบาท 2) การค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งความรู้และจดจำอย่างคงทน และ 3) องค์ความรู้ในเรื่องที่แสดง คือ เนื้อหาสาระที่บูรณาการเรื่องราวในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นนำไปใช้ด้วยการปฏิบัติ ขั้นตอนนี้ครูกับผู้เรียนต้องร่วมมือกัน หลังจากให้ผู้เรียนตระหนัก รับรู้ วิเคราะห์เนื้อหาจนมีความจำแล้ว ครูจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างบทลิเกและสามารถแสดงลิเกได้ ดังนั้น ขั้นนำไปใช้ด้วยการปฏิบัตินี้ จึงเป็นการฝึกซ้อมและพัฒนาให้ได้ชิ้นงานการแสดงที่มีคุณค่า ผู้เรียนต้องฝึกฝนในเรื่องต่อไปนี้ 1) ฝึกบทบาทการแสดงลิเก 2) ฝึกคิดและปรับแต่งชิ้นงาน และ 3) ฝึกพัฒนาตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นนำเสนอเผยแพร่ ผู้เรียนนำเสนอโดยการเล่นลิเกในชุมชนก่อน จากนั้นจึงแสดงระดับโรงเรียนและชุมชนต่อไป ซึ่งการนำเสนอผลงานเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งของผู้เรียน เพราะจะได้ชื่นชมความสำเร็จที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์ การที่ผู้เรียนได้นำเสนอเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พบกับประสบการณ์แห่งความสำเร็จที่จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการสร้างพลังภายในตนเอง เกิดความภาคภูมิใจ เชื่อมั่นในตนเองและเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนั้น ขั้นนำเสนอ

เผยแพร่นี้ จึงเป็นการแสดงลิเกต่อสาธารณะ เป็นการนำบทลิเกที่สร้างสรรค์แล้วมานำเสนอ ผู้เรียนได้แบ่งปันสิ่งเหล่านี้ คือ 1) แสดงความสามารถในการแสดงลิเก 2) ความรู้และจิตสำนึก 3) ความสุขและความพึงพอใจ

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นประเมินผล ครูและผู้เรียนประเมินผลจากการนำเสนอ ทุกครั้งที่มีการแสดง ประเมินด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม มีวิธีการประเมินโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการประเมินภาคปฏิบัติ โดยการประเมินจากตนเอง ครู เพื่อน และผู้ชม อภิปรายสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดง จนเกิดเป็นมโนทัศน์ที่สามารถถ่ายทอดไปใช้ในสังคม ขั้น ประเมินผลนี้มุ่งประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อความยั่งยืนของการเรียนรู้ มีการประเมิน ดังนี้ 1) ประเมินตนเอง เป็นการประเมินพฤติกรรมและการแสดงของตนเอง 2) ประเมินเพื่อน เป็นการ ประเมินพฤติกรรมและการแสดงของเพื่อน 3) ประเมินองค์กร เป็นการประเมินภาพรวมทั้งคณะ จนถึงระดับโรงเรียนว่าการแสดงครั้งนี้มีผลต่อคณะลิเกและโรงเรียนอย่างไร 4) ประเมินเรื่องที่ แสดง เป็นการประเมินเกี่ยวกับเนื้อหา ความเหมาะสม ความสอดคล้องกับงาน 5) ประเมิน ประสพการณ์ที่ผู้เรียนได้รับ และ 6) สรุปภาพรวม ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ปัญหาเพื่อการ แสดงครั้งต่อไป

2. ผลการประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กในกลุ่มสาระภาษาไทย, สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ศิลปะ โรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มี กระบวนการ ดังนี้

2.1 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยจัดตั้งชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยโรงเรียน นเรศวรห้วยผึ้ง เป็นการบูรณาการเชิงประจักษ์ผ่านการเรียนการสอนในรูปแบบของชุมนุม ผู้เรียน เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ เอกลักษณะของโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง คือลิเกเพื่อ การศึกษา ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้งเล็งเห็นความสำคัญของลิเกเพื่อการศึกษาและ สนับสนุนการจัดตั้งชุมนุม อีกทั้งโรงเรียนมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านศิลปะการแสดงลิเกจึง ส่งผลให้ชุมนุมสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนนเรศวรห้วย ผึ้งเป็นหัวหน้าชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และมีครูนาฏศิลป์โรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้งเป็น ผู้จัดการเรียนการสอนชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ครูผู้ถ่ายทอดศิลปะการแสดงลิเกถือว่าเป็น บุคคลที่มีความสำคัญยิ่ง จำเป็นต้องมีประสบการณ์และทักษะการแสดงลิเก มีความรู้แตกฉาน ด้านการใช้ภาษา การแต่งราชนิกลิง การเขียนบทลิเก บทร้อยแก้ว ร้อยกรอง และสามารถบูรณา การเชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนรู้หลายวิชาเข้าด้วยกันทั้งกลุ่มสาระภาษาไทย, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ศิลปะ ผูกเป็นเรื่องลิเกให้สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

2.2 ชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง มีการดำเนินงาน PDCA ดังนี้

2.2.1 การวางแผนดำเนินงาน (P: Plan)

ประชุมครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และวิเคราะห์หัวข้อที่สอดคล้องมาบูรณาการหาหน่วยการเรียนรู้เพื่อจัดทำลิเกเพื่อการศึกษา จากนั้นครูนาฏศิลป์โรงเรียนเรศวรห้วยผึ้ง ซึ่งเป็นครูผู้สอนชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ดำเนินการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเสนอต่อหัวหน้าชุมนุมนักอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

2.2.2 การดำเนินการตามแผน (D: Do)

ดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยครูผู้สอนชุมนุมนักอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ดำเนินการจัดกิจกรรมจัดการเรียนการสอนลิเกเพื่อการศึกษา โดยสอนในชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านชุมนุมนักอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ครูและผู้เรียนร่วมกันแต่งเรื่องลิเกให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เมื่อครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแต่งบทลิเกเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะดำเนินการส่งบทลิเกให้ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอนในชุมนุมนักอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนฝึกปฏิบัติการแสดงลิเกตามความสามารถและความต้องการของแต่ละบุคคล เริ่มต้นด้วยการฝึกอ่านบท การท่องบท การฝึกขับร้อง การรำท่ารำต่าง ๆ ตั้งแต่ท่ารำพื้นฐานไปจนถึงท่ารำในลีลาและอารมณ์ต่าง ๆ ตามท้องเรื่อง ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนคล่อง ร้องรำตามบทการแสดงลิเก

2.2.3 การประเมินผล (C: Check)

ครูและนักเรียนร่วมกันประเมินศักยภาพของผู้เรียนด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะการแสดงลิเก ได้แก่ การอ่านบท การท่องบท การขับร้อง การรำท่ารำต่าง ๆ ร้องรำตามบทการแสดงลิเก โดยเล่นให้เพื่อน ๆ และครูดู เพื่อร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ ผู้ชม การแสดงลิเกร่วมให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง พัฒนาการแสดงลิเกเพื่อการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2.2.4 นำเสนอผล (A: Act)

ดำเนินการเผยแพร่การแสดงลิเกเพื่อการศึกษา ส่งเสริมการแสดงลิเกเพื่อการศึกษาในโอกาสต่าง ๆ เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ออกแสดงตามงานต่าง ๆ โดยเริ่มในงานประชุมผู้ปกครอง งานโรงเรียน แสดงต้อนรับคณะศึกษาดูงาน การแสดงสู่ชุมชน เช่น แสดงในงานบวช งานสงกรานต์ แสดงให้กับหน่วยงานหรือองค์กรที่ขอรับการสนับสนุนชุดการแสดงจากโรงเรียน เช่น แสดงในพิธีเปิดงานของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แสดงในงานแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับเขต เป็นต้น จนผู้เรียนสามารถออกงานแสดงได้อย่างมั่นใจและเป็นที่ชื่นชอบของผู้ชม ชุมนุมนักอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยมีบทลิเกเพื่อการศึกษาจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ 1) เรื่องพญานาคินทร์ 2) เรื่องรักษสภรณ์ 3) เรื่องช้างน้อยคอยรัก 4) เรื่องจันทโครพ 5) เรื่องบุพเพสันนิวาส

และ 6) เรื่องนิวนอร์มอล บุรณาการเนื้อหาไปสู่การสอนภาษาไทยได้ครบทั้ง 5 สาระ คือ สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดูและการพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม บุรณาการเนื้อหาไปสู่การสอนสังคมได้ 4 สาระ คือ สาระที่ 1 ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ และบุรณาการเนื้อหาไปสู่การสอนศิลปะได้ครบทั้ง 3 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 ทักษะศิลป์ สาระที่ 2 ดนตรี สาระที่ 3 นาฏศิลป์

3. ผลการนำแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กในกลุ่มสาระภาษาไทย, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ศิลปะ ไปใช้ในโรงเรียนเป้าหมาย พบว่า การนำแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กไปใช้ในโรงเรียนบ้านหนองพลับ (อินทจิตบำรุง) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านคุณภาพสื่ออยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และด้านเนื้อหา ดังตาราง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจการนำแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กไปใช้ในโรงเรียนบ้านหนองพลับ (อินทจิตบำรุง) (n=27)

ประเด็นการประเมินความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเนื้อหา	4.46	0.64	มาก
2. ด้านคุณภาพสื่อ	4.54	0.57	มากที่สุด
3. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.47	0.63	มาก
รวม	4.49	0.61	มาก

อภิปรายผล

1. การถ่ายทอดศิลปะการแสดงลิเกสำหรับเด็ก โรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

1.1 ด้านผู้ถ่ายทอด คุณสมบัติผู้ถ่ายทอด 1) มีใจรักและเห็นคุณค่าของศิลปะการแสดงลิเก 2) มีทักษะการแสดงลิเกสามารถถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนได้ 3) บุรณาการศิลปะการแสดงลิเกกับกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้ 4) มีเทคนิคและหลักจิตวิทยาการสอน และ 5) มีความเป็นกัลยาณมิตร เนื่องจากการถ่ายทอดศิลปะการแสดงลิเกเป็นการสอนเชิงปฏิบัติ การฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะการปฏิบัตินั้น ครูต้องมีใจรัก มีจิตเมตตา มีหลักการสอนที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ กนกรัตน์ มุขเตียรย์ ได้ศึกษาคุณค่า การดำรงอยู่ เพื่อการอนุรักษ์ และการถ่ายทอดศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก พบว่า ครูผู้สอนมีใจรักในการแสดงหุ่นละครเล็ก มีความเมตตาต่อศิษย์พร้อมถ่ายทอดความรู้ให้กับคนรุ่นหลัง (กนกรัตน์ มุขเตียรย์, 2564) คุณสมบัติผู้รับการถ่ายทอด 1) มีใจรักและใฝ่รู้อยากเรียนลิเก 2)

มีความอดทน และ 3) กล้าแสดงออก เนื่องจากกิจกรรมชุมนุมเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นตามความสนใจ ความถนัดและความสามารถของผู้เรียนเพื่อเติมเต็มศักยภาพของผู้เรียน ดังนั้น ผู้เรียนจึงมีอิสระในการเลือกเรียนรู้ สอดคล้องกับ กิตติพิสิธ ญาณกิตติคุณกุล ได้ศึกษากระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาโขนสู่ศิลปกรรมร่วมสมัย พบว่า ผู้เรียนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้จากความรักและชื่นชอบในโขน ต้องมีวินัยและมีความอดทน (กิตติพิสิธ ญาณกิตติคุณกุล, 2563)

1.2 ด้านเนื้อหาที่ถ่ายทอด การถ่ายทอดเนื้อหาการแสดงลิเก 7 ด้าน ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของลิเก การแสดงลิเก ความเชื่อพิธีกรรม การแต่งกาย การร้องการรำ การใช้ภาษา และเครื่องดนตรี จะเห็นได้ว่าการถ่ายทอดเนื้อหาการแสดงลิเกของชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยมีความครบถ้วนและครอบคลุมทุกมิติ สอดคล้องกับเขมิกา จันทรสุขสวัสดิ์ ได้ศึกษาการสืบทอดอัตลักษณ์ลิเกไทยสู่เด็กและเยาวชนเพื่อส่งเสริมธุรกิจชุมชนภาคกลาง พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องลิเกไทยมีเนื้อหาการถ่ายทอด 4 ด้าน ได้แก่ ประวัติของลิเก กระบวนการฝึกลิเก เวทีแสดงลิเก และกระบวนการแสดงลิเก (เขมิกา จันทรสุขสวัสดิ์, 2554)

1.3 ด้านวิธีการถ่ายทอด ประกอบด้วย 1) ขั้นสร้างกลุ่ม คือการอยู่ร่วมกัน รับฟังความคิดเห็น การสร้างข้อตกลง สร้างกัลยาณมิตร 2) ขั้นฝังใจจำ คือการจำเนื้อหา การฝึกซ้ำ ๆ เข้าใจกลุ่มเล็ก การคิดวิเคราะห์ 3) ขั้นนำไปใช้ด้วยการปฏิบัติ คือการสังเคราะห์เนื้อหาเป็นบทลิเก ทดลองแสดงลิเก 4) ขั้นนำเสนอเผยแพร่ คือการแสดงลิเก แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชื่นชม เห็นคุณค่า ปรับแต่ง พัฒนา และ 5) ขั้นประเมินผล คือการสังเกต การสัมภาษณ์ จากครู นักเรียน และผู้ชม ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า วิธีการถ่ายทอดการแสดงลิเกของชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยเป็นกระบวนการเรียนการสอนแบบ Active Learning ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ ซึ่งมีกระบวนการถ่ายทอดที่ชัดเจน เป็นลำดับขั้นตอน ไม่ซับซ้อน สอดคล้องกับภุรี วงศ์วิเชียร และประวีณา เอี่ยมยี่สุน ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในหลักสูตรปริญาตรีด้านศิลปวัฒนธรรมของสถานศึกษาสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในการจัดการเรียนรู้ด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ และทัศนศิลป์ ได้แก่ 1) การเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น 2) การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) การสร้างการมีส่วนร่วม 4) การนำเสนอผลงานและอภิปรายผลร่วมกัน 5) การใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย และ 6) ประเมินผลโดยผู้สอน (ภุรี วงศ์วิเชียร และประวีณา เอี่ยมยี่สุน, 2564)

2. การประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กในกลุ่มสาระภาษาไทย, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, ศิลปะ โรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กระบวนการ ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยจัดตั้งชุมนุมนักอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้ง 2) ชุมนุมนักอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยโรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้งมีการดำเนินงาน PDCA ดังนี้ 2.1) การวางแผนดำเนินงานโดยประชุมครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดหน่วย การเรียนรู้เพื่อจัดทำลิเกเพื่อการศึกษา และครูผู้สอนชุมนุมฯ จัดทำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

2.2) ดำเนินการตามแผนโดยครูผู้สอนชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยจัดกิจกรรมจัดการเรียนการสอนลิเกเพื่อการศึกษาตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทำการสอนในช่วงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย 2.3) การประเมินผลโดยครู นักเรียน และผู้ชม ร่วมกันประเมินการแสดงลิเกเพื่อร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง 2.4) นำเสนอผลดำเนินการเผยแพร่การแสดงลิเกเพื่อการศึกษาโดยการส่งเสริมการแสดงลิเกเพื่อการศึกษาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า โรงเรียนนเรศวรห้วยผึ้งมีแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กที่ประสบความสำเร็จอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม มีส่วนช่วยอนุรักษ์สืบสานศิลปะการแสดงลิเกและเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาการ วิชางาน และวิชาชีพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับการจัดการความรู้เรื่องนาฏลีลาโรงเรียนวัดโพธิ์เก้าต้น พบว่า นาฏลีลาโรงเรียนวัดโพธิ์เก้าต้นได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนและจัดทำในรูปแบบการเข้าเรียนของชมรมโขนสดและลิเก ดังนี้ 1) ศึกษาประวัติของโขนสดและลิเก 2) แบ่งกลุ่มผู้เรียนฝึกปฏิบัติการแสดงโขนสดและลิเก 3) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากนักเรียนรุ่นพี่จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี และฝึกให้นักเรียนออกแสดงตามงานต่าง ๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

ชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก จำนวน 6 เรื่อง บูรณาการเนื้อหากลุ่มสาระภาษาไทยได้ครบทั้ง 5 สาระ ทั้งนี้เพราะลิเกเป็นการแสดงที่เกิดจากภูมิปัญญาทางภาษาเป็นการบูรณาการแบบทักษะสัมพันธ์ที่เน้นการส่งเสริมทักษะการอ่าน การฟัง การพูด และการเขียน หลักการใช้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรมไปพร้อมกัน สอดคล้องกับชลธิชา หอมฟุ้ง ได้ศึกษาการพัฒนาแนวการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน พบว่า การพัฒนาแนวการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ได้ทั้งหมด 58 แนวการจัดการเรียนรู้บูรณาการเนื้อหาไปสู่การสอนภาษาไทยได้ 5 สาระ (ชลธิชา หอมฟุ้ง, 2560) บูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้ 4 สาระ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องจัดทุกหน่วยการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถเลือกจัดเป็นบางเรื่องตามความสนใจ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคม โดยให้สอดคล้องกับหลักสูตรในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สอดคล้องกับพระวิรัชศักดิ์ จันทวิโส และคณะ ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการวิชาสังคมศึกษา อธิบายว่าการจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการ ผู้สอนต้องคำนึงการเลือกหัวเรื่องจากประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการเรียน และการนำจุดประสงค์ของรายวิชาต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันมาสร้างเป็นหัวข้อเรื่องและนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (พระวิรัชศักดิ์ จันทวิโส และคณะ, 2560) และบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระศิลปะได้ครบทั้ง 3 สาระ ทั้งนี้เพราะการแสดงลิเกมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์เชื่อมโยงทั้งทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ จนไม่สามารถขาดสิ่งใดสิ่ง

หนึ่งไปได้ ซึ่งแสดงให้เห็นสุนทรียภาพทั้งดงามเป็นเอกลักษณ์ของลิเกไทย สอดคล้องกับวรารัตน์ ชื่นจิตร ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอด ภูมิปัญญาไทยในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ภูมิปัญญาการแสดงลิเกที่ปรากฏใน สถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านนาฏศิลป์ ภูมิปัญญาด้านคีตศิลป์ และภูมิปัญญาด้าน วรรณศิลป์ (วรารัตน์ ชื่นจิตร, 2564)

3. การนำแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กไปใช้ในโรงเรียน บ้านหนองพลับ (อินทจิตบำรุง) ความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะการประยุกต์ใช้ ลิเกเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กช่วยสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ กิ่งกมล ปิยมาดากุล ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรื่องสร้างสรรค์ นาฏยลีลาอาเซียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเรื่องสร้างสรรค์นาฏยลีลา อาเซียน ทำให้นักเรียนมีความรู้และมีทักษะในการสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี (กิ่งกมล ปิยมาดากุล, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) การถ่ายทอดศิลปะการแสดงลิเกสำหรับเด็กโรงเรียนนเรศวร ห้วยผึ้ง มี 3 ด้าน ประกอบด้วย 1.1) ด้านผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอด 1.2) ด้านเนื้อหา ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของลิเก การแสดงลิเก ความเชื่อพิธีกรรม การแต่งกาย การร้องการรำ การใช้ ภาษา และเครื่องดนตรี 1.3) ด้านวิธีการถ่ายทอด ได้แก่ ขั้นสร้างกลุ่ม ขั้นฟังให้จำ ขั้นนำไปใช้ด้วยการปฏิบัติ ขั้นนำเสนอเผยแพร่ และขั้นประเมินผล 2) แนวทางประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อการเรียนรู้ สำหรับเด็ก โดยจัดตั้งชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยเป็นการบูรณาการเชิงประจักษ์ผ่านการเรียน การสอนในรูปแบบของชุมชน ดำเนินงานตามกระบวนการ PDCA มีการประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อ การเรียนรู้สำหรับเด็ก จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ พญานาคินทร์ รักษ์สहरณ์ ช่างน้อยคอยรัก จันทโค รพ บุพเพสันนิวาส และนิว นอร์มอล บูรณาการเนื้อหาไปสู่การสอนภาษาไทย สังคม และศิลปะ 3) การนำแนวปฏิบัติที่ดีในการประยุกต์ใช้ลิเกเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กไปใช้ในโรงเรียนบ้าน หนองพลับ (อินทจิตบำรุง) อยู่ในระดับมาก ซึ่งโรงเรียนที่สนใจสามารถนำลิเกเพื่อการศึกษาไปใช้ ประกอบการสอนในกลุ่มสาระต่าง ๆ ดังนั้น ควรนำผลวิจัยถ่ายทอดสู่โรงเรียนอื่น ๆ เพื่อให้เกิด การประยุกต์ใช้ลิเกเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน สถาบันการศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงลิเกเพื่อการศึกษาในงานประเพณีหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของ ชุมชนและในหน่วยงานต่าง ๆ ให้มากขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ และสนับสนุนให้มีการ

จัดทำศูนย์การเรียนรู้ศิลปะการแสดงลิเก เพื่อเป็นคลังแห่งภูมิปัญญาและเป็นแหล่งถ่ายทอดศิลปะการแสดงลิเกแก่ผู้ที่สนใจต่อไป ข้อเสนอแนะ 1) ควรศึกษาการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์การประยุกต์ใช้ลิเกสู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 และ 2) ควรศึกษาการพัฒนาเครือข่ายการสืบทอดอัตลักษณ์การแสดงลิเกสำหรับเยาวชน เพื่อประโยชน์สำหรับพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ มุขเตียรย์. (2564). การศึกษาคุณค่า การดำรงอยู่ เพื่อการอนุรักษ์ และการถ่ายทอดศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก. วารสารสังคมศาสตร์, 10(1), 12-21.
- กิ่งกมล ปิยมาตากุล. (2557). การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรื่อง สร้างสรรค์นาฏยลีลาอาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กิตติพิสิธ ญาณกิตติคุณกุล. (2563). กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาโขนสู่ศิลปกรรมร่วมสมัย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เขมิกา จันทรสุขสวัสดิ์. (2554). การสืบทอดอัตลักษณ์ลิเกไทยสู่เด็กและเยาวชนเพื่อส่งเสริมธุรกิจชุมชนภาคกลาง. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชลธิชา หอมฟุ้ง. (2560). การพัฒนาแนวการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน. วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(3), 332-346.
- พระปลัดสุรเชษฐ์ สุรเชษฐ. (2561). การศึกษากับการพัฒนาความเป็นมนุษย์. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 1(2), 81-92.
- พระวีรศักดิ์ จันทวโธ และคณะ. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการวิชาสังคมศึกษา. วารสารมหาจุฬา คชสาร, 8(2), 85-92.
- กฤษี วงศ์เขียว และประวีณา เอี่ยมยี่สุน. (2564). รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในหลักสูตรปริญญาตรีด้านศิลปวัฒนธรรมของสถานศึกษาสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม. วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์, 6(3), 599-615.
- โรงเรียนเรศวรห้วยผึ้ง. (2563). คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ โรงเรียนเรศวรห้วยผึ้ง ประจำปีการศึกษา 2563. ประจวบคีรีขันธ์: โรงเรียนเรศวรห้วยผึ้ง.

วรรัตน์ ชื่นจิตร. (2564). แนวทางการส่งเสริมการแสดงลิเกในสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยในเขตภาคเหนือตอนล่าง. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). คู่มือเรียนรู้งานตลาดนัดการจัดการความรู้ระดับชาติ ครั้งที่ 2: การจัด การความรู้สู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: เจริญผล.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2560). งานศพ ยุคแรกอุษาคเนย์. กรุงเทพมหานคร: นาตาแซก.

ผลของการใช้กิจกรรมละครเพื่อการสื่อสารคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียน
สำหรับนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยคริสเตียน*

THE EFFECT OF USING DRAMA ACTIVITIES TO COMMUNICATE
CHRITIAN VIRTUES AND ETHICS FOR BACHELOR OF ARTS STUDENTS
IN CHRISTIAN THEOLOGY, CHRISTIAN UNIVERSITY OF THAILAND

ยุทธภณท์ พินิจ*

Yutthapan Pinich

วันดี วจนะถาวรชัย

Wandee Wajanathawornchai

พงษ์ศักดิ์ ลิมทองวิรัตน์

Pongsak Limthongvirath

คณะคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน

College of Christian Theology, Christian University of Thailand, Thailand

*Corresponding author E-mail: girmkrub@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียนก่อนและหลังการทดลอง และ 2) เปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมละคร เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ซึ่งเป็นการวิจัยกลุ่มเดียว วัดผลคะแนนคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนก่อนและหลังการทดลอง (The one group pretest-posttest design) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียนที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2565 จำนวน 43 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยครั้งนี้ได้แก่แบบสอบถามที่สร้างขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.855 สถิติที่ใช้วิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

* Received 13 April 2023; Revised 28 April 2023; Accepted 30 April 2023

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Pair-sample t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษาของนักศึกษาของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน โดยภาพรวมก่อนการใช้กิจกรรมละครอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.199) โดยภาพรวมหลังการใช้กิจกรรมละครอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.363) และ 2) ผลการเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน หลังการใช้กิจกรรมละครผลคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียนสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมละคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การใช้กิจกรรมละคร, คุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียน, นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the status of Christian virtues and ethics of students in the Bachelor of Arts program in Christianity Theology of Christian University of Thailand before and after the experiment, and 2) Compare the mean scores of Christian morality and ethics of students in the Bachelor of Arts program in Christianity Theology of Christian University of Thailand before and after the use of drama activities. This research was quasi-experimental research which is a one group. Scores were measured before and after the experiment (one group pretest-posttest design). The population and samples were 43 students in the Bachelor of Arts program in Christianity Theology of Christian University of Thailand enrolled in the academic year 2022. The research instrument used in this study was a questionnaire, 5-level estimation scale, The reliability of the questionnaire was 0.855, Statistics used for research and data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and pair-sample t-test. The results of study showed that 1) Christian virtues and ethics of students of Bachelor of Arts program in Christianity Theology of Christian University of Thailand overall before using drama activities was in the moderate mean scores level ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.199), while overall after using drama activities was the highest mean scores level ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.363), and

2) The comparison of the mean scores of Christianity virtues and ethics of students of Bachelor of Arts program in Christianity Theology of Christian University of Thailand, after using drama activities had higher mean scores than before the use of drama activities at the .01 statistical significance level.

Keywords: Drama Activities, Christian Virtues and Ethics, Bachelor of Arts Students, Christian Theology, Christian University of Thailand

บทนำ

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ในทุกยุคทุกสมัย ทั้งเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ในสังคม เพื่อเป็นที่ยอมรับทางปฏิบัติสร้างคุณค่าแก่ชีวิตของบุคคล สังคมและประเทศชาติได้ คุณธรรมเป็นหลักยึดมั่นที่คนส่วนใหญ่ต่างยอมรับว่าเป็นสิ่งสร้างคุณงามความดีแก่ชีวิต คุณธรรม (Virtue) คือสภาพคุณงามความดีแต่ละอย่างตามธรรมชาติ เป็นสภาพความดีงามที่อยู่ในชีวิตของบุคคลและส่งผลให้เกิดการประพฤติที่ดีจนเคยชินด้วยลักษณะความดีงามนั้น และการกระทำที่เห็นได้ในชีวิตเรียกว่า จริยธรรม (Ethics) อันเป็นประมวลหลักของการประพฤติที่แสดงออกมาในลักษณะต่าง ๆ (กิริติ บุญเจือ, 2551) โสกราตีส (Socrates) เสนอแนวคิดคุณธรรมเป็นแม่บทพื้นฐานว่าคุณธรรมคือความรู้ (Virtue is knowledge) กล่าวคือบุคคลใดจะกระทำการสิ่งใดโดยยั้งคิดหรือรู้ได้แล้วว่าส่งผลดีแก่ตนเองและผู้อื่นอย่างไร แสดงว่าคุณธรรมเป็นความรู้อย่างหนึ่งที่สามารถสอนต่อกันได้ (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2560) ซึ่งในขณะเดียวกัน อริสโตเติล (Aristotle) เน้นว่ามีคุณธรรมพื้นฐานเป็นแม่บทของคุณธรรมอื่นได้แก่ ความรอบคอบ (Prudence) ความพอประมาณ (Temperance) ความกล้าหาญ (Fortitude, courage) และความยุติธรรม (Justice) สำหรับคริสเตียน ทอมัส อควินัส (Thomas Aquinas) ได้อธิบายเพิ่มอีก 3 เรื่องตามพระธรรม 1 โครินธ์ 13 : 13 คือ ความรัก ความเชื่อ และความหวัง คุณธรรมคริสเตียนจึงหมายถึงคุณลักษณะที่ถูกต้องดีงามตามหลักคำสอนของพระเยซูคริสต์ที่เปิดเผยผ่านพระคริสตธรรมคัมภีร์ ที่เน้นเป็นแบบผู้รับใช้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหน้าที่หลักอย่างสมดุล ผ่านค่านิยมและวิถีทัศน์อย่างบรรลุผลลัพท์ด้านวิชาการและจิตวิญญาณที่เข้มแข็ง ความดีงามที่เกิดขึ้นในจิตใจ เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยัน ความเสียสละ เป็นต้น (Dudzinski, D.M., 2004); (เชิดชัย เลิศจิตรเลขา, 2548) ด้วยเหตุนี้เป้าหมายหลักของจริยธรรมคริสเตียนจึงเป็นความประพฤติที่แสดงออกถึงคุณภาพของความเชื่อศรัทธา ความรัก ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและความอดทน ที่เพิ่มพูนเสริมภาพแก่ตนเองและผู้อื่น คุณธรรมเหล่านี้ต่างสนับสนุนค้ำจุนกันเสมอต่อการกำหนดว่าอะไรคือ “ความดีสูงสุด” และแสดงหลักเกณฑ์การปฏิบัติเพื่อจะถึงเป้าหมายคือความดีสูงสุดได้เมื่อบุคคลได้รับหลักคำสอนที่ดีจากพระคริสตธรรมคัมภีร์ ผู้นั้นได้รับรู้ พิจารณาเปรียบเทียบ

และประมวลผลเพื่อให้อยู่ในเกณฑ์ของจริยธรรมที่ดีได้ (Oren, T., 2000); (เชิดชัย เลิศจิตรเลขา, 2548) พร้อมทั้งมีคุณลักษณะชีวิตที่ยั่งยืนด้วยคำสอน ตามที่ Calvin และ Edwards กล่าวว่าคุณธรรมเป็นคุณลักษณะของผู้เชื่อที่เชื่อมสัมพันธ์ต่อกันอย่างพึ่งพามั่นคงและสนับสนุนกันเสมอ (Cochran, E. A., 2014)

การเรียนการสอนทางคริสต์จริยศาสตร์ช่วยให้นักศึกษาได้เกิดความตระหนักรู้และเข้าใจถึงขั้นปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับคุณธรรมที่รับการปลูกฝังอย่างเหมาะสมได้ดั่งนั้นควรคำนึงถึงปัจจัยเรื่องรูปแบบการสอนที่เน้นผลความเจริญงอกงามในชีวิต ตามที่ (กิริติ บุญเจือ, 2551) นำเสนอรูปแบบการถ่ายทอดหลักคุณธรรมและจริยธรรมว่าเป็นการสอนตามรูปแบบ 3 รูปแบบ ได้แก่ แบบตรงตัวใส่กระสอบ แบบปลูกกล้วยไม้ และแบบปลูกต้นกุหลาบ ซึ่งทั้งสามรูปแบบมีความเหมาะสมต่อช่วงระยะเวลาของการเปิดใจเรียนรู้ของแต่ละบุคคลและเป็นกระบวนการฝึกฝนให้เติบโตในชีวิตคุณธรรมอย่างงอกงามของบุคคล และคำนึงถึงปัจจัยด้านรูปแบบการเรียนรู้ของบุคคล (Learning style) ตามแผนความคิดเพื่อเรียนรู้ไปสู่ความเข้าใจและตัดสินใจลงมือปฏิบัติได้ การกระตุ้นให้ผู้เชื่อเติบโตตามลักษณะตนที่มั่นคง การช่วยให้ผู้สนใจได้ศึกษาหลักจริยธรรมคริสเตียนควรเป็นการตระหนักถึงกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ไม่ยึดมั่นถือมั่น แต่สร้างความเข้าใจต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติภาพ

การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมผ่านกิจกรรมละครเป็นรูปแบบที่สื่อสารเพื่อการเรียนรู้ได้ในหลากหลายรูปแบบ พร้อมทั้งเป็นการส่งสารตรงไปสู่ผู้ชมละครที่จะสามารถรับรู้คุณธรรมได้อย่างต่อเนื่องจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่ง (พรพิทักษ์ เข็มบาสัถย์ และวรรณพิมพะสาตี, 2563) ได้กล่าวไว้ว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยและในต่างประเทศมีวิธีการอยู่ 2 ประเด็นคือ ตามหลักสูตรการศึกษาและตามสถาบันครอบครัว แสดงว่าสถาบันการศึกษามีส่วนพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมและเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความงอกงามแก่บุคคลได้ บทบาทของตัวละครสามารถช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ที่ดี จากประสบการณ์การเห็นและการคิดพิจารณาตาม อีกทั้งการตัดสินใจตอบสนองเป็นการกระทำหรือความประพฤติ โดยไม่ได้ยัดเยียด ไม่ได้ใช้อำนาจบังคับ หากแต่เป็นการหวานเมลิศคุณธรรมที่ดั่งงามลงไปในชีวิตอย่างต่อเนื่องจนกล้าตัดสินใจกระทำให้คุ้นชินอย่างดี สร้างบรรยากาศที่เอื้อแก่การเรียนทางคุณธรรมหรือระบบนิเวศคุณธรรมขึ้น สร้างพื้นที่ของพลังบวกแก่ชีวิต มีความรับผิดชอบและมีพฤติกรรมเชิงบวกที่จับต้องได้เป็นรูปธรรมไม่กว้างลวงสิทธิมนุษยชน ไม่ตัดสินใคร แต่เชื่อในหลักการว่ามนุษย์พัฒนาตนได้ ปรับตัวได้ กิจกรรมละครเน้นพัฒนาผู้เรียนจะสามารถเลือกนำสาระสำคัญไปประยุกต์ใช้ตามจุดมุ่งหมายผ่านบทบาทสมมติ การจินตนาการ การสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหา และค้นหาแนวทางเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีความสุข (โสธยา วงศ์พิพันธ์, 2563) นอกจากนี้ ละครสอนแทรกคุณธรรมเป็นการสื่อคุณค่าสำคัญจาก

ภายในจิตใจและการกระทำออกมาสู่ภายนอกอย่างสร้างสรรค์ในสังคม ผลตามมาคือการสร้างสรรค์สังคมผ่านพัฒนาจิตใจด้วยคุณธรรมที่เหมาะสม เห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน กระตุ้นการตื่นรู้ โดยสะท้อนหลักคุณธรรมผ่านชีวิตตัวละครและบทบาทต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ (นิชชา จันทะเกาศลย์ และชันทอง วัฒนะประดิษฐ์, 2564)

จากผลการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ทำให้ทราบว่า กลุ่มผู้ใช้บัณฑิตได้นำเสนอให้มีการทบทวนรูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนของหลักสูตรโดยเฉพาะในด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้เรียนให้ชัดเจนมากขึ้น เน้นให้เกิดความประพจน์ที่สอดคล้องกับหลักคำสอนของคริสต์ศาสนา มีเจตคติและคุณลักษณะและความรู้ในสาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์อย่างเชี่ยวชาญ ควรพิจารณาส่งเสริมคุณลักษณะผู้เป็นแบบอย่างแก่ผู้เชื่อคนอื่นมากขึ้นได้ แสดงถึงความมุ่งมั่นต่อคุณลักษณะของบัณฑิตตามหลักสูตรควรเป็นการถ่ายทอดตรงคำสอน ส่งเสริมให้ตลอดชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงในฝ่ายจิต วิญญาณทั้งผ่านกิจกรรมชีวิตคริสเตียนที่ใกล้ชิดต่อพระเจ้า การนมัสการพระเจ้า การภาวนา อธิษฐาน การศึกษาพระคริสตธรรมคัมภีร์อย่างสม่ำเสมอและพร้อมสำแดงความรักอย่างไม่มีเงื่อนไข กระทำการต่าง ๆ อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรมของคริสเตียนซึ่งเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมชีวิตคริสเตียนกับผลที่เกิดขึ้นในชีวิตฝ่ายจิตวิญญาณ ตามการรับรู้ของคริสเตียน (ยุทธพันธ์ พินิจ และคณะ, 2564) ตามคำสอนของพระเยซูคริสต์ที่ทรงถ่ายทอดความจริงโดยผ่านแรงจูงใจที่ช่วยให้ผู้เชื่อมีความก้าวหน้าในด้านการปฏิบัติตนด้วยการทำดีอย่างเป็นรูปธรรม

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษา การใช้กิจกรรมละครเพื่อการสื่อสารคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียน สำหรับนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน เพื่อศึกษาสภาพคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนและเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมละคร เป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดหลักคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนที่เหมาะสมผ่านการใช้กิจกรรมละคร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อการจัดเรียนการสอนในหลักสูตรและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ค้นพบวิธีการเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรมแบบคริสเตียน พร้อมกับการวางแผนส่งเสริมการปฏิบัติได้อย่างสอดคล้องกับคำสอนที่พระเยซูคริสต์ทรงตรัสสอนตามคำสอนในพระคริสตธรรมคัมภีร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมละคร

2. เปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมละคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ซึ่งเป็นการวิจัยกลุ่มเดียว วัดผลคะแนนคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนก่อนและหลังการทดลอง (The one group pretest-posttest design) โดยใช้ตัวแปรอิสระ คือ กิจกรรมละคร และตัวแปรตาม คือ คุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียน ได้แก่ ความรัก ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความอดทน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียนชั้นปีที่ 1-3 ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2565 จำนวน 43 คน โดยมาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ที่ได้สร้างขึ้นจากการศึกษากรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียน ที่ใช้ในการทดลองเป็นกิจกรรมละคร ชื่อเรื่อง “คุณนะทำ ไม่ใช่ผมทำ” เป็นบทละครที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน ได้เรียบเรียงขึ้น โดยเน้นการสื่อสารเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียน 4 เรื่อง ได้แก่ ความรัก ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความอดทน มีพื้นฐานคำสอนเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนมาจากคำสอนจากพระคริสตธรรมคัมภีร์ ประกอบด้วยข้อมูล 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความเห็นการสื่อคุณธรรมและจริยธรรมผ่านการใช้กิจกรรมละคร จำนวน 20 ข้อ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ซึ่งเครื่องผ่านการตรวจประเมินความสมบูรณ์และและความจริงของเนื้อหา (Context validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามรายข้อโดยการหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach' alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.855 จากนั้นจึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้ 1) จัดทำหนังสือถึงคณบดีคณะคริสตศาสนศาสตร์เพื่อขอเก็บข้อมูลจากนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน 2) ได้ดำเนินการชี้แจงจุดประสงค์การวิจัย วิธีการวิจัย แผนการ

เข้าร่วมกิจกรรม การพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย การวิจัยในมนุษย์ และข้อมูลอื่น ๆ แก่นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน พร้อมทั้งการซักถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนดำเนินการวิจัย ซึ่งมีนักศึกษาที่เข้าร่วมมีจำนวน 43 คน และดำเนินการนัดพบนักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลก่อนการใช้กิจกรรมละคร และหลังการจัดกิจกรรมละคร 3) ได้รวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของการกรอกข้อมูลซึ่งพบว่ามียอดนักศึกษา จำนวน 43 คนตอบแบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการคำนวณ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ข้อมูลคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียน มีดังนี้ 1) การเปรียบเทียบความแตกต่างของผลคะแนนเฉลี่ยของคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษาก่อนและหลังการเข้าร่วมชมกิจกรรมละคร โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าสถิติทีแบบอิสระ (t-test dependent samples) 2) การแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียน กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลความหมาย มีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 - 5.00 หมายถึง มีการรับรู้คุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 - 4.49 หมายถึง มีการรับรู้คุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 - 3.49 หมายถึง มีการรับรู้คุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49 หมายถึง มีการรับรู้คุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.49 หมายถึง มีการรับรู้คุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนในระดับน้อยที่สุด

การพิทักษ์สิทธิประชากร

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองโดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน เอกสารรับรองเลขที่ บ. 06/2565 และได้พิทักษ์สิทธิประชากรผู้ให้ข้อมูลโดยอธิบายวัตถุประสงค์และขั้นตอนการทำวิจัย พร้อมทั้งสิทธิในการให้ข้อมูลหรือการปฏิเสธการเข้าร่วม และการเก็บข้อมูลถือว่าเป็นความลับ ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์ในภาพรวมเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนเท่านั้น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษาของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา คริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมละคร ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมละคร

คุณธรรมและ จริยธรรมคริสเตียน	N (คน)	ก่อนการทดลอง		แปลผล	หลังการทดลอง		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. ความรัก	43	3.36	0.232	ปานกลาง	4.54	0.369	มากที่สุด
2. ความซื่อสัตย์	43	3.48	0.266	ปานกลาง	4.50	0.371	มากที่สุด
3. ความรับผิดชอบ	43	3.41	0.251	ปานกลาง	4.55	0.349	มากที่สุด
4. ความอดทน	43	3.40	0.271	ปานกลาง	4.40	0.450	มาก
เฉลี่ยโดยรวม	43	3.41	0.199	ปานกลาง	4.50	0.363	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผลคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนก่อนการใช้กิจกรรมละคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.199) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.266) ความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.251) และความอดทน ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.271) ส่วนน้อยที่สุด คือ ความรัก ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.232) และผลคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนหลังการใช้กิจกรรมละคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.363) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.349) ความรัก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.369) และความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.371) ส่วนน้อยที่สุด คือ ความอดทน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.450)

2. ผลการเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษาหลักสูตรศิลป ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมละคร ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียน ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมละคร

ประชากร	N (คน)	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig
ก่อนการใช้กิจกรรมละคร	43	3.41	0.199	42	16.770	0.000
หลังการใช้กิจกรรมละคร	43	4.50	0.362			

* $p < .01$

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า หลังการใช้กิจกรรมละครคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.363) สูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมละคร ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.199) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 16.770$, $df = 42$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียนก่อนการใช้กิจกรรมละคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและหลังการใช้กิจกรรมละครอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 เรื่อง ได้แก่ ความรัก ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและความอดทน อาจเป็นได้ว่าเมื่อนักศึกษาได้รับการกระตุ้นคิด การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจชัดเจนและอย่างต่อเนื่อง เมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมละครซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม จึงสามารถนำความเข้าใจนั้นไปปรับประยุกต์ใช้ต่อเพื่อปฏิบัติตนได้อย่างชัดเจน อีกทั้งเมื่อได้รับแรงจูงใจเพียงพอต่อความมั่นใจย่อมผลักดันตนไปถึงแนวทางการริเริ่มด้วยตนเองต่อการปฏิบัติตนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษา พรพิทักษ์ เข็มบาสัตย์ และวรรณพล พิมพะสาสิทธิ์ พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทยมีแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมที่แบ่งออกเป็น 3 แนวทาง ได้แก่ การปลูกฝังผ่านการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสถาบันการศึกษา การปลูกฝังผ่านสถาบันครอบครัว และการใช้หลักคำสอนทางศาสนาช่วยขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรมในบุคคล (พรพิทักษ์ เข็มบาสัตย์ และวรรณพล พิมพะสาสิทธิ์, 2563) ด้วยเหตุนี้การพัฒนาารูปแบบที่เหมาะสมจึงเป็นส่วนงานสำคัญของการปฏิรูปหลักสูตรในสถาบันการศึกษา ที่ควรร่วมมือกับครอบครัว และส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติตนที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น และทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมซึ่งได้ชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมด้านจริยธรรมของบุคคลย่อมมีสาเหตุจากลักษณะจิตพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจของพฤติกรรมทางจริยธรรมบุคคล โดยอธิบายต้นไม้อจริยธรรม มี 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วน

ดอกและผลไม้บนต้น ที่เล็งถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มองเห็นได้ ทั้งการทำดีละเว้นชั่วและการทำงานหรืออื่น ๆ 2) ส่วนลำต้นของต้นไม้ เล็งถึงพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็ง ด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และทัศนคติ คุณธรรมและค่านิยม 3) ส่วนรากของต้นไม้ เล็งถึงพฤติกรรมการทำงานประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ สติปัญญา ประสพการณ์ทางสังคมและสุขภาพจิต ซึ่งลักษณะจิตทั้งหมดนี้ส่งผลต่อบุคคลให้พัฒนาหรือหยุดชะงักต่อการออกดอกผลคือ พฤติกรรมการเป็นคนดีและคนเก่ง และเมื่อนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักการการถ่ายทอดทางศาสนายังทำให้เกิดภาพรวมที่ดีชัดเจนมากขึ้นได้ (ตฤลิสา จำปาวัลย์, 2562); (บุรฉัตร จันทรแดง และคณะ, 2562); (ณัฐธิตา ชุมประมาณ และสุจิตรา จจรจิตร, 2562) และการศึกษาของ นางลักษณ ใจฉลาด พบว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมความซื่อตรงที่มีผลดีได้แก่ การเล่าเรื่อง เล่นละครหรือแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการรับรู้ในความจริงและแสดงพฤติกรรมด้วยความซื่อตรงได้อย่างเหมาะสม (นางลักษณ ใจฉลาด, 2561) ด้วยเหตุนี้การศึกษาครั้งนี้จึงพบว่าหลังการใช้กิจกรรมละครคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนจึงสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมละคร

2. ผลการเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมละคร สามารถส่งเสริมหรือช่วยให้นักศึกษาฯ ได้ตระหนักรู้หรือรับรู้ถึงการปฏิบัติตนให้สอดคล้องตามคำสอนในด้านคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนทั้ง 4 เรื่องได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพบว่าผลคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นเมื่อได้รับการส่งเสริมและถูกกระตุ้นด้วยกิจกรรมละครที่มีบทบาทสมมติในหลากหลายเรื่อง กิจกรรมละครช่วยกระตุ้นการรับรู้ ความคิด ความรู้สึกสู่การปฏิบัติตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนได้ ผลคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนสูงขึ้นทุกเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กัญญา เอี่ยมพญา และนิวัตต์ น้อยมณี พบว่า รูปแบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสม 4 ลำดับ ได้แก่ การสอนแบบบูรณาการ การสอนแบบสาธิต การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ และการสอนแบบใช้บทบาทสมมติหรือการเขียน การสอนแบบใช้บทบาทสมมติเป็นหนึ่งในรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิผลต่อการสอนคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน (กัญญา เอี่ยมพญา และนิวัตต์ น้อยมณี, 2559) เช่นเดียวกับการศึกษาของ ไพบูลย์ โสภณสุภาพ พบว่า การออกแบบกระบวนการกิจกรรมละครเพื่อการเรียนรู้เหมาะสำหรับเยาวชนในศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของบุคคลที่ผ่านแนวคิดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์โดยตรง และกิจกรรมละครได้สะท้อนคุณธรรมเพื่อขัดเกลาแต่ละคนได้ (ไพบูลย์ โสภณสุภาพ, 2558) ตามที่ จุฑามาศ ศรีระชา ได้พบว่า บทบาทของตัวละครเป็นแบบอย่างที่ดีสะท้อนให้บุคคลได้เห็นว่าคุณธรรมจะเจริญเติบโตขึ้นเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่ดีของตนทางจริยธรรมได้ เพราะได้ผ่านกระบวนการขัดเกลา ประสพการณ์ตรง

และได้แสดงความสามารถ พร้อมทั้งนำสิ่งที่ดีมาสู่ตนเองและผู้อื่น การใช้กิจกรรมละคร จึงมีเป้าหมายเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใกล้ เข้าใจ เข้าถึงหลักคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงงาม การพัฒนาตน ลดความกังวล และการรบกวนจิตใจ เพื่อช่วยให้สามารถดำเนินตามสถานการณ์ต่าง ๆ ของชีวิตต่อไปได้ (จุฑามาศ ศรีระชา, 2565) จากการศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมคริสต์เตียนทั้ง 4 เรื่อง มีคะแนนเฉลี่ยสูง โดยเฉพาะเรื่องความรับผิดชอบมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า การปลูกฝังหรือขัดเกลาบุคคลผ่านกิจกรรมละครย่อมช่วยให้เกิดการการตระหนักรู้ถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งต่าง ๆ ได้ชัดเจน ตามที่ ปวลักษณ์ สุรัสวดี พบว่า การสร้างสรรค์ละครประยุกต์เป็นการสร้างการตระหนักรู้ และการรับรู้ พร้อมทั้งการมองเห็นสิ่งที่ตนขาด ทั้งสิทธิพื้นฐานและความปลอดภัยในชีวิต และเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองจากปัญหาด้วยมุมมองในแง่บวก มีความยืดหยุ่นในชีวิต และมุ่งพัฒนาตนเองอย่างมีเป้าหมาย (ปวลักษณ์ สุรัสวดี, 2563) และโสธยา วงศ์พิพันธ์ ได้กล่าวถึงผลที่เกิดจากความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมว่า การใช้กิจกรรมละครสามารถส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์และส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างเหมาะสมได้ เนื่องด้วยบทบาทของตัวละครเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมที่สะท้อนให้บุคคลได้เห็นว่าแต่ละคนจะเจริญเติบโตขึ้นเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่ดีของตนทางจริยธรรมได้ เพราะได้ผ่านกระบวนการขัดเกลา ประสบการณ์ตรง และได้แสดงความสามารถ พร้อมทั้งนำสิ่งที่ดีมาสู่ตนเองและผู้อื่นได้ (โสธยา วงศ์พิพันธ์, 2563) การใช้กิจกรรมละครเป็นรูปแบบที่สำคัญหนึ่งของการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นการส่งเสริมด้วยเจตจำนงเสรี (Free will) และกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นการมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติ สร้างประสบการณ์การโดยตรงผ่านบทบาทสมมุติ การสะท้อนความคิดความรู้สึก การทบทวนและประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นกระบวนการที่คอยขับเคลื่อนการถ่ายทอดคุณธรรมและจริยธรรมได้ ไม่ใช่เป็นการยึดเย็ดหรือบังคับ แต่ให้แนวทางหรือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพื่อการกระตุ้นจากส่วนสามัญสำนึกของบุคคลผ่านประสาทสัมผัสมากขึ้นและอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอตามระยะเวลาที่เหมาะสม ก่อให้เกิดการบ่มเพาะ แรกหน่อ จำเริญงอกงามในจิตใจ และการเบ่งบานออกดอกออกผลที่ดีและสวยงามในชีวิตให้ชื่นชม ซึ่งเป็นไปตามคำสอนและรูปแบบของพระเยซูคริสต์ที่ทรงถ่ายทอดหลักคำสอนที่สำคัญส่วนมากด้วยการใช้รูปแบบคำอุปมา เพื่อเป็นการเปรียบเทียบและสะท้อนภาพความเป็นจริงของชีวิต (reality) ไปสู่การเรียนรู้ความจริงในหลักคำสอนอยู่เสมอหรือเปรียบเทียบชีวิตความเป็นจริงกับหลักคุณธรรมที่สื่อออกมาเพื่อช่วยให้คนฟังได้รับรู้หรือนำไปปฏิบัติใช้ได้ ถือว่าเป็นการชำระล้าง หล่อหลอม และขัดเกลาจิตใจผู้เชื่อมีความเบาบางจากความผิดบาป การกระทำที่ตรงกันข้ามกับความดี การทบทวนหรือปรับปรุงตนเองตามความเหมาะสมแก่จิตวิญญาณและชีวิต เช่น อุปมาเรื่องผู้หว่านพืช พบในพระธรรมมัทธิว 13 : 1-23, มาระโก 4 : 13-20, ลูกา 8 : 11-15 อุปมาเรื่องทาสที่ไม่ยอมให้อภัย พบในพระ

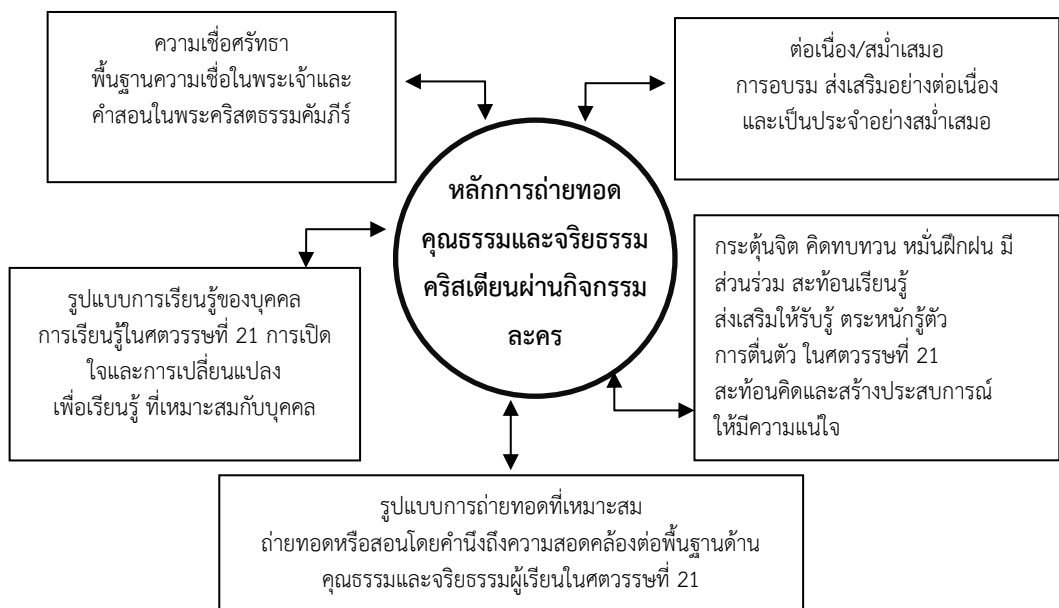
ธรรมมัทธิว 18 : 21-35 อุปมาเรื่องบุตรชายสองคน พบในพระธรรมมัทธิว 21 : 28-32 อุปมาเรื่องสวนองุ่นและคนเช่า พบในพระธรรมมัทธิว 21 : 33-46, มาระโก 12 : 1-12, ลูกา 20 : 9-19 อุปมาเรื่องหญิงพรหมจารีสิบคน พบในพระธรรมมัทธิว 25 : 1-13 อุปมาเรื่องเงินตะลันต์ พบในพระธรรมมัทธิว 25 : 14-30 ชาวสะมาเรียใจดี พบในพระธรรมลูกา 10 : 25-37 และอุปมาเรื่องบุตรหายไป พบในพระธรรมลูกา 15 : 11-32 เป็นต้น (สมาคมพระคริสตธรรมไทย, 2559) ซึ่งอุปมาเหล่านี้เป็นการสะท้อนถึงบทบาทต่าง ๆ ของบุคคลจริงและความเหมาะสมต่อการรับรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ในทิศทางเดียวกัน (กิริติ บุญเจือ, 2560) ได้ชี้ให้เห็นว่าการปลูกฝังชีวิตบุคคลด้านคุณธรรมจริยธรรมย่อมควรคำนึงถึงความเหมาะสมในวิธีการหรือรูปแบบ เพราะแต่ละบุคคลมีการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมที่แตกต่างกันออกไป ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ แบบดวงขาวใสกระสอบ เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นให้ผู้ฟังได้จดบันทึกคำสอนแล้วนำไปอ่านเพื่อจะจดจำเพราะเชื่อว่าสมองมนุษย์สามารถรับรู้ได้ทุกรื่องราว เปรียบเหมือนกระสอบที่เก็บเมล็ดข้าวสารได้ทุกเม็ด รูปแบบนี้เหมาะสำหรับผู้เรียนรู้ขั้นพื้นฐาน ต่อมาแบบปลูกกล้วยไม้ เป็นรูปแบบที่เน้นการถ่ายทอดความคิด ความรู้ใหม่เพื่อให้เกิดการขยายผล เน้นการสะสม การสะท้อนความคิดความรู้ การเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง เปรียบเหมือนการปลูกกล้วยไม้ให้สวยงาม ต้องมีการรดน้ำและบำรุงด้วยปุ๋ยอย่างต่อเนื่องหรือสม่ำเสมอและอย่างเหมาะสม สุดท้ายเป็นรูปแบบการปลูกต้นกุหลาบ เป็นรูปแบบที่เน้นการหมั่นใส่ปุ๋ย รดน้ำ บำรุงรักษาต้นกุหลาบเพื่อให้มีสภาพที่พร้อมต่อการออกดอกที่สวยงาม เปรียบเหมือนการกระตุ้น เอาใจใส่ ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจ มีประสบการณ์ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ นำพาไปสู่คำตอบของสิ่งที่ค้นหา สนับสนุนให้เกิดการคิดวิเคราะห์ การเลือกส่วนที่ดีที่เหมาะสม สร้างคุณประโยชน์ แก่ตนและสังคม โดยไม่ยึดเยียดแต่เป็นการบ่มเพาะด้วยหลักคุณธรรมและจริยธรรมค่อย ๆ จำเริญเติบโตในชีวิต (เอนก สุวรรณบัณฑิต, 2560) ซึ่งกิจกรรมละครที่สื่อสารคุณค่าแห่งคุณธรรมและจริยธรรมจึงสามารถช่วยให้เกิดการกระทำที่สวยงามตามความองอาจของจิตใจได้ นอกจากนั้นกิจกรรมละครเป็นรูปแบบหนึ่งที่พระเยซูคริสต์ทรงใช้เพื่อสอนหลักคุณธรรมและจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยสิ่งที่ทรงคำนึงถึงสภาพวิธีการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล เพราะแต่ละคนมีรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณธรรมและจริยธรรมตามความสนใจของบุคคลที่ต่างกัน บุคคลมีรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมได้ การใช้กิจกรรมละครหรือการสื่อสารด้วยบทบาทสมมติที่ใกล้เคียงกับประสบการณ์ความเป็นจริงในชีวิตย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การประยุกต์ใช้ที่เหมาะสมได้ ตามที่ (Senge, P. M., 1990) กล่าวว่า แต่ละบุคคลมีแบบแผนความคิดเพื่อการเรียนรู้ (Learning Style) ที่แตกต่างกัน และเป็นในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ (ไพบุลย์ โสภณสุภาพ, 2558) พบว่าแนวคิดการเป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้เป็นการสำรวจมุมมองชีวิตผ่านกิจกรรมละครที่เปิดมุมมองใหม่และการสะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกให้เชื่อมโยงต่อสิ่งที่ได้เห็น ได้ยินและได้

สำนึก กิจกรรมละครถือได้ว่าเป็นเครื่องมือพัฒนามนุษย์ในฐานะการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงรูปแบบการเรียนรู้บุคคลผ่านสื่อการมองเห็น การได้ยิน การอ่านเขียนและการเคลื่อนไหวทางร่างกายและความรู้สึกของบุคคล ด้วยเหตุนี้กิจกรรมละครสามารถเป็นเครื่องมือเพื่อสอนความรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนได้และเป็นการถ่ายทอดคำสอนคุณธรรมทางด้านศาสนาได้เหมาะสมแก่ทุกคนได้ (ณัฐพร นิรันดร์ศรี, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

ผลของการใช้กิจกรรมละครเพื่อสื่อสารคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนครั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การถ่ายทอดคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนในศตวรรษที่ 21 มีปัจจัยและหลักการสำคัญที่ขับเคลื่อนกระบวนการ คือ ผู้ถ่ายทอดมีพื้นฐานความเชื่อศรัทธาที่ชัดเจนต่อพระเจ้า และพระคริสตธรรมคัมภีร์อันเป็นแก่นเนื้อหาของคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนมาประยุกต์ให้เข้ากับบริบททางการศึกษาและพฤติกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีเงื่อนไขเรื่องรูปแบบการถ่ายทอดที่มีการอบรมหรือส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอและเหมาะสม เพื่อนั่นกระตุ้นจิตใจ จิตวิญญาณและความคิดให้เกิดการสะท้อนด้วยตนเอง นำไปสู่ตระหนักรู้ ตัวและตื่นตัว ด้วยการถอดประสบการณ์จากหมั่นฝึกฝนปฏิบัติตนจนก่อให้เกิดผลดีและความสนใจมากขึ้น โดยคำนึงถึงรูปแบบการเรียนรู้บุคคลที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 เพราะจะนำไปสู่การเปิดใจและการเปลี่ยนแปลงอย่างมีผลดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2 หลักการถ่ายทอดคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนผ่านกิจกรรมละคร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) สภาพคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียนก่อนการใช้กิจกรรมละคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและหลังการใช้กิจกรรมละครอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 เรื่อง ได้แก่ ความรัก ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและความอดทน อาจเป็นได้ว่าเมื่อนักศึกษาได้รับการกระตุ้นคิด การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจชัดเจนและอย่างต่อเนื่อง เมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมละครซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม จึงสามารถนำความเข้าใจนั้นไปปรับประยุกต์ใช้ต่อเพื่อปฏิบัติตนได้อย่างชัดเจน อีกทั้งเมื่อได้รับแรงจูงใจเพียงพอต่อความมั่นใจย่อมผลักดันตนไปถึงแนวทางการริเริ่มด้วยตนเองต่อการปฏิบัติตนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนอย่างเหมาะสม และ 2) ผลการเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนของนักศึกษา ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมละคร สามารถส่งเสริมหรือช่วยให้นักศึกษา ได้ตระหนักรู้หรือรับรู้ถึงการปฏิบัติตนให้สอดคล้องตามคำสอนในด้านคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนทั้ง 4 เรื่องได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพบว่าผลคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นเมื่อได้รับการส่งเสริมและถูกกระตุ้นด้วยกิจกรรมละครที่มีบทบาทสมมติในหลากหลายเรื่อง กิจกรรมละครช่วยกระตุ้นการรับรู้ ความคิด ความรู้สึกสู่การปฏิบัติตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนได้ ผลคะแนนเฉลี่ยคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนสูงขึ้นทุกเรื่อง การสื่อสารคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนเป็นความเข้าใจเชิงปฏิบัติที่ก่อให้เกิดผลความประพฤติในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องกับคำสอนในพระคริสตธรรมคัมภีร์ การช่วยให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยงหลักคุณธรรมและจริยธรรมไปสู่การกระทำจึงมีความสำคัญยิ่ง การใช้รูปแบบสื่อสารหรือถ่ายทอดด้วยกิจกรรมละครซึ่งมีความหลากหลายตามบทบาทที่ชัดเจน มีผลต่อการตระหนักรู้ การทบทวนความเข้าใจ การคิดค้น วิเคราะห์ และเลือกสร้างแนวทางสู่การปฏิบัติตามวิถีของตนเองอย่างเหมาะสมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาในปัจจุบันการใช้กิจกรรมละครช่วยให้เรียนรู้จากบทบาทสมมุติตามสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นการรับรู้อยู่เสมออย่างต่อเนื่อง และช่วยให้มีการเทียบเคียงประสบการณ์ตลอดจนผลจากการปฏิบัติของตนเองที่เกิดประโยชน์และสามารถค้นพบคำตอบในการแก้ไขประเด็นปัญหาที่ซับซ้อนในทิศทางที่ดี ดังนั้น 1) ผู้สอนด้านคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียน ควรคำนึงถึงวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมต่อรูปแบบการเรียนรู้ของบุคคลขณะเข้าร่วมศึกษา และสามารถใช้อำนาจจากการวิจัยในครั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับพัฒนาการเรียนการสอน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรด้านคริสตศาสนศาสตร์ได้ และผู้สอนในคริสตจักรหรือหน่วยงานคริสเตียนสามารถพัฒนารูปแบบการถ่ายทอดคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนในชั้นเรียนหรือวัดหรือกลุ่มศึกษาพระคริสตธรรมคัมภีร์โดยสร้างบทเรียนที่สะท้อนชีวิตของบุคคลในสังคมได้อย่างชัดเจน

มากขึ้น และ 2) ควรพัฒนาการเรียนการสอนด้านคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนทั้งในระดับคริสตจักรท้องถิ่นและสถาบันสอนทางคริสตศาสนศาสตร์ ให้มีการศึกษาถึงหลักคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนเรื่องอื่นในพระคริสตธรรมคัมภีร์ที่มีความสัมพันธ์กับหลักความเชื่อศรัทธาและความประพฤติของคริสตชน และศึกษาบทบาทของหลักคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนที่มีผลต่อชีวิตด้านความสุข ความเชื่อศรัทธาและการบริการรับใช้ผู้อื่นในสังคมได้

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “ผลของการใช้กิจกรรมละครเพื่อการสื่อสารคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียนสำหรับนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน” ได้รับทุนในการวิจัยจากคณะคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน คณะผู้วิจัยจึงขอขอบคุณคณะคริสตศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยคริสเตียนที่สนับสนุนทุนวิจัยจนงานวิจัยสำเร็จลงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กัญญกร เอี่ยมพญา และนิวัตต์ น้อยมณี. (2559). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารราชชนก, 13(30), 37- 49.
- กীরติ บุญเจือ. (2551). คู่มือจริยศาสตร์ตามหลักวิชาการสากล. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- กীরติ บุญเจือ. (2560). ชุดปรัชญาสวนสุนัน เล่มที่ 1 ปรัชญาประชาชนบ้าน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- จุฑามาศ ศรีระชา. (2565). ดวงใจขบถ มธุสโลกันตร์ : จริยธรรมที่ปรากฏในตัวละครเอกชาย ในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 7(7), 359-376.
- เชิดชัย เลิศจิตรเลขา. (2548). คริสตจริยศาสตร์พื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนดอนบอสโก.
- ณัฐจิตา ชุมประมาณ และสุจิตรา จรจิตร. (2562). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 12(2), 98-104.
- ณัฐพร นิรังสรรค์. (2561). “Love Letter” ละครเวทีเพื่อเสริมสร้างความรักของคริสเตียน. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(2), 125-150.
- ณิชา จันทะเกาศลย์ และชันทอง วัฒนะประดิษฐ์. (2564). กลวิธีสื่อธรรมในละครโทรทัศน์ เรื่องกรงกรรม. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 17(1), 28 - 43.

- ตฤณลา จำปาวัลย์. (2562). พฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามแนวพุทธจิตวิทยา. วารสารพุทธจิตวิทยา, 4(2), 60 - 72.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2560). คุณธรรม จริยธรรมกับศีลธรรมจากมุมมองของปรัชญา. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- นงลักษณ์ ใจฉลาด. (2561). ความคิดเห็น เหตุผล และการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 12(1), 1-14.
- บุรฉัตร จันท์แดง และคณะ. (2562). กรอบแนวคิดการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. วารสารสหวิทยาการวิจัย : ฉบับบัณฑิตศึกษา, 8(1), 49-60.
- ปวลักษณ์ สุรัสวดี. (2563). ละครเยาวชนเชื้อชาติพม่าเรื่อง “มหาสมุทรสุดขอบฝัน” กระบวนการละครสอนคุณธรรมของความเป็นมนุษย์ ประเด็นเรื่องสิทธิในเยาวชนไร้สัญชาติในตำบลมหาชัย. Journal of Social Sciences and Humanities Research in Asia, 26(2), 31- 49.
- พรพิทักษ์ เข็มบาสัตย์ และวรรณพล พิมพะสาลี. (2563). แนวทางปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 9(2), 63- 80.
- ไพบูลย์ ไสภณสุภาพ. (2558). ละครเพื่อการเรียนรู้ : การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ผ่าน ละคร สำหรับพัฒนาเยาวชนในศตวรรษที่ 21. วารสารดนตรีและการแสดง, 1(1), 112-126.
- ยุทธภณัท พินิจ และคณะ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมชีวิตคริสเตียนและผลที่เกิดขึ้นในชีวิตฝ่ายจิตวิญญาณตามการรับรู้ของคริสเตียนไทย ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ, 8(12), 244-259.
- สมาคมพระคริสตธรรมไทย. (2559). พระคริสตธรรมคัมภีร์ ฉบับมาตรฐาน 2011. กรุงเทพมหานคร : สมาคมพระคริสตธรรมไทย.
- โสธยา วงศ์พิพันธ์. (2563). การใช้กิจกรรมละครเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ กรณีศึกษา : โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอนก สุวรรณบัณฑิต. (2560). การเรียนการสอนอย่างปรัชญา : ปรัชญาสวนสุนันทา (Philosophy and Ethics). เรียกใช้เมื่อ 7 ธันวาคม 2565 จาก [https : //philosophysuansunandha.com/2017/08/02/การเรียนการสอนอย่างปรัชญา](https://philosophysuansunandha.com/2017/08/02/การเรียนการสอนอย่างปรัชญา)
- Cochran, E. A. (2014). Faith, Love, and Stoic Assent : Reconsidering Virtue in the Reformed Tradition. Journal of Moral Theology, 3(1), 199-227.

- Dudzinski, D.M. (2004). Integrity : Principled Coherence, Virtue, or Both. The Journal of Value Inquiry, 38(2004), 299 – 313.
- Oren, T. (2000). Responsibility, Ethics, and Simulation. TRANSACTIONS, 17(4), 165-170.
- Senge, P. M. (1990). The fifth discipline : The art practice of the learning organization. London: Century Press.

**การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2***
**THE MANAGEMENT TOWARD EXCELLENCE FOR PHRAPARIYAT
SCHOOL UNDER THE OFFICE OF THE PHRAPARIYATIDHAMMA
EDUCATIONAL AREA DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION AREA 2**

พระครูนิมิตกิจจาทร (แดง ทองขำ)*

Phrakhrunimitkitchathorn (Daeng Thongkham)

นิษฐวดี จิรโรจน์ภิญโญ

Nitwadee Jirarotepinyo

กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา

Kamolmal Chaisirithanya

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร

Faculty of Education, Bangkokthonburi University, Bangkok

*Corresponding author E-mail: kitjathorn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 และ 2) พัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 เป็นการวิจัยแบบผสมผสานและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 จำนวน 20 โรงเรียน โรงเรียนละ 15 คน รวมทั้งสิ้น 300 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จากโรงเรียนที่ได้ให้การสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) การนำองค์กร 1.2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 1.3) การมุ่งเน้นบุคลากร 1.4) การปฏิบัติงาน 1.5) การมุ่งเน้นผู้เรียน 1.6) การจัดการ

* Received 6 April 2023; Revised 21 April 2023; Accepted 25 April 2023

ความรู้ และ 1.7) ด้านผลลัพธ์ และ 2) การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 เมื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และจากการสนทนากลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นพ้องตรงกันว่าควรปรับเปลี่ยนลำดับขององค์ประกอบใหม่ ได้แก่ 2.1) การจัดการความรู้ 2.2) การนำองค์กร 2.3) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 2.4) การมุ่งเน้นผู้เรียน 2.5) การมุ่งเน้นบุคลากร 2.6) ด้านผลลัพธ์ และ 2.7) การปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: การบริหาร, สู่ความเป็นเลิศ, โรงเรียนพระปริยัติธรรม, แผนกสามัญศึกษา เขต 2

Abstract

The objective of this article research were: 1) Studying the administrative components towards excellence of Phrapariyattidhamma School under the Office of the Phrapariyatdhamma Educational Area Department of General Education Region 2, and 2) Develop management guidelines for excellence in Phrapariyatidhamma School under the Office of the Phrapariyattidhamma Educational Area Department of General Education Region 2. This research was mixed research with qualitative and quantitative. The population and sample were administrators and teachers of Phrapariyatthamma School under the Office of the Phrapariyatdhamma Educational Area Department of General Education Region 2, 20 schools, 15 students per school, a total of 300 people. Key informants, namely school administrators and teachers from the schools who were interviewed, 5 people. The research tools were questionnaires and focus group discussions. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation. exploratory component analysis and confirmatory component analysis. The research findings were as follows: 1) Administrative Components for Excellence of Phrapariyattidhamma School under the Phrapariyattidhamma Educational Service Area Office, there are 7 components: 1.1) Organizational Leadership 1.2) Strategic Planning 1.3) Personnel Orientation 1.4) Operation 1.5) Learner Orientation 1.6) Knowledge Management and 1.7) Outcomes, and 2) Development of administrative guidelines towards excellence of Phrapariyatidhamma School under the Office of the Phrapariyatthamma Educational Area Department of General Education, Region 2, when analyzing the

confirmatory components to check the structural integrity of the components with a packaged program and from group conversations, most experts agree that the order of elements should be reshuffled: 2.1) Knowledge Management, 2.2) Organizational Leadership, 2.3) Strategic Planning, 2.4) Student Orientation, 2.5) People Orientation, 2.6) Outcomes, and 2.7) Operation.

Keywords: The Management, Toward Excellence, Phrapariyattidhamma School, Department of General Education Area 2

บทนำ

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของพระราชาคณะ ซึ่งมีมูลเหตุสืบเนื่องมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาและบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด กล่าวคือ ภายหลังจากที่การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง คือ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2432 และ พ.ศ. 2489 ตามลำดับ ได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น ทางมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงได้จัดแผนกมัธยมขึ้นมา เรียกว่า โรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา กำหนดให้การเรียนบาลีนักธรรม และความรู้ชั้นมัธยม โดยรับผู้ที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อมาเมื่อโรงเรียนบาลีมัศึกษานี้ได้แพร่ขยายออกไปยังต่างจังหวัดหลายแห่ง มีพระภิกษุและสามเณรเรียนกันมาก ทางคณะสงฆ์ โดยองค์การศึกษาจึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนประเภทนี้ใหม่ว่า โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษา สำนักเรียนวัด โดยมติดคณะสังฆมนตรี และกระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบกระทรวงให้โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดนี้เปิดทำการสอบสมทบในชั้นตัวประโยค คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา และเมื่อสอบได้แล้วจะได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระภิกษุและสามเณรนิยมเรียนกันมาก โรงเรียนประเภทนี้จึงแพร่หลายออกไปยังจังหวัดต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จนทำให้ทางการคณะสงฆ์เกรงว่า การศึกษาธรรมและบาลีจะเสื่อมลงเพราะพระภิกษุและสามเณรต่างมุ่งศึกษาวิชาทางโลกมากเกินไป เป็นเหตุให้ต้องละทิ้งการศึกษาธรรมและบาลีเสีย แต่ทางการคณะสงฆ์ก็ยังพิจารณาเห็นความจำเป็นของการศึกษาวิชาในทางโลกอยู่

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้น เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2514 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 (ปัจจุบันใช้ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ 2546) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาในโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อ

ฝ่ายศาสนจักร และฝ่ายบ้านเมือง (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2546) กล่าวคือ ทางฝ่ายศาสนจักรจะได้ศาสนทายาทที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรม สมควรแก่ภาวะ สามารถธำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และถ้าหากพระภิกษุสามเณรเหล่านี้ลาสิกขาบทไปแล้ว สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้ หรือเข้ารับราชการสร้างประโยชน์ ให้ก้าวหน้าให้แก่ตนเองและบ้านเมืองสืบต่อไปด้วยเช่นกัน ในระยะเริ่มแรกมีเจ้าอาวาส 51 แห่ง รายงานเสนอจัดตั้งต่อกรมการศาสนา เดิมนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบัน สังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรม (บาลี, ธรรมวินัย และศาสนปฏิบัติ) ภายใต้กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ.2548 ลงนามโดย นายอดิศักดิ์ โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2548 (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2558)

การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา ตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวด 6 มาตราที่ 47 49 และ 51 ว่าด้วยเรื่อง มาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) มีความตระหนักในด้านคุณภาพของโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจึงจัดให้มีโรงเรียนรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น โรงเรียนคุณภาพ โรงเรียนเครือข่าย โรงเรียนสหกิจ โรงเรียนเรียนร่วมและโรงเรียนต้นแบบต่าง ๆ แต่พบว่ามีหลากหลายในด้านคุณภาพของโรงเรียน ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของโรงเรียนทิศทางการพัฒนาโรงเรียน มีความหลากหลาย ขาดความเป็นเอกภาพ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนยังเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้บริหารควรพัฒนาโรงเรียนมุ่งสู่ความเป็นเลิศเพื่อให้มีมาตรฐานเดียวกันเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองชุมชนและสังคมส่งผลต่อการพัฒนาด้านการศึกษาของประเทศต่อไปในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) การดำเนินงานของการบริหารสู่ความเป็นเลิศจะประสบความสำเร็จได้ต้องมีการพัฒนาหลายมิติไปพร้อมกัน โดยจะต้องดำเนินการทั้งระบบ คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการ มิใช่เป็นการบริหารเพียงบางส่วนของโรงเรียนหรือจัดเป็นแผนการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งในสภาพความเป็นจริงพบว่าแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันทั้งบริบทศักยภาพ ขนาดโรงเรียน รวมทั้งสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพของโรงเรียนเกิดการ พัฒนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดให้มีการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพเป็น 3 ระดับ เพื่อให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาก้าวหน้าเป็นขั้นตอน สอดคล้องกับ

สภาพปัจจุบันและบริบทของโรงเรียน คือ ระดับที่ 1 การบริหารจัดการระบบคุณภาพ ระดับโรงเรียน ระดับที่ 2 การบริหารจัดการระบบคุณภาพ ระดับสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับที่ 3 การบริหารจัดการระบบคุณภาพระดับชาติ และเพื่อนำไปสู่ผลการปฏิบัติการที่เป็นเลิศขององค์กร (โรงเรียน) ถูกนำมาผนวกเป็นองค์ประกอบการบริหารจัดการระบบบริหารคุณภาพ 7 หมวด คือ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การปฏิบัติงาน และ 7) ผลลัพธ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) หลักพุทธธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับหลักการบริหารสถานศึกษามีความหลากหลาย หลักพุทธธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา คือ อิทธิบาท 4 อันเป็นหลักธรรมที่เป็นบาทฐานแห่งความสำเร็จซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา โดยการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจะต้องมี ฉันทะ ความมีใจรักใคร่ในหน้าที่ของตนเอง รักเป้าหมายของโรงเรียน รักวัตถุประสงค์ของการบริหารและตั้งใจบริหารอย่างจริงจังด้วยความเพียรพยายามอย่างเต็มที่ มีวิริยะ ความเพียร มีความพยายามในการบริหารด้วยความมุ่งมั่นแม้ว่าจะมีอุปสรรค ในการบริหารมากเพียงใดก็ตามมีจิตตะ ความเอาใจใส่ในการบริหารตั้งใจด้วยความเอาใจใส่ และมีวิมังสา ความพิจารณาไตร่ตรองในเหตุและผลแห่งความสำเร็จในการบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้ได้แนวทางในการบริหารสถานศึกษาโดยมีหลักพุทธธรรมเป็นคุณธรรมพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการ นำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไป

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุ สามเณร ได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โดยเทียบกับชั้นมัธยมศึกษาสายสามัญ โดยจัดหลักสูตรให้มีวิชาที่เหมาะสมแก่ภาวะของพระภิกษุสามเณร ที่จะได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และเป็นวิชาที่จำเป็นแก่งานพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรที่ให้การศึกษาวินัยพระปริยัติธรรมควบคู่กับวิชาสามัญ ได้แก่ ภาษาบาลี ธรรมวินัย ศาสนปฏิบัติ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา อันเป็นพื้นฐานการประพฤติปฏิบัติธรรมวินัยตามควรแก่ฐานะารูปและความสนใจเป็นหลักสูตรที่โรงเรียนสามารถจัดแผนการเรียนให้จบในตัวเองได้หรือเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อมุ่งส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร มีบุคลิกภาพ และอาจารย์ควรอันสมควรแก่สมณเพศและเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณร ค้นพบความสามารถ ความสนใจ ความถนัดเฉพาะตน และช่วยให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ทางคติโลกและคติธรรม สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมปัจจุบันได้ตามควรแก่สมณวิสัยโดยไม่ขัดต่อวินัยสงฆ์ รวมทั้งเพื่อสนองความต้องการของพระภิกษุสามเณรเมื่อเรียนจบแต่ละชั้นย่อมได้ความรู้เป็นเครื่องบริหารรักษาดนขณะบวชอยู่ (คณะทำงานและคณะอนุกรรมการ, 2557) เมื่อลาสิกขาออกไปย่อมมีความรู้

พอควรแก้ตัวภาพเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคมชาวราส และหากมุ่งหมายจะเรียนรู้ให้สูงขึ้นไปในระดับอุดมศึกษาก็ย่อมได้ โดยมีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยรับพระภิกษุสามเณรที่เรียนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เข้าศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยทั้งสองโดยตรง สำหรับการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะให้การสนับสนุนเป็นเงินอุดหนุนตามกำลังงบประมาณ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนดไว้ และยังมีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ให้ปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) อย่างไรก็ตามจากการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมในภาพรวม พบว่าในปัจจุบันการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีปัญหาหลายประการคือ ทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการศึกษาที่มีมาตรฐานต่ำกว่าระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้งด้านหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ดูแล รวมถึงระบบการจัดการศึกษาที่ขาดคุณภาพ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม (พระมหาชัยวัฒน์ จดตมโล (พรหมสนธิ), 2560)

ด้วยสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษา การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นการเพิ่มศักยภาพของนักเรียนซึ่งล้วนเป็นพระสงฆ์ และสามเณรในพระพุทธศาสนาให้เจริญเท่าทันโลกที่เปลี่ยนแปลง และดำรงคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือแม้จะลาสิกขาบทเป็นฆราวาสก็สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขมีความรู้ความสามารถในการเลี้ยงชีพตน ช่วยเหลือสังคม และร่วมพัฒนาประเทศ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมให้มีประสิทธิผล และก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Research) ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 จำนวน 20 โรงเรียน เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 จำนวน 20 โรงเรียน โรงเรียนละ 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายงบประมาณ รองผู้อำนวยการฝ่ายบุคคล รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานทั่วไป และครูผู้สอน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 300 รูป/คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจากโรงเรียนที่ได้ให้การสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการโดยส่งแบบสอบถามถึง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 โรงเรียน จำนวน 300 ฉบับ และเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเอง 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลการสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1) การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) การวิเคราะห์ค่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Component Analysis) และ 4) การวิเคราะห์การยืนยันรูปแบบที่เหมาะสมของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบ การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 ด้วยการสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 ประกอบด้วย 7

องค์ประกอบ ในแต่ละองค์ประกอบมีตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) ตั้งแต่ .504 - .865 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 ตัวแปรสำคัญจำนวน 5 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .524 - .740 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 8.140 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 14.535 ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีวุฒิทางด้านบริหารการศึกษา และมีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณในการบริหาร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด .740 ส่วนตัวแปรผู้บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ใช้ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีในการบริหารงาน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ .524 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การนำองค์กร”

1.2 องค์ประกอบที่ 2 ตัวแปรสำคัญจำนวน 3 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .536 - .621 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 5.384 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 9.614 ตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาแผนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด .621 ส่วนตัวแปรผู้บริหารมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ .536 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การวางแผนเชิงกลยุทธ์”

1.3 องค์ประกอบที่ 3 ตัวแปรสำคัญจำนวน 6 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .510 - .841 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 4.496 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 8.028 ตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารจัดสรรบุคลากรเพียงพอมีความเป็นมืออาชีพ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด .841 ส่วนตัวแปรผู้บริหารมีการวางแผนอัตรากำลังสรรหาตามความเหมาะสมและคุ้มค่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ .510 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การมุ่งเน้นบุคลากร”

1.4 องค์ประกอบที่ 4 ตัวแปรสำคัญจำนวน 8 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .504 - .859 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 3.935 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 7.027 ตัวแปรทั้ง 8 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีหลักการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน

และหน่วยงานต้นสังกัด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด .859 ส่วนตัวแปรผู้บริหารวางแผนร่วมกัน และการร่วมกันดำเนินการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ .504 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การปฏิบัติงาน”

1.5 องค์ประกอบที่ 5 ตัวแปรสำคัญจำนวน 4 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .548 - .865 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 3.324 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 5.935 ตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ และแสดงออกตามความถนัด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด .865 ส่วนตัวแปรผู้บริหารจัดการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ .548 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การมุ่งเน้นผู้เรียน”

1.6 องค์ประกอบที่ 6 ตัวแปรสำคัญจำนวน 6 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .510 - .789 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 3.007 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 5.369 ตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารนำความรู้ที่สามารถบันทึกไว้ได้อย่างง่ายในคอมพิวเตอร์นำมาใช้ร่วมกัน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด .789 ส่วนตัวแปรผู้บริหารมีการเรียนรู้ร่วมกันและมีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ .510 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การจัดการความรู้”

1.7 องค์ประกอบที่ 7 ตัวแปรสำคัญจำนวน 5 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .520 - .814 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 2.575 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 4.593 ตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนมีการปรับปรุงคุณภาพสำหรับผู้เรียนเพื่อเป็นผลผลิตของสถาบันให้มีผลป้อนกลับของผู้เรียนในการเรียน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด .814 ส่วนตัวแปรโรงเรียนมีการประกันคุณภาพการศึกษาตามนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ .520 และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ ผู้วิจัยเห็นสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ด้านผลลัพธ์”

2. พัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 37 ตัวแปร ได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผน

เชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นบุคลากร 4) การปฏิบัติงาน 5) การมุ่งเน้นผู้เรียน 6) การจัดการความรู้ และ 7) ด้านผลลัพธ์ นำมาวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ได้ดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 การนำองค์กร มีทั้งสิ้น 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .543 - .741 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 89.078 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 28

2.2 องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีทั้งสิ้น 2 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .537 - .545 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 79.893 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 28

2.3 องค์ประกอบที่ 3 การมุ่งเน้นบุคลากร มีทั้งสิ้น 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .513 - .665 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 127.919 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 28

2.4 องค์ประกอบที่ 4 การปฏิบัติงาน มีทั้งสิ้น 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .526 - .634 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 204.761 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 28

2.5 องค์ประกอบที่ 5 การมุ่งเน้นผู้เรียน ทั้งสิ้น 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .598 - .774 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 พบว่า รูปแบบมีความ

สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 117.250 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 28

2.6 องค์ประกอบที่ 6 การจัดการความรู้ มีทั้งสิ้น 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .507 - .636 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 144.252 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 28

2.7 องค์ประกอบที่ 7 ด้านผลลัพธ์ มีทั้งสิ้น 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .514 - .649 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 104.289 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 28

จากการสนทนากลุ่ม พบว่าผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นพ้องตรงกันว่าควรปรับเปลี่ยนลำดับขององค์ประกอบ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ให้เป็นอย่างนี้

1. องค์ประกอบที่ 6 การจัดการความรู้ ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการความรู้ตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรถ่ายองค์ความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวเขาออกมาเป็นเอกสาร ผู้บริหารส่งเสริมการสร้างกิจกรรมการจัดการความรู้ในองค์กร ผู้บริหารนำความรู้ที่สามารถบันทึกไว้ได้อย่างง่ายในคอมพิวเตอร์นำมาใช้ร่วมกัน

2. องค์ประกอบที่ 1 การนำองค์กร ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการนำองค์กรตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ด้านบริหารการศึกษา และมีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณในการบริหาร ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูบุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพและริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ผู้บริหารให้ความสำคัญยุทธศาสตร์กับบุคลากรในโรงเรียนทุกคน

3. องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการวางแผนเชิงกลยุทธ์ตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารมีการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาแผนปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ผู้บริหารมีวิธีการจัดสรรทรัพยากรให้มั่นใจเพียงพอที่จะบรรลุผลสำเร็จตามแผน

4. องค์ประกอบที่ 5 การมุ่งเน้นผู้เรียน ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการมุ่งเน้นผู้เรียนตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรถ่ายองค์ความรู้ที่ฝัง

ลืออยู่ในตัวเขาออกมาเป็นเอกสาร ผู้บริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารมุ่งสนองความต้องการและความคาดหวังของลูกค้ำ คือนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

5. องค์ประกอบที่ 3 การมุ่งเน้นบุคลากร ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการมุ่งเน้นบุคลากรตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารจัดการบุคลากรเพียงพอมีความเป็นมืออาชีพ ผู้บริหารส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรส่งผลให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ผู้บริหารมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้บุคลากรมีความกระตือรือร้น และเต็มใจในการปฏิบัติงาน

6. องค์ประกอบที่ 7 ด้านผลลัพธ์ ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านผลลัพธ์ตามลำดับดังนี้ โรงเรียนมีการปรับปรุงคุณภาพสำหรับผู้เรียนเพื่อเป็นผลผลิตของสถาบันให้มีผลป้อนกลับของผู้เรียนในการเรียน โรงเรียนมีการค้นคว้าวิจัยอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนมีการตรวจสอบและประเมินทั้งโดยภายในและภายนอก

7. องค์ประกอบที่ 4 การปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่เห็นด้วยตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการปฏิบัติงานตามลำดับดังนี้ ผู้บริหารมีหลักการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด ผู้บริหารร่วมกันกับคนในชุมชนรับผลจากการดำเนินการ ผู้บริหารร่วมกันกับคนในชุมชนประเมินผลการดำเนินการ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. องค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบที่ 1 ตัวแปรสำคัญจำนวน 5 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .524 - .740 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 8.140 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 14.535 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ด้านบริหารการศึกษา และมีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณในการบริหาร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ส่วนตัวแปรผู้บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ใช้ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีในการบริหารงาน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ สมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การนำองค์กร” 2) องค์ประกอบที่ 6 ตัวแปรสำคัญจำนวน 6 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .510 - .789 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 3.007 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 5.369 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารนำความรู้ที่สามารถบันทึกไว้ได้อย่างง่ายใน

คอมพิวเตอร์นำมาใช้ร่วมกัน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ส่วนตัวแปรผู้บริหารมีการเรียนรู้ร่วมกันและมีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ สมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การจัดการความรู้” 3) องค์ประกอบที่ 7 ตัวแปรสำคัญจำนวน 5 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .520 - .814 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 2.575 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 4.593 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนมีการปรับปรุงคุณภาพสำหรับผู้เรียนเพื่อเป็นผลผลิตของสถาบันให้มีผลป้อนกลับของผู้เรียนในการเรียน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ส่วนตัวแปรโรงเรียนมีการประกันคุณภาพการศึกษาตามนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ สมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ด้านผลลัพธ์” สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตติยา วงศ์หิรัญตระกูล ที่สรุปว่า องค์ประกอบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามแนวการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Malcolm Baldrige Nation Quality Award: MBNQA) ซึ่งประกอบด้วย การนำองค์กร การจัดการความรู้ และผลลัพธ์ (รัตติยา วงศ์หิรัญตระกูล , 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุพิชฌุล ชิตวิริโย (เชื้อกุล) และคณะ ที่สรุปว่า การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการจัดการความรู้ รองลงมาคือ ด้านผลลัพธ์ และด้านการนำองค์กร (พระมหาสุพิชฌุล ชิตวิริโย (เชื้อกุล) และคณะ, 2565) 4) องค์ประกอบที่ 2 ตัวแปรสำคัญจำนวน 3 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .536 - .621 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 5.384 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 9.614 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาแผนปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ส่วนตัวแปรผู้บริหารมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ สมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การวางแผนเชิงกลยุทธ์” 5) องค์ประกอบที่ 3 ตัวแปรสำคัญจำนวน 6 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .510 - .841 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 4.496 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 8.028 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารจัดสรรบุคลากรเพียงพอมีความเป็นมืออาชีพ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ส่วนตัวแปรผู้บริหารมีการวางแผนอัตรากำลังสรรหาตามความเหมาะสมและคุ้มค่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ สมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การมุ่งเน้นบุคลากร” 6) องค์ประกอบที่ 4 ตัวแปรสำคัญจำนวน 8 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .504 - .859 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 3.935 และค่าร้อยละของความ

แปรปรวนเท่ากับ 7.027 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีหลักการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ส่วนตัวแปรผู้บริหารวางแผนร่วมกัน และการร่วมกันดำเนินการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบสมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การปฏิบัติงาน” 7) องค์ประกอบที่ 5 ตัวแปรสำคัญจำนวน 4 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .548 - .865 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 3.324 และค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 5.935 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ และแสดงออกตามความถนัด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ส่วนตัวแปรผู้บริหารจัดการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบ สมควรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การมุ่งเน้นผู้เรียน” สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตติยา วงศ์หิรัญตระกูล ที่สรุปว่า องค์ประกอบการบริหารคุณภาพ โรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามแนวการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Malcolm Baldrige Nation Quality Award: MBNQA) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ การเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การมุ่งเน้นบุคลากร และการมุ่งเน้นการปฏิบัติ (รัตติยา วงศ์หิรัญตระกูล, 2558)

2. การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 56 ตัวแปร ได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นบุคลากร 4) การปฏิบัติงาน 5) การมุ่งเน้นผู้เรียน 6) การจัดการความรู้ และ 7) ด้านผลลัพธ์ นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และจากการสนทนากลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นพ้องตรงกันว่าควรปรับเปลี่ยนลำดับขององค์ประกอบใหม่ให้เป็นอย่างนี้ 1) องค์ประกอบที่ 6 การจัดการความรู้ มีทั้งสิ้น 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .507 - .636 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 144.252 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 28 2) องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีทั้งสิ้น 2 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .537 - .545 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้อง

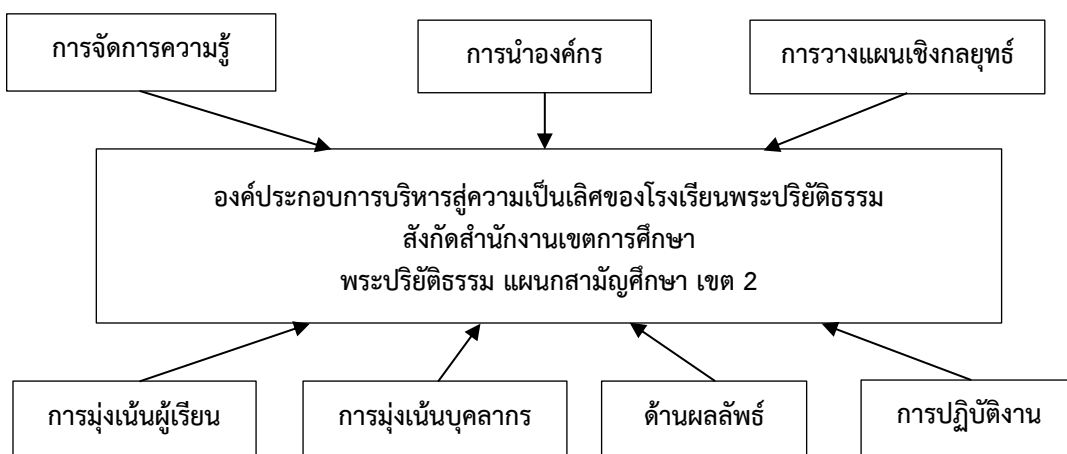
กับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 79.893 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 28 3) องค์ประกอบที่ 5 การมุ่งเน้นผู้เรียน ทั้งสิ้น 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .598 - .774 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 117.250 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 28 4) องค์ประกอบที่ 3 การมุ่งเน้นบุคลากร มีทั้งสิ้น 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .513 - .665 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 127.919 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 28 5) องค์ประกอบที่ 7 ด้านผลลัพธ์ มีทั้งสิ้น 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .514 - .649 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 104.289 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 28 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดม ชูลีวรรณ และชวลิต เกิดทิพย์ ที่สรุปว่า องค์ประกอบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามแนวการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Malcolm Baldrige Nation Quality Award: MBNQA) ซึ่งองค์ประกอบหลัก คือ การวางแผนกลยุทธ์ การเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวัดวิเคราะห์และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นบุคลากร และผลลัพธ์ด้านผู้เรียน แต่ละองค์ประกอบมีแนวทางการพัฒนาที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพทั่วทั้งโรงเรียน มีการติดตามผลที่ชัดเจน และมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันสู่เป้าหมายรวมของโรงเรียน (อุดม ชูลีวรรณ และชวลิต เกิดทิพย์, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวน เทียงเจริญ ที่สรุปว่า องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล การจัดการกระบวนการ และผลลัพธ์การปฏิบัติงาน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ทวน เทียงเจริญ, 2563) 6) องค์ประกอบที่ 1 การนำองค์กร มีทั้งสิ้น 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .543 - .741 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขต

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 89.078 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 28 7) องค์ประกอบที่ 4 การปฏิบัติงาน มีทั้งสิ้น 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกทุกตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .526 - .634 มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 204.761 ค่าพี (P-value) เท่ากับ .000 ที่องศาเสรี (df) เท่ากับ 28 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดม ชูสิวรรณ และชวลิต เกิดทิพย์ ที่สรุปว่า องค์ประกอบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามแนวการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Malcolm Baldrige Nation Quality Award: MBNQA) ซึ่งประกอบด้วย การนำองค์กร และการมุ่งเน้นการปฏิบัติ แต่ละองค์ประกอบมีแนวทางการพัฒนาที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพทั่วทั้งโรงเรียน มีการติดตามผลที่ชัดเจน และมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันสู่เป้าหมายรวมของโรงเรียน (อุดม ชูสิวรรณ และชวลิต เกิดทิพย์, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย องค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม เมื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และจากการสนทนากลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นพ้องตรงกันว่าควรปรับเปลี่ยนลำดับขององค์ประกอบใหม่ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) องค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) การนำองค์กร 1.2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 1.3) การมุ่งเน้นบุคลากร 1.4) การปฏิบัติงาน 1.5) การมุ่งเน้นผู้เรียน 1.6) การจัดการความรู้ และ 1.7) ด้านผลลัพธ์ และ 2) การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2 เมื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นพ้องตรงกันว่าควรปรับเปลี่ยนลำดับขององค์ประกอบใหม่ให้เป็น ดังนี้ 2.1) การจัดการความรู้ 2.2) การนำองค์กร 2.3) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 2.4) การมุ่งเน้นผู้เรียน 2.5) การมุ่งเน้นบุคลากร 2.6) ด้านผลลัพธ์ และ 2.7) การปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะว่า 1) การนำองค์กร ผู้บริหารควรเอาใจใส่กับครูบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาค และผู้บริหารควรมีความเด็ดขาดในการบริหารและการตัดสินใจตามแนวทางที่ถูกต้อง 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารควรมีการวางแผนการปฏิบัติการทั้งระยะสั้นและระยะยาว และผู้บริหารควรมีการจัดทำแผนกลยุทธ์สถานศึกษา 3) การมุ่งเน้นบุคลากร ผู้บริหารควรกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบตามความรู้ความสามารถ และผู้บริหารควรมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้บุคลากรมีความกระตือรือร้น และเต็มใจในการปฏิบัติงาน 4) การปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรมีการตรวจสอบการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ของโรงเรียน และผู้บริหารควรมีการสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน 5) การมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้บริหารควรมีการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน และผู้บริหารควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 6) การจัดการความรู้ ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศให้คนในองค์กรเรียนรู้ปัจจัยทั้งจากภายในและภายนอก และผู้บริหารควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากรภายในองค์กร 7) ด้านผลลัพธ์ โรงเรียนควรมีผลการเรียนของผู้เรียนสอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัด และโรงเรียนควรมีกระบวนการทางเทคนิคที่อำนวยความสะดวกในการพัฒนางาน และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ได้แก่ 1) ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอื่น ๆ และ 2) ควรมีการศึกษาวิจัยองค์ประกอบการจัดการความรู้ เพื่อมาพัฒนาการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา.
- _____. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา.
- คณะทำงานและคณะอนุกรรมการ. (2557). คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ทวน เทียงเจริญ. (2563). การพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- พระมหาชัยวัฒน์ จตตมโล (พรหมสนธิ). (2560). รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุพิชฐพล ชิตวิริโย (เชื้อกุล) และคณะ. (2565). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักอริยบท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 10(3), 1031-1046.
- รัตติยา วงศ์หิรัญตระกูล. (2558). แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนบ้านโป่งแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. ในวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). เอกสารประกอบการประเมินโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2546). ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ 2546. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- _____. (2558). แผนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด (ชสท.).

อุดม ชูลีวรรณ และชวลิต เกิดทิพย์. (2560). องค์ประกอบของการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 28(3), 36-47.

ป่าชุมชนกับคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนบ้านต้นตอง
ตำบลพิชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง*
COMMUNITY FOREST AND GOOD QUALITY OF LIFE OF BAN TON
TONG COMMUNITY, PICHAI SUB-DISTRICT, MUEANG LAMPANG
DISTRICT, LAMPANG PROVINCE

ณัฐนันท์ จิรกีจนิมิต*

Nadthanon Chirakitnimit

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Social Research Institute, Chiang Mai University, Thailand

*Corresponding author E-mail: nadthanon199@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนบ้านต้นตอง ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่ได้รับประโยชน์จากการจัดการป่าชุมชนโดยคนในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ดังนี้ 1) ประโยชน์ทางด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อแก้ไขปัญหาแหล่งต้นน้ำที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม การอุปโภคบริโภค และป้องกันปัญหาไฟป่า เป็นต้น 2) ประโยชน์ทางด้านสังคม สร้างความร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมจัดการป่าไม้อันเป็นการทำงานเพื่อส่วนรวม อันส่งผลต่อความรักสามัคคีที่สามารถส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกันในชุมชน ทั้งในด้านศาสนาหรือความเชื่อ การประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มกันเป็นวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์ตามความเหมาะสม และ 3) ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจทำให้ได้รับในรูปแบบจากการเก็บหาของป่าตามที่กฎหมายเอื้ออำนวยให้เพื่อการบริโภคและอุปโภคในครัวเรือน บางรายก็เก็บเพื่อจำหน่ายเสริมรายได้จนเจือจรรอบครัว ซึ่งคนในชุมชนเมื่อถึงฤดูเก็บหาของป่าจะมีรายได้ประมาณเดือนละ 10,000 -30,000 บาท ซึ่งประกอบไปด้วย เห็ดระโงก เห็ดเผาะ เห็ดต่างๆ ผักหวานป่า หน่อไม้ ดอกดิน น้ำผึ้ง รังต่อ ไข่มดแดง และพืชสมุนไพร อีกทั้งยังมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าจากป่าชุมชน เช่น เห็ดในน้ำเกลือ ไข่มดแดงในน้ำเกลือ ผักหวานอบแห้ง เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนสามารถเลี้ยงชีพได้อีกหนึ่งทาง อีกทั้งยังมีกระแสวิวัฒนธรรมชุมชน ที่ย้ำให้ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความคิด

* Received 14 April 2023; Revised 29 April 2023; Accepted 30 April 2023

ริเริ่มของคนในชุมชนในการพัฒนา สร้างเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ให้มากที่สุด ไม่ปล่อยให้ชุมชนตกอยู่ในกลไกของระบบตลาด

คำสำคัญ: ป่าชุมชน, เศรษฐกิจ, คุณภาพชีวิต

Abstract

This article has the objective to present information about the economy and good quality of life for people in Ban Ton Tong community, Phichai Subdistrict, Mueang District, Lampang Province who benefit from community forest management by community people and government agencies in the area as follows: 1) Environmental benefits to solve watershed problems. That affects the occupation of agriculture consumption and prevention of forest fire problems, etc. 2) Social benefits: create cooperation in forest management activities, which are working for the public. Which affects love and unity that can affect other activities together in the community Both in religion and belief, occupation forming community enterprises or cooperatives as appropriate; and 3) Economic benefits are obtained in the form of forest harvesting. As the law allows for consumption and household consumption. Some people collect them to sell to supplement their family income. The people in the community when it comes to the harvesting season will have an income of about 10,000 -30,000 baht, which consists of oyster mushrooms, grilled mushrooms, various mushrooms, wild vegetables, bamboo shoots, crocus, honey, wasp nests, red ant eggs, and medicinal plants. There are also processing products to add value from community forests, such as mushrooms in brine. Red ant eggs in brine Dried Star gooseberry, etc., which generates income for people in the community to be able to earn another living. There is also a community culture trend. Which emphasizes the community to use local wisdom and the initiative of people in the community to develop Build a self-reliant economy as much as possible. Do not let the community fall into the mechanism of the market system.

Keywords: Community Forest, Economy, Quality of life.

บทนำ

ป่าชุมชน (Community Forest) เป็นการปรับตัวของการจัดการทรัพยากรภายในชุมชนในการช่วยลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมของคนในชุมชน จากการ

ถูกแย่งชิงทรัพยากรเพื่อการพัฒนาประเทศ อีกทั้งยังเป็นการรักษาพื้นที่ป่าให้ระบบนิเวศคงความสมดุล เนื่องจากป่าชุมชนเป็นกลไกที่สำคัญที่เป็นช่องทางให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ จัดการ พื้นที่ให้ป่ามีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น และมีการใช้ทรัพยากรและผลผลิตจากป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความมั่นคงแห่งชีวิตของคนในชุมชน เมื่อคนในชุมชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้นจึงไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นฐาน และดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุข (สมหญิง สุนทรวงษ์, 2557) ในช่วงเกือบ 30 ปีที่ผ่านมา ป่าชุมชนเป็นทางเลือกในการจัดการทรัพยากรนิเวศป่าไม้โดยมีชุมชนเป็นฐาน หรือเป็นการจัดการทรัพยากรร่วมกันของชุมชน ที่มีวิถีปฏิบัติเป็นระบบสิทธิหน้าหมู่บ้าน หรือเป็นระบบทรัพยากรร่วมของชุมชน อีกทั้ง ดร.สมศักดิ์ สุขวงศ์ ได้กล่าวถึงป่าชุมชนว่าเป็นกิจกรรมของคนชนบทในการจัดการทรัพยากรต้นไม้และป่าไม้ เพื่อผลประโยชน์ของครอบครัวและชุมชน เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนและมอบอำนาจให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปลูก จัดการ ป้องกัน และเก็บหาผลประโยชน์จากป่าไม้ภายใต้ระบบการจัดการที่ยั่งยืนรวมถึงป่าที่เป็นป่าบก ป่าชายเลน รวมถึงป่าพรุและบึงทาม ประกอบด้วย ต้นไม้ พืชพันธุ์ พันธ์พืช สัตว์ป่า แหล่งน้ำ และสรรพสิ่งในธรรมชาติที่เป็นระบบนิเวศทั้งหมด ป่าชุมชนอาจตั้งอยู่รอบหมู่บ้าน รอบแหล่งชุมชน หรืออาจอยู่ใกล้เคียงกับชุมชน ชุมชนนั้นอาจจะเป็นชุมชนที่เป็นทางการ เช่น หมู่บ้าน อบต. หรือชุมชนตามประเพณีก็ได้ และก็อาจจะเป็นหนึ่งชุมชน หรือหลายชุมชนที่มาจัดการป่าชุมชนร่วมกันก็ได้ โดยที่คนในชุมชนนั้นๆ อาจเลือกใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืนทั้งในเชิงเศรษฐกิจ และการรักษาระบบนิเวศก็ได้ขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นผู้วางแผนและตัดสินใจว่าจะใช้ประโยชน์อะไร และอย่างไรจากป่า จะดูแลรักษา พื้นที่ และพัฒนาป่าชุมชนอย่างไร ป่าชุมชนมีขอบเขตขนาดไหนที่ชุมชนจะดูแลได้ทั่วถึง (สมศักดิ์ สุขวงศ์, 2562)

นอกจากนี้ยังมีนโยบายรัฐบาลที่เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดรูปแบบการจัดการแต่ละยุคแต่ละสมัยต้องปรับเปลี่ยนตามไปด้วยซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันอย่างปฏิเสธไม่ได้ว่านับตั้งแต่มีการเรียกร้องสิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าของคนในชุมชนก็เพื่อการที่จะมีรูปแบบการจัดการป่าชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่ใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนจริงๆ เนื่องจากรูปแบบที่กฎหมายรับรองนั้นหมายถึงการที่บุคคลภายในและภายนอกยอมรับได้ในการกำหนดรูปแบบของแต่ละชุมชน “ป่าชุมชน” เป็นแนวทางการดูแลรักษาป่าที่ให้ความสำคัญกับชุมชนและมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ การดูแลอนุรักษ์ รักษาพื้นที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในชุมชน ประชาชนในชุมชนยังคงมีวิถีที่ผูกพันกับทรัพยากรป่าไม้อย่างต่อเนื่องมีการใช้ประโยชน์จากป่าหลายรูปแบบ (เดือนนภา ภูทอง, 2561) อีกทั้งยังมีกระแส วัฒนธรรมชุมชน ที่ย้าให้ชุมชนต่างๆ ในประเทศไทยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและความคิดริเริ่มของคนในชุมชนเป็นสำคัญในการพัฒนา เน้นให้สร้างเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ให้มากที่สุด ไม่ปล่อยให้ชุมชนตกอยู่ในกลไกของระบบตลาดโดยสิ้นเชิง ลดการพึ่งพิงราชการและตลาด และหันมาพึ่งตนเองพยายามใช้ภูมิปัญญาและความสามารถดั้งเดิมของประชาชน (อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2557)

ชุมชนบ้านต้นตอง มีพื้นที่ป่าชุมชนจำนวน 1,500 ไร่ ได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่ในเขตนวนอุทยานม่อนพระยาแช่ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตป่าแม่ยางและเขตป่าแม่อาจ มีลักษณะเป็นป่าเบญจพรรณขึ้นตามธรรมชาติ ชาวบ้านในชุมชนได้ร่วมกันจัดการอนุรักษ์ฟื้นฟู ดูแลป่าชุมชนแล้ว ยังมีหน่วยงานของภาครัฐ เช่น มณฑลทหารบกที่ 32 กรมควบคุมไฟป่า สำนักป่าไม้เขต 13 และชมรมเรารักม่อนพระยาแช่ มีส่วนร่วมในการควบคุมไฟป่า และร่วมกันกันทำฝายชะลอน้ำในเขตพื้นที่ป่าชุมชน เพื่อรับมือกับปัญหาไฟป่าที่จะมาในช่วงฤดูแล้ง และยังมีกติกา กฎระเบียบ ข้อบังคับและข้อตกลงที่ได้กำหนดร่วมกันไว้ ทั้งในระดับชุมชนและระดับตำบล (สมพร สติแน่น, 2565) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและองค์กรภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในเรื่องของการร่วมกันทำแนวกันไฟ การสร้างฝายชะลอน้ำ การจัดเวรยามคอยสอดส่อง ดูแล ป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและการแสวงหาผลประโยชน์จากป่าชุมชนเพียงฝ่ายเดียว อีกทั้งนำภูมิปัญญาดั้งเดิมความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ เข้ามามีส่วนในการจัดการดูแลปัญหาทรัพยากรป่าไม้ด้วย เช่น พิธีกรรมบวชป่า การเลี้ยงผีป่า ประเพณีการแห่เจ้าพ่อช้างเผือก ซึ่งประเพณีพิธีกรรมเหล่านี้จะส่งผลให้การตัดไม้ทำลายป่าของธรรมชาติลดลงและยังเป็นการปลูกฝังให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดีในการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทำให้เกิดความรัก ความหวงแหนต่อทรัพยากรป่าไม้ชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งป่าชุมชนทั้งในเรื่องของการฟื้นฟูป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันการบุกรุกทำลายป่า การรักษาผืนป่าไว้สำหรับเป็นแหล่งอาหารของชาวบ้าน และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านธรรมชาติและสมุนไพร ชุมชนบ้านต้นตองเป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งคนในชุมชน ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้แนวคิดป่าชุมชนเป็นฐานในการขับเคลื่อน และเริ่มจากการรณรงค์ลดการเผา เนื่องจากปัญหาในชุมชนคือ เกิดไฟป่าซ้ำซากทุกปี จึงทำให้คนในชุมชนร่วมมือกันฟื้นฟูด้านสิ่งแวดล้อม พื้นที่ป่าของชุมชนจากที่เคยเสื่อมโทรมเป็นอย่างมากและพัฒนาเป็นป่าชุมชนที่ได้รับรางวัลป่าชุมชนที่ดีที่สุดในประเทศไทย ดังวิสัยทัศน์ของชุมชน “การเกษตรล้ำค่า พัฒนาสิ่งแวดล้อมและจักรสาน สร้างงานเศรษฐกิจ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง หลีกเลี้ยงอบายมุข สร้างสุขชุมชน ทุกคนรักสามัคคี” โดยมีหลักพันธกิจสนับสนุนความสำคัญของการพัฒนาชุมชนและพื้นที่ป่าชุมชนดำเนินกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านโดยอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชน ซึ่งในหลักพันธกิจของชุมชนต้องกล่าวถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่า การทำฝายชะลอน้ำ สร้างอ่างเก็บน้ำ ลดการเผาป่า ลดการเผาพื้นที่ การเกษตรและที่อยู่อาศัยอย่างยั่งยืน ทั้งยังสร้างความตระหนักแก่คนในชุมชนให้ดูแลสุขภาพตนเอง ทุกเพศ ทุกวัย เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี (สมพร สติแน่น, 2565)

ประโยชน์จากป่าชุมชนในพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

ป่าชุมชนเป็นพื้นที่ป่าไม้ที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพต่อการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การกำจัด การบำบัด การฟื้นฟูของเสียและมลพิษโดยมีแนวทางการดำเนินการตามมาตรฐานการพัฒนาป่าชุมชนของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น ป่าชุมชนจึงสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งจะแตกต่างกันเพียงระดับการมีส่วนร่วมและการจัดการอาจมีความเข้มข้นและความหลากหลายที่แตกต่างกันออกไป สำหรับวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานป่าชุมชนของแต่ละพื้นที่จะขึ้นอยู่กับความต้องการของชุมชนที่มุ่งหวังได้รับจากป่าชุมชน (ดุสิต เวชกิจ, 2562) หรืออาจกล่าวได้ว่าประโยชน์จากป่าชุมชน ในการบริหารจัดการป่าชุมชนในประเทศไทยสามารถสรุปได้ 3 ด้านดังนี้

1. ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ชุมชนบ้านต้นตองได้รับประโยชน์ในด้านนี้จากป่าชุมชนมาก เนื่องจากป่าชุมชนของบ้านต้นตองมีความอุดมสมบูรณ์มากแต่ละฤดูจะมีของป่าให้คนในชุมชนได้เก็บ เช่น เห็ดระโงก เห็ดเผาะ เห็ดหล่ม ผักหวานป่า หน่อไม้ ดอกดิน น้ำผึ้ง รังต่อ ไข่มดแดง และฝิ่น อีกทั้งยังมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าจากป่าชุมชน และมีการจัดการในรูปแบบของกลุ่มสหกรณ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นมีเงินมาจับจ่ายใช้สอยในครัวเรือน มีเงินเก็บ ซึ่งสอดคล้องดังคำกล่าวของ นางยุพิน ด้วงคำฟู สมาชิกแกนนำกลุ่มป้องกันไฟป่าบ้านต้นตอง

“คนในชุมชนบ้านต้นตองเมื่อถึงฤดูเก็บเห็ดจะมีรายได้จากเห็ดประมาณเดือนละ 10,000 -30,000 ต่อเดือน” (นางยุพิน ด้วงคำฟู, 2565)

ภาพที่ 1 ชาวบ้านกำลังทำความสะอาดเห็ดเพื่อจัดส่งให้แก่ลูกค้าที่สั่งจองไว้

2. ประโยชน์ทางด้านสังคม ชุมชนบ้านต้นตองได้รับผลประโยชน์จากป่าชุมชนทางด้านสังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น การรวมกลุ่มกันช่วยเหลือกันในรูปแบบกองทุนต่างๆ และทำให้เกิดความสามัคคีในการทำงานเพื่อส่วนรวม ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกันในชุมชน ทั้งในด้านศาสนาหรือความเชื่อ การประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มกันเป็นวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์ตามความเหมาะสม ส่งผลต่อการพัฒนาอาชีพตามศักยภาพของชุมชนตามมา การใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและมีการสร้างเครือข่ายโดยป่าชุมชนที่เชื่อมโยงความร่วมมือกับหมู่บ้านใกล้เคียงที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง และกระจายในระดับตำบล อำเภอ ภูมิภาค และประเทศอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ นายวีระพล ยะสุทธิ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กล่าวว่า

**“ป่าชุมชนบ้านต้นตองเป็นที่รู้จักของคน
ในจังหวัดลำปาง หน่วยงานต่างๆ เช่น โรงเรียน
องค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ เข้ามาศึกษา
เรียนรู้ในพื้นที่แล้วนำไปเป็นต้นแบบของการ
พัฒนาพื้นที่อื่นๆ (นายวีระพล ยะสุทธิ, 2565)**

3. ประโยชน์ทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นประโยชน์ที่ชุมชนบ้านต้นตองได้รับจากการดำเนินงานป่าชุมชนในระยะแรกๆ ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาไฟป่าและมลพิษที่เกิดขึ้นที่สำคัญ ได้แก่ การเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารอันส่งผลต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร เป็นแหล่งป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านไฟป่าที่คุกคามสุขภาพและทรัพยากรของชุมชน ฯลฯ

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชน

การอนุมัติโครงการป่าชุมชน และการสั่งการพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโครงการป่าชุมชนตามข้อกำหนด และตัวบทกฎหมาย (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545

มาตรา 32 บัญญัติว่า “กรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการของกรม หรือตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของกรมนั้นในกรณีอธิบดีคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกรมให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นไปตามเป้าหมาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวง ฯลฯ”

2. กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2551 กำหนดภารกิจและอำนาจหน้าที่ของกรมป่าไม้ โดยในข้อ 2(3) กำหนดอำนาจหน้าที่ “ส่งเสริมการปลูกป่า การจัดการป่าชุมชน และการปลูกสร้างสวนป่า เชิงเศรษฐกิจ ฯลฯ” (กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2551)

3. พระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช 2484 หมวด 1 การทำไม้และเก็บหาของป่า มาตรา 17 บทบัญญัติในส่วนนี้ มิให้ใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้

(1) พนักงานเจ้าหน้าที่จัดกระทำไปเพื่อประโยชน์ในการบำรุงป่าการค้นคว้า หรือการทดลองในทางวิชาการ

(2) ผู้เก็บหาเศษไม้ปลายไม้ตายแห้งที่ล้มขอนนอนไพรอันมีลักษณะเป็นไม้พิน ซึ่งมีใช้ไม้สักหรือไม้หวงห้ามประเภท ข. ไปสำหรับใช้สอยในบ้านเรือนแห่งตนหรือประกอบกิจการของตน

มาตรา 19 บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการควบคุม ดูแล รักษาหรือบำรุงป่าสงวนแห่งชาติ อธิบดีมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือ เจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้”

หมายเหตุ: การใช้อำนาจของอธิบดีกรมป่าไม้ ตามมาตรา 19 ดังกล่าวเป็นบทยกเว้นความผิดตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน

มาตรา 14 บัญญัติว่า “ในเขตป่าสงวนแห่งชาติห้ามให้บุคคลใดยึดถือ ครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้างแผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่าหรือกระทำความผิดใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่

(1) ทำไม้หรือเก็บหาของป่าตามมาตรา 15 เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตามมาตรา 16 มาตรา 16 ทวิ หรือมาตรา 16 ตรี กระทำการตามมาตรา 17 ใช้ประโยชน์ตามมาตรา 18 หรือกระทำการตามมาตรา 19 หรือมาตรา 20

(2) ทำไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้”

มาตรา 32 บทบัญญัติในส่วนนี้ มิให้ใช้บังคับในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่จัดกระทำไปเพื่อประโยชน์ในการบำรุงป่าการค้นคว้า หรือการทดลองในทางวิชาการ (พระราชบัญญัติป่าไม้, 2484)

4. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช 2507

มาตรา 19 เพื่อประโยชน์ในการควบคุม ดูแล รักษาหรือบำรุงป่าสงวนแห่งชาติ อธิบดีมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ (พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช 2507)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการส่งเสริมการปลูกป่า การจัดการป่าชุมชน และการปลูกสร้างสวนป่า เศรษฐกิจ ฯลฯ โดยจัดจำแนกความเหมาะสมการใช้ที่ดินตามลักษณะโครงสร้างของดิน การพัฒนาชุมชนต้องคำนึงถึงการจัดการพื้นที่อย่างเหมาะสมแก่ราษฎร ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่อยู่อาศัยของชุมชน พื้นที่ทำกินหรือพื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้, 2557) ในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้พระราชดำริให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้โดยพยายามเปลี่ยนราษฎรจากสถานภาพผู้บุกรุกทำลายป่ากลายมาเป็นผู้อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ด้วยทรงตระหนักถึงการพึ่งพของคนและป่า ดังนั้น ในการที่คนจะอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน ทรงมีแนวพระราชดำริ ดังนี้ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพโดยให้ราษฎรปลูกพืชเศรษฐกิจควบคู่ไปด้วยเพื่อจะได้พึ่งตนเองได้ และให้ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรมปลูกป่า และการจัดการทรัพยากร ตลอดจนให้ราษฎรมีความรู้ การศึกษา เมื่อราษฎรมีการศึกษาที่ย่อมเกิดความเข้าใจและเกิดสำนึกทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเสริมสร้างคุณธรรมและจิตสำนึกงานด้านอนุรักษ์ป่าไม้ และต้นน้ำลำธาร และรักษาความสมบูรณ์ของธรรมชาติ

แนวทางการดำเนินทำแผนจัดการป่าชุมชนบ้านต้นตอง

การจัดการป่าชุมชนบ้านต้นตอง โดยคณะกรรมการป่าชุมชนหมู่บ้าน เป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 คณะกรรมการป่าชุมชนต้องเรียนรู้และเข้าใจในสาระสำคัญใน พรบ. ป่าชุมชน พ.ศ. 2562 โดยรวมตัวกันกลุ่มคนในชุมชนที่มีเป้าหมายร่วมกันเพื่อเรียนรู้ สร้างความเข้าใจและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อนำไปสู่การจัดการป่าชุมชนร่วมกันอย่างยั่งยืนและได้มีการจัดแจ้งการเป็นเครือข่ายป่าชุมชนต่อกรมป่าไม้ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยจะมีการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้ในการจัดการป่าชุมชน ไม้ที่สมาชิกป่าชุมชนร่วมกันปลูกในบริเวณนั้นจะนำไปใช้ประโยชน์และทรัพยากรที่สมาชิกป่าชุมชนร่วมกันจัดทำในการจัดการป่าชุมชน และจะมีองค์กรภาคประชาสังคม ที่ได้จัดทะเบียนเป็นนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรืออาจจะมีองค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นนิติบุคคลแต่มีผลงานด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่องเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยมีได้มีการหากำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน และได้มีการจัดแจ้งเป็นองค์กรภาคประชาสังคมต่อกรมป่าไม้ ตามพระราชบัญญัติการจัดการป่าชุมชน การกำหนดขนาดของพื้นที่และสัดส่วนการใช้ประโยชน์ภายในพื้นที่ป่าชุมชนให้คำนึงถึงสภาพภูมิประเทศ ขนาดของชุมชน และศักยภาพของชุมชนที่มีความสามารถในการจัดการป่าชุมชนด้วย ชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ในอำเภอดียวกันกับพื้นที่ป่าซึ่งอยู่นอกเขตป่าอนุรักษ์ และมีความสามารถดูแลรักษาป่านั้นได้ หากประสงค์จะนำพื้นที่ป่านั้นมาจัดตั้งเป็นป่าชุมชน ให้บุคคลในชุมชนนั้นจำนวนตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไปรวมกัน โดยส่งตัวแทนส่งหนังสือเพื่อ

ยื่นคำขอจัดตั้งเป็นป่าชุมชนแก่ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือในกรณีที่มีคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดแล้วยื่นต่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดและความหลากหลายทางชีวภาพ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนอย่างยั่งยืน โดยต้องไม่ทำให้เกิดการสูญเสียสภาพความเป็นป่าทั้งในบริเวณเพื่อการอนุรักษ์และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ จะเห็นได้ว่าแผนการจัดการป่าชุมชน ประกอบไปด้วยแผน 5 ด้าน ดังนี้ 1. แผนการอนุรักษ์ 2. แผนการฟื้นฟู 3. แผนป้องกัน ควบคุมสถานะแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ 4. แผนการพัฒนา และ 5. แผนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนอย่างยั่งยืน

สิ่งที่สำคัญเพื่อใช้ในการวางแผน คือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการที่คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน จะสามารถวางแผนการจัดการป่าชุมชน 5 ด้านได้อย่างถูกต้องเหมาะสมก็ต้องเริ่มที่การรวบรวม จัดระเบียบและวิเคราะห์ข้อมูลของป่าชุมชนของตนก่อน ซึ่งกระบวนการนี้จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพราะที่ผ่านการจัดการป่าชุมชนจะมีลักษณะที่ทำตามกันเลียนแบบกัน หรือทำตามที่มีกิจกรรมโครงการจากภาครัฐ มาให้ร่วมกันทำ ผลที่เกิดจากทำกิจกรรมโครงการนั้นๆ ก็เสร็จกัน แต่ผลสำเร็จของกิจกรรมโครงการจะเกิดขึ้นหรือไม่ นั่นก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ควรมีการติดตามและประเมินผลด้วย (บริบูรณ์ บุญอยู่, 2564)

ดังนั้น การปกป้องทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ของคนในชุมชนบ้านต้นตองที่เป็นสาระสำคัญของป่าชุมชนประกอบไปด้วย 3 ประการ คือ

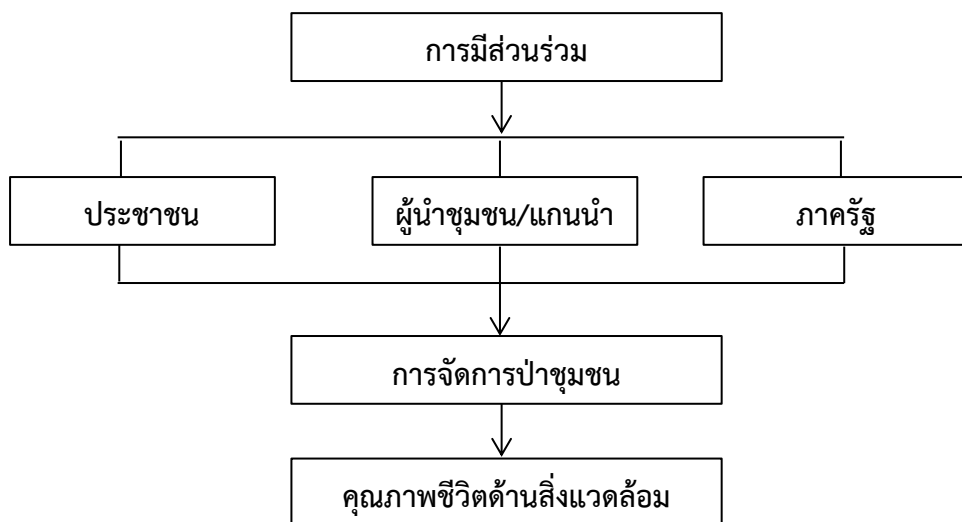
1. มีพื้นที่สำหรับให้คนในชุมชนร่วมจัดการในกิจกรรมด้านป่าไม้เพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน
2. คนในชุมชนเข้าไปจัดการพื้นที่ป่าชุมชนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐจัดการในพื้นที่ป่าไม้อย่างต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน
3. มีการรับประโยชน์จากป่าชุมชนตามหลักการของความยั่งยืน ซึ่งอาจสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน

การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนจำเป็นที่จะต้องมีการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุน การให้กำลังใจเพื่อที่จะทำให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มนั้นต้องเกิดขึ้นในสามระดับคือ ระดับแรก การเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกันด้วยการให้อย่างเดียว ระดับสอง การเริ่มรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน และระดับสาม การที่ประชาชนตระหนักแน่ชัดว่าประชาชนต้องเป็นผู้ควบคุมสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเอง

ซึ่งการมีส่วนร่วมถือว่าเป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนร่วมมีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้นประชาชนจึงเป็นผู้ที่มีโอกาสได้แสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด

กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทางทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วย การแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้เสียและการเสริมสร้างความสามัคคีของการอยู่ร่วมกันของประชาชนในสังคม ซึ่งการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และ 4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน และการมีส่วนร่วมระดับชุมชนสามารถศึกษาได้จากการรวมกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยที่ประชาชนต่างมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน ที่จะมีแกนนำที่อาจจะเป็นผู้นำชุมชนหรือกลุ่มอาสาสมัครที่เป็นหน่วยงานจากภาครัฐ เข้ามาส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสและมีบทบาทในการปกป้องป่าชุมชนของตนเอง ซึ่งสามารถแสดงออกมาเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2 ผลการดำเนินงานการจัดการป่าชุมชนอย่างเป็นระบบ (บริบูรณ์ บุญอยู่อง, 2564)

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อป่าในชุมชนของจังหวัดลำปาง ได้มีการจัดตั้งสมาคมเพื่อการเรียนรู้ ป่าชุมชนจังหวัดลำปาง บนพื้นฐานความคิดและความเชื่อที่ว่า “ไม่มีใครจะดูแลและปกป้องฟื้นฟูป่าได้ดีเท่ากับ คนในชุมชนที่อาศัยป่า เป็นพื้นที่ทำมาหากิน” เพราะพวกเขาเหล่านั้นเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง สมาคมเพื่อการเรียนรู้ป่าชุมชนจังหวัดลำปาง เริ่มก่อตั้งและจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2552 ในนามของเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดลำปาง และได้จดทะเบียนเป็นสมาคมเพื่อการเรียนรู้ป่าเมื่อปี พ.ศ. 2557 มีสมาชิกครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 13 อำเภอ ของจังหวัดลำปาง จำนวนทั้งสิ้น 453 หมู่บ้านและมีพื้นที่ป่าชุมชนที่ได้รับหนังสือแสดงโครงการป่าชุมชน จากกรมป่าไม้ ในปี พ.ศ. 2561 จำนวน 727,717 ไร่ 3 งาน 12 ตารางวา การดำเนินงานของสมาคมเพื่อการเรียนรู้ป่าชุมชน จังหวัดลำปางในรอบ 7 ปีที่ผ่านมาด้านการขยายเครือข่ายทางสังคม ได้ร่วมกับสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 3 (ลำปาง) อีกทั้งยังจัดการประชุม โดย

นำชุมชนที่ได้เข้าร่วมโครงการป่าชุมชน ถือได้ว่าเป็นสมาชิกของสมาคมเพื่อการเรียนรู้ป่าชุมชน จังหวัดลำปางโดยปริยายและเป็นนโยบายจากผู้ว่าราชการจังหวัดลำปางในขณะนั้นคือ นายสามารถ ลอยฟ้า ที่ได้กำหนดนโยบายจังหวัดลำปางให้มี “หนึ่งหมู่บ้าน หนึ่งป่าชุมชน” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 - พ.ศ. 2559 ผ่านสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 3 (ลำปาง) ทำให้จังหวัดลำปางมีพื้นที่ป่าชุมชนมากเป็นอันดับ 1 ของประเทศไทย และการขับเคลื่อนกิจกรรมของเครือข่ายป่าชุมชนนั้นได้ยกระดับจัดตั้งเป็นสมาคมเพื่อการเรียนรู้ป่าชุมชนจังหวัดลำปาง ในระยะเวลา 9 ปีที่ผ่านมา มีกิจกรรมทั้งหมด 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกและความหวงแหนพื้นที่ป่าของตนเองมีกิจกรรมในเชิงสัญลักษณ์และงานพัฒนา ซึ่งมีการดำเนินงานในด้านการสร้างกระบวนการเรียนรู้มี 2 รูปแบบกล่าวคือการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นภาพรวมทางสมาคมได้ดำเนินงานผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาคมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลักการในการทำงานที่ว่า “ร่วมกันคิด แยกกันทำ” นำผลสำเร็จที่เกิดขึ้นมาแบ่งปันกันในเวทีแลกเปลี่ยนที่จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งชุดความรู้ที่นำมาแลกเปลี่ยน ก็จะมีทั้งความรู้ในเชิงการพัฒนา เช่น การทำฝายชะลอน้ำ ตามแนวพระราชดำริ การสร้างแนวกันไฟเพื่อป้องกันไฟป่า และปลูกป่าเสริมในพื้นที่อาหารของชุมชน ในแต่ละพื้นที่ การขอความร่วมมือจากคนในชุมชน จนนำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมในการดูแลปกป้องพื้นที่ป่าชุมชน หรือพื้นที่อาหารของชุมชนในแต่ละพื้นที่

ส่วนที่ 2 บางพื้นที่มีความพร้อมจะทำงานในประเด็นเชิงลึก สามารถร่วมทำงานกับทีมวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง เพื่อพัฒนาจัดทำเป็นโครงการวิจัยโดยขอทุนสนับสนุนจาก สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยนวัตกรรม (สกสว.) (ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น) โดยทำเป็นโครงการวิจัยเต็มรูปแบบในประเด็นต่างๆ เช่น โครงการวิจัยการบริหารจัดการเครือข่าย ลุ่มน้ำจางหมู๋ ๖ ตำบลห้วยเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปางโครงการแก้ไขปัญหไฟป่าและหมอกควัน ตำบลนายาง อำเภอสบปราบและบ้านขอ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง เป็นต้น และนำชุดความรู้กระบวนการงานวิจัยมาเป็นฐานในการสร้างกระบวนการการเรียนรู้ ผ่านเวทีการแลกเปลี่ยนของสมาคมที่จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในส่วนกิจกรรมในเชิงสัญลักษณ์และพัฒนา ยังคงใช้การสร้างฝายชะลอน้ำ การทำแนวกันไฟ การเฝ้าระวังไฟ การป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าและการดับไฟป่า เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วม การแสดงขอบเขตในการอนุรักษ์ฟื้นฟูให้กับพื้นที่ใกล้เคียงได้รับรู้และวัดผลเชิงความเปลี่ยนแปลงเมื่อคนในชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง จะเกิดจิตสำนึกเห็นคุณค่าและประโยชน์จากป่าในภาพกว้าง จนเกิดเป็นรูปธรรมที่สามารถส่งผลงานเข้าร่วมการประกวดในโครงการต่างๆ เช่น การส่งประกวดโครงการลูกโลกสีเขียว สถาบันลูกโลกสีเขียวของปตท.โครงการหมู่บ้านปลอดการเผาของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จากผลการดำเนินงานของสมาคมที่ผ่านมา ทำให้เกิดพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จและสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดลำปางใน

ด้านการจัดการป่าและการดูแลไฟฟ้าทั้งหมด 17 หมู่บ้าน ที่เป็นการรวมตัวกันจัดตั้งเครือข่าย ต่อมาได้รับการจดทะเบียนเป็นสมาคมเพื่อการเรียนรู้ป่าชุมชนจังหวัดลำปางจนถึงปัจจุบัน

ซึ่งเมื่อเกิดการแบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 ส่วน ในการดำเนินงานตลอดมาทางสมาคมได้พึ่งพาตนเองด้านกองทุนในการขับเคลื่อนงานมาโดยตลอดด้วยการจัดทำบุญทอดผ้าป่าเพื่อหาทุนในการดำเนินงานเครือข่ายและได้จัดทำสื่อในนามของเครือข่ายจำหน่ายให้แก่สมาชิก ได้นำเงินส่วนต่างมาดำเนินงานขับเคลื่อนเครือข่าย ทำโครงการขอรับทุนในรูปแบบการทำบุญทอดผ้าป่ากับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น บริษัทปูนซิเมนต์ไทย (ลำปาง) จำกัด การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในแต่ละปีได้ดำเนินการผ่านไปด้วยความยากลำบากโดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2558 - 2559 ทางสมาคมมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็นหลายเท่าตัว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการหาทุนสำหรับการดำเนินงาน ในการหมุนเสริมการทำงานของพื้นที่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากการประเมินศักยภาพของพื้นที่ ที่เป็นสมาชิกของสมาคมในรอบปีที่ผ่านมา ถึงแม้การทำงานในการสร้างกระบวนการการเรียนรู้ของสมาคมมีการดำเนินการเก็บข้อมูลและขาดการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ จึงทำให้การดำเนินงานของสมาคมไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (ปริบูรณ์ บุญอยู่สง, 2564)

ดังนั้นการที่จะให้สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนเห็นคุณค่าและสร้างประโยชน์จากฐานทรัพยากรป่าชุมชนจำเป็นที่จะต้องอาศัยการออกแบบกระบวนการในการดำเนินงานที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการดำเนินงานศาสตร์ คือเทคนิควิธีการในการดำเนินงานสร้างกระบวนการเรียนรู้ บนสภาพพื้นที่และบริบทในการทำงานที่แตกต่างกัน การพึ่งพาอาศัยป่าที่มีเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน รวมถึงวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิมที่แตกต่างกัน เช่น การเคารพธรรมชาติ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตและการสร้างความยืดหยุ่นของคนในพื้นที่ที่มีความเหมือนและแตกต่างกันออกไป เทคนิคและชั้นเชิงในการสร้างการมีส่วนร่วมให้ประชาชนเป็นตัวแปรสำคัญในของการเพิ่มและลดลงของทรัพยากรป่าไม้ โดยให้ประชาชนในชุมชนที่เป็นผู้ใกล้ชิดและได้ใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนได้เป็นตัวแปรสำคัญในการเพิ่มหรือลดลงของทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน ซึ่งทางเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดลำปางในการจัดการป่าและการดูแลไฟฟ้าทั้งหมด 17 หมู่บ้าน หนึ่งในนั้นมีตำบลต้นตอง ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ในการจัดการป่าชุมชนของบ้านต้นตอง ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งมีแนวทางฟื้นฟู ดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนให้ยั่งยืนจากสภาพป่าที่แห้งแล้งเนื่องจากถูกบุกรุกเป็นอย่างมาก จึงทำให้คนในชุมชนเกิดกระบวนการในการจัดการป่าชุมชนขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดตั้งองค์กรชุมชนเพื่อดูแลป่าชุมชน การตั้งกฎระเบียบบทลงโทษและข้ออนุโลมในการใช้ป่าชุมชน โดยทั้งหมดนี้ผ่านการตั้งข้อตกลงร่วมกันลงประชามติระหว่างคนในชุมชนผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้อง และมีการตั้งคณะกรรมการและเสนอข้อตกลงร่วมกัน นอกจากนี้กระบวนการในการจัดการป่าชุมชนยังมีเรื่องของปลูกป่า การป้องกันไฟป่า การสร้างฝายชะลอน้ำ และการนำความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีเข้ามาจัดการป่า

ชุมชนบ้านต้นตอง โดยในกระบวนการจัดการทั้งหมดชุมชนได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่การเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา วางแผนในการดำเนินกิจกรรม ร่วมลงทุน ลงปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

การจัดตั้งองค์กรชุมชนเพื่อดูแลป่าชุมชน

ในปี พ.ศ. 2552 มีการจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันและรักษาป่าชุมชนบ้านต้นตองและร่วมสร้างกฎระเบียบ กติกา ข้อบังคับขึ้นมา เนื่องจากมีชาวบ้านชุมชนและละแวกใกล้เคียงเข้ามาทำมาหากินในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านต้นตอง มีการตัดไม้ไผ่ออกไปสำหรับทำหัตถกรรมเพื่อหารายได้ให้กับตนเองและครอบครัว มีการเผาป่าเพราะมีความเชื่อว่าเป็นหรือผักบางชนิดจะกระจายพันธุ์เพราะความร้อนจากการเผาป่า เช่น เห็ดถอบ ผักหวาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านที่ถางป่าเตรียมทำการเกษตรและขายให้กับนายทุนโดยทำการซื้อขายและทำสัญญาขึ้นมาเอง จึงทำให้ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนเกิดความเสื่อมโทรมและเกิดความแห้งแล้งเป็นอย่างมากเนื่องจากชุมชนบ้านต้นตองไม่ได้รับน้ำชลประทาน (สมพร สติเน, 2565)

หลังจากมรการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาความแห้งแล้งของชุมชนแล้ว นายมานิต อุ่นเครือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย ได้เป็นแกนนำในการเข้าไปจัดการปัญหาไฟป่าร่วมกับคณะกรรมการป่าชุมชนบ้านต้นตองและกลุ่มจิตอาสาในชุมชน หลังจากจัดการกับปัญหาไฟป่าโดยการทำแนวกันไฟและการจัดเวรยามคอยสอดส่องดูแลพื้นที่ที่มีคนลักลอบเข้ามา นายมานิต อุ่นเครือ บอกถึงเสียงของชาวบ้านที่ประสบปัญหาว่า ที่ผ่านมาชาวบ้านต้องอดทนกับปัญหาความแห้งแล้งและความเสื่อมโทรมของป่า และปัญหามลภาวะทางอากาศที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาวะของคนในชุมชน ดังนั้นจึงเห็นควรในการจัดทำประชาคมของหมู่บ้านโดยระดมความคิดว่าควรจะอนุรักษ์แหล่งต้นน้ำเพื่อการดำรงชีพที่ดีขึ้น โดยเริ่มจากการเชิญผู้อาวุโสในหมู่บ้านมาเล่าถึงเรื่องราวความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชน ในสมัยก่อนเพื่อให้คนรุ่นปัจจุบันมองเห็นว่าเกิดปัญหาไรขึ้นบ้างในปัจจุบัน พร้อมทั้งนำผู้อาวุโสไปชี้รอยร่วนพื้นที่ตรงไหนบ้างเคยเป็นแหล่งต้นน้ำ แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ชาวบ้านจึงตระหนักว่าควรฟื้นฟูให้อยู่สภาพเดิม ในการทำประชาคมก็พบว่าชาวบ้านอยู่ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสนับสนุนการฟื้นฟูป่าชุมชน 50% กลุ่มไม่แสดงความคิดเห็น 40% และกลุ่มต่อต้านการฟื้นฟูป่าชุมชน 10% ซึ่งกลุ่มหลังนี้ประกอบด้วย ชาวบ้านที่เตรียมขายพื้นที่ป่าให้กับนายทุนและเตรียมพื้นที่ในการทำเกษตรกรรม ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าควรจะเวนคืนที่ดินถูกบุกรุกก่อน จึงนำหลักฐานที่ประกาศขายต่างๆ มาประกาศต่อหน้าชาวบ้านในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านและแจ้งว่าจะจับส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจข้อหาบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติ ชาวบ้านกลุ่มต่อต้านจึงยอมถอยคืนที่ดินให้กับป่าสงวนแห่งชาติ และจัดตั้งคณะกรรมการการป้องกันและรักษาป่าชุมชนบ้านต้นตองขึ้นเป็น

คณะกรรมการคณะแรกจำนวน 16 คน โดยปัจจุบันอาจมีการเปลี่ยนแปลงรายชื่อคณะกรรมการบางส่วน เนื่องจากมีภาระหน้าที่อื่นที่ต้องปฏิบัติจึงต้องมีการคัดเลือกสมาชิกใหม่โดยการลงมติจากชาวบ้าน ซึ่งคณะกรรมการป่าชุมชนจะแบ่งเป็นประธานป่าชุมชน คือ นายอ้วน ภูมิภาครองประธานป่าชุมชนคือ นางยุพิน ด้วงคำฟู กรรมการที่ปรึกษาคือ นายมานิต อุ่นเครือ ซึ่ง นายมานิต อุ่นเครือ เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัยและเป็นชาวบ้านในชุมชนบ้านต้นตองที่มีความรักและหวงแหนป่าชุมชนอย่างมาก และคาดหวังต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนมีความตระหนักต่อปัญหาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน

การตั้งกฎระเบียบ บทลงโทษ และข้ออนุโลมการใช้ป่าชุมชน

ชุมชนบ้านต้นตองมีกลไกในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนด้วยตนเอง เพราะคนในชุมชนตระหนักต่อผลกระทบที่มีต่อคุณภาพชีวิตตนเองอย่างมาก โดยมีการทำประชาคมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการป้องกันและรักษาป่าชุมชนกับคนในชุมชน เพื่อร่างกฎระเบียบ บทลงโทษและข้ออนุโลมในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน (สมพร สติแน่น, 2565) ไว้ดังต่อไปนี้

1. ห้ามตัดต้นไม้ ตัดไม้ทุกชนิด ฝ่าฝืนปรับล่ำละ 50 บาท

เนื่องจากป่าชุมชนบ้านต้นตองนั้นมีพันธุ์ไม้ที่หายากหลายชนิดและเป็นต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่สามารถนำมาสร้างบ้านเรือนหรือเฟอร์นิเจอร์ตกแต่งบ้านได้ เช่น ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้มะค่าโมง ไม้สัก ไม้เหียง ไม้ยางนา ไม้มะขาม หรือแม้กระทั่งต้นไม้เล็ก ๆ อย่างเช่น ไม้ไผ่ขาง ไม้ไผ่ไร่ ไม้ไผ่บง ไม้ไผ่ลวก ไม้ยักขนาน เป็นต้น ฉะนั้นชาวบ้านจึงเล็งเห็นความสำคัญต้นไม้ เพราะต้นไม้ใหญ่นั้นสามารถลดความเสี่ยงของน้ำป่าไหลหลาก ช่วยดูดซับน้ำได้เป็นอย่างดีและยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าด้วย

2. ห้ามถากเปลือกไม้ ทำให้ต้นไม้ตาย ฝ่าฝืนปรับตันละ 5,000 บาท

การถากเปลือกไม้เพื่อนำไปพันด้ามจับมีดและขวาน ในพื้นที่ป่าชุมชนนั้นคนในชุมชนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากชาวบ้านส่วนน้อยที่จะเข้าใจว่าการถากเปลือกไม้ของต้นไม้ใหญ่นั้นสามารถทำให้ต้นไม้ตายได้ ดังนั้นคณะกรรมการป่าชุมชนจึงจำเป็นต้องเผยแพร่ให้ความรู้ความเข้าใจ เพื่อที่จะทำให้การอนุรักษ์ป่าชุมชนยั่งยืนและตอบสนองวัตถุประสงค์ของชุมชนตามหลักของกฎระเบียบด้วย

3. ห้ามขุด ย้าย ต้นไม้ทุกชนิด ฝ่าฝืนปรับตันละ 500 บาท

ปัญหาการขุดดินที่เคยเกิดขึ้นนั้นเป็นการขุดดินเพื่อหาผลประโยชน์แบบส่วนบุคคลมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ทั้งยังส่งผลเสียต่อพืชในป่าที่ต้องพึ่งพาการเจริญเติบโตจากดิน การขุดดินในพื้นที่ป่าชุมชนนั้นจะใช้พาหนะเข้าไปในป่า ขางพาหนะนั้นจะทำให้พืชหลากหลายชนิดในเขตพื้นที่ป่าชุมชนล้มตายจากการเหยียบย่ำ นอกจากนี้การขุดถางหน้าดินเพื่อสร้างพื้นที่

สำหรับขนส่งลำเลียงต้นไม้ที่ตัดแล้วและนำลงมายังพื้นที่ศูนย์กลางในการรวบรวมต้นไม้ที่ตัดแล้ว ดังนั้นชาวบ้านจึงมีความเห็นร่วมกันว่าไม่ควรที่จะให้ผู้มืดเข้าไปขุดดินเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคลอีก

4. ห้ามทำการใดๆ ทำให้เกิดไฟป่า ฝ่าฝืนปรับตารางวาละ 500 บาท

ห้ามทำการใดๆ ที่ทำให้เกิดไฟป่าแล้วยังรวมไปถึงการยึดครองและแผ้วถางป่าด้วย ก่อนที่จะมีการตั้งกฎระเบียบป่าชุมชนขึ้นมาชาวบ้านต้นต่อนั้นมีความเชื่อในการใช้ประโยชน์จากป่าว่าหากเผาป่าแล้วเห็ดและผักบางชนิดจะกระจายพันธุ์ เช่น เห็ดถอบ ผักหวาน เป็นต้น ซึ่งการเผาป่านั้นเป็นการทำลายระบบนิเวศและคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะทำให้เกิดปัญหาความแห้งแล้ง สัตว์ป่าไม่มีที่อยู่อาศัยและยังทำลายคุณภาพของดินในป่า เมื่อดินไม่มีคุณภาพพอ ต้นไม้ก็ไม่สามารถเจริญเติบโตตามธรรมชาติได้ นอกจากนี้ยังทำลายสภาพแวดล้อมทางอากาศของชุมชนด้วย

5. ห้ามล่าสัตว์ ทำกับดักสัตว์

เนื่องจากสัตว์ป่าเป็นส่วนหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตและความสมบูรณ์ของระบบนิเวศป่าชุมชน แต่ก่อนป่าชุมชนบ้านต้นตอเคยประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่าไม่มีที่อยู่อาศัยจึงอพยพไปอาศัยในพื้นที่อื่น และชาวบ้านยัง ล่าสัตว์ป่า เพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการทำอาหาร เช่น ตระกวด (แลน) พังพอน งูสิง เป็นต้น จนกระทั่งป่ากลับมาอุดมสมบูรณ์ขึ้นอีกครั้ง สัตว์ป่าจึงเริ่มกลับมาอาศัยในป่าชุมชน ชาวบ้านจึงเห็นว่าควรอนุรักษ์ไว้เพื่อไม่ให้สัตว์ป่าสูญพันธุ์

ชาวบ้านต้นตอต้องมีการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วมโดยการรวมกลุ่มหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดผลกระทบต่อป่าชุมชนและร่วมกันวิเคราะห์ ประเมินผลร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนและสร้างกฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อนุโลมในการใช้ป่าชุมชนขึ้นมาเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทั้งการแบ่งเขตพื้นที่ป่าจากการใช้ประโยชน์ การทำแนวกันไฟ การสร้างฝายชะลอน้ำ การปลูกป่า ในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

สรุป

ป่าชุมชนเป็นพื้นที่ที่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่คนในชุมชนบ้านต้นตอ และมีวิวัฒนาการของคนในชุมชนที่ได้มีวิธีการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้เพื่อประโยชน์ของชุมชนในรูปแบบต่างๆ ทั้งในส่วนของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ที่ได้มีการส่งเสริมและจัดสรรพื้นที่ให้แก่คนในชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์ส่วนรวมทำให้สามารถแบ่งประเภทของป่าชุมชนออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ป่าชุมชนแบบดั้งเดิม คือ ป่าชุมชนที่คนในชุมชนได้มีการดูแลรักษามาตั้งแต่เดิมตามวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น และป่าชุมชนแบบพัฒนา คือ ป่าชุมชนที่คนในชุมชนได้รับการส่งเสริมให้จัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ตามนโยบายของรัฐบาล เมื่อพิจารณาแล้วป่า

ชุมชนในชุมชนบ้านต้นตองเป็นป่าที่ได้รับการฟื้นฟูและจัดการโดยชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์จากผลิตผลจากป่าได้อย่างยั่งยืน และตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของชุมชนรวมทั้งเพื่อรักษาระบบนิเวศของป่าตามกฎเกณฑ์ของชุมชนที่กำหนด และถือว่าชุมชนบ้านต้นตองเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาป่าไม้ทุกรูปแบบเพราะคนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมีวัฒนธรรมและความเชื่อถือร่วมกัน ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการสร้างสำนึกของชุมชนบนพื้นฐานของความคิดเดียวกัน และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำไปสู่การดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งกลไกในการการป่าชุมชนของคณะกรรมการในชุมชนมีการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยการหามาตรการและออกกฎระเบียบต่างๆ ของชุมชนเพื่อรองรับการจัดการของชุมชนเอง ตลอดจนดำเนินงานร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะนำไปสู่กระบวนการพัฒนาแบบประชารัฐ อีกทั้งป่าชุมชนได้สร้างเม็ดเงินให้แก่คนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เมื่อถึงฤดูกาลเก็บของป่าคนในชุมชนจะมีรายได้ประมาณ 10,000-30,000 บาท/เดือน และของป่าส่วนใหญ่จะเป็น เห็ดระโงก เห็ดเผาะ เห็ดหล่ม ผักหวานป่า หน่อไม้ ดอกดิน น้ำผึ้ง รังต่อ ไข่มดแดง และฝิ่น อีกทั้งยังมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าจากป่าชุมชน และมีการจัดการในรูปแบบของกลุ่มสหกรณ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2551). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 63 ก. หน้า 10-11. (2 พฤษภาคม 2551).
- ดุสิต เวชกิจ. (2562). ประโยชน์จากป่าชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 21 ตุลาคม 2565 จาก <https://www.recoftc.org/>
- เดือนนภา ภูทอง. (2561). การจัดการป่าชุมชนเพื่อความยั่งยืน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะและจารีตประเพณีท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือ. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ, 6(2), 82-83.
- นางยุพิน ดั่งคำฟู. (1 ตุลาคม 2565). ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของป่าชุมชน. (ณัฐนันท์ จิระกนิมิตร, ผู้สัมภาษณ์)
- นายวีระพล ยะสุทธิ. (1 ตุลาคม 2565). ประโยชน์ทางด้านสังคมของป่าชุมชน. (ณัฐนันท์ จิระกนิมิตร, ผู้สัมภาษณ์)
- บริบูรณ์ บุญอยู่. (2564). การพัฒนากระบวนการวางแผนจัดการป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา 26 ชุมชนนาร่อง จังหวัดลำปาง. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

- พระราชบัญญัติป่าไม้. (2484). ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 4 สิงหาคม พุทธศักราช 2480). เรียกใช้เมื่อ 3 ตุลาคม 2565 จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER11/DRAWER030/GENERAL/00000350.PDF>
- สมพร สติเน. (2565). “ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย”. แก๊ไขครั้งล่าสุด 2565. องค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย. เรียกใช้เมื่อ 24 มกราคม 2565 จาก <http://www.pichai.go.th/th>
- สมศักดิ์ สุขวงศ์. (2562). ความหมายและมุมมองต่อ พรบ.ป่าชุมชน ของอาจารย์สมศักดิ์ สุขวงศ์. เรียกใช้เมื่อ 21 ตุลาคม 2565 จาก <https://www.recoftc.org/>
- สมหญิง สุนทรวงษ์. (2557). ป่าชุมชนกับสังคมไทย. ศูนย์วนศาสตร์ชุมชนเพื่อคนกับป่า – ประเทศไทย RECOFTC - The Center for People and Forests P.O. Box 1111. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้. (2557). ป่าชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2557). สร้างการปกครองท้องถิ่นให้รากฐานของประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง*
A MODEL OF DIGITAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN
SCHOOLS ADMINISTRATION, THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE CHONBURI RAYONG

ภารดี อนันต์นาวิ*

Paradee Anannawee

สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง

Sittiporn Prawatrungruang

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

North Bangkok University, Thailand

*Corresponding author E-mail: Paradee.an@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล 2) ศึกษาสภาพภาวะผู้นำดิจิทัล 3) พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัล 4) ประเมินรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณและคุณภาพ ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษาสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง 372 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน สุ่มแบบแบ่งชั้น 3) พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 9 คน สุ่มแบบเจาะจง และ 4) ประเมินรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน สุ่มแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำดิจิทัล มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ วิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล ความรู้ดิจิทัล ความเป็นมืออาชีพ การสื่อสาร การมีส่วนร่วม การพัฒนาและการสร้างโอกาส 2) สภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา มี 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การบริหาร

* Received 6 April 2023; Revised 23 April 2023; Accepted 27 April 2023

สถานศึกษา มี 4 งาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานทั่วไป และภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา มี 6 ด้าน ได้แก่ วิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล ความรู้ดิจิทัล ความเป็นมืออาชีพ การสื่อสาร การมีส่วนร่วม การพัฒนาและการสร้างโอกาส และ 4) ผลการประเมินรูปแบบฯ ภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, ภาวะผู้นำดิจิทัล, การบริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research the objectives were 1) To study the components of digital leadership; 2) To study the state of digital leadership; 3) To create a digital leadership of school administrators model, 4) The evaluate of a model of digital leadership of school administrators in schools, The Secondary Educational Service Area Office Chonburi Rayong, and using mixed-method research: quantitative and qualitative research that consisted of 4 steps: 1) The components of digital leadership by analysis, synthesis from documents, research relevant; 2) The state of digital leadership of school administrators, use to questionnaire, the sample was 372 school administrators and teachers by the sample size determination using Krejcie and Morgan table, simple random sampling; 3) Create a digital leadership of school administrators in schools administration model, by 9 experts interview; and 4) The evaluate of a model from 5 experts by purposive sampling. The data analysis was mean, Standard Deviation and content analysis. The research results found that 1) The digital leadership of school administrators have components 6 aspects: digital vision, digital knowledge, professional, communication, participation, development and create opportunities; 2) The state of digital leadership of school administrators in overall was at the highest level; 3) A digital leadership of school administrators in schools administration model consisted of (1) school administration: academic, personal, budget and general management, (2) digital leadership of school administrators: digital vision, digital knowledge, professional, communication, participation, development and create opportunities; 4) A model evaluation results in overall it is possible and useful were at the highest level.

Keywords: Model, Digital Leadership, Secondary school administration, School Administrators

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาท ภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือการให้บริการยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า ปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 มุ่งสู่ Thailand 4.0 มีนโยบายด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มการแข่งขันให้มีความสำคัญกับศักยภาพ และคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ เน้นพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาขีดความสามารถและศักยภาพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกเพื่อนักเรียนเรียนเพื่อรู้ พัฒนาทักษะเพื่อนักคนเก่งมาเป็นครู พัฒนาครูทั้งระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลที่ต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดการบริหารของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัยสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสารการส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพหรือวิดีโอที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่และทุกเวลาดิจิทัลเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารงานบุคคล การบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การบริหารกิจการนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ICT (Information and Communication Technology) มาใช้การเพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่าง ๆ (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2562)

สถานศึกษาเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาที่ต้องเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 จากแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การ

เปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) และผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน การเกิดโรคโควิด 19 นักเรียนจำเป็นต้องมีการเรียนออนไลน์ ต้องปรับใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับแรงกดดันจากภายในประเทศจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ รวมทั้งระบบการศึกษาที่มีปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกกระดับ จุดอ่อนของระบบของคนไทยทุกช่วงวัย การศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีและการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว มีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม การขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีการจูงใจให้ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนร่วมตัดสินใจ รับผิดชอบ พัฒนาทำให้เกิดผลงานตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมายสู่ความเป็นเลิศ ดังที่อัญญา นิยามภา กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลที่มีวิสัยทัศน์ เข้าใจยอมรับการนำเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลง ปรับวิสัยทัศน์ด้านพื้นที่การรับรู้และสภาพแวดล้อม กำหนดแผนกลยุทธ์การสร้างพื้นที่การเรียนรู้และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการสื่อสารอย่างเป็นปัจจุบัน ผ่านเครื่องมือสังคมออนไลน์ การสื่อที่สร้างแรงบันดาลใจเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ มีการประชาสัมพันธ์เรื่องราวสิ่งดีงามที่ดำเนินการไปแล้วและที่จะดำเนินการ มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดการทรัพยากร การเข้าถึงความรู้ การรับฟังความคิดเห็น การติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนที่มีการสะท้อนถึงความเป็นจริง สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับความต้องการในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์การเชื่อมต่อกับเทคโนโลยีในการเพิ่มโอกาสปรับปรุงวิธีการทำงานหรือวัฒนธรรมการทำงานของสถานศึกษาอย่างหลากหลาย (อัญญา นิยามภา, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง สถานศึกษาอยู่ในเขต EEC มีผลการประเมินการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามตัวชี้วัดแผนปฏิบัติการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (ตัวชี้วัดจำนวน 10 ตัวชี้วัด) ผลการประเมินสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง บรรลุค่าเป้าหมาย จำนวน 8 ตัวชี้วัด และ ไม่บรรลุค่าเป้าหมาย จำนวน 2 ตัวชี้วัด ผลการ

ติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (พ.ศ. 2560) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สรุปภาพรวมมาตรฐานที่ 3 สมรรถนะผลการบริหารและการจัดการศึกษาในระดับดีเยี่ยม ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (Integrity and Transparency Assessment Online : ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ผลการดำเนินงานความโปร่งใสในการดำเนินงานอยู่ในระดับ A โดยมีค่าคะแนน 90.14 และแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรี (พ.ศ. 2563 - 2565) กำหนดพันธกิจ ข้อ 2 ไว้ว่า จัดการศึกษาให้คนทุกช่วงวัยมีคุณภาพตามหลักสูตร เชื่อมโยงทุกระดับ มุ่งองค์ความรู้ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามสมรรถนะ และใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการเรียน การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยมีการกำหนดแนวทาง การพัฒนา ส่งเสริม พัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างโอกาสทางการศึกษา สนับสนุนทรัพยากร สื่อ เทคโนโลยี สำหรับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มให้มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน และมีสภาพปัญหาด้านบุคลากรคือ 1) โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดบุคลากรจำนวนมากทำให้ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้อดลง 2) บุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีและแนวทางการปฏิบัติงานใหม่ ๆ ที่จะช่วยบริหารจัดการ การทำงานให้สะดวก รวดเร็วและถูกต้อง 3) ขาดแคลนครูในสาขาขาดแคลน โดยเฉพาะสาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิชา วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มีครูไม่ตรงสาขาวิชาเอก เนื่องจากครูที่ได้รับการบรรจุมี ภูมิลำเนาต่างถิ่น มักขอย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม ส่งผลให้สถานศึกษามีครูไม่ครบชั้นครูขาดเกณฑ์ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง, 2565)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ให้มีทักษะและได้เห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

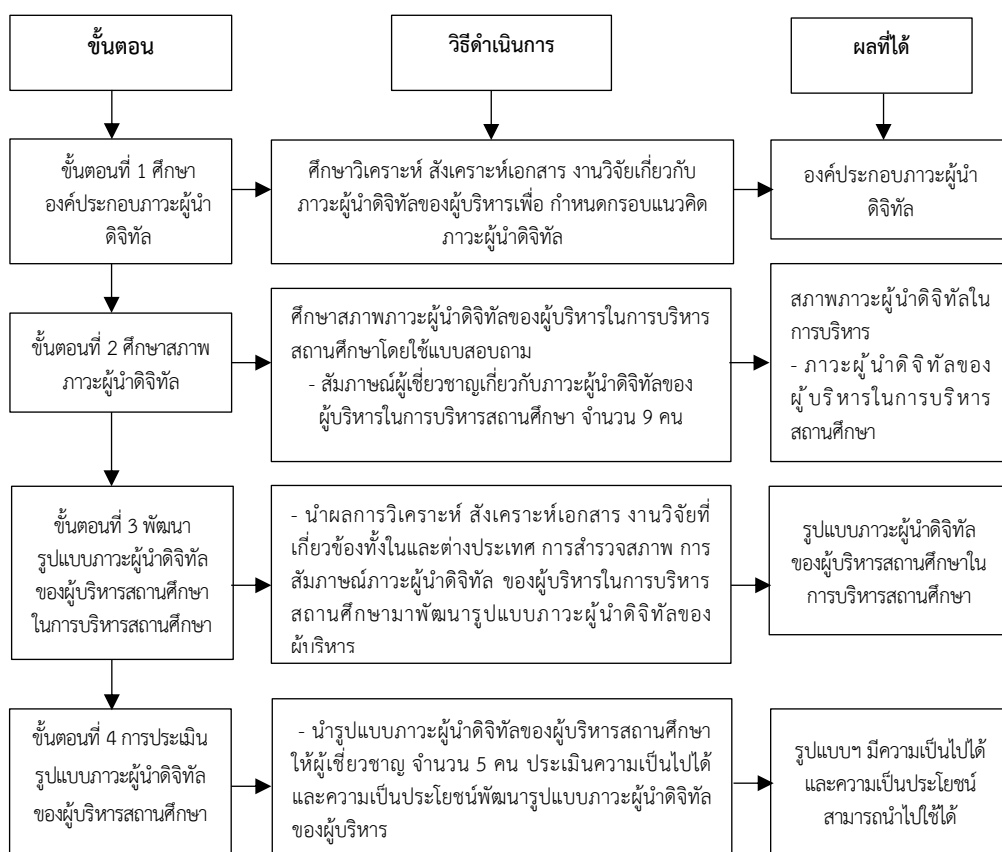
1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง
2. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง
3. เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

4. เพื่อประเมินรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแนวคิดภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้นำแนวคิด

ทฤษฎี ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา จากนักวิชาการและนักวิจัย จำนวน 10 คน ได้แก่ อัจฉรา นิยมภา (อัจฉรา นิยมภา, 2561), Sheninge, E. C. (Sheninge, E. C. , 2014) , International Society for Technology in Education. (International Society for Technology in Education, 2009), กัญญารัตน์ สุขแสน (กัญญารัตน์ สุขแสน, 2563), Zhu, P. (Zhu, P., 2014), Hood, D. (Hood, D., 2017), Sullivan, L. (Sullivan, L., 2018), ชุตติรัตน์ กาญจนธนะชัย (ชุตติรัตน์ กาญจนธนะชัย, 2562), สุขญา โกลวานิช (สุขญา โกลวานิช, 2562) และ Broadribb. K. (Broadribb, K., 2014) มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ความสอดคล้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้เกณฑ์ 60 เปอร์เซนต์ ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 6 ด้าน ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) ความรู้ดิจิทัล 3) ความเป็นมืออาชีพ 4) การสื่อสาร 5) การมีส่วนร่วม และ 6) การพัฒนา และการสร้างโอกาส

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง, 2565)

1. ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยใช้แบบสอบถาม

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำนวน 51 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 51 คน ครู จำนวน 4,907 คน รวมทั้งสิ้น 4,958 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง, 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษามัธยมศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีขนาดสถานศึกษาเป็นชั้นภูมิ และสถานศึกษาเป็นหน่วยการสุ่ม ได้ 35 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน ครู จำนวน 337 คน รวมทั้งสิ้น 372 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ สภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำ ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา นำข้อมูลมากำหนดขอบเขตในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้พิจารณาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ โดยตรวจสอบความสอดคล้องตามนิยามศัพท์เฉพาะ ได้วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item Objective Congruency) ของแบบสอบถามความคิดเห็น เป็นรายข้อและใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปนำมาใช้เป็นข้อคำถามได้

3. นำแบบสอบถามหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 30 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sample) (บุญชุม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยและหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของแต่ละด้านตามวิธีของ Cronbach, L. J. (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 35 คน ครู 337 คน รวมจำนวน 372 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามโดย Google Forms ได้แบบสอบถามกลับมาที่สมบูรณ์ จำนวน 372 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สัมภาษณ์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน, ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเกี่ยวกับการบริหารงาน 4 งาน ได้แก่ ภาวะผู้นำดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ในแต่ละงานมีการใช้ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา 6 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) ความรู้ดิจิทัล 3) ความเป็นมืออาชีพ 4) การสื่อสาร 5) การมีส่วนร่วม และ 6) การพัฒนาและการสร้างโอกาส การหาคุณภาพเครื่องมือโดยเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้พิจารณาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ โดยตรวจสอบความสอดคล้องตามนิยามศัพท์เฉพาะ ได้วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item Objective Congruency) ของแบบสอบถามความคิดเห็น

เป็นรายชื่อและใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อความที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป และนำไปสัมภาษณ์ แล้วนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา โดยนำผลการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในขั้นตอนที่ 1 การสอบถามสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและการสัมภาษณ์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาในขั้นตอนที่ 2 มาใช้เป็นข้อมูล พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ได้รูปแบบฯ 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป องค์ประกอบที่ 2 ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ซึ่งการบริหารจัดการสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัล 6 ด้าน วิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล ความรู้ดิจิทัล ความเป็นมืออาชีพ การสื่อสาร การมีส่วนร่วม การพัฒนาและการสร้างโอกาส

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ตามรูปแบบฯ ที่ได้พัฒนาตามขั้นตอนที่ 3 มี 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน และองค์ประกอบที่ 2 ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ซึ่งการบริหารจัดการสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัล 6 ด้าน ประเมินโดยผู้ทรงคุณและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน รองผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินตาม 2 องค์ประกอบหลักของรูปแบบฯ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ วิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล, ความรู้ดิจิทัล, ความเป็นมืออาชีพ, การสื่อสาร, การมีส่วนร่วม และการพัฒนาและการสร้างโอกาส

2. สภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ผลวิจัยแสดงดังตารางที่ 1

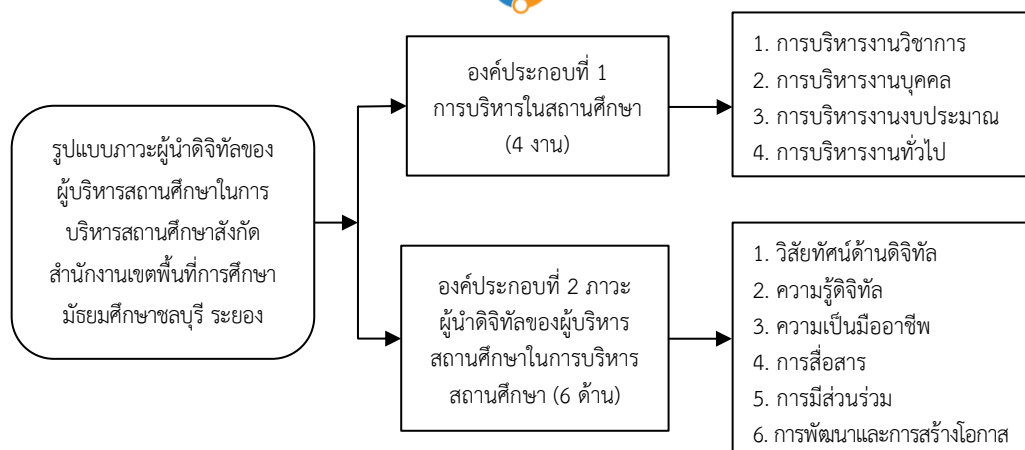
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

(n = 372)

สภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารสถานศึกษา	การปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการ	4.45	0.60	มาก
2. ด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารงานบุคคล	4.97	0.08	มากที่สุด
3. ด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารงานงบประมาณ	4.95	0.11	มากที่สุด
4. ด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารงานทั่วไป	4.85	0.20	มากที่สุด
รวม	4.81	0.17	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.97$) รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารงานงบประมาณ อยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$) ด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$) และด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) ตามลำดับ

3. การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่า มี 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถานศึกษา มี 4 งาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ (Academic Affairs Administration) การบริหารงานบุคคล (Personal Administration) การบริหารงานงบประมาณ (Budget Administration) และการบริหารงานทั่วไป (General Administration) องค์ประกอบที่ 2 ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) ความรู้ดิจิทัล 3) ความเป็นมืออาชีพ 4) การสื่อสาร 5) การมีส่วนร่วม และ 6) การพัฒนาและการสร้างโอกาส สามารถสรุปภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

4. การประเมินรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ผู้วิจัยได้นำให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ในด้านประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา

รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ
การบริหารสถานศึกษา						
1. ด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการ	4.51	0.42	มากที่สุด	4.60	0.54	มากที่สุด
2. ด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารงานบุคคล	4.68	0.54	มากที่สุด	4.65	0.55	มากที่สุด
3. ด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารงานงบประมาณ	4.78	0.43	มากที่สุด	4.80	0.44	มากที่สุด
4. ด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารงานทั่วไป	4.75	0.43	มากที่สุด	4.89	0.35	มากที่สุด
รวม	4.64	0.52	มากที่สุด	4.83	0.20	มากที่สุด
ภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา						
1. วิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล	4.58	0.44	มากที่สุด	4.88	0.34	มากที่สุด
2. ความรู้ดิจิทัล	4.55	0.45	มากที่สุด	4.58	0.54	มากที่สุด
3. ความเป็นมืออาชีพ	4.54	0.43	มากที่สุด	4.80	0.44	มากที่สุด
4. การสื่อสาร	4.60	0.50	มากที่สุด	4.60	0.54	มากที่สุด
5. การมีส่วนร่วม	4.57	0.51	มากที่สุด	4.87	0.33	มากที่สุด
6. การพัฒนาและการสร้างโอกาส	4.60	0.50	มากที่สุด	4.88	0.34	มากที่สุด
รวม	4.54	0.43	มากที่สุด	4.82	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$), ($\bar{X} = 4.82$)

อภิปรายผล

การวิจัยรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง อภิปรายผลได้ดังนี้

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี วารสาร งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา ผลที่ได้ศึกษาพบว่า มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) ความรู้ดิจิทัล 3) ความเป็นมืออาชีพ 4) การสื่อสาร 5) การมีส่วนร่วม และ 6) การพัฒนาและการสร้างโอกาส ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่มีการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมดิจิทัลในการบริหารจัดการการศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ ดิจิทัลในการนำพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนครูและบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการ ปฏิบัติงาน การจัดการเรียนรู้ได้อย่างมืออาชีพตามนโยบายที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขญา โกลลวานิช ที่ศึกษา องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การสื่อสารดิจิทัล มีตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล การประชาสัมพันธ์ ด้วยสื่อดิจิทัล และการสร้างเครือข่ายผ่านสื่อดิจิทัล 2) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีตัวชี้วัด 3 ตัว คือ กำหนดนโยบายดิจิทัลร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน และการใช้สื่อดิจิทัล สร้างสรรค์ HMO16-6 และมีจรรยาบรรณ 3) การรู้ดิจิทัล มีตัวชี้วัด 5 ตัว คือ การออกแบบการ จัดการเรียนรู้ดิจิทัล การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการ เรียนรู้การแบ่งปันข้อมูลผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล และการสร้างสื่อดิจิทัลมาบูรณาการการเรียน (สุขญา โกลลวานิช, 2562) และชุตีรัตน์ กาญจนธนชัย ที่ศึกษาพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล มี 4 องค์ประกอบ คือ ความร่วมมือ มี 3 ตัวบ่งชี้ ความรู้ ดิจิทัล มี 3 ตัวบ่งชี้ วิสัยทัศน์ดิจิทัล มี 3 ตัวบ่งชี้ และการสื่อสาร มี 3 ตัวบ่งชี้ (ชุตีรัตน์ กาญจน ธนชัย, 2562)

2. สภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวม ด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมดิจิทัลในการบริหารจัดการการศึกษาและบริหารงานทั้ง 4 งาน เพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดให้สถานศึกษานำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล นำมาใช้ในการกระบวนการจัดการเรียนรู้ การนำเทคโนโลยี Big Data ฐานข้อมูลกลางเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่าง ๆ เช่น ผู้เรียน ครู สถานศึกษา งบประมาณ มาวิเคราะห์ความต้องการเพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีนโยบายในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล (Digital competency: Dc) สำหรับผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีสมรรถนะดิจิทัลที่เป็น 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และการประยุกต์ใช้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562); (Tiger, 2020) ที่ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ และการจัดการในสถานศึกษาโดยมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษาและการทำงานภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนมีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรอบรู้ และรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี โดยคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญารัตน์ สุขแสน ที่ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบของผู้นำดิจิทัลและวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล ในส่วนสภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลในภาพอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (กัญญารัตน์ สุขแสน, 2563)

3. การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่า มี 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถานศึกษา มี 4 งาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ (Academic Affairs Administration) การบริหารงานบุคคล (Personal Administration) การบริหารงานงบประมาณ (Budget Administration) และการบริหารงานทั่วไป (General Administration) องค์ประกอบที่ 2 ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) ความรู้ดิจิทัล 3) ความเป็นมืออาชีพ 4) การสื่อสาร 5) การมีส่วนร่วม และ 6) การพัฒนาและการสร้างโอกาส ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้งการบริหารงานวิชาการ ที่เป็นหัวใจหลักของสถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการโดยใช้ภาวะผู้นำดิจิทัลที่มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้

แบบผสมผสาน การใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ การนิเทศ การบริหารการศึกษา การใช้โปรแกรมดิจิทัลรวบรวมจัดเก็บวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งงานบริหารวิชาการจำเป็นต้องมีความร่วมมือจากครู บุคลากร ผู้ปกครองและชุมชนที่ต้องร่วมกันโดยมีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร จัดโปรแกรมการเรียนรู้ การสร้างสื่อวัตกรรมการดิจิทัลในการจัดกระบวนการเรียนรู้ งานบุคคลต้องมีการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสำหรับครูผู้สอนและบุคลากร สร้างโอกาสโดยวิเคราะห์จัดทำแผนพัฒนา พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม ประเมินผลทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างเครือข่ายการดำเนินงานร่วมกันเพื่อยกระดับคุณภาพ งานงบประมาณเป็นการนำระบบดิจิทัลวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น จัดทำงบประมาณ ประเมินงบประมาณ ประมาณการค่าใช้จ่าย การเสนอของบประมาณ การติดตามตรวจสอบปรับปรุงงบประมาณตามสถานการณ์ และงานบริหารทั่วไปในใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจัดระบบของสถานศึกษาผ่านการส่งเสริม สนับสนุน การอำนวยความสะดวกการให้บริการการศึกษา การบริหารจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน และเน้นการบริหารโดยการมีส่วนร่วม เพื่อให้การดำเนินประสบความสำเร็จอย่างผู้บริหารมืออาชีพ โดยเฉพาะการบริหารในยุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ของผู้บริหารกับการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษา บริหารโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การบริหารจัดการใหม่ ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุง พัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ทำให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายหรือเกินเป้าหมายที่กำหนด เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สถานศึกษาเป็นเลิศ สามารถอยู่รอดได้ในยุคดิจิทัล เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สถานศึกษา นักเรียน ครู บุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และได้รับการยอมรับจากผู้ปกครอง องค์กร และสังคม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง, 2565); (Hood, D., 2017); (Sullivan, L., 2018) มีวิสัยทัศน์สามารถสร้างแรงบันดาลใจ นำการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีโดยการเปลี่ยนแปลง ถ่ายทอดวิสัยทัศน์บูรณาการเทคโนโลยีเพื่อยกระดับความเป็นเลิศและสนับสนุนการเป็นแปลงองค์กร ส่งเสริมสร้างการเรียนรู้โลกดิจิทัลเพื่อการนำสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ (International Society for Technology in Education, 2009) สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญารัตน์ สุขแสน ที่วิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย พบว่า องค์กรประกอบหลักของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และกลยุทธ์การสื่อสาร, การหลอมรวมระบบการบริหารที่เชื่อมโยง, ความมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล (กัญญารัตน์ สุขแสน, 2563)

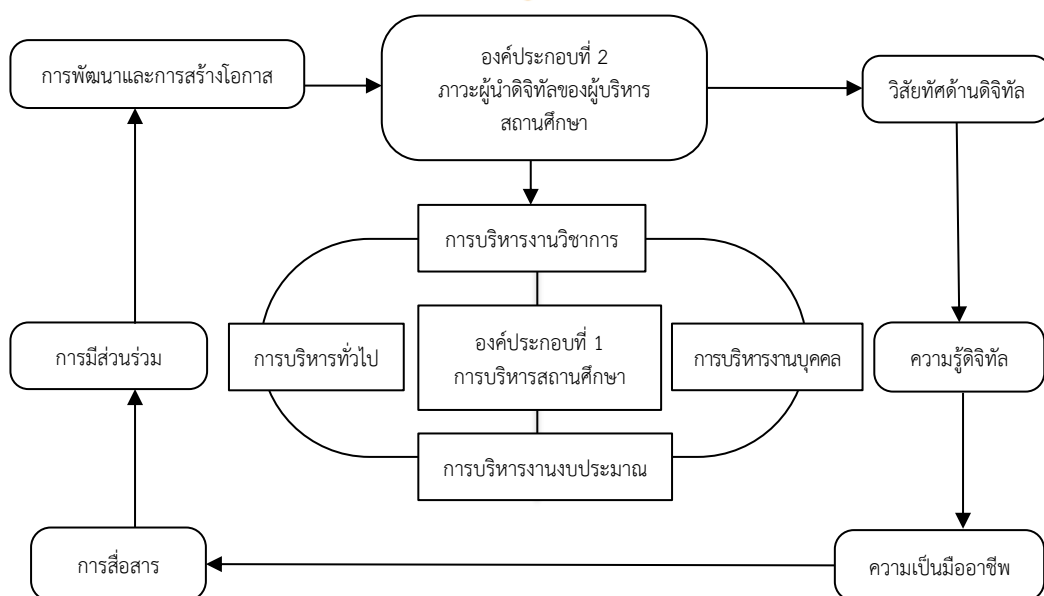
4. การประเมินรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ที่ได้ ผู้วิจัยได้นำให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนารูปแบบมาจากผลการวิจัยที่เชื่อถือได้ผ่านวิธีการดำเนินการวิจัยมาแล้ว จึงทำได้

รูปแบบที่ดีมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐยาภรณ์ เล็กสิงโต ที่ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75) (ณัฐยาภรณ์ เล็กสิงโต, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ได้องค์ความรู้ใหม่ คือ รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล 6 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) ความรู้ดิจิทัล 3) ความเป็นมืออาชีพ 4) การสื่อสาร 5) การมีส่วนร่วม และ 6) การพัฒนาและการสร้างโอกาส และ รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มี 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป องค์ประกอบที่ 2 ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ซึ่งการบริหารจัดการสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัล 6 ด้าน วิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล (Digital vision) ความรู้ดิจิทัล (Digital knowledge) ความเป็นมืออาชีพ (Profession) การสื่อสาร (Communication) การมีส่วนร่วม (Participation) การพัฒนาและการสร้างโอกาส (Development and Opportunities) ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงองค์ความรู้ใหม่รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถานศึกษา และองค์ประกอบที่ 2 ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้ องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ วิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล, ความรู้ดิจิทัล, ความเป็นมืออาชีพ, การสื่อสาร, การมีส่วนร่วม และการพัฒนาและการสร้างโอกาส สภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม ด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถานศึกษา มี 4 งาน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานบุคคล 3) การบริหารงานงบประมาณ และ 4) การบริหารงานทั่วไป องค์ประกอบที่ 2 ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) ความรู้ดิจิทัล 3) ความเป็นมืออาชีพ 4) การสื่อสาร 5) การมีส่วนร่วม และ 6) การพัฒนาและการสร้างโอกาส และการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของ

ผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ 3 ประเด็น ดังนี้ 1) ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ควรนำรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำดิจิทัลสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น 2) สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรสนับสนุนการนำรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษามัธยมศึกษา 3) สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาสู่เป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมายเพื่อให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการใช้ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลร่วมกันอันจะนำไปสู่ประโยชน์ของสถานศึกษา และนักเรียนได้ประโยชน์สูงสุด และมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ควรทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง 2) ควรทำวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง 3) ควรวิจัยรูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ สุขแสน. (2563). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ชุดิรัตน์ กาญจนชนชัย. (2562). ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ณัฐยาภรณ์ เล็กสิงโต. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. ฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยา สารสน.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. (2565). แผนพัฒนาการศึกษา ปี 2565. ระยอง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2565 จาก <https://www.obec.ac.th/wp/content/uploads/2015/10/OBECPolicy62.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: פרקหวานกราฟฟิค.
- สฤญญา แซ่มซ้อย. (2562). การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชนา โกลวานิช. (2562). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร และพัฒนาคุณภาพการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัจฉรา นิยมภา. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการศักยภาพผู้บริหารยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: วิสด้าอิน เทอร์ปรีนท์.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2562). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. (School Management in Digital Era). เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2566 จาก <https://www.true-plookpan-ya.com>
- Broadribb, K. (2014). Digital Leaders: The New Technology Gurus in School. Retrieved May 3, 2021, from <https://wholeeducation.wordpress.com/2014/11/28/digital-Leaders-the-new-technology-gurus-in-school>
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological Testing. (3rd ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Hood, D. (2017). 10 Skills for Digital Leadership at Accounting Firms. Retrieved January 27, 2023, from <https://www.accountingtoday.com/opinion/10-skills-for-digital-leadership-at-accounting-firms>
- International Society for Technology in Education. (2009). National Education Technology Standards for Administrators. Retrieved March 15, 2023, from <https://www.hkedcity.net/antide/ec-hot-post/23apr10/>
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

- Sheninger, E. C. . (2014). Digital leadership: Changing Paradigms for Changing Times. Thousand Oaks Corwin: SAGE.
- Sullivan, L. (2018). 8 Skills Every Digital Leader Need. Retrieved January 7, 2023, from <https://www.cmswire.com/digital-workplace/8-skills-everydigital-leader-needs>
- Tiger. (2020). ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลคืออะไร. (Digital Leadership). Retrieved March 20, 2023, from <https://www.thaiwinner-com/digital-leadership/>
- Zhu, P. (2014). Five key Elements in Digital leadership. Retrieved March 20, 2023, from <https://www.futureofcio.blogspot.com/2014/10/digital-leadership-effectiveness.html>

การพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ในยุคดิจิทัล : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง*

HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT IN THE DIGITAL AGE : A CASE STUDY OF RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

วรรษยา ศิริวัฒน์*

Varatchaya Sirivat

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Political Science Faculty ,Ramkhamhaeng University, Thailand

*Corresponding author E-mail: Varatchaya.sat11@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ที่เหมาะสมของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในยุคดิจิทัล ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญของมหาวิทยาลัยรามคำแหง รวม 23 คน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 25 เมษายน – 2 มิถุนายน 2565 วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา นำเสนอข้อมูลโดยการบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยรามคำแหงให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรมาโดยตลอด ใช้วิธีการพัฒนาบุคลากรหลากหลายวิธี มีการจัดทำแผนบริหารและพัฒนาบุคลากร ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในภาพรวม อาทิ ด้านงบประมาณ กฎระเบียบที่เข้มงวดเกินไป การปรับตัวของบุคลากร อุปกรณ์และโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน Online การปฏิบัติงาน Online และการประชาสัมพันธ์การอบรม เป็นต้น แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในภาพรวม ได้แก่ ด้าน เครื่องมือ และสิ่งสนับสนุนเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน Online การประชาสัมพันธ์

อย่างกว้างขวาง การสร้างแรงจูงใจ และการจัดทำหลักสูตรการอบรมออนไลน์ในรูปแบบของ Application เป็นต้น สำหรับแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ที่เหมาะสมในยุคดิจิทัล ควรจัดอบรมและพัฒนาในหัวข้อที่หลากหลาย ทั้งแบบ onsite และ online

คำสำคัญ: การพัฒนา, ศักยภาพ, ทุนมนุษย์, ดิจิทัล

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the human capital development of Ramkhamhaeng University (RU) at present; to examine 2) to study the problems and obstacles in the human capital development of RU; and to propose 3) guidelines for an appropriate human capital development for RU in the digital age. The qualitative research technique was employed with the sample population of twenty- three key informants from RU using the purposive sampling method. The research instrument to collect data was a structured in-depth questionnaire. Data were collected from documents and in-depth interviews who were administrators and those involved with human capital development at RU. Data were collected from April 25 to June 2, 2022. Descriptive content analysis. Data were descriptively presented. Findings showed that RU administrators from the past to the present have paid attention continuously to personnel development. A variety of methods has been employed in personnel development in order to ensure that personnel development yields maximum benefits to the organization and each individual. Plans for RU personnel administration and development have been made. The problems and obstacles in overall human capital development of RU are in the aspects of budget, too strict regulations, personnel adjustment, equipment and programs related to online instruction and study, online performance, and public relations for training. Guidelines to solve problems and obstacles in human capital development for RU overall are as follows. In the aspect of equipment and support for instruction and study as well as online performance, a committee should be appointed for budget allocation. Public relations should be widespread. Motivation should be encouraged. Online training programs in the form of applications should be provided. Concerning appropriate guidelines for

human capital development in the digital era, the topics to be trained and developed in various fields both onsite and online.

Keywords: Development, Potential, Human Capital, Digital

บทนำ

การพัฒนาทุนมนุษย์นับว่าเป็นกลยุทธ์หลักที่องค์กรควรให้ความสำคัญ ทั้งนี้เพราะ “ทุนมนุษย์” (Human Capital) เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การให้ประสบความสำเร็จและนำพาองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศในสังคมดิจิทัล ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรบุคคลเป็นกลจักรในการถ่ายทอดความรู้และสื่อสารข้อมูลโดยผ่านเทคโนโลยีสื่อสาร (ชัชวาลย์เจียรนนท์, 2545) อันจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและตลอดชีวิต (Comprehensive and Lifelong learning) ประกอบกับบุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดและเป็นสินทรัพย์ (Assets) ที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับองค์กรได้มากมาย อีกทั้งการทำงานในองค์กรยุคใหม่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เป็นเครื่องมือในการทำงานและการให้บริการเพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว มีความทันสมัย สามารถให้บริการได้ตลอดเวลา (สุจิตรา ธนานันท์, 2555) ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารและฝ่ายทรัพยากรบุคคลจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์มากขึ้นกว่าในอดีต

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นสถาบันการศึกษาแบบตลาดวิชา จัดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2514 ปรัชญาการดำเนินงานมุ่งเน้นเปิดโอกาสและให้ความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ปวงชนชาวไทย โดยปฏิบัติตามภารกิจหลัก 4 ประการของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1) การสอนหรือผลิตบัณฑิต 2) การวิจัยเพื่อบุกเบิกความรู้ใหม่ ๆ 3) การให้บริการทางวิชาการ แก่สังคม และ 4) ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อีกทั้งได้เพิ่มภารกิจที่ห้า คือ การผลิตบัณฑิตให้มี “ความรู้คู่คุณธรรม” ตลอดจนจัดการศึกษาทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ โดยยึดหลักการบริการวิชาการให้สอดคล้องกับสังคมอย่างมีคุณภาพมาตรฐานสูงและมีความเป็นสากล ในด้านการพัฒนาบุคลากรมหาวิทยาลัยได้ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนมาโดยตลอด มีการสนับสนุนให้ศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ การจัดอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ แก่บุคลากรของมหาวิทยาลัยทุกระดับอย่างต่อเนื่อง อาทิ ภาษาต่างประเทศ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการบริหาร สนับสนุนให้เข้าร่วมประชุมวิชาการ การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ/วิจัย การดูงานทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้ก้าวทันกับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและการจัดการศึกษาของสถาบันอื่นทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการจัดกิจกรรมเสริมในลักษณะต่าง ๆ อาทิ การจัดประชุม สัมมนา ระดับชาติและระดับนานาชาติที่มหาวิทยาลัยทุกปี การจัดนิทรรศการการศึกษาของมหาวิทยาลัย ฯลฯ (คณะกรรมการดำเนินการจัดทำหนังสือ 44 ปี มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

2558) ทั้งนี้ในการจัดโครงการอบรม สัมมนา มีการจัดทำทั้งในรูปแบบออนไลน์และออนไลน์มาตั้งแต่ปี 2563

จากความสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์การรวมทั้งปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและรูปแบบการทำงานยุคใหม่ หรือที่เรียกว่า การทำงานในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ในยุคดิจิทัล : กรณีศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง” เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อไป อีกทั้งเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ที่เหมาะสมของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในยุคดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีวิจัย ดังนี้ 1) รูปแบบการวิจัย 2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 3) การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล 6) การตรวจสอบข้อมูล และ 7) การวิเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การศึกษาจากเอกสาร (Documentary data) โดยศึกษาจากตำรา หนังสือวิชาการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทุนมนุษย์ ตลอดจนข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ของหน่วยงานราชการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – Depth Interview) จากผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาทุนมนุษย์ของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ครั้งนี้รวมจำนวน 23 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับคณะ สำนัก กองของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ทำหน้าที่กำกับดูแลและรับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร หรือการพัฒนาทุนมนุษย์ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ตรง และเป็นผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ (ฉัตรสมน พฤทธิปัญญา, 2553) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างพิจารณาจากการอิ่มตัวของข้อมูลเป็นหลักสำคัญ (งามพิศ สัตย์สงวน, 2551)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบมีโครงสร้าง ซึ่งขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือมาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และยึดหลักตามประเด็นที่กำหนดในวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เน้นข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลักได้แก่ การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth interview) จากผู้บริหารของมหาวิทยาลัยรามคำแหงและผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับคณะ สำนัก กองของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 25 เมษายน – 2 มิถุนายน 2565

การตรวจสอบข้อมูล

เป็นการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนในเรื่องเดียวกันว่ามีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไรทั้งด้านบุคคล สถานที่ เวลา การตีความปรากฏการณ์แตกต่างกันเพียงใด (Berg,B.L., 2001)

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้ 1) จัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่สัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งตามข้อมูลที่สัมภาษณ์จากผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2) จัดลำดับประเด็นคำถาม คำตอบเพื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญ ก่อนหลังคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบมีโครงสร้างแต่ละท่าน 3) สรุปประเด็นคำตอบของผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละท่านตามประเด็นที่ศึกษาในวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4) การวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบมีโครงสร้าง การศึกษาจากเอกสารและการค้นคว้าในเว็บไซต์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามประเด็นที่ศึกษา ซึ่งในการวิเคราะห์เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาของผู้วิจัยแล้วนำมาเรียบเรียงเป็นถ้อยคำในลักษณะของการพรรณนา (Descriptive) และอธิบาย (Explanation) พร้อมเหตุผลและการอ้างอิง

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1 “เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในปัจจุบัน”

จากการศึกษาเอกสารรายงานประจำปี 2563 ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อพิจารณาจากระดับโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมีสำนักงานอธิการบดี ซึ่งมีหน่วยงานระดับกอง 2 หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรหรือทุนมนุษย์ ได้แก่ กองบริการการศึกษา กับกองการเจ้าหน้าที่ ในส่วนของกองบริการการศึกษามีงานพัฒนาอาจารย์ซึ่งรับผิดชอบโดยหน่วยบริการด้านการสอน การพัฒนาและฝึกอบรม (สำหรับบุคลากรสายวิชาการ) ส่วนกองการเจ้าหน้าที่มีงานฝึกอบรม รับผิดชอบในการจัดโครงการฝึกอบรม (สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน) โดยมีคณะกรรมการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงทำหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารโครงการฝึกอบรมในภาพรวมของมหาวิทยาลัย สำหรับในระดับคณะ สำนัก ก็จะมีหน่วยการเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์ภายในหน่วยงาน

ในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยรามคำแหงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรมาโดยตลอด โดยใช้วิธีการพัฒนาบุคลากรในหลากหลายวิธี รวมทั้งการจัดโครงการฝึกอบรมในโครงการต่าง ๆ เป็นประจำทุกปีมาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำแผนบริหารและพัฒนาบุคลากรมหาวิทยาลัยรามคำแหงให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อมหาวิทยาลัย ให้มีทิศทางการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้การพัฒนาทุนมนุษย์บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของอธิการบดี ประกอบกับกลยุทธ์ที่ 1 ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ ที่ว่า “พัฒนาบุคลากรให้มีบทบาทเชิงรุก ชี้อัตถ์ และภักดีต่อองค์กร” อีกทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในระดับคณะ พบว่า มหาวิทยาลัยและคณะมีการสนับสนุนให้บุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนเข้ารับการฝึกอบรมตามสายงาน ส่วนการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุนมนุษย์ในระดับสำนักและกองในภาพรวม มีการสนับสนุนให้บุคลากรสายสนับสนุนเข้ารับการฝึกอบรมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกที่จัดอบรมตามความสนใจของบุคลากรโดยสามารถเบิกค่าลงทะเบียนการอบรมได้และไม่ถือเป็นวันลา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 2 “เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ”

จากการศึกษาเอกสารรายงานประจำปี 2563 ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า การบริหารงานของหน่วยงานทั้งระดับคณะ สำนัก กองต่าง ๆ ได้ปฏิบัติงานเพื่อมุ่งตอบสนองยุทธศาสตร์ระดับชาติ ระดับกระทรวง และระดับมหาวิทยาลัย สำหรับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า “มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นสถาบันหลักที่มุ่งขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน”

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในระดับคณะ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในภาพรวม พบว่ามีปัญหาด้านงบประมาณ ภาระเบียดที่เข้มงวดเกินไป การปรับตัวของบุคลากร อุปสรรคและ

โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน Online และการปฏิบัติงาน Online จำเป็นต้องส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การอบรมให้กว้างขวาง เป็นต้น ส่วนปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาทุนมนุษย์ของหน่วยงานระดับสำนัก และกองในมหาวิทยาลัยรามคำแหงในภาพรวมพบว่า การนำนโยบายการพัฒนาทุนมนุษย์สู่การปฏิบัติยังขาดการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม ติดขัดเรื่องกฎระเบียบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่เอื้อต่อความก้าวหน้าของบุคลากร โดยเฉพาะสายงานสนับสนุน ปัญหาการจัดการทุนสนับสนุนการอบรม ผู้ที่เข้ารับการอบรมไม่ค่อยนำองค์ความรู้มาถ่ายทอดให้แก่บุคลากรในหน่วยงาน ปัญหาการปรับตัวของบุคลากรบางส่วนในเรื่องการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่มาใช้ เป็นต้น แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในภาพรวม ได้แก่ ด้านเครื่องมือและสิ่งสนับสนุนเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน Online ด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณ การประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง การสร้างแรงจูงใจ และการจัดทำหลักสูตรการอบรมออนไลน์ในรูปแบบของ Application เป็นต้น

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 3 “เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ที่เหมาะสมของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในยุคดิจิทัล”

จากการศึกษาเอกสารในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2514 ที่ว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัยแบบตลาดวิชา มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัยส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งการบริหารงานมหาวิทยาลัยให้เกิดผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ทั้งระดับชาติ ระดับกระทรวงและระดับมหาวิทยาลัย จึงจำเป็นต้องปรับระบบการบริหารงานให้สอดคล้องกับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป แนวคิดดังกล่าวทำให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงจึงต้องกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการทำงานเพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและมีความโปร่งใสตามนโยบายของอธิการบดี

ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ให้ข้อมูลว่า แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ที่เหมาะสมในยุคดิจิทัล หัวข้อที่ควรจัดอบรมและพัฒนา มีดังนี้ 1) การจัดรูปแบบการอบรมทั้งแบบ onsite และ online 2) ควรเพิ่มพูนทักษะด้านดิจิทัล (Digital Literacy Skills) 3) การจัดอบรมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานหรือการเรียนการสอน การบริหารจัดการ 4) การอบรมทักษะการจัดการกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ 5) การอบรมในหัวข้อการสร้างจิตสำนึก รักษ์องค์กร รักสังคม 6) การอบรมทักษะในการปฏิบัติงาน (ในแต่ละงาน) 7) การประชุมชี้แจงให้บุคลากรตระหนักในเรื่องวินัย การเงิน การคลังของมหาวิทยาลัย 8) การอบรมในเรื่องความก้าวหน้าในสายอาชีพ (Career Development) และ 9) มีการศึกษาดูงานมหาวิทยาลัยที่เป็นต้นแบบด้านการเรียนการสอน การวิจัยและการสร้างผลงานทางวิชาการ เป็นต้น

อภิปรายผล

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความรู้คู่คุณธรรมออกไปรับใช้สังคมและประเทศชาติ

จากการศึกษาเอกสารรายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2559 , 2562 และ 2563 ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง (กองแผนงาน,มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2560); (กองแผนงาน, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2563); (กองแผนงาน,มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2564) และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุนมนุษย์ใน 4 ประเด็นสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาทุนมนุษย์ในหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการอบรม (Training) การศึกษาต่อ (Education) และการพัฒนา (Education) โดยส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ การอบรมทั้งภายในและภายนอก การทำวิจัยด้วยการให้ทุนอุดหนุนทั้งบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน ตลอดจนการศึกษาดูงาน การเสนอผลงานทางวิชาการในการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เป็นต้น โดยสนับสนุนให้บุคลากรทุกระดับเข้ารับการพัฒนาศักยภาพในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จัดฝึกอบรมความรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่บุคลากรตลอดมา อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีนโยบายและแผนการบริหารและพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจนจึงทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์นำนโยบายและแผนงานไปจัดทำเป็นโครงการพัฒนาทุนมนุษย์ในหัวข้อต่างๆให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยเฉพาะในช่วงของการระบาดของโควิด - 19 และการเข้าสู่ยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของRahmanto and Pribadi ที่สรุปว่า ทรัพยากรบุคคลเป็นสินทรัพย์หลักในองค์กร การฝึกอบรมมีผลในเชิงบวก และมีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของภาครัฐ อีกทั้งการฝึกอบรมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร (Rahmanto, F. & Pribadi, U., 2020)

2. การสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุนมนุษย์ในระดับคณะส่วนใหญให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า มหาวิทยาลัยและคณะมีการสนับสนุนให้บุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนเข้ารับการฝึกอบรมตามสายงานโดยมีทุนสนับสนุน ดังเช่นโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพอาจารย์ด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน เรื่องการนำเสนอ Info graphics ด้วย Microsoft Power Point โครงการอบรมจริยธรรมงานวิจัย โครงการอบรมการเขียนหนังสือราชการและการจกรายงานการประชุม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผล

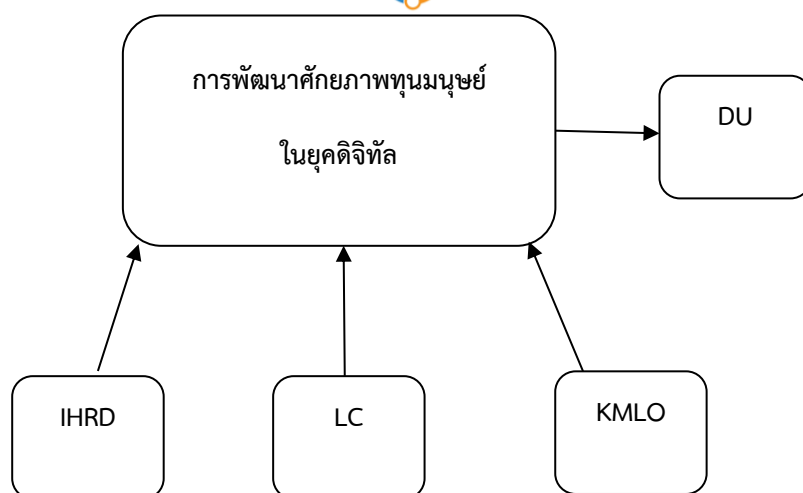

การศึกษาของAshmond et al ที่สรุปว่าการพัฒนาบุคลากรในสถาบันการศึกษาโดยใช้วิธีการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการเหมาะสมที่สุด (Ashmond, B. et al., 2022)

3. ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในภาพรวม อาทิ ด้านงบประมาณ ภาระเบียดที่เข้มงวดเกินไป การปรับตัวของบุคลากร อุปกรณ์และโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน Online การปฏิบัติงาน Online และการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น อาจเป็นเพราะสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้การปรับตัวของมหาวิทยาลัยในช่วงแรกอาจมีติดขัดบ้าง ส่วนในเรื่องภาระเบียดที่มีการจัดทำมานานแล้วน่าจะถึงเวลาที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข จึงทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาทุนมนุษย์ แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในภาพรวม อาทิ เครื่องมือและสิ่งสนับสนุนเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน Online ด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณ การประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง การสร้างแรงจูงใจ และการจัดทำหลักสูตรการอบรมออนไลน์ในรูปแบบของ Application เป็นต้น

4. การพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ที่เหมาะสมของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในยุคดิจิทัล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า รูปแบบการจัดอบรมควรมีทั้ง 2 รูปแบบ คือ มีทั้ง Onsite และ Online ส่วนหัวข้อที่ควรจัดอบรม อาทิ ธรรมชาติสากล ความรับผิดชอบต่อสังคม วิสาหกิจเพื่อสังคม ประเด็นเกี่ยวกับบ้านเมือง หรือประเด็นที่สังคมให้ความสนใจ เป็นต้น อาจเป็นเพราะสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยีและการระบาดของโรคโควิด-19ทำให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปและเพิ่มศักยภาพทุนมนุษย์ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ20ปี ในยุทธศาสตร์ที่ 3: การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทุนมนุษย์อีกด้วย

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์จากงานวิจัยที่สำคัญมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การลงทุนเพื่อพัฒนาบุคลากร 2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และจัดสภาพแวดล้อมสถานที่ทำงานให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 3) มีการจัดการความรู้ เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวมีผลต่อการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ในยุคดิจิทัล ดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 การพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ในยุคดิจิทัล

จากแผนภาพ ดังกล่าวสามารถอธิบายในรายละเอียดได้ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมุมมองของ สุจิตรา ธนानันท์ สรุปว่า ด้วยปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเป็นผลให้การพัฒนาทุนมนุษย์จำเป็นต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและความอยู่รอดขององค์กร อีกทั้งมีความเชื่อว่า การที่บุคลากรจะสามารถปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีองค์การต้องลงทุนเพื่อพัฒนาบุคลากร (Invest in Human Resources Development : IHRD) ให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ ให้มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและเป็นผู้ที่มีสมรรถนะ (Competency) โดยใช้กิจกรรม 4 ด้าน ได้แก่ การให้การศึกษา (Education) การฝึกอบรม (Training) การพัฒนา (Development) การเรียนรู้ (Learning) (สุจิตรา ธนานันท์, 2555) สำหรับ Swart et al สรุปว่า ฝ่ายบุคคลทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวก (Facilitators) เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ทำงานเชิงรุก (Proactive) เป็นหุ้นส่วนในการดำเนินงาน (Strategic Partner) และสามารถเป็นที่พึ่งให้กับบุคลากรได้ (Personnel Champion) โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนสู่การเป็นทุนมนุษย์ขององค์กร (Human Capital) (Swart, J et al. , 2005)

2. Kaplan and Norton สรุปว่า ในยุคสังคมฐานความรู้ (Knowledge based-Society) การเรียนรู้ (Learning) มีความสำคัญและเป็นผลให้องค์การประสบความสำเร็จ การเรียนรู้จึงเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนที่จะต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หรือเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ทั้งนี้ เพราะคนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร (kaplan, R.S.& Norton,D.P. , 2000) ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารองค์กรจึงต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ (Learning Culture : LC) และจัดสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงานให้เอื้อต่อการเรียนรู้

โดยใช้รูปแบบ e-Learning การอบรมผ่านระบบออนไลน์ อีกทั้งการยกระดับการเรียนรู้ในทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่นทักษะด้านนวัตกรรม ทักษะด้านเทคโนโลยี และทักษะด้านความก้าวหน้าในอาชีพ เป็นต้น

3. นิสตาร์ก เวชยานนท์ สรุปว่า การจัดการความรู้และการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ เป็นหน้าที่ขององค์การที่จะต้องสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับบุคลากรทุกคนโดยมีผู้บริหารและฝ่ายบุคคลที่ต้องส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) เพื่อให้บุคลากรได้มีการพัฒนาและแบ่งปันความรู้ ทักษะและประสบการณ์ใหม่ๆ ระหว่างเพื่อนร่วมงานเพื่อยกระดับการเรียนรู้ให้กับบุคลากรอื่นที่จะพัฒนาองค์การไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization : LO) และเป็นมหาวิทยาลัยดิจิทัล (Digital University : DU) (นิสตาร์ก เวชยานนท์, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยรามคำแหงให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นเลิศในสังคมดิจิทัล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัยรามคำแหงดังนี้ 1) ควรกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาทุนมนุษย์ไปสู่องค์การสมรรถนะสูงและให้มีความยั่งยืน โดยใช้วิธีการพัฒนาบุคลากรที่หลากหลาย เพื่อให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นผู้ที่ใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลา 2) ควรเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในรูปแบบ e – Learning(3) ควรจัดให้มีการอบรม และดูงานในประเด็นต่าง ๆ อาทิ “วัฒนธรรมการคิดเชิงสร้างสรรค์” “ การสร้างทีมงานและการทำงานเป็นทีม” “ธรรมาภิบาล” “จิตอาสา” “ความรับผิดชอบต่อสังคม” และ “ความผูกพันต่อองค์กร “ เป็นต้น เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีบทบาทเชิงรุก ซื่อสัตย์ และภักดีต่อองค์กร (4) ควรสรรหานวัตกรรมใหม่ๆ ทางการศึกษาและการปฏิบัติงานมาปรับใช้เป็นเครื่องมือในการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานให้มีสมรรถนะสูงอันนำไปสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษา(5) ควรส่งเสริมให้มีการจัดการความรู้ไว้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นระบบ และชัดเจนโดยมี “หน่วยงานการจัดการความรู้” ทำหน้าที่รวบรวมและจัดเก็บความรู้ในเรื่องที่สำคัญเพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ตามความสนใจ (6) ควรจัดทำแผนพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ โดยกำหนดสมรรถนะที่จำเป็นในแต่ละสายงาน และมีการหมุนเวียนงานระหว่างฝ่ายหรือหน่วย เพื่อให้บุคลากรมีทักษะในหลายด้านและ(7) ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา (Research & Development)ในประเด็นเทคโนโลยีการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในยุคดิจิทัล เพื่อนำข้อค้นพบมาเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยรามคำแหงให้ก้าวไปสู่การเป็น Digital University เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงาน,มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2560). รายงานประจำปี 2559 ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กองแผนงาน,มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2563). รายงานประจำปี 2562 ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กองแผนงาน,มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2564). รายงานประจำปี 2563 ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คณะกรรมการดำเนินการจัดทำหนังสือ 44 ปี มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2558). 44 ปี มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2551). การวิจัยเชิงคุณภาพทางมานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรสุมน พดภิภูโย. (2553). หลักการวิจัยทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ชัชวาลย์ เจียรนวนนท์. (2545). สังคมยุคดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 16 เมษายน 2566 จาก <http://www.thaitelecom.com:/ /News/Techfocus/Techfocus-Generate.pl?2545/01/1-09-39-000>
- นิสดารค์ เวชยานนท์. (2557). การบริหารทุนมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของไทย. นนทบุรี: รัตนไตร.
- สุจิตรา ธนानันท์. (2555). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่7). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดทีพีเอ็น เพรส.
- Ashmond, B. et al. (2022). Human resource development practices and employees' performance in a Ghanaian University: A case of the University of Cape Coast. *Journal of Human Resource and Sustainability Studies*, 10(1), 77-97.
- Berg, B. L. (2001). *Qualitative research method for the social science*. New York : A Plarson - education company.
- kaplan, R. S.& Norton, D. P. (2000). *The Strategy Focused Organization: How Balanced Scorecard Companies thrive in the New Business Environment?* Boston: Harvard Business School Press.
- Rahmanto, F. & Pribadi, U. (2020). Factors human resource development public organization. *Economics Development Analysis Journal*, 9(3), 260-268.
- Swart, J. et al. (2005). *Human Resource Development: Strategy and Tactics*. Oxford, England: Elsevier.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการโลจิสติกส์
ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มจังหวัดภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน*

FACTOR AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF THE LOGISTICS
MANAGEMENT SUCCESS OF COMMUNITY ENTERPRISE
ENTREPRENEURS IN THE UPPER NORTHEASTERN PROVINCE

ศศิประภา พรหมทอง*

Sasiprapa Promthong

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี อุดรธานี

Management Science Udon Thani Rajabhat University, Udon Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: sasiprapa.pr@udru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 160 คน สุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง ผลการศึกษาพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้ 1) ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการตลาด มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการ โลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนมีความยั่งยืนและเข้มแข็งจนสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในภาคธุรกิจผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน ควรมีการให้ความรู้ใน

* Received 15 April 2023; Revised 27 April 2023; Accepted 29 April 2023

เรื่องของการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อช่วยในการผลิตและส่งเสริมการขาย การหาแหล่งตลาดรองรับสินค้าจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเป็นปัจจัยขับเคลื่อนให้วิสาหกิจชุมชนมีแรงผลักดันตนเองเพื่อให้ไปสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างยั่งยืน วิสาหกิจชุมชนควรใช้เทคโนโลยีด้านการจัดการข้อมูลเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการจัดเก็บและช่วยให้ธุรกิจมีความต่อเนื่องที่เทคโนโลยีเข้าช่วยในเรื่องของการขนส่งให้มากขึ้นเพื่อประสิทธิภาพการขนส่ง

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการโลจิสติกส์, วิสาหกิจชุมชน, ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์

Abstract

The objectives of this research article were to 1) To study the causal factors affecting the effectiveness of logistics management of community enterprise entrepreneurs in the upper northeastern provinces. 2) To examine the consistency of the causal relationship model of logistics management effectiveness of community enterprise entrepreneurs in the upper northeastern provinces. This research was a quantitative research methodology. The sample group consisted of 160 entrepreneurs of the upper northeastern provinces who were randomly sampled. The instrument used to collect data was a 5-level questionnaire. Data were analyzed by descriptive statistics. and structural equation model analysis. The findings are 1) Marketing Logistics Management Potential It has a positive influence on the efficiency of logistics management of enterprises in the upper northeastern provinces. 2) Potential of transport logistics management There was a positive influence on the effectiveness of logistics management of enterprises in the upper northeastern provinces. Community enterprises are therefore resilient and powerful enough to grow into independent business owners. associated government sector parties Additionally, In order to aid in production and sales promotion, innovation and technology expertise should also be present. In order for community enterprise organizations to propel themselves to become viable small and medium enterprises, they need to find market sources to support the products they produce. For simplicity and speed, community businesses should embrace technology to assist with information management. Community businesses should employ data management

technology to store data quickly and conveniently and to support company continuity. This technology also aids in transportation, which increases efficiency.

Keywords: Effectiveness of Logistics Management, Community Enterprise, Logistics Management Potential

บทนำ

โลจิสติกส์เป็นเครื่องยนต์สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ภาคโลจิสติกส์การค้าจึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โลจิสติกส์ ได้มีบทบาทความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการดำเนินธุรกิจและการดำรงชีวิตของผู้คน ได้สร้างความเสียหายไปยังหลายภาคส่วนในวงกว้าง ทั้งด้านสาธารณสุข สังคม และเศรษฐกิจในด้านธุรกิจ โรคติดเชื้อ COVID ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อโซ่อุปทาน (Supply Chain) ของสินค้า โดยเฉพาะในส่วนต้นน้ำและปลายน้ำของโซ่อุปทาน ที่ได้รับผลกระทบ ก่อนเกิดโควิด อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ไทยมีการแข่งขันกันสูง โดยเฉพาะจากธุรกิจต่างชาติขนาดใหญ่ ซึ่งได้แย่งส่วนแบ่งตลาดของธุรกิจไทย เนื่องจากมีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารห่วงโซ่อุปทาน มีความเข้มแข็งด้านเครือข่าย มีโมเดลธุรกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม และยอมขาดทุนเพื่อขยายส่วนแบ่งการตลาด ทำให้ผู้ประกอบการไทยที่มีเงินทุนจำกัดแข่งขันด้วยได้ยาก วิกฤตโควิด ได้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมโลจิสติกส์ไทย โดยเฉพาะต่อธุรกิจการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศที่หยุดชะงัก ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้าภายในประเทศยังเติบโตได้ดี โดยเฉพาะธุรกิจซื้อขายสินค้าออนไลน์ ธุรกิจขนส่งอาหาร และเมื่อมองไปข้างหน้า อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ในประเทศไทยก็มีแนวโน้มเติบโตดี โดยเฉพาะธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอีคอมเมิร์ซ ตามพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงต่อเนื่องจากวิกฤตโควิด ซึ่งกระตุ้นให้การซื้อขายออนไลน์ในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคเติบโต เศรษฐกิจไทยสามารถปรับตัวได้ท่ามกลางความท้าทายใหม่ ๆ การมุ่งให้ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศกระทรวงพาณิชย์, 2564)

เศรษฐกิจฐานรากมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืนเป็นอย่างยิ่ง รัฐบาลทุกยุคทุกสมัย (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจภาคส่วนนี้มาโดยตลอดดังจะเห็นในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 ได้กำหนดให้การเกษตรและอาหารเป็นกลุ่มแรกในการพัฒนาและภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเร่งรัดพัฒนาในเชิงพื้นที่ นอกเหนือจากการพัฒนาการเกษตรแล้วรัฐบาลได้ให้ความสนใจกับการเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตรโดยสนับสนุนการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์หรือวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จมีศักยภาพประสิทธิภาพที่ดี เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชน วิสาหกิจชุมชนเป็นองค์ประกอบของเศรษฐกิจ

พอเพียง และสร้างรากฐานที่มั่นคงให้ประเทศ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหลักการนำไปสู่การเป็นรากฐานเศรษฐกิจที่มั่นคง และรัฐบาลยังเห็นว่าเศรษฐกิจชุมชนซึ่งรวมถึงวิสาหกิจชุมชนด้วยนั้น แต่มีเศรษฐกิจชุมชนจำนวนหนึ่ง ที่ยังอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะแข่งขันทางการค้า ทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ สมควรให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนต้องให้ความสำคัญกับการปรับปรุงประสิทธิภาพของกิจกรรมต่างๆ ตลอดโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อสภาพการแข่งขันทางธุรกิจประสบความสำเร็จที่เกิดการ และหากผู้ประกอบการไม่ปรับปรุงพัฒนาตนเองให้เป็นแข่งขันกับคู่แข่งได้ก็อาจจะยากที่เป็นที่ยอมรับต่อผู้บริโภคได้กลยุทธ์การบริหารจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ เพราะช่วยให้องค์กรสามารถลดต้นทุนในการดำเนินงาน (Cooper, R., 2017) มีความรวดเร็วในการให้บริการและการส่งมอบสินค้า เพิ่มประสิทธิภาพทางการแข่งขันอื่น ๆ ให้กับผู้ประกอบการได้เป็นอย่างดี รวมไปถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่ผู้ประกอบการกิจการขนาดย่อมและขนาดกลางต่อไป เมื่อพิจารณาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ที่ผ่านมานงานวิจัยยังมีข้อจำกัด ยังไม่เคยมีงานวิจัยใดที่นำตัวแปรด้านการจัดการโลจิสติกส์ ด้านการตลาด และด้านการขนส่ง อธิบายปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาตัวแปรศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจ ใช้งานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐ จากที่กล่าวมานั้น พบว่าการศึกษาเกี่ยวกับแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการดำเนินงานพัฒนาการดำเนินงานธุรกิจเพื่อสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันสร้างกลยุทธ์การแข่งขันทั้งด้านการลดต้นทุน การสร้างความแตกต่าง รวมไปถึงการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ให้มีประสิทธิภาพสามารถแข่งขันกับคู่แข่งรายอื่น ส่งผลคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดทำให้ธุรกิจมีความเข้มแข็งและเติบโตในการจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้อยู่ คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และ วิสาหกิจขนาดย่อม ที่มีเงินลงทุนไม่เกิน 1.8 ล้านบาทในเขต 5 จังหวัด คือ อุดรธานี หนองคาย เลย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ จำนวน 2,017 ราย โดยผู้วิจัยใช้วิธีของ Schumacker, R. E. et al. ในอัตรากลุ่มตัวอย่าง 10 เท่าของ ตัวแปร โดยมีตัวแปรสังเกตได้ 13 ตัว ขั้นต่ำ 130 ตัวอย่าง (Schumacker, R. et al., 2010) แต่งานวิจัยนี้ได้เก็บตัวอย่าง 160 ตัวอย่าง เพื่อเก็บอำนาจทดสอบทางสถิติ (Power of Test) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามงานวิจัยทั้งหมดจำนวน 160 ราย โดย ได้กำหนดสัดส่วนร้อยละตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 160 ตัวอย่าง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการสุ่มจำนวนผู้ประกอบการ

จังหวัด	จำนวน	สัดส่วนของจำนวนผู้ประกอบการ (%)	จำนวนตัวอย่าง
อุดรธานี	645	31.98 %	52
หนองคาย	378	18.74 %	30
เลย	536	26.57 %	43
หนองบัวลำภู	290	14.37 %	23
บึงกาฬ	168	8.34 %	12
รวม	2,017	100.00	160

หมายเหตุ: สัดส่วนของจำนวนผู้ประกอบการ (%) = (จำนวน / 2,017) × 100

จำนวนตัวอย่าง = (สัดส่วนของจำนวนบริษัท × 160) / 100

จากตารางที่ 1 ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ตามอัตราส่วนของผู้ประกอบการด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) ได้กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี 52 ตัวอย่าง คิดเป็น 31.98 % จังหวัดหนองคาย 30 ตัวอย่าง

คิดเป็น 18.74 % จังหวัดเลย 43 ตัวอย่าง คิดเป็น 26.57 % จังหวัดหนองบัวลำภู 23 ตัวอย่าง คิดเป็น 14.37 % และจังหวัดบึงกาฬ 12 ตัวอย่าง คิดเป็น 8.34 %

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีตัวเลือก 5 ระดับ ตามวิธีของ (Likert Method) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) โดยมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งมีความมากกว่า 0.50 (ประสพชัย พสุนนท์, 2555) ถือได้ว่าแบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหา และนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try-out) จำนวน 30 ราย เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ผลการศึกษาพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) จากการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงหาความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 ซึ่งมีความมากกว่า 0.70 ถือว่ามีความน่าเชื่อถือ (บุญชูธรรม์ บริรักษ์เจริญกิจ และคณะ, 2563) สรุปได้ว่าแบบสอบถามมีระดับความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ดี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แจกสอบถามกับผู้ประกอบการวิสาหกิจของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 5 จังหวัด ได้แก่ อุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู เลย และบึงกาฬ โดยเป็นกลุ่มผู้ประกอบการที่สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ได้ดำเนินงานประสานงานติดต่อผู้ประกอบการในแต่ละจังหวัดผ่านสำนักงานพัฒนาชุมชน และมีการจัดอบรมผู้ประกอบการประจำแต่ละจังหวัดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ทางด้านโลจิสติกส์ ซึ่งหลังจากผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนอบรมเสร็จ ผู้วิจัยและผู้ช่วยจึงได้แจกแบบสอบถามหลังจากที่ผู้ประกอบการเข้าอบรมร่วมกับจังหวัดในวันสุดท้ายของโครงการอบรม โดยพบว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 160 ตัวอย่าง พร้อมกับตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้อง และสมบูรณ์ของเอกสารโดยผู้วิจัย ดำเนินการจัดเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-Administration)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการประมวลผลค่าสถิติใช้ในการวิจัยดังนี้ 1) การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้สถิติพื้นฐานเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) 2) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) โดยใช้โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบในแบบจำลองสมมติฐานการ วิเคราะห์

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยประมาณค่าพารามิเตอร์จากแบบจำลอง (Parameter estimation from the model) การวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาพารามิเตอร์ โดยใช้วิธีการประมาณค่าแบบวิธีไลค์ลิตูดสูงสุด (A Maximum Likelihood: ML) แล้วจึงประเมินโมเดลการวัด (Measurement model) ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) และวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงของเส้นทางแสดง (Path Analysis) โดยใช้โปรแกรมริสเรล 8.53 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าสถิติทดสอบความกลมกลืนแบบจำลอง

ค่าดัชนี	เกณฑ์ที่ใช้	ที่มา
ค่าไค – สแควร์สัมพัทธ์(Relative Chi-Square)	มีค่าน้อยกว่า 2.00	(Joreskog, K. D., and Sorbom, D., 1989)
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index:GFI)	มีค่ามากกว่า 0.90	(Joreskog, K. D., and Sorbom, D., 1989)
ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (Comparative Fit Index: CFI)	มีค่ามากกว่า 0.95	(Kline, R. B. , 2011)
ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนน มาตรฐาน (Standardized root mean square residual: Standardized RMR)	มีค่าต่ำกว่า 0.08	(Hu, L. T., & Bentler, P. M., 1999)
ค่ารากกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA)	มีค่าต่ำกว่า 0.08	(Schumacker, R. et al., 2010)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 160 ตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 129 คน (ร้อยละ 80.63) อายุอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 44 คน (ร้อยละ 27.5) ระดับการศึกษา ม.ปลาย จำนวน 44 คน (ร้อยละ 27.50) จังหวัดบึงกาฬ (ร้อยละ 25.00) และตำแหน่งในวิสาหกิจเจ้าของกิจการ จำนวน 80 คน (ร้อยละ 50.00) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	31	19.37
หญิง	129	80.63
รวม	160	100.00
อายุ		
20-30 ปี	18	11.25
31-40 ปี	27	16.88
41-50 ปี	44	27.50
51-60 ปี	38	23.75
60 ปี ขึ้นไป	33	20.63
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	35	21.88
ม.ต้น	27	16.88
ม.ปลาย/ปวช.	44	27.50
อนุปริญญา/ปวส.	12	7.50
ปริญญาตรี	36	22.50
สูงกว่าปริญญาตรี	6	3.75
จังหวัด		
อุดรธานี	35	21.88
หนองบัวลำภู	24	15.00
หนองคาย	33	20.63
บึงกาฬ	40	25.00
เลย	28	17.50
ตำแหน่ง		
เจ้าของกิจการ	80	50.00
หัวหน้าแผนก	15	9.38
ลูกจ้าง	45	28.13
ผู้ผลิต	18	11.25
อื่นๆ	2	1.25

2. ผลจากการประเมินโมเดลการวัด (Measurement model) พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardized Factor Loadings: SFL) ของทุกตัวแปรมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าเฉลี่ยของความแปรปรวน ที่ถูกสกัดได้ (An Average Variance Extracted: AVE) อยู่ระหว่าง 0.614–0.690 ซึ่งตัวแปรแฝงโดย ส่วน

ใหญ่มีค่า AVE มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.50 ยกเว้นตัวแปร สมรรถนะผู้ประกอบการ (ENT) ที่มีค่า AVE เข้าใกล้ 0.50 นอกจากนี้ ค่าความเที่ยงของตัวแปรแฝง (Construct Reliability: CR) มีค่าระหว่าง 0.725–0.874 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 0.70 แสดงว่าตัวแปรแต่ละตัวในโมเดลการวัดมีความน่าเชื่อถือค่อนข้างสูง และสามารถใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างได้ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงสถิติเชิงพรรณนาและการประเมินโมเดลการวัด

ตัวแปรแฝง	รหัส	ตัวแปรสังเกตได้	Mean	SD	SFL ^a
ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการตลาด CR = 0.874 AVE = 0.640	MK1	ความหลากหลายของสินค้าและการบริการของตลาด	3.400	0.779	0.82
	MK2	องค์ประกอบของการตลาด	3.050	0.853	0.83
	MK3	ข้อได้เปรียบเหนือกลยุทธ์ทางการตลาดของคู่แข่ง	3.250	0.911	0.75
ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง CR = 0.725 AVE = 0.614	TR1	รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่ปลอดภัย และขนาดของบรรจุภัณฑ์	3.181	0.957	0.92
	TR2	ความพร้อมในการขนส่งสินค้าในประเทศ และต่างประเทศ	3.119	0.999	0.60
	TR3	การจัดทำเอกสารต่าง ๆ การขนส่ง และมีความรู้ในการขนส่ง	3.419	1.031	0.71
	TR4	ความทันสมัยของพาหนะในการส่งมอบสินค้า	3.538	0.831	0.86
ประสิทธิผลของการบริหารจัดการโลจิสติกส์ CR = 0.774 AVE = 0.690	PR1	การจัดการทรัพยากร และความสามารถในการแข่งขัน	3.319	0.914	0.62
	PR2	ความสำเร็จของการบริหารจัดการ	3.356	0.893	0.28

a น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัว มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) ผลการทดสอบความตรงเชิงจำแนกโดยพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างค่า AVE ของตัวแปรแฝงหนึ่งๆ กับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสองระหว่างตัวแปรแฝง พบว่าตัวแปรแฝงทั้ง 3 ตัวแปร ได้แก่ ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการตลาด (MK) ศักยภาพการจัดการ โลจิสติกส์ด้านการขนส่ง (TR) และ ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการโลจิสติกส์ (PR) มีค่า AVE สูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสองระหว่างตัวแปรแฝง แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัด มีความตรงเชิงจำแนกอยู่ในเกณฑ์ดี ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงความตรงเชิงจำแนกของโมเดลการวัด (Discriminant Validity)

ตัวแปรแฝง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสอง		
	MK	TR	PR
MK	0.640		
TR	0.253	0.614	
PR	0.394	0.295	0.690

ค่าตัวเลขตามแนวทแยงมุม หมายถึง ค่า AVE ; MK คือ ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการตลาด ; TR คือ ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง ; PR คือ ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการโลจิสติกส์

4. โมเดลเชิงโครงสร้าง (Structural model) ผลจากการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จาก ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square or Normed Chi-Square: χ^2 / df) มีค่าเท่ากับ 1.910 สอดคล้องกับเกณฑ์ของ ที่กำหนดไว้ว่า ค่าดังกล่าวควรมีค่าน้อยกว่า 2.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนปรับแก้แล้ว (Adjusted the Goodness of Fit Index: AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.95 และ 0.92 ตามลำดับ สอดคล้องกับเกณฑ์ของ Schumacker, R. ที่ให้ข้อเสนอแนะว่าค่าดัชนีทั้งสองควรมีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual: SRMR) และค่ารากกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.04 และ 0.089 ตามลำดับ สอดคล้องกับเกณฑ์ของ Schumacker, R. ที่เสนอว่าค่าดังกล่าวควรมีค่าน้อยกว่า 0.05 และดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 สอดคล้องกับเกณฑ์ของ Kline, R. B. ที่เสนอแนะค่าที่เหมาะสมควรมีค่าตั้งแต่ 0.95 ขึ้นไป โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R²) ร้อยละ 52

เมื่อพิจารณาผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า สมมติฐานการวิจัยที่ 1 และ 2 มีเส้นทางอิทธิพลที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 6

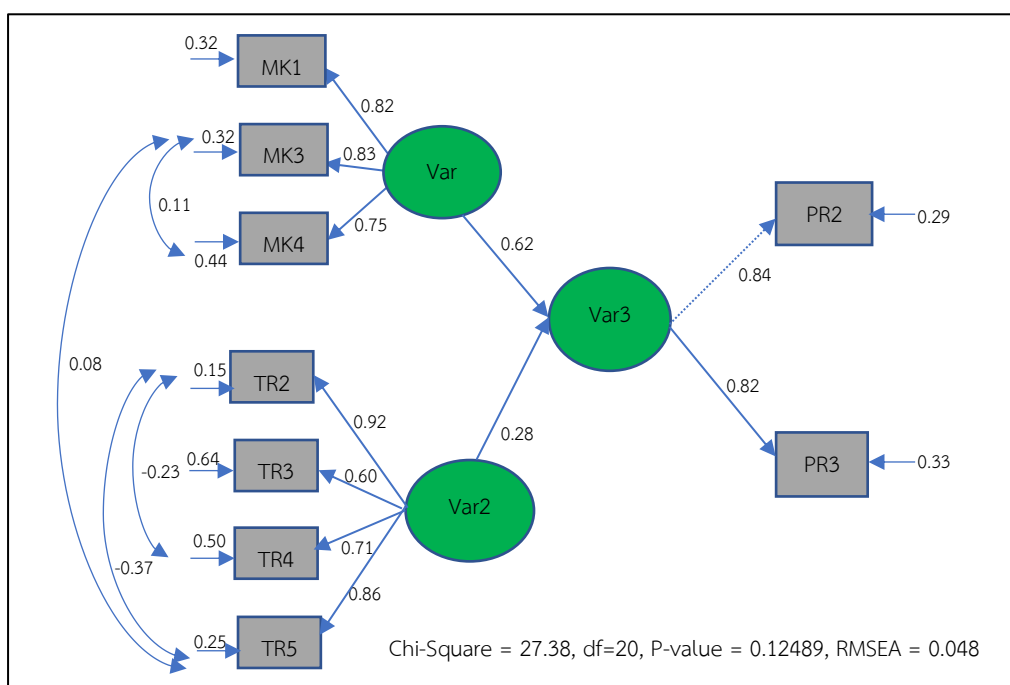
ตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	เส้นทางอิทธิพล	ขนาดอิทธิพลมาตรฐาน	ทิศทาง	ผลการทดสอบ
สมมติฐานที่ 1	H1 : MK--> PR	0.39**	(+)	สอดคล้อง
สมมติฐานที่ 2	H2 : TR --> PR	0.29**	(+)	สอดคล้อง

** p < .01; * p < .050

จากตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ปัจจัยทั้ง 2 ด้าน คือ ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการตลาด (MK) และศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง (TR) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยปัจจัยด้านศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการตลาด (MK) มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือด้าน ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง (TR) ตามลำดับ

ภาพที่ 1 แสดงผลการทดสอบโมเดลเชิงโครงสร้าง

จากภาพที่ 1 ผลการทดสอบโมเดลเชิงโครงสร้าง พบว่า ปัจจัยทั้ง 2 ด้าน คือ ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการตลาด (MK) ที่มีตัวแปรสังเกตได้ที่ส่งผล ทั้ง 3 ตัวแปร ได้แก่ ความหลากหลายของสินค้า และการบริการของตลาด องค์ประกอบของการตลาด และข้อได้เปรียบเหนือกลยุทธ์ทางการตลาดของกลุ่ม ส่วนศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง (TR) มีอิทธิพลเชิงตรง มีตัวแปรสังเกตได้ที่ส่งผล ทั้ง 4 ตัวแปร ได้แก่ รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่ปลอดภัย และขนาดของบรรจุภัณฑ์ ความพร้อมในการขนส่งสินค้าในประเทศ และต่างประเทศ การจัดทำเอกสารต่าง ๆ การขนส่ง มีความรู้ในการขนส่ง และความทันสมัยของพาหนะในการส่งมอบสินค้า โดยปัจจัยด้านศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการตลาด (MK)

กับด้านศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง (TR) มีอิทธิพลทางตรงส่งผลให้ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการโลจิสติกส์ ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยอภิปรายผลตามข้อค้นพบและความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการตลาด มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ โลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพของการบริหารจัดการโลจิสติกส์จะสามารถเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดปัจจุบัน และอนาคต ส่งผลให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนขยายตัวทางเศรษฐกิจ สู้กับคู่แข่งเกิดที่มีคู่แข่งรายใหม่มากมาย รวมถึงการแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องด้วยการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการได้ ช่วยอำนวยความสะดวกด้านการตลาด เกิดความรวดเร็ว สร้างศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการตลาด สอดคล้องกับโมเดลแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของโซ่อุปทาน (Supply Chain Performance) ที่อธิบายว่า การวัดสมรรถนะของโซ่อุปทานทั้ง 5 ด้าน คือ ความน่าเชื่อถือ (Reliability) การตอบสนอง (Responsiveness) ความคล่องตัว (Agility) ต้นทุน (Cost) และสินทรัพย์ (Assets) เป็นการประเมินว่าการจัดการโซ่อุปทานช่วยในการลดต้นทุนหรือเพิ่มคุณค่าให้กับองค์กรได้อย่างไร ตัวชี้วัดจะส่งผลกระทบต่อกลยุทธ์การวางแผนและการดำเนินงาน ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับงานวิจัย Mariusz K., et al พบว่า การจัดการควรเน้นทุกกระบวนการ การขนส่งสินค้า การไหลของข้อมูล โครงสร้างตลาดและการแข่งขัน และระบบโลจิสติกส์ นอกจากนี้การวางแผนการตลาดยังส่งผลต่อคุณภาพบริการขนส่งและนำไปสู่ความพึงพอใจของลูกค้าที่สูงขึ้น (Mariuse K. et al., 2021) สอดคล้องกับงานวิจัย Cai, J., et al. การวัดสมรรถนะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบริษัท ที่จะปรับปรุงสมรรถนะโซ่อุปทานและประสิทธิภาพในโซ่อุปทานซึ่งต้องมุ่งเน้นการพัฒนาตัวชี้วัดการวัดสำหรับการประเมินศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ผลการดำเนินงาน (Cai, J., et al., 2009) ซึ่งงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าปัจจัยในการวัดสมรรถนะในโซ่อุปสงค์ ไว้ 6 ด้าน คือ การขายและการตลาด (Sale and marketing) การกระจายสินค้า (Distribution) คุณภาพ (Quality) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ความยืดหยุ่น (Flexibility) และต้นทุน (Cost) เพื่อวัดประสิทธิภาพการดำเนินงาน) สอดคล้องกับงานวิจัย Kang, S. การประเมินประสิทธิภาพและตรวจสอบเชิงกลยุทธ์ของการจัดการโซ่อุปทานทั้งหมดตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ซึ่งงานวิจัย

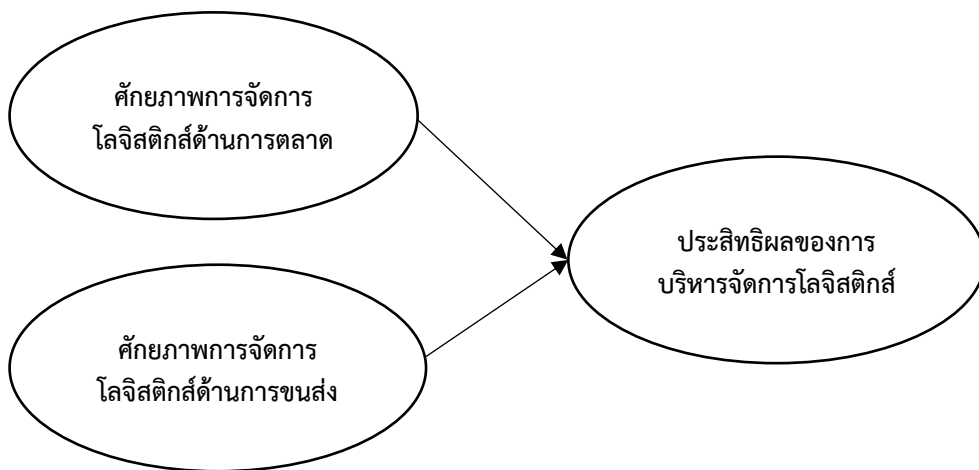
ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ศักยภาพการจัดการ โลจิสติกส์ด้านการตลาด มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ โลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน (Kang, S., 2022)

2. ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ โลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่ง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศกระทรวงพาณิชย์ แสดงให้เห็นว่า การขนส่งหากมีพัฒนาโครงข่ายและเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่ง ส่งผลประสิทธิภาพของการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการ เพื่อเชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งผู้โดยสารและสินค้าอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งเปิดให้บริการขนส่งสินค้าหลายประเภทในหลายเส้นทาง ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาจราจร การประหยัดเชื้อเพลิง การลดมลพิษ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ประกอบการไทยให้สามารถแข่งขันทัดเทียมกับอาณาประเทศ และก้าวไปสู่การเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ของภูมิภาคได้ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศกระทรวงพาณิชย์, 2564) ผู้ประกอบการวิสาหกิจการขนส่งสินค้าภายในประเทศยังเติบโตได้ดี โดยเฉพาะธุรกิจซื้อขายสินค้าออนไลน์ ธุรกิจขนส่งอาหาร ธุรกิจขนส่งพัสดุแบบเร่งด่วน และเมื่อมองไปข้างหน้า ผู้ประกอบการวิสาหกิจในประเทศไทยก็มีแนวโน้มเติบโตดี ซึ่งกระตุ้นให้การซื้อขายออนไลน์ในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคเติบโตอย่างก้าวกระโดด มุ่งเป้าให้เศรษฐกิจไทยสามารถปรับตัวได้ท่ามกลางความท้าทายใหม่ๆ การมุ่งให้ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค สอดคล้องกับงานวิจัย Ahmed, H. et al. ควรมีวางแผนการขนส่ง โดยการนำแผนปฏิบัติการไปใช้การจัดเก็บผลิตภัณฑ์ บริการ และข้อมูลจากต้นน้ำถึงปลายน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า (Ahmed, H. et al., 2022) การจัดการโลจิสติกส์ที่ดีจะสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ในแง่ของเวลาและสถานที่เพื่อความพึงพอใจของลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัย Mariuse , K. et al. ที่พบว่ากิจกรรมการขนส่ง ส่งผลให้ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ในการผลิตของวัตถุดิบจนถึงผู้บริโภคซึ่งการจัดการโดยการไหลของข้อมูลตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำที่ดี (Mariuse K. et al., 2021) ดังนั้นศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์จึงจัดเป็นกำหนดกระบวนการบูรณาการการจัดหาการวางแผนการผลิตการขนส่งและการคืนสินค้าตั้งแต่ขายสินค้าทุกระดับจนถึงลูกค้าทุกระดับ สอดคล้องกับงานวิจัยแนวคิด D'Amico, G. et al. ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์การขนส่ง โดยกระบวนการในการวางแผนดำเนินการ และควบคุมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดหาวัตถุดิบการเคลื่อนย้ายของสินค้า และสารสนเทศระหว่างจุดเริ่ม ถึงจุดสุดท้ายการบริโภคสุดท้าย เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แสดงให้เห็นว่า ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจ (D'Amico, G. et al., 2021)

องค์ความรู้ใหม่

จากสมมติฐานทั้ง 2 ข้อ ตัวแปร ศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการตลาดเป็นตัวแปรเหตุร่วมกับตัวแปรศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง เป็นตัวแปรส่งผ่านบางส่วนไปยังตัวแปรประสิทธิผลของการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน นั้นหมายความว่าหากพัฒนาศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการตลาดเพิ่มมากขึ้น ในประเด็นของความให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการการตลาดแบบบูรณาการมาก และมุ่งเน้นไปที่ส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด ซึ่งก็คือ การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย และการใช้พนักงานขายฯ และหากมีการพัฒนาศักยภาพการจัดการโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง ควบคู่กับการตลาด โดยใช้และการบูรณาการเครื่องมือโลจิสติกส์ มีการบอกปากต่อปากผู้ประกอบการวิสาหกิจ และส่งเสริมภาพลักษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจ แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือการสื่อสารโดยใช้บุคคลซึ่งองค์กรสามารถเผชิญหน้ากับลูกค้าได้นั้น เช่น การขายโดยใช้พนักงานขายและการจัดแสดงเป็นเครื่องมือที่มีอำนาจมากที่สุดในการทำตลาดกับลูกค้า ส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความสามารถด้านตลาดกับศักยภาพการแข่งขันของการขนส่ง เช่น สามารถบริการลูกค้าได้ตรงตามความต้องการของลูกค้า ผลิตสินค้าได้มาตรฐาน เป็นต้น ทั้งวิสาหกิจขนาดกลางหรือขนาดย่อมก็ได้ ทำให้ศักยภาพการแข่งขันที่ปรากฏนั้นไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นข้อค้นพบใหม่ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงจำลองสมการโครงสร้างประสิทธิผลของการบริหารจัดการโลจิสติกส์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ประสิทธิผลของการบริหารจัดการโลจิสติกส์จะสามารถเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดปัจจุบัน และอนาคต ส่งผลให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนขยายตัวทางเศรษฐกิจ สู้กับคู่แข่งเกิดที่มีคู่แข่งรายใหม่ และโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ทั้งด้านการตลาด ด้านการขนส่ง และด้านการบริหารจัดการโลจิสติกส์ ซึ่งผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีความยั่งยืนและเข้มแข็งจนสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในภาคธุรกิจได้ ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชนควรให้มีการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสินเชื่อของหน่วยงานอื่น ๆ และควรมีการให้ความรู้ในเรื่องของการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อช่วยในการผลิตและส่งเสริมการขาย การหาแหล่งตลาดรองรับสินค้าจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเป็นปัจจัยขับเคลื่อนให้วิสาหกิจชุมชนมีแรงผลักดันตนเองเพื่อให้ไปสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างยั่งยืน วิสาหกิจชุมชนควรใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในด้านการจัดการข้อมูลเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการจัดเก็บและส่งข้อมูลระหว่างกันช่วยให้การทำธุรกิจมีความต่อเนื่องใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในเรื่องของการขนส่งให้มากขึ้นเพื่อประสิทธิภาพในการขนส่ง และใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในเรื่องการติดต่อสื่อสารต่างๆ เพื่อช่วยในการเข้าถึงการตลาดทุกระดับ และควรใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยจะเพิ่มความสะดวกรวดเร็วทั้งคุณและลูกค้าอีกทั้งยังสามารถติดตามและตรวจสอบได้ง่ายยิ่งขึ้นอีกด้วย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับความร่วมมือจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และพัฒนาการจังหวัดผู้จัดการประสาน SMEs ตัวแทนภาคการเกษตรในจังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย หนองบัวลำภูและบึงกาฬ ขอขอบพระคุณคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และจังหวัดอุดรธานี ที่สนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศกระทรวงพาณิชย์. (2564). “ระบบราง” โครงสร้างพื้นฐานสำคัญสู่การ “ลดต้นทุนโลจิสติกส์” ของประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 25 ธันวาคม 2565 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=12898
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วน สามัญปิสชินเนสอาร์แอนด์ดี.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2555). การวิจัยการตลาด. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์ท็อปจำกัด.

- บุญชูธรรม์ บริรักษ์เจริญกิจ และคณะ. (2563). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างมูลค่าลูกค้าและความภักดีเชิงพฤติกรรมของนักลงทุนในประเทศไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 12(1), 29-44.
- Ahmed, H. et al. (2022). Assessing the impact of sustainable logistics service quality on relationship quality: Survey-based evidence in Egypt. *Cleaner Logistics and Supply Chain*, 4(2022), 100036.
- Cai, J., et al. (2009). Improving supply chain performance management: A systematic approach to analyzing iterative KPI accomplishment. *Decision Support Systems* , 46(2), 512-521.
- Cooper, R. (2017). *Supply Chain Development for the Lean Enterprise: Interorganizational cost Management*. London: Routledge.
- D'Amico, G. et al. (2021). Smart and sustainable logistics of Port cities: A framework for comprehending enabling factors, domains and goals. *Sustainable Cities and Society*, 69(1), 102801.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternative. *Structural equation modeling*, 6(1), 1-55.
- Joreskog, K. D., and Sorbom, D. (1989). *Lisrel 7: User's Reference Guide*. Chicago: Scientific Software International.
- Kang, S. (2022). Exploring the contextual factors behind various phases in logistics sprawl: The case of Seoul Metropolitan Area. South Korea. *Journal of Transport Geograph*, 105(2022), 103476.
- Kline, R. B. . (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. (3rd Edition). New York: Guilford.
- Mariuse K. et al. (2021). Modern technologies development in logistics centers: the case study of Poland. *Transportation Research Procedia*, 55(2021), 268–275.
- Schumacker, R. et al. (2010). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*. 3rd Edition. New Jersey: Lawrence Erlbaum.

การพัฒนารูปแบบของบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน
อย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา ตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

THE MODEL DEVELOPMENT OF WOMEN'S ROLES TOWARDS
SUSTAINABLE COMMUNITY ENTERPRISE DRIVING: A CASE STUDY
OF THA KHEI SUB-DISTRICT, THA CHANG DISTRICT,
SURAT THANI PROVINCE

วันจรี สุวรรณรัตน์*

Wanchuree Suwanrat

ไชยวัฒน์ เผือกคง

Chaiwat Phuakkhong

สุพัฒพงศ์ แยมอิม

Suphatpong Yamim

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Master of Political Science Field in Politics and Government Suratthani Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: wanchuree.swr@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่สนับสนุนบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน และ 3) เพื่อพัฒนารูปแบบบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม การวิจัยเชิงปริมาณนำผลมาด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้นำกลุ่ม อสม. ผู้นำกลุ่มพัฒนาบทบาทสตรี ผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่มอาชีพ ในตำบลท่าเคย จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ปัจจัย วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสนทนากลุ่มย่อย และนำมายืนยันโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน คือ การวางแผน การได้รับผลประโยชน์ การประเมินผล และการปฏิบัติ 2) ปัจจัยสนับสนุนบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อน

วิสาหกิจชุมชน คือ งบประมาณ นโยบายภาครัฐ สภาพสังคมและเศรษฐกิจ และการประสานเครือข่าย 3) การพัฒนารูปแบบบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า บทบาทสตรีในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนต้องอาศัยรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้รูปแบบ BSSC ประกอบด้วย งบประมาณ(B) นโยบายของรัฐบาล (S) สภาพสังคมและเศรษฐกิจ (S) และการประสานเครือข่าย(C) ที่ส่งผลให้สตรีมีบทบาทขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, บทบาทสตรี, การขับเคลื่อน, วิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

Abstract

The objective of this research article were: 1) to study women's roles in driving community enterprises, 2) to analyze factors that support women's roles in driving community enterprises, and 3) to develop a model of women's roles in driving sustainable community enterprises in Tha Khoei Subdistrict, Tha Chang District, Surat Thani Province. The research method was a mixed method, research tools were questionnaires and in-depth interviews. The sample group consisted of 400 leaders of village volunteer groups, leaders of women's role development groups, community leaders and occupational group leaders in Tha Khoei Subdistrict. Descriptive statistics were used for frequency, percentage, mean, and standard deviation, factor analysis, structural equation model analysis, and qualitative using in-depth interviews with 18 key informants. The research results found that: 1) The role of women in driving community enterprises are planning, receiving benefits, evaluating and performing. 2) Factors supporting women's roles in driving community enterprises, are budget, government policy, social and economic conditions and network synchronization. 3) The development of women's roles in sustainable community enterprise driving in Tha Khoie Sub-District, Tha Chang District, Surat-Thani Province found that women's roles in driving community enterprises must rely on the local community's foundation economic development model to enable the communities to become self-reliant under the philosophy of sufficiency economy by using BSSC model consists of Budgets, State Policy, Social and

Economic Condition, and Coordination and Network that enables women to play a role in driving sustainable community enterprises in Tha Khoie Sub-District Tha Chang District, Surat-Thani Province.

Keywords: Model Development, Women's role, Driving, Sustainable Community Enterprise

บทนำ

สตรีไทยในอดีตเคยถูกจำกัดและกีดกันในแง่ของความรู้ ความสามารถ และความเป็นผู้นำ หลังจากประเทศไทยเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง พ.ศ.2475 จากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข บทบาทสตรีไทยจึงเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ วารุณี ภูริสินสิทธิ์ (2545) เรื่อง ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20 ที่กล่าวไว้ว่า นอกจากมีบทบาทสำคัญในครอบครัวแล้วยังทำงานนอกบ้าน และสามารถแสดงบทบาททางการเมืองการปกครอง ทั้งในระดับท้องถิ่นและประเทศ ความเป็นผู้นำของสตรีอาจเกิดจากครอบครัวและสังคมภายนอกที่คอยส่งเสริมและสนับสนุน ทั้งในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง คำนึงมในฐานะความเป็นผู้นำของสตรี กลุ่มเครือข่ายสตรี ซึ่งส่งผลให้ผู้นำสตรีได้รับการยอมรับจากสังคมมากยิ่งขึ้น (วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545)

ตำบลท่าเคยในอดีตประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา แต่วิกฤตการณ์ทางธรรมชาติส่งผลให้ ประชาชนเลิกอาชีพทำนาและมีการโยกย้ายถิ่นฐานไปประกอบอาชีพอย่างอื่นทดแทน ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่ยังอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความเป็นอยู่ฐานะยากจนติดต่อกันมาเป็นเวลานาน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2547 ได้เกิดการขยายตัวของเมืองการปกครองท้องถิ่น ทำให้ตำบลท่าเคยมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพความเป็นผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งทั้งเพศชายและเพศหญิง เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดูแลทุกข์สุขของประชาชน และมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำฝ่ายท้องถิ่นเข้ามาทำงานด้านการพัฒนาท้องถิ่น ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อร่วมกันส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต การพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมประชาธิปไตยฐานรากผ่านการพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง กลุ่มสตรีและผู้นำสตรีจึงมีบทบาทในการจัดทำข้อมูลความเดือดร้อนและข้อเสนอโครงการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาความยากจนในเขตชุมชนตำบลท่าเคย โดยเฉพาะในระหว่างสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid-19) ตั้งแต่ พ.ศ.2562 ถึงปัจจุบัน นับเวลาร่วม 4 ปี เกิดปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำเป็นเวลานาน ในทางกลับกันกลุ่มสตรีในชุมชนได้รวมกลุ่มอาชีพดั้งเดิมที่มีอยู่แก้ปัญหาวิกฤติ เพื่อยกระดับอาชีพและพัฒนาอาหารให้เป็นอัตลักษณ์ของตำบลท่าเคย เพื่อให้คนในชุมชนมีงานทำ มีรายได้ โดยใช้วิถีชุมชนในอดีตอันเป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมของสังคม

จากภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นอัตลักษณ์ของตำบล เรียกว่า “กะปิขัตน้ำ” หรือ “เคยขัตน้ำ” ภายใต้การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนชื่อ “วิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารตำบลท่าเคย”

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์รูปแบบบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานวิสาหกิจชุมชนที่เป็นผู้ผลิตอาหารคุณภาพ แก้ปัญหาการว่างงาน บรรเทาความยากจน สร้างรายได้ให้กับประชาชนและเกิดความยั่งยืนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ตามแผนพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนบทบาทสตรีในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อพัฒนารูปแบบของบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

1. **รูปแบบการวิจัย** เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed method Research) ใช้การวิจัยเชิงปริมาณนำ ผสมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาบทบาทสตรีของผู้นำสตรีที่ปฏิบัติงานจิตอาสา ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้นำกลุ่ม อสม. ผู้นำกลุ่มพัฒนาบทบาทสตรี ผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่มอาชีพของ ต.ท่าเคย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี 2) วิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนบทบาทสตรีต่อการทำงานของสตรีในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน 3) การสร้างพัฒนารูปแบบ BSSC Model ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้นำสตรี ผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่มอาชีพ ในตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปี พ.ศ. 2564 มีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 6,490 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดเพียงพอจะยอมรับการเข้ากันได้พอดีของแบบจำลองที่ผู้วิจัยเลือกเทคนิค การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) โดยมีหลักพื้นฐานว่าควรมีจำนวนตัวอย่างไม่น้อยกว่า 20 เท่าของตัวแปรประจักษ์ (Hair, J.F. et al, 2010) การศึกษาครั้งนี้มีตัวแปร

ประจักษ์จำนวน 19 ตัว ดังนั้น ตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับเทคนิคการวิเคราะห์นี้ต้องไม่ต่ำกว่า 380 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดผู้วิจัยจึงเก็บเพิ่มจำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 18 คน โดยเจาะจงหัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสุราษฎร์ธานี 1 คน ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตร 3 คน สมาชิกสภาเกษตรกร 3 คน และประธานวิสาหกิจชุมชน 11 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับ บทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน และปัจจัยสนับสนุนบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Type) โดยแบ่งช่วงการวัดระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543) และนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและนำผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดมาคำนวณหาค่าดัชนี IOC ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 และนำแบบสอบถามผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแล้วจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างงานวิจัย จำนวน 30 คน ได้ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ที่ระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .929

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยนำผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ มาสร้างแบบจำลองการพัฒนารูปแบบของบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตร สมาชิกสภาเกษตรกร และประธานวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ 2 วิธี คือ วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้นำกลุ่ม อสม. ผู้นำกลุ่มพัฒนาบทบาทสตรี ผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่มอาชีพ ใน ต.ท่าเคย อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี จำนวน 400 ฉบับระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. 2564

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกต่อหัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตร สมาชิกสภาเกษตรกร และประธานวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับ บทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน และปัจจัยสนับสนุนบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน ผู้วิจัยได้ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อหาองค์ประกอบหลักของบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน และวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำมาสรุปประเด็นสำคัญ และนำมาสร้างรูปแบบในการพัฒนาบทบาทสตรีต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในตำบลท่าเคย อำเภอลำดวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 70.50 มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป มีจำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 มีวุฒิการศึกษาระดับการศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 มีความเกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพ จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.25 มีสถานภาพทางสังคมในชุมชนซึ่งเป็นเกษตรกรรวม จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 74.25 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.75 อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00

ผลการวิเคราะห์บทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตตำบลท่าเคย อำเภอลำดวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตตำบลท่าเคย อำเภอลำดวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการวางแผน	4.10	0.80	มาก
2. ด้านการปฏิบัติงาน	4.03	0.87	มาก
3. ด้านการประเมิน	4.04	0.91	มาก
4. ด้านการรับผลประโยชน์	4.06	0.94	มาก
รวม	4.06	0.83	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.80) ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.94) ด้านการประเมิน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.91) และด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.87)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนบทบาทสตรีในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนบทบาทสตรีในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ปัจจัยสนับสนุนบทบาทสตรีในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านงบประมาณ	4.12	0.49	มาก
2. ด้านนโยบายของรัฐ	4.19	0.49	มาก
3. ด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ	4.15	0.43	มาก
4. ด้านการประสานเครือข่าย	4.20	0.53	มาก
รวม	4.17	0.49	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยสำคัญต่อการสนับสนุนบทบาทสตรีในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการประสานเครือข่าย ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.53) ด้านนโยบายของรัฐ ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.49) ด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.43) และด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.49)

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและเมตริกความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมและเมตริกความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

KMO and Bartlett's Test	ผลการวิเคราะห์
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	0.934
Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square	4412.852
Df	190
Sig.	0.000

จากตารางที่ 3 พบว่า จากการตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ KMO มีค่าเท่ากับ 0.934 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมและเมื่อตรวจสอบเมตริกสหสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ค่า Bartlett's Test มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ปัจจัยเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติต่อไป (ฉัตรศิริปิยะพินลสิทธิ์, 2548)

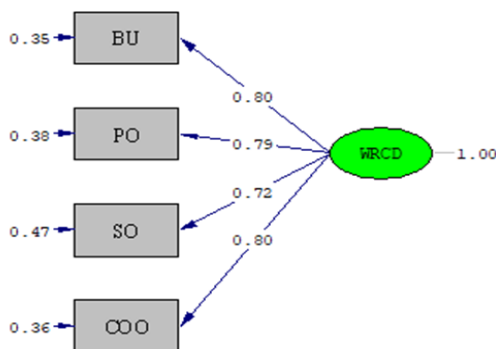
ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ขององค์ประกอบของบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาตำบลท่าเคย อำเภอนาทม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 4 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ขององค์ประกอบของบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

สถิติที่ใช้วัดความสอดคล้อง	เกณฑ์	ค่าที่ได้	ผลการพิจารณา	ผลการตัดสิน
ค่า P	$P > 0.05$	0.239	ผ่านเกณฑ์	สอดคล้อง
ค่า Chi-Square/df	< 2.0	2.86	ผ่านเกณฑ์	สอดคล้อง
ค่า GFI	เข้าใกล้ 1	1	ผ่านเกณฑ์	สอดคล้อง
ค่า AGFI	($> .97$)	0.98	ผ่านเกณฑ์	สอดคล้อง
Standardized RMR	เข้าใกล้ 1	0.011	ผ่านเกณฑ์	สอดคล้อง
RMSEA	เข้าใกล้ 0	0.033	ผ่านเกณฑ์	สอดคล้อง
Standardized Residual	< 0.05	1.67	ผ่านเกณฑ์	สอดคล้อง
	< 2.0			

จากตารางที่ 4 พบว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากดัชนีวัดความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index; GFI = 1) ดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index; AGFI = 0.98) รวมทั้งดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (Root Mean Square Residual; RMR = 0.011) และเมื่อพิจารณาภาพรวมแล้วพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปตามเกณฑ์ ดังภาพที่ 1

Chi-Square=2.86, df=2, P-value=0.23919, RMSEA=0.033

ภาพที่ 1 โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบของบทบาทสตรีที่มีต่อแนวทางปฏิบัติในองค์ประกอบหลักที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน จากหัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสุราษฎร์ธานี 1 คน ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตร 3 คน สมาชิกสภาเกษตรกร 3 คน และประธานวิสาหกิจชุมชน 11 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบของบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น **ด้านงบประมาณ** สตรีจะต้องมีความรอบรู้ ในด้านการจัดหาแหล่งทุน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภายนอก เพื่อการลดต้นทุนการผลิต ด้วยการสรุปปัญหาความต้องการวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างจำกัด ตลอดจนการระดมทุนจากสมาชิก เพื่อการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้มีกำไรสูงสุด **ด้านนโยบายของรัฐ** สตรีมีบทบาทต่อการแก้ไขปัญหาคาญและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการประกอบอาชีพ มีการบริหารจัดการที่ดี มีการส่งเสริมให้เกิดการออม และการแก้ปัญหาให้ตอบสนองในชุมชน เพื่อผลักดันให้ชุมชนเข้าถึงซึ่งนโยบายของภาครัฐอย่าง

แท้จริง ด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ สตรีมีบทบาทต่อการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนา ศักยภาพของชุมชน เพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมต่อกัน ผู้หญิงและผู้ชาย สามารถทำได้เท่าเทียมกัน และพึงพาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นหน่วยงานบริการ ประชาชนที่ใกล้ชิดที่สุด และด้านการประสานเครือข่าย สตรีมีบทบาทในการประสานงานกับ หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและหน่วยงานภายนอก เพื่อการประสานเครือข่ายสนับสนุน งานวิจัย นวัตกรรม สนับสนุนธุรกิจ สนับสนุนองค์ความรู้ และเชื่อมโยงระหว่างภาคีเครือข่าย การมีส่วนร่วมต่อกัน ในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบของบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจ ชุมชนในตำบลท่าเคย อำเภอลำดวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผลการวิจัยที่เป็นประเด็นน่าสนใจ นำมาอภิปรายได้ ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า บทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านจะเห็นได้ว่า ด้านการปฏิบัติงาน มีบทบาท น้อยกว่าด้านอื่น ๆ บทบาทดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้สตรีมีปัญหาในการปฏิบัติงานร่วมกันและ ขาดการกำหนดแนวทางในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เกิดการสร้างรายได้เสริมอย่าง ยั่งยืนแก่สมาชิก ด้วยทุนภูมิปัญญาและทุนที่เป็นความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้สืบทอดภูมิ ปัญญาท้องถิ่น “กะปิขี้ดน้ำ” หรือ “เคยขี้ดน้ำ” เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน สืบไปในอนาคต

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า สตรีควรมีบทบาทความเป็นผู้นำในท้องถิ่น ก้าวสู่อำนาจทาง การเมืองในระดับฐานรากและเป็นที่ยอมรับของประชาชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาความยากจน ของประชาชนและเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้มีความยั่งยืน นำพาคนใน ชุมชนให้รู้จักการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัด แล้วนำไปประกอบอาชีพให้เกิดมูลค่าสูง และเกิดการพึ่งพาตนเองในระยะยาวได้อย่างมั่นคง เพื่อเป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน จากฐานรากให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถเข้าสู่ระดับการแข่งขัน การเป็นผู้ประกอบการกิจการ ขนาดย่อมและขนาดกลางในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตาม (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 1), 2548); (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชน (ฉบับที่ 2), 2562) เนื่องจากว่า สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ ตลอดเวลา ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศเรื่อยมา ซึ่งระบบเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนถือว่าเป็นระบบเศรษฐกิจฐานรากที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน จึง ควรจัดให้ชุมชนได้รับการเสริมสร้างขีดความสามารถให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนสืบไป (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 1), 2548); (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจ

ชุมชน (ฉบับที่ 2), 2562) สอดคล้องกับ สัญญา เคนาภูมิ เรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ได้กล่าวไว้ว่า สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศอย่างเห็นได้ชัด ทำให้ระบบของเศรษฐกิจชุมชนได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน ซึ่งระบบเศรษฐกิจชุมชนถือว่าเป็นระบบเศรษฐกิจฐานรากที่มีความสำคัญ ควรได้รับการเสริมสร้าง ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (สัญญา เคนาภูมิ, 2558) ทั้งนี้ สตรียังต้องพัฒนาบทบาทในการนำความต้องการของเกษตรกรร่วมวางแผนงานกับสภาเกษตรกรจังหวัด เพื่อการประสานนโยบายและการดำเนินงานระหว่างองค์กรเกษตรกร เกษตรกร สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาครัฐ ให้เกิดการส่งเสริมและสนับสนุนต่อกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ โดยการเสนอแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัดต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ เพื่อบูรณาการเป็นแผนแม่บทเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ให้เกิดการสนับสนุนและส่งเสริมการฝึกอบรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่เกษตรกรและยุวเกษตรกร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างครบวงจรและยั่งยืน พัฒนารูปแบบด้านการปฏิบัติงานให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การใช้นวัตกรรมที่ทันสมัย รวมถึงบทบาทด้านการรับผลประโยชน์ ที่สร้างโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาและผลประโยชน์ร่วมกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยสำคัญต่อการสนับสนุนบทบาทสตรีในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในตำบลท่าเคย อำเภอนาทม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายประเด็นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัยที่สนับสนุนบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในส่วนของด้านการประสานเครือข่ายมีระดับมากที่สุด รองลงมาด้านนโยบายรัฐ ด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ และด้านงบประมาณตามลำดับ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้สตรีของตำบลท่าเคยมีบทบาทต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน มีความสามารถในการประสานเครือข่ายกับหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ และเข้าถึงแหล่งงบประมาณ นำมาซึ่งการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ด้วยการสำรวจข้อมูลตามความต้องการของคนในชุมชน มาจัดทำแผนพัฒนาระดับตำบล ให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เกิดการแก้ไขปัญหาทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจได้ตรงจุดตามความต้องการของประชาชน ตลอดจนสตรีมีบทบาทในการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้กรอบนโยบายของหน่วยงานในระดับจังหวัด ให้เข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มอาชีพด้วยการสนับสนุนองค์ความรู้จากงานวิจัยและนวัตกรรม สนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์การผลิต พัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย มีการแปรรูปของสินค้าได้มาตรฐานสินค้าคุณภาพ เข้าถึงช่องทางการตลาด มีแหล่งจำหน่ายสินค้า มีรายได้ที่แน่นอน เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจากความ

ต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนมีความเข้มแข็ง ประชากรพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวิชัย โรมแพน (2561) เรื่อง แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตำบลลุ่มลำชี อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ในการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้มีคุณภาพสูงขึ้น มีการพัฒนารูปแบบของสินค้าคุณภาพสินค้า การแปรรูป การบรรจุภัณฑ์ การตลาดใหม่ ๆ การประชาสัมพันธ์ การจัดการทรัพยากรและทุนต่าง ๆ รวมทั้งการเสริมพลังในการดำเนินงานในแต่ละด้านเพื่อให้สินค้าชุมชนมีมาตรฐานสินค้าและสามารถขยายการตลาดได้ดี ต้องเข้าถึงการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ (ศุภวิชัย โรมแพน, 2561) สตรียังมีบทบาทในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับคนในชุมชนให้ผลิตสินค้าเอง จำหน่ายเอง สามารถพึ่งพาตนเองได้แบบยั่งยืน เห็นด้วยกับ อุษณีย์ สุวรรณ (2558) เรื่อง บทบาทสตรีในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนวัดสะพาน อำเภอมือง จังหวัดชัยนาท ที่กล่าวไว้ว่า ผู้นำของชุมชนวัดสะพานมีวิสัยทัศน์ที่ดี มีความอยากเห็นชุมชนของตน ได้มีความเป็นอยู่ที่ดีสามารถพึ่งพาตนเองได้ การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในขั้นแรก ควรเริ่มที่การใช้จ่ายอย่างประหยัดในครอบครัว หันมาปลูกกิน ทำใช้เอง งดใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ง่าย เห็นได้ชัดจากการทดลองทำ ประชาชนจึงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าหากทำได้จะช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นจริง ๆ (อุษณีย์ สุวรรณ, 2558)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การพัฒนารูปแบบของบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในตำบลท่าเคย อำเภอนาหว้า จังหวัดสกลนคร ค้นพบรูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ในรูปแบบ BSSC Model ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยปัจจัยการสนับสนุนบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน 4 ด้าน ได้แก่

1. ปัจจัยด้านงบประมาณ (B = Budget) ประกอบด้วย 1) การจัดหาแหล่งทุน สตรีมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ประสานแผนกับหน่วยงานบูรณาการระดับจังหวัด เพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุนปัจจัยด้านการผลิต การแปรรูป การบรรจุภัณฑ์ การตลาด และองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับ ศศินันท์ ศาสตรสาร และคณะ เรื่อง การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กล่าวไว้ว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน มีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งเงินทุน และต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการเพิ่มศักยภาพและทักษะในต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการ (ศศินันท์ ศาสตรสาร และคณะ, 2564) พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง ด้วย

การจัดทำแผนพัฒนาตำบล อันเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมสตรีให้ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่เข้าถึงแหล่งเงินทุนระยะยาว 2) การลดต้นทุนการผลิต หน่วยงานภาครัฐสนับสนุน เครื่องมือในการผลิต วัสดุอุปกรณ์ วัตถุดิบ หรือสิ่งของต่าง ๆ ให้สตรีมีบทบาทในการบริหารวิสาหกิจชุมชนที่เกิดสภาพคล่องในการดำเนินกิจการ ทำให้ต้นทุนในการผลิตลดลงและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ลดต้นทุนสินค้าให้มีราคาถูกลง จำหน่ายได้ในราคาต่ำกว่าสินค้าอุตสาหกรรมทั่วไปและเข้าถึงส่วนแบ่งทางการตลาดที่สู้คู่แข่งขั้นได้ 3) มีการรวบรวมข้อมูลความต้องการวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ให้เกิดนวัตกรรมการพัฒนาต่อยอดสู่ชุมชน ด้วยการจัดหาภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมในชุมชนเข้ากับวิทยาการสมัยใหม่ เพื่อส่งเสริมให้สตรีมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนที่บริหารจัดการตนเองได้ 4) มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างจำกัด ให้เกิดคุณค่าเพื่อนำมาผลิตสินค้าหรือบริการให้มีประโยชน์สูงสุด และไม่ทำลายทรัพยากรเหล่านั้นให้หมดไป ทั้งยังอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เป็นอาหารทะเล ป่าชายเลน ป่าธรรมชาติ หรือป่าที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นการหาทางเลือกเพื่อการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้มีกำไรสูงสุด 5) มีการระดมทุนจากสมาชิก ให้เกิดการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้วยการนำเงินทุนหมุนเวียนที่มีอยู่ไปใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ ให้พึ่งพาตนเองได้ด้วยการระดมทุนภายในกลุ่ม ให้สมาชิกร่วมกันลงหุ้นเพื่อใช้ในการบริหารงานตั้งต้นในการดำเนินกิจการและให้สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน

2. ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ (S = State policy) ประกอบด้วย 1) การแก้ไขปัญหาคความยากจน ซึ่งเป็นปัญหาระดับต้น ๆ ของประเทศ อันเกิดจากเศรษฐกิจตกต่ำ มีความเหลื่อมล้ำทางสังคม รัฐบาลควรมีมาตรการอย่างจริงจัง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันแก้ปัญหาให้เกิดผล เพื่อให้ประชาชนหลุดพ้นจากความยากจน พบว่า สตรีมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้เปราะบาง โดยร่วมกันผลักดันชุมชนเข้าสู่กระบวนการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก ด้วยการสร้างอาชีพเสริม เพื่อให้ทุกคนมีรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ 2) มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการพัฒนา สตรีส่วนใหญ่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระราชทานมานานกว่า 30 ปี อันเป็นแนวคิดที่ตั้งบนพื้นฐานวัฒนธรรมของไทย เป็นแนวทางในการพัฒนาบนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท น้อมนำมาปฏิบัติในการดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชนให้เกิดสมดุล คำนึงถึงความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตลอดจนการใช้ความรู้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการกระทำพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง สอดรับกับ พหิวิสัยจิตรเพ็ชร เรื่อง การบริหารจัดการธุรกิจวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพโดยการประยุกต์ใช้

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้กล่าวไว้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยแก้ปัญหาได้ เนื่องจากเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ (พิริวิญญ์ จิตรเพ็ชร, 2564) พบว่า วิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารตำบลท่าเคย น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ ให้สตรีเข้าไปมีบทบาทต่อการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ด้วยการฝึกอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้ชุมชน เพื่อทุกครัวเรือนมีความเป็นอยู่ที่ดี 3) มีการบริหารจัดการที่ดี เป็นการพัฒนาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นขั้นตอน สตรีมีบทบาทในการจัดสวัสดิการให้เกิดกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พัฒนาให้วิสาหกิจชุมชนเกิดความยั่งยืน ตามรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ที่จัดตั้งเป็นไปตามแนวทางที่ได้ทรงพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนาชุมชน อันไม่ใช่การดำเนินการที่คล้ายกับการทำธุรกิจ แต่ให้ชุมชนผลิตและจำหน่ายสินค้าเองภายใต้การบูรณาการร่วมกันจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภายนอก 4) มีการส่งเสริมการออม สตรีมีบทบาทในการสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนเกิดการออม เพื่อเก็บไว้ใช้หรือต่อยอดเป็นการลงทุนในวันข้างหน้า พบว่า มีการหมักกะปิเก็บไว้จำนวนมาก มีระยะเวลาในการหมักนานกว่า 6 เดือน จึงนำออกไปจำหน่าย เป็นกรรมวิธีการถนอมอาหารแบบโบราณ ด้วยการหมักกะปิไว้ เรียกว่า “กะปิขี้ดน้ำ” หรือ “เคยขี้ดน้ำ” ซึ่งเป็นกะปิดี มีคุณภาพ สีสวย รสชาติดี จำหน่ายได้ในราคาสูงกว่าเดิม ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น 5) เกิดการแก้ปัญหาให้ตอบสนองชุมชน จากที่พบปัญหาส่วนใหญ่คนในชุมชนขาดแคลนรายได้ มีรายจ่ายจำเป็นสูงขึ้น ทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ แต่บทบาทสตรีใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นทางออกของคนในชุมชน นำวัตถุดิบที่มีในชุมชนมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ ผ่านการวิจัยและประเมินผลจากนโยบายของรัฐ สร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาก้าวสู่วิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม พร้อมแข่งขันในการดำเนินงานภายใต้โลกาภิวัตน์ในอนาคตได้

3. ปัจจัยด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ (S =Social and economic condition) ประกอบด้วย 1) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาศักยภาพชุมชน สตรีมีบทบาทในการพัฒนากระบวนการผลิตและจำหน่ายให้ฉับไว จึงนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาการผลิตในวิสาหกิจชุมชน ที่มีกระบวนการผลิตให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์สินค้าชนิดต่าง ๆ ออกจำหน่าย แลก เปลี่ยน ให้การดำเนินกิจการสู่ความสำเร็จ ด้วยการใช้เครื่องมือดิจิทัล และสร้างตลาดออนไลน์จำหน่ายในเพจฟอร์มดิจิทัลให้เกิดการเชื่อมโยงลูกค้าที่สามารถจำหน่ายออกไปในวงกว้างทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ 2) เตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล ด้วยการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้สอดคล้องกับนโยบายที่รัฐบาลกำหนดให้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศไทยสู่เศรษฐกิจดิจิทัล ไทยแลนด์ 4.0 ให้ชุมชนเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน พบว่า สตรีมีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพด้วยการศึกษาหาความรู้

ความสามารถในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ของระบบดิจิทัล อันนำไปให้เกิดการสื่อสารในโลกออนไลน์ได้ดี 3) การมีส่วนร่วม การขับเคลื่อนงานวิสาหกิจชุมชนเริ่มที่บทบาทสตรี เพราะสตรีเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดครอบครัวที่สุด รู้สภาพปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัว และมีสัมผัสที่ดีกับรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมภายใน เป็นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มอาชีพ และการมีส่วนร่วมภายนอก เป็นการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ เห็นด้วยกับ ไชยวัฒน์ เผือกคง เรื่อง แนวทางการจัดการสิ่งปฏิกูลจากฟาร์มสุกรของเทศบาลตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นการที่ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีแนวคิดหรือจุดมุ่งหมายที่เหมือนกัน เข้ามาดำเนินการนั้นให้แล้วเสร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด แล้วรับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (ไชยวัฒน์ เผือกคง, 2561) พบว่า สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมและรับผลประโยชน์ร่วมกันในการประกอบอาชีพ เพื่อให้ทุกคนมีงานทำ มีรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ 4) ความเท่าเทียมกันทางเพศ สิทธิทางเพศในปัจจุบัน บุคคลเพศชายและเพศหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน แต่การทำงานของวิสาหกิจชุมชนจะเห็นว่า ผู้หญิงส่วนใหญ่เป็นผู้ดำเนินการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ เพราะลักษณะงานกลุ่มอาชีพ ผู้หญิงจะมีความรอบรู้มากกว่าผู้ชาย จึงทำให้ผู้หญิงมีบทบาทต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนได้ดีกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ อณิษฐา หาญภักดีนิยม เรื่อง รูปแบบการขับเคลื่อนบทบาทสตรีต่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ในศตวรรษที่ 21 ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทและหน้าที่ของสตรีได้รับความสำคัญและสนใจมากขึ้นกว่าในอดีตทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สตรีมีใช้มีหน้าที่เป็นเพียงภรรยาและมารดาที่เลี้ยงดูบุตรภายในบ้านเท่านั้น มีหลายคนประกอบอาชีพการงานที่มีความรู้ความสามารถไม่แตกต่างไปจากผู้ชาย จึงทำให้สตรีเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญในการช่วยผลักดันพัฒนาสังคมและประเทศชาติ (อณิษฐา หาญภักดีนิยม, 2564) และ 5) การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในสถานการณ์ที่สภาพสังคมและเศรษฐกิจตกต่ำ สังคมยากแค้น พบว่า สตรีมีบทบาทในการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่สัมผัสรับรู้ถึงสถานการณ์ความเป็นอยู่ ความทุกข์ และความเดือดร้อนของประชาชนมากที่สุด เพื่อขอรับการสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ และหาแนวความคิดร่วมกัน

4. ปัจจัยด้านการประสานเครือข่าย (C = Coordination) ประกอบด้วย 1) เครือข่ายสนับสนุนงานวิจัย สตรีมีบทบาทต่องานวิจัยโดยเริ่มปลูกฝังให้ชาวบ้านลุกขึ้นมาเป็นผู้วิจัยชุมชนของตนเอง มาบอกปัญหาของตัวเองที่เป็นปัญหาส่วนรวมของชุมชนต่อภาคีเครือข่าย เพื่อขอรับการสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีส่วนคล้ายกับ พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ เรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในโรงเรียน ที่กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมความเข้มแข็ง

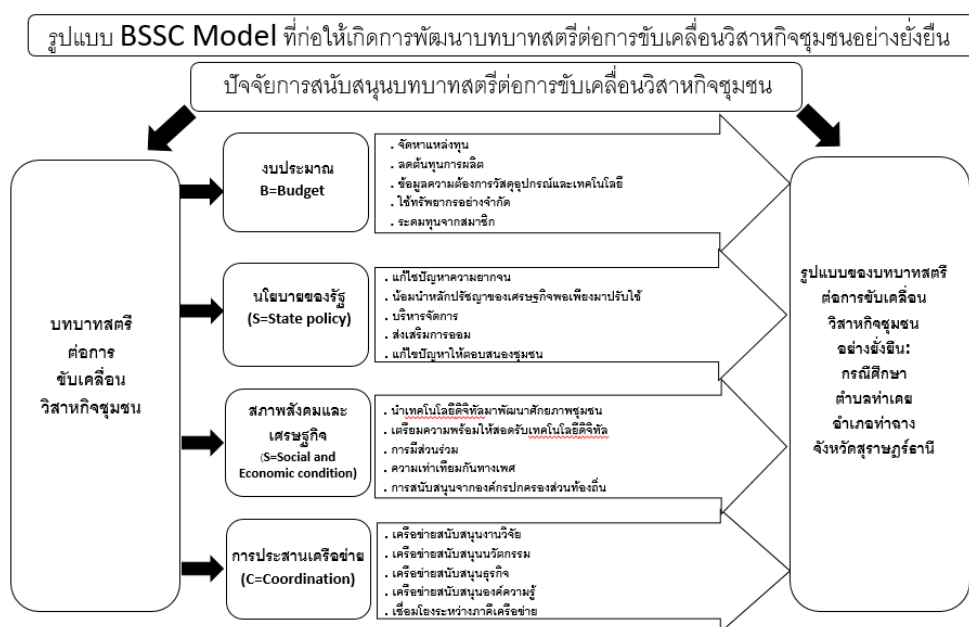
ของชุมชนในฐานะราก ควรเริ่มตั้งแต่การปลูกฝัง ความตระหนักแก่เยาวชนที่อยู่ในระบบและนอกระบบสถานศึกษา โดยการส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจชุมชนโรงเรียน ซึ่งเป็นนวัตกรรมต้นแบบครบวงจรทั้งการเรียนรู้การผลิต (พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ, 2563) ทั้งนี้เพื่อค้นหาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จนนำไปสู่การจัดการปัญหาของตนเองได้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชนและเกิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน 2) เครือข่ายสนับสนุนนวัตกรรม สตรีมีบทบาทในการประสานภาคีเครือข่ายการสนับสนุนนวัตกรรม เพื่อพัฒนาการผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพ และสามารถยกระดับมาตรฐานสินค้าให้กับวิสาหกิจชุมชนให้ได้รับเครื่องหมายมาตรฐานสินค้า มีความสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ สนิทเดช จินตนา (2565) เรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการจัดการธุรกิจเชิงนวัตกรรมเพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการธุรกิจเชิงนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และบริการควรส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการบริการในรูปแบบใหม่ ๆ น่าสนใจเป็นที่ต้องการของตลาดโดยอยู่ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (สนิทเดช จินตนา, 2565) พบว่า วิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารตำบลท่าเคย ได้นำเสนอปัญหาการตากกะปิในช่วงฤดูฝน ไม่มีแสงแดดทำให้กะปิมีกลิ่นอับชื้น ต่อวิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี และได้รับการสนับสนุนนวัตกรรมด้วยเครื่องตากแห้งกะปิแบบโรตารี ใช้พลังงานความร้อนกึ่งอัตโนมัติระบบแก๊ส มาใช้ในชุมชน แม้ในวันฝนตกก็ผลิตกะปิได้ตามปกติ 3) เครือข่ายสนับสนุนธุรกิจ สตรีมีบทบาทต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนร่วมกับภาคธุรกิจ พบว่า โรงงาน กลุ่มร้านค้า ร้านอาหารในชุมชน ให้การสนับสนุนกลุ่มอาชีพ ในการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตกะปิและอาหารแปรรูป ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้ดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและยังส่งผลดีต่อสังคมและประเทศชาติในระยะยาว 4) เชื่อมโยงระหว่างภาคีเครือข่าย สตรีมีบทบาทต่อการปฏิบัติงานให้สอดคล้องเชื่อมโยงกันระหว่างภาคีเครือข่าย โดยอาศัยกลุ่มคนหรือองค์กรที่สนใจแลกเปลี่ยนด้านข้อมูลข่าวสารระหว่างกันอย่างอิสระ ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเครือข่าย เพื่อให้เกิดกิจกรรมใหม่ ๆ สอดคล้องกับ สุวรรณา เตชะธีระปรีดา และคณะ เรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการพัฒนา ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา ได้กล่าวไว้ว่า เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ ทั้งระดับตัวบุคคลและระดับกลุ่ม หรือองค์กรที่เป็นแนวคิดของการใช้ประโยชน์ จากศักยภาพของผู้เข้าร่วมให้เกิดพลังการแก้ปัญหา หรือการพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม (สุวรรณา เตชะธีระปรีดา, 2560) พบว่า สตรีมีบทบาทต่อการเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐในการจัดฝึกอบรมด้านการจัดการ การบัญชี การถ่ายทอดความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม งานวิจัย และการตลาด เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่วิสาหกิจชุมชนในระยะยาว 5) เครือข่ายสนับสนุนองค์ความรู้ พบว่า สตรีมีบทบาทในการประสานภาคีเครือข่ายให้การสนับสนุนด้านองค์ความรู้แก่วิสาหกิจชุมชน ด้วยการประสานไปยังหน่วยงานบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษาที่มีข้อมูลองค์ความรู้

เพื่อนำมาพัฒนาระบบการจัดการวิสาหกิจชุมชน ให้ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ในการผลักดันให้วิสาหกิจชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยในการแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมให้กับประชาชนผู้ยากไร้ แต่ก่อนผู้ด้อยโอกาสย่อมรอคอยการช่วยเหลือจากภาครัฐมาตลอด การช่วยเหลือเข้าไม่ถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ด้วยงบประมาณที่จำกัด ทำให้การบริการของรัฐประสบความสำเร็จเฉพาะบางพื้นที่ไม่ทั่วถึงทุกตำบล จึงเกิดรูปแบบการแก้ปัญหาในรูปแบบใหม่ที่ชุมชนต้องการ เป็นรูปแบบการบูรณาการจากหน่วยงานทุกภาคส่วน คือ รูปแบบ BSSC Model ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน คือ

ภาพที่ 1 รูปแบบ BSSC (BSSC Model) ของบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากแผนภูมิภาพองค์ความรู้ใหม่ การพัฒนารูปแบบของบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน คือ รูปแบบ BSSC (BSSC Model) ซึ่งมี 4 องค์ประกอบของปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ 1) งบประมาณ (B = Budget) 2) นโยบายของรัฐ (S = State policy) 3) สภาพสังคมและเศรษฐกิจ (S = Social and economic condition) และ 4) การประสานงาน

เครือข่าย (C = Coordination) และองค์ประกอบทั้ง 4 ต้องทำงานร่วมกัน เพื่อการพัฒนา รูปแบบของบทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาตำบลท่าเคย อำเภอลำดวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

บทบาทสตรีต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในตำบลท่าเคย อำเภอลำดวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สตรีส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาด้านการปฏิบัติงาน ซึ่งแนวทางการปฏิบัติงานประการแรก ต้องมุ่งเน้นให้เกิดการทำงานที่มีส่วนร่วมต่อกัน สร้างภาวะความเป็นผู้นำของสตรีให้มีใจรัก มีความทุ่มเทและเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับผิดชอบ รวมถึงให้มีแนวคิดที่พัฒนาต่อยอดให้เกิดกิจกรรมใหม่ ๆ ด้วยการบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม กลุ่มเครือข่ายเกษตร และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนดำเนินกิจการไปได้ด้วยความสำเร็จ ตามข้อเสนอแนะดังนี้ ข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ที่ 1 คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดเวทีประชาคม เพื่อสะท้อนปัญหาของกลุ่ม ส่งเสริมสนับสนุนบทบาทสตรีในการพัฒนาต่อยอดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อเป็นทุนในด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด ข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ที่ 2 คือ หน่วยงานภาครัฐต้องมีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง ตาม (พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ, 2553) หมวด 3 ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรจังหวัด มาตรา 33 (1) เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรภายในจังหวัด (2) ประสานนโยบายและการดำเนินงานระหว่างองค์กรเกษตรกร เกษตรกร สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา และหน่วยงานของรัฐ (3) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มขององค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และยุวเกษตรกร ในจังหวัด ในรูปแบบต่าง ๆ (4) เสนอแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัดต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติเพื่อบูรณาการเป็นแผนแม่บทเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป (5) สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา การฝึกอบรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยี แก่เกษตรกรและยุวเกษตรกร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างครบวงจรและยั่งยืน (6) เสนอนโยบายและแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรม รวมทั้งราคาผลผลิตทางเกษตรกรรมที่ไม่เป็นธรรมต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ (7) ให้คำปรึกษาและขอแนะนำแก่เกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกร (8) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการใด ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัตินี้ และ (9) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากสภาเกษตรกรแห่งชาติ ซึ่งตามอำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรจังหวัด มาตรา 33 ทุกภาคส่วนควรมีการบูรณาการและส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามกรอบนโยบายของแต่ละหน่วยงาน เพื่อวางแผนในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนตามความต้องการของกลุ่มองค์กรเกษตรกรต่าง ๆ

ควรสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนบริหารจัดการด้วยตนเอง มีการผลิตสินค้าและจำหน่ายเอง สร้างความมั่นคงในการดำเนินกิจการด้วยคนในชุมชน และข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ที่ 3 คือ หน่วยงานภาครัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้วิสาหกิจชุมชนสามารถผลิตสินค้าคุณภาพและมีตลาดรองรับทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ให้มีการประยุกต์ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการสนับสนุนงานวิจัย สนับสนุนองค์ความรู้ให้มีการบริหารจัดการที่ดี และมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. (2548). การใช้ SPSS เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2565 จาก <http://www.watpon.com/spss>
- ไชยวัฒน์ เผือกคง. (2561). แนวทางการจัดการสิ่งปฏิกูลจากฟาร์มสุกรของเทศบาลตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี .
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 1). (2548). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 1122 ตอนที่ 6 ก หน้า 319-327 (8 มกราคม 2548).
- พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก หน้า 32-37 (16 เมษายน 2562).
- พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ. (2553). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 71 ก หน้า 1-20 (19 พฤศจิกายน 2553).
- พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ. (2563). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในโรงเรียน. วารสารศึกษาศาสตร์, 31(3), 146-160.
- พีรวิษณุ จิตรเพ็ชร. (2564). เรื่อง การบริหารจัดการธุรกิจวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิทยาการจัดการ, 8(1), 1-13.
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2545). สตรีนิยม : ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20. กรุงเทพมหานคร: มงคลการพิมพ์.
- ศศินันท์ ศาสตรสาร และคณะ. (2564). การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 8(3), 298-313.
- ศุภวิษณุ โธมแพน. (2561). แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตำบลลำชี อำเภอยะวดี จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 18(3), 51-57.

- สนิทเดช จินตนา. (2565). แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการจัดการธุรกิจเชิงนวัตกรรมเพื่อ
ความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปทุมธานี. วารสารด้านการ
บริหารรัฐกิจและการเมือง, 11(2), 1-21.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2558). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัด
มหาสารคาม. วารสารวิชาการแพรรากาสินธุ์, 2(3), 68-85.
- สุวรรณา เตชะธีระปรีดา. (2560). เรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการพัฒนา
ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา.
วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 25(49), 215-245.
- อณิษฐา หาญภักดีนิยม. (2564). รูปแบบการขับเคลื่อนบทบาทสตรีต่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน
ในศตวรรษที่ 21. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(4), 355-371.
- อุษณีย์ สุวรรณ. (2558). บทบาทสตรีในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงในชุมชนวัดสะพาน อำเภอมือง จังหวัดชัยนาท. Veridian E-Journal,
Silpakorn University, 8(2), 372-391.
- Hair, J.F. et al. (2010). Multivariate Data Analysis (7th). New York: Pearson.

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้
ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1
สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน*

THE CURRICULUM DEVELOPMENT TO ENHANCE COMPETENCIES
IN THE ACTIVE LEARNING WITH BRAIN BASED LEARNING TO IMPROVE
THE GRADE 1 ELEMENTARY PUPIL'S THAI LITERACY
FOR NON-THAI MAJOR TEACHERS

กุลิสรา จิตรชญาวนิช*

Kulisara Jitchayawanit

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University

*Corresponding author E-mail: kothaweesai@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร 3) ทดลองใช้หลักสูตร 4) ประเมินหลักสูตร เป็นระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา มี 4 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมิน แบบทดสอบ หลักสูตรและเอกสารประกอบการใช้หลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน ประกอบด้วย เหตุผลและความจำเป็น หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 มีความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ผลการประเมินหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, แนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน, การอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย, ครูสำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study of the problems of Thai language learning management 2) to create and examine the quality of the curriculum 3) to try out the curriculum and 4) to assess the curriculum using research and development with 4 steps. The experimental group used in the research was 25 grade 1 Thai language teachers. The research instruments were questionnaires, the assessment forms, test, curriculum and course documents. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, t-test, and content analysis. The results showed that 1) the problematic state of Thai language learning management was at a high level 2) a course consisted of reasons and necessity, principles, aims, content, learning activities, learning materials measurement and evaluation syllabus and course materials. The curriculum and course materials were appropriate at the highest level 3) the results of the try-out curriculum showed that non-Thai major teachers had knowledge and understanding of active learning management after the development was higher than before at the .05 level of statistical significance. Teachers were able to manage active learning based on the brain-based learning. The students' literacy in Thai abilities after the development was higher than before at the .05 level 4) The results of the curriculum assessment found that the curriculum were appropriate at the highest level.

Keywords: Curriculum development, Active learning, Brain-based learning, Literacy in Thai, Non - Thai major teachers

บทนำ

การอ่านและการเขียนเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ภาษาทุกภาษา เพราะการอ่านและเขียนได้ถูกต้องรวดเร็ว จะส่งผลให้ผู้อ่านและผู้เขียนมีทักษะในการอ่านและการเขียนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้แม้ว่าการอ่านออกเขียนได้จะมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของคนไทยมากมายเพียงใดก็ตาม แต่มีข้อมูลชี้ชัดว่าการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนในระดับประถมศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น โดยจะเห็นได้จากผลของการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ ซึ่งเมื่อศึกษารายละเอียดแล้วพบว่า ทักษะการอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่นักเรียนมีคะแนนต่ำที่สุด 2 อันดับสุดท้าย โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ศึกษาสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการสอนอ่านและเขียนภาษาไทยพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากตัวครูที่ยังจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยยึดตัวเองเป็นสำคัญ ใช้สื่อการเรียนการสอนน้อยมาก รวมทั้งขาดความรู้ ความเข้าใจในการนำรูปแบบการสอนหรือเทคนิคใหม่ ๆ ที่มีความหลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) และนอกจากนี้ยังพบว่า ครูบางส่วนมีวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับวิชาที่สอน โดยมีประสบการณ์น้อย ขาดความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ (ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2556)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ในฐานะมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น ได้ทำสัญญากับสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดแพร่ น่าน สุโขทัย และอุดรดิตถ์ เพื่อเป็นโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครูสร้างความร่วมมือทางด้านวิชาการพัฒนานักศึกษาครูให้มีคุณภาพเพื่อสามารถก้าวออกไปเป็นครูที่ดีในอนาคตได้อย่างภาคภูมิใจ สำหรับข้อตกลงในสัญญาดังกล่าวมีหลายเงื่อนไขด้วยกัน โดยเฉพาะคณะครุศาสตร์จะต้องเป็นพี่เลี้ยงสามารถให้คำปรึกษาหรือสนับสนุนบริการทางด้านวิชาการแก่ครูในสถานศึกษาที่เป็นเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากการประชุม การสนทนากลุ่มในการสัมมนาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาของนักศึกษาในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพบว่า ปัญหาและความต้องการของครูที่สำคัญในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ ครูหรือผู้สอนในสถานศึกษาหลายแห่งที่สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สาขาวิชาภาษาไทย มีความจำเป็นที่จะต้องมารับผิดชอบสอนวิชาภาษาไทย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามนโยบายของผู้บริหารและการแก้ไขปัญหาขาดแคลนครู ซึ่งในความเป็นจริงผู้สอนยังขาดเทคนิคการสอน วิธีการจัดการเรียนรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญและความมั่นใจในการสอนผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในด้านภาษาไทย โดยเฉพาะการอ่านออกเขียนได้ ส่งผลกระทบบังคับให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยอยู่ในระดับต่ำ และทำให้ครูยังไม่สามารถที่จะจัดการเรียนการสอนในวิชา

ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่สนับสนุนได้ว่า ปัจจุบันครูในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังประสบปัญหาการสอนภาษาไทย เนื่องจากยังมีครูบางส่วนที่ขาดความรู้และประสบการณ์การสอนภาษาไทย จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (ณัชกิตติชา เชาวนเข้มชื่น, 2559); (พินสุดา ศิริรังษศรี, 2557) ดังนั้นในปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านมามีโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครูจำนวน 40 โรงเรียน ในเขตจังหวัดแพร่ที่เปิดสอนในระดับชั้นประถมศึกษา ได้รวมตัวกันแจ้งความประสงค์มายังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดที่ดูแลทางด้านวิชาการโดยตรง เพื่อขอความอนุเคราะห์มายังทางคณะกรรมการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ในการหาทางช่วยเหลือครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีปัญหาในด้านการสอนภาษาไทยโดยไม่สามารถพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากครูผู้สอนสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สาขาวิชาภาษาไทยโดยตรง แต่มีความจำเป็นจะต้องมารับผิดชอบสอนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นดังกล่าว ซึ่งในความเป็นจริงครูยังขาดเทคนิคการสอน วิธีการจัดการเรียนรู้และประสบการณ์ทางด้านการสอนภาษาไทย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่, 2564) ดังนั้นจึงเป็นภาระอันท้าทายของทางคณะกรรมการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จะต้องเป็นที่พึ่งพิงทางด้านวิชาการให้ความร่วมมือในด้านการพัฒนาครู โดยดำเนินการหาแนวทาง วิธีการและนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อมาช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กับครู และสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องตามข้อตกลงในสัญญาที่ให้ไว้กับโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู และสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2564)

ปัจจุบันการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยให้กับผู้เรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาผู้ที่เกี่ยวข้องอาจสามารถใช้แนวคิด ทฤษฎี เทคนิคการสอน วิธีการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมการเรียนรู้และรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย โดยเฉพาะแนวคิดและวิธีการที่น่าสนใจก็คือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกและแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เนื่องจากเป็นแนวทางที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปท่ามกลางความรู้สึกที่ปลอดภัย อยู่ในภาวะที่สมองกล้าคิดกล้าลงมือทำ (สถาบันวิทยาการการจัดการเรียนรู้, 2550) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน ค้นคว้า สร้างองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริง โดยการร่วมคิดร่วมทำและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้นักเรียนรู้สึกมีความท้าทาย ขวนให้ค้นหาคำตอบ ทำให้จดจ่อในสิ่งเดียวกัน โดยการใช้สื่อหลาย ๆ ชนิด ใช้ปรากฏการณ์จริง เปรียบเทียบให้เห็นภาพ ใช้คำถาม (Caine, R. N. & Caine, G. , 1991) สมองถูกเตรียมให้มีความพร้อมสามารถเชื่อมโยงความรู้หลาย ๆ ด้าน เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่ (Jensen, E., 2008) นอกจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพด้านการอ่านและการเขียนไปถึงขีดความสามารถสูงสุดโดยคำนึงถึงพัฒนาการทางสมองแล้ว จากการศึกษา

พบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอ่านการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูงสุด ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2553) รวมทั้งยังทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจเรียน แสดงออกถึงความรู้ความสามารถเมื่อมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอย่างกระตือรือร้นเมื่ออยู่ในบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวย และนอกจากนี้ยังมีงานวิจัยหลายเรื่องของนักวิชาการได้ค้นพบว่าการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมหรือหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติต่าง ๆ ให้กับบุคลากรที่ต้องการพัฒนาเป็นอีกวิธีการที่มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาบุคคลเหล่านั้นให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีคุณค่าตามที่หน่วยงานมีความพึงประสงค์ (ธनिया เทียนคำศรี, 2557); (Lauridsen, D. A. , 2003); (Castle,S,F & Souunder,K,O., 2006); (Thomas, D. L. , 2000)

จากปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูที่สอนวิชาภาษาไทย แต่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาดังกล่าว ให้มีความรู้ วิธีการ และประสบการณ์ในการสอนภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการพัฒนาไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมผู้เรียนให้อ่านออกเขียนได้ และยกระดับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน
4. เพื่อประเมินหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ทำการทดสอบก่อนทดลองและทดสอบหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) ดำเนินการวิจัยทั้งหมด 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร 3) ทดลองใช้หลักสูตร 4) ประเมินหลักสูตร

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสอนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จำนวน 40 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสอนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จำนวน 25 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสอบถาม กำหนดกรอบในการสร้างแบบสอบถามนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามกำหนดเป็นรายการประเมินในแต่ละด้าน 2) แบบทดสอบเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบ โดยจัดทำแบบทดสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ได้ตรวจสอบคุณภาพ โดยมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.29-0.68 และค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ (rcc) เท่ากับ 0.84 3) หลักสูตรและเอกสารประกอบการใช้หลักสูตร ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร กำหนดองค์ประกอบและรายละเอียดในเอกสารดังกล่าว จัดทำเป็นรูปเล่มนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพ ความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และความถูกต้อง และทำการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.97-1.00 4) แบบประเมินคุณภาพหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแบบประเมิน โดยกำหนดรายละเอียดภาพรวมในการประเมินแต่ละองค์ประกอบ จัดทำแบบประเมินเพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพ และทำการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.95-1.00 5) แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ได้ตรวจสอบคุณภาพวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.85-0.89 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร Alpha

Coefficient ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.84 6) แบบประเมินความสามารถในการอ่านภาษาไทย สร้างแบบประเมินจำนวน 3 ฉบับ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และทำการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.60-1.00 นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อคัดข้อสอบได้ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) อยู่ระหว่าง 0.23-0.70 และความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) อยู่ระหว่าง 0.80-0.90 7) แบบประเมินความสามารถในการเขียนภาษาไทย สร้างแบบประเมินจำนวน 3 ฉบับ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และทำการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.62-1.00 นำแบบประเมินความสามารถในการเขียนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อคัดข้อสอบได้ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) อยู่ระหว่าง 0.32-0.78 และความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) อยู่ระหว่าง 0.80-0.98

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้ 1) ทดสอบก่อนการทดลองใช้หลักสูตร โดยประเมินความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย ของครูสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2) ดำเนินการใช้หลักสูตร โดยทดลองใช้หลักสูตร 2 ระยะตามแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้ และ 3) ทดสอบหลังการทดลองใช้หลักสูตร โดยดำเนินการประเมินความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย ประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของครูสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประเมินความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ t-test และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 อยู่ในระดับมากคือ ด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.95$) ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.67$) ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 3.54$) ส่วนปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของครู ($\bar{X} = 3.16$)

2. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน มีผลวิจัยดังนี้ 1) เอกสารหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน ประกอบด้วย 1.1) เหตุผลและความจำเป็น เนื่องจากครูยังจัดการเรียนรู้ยึดตัวเองเป็นสำคัญ ขาดเทคนิคการสอนที่หลากหลาย สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน คือ สาขาวิชาภาษาไทย จึงส่งผลให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหาด้านการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยโดยมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ เนื่องจากนักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ในการเรียน ขาดความตระหนักเห็นความสำคัญของการอ่านการเขียนภาษาไทย 1.2) หลักการ เน้นให้ครูตระหนักรู้ ในการพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถผู้เรียนในด้านการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย 1.3) จุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน และการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย โดยสามารถจัดการเรียนรู้พัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ 1.4) เนื้อหาสาระประกอบด้วย 12 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1.4.1) เตรียมความพร้อมสู่การสอนภาษาไทย 1.4.2) อักษรวิธีไทย 1.4.3) มาตราตัวสะกด 1.4.4) การประสมคำใหม่ 1.4.5) การผันวรรณยุกต์ 1.4.6) การแจกลูกสะกดคำ 1.4.7) การแต่งประโยคและผูกเรื่อง 1.4.8) มารู้จักการเรียนรู้ของสมอง 1.4.9) เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน 1.4.10) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน 1.4.11) มารู้จัก Active Learning 1.4.12) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านเขียน 1.5) กิจกรรมการเรียนรู้ใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่าง Active Learning และแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ 1.5.1) ขั้นเตรียมความพร้อม 1.5.2) ขั้นนำเสนอความรู้ 1.5.3) ขั้นฝึกทักษะ 1.5.4) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 1.5.5) ขั้นสรุปความรู้ 1.5.6) ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ 1.5.7) ขั้นประเมินผล 1.6) สื่อการเรียนรู้ ใช้สื่อการเรียนรู้แบบผสมผสาน 1.7) การวัดและประเมินผล ดำเนินการวัดและประเมินผลแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ การวัดประเมินผลก่อนอบรม การวัดประเมินผลหลังอบรม การประเมินผลการใช้หลักสูตร 2) หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษา ไม่ตรงสาขาที่สอนมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59) และเมื่อพิจารณาแต่ละส่วนพบว่าทั้งเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, และ 4.59

ตามลำดับ) ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้จริง

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน มีผลวิจัยดังนี้ 1) ครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 หลังการพัฒนา ($\bar{X} = 15.16$) สูงกว่าก่อนการพัฒนา ($\bar{X} = 10.44$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงคะแนนจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย ($\bar{X} = 4.72$) ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย ($\bar{X} = 4.71$) ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย ($\bar{X} = 4.64$) และด้านการประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย ($\bar{X} = 4.66$) และ 3) ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 หลังเรียน ($\bar{X} = 30.83$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 17.86$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอนพบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าความคิดเห็นของครูที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอนทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงคะแนนจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.80$) ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.67$) และด้านปัจจัยป้อน ($\bar{X} = 4.63$) สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้

ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน เป็นหลักสูตรที่เกิดประโยชน์สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้

อภิปรายผล

1. จากสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน มีสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 อยู่ในระดับมากคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ส่วนปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของครู สอดคล้องกับ ศิวกานต์ ปทุมสุติ กล่าวไว้ว่า สาเหตุของปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อปัญหาของการอ่านและการสอนภาษาไทยก็คือ ครูยังไม่มีความพร้อมหรือครูมีความรู้ภาษาไทยยังไม่ดีพอ ไม่มีศิลปะในการสอนหรือสอนผิดวิธีการเรียนรู้ภาษาไทย (ศิวกานต์ ปทุมสุติ, 2556) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อานาจ เกษศรีไพร ได้สรุปไว้ว่า ปัจจัยบางส่วนที่เป็นสาเหตุปัญหาของการอ่านและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ก็คือ ครูบางส่วนไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านวิชาภาษาไทย ขาดประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนและการจัดหาสื่อการเรียนรู้ จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาไทยต่ำ (อานาจ เกษศรีไพร, 2558)

2. จากผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน โดยรวมทั้งเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรได้พัฒนาตามกระบวนการขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรที่ถูกต้อง โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการพัฒนาหลักสูตร แล้วจึงดำเนินการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งทำให้ได้ประเด็นของสภาพปัญหาและความต้องการที่ชัดเจนในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำมากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ต้องการให้ครูมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ โดยครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถนักเรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย หลังจากนั้นจึงได้ค้นหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร แล้วนำข้อมูลที่ได้จากข้อมูลสำคัญข้างต้นมาดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรฉบับร่าง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพสูงขึ้น จึงทำให้เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของทาบบา (Taba) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าการพัฒนาหลักสูตรต้องเริ่มจาก

การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis of Needs) ตรวจสอบสภาพปัญหาและความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและผู้รับการพัฒนา เพื่อนำมากำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน แล้วจึงคัดเลือกเนื้อหาสาระ คัดเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แล้วจึงกำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผลตามลำดับ โดยจะส่งผลทำให้หลักสูตรมีคุณภาพ (Taba, H. , 1962) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัชชิตา เชาวนเข้มชื่น ได้สรุปไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรโดยมีการออกแบบอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนในการพัฒนาอย่างชัดเจน ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญก่อนนำหลักสูตรไปใช้ จะทำให้ได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมและมีคุณภาพ (ณัชชิตา เชาวนเข้มชื่น, 2559)

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากการจัดอบรมพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้มีการออกแบบการจัดอบรมในรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยผสมผสานใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เน้นให้ครูได้ฝึกคิด ลงมือปฏิบัติมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ซักถามปัญหาและข้อสงสัยต่าง ๆ ระหว่างฝึกอบรมกับเพื่อนครูที่เข้ารับการอบรมและวิทยากร อย่างเป็นกัลยาณมิตรที่ดี รวมทั้งในการอบรมมีการแจกหนังสือ เอกสารประกอบการอบรมและกรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ และมีการสรุป ชำย้าทวน สะท้อนผลการเรียนรู้ในกิจกรรมที่ทำในทุกครั้งหลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรมอบรม จึงส่งผลให้ครูได้รับความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สูงกว่าก่อนการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับนิภาพร ช่วยธานี ซึ่งได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สำหรับอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา สรุปไว้ว่า การจัดเอกสารประกอบการอบรมแจกให้อาจารย์ที่เข้ารับการอบรม รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ซักถามประเด็นที่สงสัยระหว่างการฝึกอบรม จะทำให้อาจารย์ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม (นิภาพร ช่วยธานี, 2564) 2) ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่าน

ออกเขียนได้ภาษาไทยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด น่าจะเนื่องมาจาก หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอนพัฒนาขึ้น โดยใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง นอกจากนี้ครูมีโอกาสดำเนินการฝึกปฏิบัติจริงในการใช้เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้สื่อการเรียนรู้ และนวัตกรรมเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย รวมทั้งได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ในช่วงเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ จึงทำให้ครูได้รับประสบการณ์โดยตรง ทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับ แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนิภาพร ช่วยธานี สรุปไว้ว่า การที่ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ โดยมีวิทยากรใช้คำถามกระตุ้นการคิด จะช่วยทำให้ผู้เข้าอบรมมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning อยู่ในระดับมาก (นิภาพร ช่วยธานี, 2564) และ 3) ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องมาจาก ผู้สอนได้ออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางการใช้สมองเป็นฐาน โดยจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้ลงมือกระทำหรือลงมือปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งมีการกระตุ้นการทำงานของสมองผู้เรียนให้มีความพร้อมหรือทำงานได้เป็นอย่างดีในการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติแบบซ้ำ ย้ำทวนในบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน มีการเคลื่อนไหว การเล่นเกม การเรียนรู้จากประสบการณ์ เรียนรู้จากสิ่งเร้าที่ได้จากการได้ยิน การได้เห็นการเข้าใจความหมาย การจัดระบบของความรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายมีสีสัน ซึ่งผลของการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนดังกล่าว ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ เพราะได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าการฟังหรืออ่านเพียงอย่างเดียว รวมทั้งได้ฝึกฝนการอ่าน การเขียนภาษาไทยด้วยตนเองในชั้นเรียน โดยมีผู้สอนคอยให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาสนับสนุนการเรียนรู้อย่างใกล้ชิด ทำให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าทำกล้าแสดงออก มีความสุข สนุกในการเรียนรู้ในบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่อบอุ่น ปลอดภัยและเป็นกัลยาณมิตร จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้โดยมีพัฒนาการที่สูงขึ้น ซึ่งผลที่พบดังกล่าวสอดคล้องกับสถาบันวิทยาการจัดการจัดการเรียนรู้ ได้สรุปไว้ว่า การนำแนวทางการใช้สมองเป็นฐานมาผสมผสานเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากแนวทางการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานนั้นเป็นแนวคิดที่

เชื่อว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนรู้สีกปลอดภัย กล้าคิด กล้าลงมือทำ มีการช่วยเหลือจัดสิ่งแวดล้อมกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ (สถาบันวิทยาการจัดการจัดการเรียนรู้, 2550) รวมทั้งสอดคล้องกับความคิดเห็นของมนตรี ศิริจันทร์ชื่น ได้สรุปไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จะต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสมองมือทำมากกว่าการอ่าน การฟังเพียงอย่างเดียว เป็นการจัดกิจกรรมให้อ่าน เขียน ได้ตอบ การวิเคราะห์ และการคิดขั้นสูง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น (มนตรี ศิริจันทร์ชื่น, 2554) และยังสัมพันธ์กับงานวิจัยของพรพิมล สุขขาว ซึ่งได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับผังกราฟิกที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้สรุปไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพของตนเองและส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น (พรพิมล สุขขาว, 2560)

4. ผลการประเมินหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอนพบว่า หลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ทั้งด้านปัจจัยป้อน ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่เกิดขึ้นกับครู เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งการประเมินหลักสูตรในครั้งนี้ได้ดำเนินการประเมินโดยวิธีระบบประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ซึ่งการประเมินสามารถสนองตอบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา (Oliva) ได้สรุปไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสังคม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร โดยคุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นต้องสนองตอบต่อจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ (Oliva, P. F. , 1982) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกศกาญจน์ ทันประภัสสรพบว่า การพัฒนาหลักสูตรที่มีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบมีการประเมินหลักสูตรทั้งด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการใช้หลักสูตร และด้านผลผลิต จะทำให้หลักสูตรมีคุณภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (เกศกาญจน์ ทันประภัสสร, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย

- แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, H., 1962) การพัฒนาหลักสูตรต้องประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา กำหนดเนื้อหา/ประสบการณ์ กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา และแนวทางการประเมินผลการจัดการศึกษาตามหลักสูตร

แนวคิดในการสอนอ่าน

(วรณั โสมประยูร, 2553)

- การสอนอ่านด้วยวิธีการสะกดคำ (Synthetic Method) มีความสัมพันธ์กับการสอนเขียน คือ อ่านสะกดคำแล้วเขียนตามที่สะกดไปได้ หรือเรียกว่าเขียนหรืออ่านโดยใช้เสียงพาไป (Sound Blending)

- ความสามารถการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย

1. ความรู้ความเข้าใจด้านการสอนอ่านออกเขียนได้
2. ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
3. ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน
4. ทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมนักเรียนด้านอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

(พิมพ์นธ์ เดชคุปต์ และเพียร ยืนดีสุข, 2557)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฟัง พูด อ่าน เขียน และแสดงความคิดเห็นขณะลงมือทำ กิจกรรมโดยขณะที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมผู้เรียนต้องใช้กระบวนการคิดขั้นสูง คือ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการประเมินค่า

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน

(พรพิไล เลิศวิชา, 2558)

การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่ใช้โครงสร้างของสมองเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยไม่ปิดกั้นการทำงานของสมอง และเป็นการส่งเสริมให้สมองได้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ โดยมีแนวคิดที่ว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และทุกคนมีสมองพร้อมที่จะเรียนรู้มาตั้งแต่เกิด

หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษา ไม่ตรงสาขาที่สอน

1. เหตุผลและความจำเป็น

เนื่องจากครูยังจัดการเรียนรู้ยึดตัวเองเป็นสำคัญ ขาดเทคนิคการสอนที่หลากหลาย สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน คือ สาขาวิชาภาษาไทย ส่งผลให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหาด้านการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยและผลสัมฤทธิ์ต่ำ โดยนักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ขาดความตระหนักเห็นความสำคัญของการอ่านการเขียนภาษาไทย

2. หลักการ

เน้นให้ครูตระหนักในการพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถผู้เรียนในด้านการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย

3. จุดมุ่งหมาย

ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก แนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน และการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย โดยสามารถจัดการเรียนรู้พัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เนื้อหาสาระ

เนื้อหาสาระมี 12 หน่วยการเรียนรู้ เกี่ยวกับการสอนภาษาไทย การจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการใช้สมองเป็นฐาน

5. กิจกรรมการเรียนรู้

- 1) ขั้นเตรียมความพร้อม
- 2) ขั้นนำเสนอความรู้
- 3) ขั้นฝึกทักษะ
- 4) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 5) ขั้นสรุปความรู้
- 6) ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้
- 7) ขั้นประเมินผล

6. สื่อการเรียนรู้

เอกสารประกอบการอบรม แบบฝึกทักษะ วีดิทัศน์ เกม เพลง สื่อดิจิทัล แบบทดสอบ แบบสอบถาม

7. การวัดและประเมินผล

- 1) ความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน
- 2) ความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน
- 3) ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย

ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตร

1. ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน
2. ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน
3. นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ได้ว่า 1) สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผลก็อยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการเตรียมความพร้อมของครูอยู่ในระดับปานกลาง 2) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ทั้งเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) การทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานมีดังนี้ 3.1) ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3.2) ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) ผลการประเมินหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอนพบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงเสนอแนะว่า 1) หลักสูตรนี้มีความเหมาะสมสำหรับการฝึกอบรมและพัฒนาครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา สามารถนำไปใช้อบรมพัฒนาครูในการสอนวิชาภาษาไทย ให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ 2) ระยะเวลาในการนำหลักสูตรไปใช้สำหรับการฝึกอบรม ควรดำเนินการฝึกอบรมครูสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนสามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนรู้ตั้งแต่เริ่มต้นของการสอนในภาคเรียนที่ 1 3) ครูผู้สอนจะต้องศึกษาเรียนรู้เนื้อหาในหลักสูตรให้เข้าใจ และควรสอนเนื้อหาต่าง ๆ ในหน่วยการเรียนรู้ตามลำดับที่ได้จัดเรียงไว้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกันและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้ 1) ควรมีการศึกษาความคิดเห็น พัฒนาการ พฤติกรรม และเจตคติของนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาให้อ่านออกเขียนได้ โดยครูผู้สอนที่ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรนี้ 2) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสร้างเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยให้กับครูสอนวิชาภาษาไทยที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอนในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตรแบบออนไลน์ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกที่ ทุกเวลา 3) ควรมีการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ การอ่าน และการ

เขียนภาษาไทยของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับครูสอนวิชาภาษาไทยที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาที่สอน

เอกสารอ้างอิง

- เกศกาญจน์ ทันประภัสสร. (2561). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเทศบาลนครพิษณุโลก. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). การจัดการเรียนรู้เชิงรุก: ทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้ง.
- ณัชกิตตา เขาวนเข้มชื่น. (2559). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ตามสภาพจริงของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธनिया เทียนคำศรี. (2557). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อออกแบบกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา. รมยสาร, 12(5), 103-115.
- นิภาพร ช่วยธานี. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่บูรณาการ สร้างข้อโต้แย้ง (6E+A) เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาทางสะเต็มของนักศึกษาปริญญาตรี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรพิมล สุขขาว. (2560). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับผังกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการวิเคราะห์ เรื่องภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พรพิไล เลิศวิชา. (2558). Roadmap....การพลิกโฉมโรงเรียน ป.1 อ่านออกเขียนได้ ใน 1 ปี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- พินสุดา ศิริรังธศรี. (2557). การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.).
- พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. (2557). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี ศิริจันทร์ชื่น. (2554). การพัฒนาโดยใช้การสอนแบบ Active Learning และการใช้ บทเรียนแบบ e- learning. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. (2564). แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- วรรณิ โสมประยูร. (2553). เทคนิคการสอนภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้าวิชาการ.
- ศิวกันท์ ปทุมสูติ. (2556). เด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ แก่ง่ายนิดเดียว (ใหม่). (พิมพ์ครั้งที่11). กรุงเทพมหานคร : นวสานส์การพิมพ์. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สถาบันวิทยาการการจัดการเรียนรู้. (2550). การสอนแบบ Brain-based Learning. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่. (2564). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2564.แพร่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). ชุดฝึกอบรมการวัดประเมินผลการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหกรณ์.
- อำนาจ เกษศรีไพร. (2558). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนด้านการอ่านออกภาษาไทย สำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาวิชาที่สอน. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Caine, R. N. & Caine, G. (1991). Making Connections : Teaching and the Human Brain. Menlo Park. CA: Innovative Learning.
- Castle, S. F. & Souunder, K. O. (2006). Do Professional Development School (PDSs) Make a Difference? A Comparative Study of PDS and Non-PDS Teacher Candidates. Journal of Teacher Education, 57 (1), 65-80.
- Jensen, E. (2008). Brain-Based Learning. 2 nd ed. Thousand Oaks CA: Corwin Press. Prater and Ferrara.
- Lauridsen, D. A. (2003). What are Teacher's Perceptions of the Curriculum Development Process? . Ohio: The Ohio State University.
- Oliva, P. F. (1982). Developing the Curriculum. New York: Harper Collins.
- Taba, H. (1962). Curriculum Development Theory and Practice. New York: Harcourt, Brace And World.
- Thomas, D. L. (2000). Curriculum Development for the Master Craftsman in the Printing, Newspaper and Packaging industries. Pretoria: University of South Africa.

การพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะ
การจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูอนุบาล*

DEVELOPMENT OF ASSESSMENT TOOLS ON COMPETENCES IN
ORGANIZING SCIENCE EXPERIENCES FOR PRESCHOOL TEACHERS

ภัสราไพ จ้อยเจริญ*

Pasrampai Choicharoen

ปณัฐชนน จารุชัยนิวัฒน์

Panutsorn Jaruchainiwat

ศิริเดช สุชีวะ

Siridej Sujiva

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: pasrampai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูอนุบาล 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูอนุบาล โดยใช้การวิจัยและพัฒนาที่มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การพัฒนาองค์ประกอบสมรรถนะและเครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ ฉบับต้นฉบับ ขั้นที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นที่ 3 การทดลองนำร่อง ผู้เข้าร่วมการวิจัยประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และครูอนุบาลโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 9 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความตรงเชิงเนื้อหาด้วยดัชนี IOC การหาค่าความเที่ยง และการวิเคราะห์เชิงบรรยาย ผลการวิจัย พบว่า 1. สมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูอนุบาล มีองค์ประกอบ 3 ด้าน 9 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านการออกแบบการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ และ 3) ด้านการประเมินผลการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ 2. เครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ เป็นชุดเครื่องมือที่ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เครื่องมือหลัก คือ แบบประเมินสมรรถนะการจัด

* Received 6 April 2023; Revised 28 April 2023; Accepted 30 April 2023

ประสบการณ์วิทยาศาสตร์ที่มีคุณภาพเหมาะสม สะดวกต่อการนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง (IOC = 1.00, ICC = .982) ส่วนที่ 2 เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบเครื่องมือหลัก ประกอบด้วยเครื่องมือ 5 ฉบับที่มีคุณภาพเหมาะสม สะดวกต่อการนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง ได้แก่ 1) แบบสังเกตการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ (IOC = 1.00) 2) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ (IOC = 1.00) 3) แบบบันทึกการศึกษาเอกสาร (IOC = 1.00) 4) แบบบันทึกพฤติกรรมและการสนทนา (IOC = 1.00) และ 5) แบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองในการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ (IOC = 0.90, $\alpha = .891$)

คำสำคัญ: เครื่องมือประเมินสมรรถนะ, สมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์, ครูอนุบาล

Abstract

This research article aimed to 1) study the components of competences in organizing science experiences for preschool teachers 2) create and examine the quality of the assessment tools on competences in organizing science experiences for preschool teachers. The research was carried out in 3 steps of research and development methodology which were step 1: developing the initial draft of components of the competences and assessment tools, step 2: quality examining by experts, and step 3: the pilot study. Participants consisted of 5 experts and 9 preschool teachers of schools under the Private Education Commission. The data were analyzed by content validity with IOC, reliability, and descriptive analysis. The research findings were 1. The components of competences in organizing science experiences consisted of 3 aspects, 9 indicators which were 1) designing of organizing science experiences had 3 indicators, 2) implementing of organizing science experiences had 3 indicators, and 3) evaluating of organizing science experiences had 3 indicators. 2. The set of assessment tools consisting of 2 parts: Part 1 the main tool was the competences in organizing science experiences assessment form, which was appropriate and practical (IOC = 1.00, ICC = .982), and Part 2 the tools used to collect data supporting the main tool consisted of 5 tools that were appropriate and practical, namely 1) classroom observation form (IOC = 1.00), 2) interview form (IOC = 1.00), 3) document study record form (IOC = 1.00), 4) teachers'

behavior and conversation record form (IOC = 1.00), and 5) self-efficacy in organizing science experiences assessment form (IOC = 0.90, α = .891).

Keywords: Competences Assessment Tools, Competences in Organizing Science Experiences, Reschool Teachers

บทนำ

ประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กวัยอนุบาลเกิดทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต ช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวและพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคม สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและเติบโตเป็นกำลังคนที่สำคัญของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) โดยคุณภาพครูเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ของเด็ก ครูที่สามารถบูรณาการความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์กับวิธีสอนทางวิทยาศาสตร์ได้จะสามารถถามคำถามที่เหมาะสมและมีความหมายกับเด็ก สามารถค้นหาหัวเรื่องและจัดกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับความสนใจและการพัฒนาของเด็กได้อย่างดี (Carlsen, W., 1991); (Garbett, D., 2003); (Tu, T., 2006) คุณลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ ที่หมายถึง ความสามารถของครูในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ วิธีคิด และความสามารถต่าง ๆ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ของเด็กวัยอนุบาล ให้เด็กได้พัฒนาตามเป้าหมายการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างเหมาะสมกับการพัฒนา (European Commission, 2013); (Zimmermann, M., 2011) จากการศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูอนุบาลไทย พบว่า ครูยังขาดความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง โดยมุ่งเน้นการสอนเนื้อหาผ่านการบอกเล่าที่ทำให้เด็กเรียนรู้แบบท่องจำ อีกทั้ง ครูหลีกเลี่ยงการตอบคำถามของเด็ก ซึ่งเป็นการปิดกั้นโอกาสของเด็กในการพัฒนาประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับวัย (กัญญ์วิมล สวัสดิ์สว่าง, 2558); (เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว, 2552) การพัฒนาสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ให้แก่ครูอนุบาลจึงมีความจำเป็น โดยควรมีการกำหนดตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ที่ชัดเจน และเครื่องมือประเมินสมรรถนะที่มีคุณภาพ เพื่อใช้เป็นเครื่องกำกับการพัฒนาครูให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมาย เนื่องจาก การประเมินสมรรถนะเป็นกลวิธีที่ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นที่ช่วยให้ครูทำความเข้าใจสมรรถนะของตนได้อย่างลุ่มลึก และช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปใช้กำหนดแนวทางการพัฒนาครูได้อย่างยั่งยืน การประเมินสมรรถนะจึงเป็นขั้นตอนแรกที่จะนำไปสู่การเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

ผู้วิจัยทบทวนเอกสารเกี่ยวกับการประเมินสมรรถนะครู พบว่า นิยามของ “สมรรถนะ” ที่นิยมใช้ในปัจจุบัน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคล ในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ในการทำงานหรือแก้ปัญหาจน ประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง เป็นพฤติกรรมการปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผล ได้ (ทิตนา แหมมณี, 2562); (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) การประเมินสมรรถนะ จึงเป็นการประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติที่เป็นองค์รวมของความรู้ พฤติกรรมการทำงาน และ เจตคติ มีวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายขึ้นอยู่กับสมรรถนะที่ต้องการประเมิน (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) การประเมินสมรรถนะครูควรใช้แบบสังเกตพฤติกรรมเป็น หลัก โดยมีแบบทดสอบและแบบรายงานตนเองเป็นส่วนประกอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการ ประเมินจากหลายแหล่งและมีความสมบูรณ์ นอกจากนี้ การกำหนดเกณฑ์การประเมิน สมรรถนะควรมีความชัดเจนและแบ่งเป็นระดับ เช่น อาจแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ สูงกว่า มาตรฐาน อยู่ในมาตรฐาน และต่ำกว่ามาตรฐาน และควรมีการรายงานผลการประเมินให้ครู ทราบ เพื่อใช้เป็นแนวทางจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) สรุปได้ว่า การประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์เป็นการประเมินพฤติกรรม ความสามารถที่เป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ และเจตคติในการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ ที่ควรใช้วิธีการ เครื่องมือและแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐานเชิง ประจักษ์และการสังเกตพฤติกรรม ควรให้ครูได้ประเมินตนเอง ควรกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ ชัดเจน ควรให้ครูได้ประเมินตนเอง และควรนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาครูต่อไป

การศึกษางานวิจัยในประเทศไทย พบงานวิจัยที่ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะที่เกี่ยวข้อง กับการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูอนุบาล จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยเรื่องรูปแบบ การพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพครูด้านการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย (เกษศิรินทร์ ศรีสัมฤทธิ์, 2556) และงานวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย (ยมนพร เอกปชชา, 2557) โดย สมรรถนะของครูที่ใช้ในงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องมีความสอดคล้องกัน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ เป็นการประเมินด้วยแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 2) ด้านทักษะ เป็นการประเมินด้วยแบบ ประเมินพฤติกรรมการออกแบบ วางแผน และจัดประสบการณ์ ที่มีเกณฑ์การให้คะแนนรูบริกส์ (Rubrics scoring) และ 3) ด้านคุณลักษณะส่วนตัวของครูและเจตคติต่อการจัดประสบการณ์ วิทยาศาสตร์ เป็นการประเมินด้วยแบบสอบถามหรือแบบประเมินเจตคติที่เป็นมาตรฐาน ประเมินค่า 5 ระดับ ทั้งนี้ ยังไม่พบงานวิจัยที่ระบุถึงการกำหนดองค์ประกอบสมรรถนะการจัด ประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูอนุบาลและเครื่องมือประเมินในแง่ของพฤติกรรมปฏิบัติที่

เป็นการนำผลรวมของความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และเจตคติไปประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับนิยามของสมรรถนะที่ได้นำเสนอข้างต้นโดยเฉพาะ

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาองค์ประกอบสมรรถนะการจัดประสบการณ์ วิทยาศาสตร์ และเครื่องมือประเมินสมรรถนะของครูอนุบาลในการจัดประสบการณ์ วิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินและพัฒนาครูให้เกิดผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงทั้งต่อครูและเด็กที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย โดยมีคำถามวิจัยว่า 1) องค์ประกอบของสมรรถนะในการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูอนุบาลเป็นอย่างไร และ 2) เครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์มีลักษณะเป็นอย่างไร และมีคุณภาพหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูอนุบาล
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development)

ผู้เข้าร่วมการวิจัย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาวิชาชีพครูโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านศึกษาศาสตร์ 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย 1 ท่าน ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนและผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษา 1 ท่าน และครูปฏิบัติการที่เชี่ยวชาญด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและมีประสบการณ์ในการพัฒนาวิชาชีพครูอนุบาล 1 ท่าน

2. ครูชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3 จำนวน 9 คน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นครูที่มีใบประกอบวิชาชีพครู ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนที่มีนโยบายการพัฒนาการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระดับอนุบาล จัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 และสามารถเข้าร่วมการวิจัยได้อย่างน้อยร้อยละ 80 ของกิจกรรมทั้งกระบวนการด้วยความสมัครใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ ฉบับดั้งเดิม และฉบับนําร่อง

2. แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาด้วยดัชนี IOC (Item Object Congruence) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

3. แบบบันทึกประจำวันของผู้วิจัย เป็นแบบบันทึกปลายเปิดใช้บันทึกข้อค้นพบในการใช้เครื่องมือประเมินฯ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาองค์ประกอบสมรรถนะและเครื่องมือประเมินฯ ฉบับดั้งเดิมดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะของครูจาก 3 แหล่งข้อมูล ได้แก่ สมรรถนะในการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี (Anders, Y. et al., 2018) สมรรถนะการศึกษาวิทยาศาสตร์ของครูชั้นประถมศึกษาตอนต้น (Briccia, V. & Carvalho, A. M. P., 2016) และสมรรถนะของครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กอายุ 4 - 8 ปี (Studhalter, U. T., 2017) จากนั้น นำองค์ประกอบสมรรถนะจาก 3 แหล่งมาสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูอนุบาลที่ใช้ในงานวิจัยนี้

1.2 นำนิยามของสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์และองค์ประกอบสมรรถนะจากข้อ 1.1 มาสังเคราะห์นิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ย่อย แล้วกำหนดเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัย

1.3 ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างเครื่องมือจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ จากนั้น กำหนดโครงสร้างและรูปแบบของเครื่องมือ สร้างเครื่องมือตามโครงสร้างและรูปแบบที่กำหนด แล้วเขียนคำชี้แจงในการใช้เครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดำเนินการโดยนำองค์ประกอบสมรรถนะและเครื่องมือประเมินฯ ฉบับดั้งเดิม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้แบบประเมินดัชนี IOC และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือประเมินฯ ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เป็นฉบับนาร่อง

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองนาร่อง ดำเนินการดังนี้

3.1 ทดลองนาร่อง ด้วยการนำเครื่องมือประเมินฯ ฉบับนาร่องไปเก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินครูรายบุคคล ท่านละ 1 ครั้ง โดยมีผู้ช่วยวิจัย 1 ท่านที่มีคุณสมบัติเทียบเคียงกับผู้วิจัย คือ จบการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูอนุบาลและการสอนเด็กวัยอนุบาล ระหว่างการทดลองนาร่อง ผู้วิจัยบันทึกข้อสังเกตและข้อค้นพบเกี่ยวกับความเหมาะสมของการใช้เครื่องมือประเมินฯ ลงในแบบบันทึกประจำวัน

3.2 ทบทวนข้อมูลที่บันทึกในแบบบันทึกประจำวัน และแลกเปลี่ยนประเด็นที่สังเกตพบจากการใช้เครื่องมือฯ กับผู้ช่วยวิจัย วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ แล้วปรับปรุงแก้ไข

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาขององค์ประกอบสมรรถนะและเครื่องมือประเมินฯ ฉบับดั้งเดิม โดยหาค่าดัชนี IOC ซึ่งค่าที่เหมาะสมต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

2. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและประเด็นที่พบจากการทดลองนำร่อง โดยใช้การวิเคราะห์เชิงบรรยาย

3. หาค่าความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater reliability) ของแบบประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass Correlation Coefficient: ICC) ด้วยโปรแกรม IBM SPSS Statistics 22.0

4. หาค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) ของแบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองในการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ โดยใช้วิธีแอลฟาของครอนบาค ด้วยโปรแกรม IBM SPSS Statistics 22.0

ผลการวิจัย

1. สมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูอนุบาล มีองค์ประกอบ 3 ด้าน 9 ตัวบ่งชี้ ดังแสดงในตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะมีความสอดคล้อง ครอบคลุมกับสมรรถนะที่ต้องการประเมิน โดยมีค่า IOC = 1.00

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูอนุบาล

สมรรถนะการจัดประสบการณ์ วิทยาศาสตร์	ตัวบ่งชี้
1. การออกแบบการจัดประสบการณ์ วิทยาศาสตร์	1.1 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 1.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 1.3 การจัดทำหน่วยและแผนการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์
2. การจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์	2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 2.2 การจัดสื่อและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 2.3 การจัดบรรยากาศการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
3. การประเมินผลการจัดประสบการณ์ วิทยาศาสตร์	3.1 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 3.2 การประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ วิทยาศาสตร์ 3.3 การสะท้อนคิดและการพัฒนาตนเองในการจัดประสบการณ์ วิทยาศาสตร์

2. เครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูอนุบาล มีลักษณะเป็นชุดเครื่องมือ ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

2.1 เครื่องมือประเมินหลัก คือ แบบประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมและข้อมูลหลักฐานในสภาพจริงที่ใช้เกณฑ์การให้คะแนนรูบริกส์ โครงสร้างของแบบประเมินประกอบด้วยเกณฑ์การประเมินทั้งหมด 9 ข้อ สำหรับประเมิน 9 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ละ 1 ข้อ ทุกข้อมีน้ำหนักในการประเมินเท่ากัน ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ประเด็นการประเมิน เกณฑ์การประเมิน และลักษณะแบบประเมินสอดคล้อง ครอบคลุมกับสมรรถนะที่ต้องการประเมิน โดยมีค่า IOC = 1.00 ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มเรื่องการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัยลงในประเด็นการประเมินด้านการออกแบบการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ให้ชัดเจนขึ้น เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองนำร่อง พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (ICC) ด้านการออกแบบการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ เท่ากับ .985 ด้านการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ เท่ากับ .975 ด้านการประเมินผลการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ เท่ากับ .963 และภาพรวมทั้งหมดเท่ากับ .982 แสดงว่า มีค่าความเที่ยงระหว่างผู้ประเมินอยู่ในระดับสูงมาก หมายความว่า แบบประเมินมีคุณภาพ ถึงแม้ว่าผู้ใช้เครื่องมือฉบับนี้จะไม่ใช่ผู้สร้างเครื่องมือ ก็จะสามารถใช้เครื่องมือฉบับนี้ในการประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูได้ แบบประเมินที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นเกณฑ์การประเมินจำนวน 9 ข้อ เกณฑ์ประเมินแต่ละข้อมีส่วนประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวบ่งชี้ ส่วนที่ 2 ตัวบ่งชี้ย่อย จำนวน 4 ตัว และแบบแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลตัวบ่งชี้ย่อย ส่วนที่ 3 เกณฑ์การประเมินระดับสมรรถนะของตัวบ่งชี้นั้นๆ ที่เป็นเกณฑ์การให้คะแนนรูบริกส์ 5 ระดับ ดังตัวอย่างแสดงในภาพที่ 1 และตอนที่ 2 เป็นแบบบันทึกคะแนน รวมถึงเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนรวม ที่แบ่งเป็นระดับสมรรถนะเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับเริ่มต้น ระดับพื้นฐาน ระดับก้าวหน้า และระดับเชี่ยวชาญ

3. ด้านการประเมินผลการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์

ตัวบ่งชี้ 3.1 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คือ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำหลักฐานการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ของเด็กรายบุคคลไปใช้เสริมสร้างหรือต่อยอดการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ให้แก่เด็ก

ตัวบ่งชี้ย่อย	แบบแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล	
	วิธีการ	เครื่องมือ
1. เก็บรวบรวมข้อมูลและหลักฐานการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ของเด็กรายบุคคล โดยใช้วิธีการและแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย	1) วิเคราะห์แผนการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ และแบบบันทึกพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	แบบบันทึกการศึกษาเอกสาร
2. ให้เด็กมีส่วนร่วมในการประเมินการทำกิจกรรมของตนเองกับขั้นตอนการสืบสอบที่กำหนดไว้ โดยใช้การบอกเล่า วาดภาพ หรือแสดงท่าทางพร้อมบอกเหตุผล	2) สังเกตชั้นเรียน	- วิดีทัศน์ - แบบสังเกต
3. เปิดโอกาสให้เด็กสะท้อนคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยการบอกสิ่งที่ต้องการทำให้ดีขึ้น	3) ครูประเมินตนเอง	แบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเอง
4. ให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมและคุณภาพผลงานแก่เด็กโดยใช้การสื่อสารเชิงบวก	4) สัมภาษณ์	แบบสัมภาษณ์

เกณฑ์การประเมินระดับสมรรถนะ				
ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4	ระดับ 5
ไม่ปรากฏตัวบ่งชี้ย่อย ข้อ 1 - 4	ปรากฏตัวบ่งชี้ย่อย ข้อ 1 - 4 จำนวน 1 ข้อ	ปรากฏตัวบ่งชี้ย่อย ข้อ 1 - 4 จำนวน 2 ข้อ	ปรากฏตัวบ่งชี้ย่อย ข้อ 1 - 4 จำนวน 3 ข้อ	ปรากฏตัวบ่งชี้ย่อย ข้อ 1 - 4 ครบทุกข้อ

ภาพที่ 1 ตัวอย่างเกณฑ์การประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์
ด้านที่ 3 การประเมินผลการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 การประเมิน
พัฒนาการและการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบเครื่องมือประเมินหลักประกอบด้วยเครื่องมือ 5 ฉบับ ได้แก่

2.2.1 แบบสังเกตการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ประเด็นการสังเกตและลักษณะแบบสังเกตสอดคล้อง ครอบคลุมกับสมรรถนะที่ต้องการประเมิน โดยมีค่า IOC = 1.00 เมื่อนำไปทดลองนำร่อง พบว่า มีความเหมาะสม สะดวกต่อการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง แบบประเมินสังเกตที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว มีประเด็นในการสังเกตชั้นเรียน ดังนี้ 1) การออกแบบการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ มี 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ การเตรียมการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ และการทำงานร่วมกับเพื่อนครู 2) การจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ มี 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ กายภาพของห้องเรียน กิจกรรมการจัดประสบการณ์ พฤติกรรมครู และพฤติกรรมเด็ก และ 3) การประเมินผลการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ มี 2 ประเด็นย่อย

ได้แก่ การประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์

2.2.2 แบบสัมภาษณ์ครูอนุบาลเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย แนวคำถามถึงโครงสร้างเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทักษะ และคุณลักษณะที่ครูใช้ในการออกแบบ การจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ และการประเมินผลการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ จำนวน 30 ข้อ พื้นที่การบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ข้อคำถามและลักษณะแบบสัมภาษณ์สอดคล้อง ครอบคลุมกับสมรรถนะที่ต้องการประเมิน โดยมีค่า IOC = 1.00 ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะว่า ควรถามในประเด็นทั่วไปก่อนแล้วจึงถามเกี่ยวกับตัวครู เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองนำร่อง พบว่า ควรใช้แบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติมจากการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีอื่น ๆ แทนการใช้เก็บข้อมูลในภาพรวม ดังนั้น จึงปรับข้อคำถามให้เป็นแนวคำถามเชิงลึก ที่สามารถดัดแปลงให้เหมาะสมกับข้อมูลขั้นต้นของครูแต่ละท่าน พร้อมทั้งปรับแก้ภาษาให้เข้าใจง่ายและกระชับขึ้น ข้อคำถามจึงลดลงเหลือคำถามหลัก 8 ข้อ ดังแสดงในภาพที่ 2.

แนวคำถามสัมภาษณ์ครูอนุบาลเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์

1. ตามความเข้าใจของท่านวิทยาศาสตร์คืออะไร
2. ท่านรู้สึอย่างไรกับการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ และรู้สึอย่างไรเมื่อต้องจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์
3. ท่านดำเนินการออกแบบวางแผนการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์อย่างไร
4. แผนการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของท่านมีองค์ประกอบอะไรบ้าง แต่ละองค์ประกอบมีลักษณะอย่างไร และทำไมจึงออกแบบเช่นนั้น
5. ท่านทำอย่างไรในการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ เป็นไปตามที่วางแผนหรือไม่ อย่างไร
6. ท่านมีความคาดหวังในผลลัพธ์การจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์อย่างไร
7. ท่านตรวจสอบประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์อย่างไร ท่านพิจารณาข้อมูลใดบ้าง เหตุใดท่านจึงให้ความสำคัญกับข้อมูลดังกล่าว
8. ท่านคิดว่าตนเองจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ เพราะเหตุใด

ภาพที่ 2 แนวคำถามสัมภาษณ์ครูอนุบาลเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์

2.2.3 แบบบันทึกการศึกษาเอกสาร เป็นแบบบันทึกปลายเปิด ใช้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารของครูที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ เช่น หลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดประสบการณ์ บันทึกหลังสอน แบบบันทึกพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ภาพถ่าย บันทึกการประชุม ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ประเด็นการบันทึกและลักษณะแบบบันทึกมีความเหมาะสม โดยมีค่า IOC = 1.00 เมื่อนำไปทดลองนำร่อง พบว่า มีความเหมาะสม สะดวกต่อการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

2.2.4 แบบบันทึกพฤติกรรมและการสนทนา เป็นแบบบันทึกปลายเปิด ใช้รวบรวมข้อมูลจากวิดีโอทัศน์และการบันทึกเสียงระหว่างการประชุมภายในโรงเรียนหรือการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ประเด็นการบันทึกและลักษณะแบบบันทึกมีความเหมาะสม โดยมีค่า IOC = 1.00 เมื่อนำไปทดลองนำร่อง พบว่า มีความเหมาะสม สะดวกต่อการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

2.2.5 แบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองในการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต ใช้สำหรับให้ครูประเมินตนเอง มีข้อคำถามทั้งหมด 36 ข้อ แบ่งเป็นคำถามสำหรับการประเมินสมรรถนะ 3 ด้าน ด้านละ 12 ข้อ โดยเป็นข้อคำถามเชิงบวก 18 ข้อ และข้อคำถามนิเสธ 18 ข้อ ทุกข้อคำถามมีน้ำหนักในการประเมินเท่ากัน ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ข้อคำถามสอดคล้อง ครอบคลุมกับสมรรถนะที่ต้องการประเมิน โดยมีค่า IOC = 0.90 ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะว่า ควรปรับข้อคำถามให้ครอบคลุมกรณีที่โรงเรียนมีครู 1 ท่าน และควรปรับให้มี 1 ประเด็นในแต่ละข้อคำถาม เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองนำร่อง พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α) ด้านการออกแบบการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ เท่ากับ .747 ด้านการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ เท่ากับ .792 ด้านการประเมินผลการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ เท่ากับ .720 และภาพรวมทั้งหมดเท่ากับ .891 แสดงว่า มีค่าความเที่ยงอยู่ในระดับสูง เหมาะสมกับการนำไปใช้

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม สอดคล้อง ครอบคลุมกับสมรรถนะที่ครูอนุบาลควรมี โดยผลการตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่า IOC = 1.00 เนื่องจาก องค์ประกอบสมรรถนะ 3 ด้าน คือ ด้านการออกแบบการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ ด้านการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ และด้านการประเมินผลการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ เป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงความสามารถของครูในการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ คุณลักษณะและเจตคติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์อย่างเป็นองค์รวมในการส่งเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้แก่เด็กวัยอนุบาล ซึ่งมีความสอดคล้องกับนิยามของสมรรถนะที่เป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงานหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) อีกทั้ง องค์ประกอบทั้ง 3 ด้านยังเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ทุกระดับ ดังที่ พิมพันธ์ เดชะคุปต์และพเยาว์ ยินดีสุข ได้ระบุว่า ระบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 3 ส่วนที่

ครูควรทำความเข้าใจและปฏิบัติตามเพื่อให้การเรียนการสอนราบรื่นและเด็กเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ 1) การเตรียมการจัดการเรียนรู้และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 2) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้เตรียมไว้และใช้เทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพ และ 3) การประเมินผลการเรียนของเด็กและการสอนของครู (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข, 2548) เช่นเดียวกันกับที่ กุลิสรา จิตรชญาวนิช ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การศึกษารายละเอียดของหลักสูตร 2) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเป็นเป้าหมายสำหรับการเตรียมเนื้อหาวิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลให้สอดคล้องกัน 3) การจัดการเรียนรู้โดยเลือกวิธีการและสื่อการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล เพื่อให้ทราบว่าเด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งครูสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในพัฒนาการจัดการเรียนรู้ครั้งต่อไป (กุลิสรา จิตรชญาวนิช, 2562)

2. เครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ มีคุณภาพเหมาะสมสอดคล้อง ครอบคลุมกับสมรรถนะที่ต้องการประเมิน และสะดวกต่อการนำไปใช้ได้จริง เนื่องจาก เป็นชุดเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐานได้อย่างหลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ใช้ในการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้สร้างแบบวัดในการประเมินสมรรถนะของครู เพราะการใช้แบบวัดมักจะได้ข้อมูลเพียงมิติด้านความรู้ความเข้าใจ แต่การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตชั้นเรียนและพฤติกรรมของครู การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร การให้ครูประเมินตนเอง จะทำให้ได้ข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจไปพร้อมกับข้อมูลด้านบุคลิกภาพ ความเชื่อ วิธีคิด ความสามารถของครูได้ละเอียด ตรงตามสภาพจริง และเห็นความเชื่อมโยงของข้อมูลเหล่านั้นได้มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ระบุว่า สมรรถนะเป็นคุณลักษณะที่ซับซ้อน มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่หลากหลายประกอบอยู่ ดังนั้น การประเมินสมรรถนะต้องใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์พิจารณาของสมรรถนะแต่ละด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) และสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ระบุว่า การประเมินสมรรถนะควรบูรณาการสมรรถนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน ไม่ประเมินแยกหน่วยย่อย แม้ว่ากรอบสมรรถนะจะกำหนดแยกเป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้แต่ละด้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) นอกจากนี้ เครื่องมือแต่ละฉบับมีลักษณะเฉพาะที่ทำให้มีคุณภาพ ดังนี้

2.1 แบบประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ (IOC = 1.00, ICC = .982) เป็นเกณฑ์การประเมินรูบริกส์ที่มีรายละเอียดพฤติกรรมของแต่ละตัวบ่งชี้แยกขอบเขตจากกันอย่างชัดเจน สอดคล้องกับลักษณะเกณฑ์การให้คะแนนรูบริกส์ที่ดี ที่

ประกอบด้วย การมีความตรงหรือมีประเด็นการประเมินที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการประเมิน การไต่ระดับคุณภาพพฤติกรรมที่จะประเมินเป็น 3 – 5 ระดับ โดยระบุคำอธิบายความหมายของเกณฑ์แต่ละระดับอย่างเฉพาะเจาะจง มีเกณฑ์การให้คะแนนที่มีความต่อเนื่องและมีความแตกต่างของแต่ละระดับเท่ากัน เพื่อให้ง่ายต่อผู้ประเมินในการตัดสินใจให้คะแนนและง่ายต่อผู้รับประเมินในการตรวจสอบและทำความเข้าใจผลการประเมินที่ตนได้รับ รวมทั้งการมีความเที่ยงตรง คือ ไม่ว่าผู้ประเมินคนใดใช้เกณฑ์การประเมินนี้ก็สามารถตีความและให้คะแนนได้ตรงกัน (California Country Superintendents Educational Services Association Arts Initiative, 2014)

2.2 แบบสังเกตการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ (IOC = 1.00) มีการระบุประเด็นการสังเกตลงในเครื่องมือ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สังเกตมองหาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูได้อย่างมีเป้าหมาย สอดคล้องกับหลักการสร้างแบบสังเกตที่กำหนดว่า ควรแยกปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมที่จะสังเกตเป็นประเด็น ๆ ให้ครอบคลุมตัวแปรทั้งหมด เพื่อให้ง่ายและชัดเจนต่อการสังเกต (ถาวร ทิศทองคำ, 2559)

2.3 แบบสัมภาษณ์ (IOC = 1.00) มีการกำหนดแนวคำถามที่สามารถดัดแปลงให้เหมาะสมกับข้อมูลของครูแต่ละท่าน ทำให้ผู้สัมภาษณ์เข้าถึงข้อมูลเชิงลึกในลักษณะของความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อ และความรู้สึกนึกคิดของครูเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ได้อย่างยืดหยุ่น เนื่องจาก การตั้งคำถามอย่างยืดหยุ่นจะทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้คำตอบได้อย่างอิสระ จึงเหมาะสำหรับใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับแนวความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกที่อยู่ในระดับลึก (จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, 2558)

2.4 แบบบันทึกการศึกษาเอกสาร (IOC = 1.00) มีหัวข้อการบันทึกข้อมูลทั่วไปของเอกสารที่ศึกษาอย่างละเอียด ที่จะช่วยให้ผู้วิจัยจัดเก็บสารสนเทศได้อย่างเป็นระบบสะดวกต่อการเข้าถึงและเรียกใช้ข้อมูลภายหลัง เนื่องจาก การจัดระบบข้อมูลการวิจัยมีความจำเป็นต่อนักวิจัย ในการช่วยป้องกันปัญหาข้อมูลสูญหาย การเสียเวลาในการค้นหาเอกสารข้อมูล หรือการจัดทำข้อมูลขึ้นใหม่ ทำให้นักวิจัยใช้งานข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กัญจนวลัย นนทแก้ว แฟร์รี่ และจำเนียร จวงตระกูล, 2564)

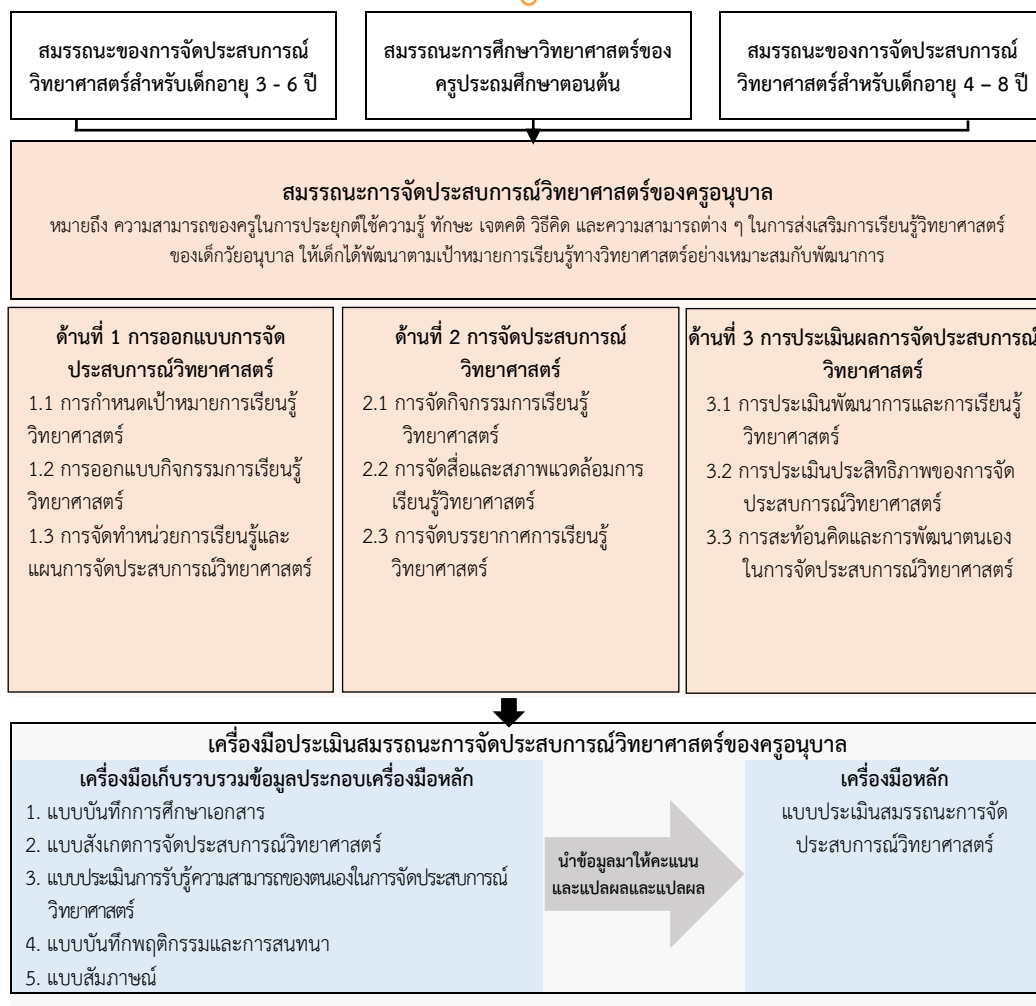
2.5 แบบบันทึกพฤติกรรมและการสนทนา (IOC = 1.00) เป็นแบบบันทึกปลายเปิดที่ผู้บันทึกสามารถเขียนบรรยายข้อมูลที่พบในสถานการณ์จริงได้อย่างอิสระ ทำให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดและมีความเฉพาะเจาะจงสามารถนำไปใช้อธิบายสมรรถนะของครูประกอบข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือฉบับอื่น ๆ เนื่องจาก แบบบันทึกเหตุการณ์แบบปลายเปิดมีประโยชน์สำหรับใช้ในการสังเกตที่ไม่เป็นทางการ เป็นเครื่องมือที่ทำให้มีชุดเรื่องเล่า เพื่อใช้ทำความเข้าใจบุคลิกภาพ พฤติกรรม และปฏิกิริยาของครูที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี (Bentzen, W. R., 2009)

2.6 แบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองในการจัดประสบการณ์ วิทยาศาสตร์ (IOC = 0.90, α = .891) มีการใช้ข้อคำถามทั้งทางบวกและทางลบที่จัดเรียง แบบสุ่มโดยใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการมากเกินไป และการใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับเป็น ทิศทางเดียวกันทั้งฉบับ เป็นลักษณะของแบบประเมินที่ครุคุ้นเคย สอดคล้องกับวิธีการสร้าง แบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองที่กำหนดว่า นิยมใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต ควรใช้ข้อคำถามที่วัดความรู้สึกของผู้ตอบต่อเป้าหมายการวัด โดย เป็นไปได้ทั้งคำถามทางบวกและทางลบที่ไม่สร้างความหนักใจให้กับผู้ตอบ และควรใช้คำที่ง่าย ต่อการทำความเข้าใจของผู้ตอบ (ณัฐภรณ์ หลาวทอง, 2559) เพื่อช่วยป้องกันความสับสนใน การตอบแบบประเมิน ทำให้มั่นใจได้ว่าครูตอบแบบประเมินตามความรู้สึกจริงของตน

องค์ความรู้ใหม่

การสังเคราะห์สมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ได้องค์ประกอบ 3 ด้าน 9 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ด้านที่ 1 การออกแบบการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1.1 การ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 1.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 1.3 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ ด้านที่ 2 การจัด ประสบการณ์วิทยาศาสตร์ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ 2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 2.2 การจัด สื่อและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 2.3 การจัดบรรยากาศการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และด้านที่ 3 การประเมินผลการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ 3.1 การประเมิน พัฒนาการและการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 3.2 การประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ วิทยาศาสตร์ 3.3 การสะท้อนคิดและการพัฒนาตนเองในการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ ซึ่ง องค์ประกอบสมรรถนะดังกล่าวประเมินได้ด้วยเครื่องมือประเมินที่ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ เครื่องมือหลัก คือ แบบประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ และเครื่องมือเก็บ รวบรวมข้อมูล 5 ฉบับ ได้แก่ แบบบันทึกการศึกษาเอกสาร แบบสังเกตการจัดประสบการณ์ วิทยาศาสตร์ แบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองในการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ แบบบันทึกพฤติกรรมและการสนทนา และแบบสัมภาษณ์

**ภาพที่ 3 การพัฒนาองค์ประกอบสมรรถนะและเครื่องมือประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์
วิทยาศาสตร์ของครูอนุบาล**

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูอนุบาล มีองค์ประกอบ 3 ด้าน 9 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ด้านการออกแบบการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ มี 3 ตัวบ่งชี้ ด้านการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ มี 3 ตัวบ่งชี้ และด้านการประเมินผลการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ มี 3 ตัวบ่งชี้ เครื่องมือประเมินฯ ประกอบด้วย เครื่องมือหลัก คือ แบบประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ และเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล 5 ฉบับ ได้แก่ แบบสังเกตการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการศึกษาเอกสาร แบบบันทึกพฤติกรรมและการสนทนา และแบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองใน

การจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ เครื่องมือทุกฉบับมีคุณภาพ สะดวกต่อการนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง เหมาะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ หรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ประเมินสมรรถนะของครูประจำการชั้นอนุบาลในระดับโรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรการพัฒนาครู และการกำกับติดตามการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่อง ทั้งนี้ การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบประเมินสมรรถนะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์และแบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองในการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) หรือองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) การศึกษาคุณภาพเครื่องมือประเมินฯ กับครูชั้นอนุบาลของโรงเรียนสังกัดอื่น เพื่อให้ได้ผลการพัฒนาเครื่องมือที่ครอบคลุมมากขึ้น รวมถึง การนำไปพัฒนาต่อยอดให้เป็นเครื่องมือมาตรฐานเพื่อใช้ในวงกว้างต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก รุ่นที่ 21 ตามสัญญาสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เลขที่ PHD/0048/2561 ที่สนับสนุนทุนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กัญจนวลัย นนทแก้ว แพร่รี และจำเนียร จวงตระกูล. (2564). การจัดการข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 15(2), 1-12.
- กัญณัฐ สวัสดิ์สว่าง. (2558). เร่งพัฒนาครูปฐมวัย-ประถมประยุกต์สอนวิทย์แบบง่าย. เรียกใช้เมื่อ 23 เมษายน 2566 จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9580000045140>
- กุลิศรา จิตรขญาวนิช. (2562). การจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษศิรินทร์ ศรีสัมฤทธิ์. (2556). รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพครูด้านการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2558). เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 12(58), 13-24.
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2559). การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ถาวร ทิศทองคำ. (2559). ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยที่มีคุณภาพ. เรียกใช้เมื่อ 23 เมษายน 2566 จาก <https://www.thonburi-u.ac.th/km/6.pdf>
- ทศนา แหมมณี. (2562). 10 สมรรถนะหลัก ปั่นเด็กไทยฉลาดรู้ อยู่ดีมีสุข มีความสามารถสูง และใส่ใจสังคม. เรียกใช้เมื่อ 23 เมษายน 2566 จาก https://www.thaiedreform.org/wp-content/uploads/2019/08/Core_competency_09.pdf
- เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว. (2552). 5 แนวทางสอนคิด เต็ม "วิทย์" ให้เด็กอนุบาล. เรียกใช้เมื่อ 23 เมษายน 2566 จาก <https://www.moe.go.th/5-แนวทางสอนคิด-เต็ม-วิทย์>
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข. (2548). วิธีวิทยาการสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ยมนพร เอกปัทมา. (2557). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษาและการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). สพฐ.สั่งจรขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ. เรียกใช้เมื่อ 3 มีนาคม 2566 จาก https://drive.google.com/file/d/0B6NDSD_P_zqTLTZSckRzc3ZCXzg/view?resourcekey=0-Fx1xQQemJufwgqcUdUvQEw
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). หลักสูตรพัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์และครูผู้สอนในการสร้างเครื่องมือประเมินสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เรียกใช้เมื่อ 3 มีนาคม 2566 จาก http://reo9.obec.in.th/gis/eoffice/57000001tbl_datainformation/20190822161252onCCXj8.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). รายงานการวิจัยสมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานผลการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นสำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี่.
- Anders, Y. et al. (2018). Early Science Education – Goals and Process-Related Quality Criteria for Science Teaching. Germany: Verlag Barbara Budrich.
- Bentzen, W. R. (2009). Seeing Young Children: A Guide to Observing and Recording Behavior. (6th edition). New York: Thomson Delmar Learning.
- Briccia, V. & Carvalho, A. M. P. (2016). Teacher competencies and training for science education in the early years of elementary school. Revista Ensaio Belo Horizonte, 18(1), 1-22.

- California Country Superintendents Educational Services Association Arts Initiative. (2014). What is a rubrics? Retrieved March 12, 2023, from https://ccsesaarts.org/wp-content/uploads/2014/11/Module11_Handout_5-What-is-a-Rubric.pdf
- Carlsen, W. (1991). Effects of new biology teachers' subject-matter knowledge on curricular planning. *Science Education*, 75(6), 631-647.
- European Commission. (2013). Supporting Teacher Competence Development for Better Learning Outcomes. Retrieved March 3, 2023, from http://ec.europa.eu/education/policy/school/doc/teachercomp_en.pdf
- Garbett, D. (2003). Science Education in Early Childhood Teacher Education: Putting Forward a Case to Enhance Student Teachers' Confidence and Competence. *Research in Science Education*, 33(4), 467-481.
- Studhalter, U. T. (2017). Teachers' Competence and Professional Development in Early Science Education. In Doctoral Thesis in Sciences. ETH Zurich university.
- Tu, T. (2006). Preschool science environment: what is available in a preschool classroom? *Early Childhood Education Journal*, 33(4), 245-251.
- Zimmermann, M. (2011). Naturwissenschaftliche Bildung im Kindergarten. Eine integrative Längsschnittstudie zur Kompetenzentwicklung von Erzieherinnen (A Longitudinal Study on the Development of Competence for Early Science Education). In H. Niedderer, H. Fischler, & E. Sumfleth (Eds.). *Studien zum Physik- und Chemielernen*. Band 128. Berlin: Logos.

แนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการ ของลูกค้าในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล*

GUIDELINES FOR EDUCATIONAL BUSINESS MARKET DEVELOPMENT IN RESPONSE TO CUSTOMER'S NEEDS IN DIGITAL ECONOMY

พระมหาพิชัย วรภาณี*

Pramahapichai Warapanee

พระครูปลัดปัญญาวรรณ (हरषा निधुन्यकर)

Phrakhrupalad Panyavoravat (Hansa Nithiboonyakonr)

สมบัติ วงศ์กำแหง

Sombat Wongkamhaeng

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

*Corresponding author E-mail: pichai@ibsc.mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและผู้บริโภคทางการศึกษาในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล 2) เพื่อศึกษาความต้องการของผู้บริโภคในกลุ่มภาคีเครือข่ายของวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล 3) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่แนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาในการสนองตอบความต้องการของกลุ่มลูกค้ากลุ่มผู้บริโภคทางการศึกษาในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี พบว่า การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 115 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาความต้องการของลูกค้าและผู้บริโภคทางการศึกษาในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล พบว่า การพัฒนาหลักสูตรควรมีการพัฒนาทุก ๆ 2 ปี หรือทุก 3 ปี 2) องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยได้แก่ 2.1) ความต้องการการของลูกค้าและผู้บริโภคทางการศึกษาในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22.$, $S.D = 0.35$) 2.2) แนวทางการพัฒนา พบว่า

มี 3 แนวทาง คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรควรมีการพัฒนาทุก ๆ 2 ปี หรือทุก 3 ปี ควรมีหลักสูตรระยะสั้น 1 ปี 2 ปี หรือ 3 ปี 2) การสร้างแพลตฟอร์มให้เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ 3) พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัย 2.3 นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ พบว่า 1) วิทยาลัยจัดการศึกษาหลักสูตร 1 ปี 2 ปี 3 ปี 2) มีแพลตฟอร์มให้เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ 3) พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัย

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ตลาดธุรกิจทางการศึกษา, เศรษฐกิจดิจิทัล

Abstract

This research aimed 1) to study a guideline of development for educational business market in response to customer's needs in the digital economic age, 2) to examine needs of consumers in the network of International Buddhist College in the digital economic age, and 3) to present new know-how of a guideline for educational business market in response to educational consumers in the digital economic age. This study in a mixed-method research. For quantitative research, data were collected from 115 samples, and the research instrument included a questionnaire. Data were analyzed with a package program, and statistics employed included mean and standard deviation. Meanwhile, the qualitative research was conducted with an in-depth interview with 30 key informants. The research instrument was an interview form, and data were analyzed descriptively. The findings revealed that 1. The study of educational customer's and consumer's needs in the digital economic age revealed that the courses should be developed every 2 or 3 years. 2. New know-how from the research is as follows 2.1 The needs of educational consumers and customers in the digital economic age, according to the respondents, were generally at high level ($\bar{X}=4.22, S.D=0.35$) 2.2 The guideline of development can be divided into 3 ways including 1) development of courses in every 2 or 3 years, with short-term courses of 1 year, 2 years or 3 years, 2) creation of a platform as the center of learning, and 3) the instruction modernization. 2.3 The presentation of new know-how is found that 1) The college provides 1-year, 2-year, 3-year curriculum. 2) A platform as the center of learning 3) The instruction is modernized

Keywords: Guideline of Development, Educational Business Market, Digital Economy

บทนำ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาของชาติในมาตรา 22 คือให้ยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญในการเรียนรู้ในกระบวนการจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพกำหนดให้การจัดกระบวนการเรียนรู้จะต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและตามความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลการจัดการกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นและทำเป็นรักการอ่านใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวจะทำให้เกิดประสิทธิภาพได้จริงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ ที่ทันสมัยและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) และเทคโนโลยีทางการศึกษามาประยุกต์ใช้เพื่อสนับสนุนในการจัดการศึกษาและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540)

ในด้านเทคโนโลยีที่จะเข้ามาเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่ทำให้การจัดการข้อมูลไร้ขอบเขตไร้ขีดจำกัดไร้ตัวกลางในการสื่อสารนั่นก็คือบล็อกเชน (Blockchain) แม้จะเป็นศัพท์ใหม่ แต่น่าจะเริ่มคุ้นหูหลาย ๆ คนกันบ้างแล้วโดยเฉพาะคนที่ติดตามเทคโนโลยีและธุรกรรมยุคดิจิทัล เพราะบล็อกเชนคือเทคโนโลยีตัวช่วยด้านความปลอดภัย (Security) และความน่าเชื่อถือ (Trust) ในการทำธุรกรรมการเงินโดยไม่ต้องอาศัยคนกลาง เช่น การโอนเงินระหว่างประเทศของธุรกิจแบบ B2B (Business to Business) สามารถโอนโดยไม่ต้องแปลงสกุลเงินได้เลย บุคคลทั้งสองฝั่งสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ แม้บุคคลทั้งสองจะไม่เคยรู้จักกันมาก่อน บล็อกเชนจึงเหมาะแก่การนำไปประยุกต์ใช้กับการทำธุรกรรมออนไลน์ หรือ FinTech เช่น การรับ จ่าย โอน หรือวิเคราะห์ข้อมูลหุ้นเพื่อตัดสินใจลงทุนบนออนไลน์ ซึ่งมีทั้งความสะดวก ปลอดภัย รวดเร็ว และสำคัญที่สุด คือ ประหยัดค่าใช้จ่ายทุกหน่วยงานทุกองค์กรใหญ่ ๆ ในประเทศไทยได้เริ่มนำเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) นำมาใช้ในองค์กรของตนเองได้แก่ สถาบันทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ หรือแม้แต่องค์กรทางการศึกษา ในโลกยุคเศรษฐกิจดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดอย่างรวดเร็วจากบทบาทของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งทำให้ธุรกิจอุตสาหกรรมยุคใหม่มีการติดต่อสื่อสารแบบไร้พรมแดนซึ่งมีการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของโลกเคลื่อนไหวหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศหนึ่งย่อมมีผลต่อเศรษฐกิจอีกประเทศหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และไม่เพียงส่งผลเชื่อมโยงจากประเทศสู่ประเทศหากยังสามารถส่งผลเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคสู่ภูมิภาคของโลกด้วยเช่นกัน แนวโน้มเศรษฐกิจโลกในปี พ.ศ.2050 ทั้งประเทศที่มีขนาดใหญ่ตั้งแต่สหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป จีน ญี่ปุ่น และอีกหลายประเทศที่กำลังมีการเติบโต

ทางเศรษฐกิจ และคาดการณ์ว่าข้าวอำนาจเศรษฐกิจโลกจะย้ายจากกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วมาสู่กลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ E7 ได้แก่ จีน อินเดีย บราซิล รัสเซีย อินโดนีเซีย เม็กซิโกและตุรกี กลายเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญในการเติบโตของเศรษฐกิจจากปัจจัยสนับสนุนภายในของแต่ละประเทศเป็นแรงผลักดันโดยเฉพาะจีนและอินเดียจะมีประชากรที่มีรายได้สูงขึ้นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการอุปโภคบริโภคเชิงคุณภาพของชนชั้นกลางโดยโครงสร้างเศรษฐกิจจะเคลื่อนย้ายเข้าสู่การบริโภคและบริการมากขึ้นโลกที่หมุนอยู่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง (Disruption) เราจำเป็นต้องตระหนักถึงผลกระทบและเร่งรีบเพื่อเพิ่มการเรียนรู้และสร้างทักษะใหม่ (New Skill Set) ให้ทันทั่วทั้งที่ ซึ่งการจะปรับตัวได้ทันเกมและเข้าใจความท้าทายใหม่ที่กำลังเผชิญต้องค้นหาวิธีการรับมือการเปลี่ยนแปลงพร้อมเพิ่มองค์ความรู้ใหม่เพื่อให้องค์กรไม่ใช่เพียง“อยู่รอด”แต่ต้อง“อยู่ได้”และสามารถร่วมขับเคลื่อนเศรษฐกิจร่วมกับองค์กรใหญ่ ๆ ของประเทศไทยในอนาคตได้ (อริยญา เกลิงศรี, 2565)

จากการที่ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลภายใต้นโยบายรัฐบาล“ไทยแลนด์ 5.0” คือยุคดิจิทัลทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจในปัจจุบันกำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในโลกธุรกิจตั้งแต่ระดับเล็ก ๆ ที่มีรูปแบบการค้าขายแบบดั้งเดิมไม่เข้าซื้อ“ซื้อมาขายไป”เช่น ร้านโชห่วยร้านแผงลอยริมถนนไปจนถึงผู้ประกอบการรายย่อยและขนาดกลางที่เปิดร้านขายสินค้าในห้างหรือศูนย์กลางการค้าต่าง ๆ โดยสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแบบนี้เรียกว่า “Digital Disruption” ดิจิทัลดิสรัปชัน หมายถึง การปฏิรูปหรือเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีและโมเดลธุรกิจแบบใหม่จนส่งผลกระทบต่อกิจการสินค้าและบริการที่มีอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นการเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่จึงมีความจำเป็นต้องมีความคิดก้าวหน้าทันสมัยและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองอยู่ตลอดเวลาไม่เช่นนั้นกิจการหรือธุรกิจเดิมที่สืบทอดจากรุ่นพ่อแม่หรือกิจการค้าขายที่เคยทำมานานกว่า 10-20 ปี คงไม่สามารถอยู่รอดต่อไปได้ การเปลี่ยนแปลงของ“โลกาภิวัตน์”และ“ดิจิทัลดิสรัปชัน” ทำให้เกิดกิจกรรมธุรกิจและเศรษฐกิจใหม่ทุกด้านแม้กระทั่งด้านการศึกษาต้องมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงองค์กรของตนเองไม่เช่นนั้นอาจอยู่ไม่รอดหรืออยู่รอดแต่ก็อยู่ยากถ้าไม่ปรับตัวเองให้เข้ากับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดแบบยกกำลัง (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2564)

การปฏิรูประบบโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยเพื่อกำหนดทิศทางเข้าสู่ยุค Thailand 5.0 คือยุคดิจิทัล ในส่วนของการสนับสนุนด้านการศึกษาที่ต้องมีการพัฒนาการศึกษาการปรับเปลี่ยนพัฒนาเพื่อให้ระบบการศึกษาสามารถสร้างคนดีให้กับสังคมและเป็นพลังในการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติอารยประเทศบนพื้นฐานของวัฒนธรรมและความเป็นไทยโดยการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่คือยุคดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้และการเชื่อมโยงเทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรมเนื่องจากเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและอย่างต่อเนื่องจึงทำให้การจัดการเรียนการสอนและการ

เรียนรู้ระบบการศึกษาของไทยในปัจจุบันจำเป็นต้องสร้างพื้นฐานทักษะความรู้ความเข้าใจในมิติใหม่ ๆ ให้กับลูกค้าหรือผู้บริโภคหรือเด็กไทยโดยเฉพาะทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทั้งความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการใช้ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสื่อสารที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่นตลอดจนการใช้ความคิดแนวคิดวิธีคิด กระบวนการความคิด หรือชุดความคิด (Mindset) เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาวัฒนธรรมพัฒนาฐานการตลาดลูกค้าที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาในรูปแบบใหม่ ๆ ให้ส่งเสริมและกำหนดเป็นทิศทางรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมที่ใช้ช่องทางการสื่อสารด้านเทคโนโลยีและองค์ความรู้ที่ต้องนำนวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาตลาดการศึกษาในการแข่งขันสูง เพราะทุกคนจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มพูนสติปัญญา เพิ่มพูนทักษะของตนเอง แล้วนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพและจะทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัย เช่น การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีด้านการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีด้านการแพทย์ การใช้เทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจ เป็นต้น (Rothidsathan, 2016)

คณาจารย์ในระดับอุดมศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ควรคำนึงความต้องการที่แท้จริงของลูกค้าหรือผู้บริโภคผู้ที่มีความต้องการที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเป้าหมายในตลาดธุรกิจทางการศึกษาตลาดลูกค้าของสถาบันทางการศึกษาลูกค้ามีความต้องการเรียนอะไรระบบการศึกษาใดที่ลูกค้ามีความต้องการมากที่สุดสถาบันทางการศึกษาต้องรับรู้และคำนึงทำการตลาดในระบบเชิงลูกการรอให้มีคนเข้ามาสมัครเรียนคงอาจจะยากยิ่งกว่าในอดีต องค์กรการศึกษาต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสามารถใช้สื่อด้านเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาให้ทันต่อเทคโนโลยีที่มีความเร็วและพัฒนาแบบก้าวกระโดดการสร้างค่านิยมใหม่ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานรวมทั้งความเหมาะสมทั้งทางด้านสังคมเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืนการพัฒนาระบบการศึกษาต้องเข้าใจถึงฐานตลาดของลูกค้าหรือผู้บริโภคและความต้องการของผู้บริโภคที่สนใจทางการศึกษาให้เข้ามาสู่ระบบการศึกษาเรียนรู้ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและการเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาระดับประเทศในสังคมยุคดิจิทัลเพื่อยกระดับของโครงสร้างพื้นฐานในการปฏิรูประบบการศึกษาและสังคมไทยให้เท่าเทียมกับนานาประเทศที่เจริญแล้วและกำลังพัฒนาในภูมิภาคอาเซียนและเป็นผู้นำทางด้านนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น (Eric Schmidt and Jared Cohen, 2000)

ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อนำองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการทำวิจัยมาพัฒนาตนเองพัฒนาองค์กรไปในทิศทางที่ดีขึ้นและให้มีคุณภาพมีประสิทธิภาพมีประสิทธิภาพให้ทันต่อยุคสมัยทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันในการเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัลที่ก้าวล้ำไปอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา แนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทาง

การศึกษาต้องสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนหรือคณาจารย์ในระดับอุดมศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ควรคำนึงความต้องการที่แท้จริงของลูกค้าหรือผู้บริโภคที่มีความต้องการที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเป้าหมายในตลาดธุรกิจทางการศึกษาตลาดลูกค้าของสถาบันทางการศึกษาลูกค้ามีความต้องการเรียนอะไรระบบการศึกษาใดที่ลูกค้ามีความต้องการมากที่สุดสถาบันทางการศึกษาต้องรับรู้และคำนึงทำการตลาดในระบบเชิงลูกการรอให้มีคนเข้ามาสมัครเรียนคงอาจจะยากยิ่งกว่าในอดีต องค์การการศึกษาต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสามารถใช้สื่อด้านเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาให้ทันต่อเทคโนโลยีที่มีความเร็วและพัฒนาแบบก้าวกระโดดการสร้างค่านิยมใหม่ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานรวมทั้งความเหมาะสมทั้งทางด้านสังคมเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืนการพัฒนาระบบการศึกษาต้องเข้าไปถึงฐานตลาดของลูกค้าหรือผู้บริโภคและความต้องการของผู้บริโภคที่สนใจทางการศึกษาให้เข้ามาสู่ระบบการศึกษาเรียนรู้ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและการเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาระดับประเทศในสังคมยุคดิจิทัลเพื่อยกระดับของโครงสร้างพื้นฐานในการปฏิรูประบบการศึกษาและสังคมไทยให้เท่าเทียมกับนานาประเทศที่เจริญแล้วและกำลังพัฒนาในภูมิภาคอาเซียนและเป็นผู้นำทางด้านนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าและผู้บริโภคทางการศึกษาในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้บริโภคในกลุ่มภาคีเครือข่ายของวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล
3. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่แนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาในการสนองตอบความต้องการของกลุ่มลูกค้ากลุ่มผู้บริโภคทางการศึกษาในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

แนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยอันเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยที่เรียกว่า การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย งานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และงานวิจัยภาคสนาม (Field Research) ดำเนินการด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล มีทั้งหมด 6 ด้านดังนี้

1. ด้านการเปลี่ยนรูปของการศึกษา (Educational Transformation) การแจกอุปกรณ์ดิจิทัลรวมถึงเปิดให้เข้ายืมอุปกรณ์ดิจิทัลหรือไม่คิดมูลค่าสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อยุคแห่งการเรียนรู้ทั้งในอดีตปัจจุบันและอนาคตควรมีการขับเคลื่อนการเรียนรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และไม่สามารถอยู่ตัวคนเดียวโรงเรียนไม่ควรอยู่ในระบบปิดแต่ควรเปิดตัวเองหรือขยายตัวออกมาโดยสร้างความสัมพันธ์กับสังคมและองค์กรต่าง ๆ การช่วยให้นักศึกษาหรือเด็ก ๆ เข้าถึงอุปกรณ์ดิจิทัลและสัญญาณอินเทอร์เน็ตฟรีเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ทางออนไลน์อย่างเท่าเทียมภายนอกในรูปแบบความร่วมมือใหม่ ๆ มากขึ้น

2. ด้านการดำรงอยู่ของสถานศึกษา (School Stability) การคงอยู่ของสถาบันการศึกษายังมีความจำเป็นที่ต้องให้ผู้บริโภคไม่ต้องเดินทางไปสู่สถาบันทางการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้เจตคติทักษะพัฒนาความสามารถใช้คลังความรู้จาก Internet สถานศึกษาควรเปิดการช่องทางในการจัดการเรียนการสอนเปิดกว้างมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันฝึกฝนการใช้ทักษะชีวิตร่วมกับเพื่อน ๆ มีประสบการณ์ร่วมกับสถาบันการศึกษาและเพื่อนคนอื่น ๆ สถานศึกษาไม่จำกัดแค่เพียงในห้องเรียนเท่านั้นผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนสอนได้จากหลายช่องทาง เช่น การอบรมระยะสั้น การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต (Self-directed Course)

3. ด้านการตอบสนองความก้าวหน้าของเทคโนโลยี (Technology Advancement) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนผ่านออนไลน์เครือข่ายมีความท้าทายต่อลูกค้าหรือผู้บริโภคปัจจุบันนี้เทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตเพราะวิวัฒนาการเหล่านั้นแทรกซึมอยู่ในทุกตารางการใช้ชีวิตของมนุษย์เพราะมนุษย์มีการพัฒนาคิดค้นสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเป็นสื่อหรือเป็นช่องทางหลักในการถ่ายทอดความรู้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ทำให้ลูกค้าหรือผู้บริโภคได้รับความสะดวกสบายการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ

4. ด้านการสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) สถานศึกษาควรมีห้องจำลองในการเสริมหลักสูตรและบทเรียนในวิชาที่ผู้บริโภคและผู้เรียนมีความต้องการเป็นการเสริมหลักสูตรและบทเรียนในวิชาที่ผู้บริโภคและผู้เรียนมีความต้องการแบบโดนใจอะไรเป็นการส่งเสริมให้ผู้บริโภคหรือผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงสามารถนำแนวคิดจากทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติโดยผ่านการจัดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ การจัดกิจกรรมให้เครือข่ายกลับมาได้ศึกษาเรียนรู้ร่วมกันควรมีแพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชันของวิทยาลัยในการเรียนออนไลน์เพื่อให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล ควรเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงรุกนอกห้องเรียน เช่น มอบหมายงานให้รับผิดชอบอาทิ แบบฝึก แบบทดสอบหรือโครงการที่เป็นรูปธรรมการแสวงหาตลาดผู้บริโภคใหม่ ๆ

5. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (Curriculum and Instructional Management) หลักสูตรของสถานศึกษาจะต้องมีความยืดหยุ่นมีความเหมาะสมตรงตามความต้องการของลูกค้าผู้บริโภคที่ต้องการให้เข้ากับการศึกษายุคใหม่ควรนำเนื้อหาที่สอนวางเอาไว้บนเครือข่ายออนไลน์เพื่อให้คนอื่นได้เข้าถึงฟรีแบบ Massive Open Online (MOOCS) และอาจร่วมกับบรรดาอาจารย์ด้วยการแลกเปลี่ยนความรู้พัฒนาหลักสูตรเนื้อหาใหม่ ๆ ขึ้นมาสร้างเครือข่ายสังคมออนไลน์หลักสูตรควรได้รับการปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัยตรงตามความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภคและทำการตลาดประชาสัมพันธ์เชิงธุรกิจการศึกษาใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ใช้นวัตกรรมผลิตสื่อต่าง ๆ ให้ล้ำสมัย

6. ด้านการเรียนรู้โลกแห่งเศรษฐกิจดิจิทัล (World Digital Learning Economy) การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันผู้ศึกษามีความกระตือรือร้นแสวงหาความรู้ได้หลากหลายช่องทางซึ่งผู้ศึกษาส่วนมากมีความประสงค์ต้องการเรียนในรูปแบบออนไลน์เพิ่มมากขึ้นนวัตกรรมเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้มีการพัฒนาไปอย่างมากและรวดเร็วมีการนำไปปรับประยุกต์ใช้ในวงการต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษาด้านธุรกิจรวมทั้งในเรื่องของการเรียนรู้และมีติครอบข้างไม่ว่าจะเป็น 5G VR AR IOTs แอปพลิเคชันต่าง ๆ มากขึ้น (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือประชากรกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มลูกค้าธุรกิจทางการศึกษาที่ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามมีทั้งหมด 5 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มนักศึกษาในปัจจุบันที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2564 - 2565 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 รูป/คน 2) กลุ่มนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วในปีการศึกษา 2561 - 2563 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 รูป/คน 3) กลุ่มตลาดนักศึกษาที่คาดว่าจะเป็ลูกค้าในอนาคตที่เป็นพระภิกษุสามเณรประชาชนหรือบุคคลทั่วไปและผู้ที่จะจบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 รูป/คน 4) กลุ่มนักศึกษาของสถาบันคู่เทียบ/คู่แข่งชั้นทางการศึกษาได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 รูป/คน 5) กลุ่มผู้ประกอบการที่ใช้งานบัณฑิต (นายจ้าง) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 รูป/คน รวมประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 115 รูป/คน (วิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ, 2563-2564)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สร้างเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการติดต่อประสานความร่วมมือกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มลูกค้า การพบกลุ่ม การสนทนากลุ่ม ซึ่งมีอุปกรณ์ต่าง ๆ คือ สมุดไว้จดบันทึก ปากกาการบันทึก MP3 บันทึกวิดีโอ กล้องถ่ายรูป โทรศัพท์มือถือ การจดบันทึกสนทนาการสัมภาษณ์ภาคสนาม (Field Note) และเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใช้การบันทึกวิดีโอ

บันทึกเสียง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และภาพถ่ายกิจกรรมตลอดและได้จัดเวทีสัมมนาเชิงวิชาการแบบออนไลน์ผ่าน ZOOM หรือ Google Froom ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสถานการณ์โควิด 2019 เพื่อความปลอดภัยและเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในประเด็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จากการดำเนินการวิจัยในพื้นที่ประชากรกลุ่มเป้าหมายและประชากรกลุ่มตัวอย่าง

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือวิจัยโดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาแนวทางการพัฒนาเครื่องมือการวิจัยกร่างแบบสอบถาม (questionnaire) และแบบสัมภาษณ์มีขั้นตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้ายุคเศรษฐกิจดิจิทัลตามกระบวนการ 6 ขั้นตอน และผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากทฤษฎีทั้ง 6 ด้านได้แบ่งออกเป็น 6 ด้านได้แบ่งแต่ละด้านออกเป็นด้านละ 5 ข้อ รวมได้แบบสอบถามจำนวน 30 ข้อ และผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือตามกระบวนการให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในรูปแบบ Action Research แบ่งเป็น 6 ด้านดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการเปลี่ยนแปลงรูปของการศึกษา (Educational Transformation)

1.2 ด้านการดำรงอยู่ของสถานศึกษา (School Stability)

1.3 ด้านการตอบสนองความก้าวหน้าของเทคโนโลยี (Technology Advancement)

1.4 ด้านการสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation)

1.5 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (Curriculum and Instructional Management)

1.6 ด้านการเรียนรู้โลกแห่งยุคเศรษฐกิจดิจิทัล (World Digital Learning Economy)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป 1) ค่าร้อยละ (percentage) 2) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมาตรฐาน การควบคุมคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ บุคคล เวลา สถานที่ การประชุมสัมมนาอาจใช้รูปแบบออนไลน์ ZOOM หรือ Google From ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมสถานการณ์โควิด2019 3) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลตามแบบสัมภาษณ์แล้วนำเสนอรายงานเป็นตารางในลำดับต่อไป และ 4) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

(Content Analysis) และสรุปผลการสนทนากลุ่มนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำชี้แนะคำชี้แนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำเสนอรายงานเป็นตารางประกอบคำบรรยายเป็นลำดับต่อไป (เอี่ยมพร หลินเจริญ, 2565)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 การพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้และผู้บริโภคทางการศึกษาในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล แนวทางการพัฒนาที่พบ คือ 1) พัฒนาระบบในการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยเป็นไปตามเกณฑ์ 2) พัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อโลกยุคดิจิทัล มีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา 3) พัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้ทันสมัยโดยให้ทุกคนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ 4) ศึกษาตลาดคู่แข่งคู่แข่งชั้นแนวโน้มนำหลักสูตรไปในทิศทางใดแล้วนำมาศึกษา ปรับปรุงแก้ไขให้ก้าวล้ำกว่าตลาดคู่แข่ง 5) การขยายตลาดทางการศึกษาต้องมีจุดเด่นและมีจุดขายเป็นที่รู้จักของตลาดผู้บริโภค 6) ศึกษาแนวโน้มตลาดธุรกิจทางการศึกษาทั้งภายในและการศึกษาระดับสากล 7) เพิ่มขีดความสามารถด้านการประชาสัมพันธ์ให้เป็นระบบเป็นที่ประจักษ์ต่อตลาดธุรกิจทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีหลากหลายช่องทาง

วัตถุประสงค์ที่ 2 ความต้องการของผู้บริโภคในกลุ่มภาคีเครือข่ายของวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ความต้องการของผู้บริโภคที่พบ คือ 1) มีระบบการบริหารจัดการที่ดีในการจัดการเรียนการสอนตรงตามความต้องการของผู้บริโภค 2) หลักสูตรควรมีการพัฒนาทุก ๆ 2 ปี หรือทุก 3 ปี ควรมีหลักสูตรระยะสั้น 1 ปี 2 ปี และ 3 ปี ตรงตามความต้องการของตลาดผู้บริโภคมั้ทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้บริโภค 3) ระบบสารสนเทศด้านเทคโนโลยีควรมีการปรับปรุงพัฒนาอยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง 4) หลักสูตรมีความเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัยและตลาดมีความต้องการเมื่อบัณฑิตจบการศึกษาไปแล้วสามารถนำความรู้ภูมิการศึกษาไปประกอบอาชีพได้ 5) ในอนาคตวิทยาลัยควรสร้างแบนสร้างแพลตฟอร์มให้เป็นสื่อในการสร้างตลาดธุรกิจทางการศึกษาในทุก ๆ ด้าน 6) ตลาดเชิงธุรกิจควรเน้นไปที่บัณฑิตสามารถสื่อสารภาษาสากลหรือภาษาอังกฤษได้นี้คือผลผลิตผลลัพธ์ 7) วิทยาลัยควรมีช่องสื่อในการประชาสัมพันธ์แบนของสถาบันตัวเองเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มลูกค้ใหม่ ๆ

วัตถุประสงค์ที่ 3 นำเสนอองค์ความรู้ใหม่แนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาในการสนองตอบความต้องการของกลุ่มลูกค้กลุ่มผู้บริโภคทางการศึกษาในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล มีดังนี้ 1) วิทยาลัยควรคำนึงถึงบุคลากรจะต้องมีศักยภาพในการบริหารจัดการความรู้ในองค์กร การกำหนดความรู้และการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่เพิ่มเติมให้ทันต่อความต้องการของลูกค้หรือผู้บริโภคแล้วนำองค์ความรู้นั้นมาจัดระบบในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล 2) ระบบและกลไกในการบริหารหลักสูตร การปรับปรุงและพัฒนา

หลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย 3) ระบบสารสนเทศที่ทันสมัย 4) บัณฑิตควรมีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรการจัดการแผนการนำแนวคิดใหม่ ๆ มาพัฒนา 5) ในอนาคตการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้แพลตฟอร์มเป็นศูนย์กลางการศึกษาเรียนรู้ของตลาดลูกค้าหรือตลาดผู้บริโภคโดยลูกค้าผู้บริโภคไม่ต้องเข้ามาศึกษาใน Classroom โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มของวิทยาลัยนานาชาติได้เลย 6) การเลือกใช้แพลตฟอร์มในกระบวนการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ 7) บัณฑิตสามารถสื่อสารภาษาสากลหรือภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ 8) การสร้างแบรนด์หรือสัญลักษณ์เป็นตัวชี้วัดความต้องการของกลุ่มลูกค้าผู้บริโภคในอนาคต ความเชื่อมโยงกันของการนำเสนอองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวแนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาในการสนองตอบความต้องการของกลุ่มลูกค้ากลุ่มผู้บริโภคทางการศึกษาในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล แนวทางการพัฒนาและวิธีปฏิบัติขั้นตอน โดยสรุปเนื้อหาอธิบายโดยย่อ ดังนี้

สรุปผลการวิเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์

แนวทางการเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ที่ได้จากการวิจัยไว้ 3 แนวทางดังนี้

แนวทางที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรควรมีการพัฒนาทุก ๆ 2 ปี หรือทุก 3 ปี ควรมีหลักสูตรระยะสั้น 1 ปี 2 ปี และ 3 ปี ตรงตามความต้องการของตลาดผู้บริโภคมีทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้บริโภค

แนวทางที่ 2 การพัฒนาระบบในการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยเป็นไปตามเกณฑ์ให้ทันต่อยุคสมัยใหม่

แนวทางที่ 3 การสร้างแพลตฟอร์มให้เป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษาเรียนรู้ของตลาดลูกค้าหรือตลาดผู้บริโภคโดยลูกค้าผู้บริโภคไม่ต้องเข้ามาศึกษาใน Classroom โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มของวิทยาลัยนานาชาติได้เลย

สรุปผลการวิเคราะห์การวิจัยเชิงปริมาณ

แนวทางการเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยสุดทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D = 0.32) 2) ด้านการตอบสนองความก้าวหน้าของเทคโนโลยี พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D = 0.35) 3) ด้านการเปลี่ยนรูปของการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D = 0.38) 4) ด้านการสร้างสถานการณ์จำลอง พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D = 0.41) 5) ด้านการเรียนรู้โลกแห่งยุคเศรษฐกิจดิจิทัล พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$,

S.D = 0.30) และ 6) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ด้านการดำรงอยู่ของสถานศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.19, S.D = 0.34)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้ายุคเศรษฐกิจดิจิทัล มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 การพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาตอบสนองความต้องการของลูกค้ายุคเศรษฐกิจดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน เนื่องจากลูกค้ายุคเศรษฐกิจส่วนใหญ่มีความประสงค์และมีความต้องการคือต้องการให้มีการเปลี่ยนรูปของการศึกษา ต้องการความก้าวหน้าของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ต้องการหลักสูตรระยะสั้นและมีความต้องการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยเป็นต้นซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ มั่นสนันท์ บุตรสอน และพรเทพ เสถียรนพเกา จากผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ แสดงว่าบทเรียนออนไลน์มีผลต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านความรู้ ความจำและการนำไปใช้นั้นสามารถนำบทเรียนออนไลน์ไปใช้ในการเรียนการสอนหรือประกอบการเรียนการสอนในวิชา คอมพิวเตอร์หรือวิชาอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียน การสอนและในด้านความคิดเห็นของนักเรียนที่พบว่าส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นต่อบทเรียนออนไลน์ไปในทิศทางที่ดี ดังนั้นจากความคิดเห็นในลักษณะดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ (มั่นสนันท์ บุตรสอน และพรเทพ เสถียรนพเกา, 2558) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนิกร สอนไชยา ได้ศึกษาการศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเรียนกวดวิชาในเขตอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร พบว่านักเรียนและผู้ปกครองเห็นว่าปัจจัยด้านราคามีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเรียนกวดวิชาอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านสถานที่ และด้านบุคลากรมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพมีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนที่ไม่เคยเรียนกวดวิชามาก่อน เห็นว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเรียนกวดวิชา มากกว่านักเรียนที่เคยเรียนกวดวิชา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นๆและโดยรวม นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ปกครองที่เคยส่งบุตรหลานมาเรียนและไม่เคยส่งบุตรหลานมาเรียนกวดวิชา เห็นว่าปัจจัยโดยรวมและรายด้านมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเรียนกวดวิชาไม่แตกต่างกัน (รัชนิกร สอนไชยา, 2548)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ความต้องการของผู้บริโภคในกลุ่มภาคีเครือข่ายของวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ความต้องการของผู้บริโภค พบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (Curriculum and Instructional Management) โดยภาพรวมอยู่

ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวรรณ เจริญนาน และคณะ ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom เรื่อง การสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยไมโครซอฟท์ เพาเวอร์พอย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการทดสอบพบว่า 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom เรื่อง การสร้างสรรค์ชิ้นงาน ด้วยไมโครซอฟท์ เพาเวอร์พอยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี ประสิทธิภาพ 81.79/89.55 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานประสิทธิภาพ 80/80 2) คะแนนการเรียนรู้ด้วยการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom เรื่อง การสร้างสรรค์ชิ้นงาน ด้วยไมโครซอฟท์ เพาเวอร์พอย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, 3) นักเรียนมีความพึงพอใจ ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom เรื่อง การสร้างสรรค์ชิ้นงาน ด้วยไมโครซอฟท์เพาเวอร์พอยอยู่ในระดับมาก (ธนวรรณ เจริญนาน และคณะ, 2562) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทิน ทับไทร จากผลการวิจัย: นักศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย, แบบทดสอบเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, แบบประเมินคุณภาพสื่อ, แบบประเมินความพึงพอใจ, แบบประเมินตามสภาพจริงของการเรียนด้วย บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยที่พบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียน อยู่ในระดับมากผลการประเมินตามสภาพจริงอยู่ในระดับมาก (ประทิน ทับไทร, 2552)

วัตถุประสงค์ที่ 3 นำเสนอองค์ความรู้ใหม่แนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาในการสนองตอบความต้องการของกลุ่มลูกค้ากลุ่มผู้บริโภคทางการศึกษาในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลพบว่า องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย (New Body of Knowledge) คือการพัฒนาหลักสูตรควมมีการพัฒนาทุก ๆ 2 ปี หรือทุก 3 ปี ควรมีหลักสูตรระยะสั้น 1 ปี หลักสูตรระยะสั้น 2 ปี หรือหลักสูตรระยะสั้น 3 ปี ตรงตามความต้องการตลาดของลูกค้าผู้บริโภคเพื่อให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกับยุคในยุคปัจจุบัน การสร้างแพลตฟอร์มให้เป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษาเรียนรู้ของตลาดลูกค้าหรือตลาดผู้บริโภคโดยลูกค้าผู้บริโภคไม่ต้องเข้ามาศึกษาใน Classroom โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มของวิทยาลัยนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและลูกค้าทางการศึกษาในโลกแห่งอนาคต การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยเป็นไปตามเกณฑ์เหมาะสมกับทุกเพศทุกวัยและตรงตามความต้องการตลาดของลูกค้าผู้บริโภคมีเทคโนโลยีที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลสมัยใหม่ เพื่อให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าผู้บริโภคทางการศึกษาเป็นที่น่าสนใจของคนรุ่นใหม่ให้เข้าบริบทสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร อินทสนธิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง“โควิด-19:กับการเรียนการสอนออนไลน์กรณีศึกษารายวิชาการ

เขียนโปรแกรมเว็บ” (COVID-19 and Online Teaching case study: Web Programming Course) ซึ่งผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กับการเรียนการสอนออนไลน์ในรายวิชาการเขียนโปรแกรมเว็บ ซึ่งการระบาดของโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาเป็นอย่างมากเนื่องจากทั้งผู้เรียนและผู้สอนต้องมีการปรับตัวในการเรียนการสอนจากการเรียนในห้องเรียนเป็นการสอนออนไลน์ ซึ่งมีการเลือกใช้โปรแกรมในการเรียนออนไลน์ซึ่งมีข้อดีข้อจำกัดแตกต่างกันไปความพร้อมของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของผู้เรียนรวมถึงอาจเกิดปัญหาได้ในระหว่างเรียนซึ่งในรายวิชาการเขียนโปรแกรมเว็บนั้นอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาได้พูดคุยและปรับกระบวนการเรียนการสอนให้อยู่ในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้เครื่องมือแอปพลิเคชันในการเรียนออนไลน์หลัก ๆ ได้แก่ Line Zoom YouTube และ Google Classroom ส่วนโปรแกรม Camtasia Studio ผู้สอนใช้สำหรับตัดต่อวิดีโอเพื่อใช้ในการสอน และใช้โปรแกรม TeamViewer เข้าสู่เครื่องคอมพิวเตอร์ผู้เรียนเมื่อผู้เรียนในรายวิชาการเขียนโปรแกรมเว็บเกิดปัญหาการเขียนโปรแกรมขัดข้องขึ้นในระหว่างเรียน แม้ผู้เรียนและผู้สอนจะอยู่คนละพื้นที่กัน ซึ่งจากการเรียนออนไลน์ในรายวิชาการเขียนโปรแกรมเว็บไม่ค่อยพบปัญหาในการเรียนออนไลน์เกิดขึ้นมากนักเนื่องจากเป็นรายวิชาปฏิบัติที่สามารถอัดคลิปวิดีโอและนำขึ้นไปเผยแพร่บน YouTube และให้นักศึกษาสามารถเข้ามาศึกษาได้ตลอดเวลาทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาซึ่งผู้สอนเห็นว่ากระบวนการเรียนการสอนออนไลน์สามารถที่จะแก้ไขปัญหาการเรียนที่ยังอยู่ในสถานการณ์ไวรัสโคโรนาที่กำลังแพร่ระบาดได้อย่างดีและเหมาะกับรายวิชาที่เป็นเนื้อหาปฏิบัติผ่านทางคอมพิวเตอร์โดยภาพรวมอยู่ระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนการสอนในอนาคตสถานศึกษาจะต้องมีเครื่องมือใหม่ ๆ เช่น การใช้แพลตฟอร์มหรือใช้แอปพลิเคชันผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์และใช้หลักสูตรระยะสั้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค (สิริพร อินทสนธิ, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

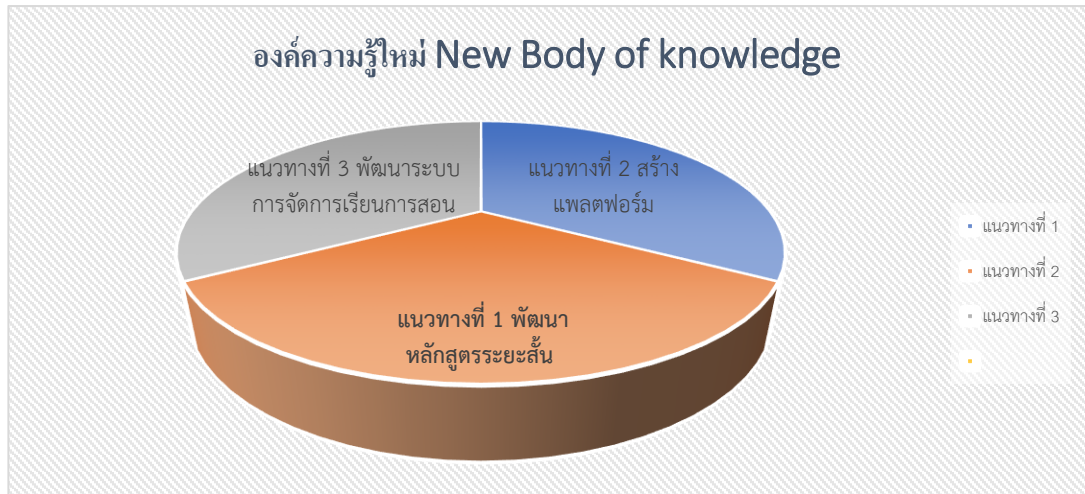
แนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการวิจัยได้องค์ความรู้ใหม่ดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตรควรมีการพัฒนาทุก ๆ 2 ปี หรือทุก 3 ปี ควรมีหลักสูตรระยะสั้น 1 ปี 2 ปี และ 3 ปี ตรงตามความต้องการของตลาดผู้บริโภคมีทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้บริโภค

2. สร้างแพลตฟอร์มให้เป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษาเรียนรู้ของตลาดลูกค้าหรือตลาดผู้บริโภคโดยลูกค้าผู้บริโภคไม่ต้องเข้ามาศึกษาใน Classroom โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มของวิทยาลัยนานาชาติได้เลย

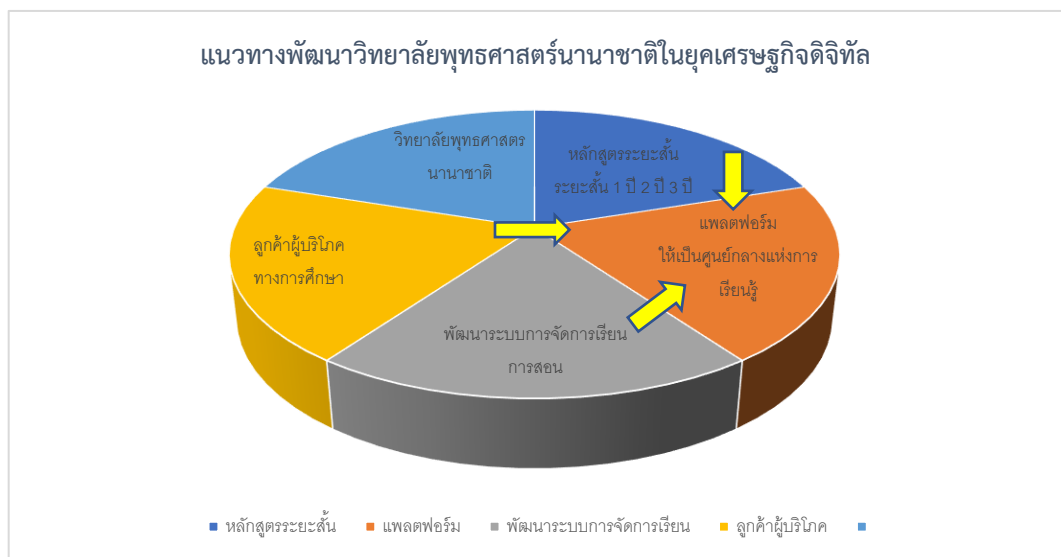
3. พัฒนาระบบในการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยเป็นไปตามเกณฑ์
เหมาะสมกับทุกเพศทุกวัยให้ทันต่อยุคสมัยใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยมี 3 แนวทางดังนี้ แนวทางที่ 1 พัฒนาหลักสูตร แนวทางที่ 2 สร้างแพลตฟอร์ม แนวทางที่ 3 พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน

บทวิเคราะห์ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ผลการสังเคราะห์ที่ได้จากการวิจัยได้ 3 แนวทางเป็นบทสังเคราะห์ที่ได้จากองค์ความรู้ใหม่ในการวิจัยไว้ดังนี้

จากภาพบทสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลคือ การนำเอาหลักสูตรระยะสั้น 1 ปี 2 ปี และ 3 ปี การนำเอาระบบการจัดการเรียนการสอนและนักศึกษาต้องเข้าไปบรรจุไว้ในแพลตฟอร์มเพื่อความสะดวกให้คณาจารย์ทำจัดการเรียนการสอนการบรรยายไว้ในแพลตฟอร์มและนักศึกษาทุกคนจะต้องเข้าไปศึกษาผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนในแพลตฟอร์มทั้งหมด จากการศึกษาและแนวคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามได้แนวทางการพัฒนาไปในแนวทางเดียวกันว่า ในอนาคตการศึกษาไทยและนักศึกษาไม่มีความจำเป็นจะต้องเดินทางไปนั่งเรียนในห้องเรียน (Classroom) อีกต่อไปการจัดการเรียนการสอนต้องใช้ออนไลน์และใช้สื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อความสะดวกประหยัดเวลาและประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ดังนั้นมหาวิทยาลัยที่ใหญ่ที่สุดในโลกคือมหาวิทยาลัยที่ไม่มีนักศึกษาไปนั่งเรียนทุกมหาวิทยาลัยจึงมีการแข่งขันกันมากขึ้นและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อความดำรงอยู่ของมหาวิทยาลัยเอง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการพัฒนาตลาดธุรกิจทางการศึกษาเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากมาก ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (Curriculum and Instructional Management) อยู่ในระดับมาก 2) รองลงมาคือด้านการตอบสนองความก้าวหน้าของเทคโนโลยี (Technology Advancement) อยู่ในระดับมาก 3) ด้านการเปลี่ยนรูปของการศึกษา (Educational Transformation) อยู่ในระดับมาก 4) ด้านการสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) อยู่ในระดับมาก 5) ด้านการเรียนรู้โลกแห่งยุคเศรษฐกิจดิจิทัล (World Digital Learning Economy) อยู่ในระดับมาก 6) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ด้านการดำรงอยู่ของสถานศึกษา (School Stability) อยู่ในระดับมาก จากข้อค้นพบของการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1.1) วิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติได้นำแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรทุก ๆ 2 ปี หรือทุก 3 ปี สมควรให้มีหลักสูตรระยะสั้น 1 ปี หลักสูตรระยะสั้น 2 ปี หรือหลักสูตรระยะสั้น 3 ปี ตรงตามความต้องการของตลาดผู้บริโภค 1.2) ในอนาคตวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติสมควรให้สร้างแพลตฟอร์มให้เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ของตลาดลูกค้าหรือตลาดผู้บริโภคโดยลูกค้าผู้บริโภคไม่ต้องเข้ามาศึกษาใน Classroom โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มของวิทยาลัยนานาชาติ 1.3) วิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติสมควรพัฒนาระบบในการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยเป็นไปตามเกณฑ์และตรงตามความต้องการของตลาดผู้บริโภคอย่างเป็นรูปธรรม 2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ 2.1) ประชาสัมพันธ์ระบบการศึกษาวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ

เชิงรุกเพื่อมุ่งสู่ตลาดลูกค้าผู้บริโภคให้เป็นที่ยอมรับต่อสังคมไทยและสังคมโลกให้เป็นจริง 2.2) ได้มีการพัฒนาต่อยอดหลักสูตรให้ทันสมัยเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัยเพื่อพัฒนาให้เอื้อต่อผู้บัณฑิตและเอื้อต่อคนรุ่นใหม่เอื้อต่อตลาดธุรกิจทางการศึกษาในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล และ 3) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 3.1) ได้มีการต่อยอดในการพัฒนาหลักสูตรทุก ๆ 2 ปี หรือทุก 3 ปี 3.2) ได้มีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น 1 ปี หลักสูตรระยะสั้น 2 ปี และหลักสูตรระยะสั้น 3 ปี เพื่อเข้าสู่ตลาดแห่งการแข่งขันในตลาดคู่แข่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นที่ยอมรับของสังคม

เอกสารอ้างอิง

- ธนวรรณ เจริญนาน และคณะ. (2562). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom เรื่อง การสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยไมโครซอฟท์เพาเวอร์พ้อย สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารศึกษา มจร, 7(1), 381-396.
- ประทีน ทับไทร. (2552). การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ มัลติมีเดียแบบมีปฏิสัมพันธ์ โดยใช้ กิจกรรมกลุ่ม วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- มนัสนันท์ บุตรสอน และพรเทพ เสถียรนพเกา. (2558). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการใช้โปรแกรมนำเสนอข้อมูลชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร, 7(20), 25-34.
- รัชนิกร สอนไชยา. (2548). “การศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเรียนกวดวิชาใน เขตอำเภอสว่างแดนดินจังหวัดสกลนคร”. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ. (2563-2564). สถิติการรายงานจำนวนนิสิต (Report Current Students Learning). พระนครศรีอยุธยา: วิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). สรุปแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8, 2540-2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สิริพร อินทสนธิ์. (2563). โควิด - 19 : กับการเรียนการสอนออนไลน์ กรณีศึกษา รายวิชาการ เขียนโปรแกรมเว็บ. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 22(2), 203-214.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (SCHOOLMANAGEMENT IN DIGITALERA. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อริญญา เกลิงศรี. (2565). Disruption: ทำลายล้างหรือสร้างโอกาส. เรียกใช้เมื่อ 29 พฤษภาคม 2565 จาก <http://www.thaipublica.org>

- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2564). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล.(School Management in Digital Era) โครงการสานพลังประชารัฐ, 2564. เรียกใช้เมื่อ 3 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/52232>
- เอี่ยมพร หลินเจริญ. (2565). การวิเคราะห์และนำเสนอผลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ. เรียกใช้เมื่อ 29 พฤษภาคม 2565 จาก <http://www.edu.tsu.ac.th/major/eva/files/journal/DataAnalysis>
- Eric Schmidt and Jared Cohen. (2000). “The Digital Disruption”. Foreign Affairs, Nov/Dec 2010. International Technology Education Association. Standards for Technological Literacy: Content for the Study of Technology. Reston, VA: Author. Retrieved April 1, 2010, from <http://www.iteawww.org/TAA/PDFs/xstnd.pdf>
- Rothidsathan. (2016). Policy of Higher Education. Retrieved July 20, 2018, from <http://www.moe.go.th/webasm/2016/sep/385.ht2.jpg,p.10>

การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา*

RESEARCH ARTICLE DEVELOPING PROFESSIONAL LEARNING
COMMUNITY (PLC) TO ACTIVE LEARNING MANAGEMENT OF
TEACHERS IN SCHOOLS OF SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE PHAYAO

ทวีป วงศ์ชาลีกุล*

Thawee Wongchaleekul

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

The Secondary Education Area Office Phayao, Thailand

*Corresponding author E-mail: act.thawee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ สร้างและตรวจสอบรูปแบบ ทดลองใช้รูปแบบ และเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา การวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ โดยครูผู้สอนจำนวน 128 คน 2) สร้างและตรวจสอบรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 คน 3) ทดลองใช้รูปแบบและ 4) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา โดยครูผู้สอนจำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ สถิติพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) และความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) ส่วนสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) และความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มี 5 องค์ประกอบและการตรวจสอบรูปแบบอยู่ในระดับมาก

* Received 25 March 2023; Revised 28 April 2023; Accepted 30 April 2023

($\mu = 4.36$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.63$) ส่วนความถูกต้องและความเป็นไปได้ของคู่มือการใช้รูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.53$) ผลการทดลองใช้รูปแบบก่อนการอบรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) และหลังการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$)

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

The research aims to study current conditions and needs. Create and review the model. Try out the model and to assess the suitability and usefulness of the implementation of the Professional Learning Community (PLC) model to enhance the active learning management of teachers in schools of secondary eService area office Phayao. 4 steps of research: 1. Study current conditions and needs. by 128 teachers. 2) Create and review the model. by 12 experts 3) To try out the model and 4) To assess the suitability and usefulness of the professional learning community (PLC) model to enhance the active learning management of teachers in schools of secondary educational service area office Phayao. by 36 teachers, the tools used were questionnaires, the statistics used were basic statistics. The research results show that The current state of the professional learning community (PLC) level is moderate ($\bar{X} = 3.49$) and the demand was at a high level ($\bar{X} = 4.19$). The current conditions active learning management level is moderate ($\bar{X} = 3.46$) and a demand was at high level ($\bar{X} = 4.22$) The model of a professional learning community (PLC). There are 5 elements and the model examination is high level ($\mu = 4.36$) The accuracy and feasibility of the model manual are at the highest level ($\mu = 4.53$) The pre-training form results at a high level ($\bar{X} = 3.53$) and the post-training results are at a highest level ($\bar{X} = 4.67$) and the evaluation results of the implementation at a high level ($\bar{X} = 4.35$) the suitability of the implementation of the professional learning community model at a highest level ($\bar{X} = 4.65$)

Keywords: Article Developing, Professional Learning Community, The Active Learning Management

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ 2 ด้าน ได้แก่ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะ 3Rs 8Cs และเป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) 5 ประการ ได้แก่ 1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง 2) ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียมกัน (Equity) 3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ (Quality) 4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) และ 5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการองค์ความรู้แบบสหวิทยาการการปฏิบัติจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนให้มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัยมีคุณภาพและทักษะการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย 1. การพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกายอารมณ์จิตใจสังคมและสติปัญญาให้มีความพร้อมเข้าสู่การเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น 2. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ตามช่วงวัย 3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน 4. การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning) เน้นทักษะกระบวนการให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์คิดแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน 5. การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และ 6. การปลูกฝังทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจึงจำเป็นต้องพัฒนาครูผู้สอนให้มีคุณลักษณะและมีความรู้ความเข้าใจเพื่อพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงต่อไปทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้เพราะครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้เรียน และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะได้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็น

แนวคิดการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เป็นการเอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้บริหาร ครู บุคลากร

ทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการร่วมมือร่วมพลังในการพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพการที่ครุมีความรู้ มีทักษะที่เหมาะสมและมีสมรรถนะที่ดีย่อมส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Darling-Hammond, L., 1999) จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) พบว่า การให้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารขับเคลื่อนนั้นเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นการยกระดับการศึกษาทั้งระบบ และพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้ทัดเทียมกับสากล เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แห่งอนาคต อีกทั้งเป็นการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เห็นความสำคัญของการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียนให้ตรงตามความต้องการของตัวผู้เรียนเองและต่อสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) มาใช้นั้นนับเป็นวิธีการสอน แนวการสอน หรือกลยุทธ์การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน มีความร่วมมือกันและความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัยในการทำงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน ฟัง และสะท้อนคิด จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การสร้างความรู้ของผู้เรียนจากสิ่งที่ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ใช้ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียนสำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงให้ดีขึ้น (วัชรวิเศษ เกษพิชัยณรงค์ และคณะ, 2555) รวมถึงช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจจนสามารถชี้นำตนเองตลอดชีวิตในฐานะผู้ฝึก ใฝ่การเรียนรู้ (Bonwell, C. C. & Eison, J. A., 1991) โดยครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมในการสอนโดยการวิเคราะห์ผู้เรียน กำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย จัดบรรยากาศในชั้นเรียนและสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และให้ข้อมูลสะท้อนกลับแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสามารถของตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ, 2552); (วัชรวิเศษ เกษพิชัยณรงค์ และคณะ, 2560)

จากหลักการและแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารการศึกษาจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบเพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบและพัฒนาบทเรียนร่วมกัน มีทักษะและประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน มีความรู้ความสามารถในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการเรียนรู้ เพิ่มพูนคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งพัฒนาสมรรถนะความสามารถในการคิด คิทธิวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเป็นระบบของผู้เรียน โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่พัฒนาขึ้นจะสามารถเป็นนวัตกรรมหรือแบบอย่างที่ดีแก่สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาหรือเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพครูและคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพะเยา
4. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการออกเป็น 4 ขั้นตอน ตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา โดยศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ตามแนวคิดต่างๆ โดยประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำนวน 18 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 899 คน การวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non Probability Sampling) ได้มาโดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (หทัยชนก พรหมเจริญ และคณะ, 2561) เป็นครูผู้สอนรวมทั้งสิ้นจำนวน 128 คน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาโดยสร้างและตรวจสอบคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาโดยผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาอาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาการบริหารการศึกษาจำนวน 12 คนซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาโดยทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศครูผู้สอนที่สมัครใจเข้าร่วมทดลองและผ่านการอบรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาจำนวน 9 โรงเรียนรวมทั้งสิ้นจำนวน 36 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมทดลองใช้โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเป็นตัวแทนโรงเรียนละ 4 คน รวมจำนวน 36 คน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาโดยประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ไปใช้ โดยประชากร ได้แก่ครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา จำนวน 9 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 36 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมทดลองใช้โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 คน และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) จากสูตร Rivinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (Rivinelli, R. J. & Hambleton, R. K., 1977) และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 36 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α) โดยวิธีการของครอนบาค (Cronbach, L. J.) (Cronbach, L. J., 1990)

วิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถามด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

1.1 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) พบว่า สภาพปัจจุบันของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ภาพรวมอยู่ในระดับมากดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น สภาพปัจจุบัน			ระดับความคิดเห็น ความต้องการ		
		$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ
	การแบ่งปันคุณค่าและวิสัยทัศน์	3.47	.24	ปานกลาง	4.51	.25	มากที่สุด
	การร่วมมือรวมพลังมุ่งสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน	3.47	.22	ปานกลาง	3.85	.40	มาก
	การร่วมมือรวมพลัง	3.58	.23	มาก	4.03	.39	มาก
	การรับคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญและการสังเกตชั้นเรียน	3.51	.24	มาก	4.28	.39	มาก
	การสนทนาสะท้อนผลการปฏิบัติงาน	3.51	.24	มาก	4.28	.39	มาก
	การจัดสภาพที่เอื้ออำนวย	3.49	.50	ปานกลาง	4.43	.55	มาก
	การสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน	3.38	.48	ปานกลาง	3.79	.75	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.49	.10	ปานกลาง	4.19	.16	มาก

1.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น สภาพปัจจุบัน			ระดับความคิดเห็น ความต้องการ		
		$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ
	ความรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.09	.26	มาก	4.51	.25	มากที่สุด
	ทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.43	.21	ปานกลาง	4.29	.24	มาก
	เจตคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.47	.22	ปานกลาง	3.85	.40	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.46	.13	มาก	4.22	.19	มาก

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

2.1 ผลการสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการของรูปแบบ 2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3. เนื้อหาของรูปแบบกระบวนการของรูปแบบ และ 4. การวัดและประเมินผล

2.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความถูกต้องในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ความถูกต้อง			ระดับความคิดเห็น ความเป็นไปได้		
		μ	σ	ค่าระดับ	μ	σ	ค่าระดับ
	หลักการของรูปแบบ	4.41	.90	มาก	4.75	.45	มากที่สุด
	วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.54	.45	มากที่สุด	4.62	.37	มากที่สุด
	เนื้อหาของรูปแบบ	4.31	.15	มาก	4.52	.14	มากที่สุด
	กระบวนการของรูปแบบ	4.11	.25	มาก	4.58	.32	มากที่สุด
	การวัดและประเมินผล	4.44	.32	มาก	4.69	.30	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	4.36	.21	มาก	4.63	.13	มากที่สุด

2.3 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา พบว่าความถูกต้องของคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้ของคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ความถูกต้อง			ระดับความคิดเห็น ความเป็นไปได้		
		μ	σ	ค่าระดับ	μ	σ	ค่าระดับ
1	ส่วนที่ 1 บทนำ	4.25	.86	มาก	4.58	.51	มากที่สุด
2	ส่วนที่ 2 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)	4.50	.79	มากที่สุด	4.75	.45	มากที่สุด
3	ส่วนที่ 3 การนำไปใช้	4.58	.79	มากที่สุด	4.75	.45	มากที่สุด
4	ส่วนที่ 4 เนื้อหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.66	.49	มากที่สุด	4.83	.38	มากที่สุด
5	ส่วนที่ 5 เครื่องมือการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.66	.65	มากที่สุด	4.83	.38	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	4.53	.46	มากที่สุด	4.75	.19	มากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาพะเยา ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาของครูผู้สอนที่เข้าร่วมทดลองและผ่านการอบรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่าก่อนการอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และหลังการอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาของครูผู้สอน

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ก่อนการอบรม			ระดับความคิดเห็น หลังการอบรม		
		$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ
	ความรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.91	.24	มาก	4.81	.18	มากที่สุด
	ทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.32	.17	ปานกลาง	4.66	.23	มากที่สุด
	เจตคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.36	.21	ปานกลาง	4.54	.19	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	3.53	.09	มาก	4.67	.10	มากที่สุด

4. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC)เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ความเหมาะสม			ระดับความคิดเห็น ความเป็นประโยชน์		
		$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ
	หลักการของรูปแบบ	4.36	.76	มาก	4.76	.43	มากที่สุด
	วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.58	.52	มากที่สุด	4.73	.34	มากที่สุด
	เนื้อหาของรูปแบบ	4.34	.19	มาก	4.55	.14	มากที่สุด
	กระบวนการของรูปแบบ	4.15	.44	มาก	4.60	.28	มากที่สุด
	การวัดและประเมินผล	4.31	.30	มาก	4.64	.26	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	4.35	.21	มาก	4.65	.12	มากที่สุด

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ค้นพบจากการสรุปผลนำมาอภิปรายผล 4 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

1.1 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) อยู่ในระดับปานกลาง และผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะครูที่ร่วมกิจกรรมให้ความสนใจในกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพราะเป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพของผู้เรียนโดยตรง ซึ่งนักวิชาการ ได้กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพทำให้ผู้สอนมีความรู้ในสิ่งที่สอน ได้รับการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์และจากจากการที่ผู้สอนได้รับการพัฒนานี้ส่งผลไปยังคุณภาพของผู้เรียน คือ ความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะและสมรรถนะด้านต่าง ๆ ด้วย (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562)

1.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเพราะกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทำให้เกิดการพัฒนาด้านทักษะการคิดของผู้เรียนได้ดีและผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก. ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญ ได้สรุปหลักสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกว่าเป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน ฟัง และคิดอย่างลุ่มลึก โดยผู้เรียนเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสร้างความเข้าใจและค้นหาความหมายของเนื้อหาสาระโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่มี แยกแยะความรู้ใหม่ที่ได้รับกับความรู้ใหม่ที่มีสามารถประเมินตนเองได้ว่ามีการเรียนรู้เกิดขึ้น กระตือรือร้นที่จะรับข้อมูลและจดจำข้อมูล ซึ่งการที่ผู้เรียนจะสามารถถึงความรู้มาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ที่ได้รับ รวมถึงการเชื่อมโยงหลักการทฤษฎีกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน (มนสิข สิทธิสมบูรณ์, 2564)

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

2.1 ผลการสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการของรูปแบบ 2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3. เนื้อหาของรูปแบบ 4. กระบวนการของรูปแบบ และ 5. การวัดและประเมินผล ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของรูปแบบเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ซึ่งสอดคล้องกับบริบทในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของครูตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ที่เน้นให้มีการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) อีกทั้ง ยังได้ศึกษากระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิหาร พละพร ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ และ 5) การวัดและประเมินผล (วิหาร พละพร, 2558)

2.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC)เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความถูกต้องในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมที่ครูได้ปฏิบัติด้วยประสบการณ์ของตนเองและมีโอกาสได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ จากผู้ร่วมวิชาชีพเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอุทุมพร จามรมาน ได้กล่าวว่า การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธีซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบว่ามีความถูกต้องสามารถนำไปใช้ได้ (อุทุมพร จามรมาน, 2549)

2.3 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา พบว่า ความถูกต้องของคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้เป็นเพราะคู่มือการใช้รูปแบบการพิมพ์และการจัดเนื้อหาที่เป็นระเบียบ สามารถศึกษาและทำความเข้าใจได้ง่าย โดยจัดเนื้อหาจากประสบการณ์พื้นฐานไปสู่เนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละเรื่องจึงทำให้ง่ายและสะดวกต่อการนำไปศึกษาเพิ่มเติมได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบตามแนวคิดของไอ

แวนเควิชและคณะ (Ivancevich et al., 1989) กล่าวว่า การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบโดยนำสาระของรูปแบบ เครื่องมือ และเอกสารประกอบการใช้รูปแบบทั้งหมดมาบรรจุไว้ในคู่มือเพื่อการพัฒนาแบบการดำเนินงานที่สมบูรณ์ครบถ้วน และเมื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบแล้วต้องรายงานการตรวจสอบรูปแบบไว้ในภาคผนวกของคู่มือ เพื่อประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาและนำรูปแบบไปใช้ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม

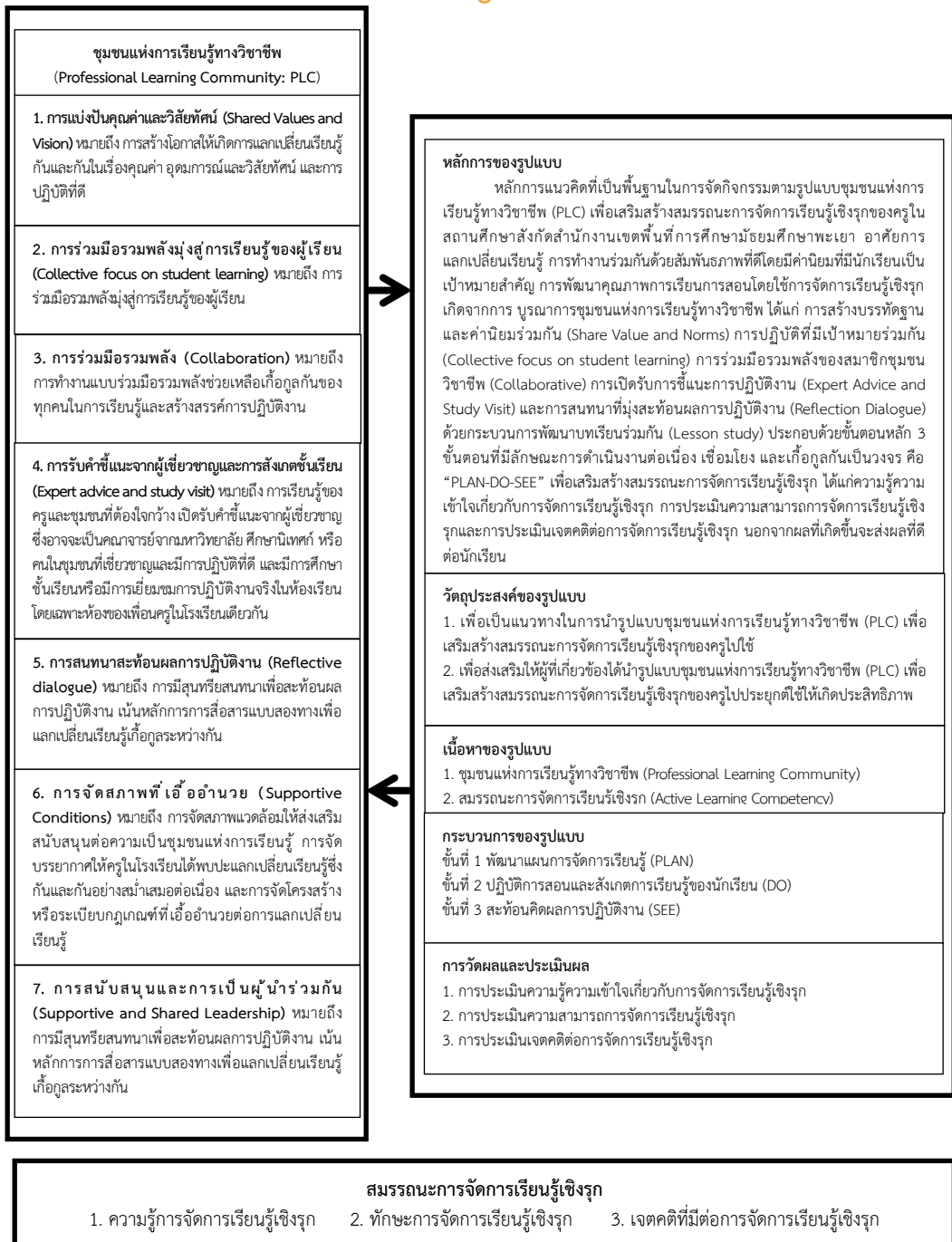
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาของครูผู้สอนที่เข้าร่วมทดลองและผ่านการอบรมโครงการอบรมรวมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกพบว่า ก่อนการอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่ามีคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) นำเสนอรายละเอียดผ่านแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้และลงมือปฏิบัติในทุกขั้นตอนได้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะนำซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรสิตา รักสกุล ศึกษาเรื่องผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active learning พบว่าผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active learning หลังการจัดการเรียนการสอนมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีนัยทางสถิติที่ .05 (รสิตา รักสกุล, 2557) และสอดคล้องกับกษภัทร์ สงวนเครือ ได้ศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา พบว่าผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา มีคะแนนก่อนพัฒนาเฉลี่ย 17.17 คิดเป็นร้อยละ 57.22 และมีคะแนนหลังการพัฒนาเฉลี่ย 25.47 คิดเป็นร้อยละ 84.89 (กษภัทร์ สงวนเครือ, 2562)

4. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการประเมินทางการศึกษาที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปของวิโรจน์ สารรัตน์ กล่าวว่า มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ (Utility Standards) ซึ่งมุ่งให้การประเมินเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ผลประเมินและผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาพะเยา พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (วิโรจน์ สารรัตน์, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ เหลื่อน้อย ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล ผลการวิจัยพบว่าผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยรวมรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากลมีความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (อำนาจ เหลื่อน้อย, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ สร้างและตรวจสอบรูปแบบ ทดลองใช้รูปแบบและประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติได้สังเคราะห์เป็นรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา อยู่ในระดับปานกลางและความต้องการอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับ ปานกลางและความต้องการอยู่ในระดับมาก จึงควรที่จะมีการศึกษาข้อมูลในเรื่องดังกล่าวและอาจศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่เข้าร่วมการอบรมพัฒนาตามรูปแบบว่าส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน และประสิทธิผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพิ่มเติม จากผลการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพประกอบด้วย 5 องค์ประกอบและการตรวจสอบรูปแบบอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความถูกต้องและ ความเป็นไปได้ของคู่มือการใช้รูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด โรงเรียนที่เปิดการสอนในระดับการศึกษามัธยมศึกษา จึงควรมีการประยุกต์ใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่งเพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สำหรับผลการทดลองใช้รูปแบบก่อนการอบรมอยู่ในระดับมากและหลังการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสามารถนำรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาไปขยายผลให้โรงเรียนในสังกัดนำไปเป็นแบบอย่างใช้ในการจัดการเรียนการสอน และผลการประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาอยู่ในระดับมากและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรตระหนักถึงความจำเป็นในเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจนำรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่ได้จากการวิจัยมาประยุกต์ใช้และขยายผลให้โรงเรียนในสังกัดนำไปเป็นแบบอย่างใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น

- 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1) โรงเรียนควรมีการประยุกต์ใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่งเพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น
 - 1.2) โรงเรียนควรนำรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาไปใช้ โดยต้องกำกับติดตาม ดูแลเพื่อให้การดำเนินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเกิดประสิทธิภาพ
 - 1.3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสามารถนำรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาไปขยายผลให้โรงเรียนในสังกัดนำไปเป็น

แบบอย่างใช้ในการจัดการเรียนการสอน 1.4) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความสำคัญและตระหนักถึงความจำเป็นในเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจนำรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาและไปขยายผลให้โรงเรียนในสังกัดนำไปเป็นแบบอย่างใช้ในการจัดการเรียนการสอน 2) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 2.1) ควรนำรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา ไปใช้ส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะด้านอื่น ๆ ที่สำคัญจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เช่น ด้านการออกแบบกิจกรรม เป็นต้น 2.2) ควรนำรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอื่น ๆ มาใช้บูรณาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ใช้มีความหลากหลายขึ้น 2.3) ควรมีการศึกษามูลค่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่เข้าร่วมการอบรมพัฒนาตามรูปแบบว่าส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน และประสิทธิผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กษภัทร สงวนเครือ. (2562). โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎี นิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2561). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ. (2552). การเรียนเชิงรุก (Active Learning). เรียกใช้เมื่อ 2 ตุลาคม 2560 จาก <http://pirun.ku.ac.th>.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- มนสิข สิทธิสมบูรณ์. (2564). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รสิตา รักสกุล. (2557). สัมฤทธิ์ผลของการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

- วัชรรา เล่าเรียนดี และคณะ. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษา. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- วัชรวิ เกษพิชัยณรงค์ และคณะ. (2555). การเรียนเชิงรุกและเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2558). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิด แนวปฏิบัติ และกรณีศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- วิหาร พละพร. (2558). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัด และประเมินการคิด สำหรับครูระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่สถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- หทัยชนก พรระเจริญ และคณะ. (2561). เทคนิคการสุ่มตัวอย่างและการประมาณค่า. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มระเบียบวิธีสถิติ สำนักนโยบายและวิชาสถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- อำนาจ เหลื่อน้อย. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อุทุมพร จามรมาน. (2549). โมเดล. วารสารวิชาการ, 1(2), 22-26.
- Bonwell, C. C. & Eison, J. A. (1991). Active Learning: Creative Excitement in the Classroom. Washington, D.C.: ASHE-ERIC Higher Education Reports No. 1.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper & Row.

- Darling-Hammond, L. (1999). Teacher quality and student achievement: A review of statepolicy evidence. Seattle, WA: Center for the Study of Teaching and Policy, University of Washington.
- Ivancevich et al. (1989). Organizational behavior and management. (6th ed.). New York: McGraw - Hill.
- Rivinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in theassessment of criterion-referenced test item validity. Dutch Journal of Educational Research, 2(2), 49-60.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นวารสารวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม สามัญวัดสระเรียง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และคณะครู ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน บริหารการศึกษา และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารที่คณะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน บริหารการศึกษา และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิ

5) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิงตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคอนสู่อุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล

เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คัมภีร์รักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash, A., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทนต์ อาภากร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑุงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสถาพร ปุณณนโนโท (จำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาอาจพันธ์. (2537). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง
ฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่ม
น้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควง. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อดิเทพ,
สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.//เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมนุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตรักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่ำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPMปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phetthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม ได้ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารสิ่งฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย)* (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด)

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1.....(16 pt).....

2.....(16 pt).....

3.....(16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt)..... ระบุรูปแบบของการวิจัย..... ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง..... การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ..... การเก็บรวบรวมข้อมูล..... การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

(16.pt.) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16.pt) ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

[illegible]

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16.pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้.....รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

[illegible]

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ
กรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt)...ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและ
ความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย)* (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

.....(16 pt).....

.....(16 pt).....

เนื้อหา (18 pt)

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....